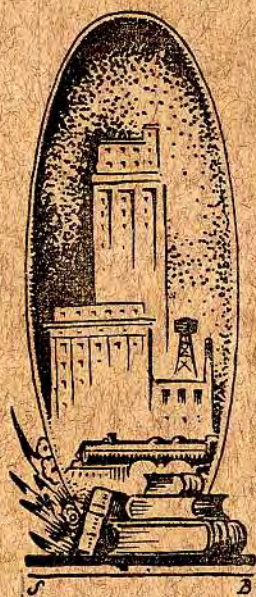

KALENDARZ AKADEMICKI

Na rok
1924-25.

SAMOCODY

Światowej sławy znane ze swej doskonałości i ekonomiczne w używaniu.

Wyposażone w wszelkie nowoczesne ulepszenia.

FIAT

POZNAŃ, SKARBOWA 20. Tel. 34-17 i 41-21.

ZAL. 1894 R.

Poleca na dogodnych warunkach

„Brzeskiauto“ T. A.

Fabryka karoserji luksusowych.

Warsztaty mechaniczne.

Wszelkie przybory. — Garaże.

Zawsze kupno
okolicznościowe.

NA FUNDUSZ BUDOWY DOMÓW AKADEMICKICH.

KALENDARZ AKADEMICKI

NA ROK

1924/25.

WYDAWNICTWO

RADY NACZELNEJ DO SPRAW POMOCY MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ
POD REDAKCJĄ FELIKSA DĄBROWSKIEGO.

CENA 3 ZŁP.

WARSZAWA — KOPERNIKA 41.

K-91/84

F 8699

Ś. p. EDWARD STRASBURGER

STARANIEM EUGENJUSZA ORSKIEGO.

ODBITO W DRUKARNI B. GRABOWSKIEGO i S-ka, PL. KRASIŃSKICH 6, TEL. 44-04.
OKŁADKĘ WYKONANO WEDŁUG RYSUNKU AKADEMICK. SPÓLDZ. ARCHITEKT.
ADMINISTRACJA „KALENDARZA AKADEMICKIEGO” UL. SZOPENA 14, TEL. 268-01.

SPIS RZECZY

* * *

Mija już rok od chwili, kiedy społeczeństwo podjęło zorganizowaną pracę celem przyjscia z pomocą niezamożnym rzeszom swej młodzieży akademickiej.

Działalność Rady Naczelnej, Komitetów wojewódzkich pomocy polskiej młodzieży akademickiej i Kół Przyjaciół Akademika rozrasta się, skupiając wokół sprawy akademickiej coraz szersze warstwy społeczeństwa.

Sprostać jednak zadaniom w całej rozciągłości może tylko zbiorowy wysiłek społeczeństwa — świadomego całej grozy położenia materialnego akademika polskiego.

Wydawnictwo niniejsze ma za zadanie poinformować społeczeństwo o całokształcie sprawy akademickiej oraz stać się przewodnikiem w kształceniu i pracy społecznej samej młodzieży.

„Kalendarz” więc podaje materiały, dotyczące stanu szkolnictwa wyższego, zapoznaje z pracą i dążeniami młodzieży, mówi o tem, co zdziałało państwo i społeczeństwo, aby ulżyć ciężkiej doli młodego pokolenia.

Obok tych zadań, „Kalendarz” ma przyczynić się do przysporzenia środków na ufundowanie w jednym z budujących się domów akademickich w Warszawie sali im. ś. p. Dziekana Edwarda Strasburgera, pierwszego prezesa Rady Naczelnej do spraw pomocy młodzieży akademickiej — jednego z zasłużonych jej założycieli.

Wierzmy, że „Kalendarz Akademicki” dotrze do rąk licznych obywateli kraju, spełniając nakreślone zadania oraz pobudzając szeroki ogół społeczeństwa do wzmożonej pracy i nowych wysiłków na rzecz przyszłych pokoleń Rzeczypospolitej.

REDAKCJA.

SPIS RZECZY:

	Str.
Dział Kalendarzowy	VIII—XL
Kalendarz na rok 1924—VIII. Kalendarz na rok 1925—XX. Tablica świąt ruchomych w latach 1926/36—XXXII. Spis alfabetyczny imion świętych XXXIII. Spis imion słowiańskich — XXXVIII.	
Ustawa o szkołach akademickich	1—21
Warunki studjów i organizacja szkół akademickich	22—63
W Warszawie: Uniwersytet — 22. Politechnika — 28. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego—33. Wyższa Szkoła Handlowa—32. Wolna Wszechnica Polska—34. Państwowy Instytut Dentystyczny—39. Szkoła Nauk Politycznych—39. Państwowy Instytut Pedagogiczny—40. W Krakowie: Uniwersytet—42. Akademia Górnicza — 43. Akademia Sztuk Pięknych—46. We Lwowie: Uniwersytet—48. Politechnika — 49. Akademia Medycyny Weterynaryjnej—49. W Poznaniu: Uniwersytet — 50. W Wilnie: Uniwersytet — 57. W Lublinie: Uniwersytet — 60.	
Statystyka słuchaczy szkół akademickich	64—69
Ilość studentów w r. 1922/23 — 64. Liczebność personelu pedagogicznego — 67. Słuchacze według rodzaju studjów — 68. Słuchacze według wyznań — 69.	
Pomoc państwowa dla młodzieży	70—74
Uwagi ogólne o pomocy państwowej — 70. Ustawa o państwowych stypendjach i innych formach pomocy dla młodzieży akademickiej—72.	
Pomoc społeczna dla młodzieży	75—101
Zadania i działalność Rady Naczelnej — 75. Działalność Komitetów Wojewódzkich — 84. Statut Rady Naczelnej — 88. Statut Komitetu Stołeczno-Wojewódzkiego — 92. Regulamin Koł Przyjaciół Akademika — 98.	
Życie organizacyjne młodzieży	102—190
Organizacje ogólnokrajowe: Reprezentacja Naczelna—102. Reprezentacja Samopomocowa—104. Reprezentacja Naukowa—108. Organizacje ideowo-polityczne i wychowawcze — 109, sportowe—117, krajoznawcze — 118.	

Organizacje lokalne młodzieży: w Warszawie — 119, w Krakowie—142, we Lwowie—158, w Poznaniu—167, w Wilnie—182, w Lublinie — 185, w Gdańsku — 190.

Wykres organizacji pomocy młodzieży	191
Dział ogólnoinformacyjny	193
Nieco danych i cyfr o Rzeczypospolitej Polskiej: Obszar i ludność. Zasady ustroju politycznego i administracyjnego. Władze państwowe. Sądownictwo. Władze duchowne. Samorząd m. st. Warszawy. Instytucje kulturalno-oświatowe i humanitarno-społeczne. Prasa, biblioteki i wystawy. Dane porównawcze, dotyczące obszaru, ludności, religii i wytwórczości większych państw świata.	

Dział Ogłoszeniowy

Str.

Styczeń — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 W	Obrz. Pań. N. Rok.	
2 S	Im. Jezus, Makarego	
3 C	Daniela M., Genowef.	
4 P	† Tytusa B., Rygob.	
5 S	Telesfora, Symeona	
6 N	Trzech Króli, O. P.,	
7 P	Lucjana i Juljana	
8 W	Seweryna Op.	
9 S	Marcjanny P. M.	
10 C	Agatona, Wilhelma	
11 P	† Honoraty P.	
12 S	Arkadiusza, Modesta	
13 N	Weroniki P., Glafiry	
14 P	Hilarego B. W. D. K.	
15 W	Pawła Pustelnika	
16 S	Marcelego, Ottona	
17 C	Antoniego Op.	
18 P	† Kat. św. Piotra .w R.	
19 S	Henryka B. W., Marty	
20 N	Fabjana, Sebastjana	
21 P	Agnieszki M. P.	
22 W	Wincentego, Anastaz.	
23 S	Ildefonsa	
24 C	Tymoteusza	
25 P	† Nawr. Ś. Pawła	
26 S	Polikarpa B. M.	
27 N	Jana Złotoustego	
28 P	Ob. św. Agnieszki	
29 W	Franciszka Salezego	
30 S	Martyny M. P.	
31 C	Piotra Nol., Marceli	

Luty — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	Ignacego, Brygidy	
2 S	Ocz. N. M. P.	
3 N	Błażeja B. M.	
4 P	Ansgarego, Andrzeja	
5 W	Agaty P. M.	
6 S	Doroty P. M., Tytusa	
7 C	Romualda Op.	
8 P	† Jana z Metty	
9 S	Apolonji Cyrylla	
10 N	Scholastyki, Sylwana	
11 P	Obj. N. M. P.	
12 W	Eulalii P.	
13 S	Jana i Dobrośl.	
14 C	Walentego K., Zenona	
15 P	† Faustyna	
16 S	Julijanny P., Juljana	
17 N	Patrycjusza, Donafa	
18 P	Symeona, M. Konst.	
19 W	Konrada M., Man.	
20 S	Leona	
21 C	Maksym., Feliksa	
22 P	† Katedry św. Piotra	
23 S	Pio'ra, Dam. B. D. K.	
24 N	Mięsop. Sergjusza	
25 P	Macieja Apost.	
26 W	Zygryda B. W.	
27 S	Aleksandra i Nestora	
28 C	Leandra B. W. Al.	
29 P	† Romana, Makarego	

Marzec — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	S Albina B. W.	
2	N <i>Zapustn.</i> Heleny Ces.	
3	P Kunegundy Ces.	
4	W Kazimierza Kr., Luc.	
5	S + Pop. Adryana	
6	C Wiktora i Wiktoryna	
7	P + Tomasza z Akwinu	
8	S Wincentego K. Jana B.	
9	N <i>Wstępna.</i> Franciszki	
10	P 40 Męczen. Wiktora	
11	W Konstant.	
12	S + S. dz. Grzegorza W.	
13	C Krystyny, Nicef.	
14	P + S. dz. Matyldy Kr.	
15	S + Suchy dz. Klemensa	
16	N <i>Sucha.</i> Abrahamai	
17	P Józefa z Arymatei	
18	W Gabryela Ar.	
19	S Józefa Ob. N. M. P.	
20	C Wolframa B.	
21	P + Benedykta	
22	S + Katarzyny W.	
23	N <i>Glucha.</i> Katarzyny Kr.	
24	P Marka i Tymot.	
25	W Zwiast. N. M. P.	
26	S Ludgera i Tekli	
27	C + Jana Damasc.	
28	P + Jana Kapistr.	
29	S + Eustazego, Cyrylla	
30	N <i>Środopost.</i> Anieli Wd.	
31	P Balbiny P.	

Kwiecień — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	W Teodory M.	
2	S Franciszka W. à Paulo	
3	C Ryszarda W.	
4	P + Izidora B. W.	
5	S + Wincentego, Ireny	
6	N <i>Biała.</i> Wilhelma Op.	
7	P Epifanjusza B.	
8	W Dyonizego B.	
9	S Marji Kleofas.	
10	C Ezechiela Pr.	
11	P + M. B. Bol. Leona W.	
12	S + Wiktora M.	
13	N <i>Pal.</i> Hermeneg.	
14	P Walerjana	
15	W Anastazego M.	
16	S Marceljana i Lamp.	
17	C + Wiel. Aniceta	
18	P + Wiel. Bogumila	
19	S + Wiel. Tymona	
20	N <i>Zmartw.</i> Chr. P.	
21	P Wiel. Anzelma	
22	W Sotera i Kaja	
23	S Wojciecha, Jerzego	
24	C Fidelisa Kap.	
25	P + Marka Ew.	
26	S Kleta i Marcelina	
27	N <i>Przew.</i> Teofila i Trt.	
28	P Pawła od Krzyża	
29	W Piotra M. Roberta	
30	S Katarzyny Seneńskiej	

Maj — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 C	Filipa i Jakuba Ap.	
2 P	+ Zygmunta Kr.	
3 S	Konst. 3 maja Zn. Krz. Sw.	
4 N	Gr. Chr., Florjana M.	
5 P	Piusa V, Anioła	
6 W	Jana Ap. i Ew. w oleju	
7 S	Domicelli	
8 C	Stanisława B.	
9 P	+ Grzegorza	
10 S	Izydora Or.	
11 N	Mat. Bos. Łaskawej	
12 P	Pankracego	
13 W	Serwacego	
14 S	Bonifacego M.	
15 C	Zofji Wd., Jana	
16 P	+ Jana Nepom.	
17 S	Paschalisa W.	
18 N	Feliksa Kap., Eryka	
19 P	Piotra Celest.	
20 W	Bernardyna	
21 S	Wenanta M.	
22 C	Julji, Heleny	
23 P	+ Dezyderego	
24 S	Joanny i Afry	
25 N	Grzegorza VII	
26 P	Krz. d. Filipa Ner.	
27 W	Krz. d. Bedy	
28 S	Krz. d. Augustyna	
29 C	Wniebow. Pańskie	
30 P	+ Feliksa I Pap.	
31 S	Anieli, Petroneli	

Czerwiec — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 N	Jakuba, Fortun.	
2 P	Marcelina i Bland.	
3 W	Erazma B. W.	
4 S	Franciszka Cez.	
5 C	Bonifacego, Walerji	
6 P	+ Norberta	
7 S	+ Roberta Op.	
8 N	Zesł. D. Sw., Maks.	
9 P	Pryma i Felic.	
10 W	Małgorzaty	
11 S	+ S. dz. Barnaby Ap.	
12 C	Jana W., Onufr.	
13 P	+ S. dz. Antotniego P.	
14 S	+ S. dz. Bazylego	
15 N	Trójcy Sw., Wita	
16 P	Benona	
17 W	Inocentego, Adolfa	
18 S	Marka, Marcelina	
19 C	Boże Ciało, Ger. i Pr.	
20 P	+ Sylwerjusza	
21 S	Alojzego Gonzagi	
22 N	Paulina B. W.	
23 P	Agrypiny, Zenona	
24 W	Nar. św. Jana Ch.	
25 S	Prospera	
26 C	Jana i Paw.	
27 P	+ Władysława Kr. Węg.	
28 S	Leona II P.	
29 N	Piotra i Pawła	
30 P	Wsp. Św. Pawła	

Lipiec — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 W	Najśw. Krwi J. Cb.	
2 S	Nawiedz. N. M. P.	
3 C	Anatoljusza	
4 P	† Józefa Kalas.	
5 S	Antoniego Zakk.	
6 N	Izajasza, Dominiki	
7 P	Cyryla i Metodego	
8 W	Elżbiety Kr. Wd.	
9 S	Weroniki	
10 C	7 br. męczen.	
11 S	† Pelagji P.M., Piusa I.	
12 P	Jana Gwałb. Op.	
13 N	Małgorzaty P. M.	
14 P	Bonawentury	
15 W	Roz. Ap. Henryka	
16 S	N. M. P. Szkapl.	
17 C	Aleksego W.	
18 P	† Szymona	
19 S	Wincentego à Paulo	
20 N	Czesława, Emiljana	
21 P	Praksedy, Wiktora	
22 W	Marji Magdaleny	
23 S	Apolinarego	
24 C	Bl. Kunegundy Kr. P.	
25 P	† Jakóba Ap.	
26 S	Anny M. N. M. P.	
27 N	Natalji, Pantaleona	
28 P	Innocentego, Wiktora	
29 W	Marty. Olawa	
30 S	Julity i Donatylli	
31 C	Ignacego Loyoli, Hel.	

Sierpień — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	† Piotra Ap. w Okow.	
2 S	N. M. P. Anielskiej	
3 N	Zn. rel. św. Szczep.	
4 P	Dominika	
5 W	N. M. P. Świeżnej	
6 S	Przem. Pańskie	
7 C	Kajetana	
8 P	† Cypriaka	
9 S	Romana, Rustyka	
10 N	Wawrzyńca, Bogdana	
11 P	Zuzanny, Dygny	
12 W	Klary P.	
13 S	Hipolita, Kasjana	
14 C	† Wig. Euzeb.	
15 P	Wnieb. N. M. P.	
16 S	Joachima, Rocha	
17 N	Jacka Wyzn.	
18 P	Firmina, Agapita	
19 W	Marjana, Rufina	
20 S	Bernarda Op.	
21 C	Joanny Fremiot	
22 P	† Symforjana	
23 S	Filipa i Benicjusza	
24 N	Bartłomieja Ap.	
25 P	Ludwika Kr. W.	
26 W	N. M. P. Jasnogór.	
27 S	Prz. rel. ś. Kazim.	
28 C	Augustyna	
29 P	Ścięcie gł. ś. Jana	
30 S	Róży Limań.	
31 N	Rajmunda W., Paul.	

Wrzesień — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	Idziego Op., Bronisl.	<i>3/12 dzień podania o przyjęcie nowo wydz. lek. Założenie przygini matasy Zmiany wrodz. 3) Karol odr. z wyjątkiem 4) Zyciorys 5) 4 fazy.</i>
2 W	Stefana Kr. Węg.	
3 S	Szymona Słup.	
4 C	Rozalji P.	
5 P	+ Wawrzyńca	
6 S	Zachariasza Pr.	
7 N	Jana M., Reginy	
8 P	Narodzenie N. M. P.	
9 W	Sergiusza P. W.	
10 S	Mikołaja z Tolentino	
11 C	Prota i Jacka	
12 P	+ Im. N.M.P., Gwid.	
13 S	Eugenji P.	
14 N	Pod. Krz. Św.	
15 P	Nikodema	
16 W	Eufemji P. M.	
17 S	S. dz. Stygmy św. Fr.	
18 C	Józefa W. Ireny	
19 P	+ S. dz. Januarego	
20 S	+ S. dz. Eustachjusza	
21 N	Mateusza Ap.	
22 P	Tomasza	
23 W	Tekli P. M., Leona P.	
24 S	N.M.P. od wyk. niew.	
25 C	Bl. Ładysława	
26 P	+ Cypr. i Justyny	
27 S	Koźmy i Damiana	
28 N	Wacława Kr. M.	
29 P	Michała Arch.	
30 W	Heronima Kapł.	

Październik — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 S	Jana z Dukli, Remig.	<i>4/10 wyznaczono listy przyjętych na wydział lekarski. 6/10 opłaceniu wpisów w uniwersytecie 32.10.90 gr.</i>
2 C	Aniołów Str.	
3 P	+ Kandyda	
4 S	Franciszka Seraf.	
5 N	Placyda M.	<i>10/10 naklepienie listy wydz. r. oc. 24/10. byłem pierwszym raz na uczelni 24 kłoci wykładania z histologii w szpitalu przy ul. Chładowskiej</i>
6 P	Brunona W.	
7 W	N. M. P. Różańcowej	
8 S	Pelagii i Brygity	
9 C	Dyonizego B.	
10 P	+ Franciszka	
11 S	Placydy i Zenaidy	
12 N	Maksymiljana, Lud.	
13 P	Edwarda Kr. W.	
14 W	Kaliksta, Ewarysta	
15 S	Teresy P.	
16 C	Martynjana	
17 P	+ Wiktora, Małgorz.	
18 S	Św. Łukasza Ewang.	
19 N	Piotra z Alk.	
20 P	Jana Kantego, Ireny	
21 W	Urszuli, Hilarjona	
22 S	Korduli i Alodji	
23 C	Seweryna i Romana	
24 P	+ Rafała Arch.	
25 S	Kryspina	
26 N	Ewarysta P. M.	
27 P	Sabiny, Frumencjusza	
28 W	Szymona, Tadeusza	
29 S	Narcyza, Euzebj	
30 C	Germana, Serapiona	
31 P	+ Wig. Symfonjusza	

Listopad — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 S	Wszystkich Sw.	
2 N	Jerzego	
3 P	Dzień Zad. Huberta	
4 W	Karola Boromeusza	
5 S	Zach., Elżbiety	
6 C	Leonarda, Fel.	
7 P	† Nikandra, Karyny	
8 S	Gottfryda, Maura	
9 N	Teodora M.	
10 P	Andrzeja z Awelinu	
11 W	Marcina B. W.	
12 S	Marcina P. M., 5 br. M.	
13 C	Stanisława Kostki	
14 P	† Jakunda, Józefata	
15 S	Leopolda W., Gertr.	
16 N	Edmunda B. W.	
17 P	Grzegorza Cudotw.	
18 W	Odonu P.	
19 S	Elżbiety Kr. W.	
20 C	Feliksa Wal.	
21 P	† Ofiar. N. M. P.	
22 S	Cecylii P., Marka	
23 N	Klemensa P.	
24 P	Jana od Krzyża W.	
25 W	Katarzyny, Erazma	
26 S	Piotra P.M., Konrada	
27 C	Wirgiljusza	
28 P	† Mansweta, Rufa	
29 S	Saturnina, Filom.	
30 N	Adwent. Andrzeja A.	

Grudzień — Rok 1924.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	Euligjusza, Natalji	
2 W	Bibjanny	
3 S	Franciszka Ksaw.	
4 C	Barbary	
5 P	† Sabby Op., Niceta	
6 S	Mikołaja B., Leoncji	
7 N	Ambrożego	
8 P	Niep. Pocz. N. M. P.	
9 W	Walerji i Leokadii	
10 S	N. M. P. Loret.	
11 C	Damazego	
12 P	† Aleksandra M.	
13 S	Lucji, Otylji	
14 N	Dyoskora i Herona	
15 P	Walerjana	
16 W	Euzebjusza	
17 S	S. dz. Łazarza	
18 C	Gracjana M.	
19 P	† S. dz. Darjusza	
20 S	S. dz. Teofila	
21 N	Tomasza Ap.	
22 P	Herona i Zenona	
23 W	Wiktoryi P.	
24 S	Wigilja, Adama, Ewy	
25 C	Narodzenie Chr. P.	
26 P	Szczepana Męcz.	
27 S	Jana Apost. Ewang.	
29 N	Młodzianków	
29 P	Tomasza B.	
30 W	Eugenjusza B. W.	
31 S	Sylwestra, Melanji	

Styczeń — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 C	Obrz. Pań. N. Rok.	3/5 - bal akademicki w Hojewie
2 P	Im. Jezus, Makarego	
3 S	Daniela M., Genowef.	
4 N	Tytusa B., Rygob.	Ambrasego Wojciech i Łukasz W. M. P. Łowcy Dobrotę + Szymona M. Łowcy, Ołch
5 P	Telesfora, Symeona	
6 W	Trzech Króli, O. P.	
7 S	Lucjana i Juljana	
8 C	Seweryna Op.	
9 P	+ Marcjanny P. M.	
10 S	Agatona, Wilhelma	
11 N	Honoraty P.	Dyszkora i Hanna Waleriana Eusebiusza + S. Łowcy Gracjana M. + S. Łowcy
12 P	Arkadiusza, Modesta	
13 W	Weroniki P., Glafiry	
14 S	Hilarego B. W. D. K.	
15 C	Pawła Pustelnika	
16 P	+ Marcelego, Ottona	
17 S	Antoniego Op.	
18 N	Kat. św. Piotra w. R.	Tymoteusza + S. Łowcy Wojciech P. Wojciech, Adam, Ewy + S. Łowcy + S. Łowcy
19 P	Henryka B. W., Marty	
20 W	Fabjana, Sebastjana	
21 S	Agnieszki M. P.	
22 C	Wincentego, Anastaz.	
23 P	+ Ildefonsa	
24 S	Tymoteusza	
25 N	Nawr. Ś. Pawła	Wojciech + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy
26 P	Polikarpa B. M.	
27 W	Jana Złotoustego	
28 S	Ob. św. Agnieszki	
29 C	Franciszka Salezego	
30 P	+ Martyny M. P.	
31 S	Piotra Nol, Marcelli	

Luty — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 N	Ignacego, Brygidy	Aldona B. W. Heleny Ces. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K.
2 P	Ocz. N. M. P.	
3 W	Błażeja B. M.	
4 S	Ansgarego, Andrzeja	
5 C	Agaty P. M.	
6 P	+ Doroty P. M., Tytusa	
7 S	Romualda Op.	
8 N	Jana z Matty	Wincentego K. Jana B. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K. + Kazimierza K.
9 P	Apolonji, Cyrylla	
10 W	Scholastyki, Sylwana	
11 S	Obj. N. M. P.	
12 C	Eulajf P.	
13 P	+ Jana i Dobrosł.	
14 S	+ Walentego K., Zenona	
15 N	Faustyna	Wojciech + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy
16 P	Juljanny P., Juljana	
17 W	Patrycjusza, Donata	
18 S	Symeona, M. Konst.	
19 C	Konrada M., Man.	
20 P	+ Leona	
21 S	+ Maksym., Feliksa	
22 N	Katedry św. Piotra	Wojciech W. + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy + S. Łowcy
23 P	Piotra, Dam. B. D. K.	
24 W	Macieja Apost.	
25 S	+ Pop. Zygryda B. W.	
26 C	Aleksandra i Nestora	
27 P	+ Leandra B. W. Al.	
28 S	+ Romana, Makarego	

Marzec — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	N	Albina B. W.
2	P	Heleny Ces.
3	W	Kunegundy Ces.
4	S	† Kazimierza Kr., Luc.
5	C	Adrijana
6	P	† Wiktora i Wiktoryna
7	S	† Tomasza z Akwinu
8	N	Wincentego K. Jana B.
9	P	Franciszki
10	W	40 Męczen. Wiktora
11	S	† Konstant.
12	C	Grzegorza W.
13	P	† Krystyny, Nicef.
14	S	† Matyldy Kr.
15	N	Klemensa
16	P	Abrahama
17	W	Józefa z Arymatei
18	S	Gabryela Ar.
19	C	Józefa Ob. N. M. P.
20	P	† Wolframa B.
21	S	† Benedykta
22	N	Katarzyny W.
23	P	Katarzyny Kr.
24	W	Marka i Tymot.
25	S	Zwiast. N. M. P.
26	C	Ludgera i Tekli
27	P	† Jana Damasc.
28	S	† Jana Kapistr.
29	N	Eustazego, Cyrylla
30	P	Anieli Wd.
31	S	Balbiny P.

Kwiecień — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	S	Teodory M.
2	C	Franciszka W. à Paulo
3	P	Ryszarda W.
4	S	† Izydora B. W.
5	N	Pal. Wilhelma Op.
6	P	Epifanjusza B.
7	W	Dyonizego B.
8	S	Marji Kleofas.
9	C	Ezechiela Pr.
10	P	† M. B. Bol. Leona W.
11	S	† Wiktora M.
12	N	Zmartw. Chr. P.
13	P	Wiel. Hermeneg.
14	W	Walerjana
15	S	Anastazego M.
16	C	Marceljana i Lamp.
17	P	Aniceta Rudolf
18	S	Bogumila
19	N	Tymona
20	P	Agnieszki P.
21	W	Anzelma B. W.
22	S	Sotera i Kaja
23	C	Wojciecha, Jerzego
24	P	Fidelisa Kap.
25	S	† Marka Ew.
26	N	Kleta i Marcelina
27	P	Teofila i Trt.
28	W	Pawła od Krzyża
29	S	Piotra M. Roberta
30	C	Katarzyny Sejneńskiej

Maj — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	Filipa i Jakóba Ap.	
2 S	† Zygmunta Kr.	
3 N	Konst. 3 maja Zn. Krz. Św.	
4 P	Gr. Chr., Florjana M.	
5 W	Piusa V, Anioła	
6 S	Jana Ap. i Ew. w oleju	
7 C	Domicelli	
8 P	Stanisława B.	
9 S	Grzegorza	
10 N	Izydora Or.	
11 P	Mat. Bos. Łaskawej	
12 W	Pankracego	
13 S	Serwacego	
14 C	Bonifacego M.	
15 P	Zofji Wd., Jana	
16 S	† Jana Nepom.	
17 N	Paschalisa W.	
18 P	Feliksa Kap., Eryka	
19 W	Piotra Celest.	
20 S	Bernardyna	
21 C	Wniebow. Pańskie	
22 P	Julji, Heleny	
23 S	† Dezyderego	
24 N	Joanny i Afry	
25 P	Grzegorza VII	
26 W	Filipa Ner.	
27 S	Bedy	
28 C	Augustyna	
29 P	† Feliksa I Pap.	
30 S	Anieli, Petroneli	
31 N	Zest. Ducha Św.	

Czerwiec — Rok 1925.

Dnia	Święta-Kościola Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 P	Jakóba, Fortun.	
2 W	Marcelina i Bland.	
3 S	Erazma B. W.	
4 C	Franciszka Cez.	
5 P	† Bonifacego, Walerji	
6 S	Norberta	
7 N	Trójcy Św., Wita	
8 P	Medard, Gotard	
9 W	Pryma i Felic.	
10 S	Małgorzaty	
11 C	Boże Ciało, Ger. i Pr.	
12 P	† Jana W., Onufr.	
13 S	Antoniego P.	
14 N	Bazylego	
15 P	Wikty i Modest M.	
16 W	Benona	
17 S	Inocentego, Adolfa	
18 C	Marka, Marcelina	
19 P	† Juljanny Bonifacy	
20 S	Sylwerjusza	
21 N	Alojzego Gonzagi	
22 P	Paulina B. W.	
23 W	Agrypiny, Zenona	
24 S	Nar. św. Jana Ch.	
25 C	Prospera	
26 P	† Jana i Paw.	
27 S	Władysława Kr. Węg.	
28 N	Leona II P.	
29 P	Piotra i Pawła	
30 W	Wsp. Św. Pawła	

Lipiec — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 S	Najśw. Krwi J. Ch.	
2 C	Nawiedz. N. M. P.	
3 P	† Anatoljusza	
4 S	Józefa Kalas.	
5 N	Antoniego Zakk.	
6 P	Cyryla i Metodego	
7 W	Izajasza, Dominiki	
8 S	Elżbiety Kr. Wd.	
9 C	Weroniki	
10 S	† 7 br. męczen.	
11 P	Pelagii P.M., Piusa I.	
12 N	Jana Gwałb. Op.	
13 P	Małgorzaty P. M.	
14 W	Bonawentury	
15 S	Roz. Ap. Henryka	
16 C	N. M. P. Szkapl.	
17 P	† Aleksego W.	
18 S	Szymona	
19 N	Wincentego à Paulo	
20 P	Czesława, Emiljana	
21 W	Praksedy, Wiktora	
22 S	Marji Magdaleny	
23 C	Apolinarego	
24 P	† Bl. Kunegundy Kr. P.	
25 S	Jakóba Ap.	
26 N	Anny M. N. M. P.	
27 P	Natalji, Pantaleona	
28 W	Innocentego, Wiktora	
29 S	Marty. Olawa	
30 C	Julity i Donatylli	
31 P	† Ignacego Loyoli, Hel.	

Sierpień — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 S	Piotra Ap. w Okow.	
2 N	N. M. P. Anielskiej	
3 P	Zn. rel. św. Szczep.	
4 W	Dominika	
5 S	N. M. P. Świeżnej	
6 C	Przem. Pańskie	
7 P	† Kajetana	
8 S	Cyprjaka	
9 N	Romana, Rustyka	
10 P	Wawrzyńca, Bogdana	
11 W	Zuzanny, Dygny	
12 S	Klary P.	
13 C	Hipolita, Kasjana	
14 P	† Wig. Euzeb.	
15 S	Wnieb. N. M. P.	
16 N	Joachima, Rocha	
17 P	Jacka Wyzn.	
18 W	Firmina, Agapita	
19 S	Marjana, Rufina	
20 C	Bernarda Op.	
21 P	† Joanny Fremiot	
22 S	Symforjana	
23 N	Filipa i Benicjusza	
24 P	Bartłomieja Ap.	
25 W	Ludwika Kr. W.	
26 S	N. M. P. Jasnogór.	
27 C	Prz. rel. ś. Kazim.	
28 P	Augustyna	
29 S	Ściegie gl. ś. Jana	
30 N	Róży Limań.	
31 P	Rajmunda W., Paul.	

Wrzesień — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 W	Idziego Op., Bronisl.	
2 S	Stefana Kr. Węg.	
3 C	Szymona Słup.	
4 P	Rozalji P.	
5 S	† Wawrzyńca	
6 N	Zacharjasza Pr.	
7 P	Jana M., Reginy	
8 W	Narodzenie N. M. P.	
9 S	Sergiusza P. W.	
10 C	Mikołaj z Tolentino	
11 P	Eugenji P.	
12 S	Walerjana i Sen.	
13 N	Maryljona B.	
14 P	Pod. Krz. Św.	
15 W	Nikodema	
16 S	Eufemji P. M.	
17 C	Stygmy św. Fr.	
18 P	Józefa W. Ireny	
19 S	† Januarego	
20 N	† Eustachjusza	
21 P	Mateusza Ap.	
22 W	Tomasza	
23 S	Tekli P. M., Leona P.	
24 C	N.M.P. od wyk. niew.	
25 P	Bl. Ładysława	
26 S	† Cypr. i Justyny	
27 N	Koźmy i Damiana	
28 P	Wacława Kr. M.	
29 W	Michała Arch.	
30 S	Heronima Kapł.	

Październik — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1 C	Benigjusz b. m.	
2 P	Aniolów Stróżów	
3 S	Kandyda, Gerard.	
4 N	Eranciszka z Asyżu	
5 P	Placyda i Tow. m.	
6 W	Brunona, Artur	
7 S	Justyna p.	
8 C	Brygida wdow.	
9 P	Deonizego B.	
10 S	Franciszka Borg.	
11 N	Placyda P.	
12 P	Maksymiljana, Seraf.	
13 W	Edwarda Kr. W.	
14 S	Kaliksta p.	
15 C	Jadwigi, Teresy	
16 P	Florentyny, Gerard M.	
17 S	Lucyny, Małg. Al.	
18 N	Łukasza Ew.	
19 P	Piotra z Alk.	
20 W	Ireny P. M.	
21 S	Urszuli i Tow.	
22 C	Kordula P.	
23 P	Jana Kapistr.	
24 S	Rafała Archaniola	
25 N	Kryspina	
26 P	Ewarysta P. M.	
27 W	Sabiny P. M.	
28 S	Szymona i Tadeusza	
29 C	Narcyza, Euzebi	
30 P	Zenobjusza M.	
31 S	Lucylla P. M. Wig.	

Listopad — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	N	Wszystkich Świętych
2	P	Dzień Zaduszny
3	W	Huberta
4	S	Karola Boromeusza
5	C	Zachariasza i Elżbiety
6	P	Leonarda
7	S	Eugelberta, Adolf.
8	N	Gotfryda
9	P	Teodora i Orest. M.
10	W	Andrzeja z Awel.
11	S	Marcina B. W.
12	C	Pięciu Braci M.
13	P	Dydaka W.
14	S	Józefata B. M.
15	N	Gertrudy, Leopolda
16	P	Edmunda
17	W	Salomei. Grzegorza
18	S	Pośw. Bazyl. Sw. Ap.
19	C	Elżbiety wdow.
20	P	Feliksa Wal.
21	S	Ofiarowanie N. M. P.
22	N	Cecylii P. M.
23	P	Klemensa P. M.
24	W	Emilja, Jana od Krz.
25	S	Katarzyna P. M.
26	C	Sylwester Op.
27	P	Leonarda P.
28	S	Rufina M.
29	N	Saturnina m.
30	P	Andrzej Ap.

Grudzień — Rok 1925.

Dnia	Święta Kościoła Rzymsko-Katolickiego	NOTATNIK
1	W	Eligjusza, Marijana
2	S	Bibjanny, P. M.
3	C	Franciszka Ksaw.
4	P	Barbary P. M.
5	S	Piotra Chr. Sabby
6	N	Mikołaja B. W.
7	P	Ambroży. B. Wig.
8	W	Niep. Pocz. N. M. P.
9	S	Leokadii, Walerji
10	C	N. M. P. Loref.
11	P	Damazego Pap.
12	S	Aleksandra M.
13	N	Łucji, Otylji
14	P	Spirydjon B. M.
15	W	Walerjana, Edyty
16	S	Euzebusza B. M.
17	C	Łazarza B. M.
18	P	Oczekiwanie N. M. P.
19	S	Tymoteusza, Maura
20	N	Pelagji, Teofila
21	P	Tomasza Ap.
22	W	Flawiana, Zenona
23	S	Wiktoria P. M.
24	C	Adama i Fwy Wig.
25	P	Boże Narodzenie
26	S	Szczepana i Męcz.
27	N	Jana Ew., Olimp.
28	P	Młodzianków
29	W	Tomasza B. M.
30	S	Eugenjusza, Sabin.
31	C	Sylwestr, Melanji

ŚWIĘTA RUCHOME W LATACH 1926 — 1936.

Rok	Popielec	Wielkanoc	Wniebowstą- pienie Pańskie	Zesłanie Ducha Św.	Trójcy Św.	Boże Ciało	Niedziela I-sza Adwentu
1926	17 luty	4 kwiecień	13 maja	23 maja	30 maja	3 czerwca	28 listopada
1927	2 marzec	17 "	26 "	5 czerwca	12 czerwca	16 "	27 "
1928	22 luty	8 "	17 "	27 maja	3 czerwca	7 "	2 grudnia
1929	13 luty	31 marzec	9 "	19 maja	26 maja	30 maja	1 "
1930	5 marzec	20 kwiecień	29 "	8 czerwca	15 czerwca	19 czerwca	30 listopada
1931	18 luty	5 "	14 "	24 maja	31 maja	4 "	2 "
1932	10 luty	27 marzec	5 "	15 "	28 "	26 maja	27 "
1933	1 marzec	16 kwiecień	25 "	4 czerwca	11 czerwca	15 czerwca	3 grudnia
1934	14 luty	1 "	10 "	20 maja	27 maja	31 maja	2 "
1935	6 marzec	21 "	30 "	9 czerwca	16 czerwca	20 czerwca	1 "
1936	26 luty	12 "	21 "	31 maja	7 "	11 czerwca	29 listopada

SPIS IMION ŚWIĘTYCH.

Abdona Męcz. 30 lipca
 Abrahama pust. 16 marca
 Adama 24 grudnia
 Adelajdy 16 grudnia
 Adolfa B. 17 czerwca
 Adrijana M. 8 września
 Afry P. 5 sierpnia i 24 maja
 Agapita H. 18 sierpnia
 Agatona P. M. 10 stycznia
 Agaty P. m. 5 lutego
 Agnieszki P. M. 21 stycznia
 Agrypiny P. M. 23 czerwca
 Alberta B. m. 21 listopada
 Albina 22 stycznia
 Albiny P. 16 grudnia
 Albina Biskupa 1 marca
 Aleksandra B. 27 lutego
 Aleksandra P. 3 maja
 Aleksandra M. 12 grudnia
 Aleksego Wyzn. 17 lipca
 Alfonsa 23 marca i 2 września
 Alfonsa Lig. 2 sierpnia
 Alfreda 3 lipca
 Alicji 21 czerwca
 Aliny 16 czerwca
 Alodji P. M. 22 października
 Alojzego Gonzaki 21 czerwca
 Amadeusza 30 marca
 Amandy 6 lutego i 18 czerwca
 Ambrożego B. 8 grudnia
 Amelji 10 czerwca
 Anastazego P. 27 lutego
 Anastazego M. 22 stycznia
 Anastazji M. 15 kwietnia
 Anastazji W. 27 października
 Anatolji 9 lipca
 Anatoljusza M. 3 lipca
 Andrzeja Apost. 30 listopada
 Andrzeja B. 4 lutego
 Andrzeja z Awel. 10 listopada
 Andrzeja P. 6 maja
 Aniceta P. M. 17 kwietnia
 Anieli 30 marca i 31 maja
 Aniołów Stróżów 2 października
 Anny Matki N. M. P. 26 lipca
 Ansgarego Bisk. 4 lutego
 Antoniego Op. 17 stycznia
 Antoniego Pad. 13 czerwca
 Antonina B. w. 10 maja
 Antoniny M. 1 marca
 Anzelma B. 21 kwietnia
 Apolonji Panny M. 9 lutego
 Apolonjusza M. 18 kwietnia
 Apolonjusza B. 7 lipca
 Arkadjusza B. 7 lipca i 12 stycznia
 Apolinarego B. 23 lipca
 Arseniusza M. 19 lipca
 Aristidesa 31 sierpnia
 Armanda 27 października
 Arnolda 18 lipca

Artura B. 6 października
 Atanazego B. 2 maja
 Augustyna B. 28 sierpnia
 Aurelji P. 26 września
 Aureljusza 16 czerwca
 Balbiny P. 31 marca
 Baltazara 6 stycznia
 Barbary P. 4 grudnia
 Barnaby Ap. 11 czerwca
 Bartłomieja Ap. 24 sierpnia
 Bazylego 2 stycznia i 14 czerwca
 Bazylisy P. M. 15 kwietnia
 Beaty P. 8 marca
 Benedykta Op. 21 marca
 Benigny P. 19 sierpnia
 Benamina M. 31 marca
 Benicjusza W. 23 sierpnia
 Bernarda Op. 10 sierpnia
 Bernardyna Sen. 20 maja
 Berty 7 lipca
 Bibianny P. 2 grudnia
 Birgitty wd. 8 października
 Blandyny P. 2 czerwca
 Blanki 28 listopada
 Błażeja B. M. 3 lutego
 Boguchwała 22 marca
 Bogumiła 10 czerwca
 Bogusława B. 22 marca
 Bohdana Op. 10 sierpnia
 Bonawentury K. 14 lipca
 Bonifacego M. 14 maja
 Bonifacego B. 5 czerwca
 Bożydara B. 31 sierpnia
 Brunona W. 6 października
 Brigidy Panny 1 lutego
 Cecylii P. Męcz. 22 listopada
 Celiny 8 czerwca i 21 października
 Celsa Męcz. 28 lipca
 Cyprjana B. 16 września
 Cyryla Jerozol. B. 18 marca
 Cyrjaka M. 8 sierpnia
 Cyryna 3 stycznia
 Czesława w. 20 lipca
 Czerdziestu M. 10 marca
 Cezarego 21 lutego i 27 sierpnia
 Damazego Pap. 11 grudnia
 Damjana M. 27 września
 Daniela M. 3 stycznia
 Daniela P. 31 lipca
 Dawida K. 30 grudnia
 Darjusza M. 19 grudnia
 Delfiny 26 listopada
 Dezyderego B. 23 maja
 Domiceli M. 7 maja i 6 lipca
 Dominika w. 4 sierpnia
 Donata M. 17 lutego
 Donata B. 7 sierpnia

Doroty Panny 6 lutego
 Dydaka Wyzn. 13 listopada
 Dygny P. 11 sierpnia
 Djonizego B. 8 kwietnia
 Djonizego B. W. 9 października
 Edmunda B. W. 16 listopada
 Edwarda Kr. 13 października
 Edyty 5 grudnia
 Eljasza 20 lipca
 Eleonory P. 21 lutego
 Eligjusza B. 1 grudnia
 Elżbiety Kr. Wd. 8 lipca
 Elżbiety 5 listopada
 Elżbiety Kr. W. 19 listopada
 Emeryka 4 listopada
 Emilji 22 marca i 2 czerwca
 Emiljana B. 11 września
 Emiljanny M. 30 czerwca
 Emmy 19 kwietnia
 Emanuela 26 marca
 Epifaninsza B. 7 kwietnia
 Erazma B. 3 czerwca, 25 listopada
 Ernesta 7 listopada
 Eryka Kr. M. 18 maja
 Estery 18 listopada
 Eufemji P. 16 września
 Eufemji M. 20 marca
 Eucherjusza B. 20 lutego
 Eufrozyny P. 3 września, 13 lutego
 Eugenji P. 25 grudnia
 Eugenjusza 30 grudnia
 Eulalii P. M. 12 lutego
 Eustachiusza M. 20 września
 Euzebjii P. M. 20 października
 Euzebjusza Kar. W. 14 sierpnia
 Euzebjusza M. 5 marca
 Euzebjusza B. M. 16 grudnia
 Ezechjela Pror. 10 kwietnia
 Ewarysta Pap. 26 października
 Ewy 24 grudnia
 Fabjana M. 20 stycznia
 Faustyna M. 15 lutego
 Felicjana M. 9 czerwca
 Felicjaty M. 23 listopada
 Feliksa Kapuc. 18 maja
 Feliksa Papieża 30 maja
 Feliksa Kapł. 30 sierpnia
 Feliksa Walez. 20 listopada
 Ferdynanda Kr. 30 maja
 Fidelisa Kapuc. 24 kwietnia
 Filipa Apostoła 1 maja
 Filipa i Nerjusza 26 maja
 Filipa Benicjusza 23 sierpnia
 Filiberta 20 sierpnia
 Filomeny 5 lipca
 Firmina B. 25 września
 Flawiana M. 25 lutego
 Flawii P. 5 października
 Flawjusza M. 22 czerwca
 Florentyny P. 20 czerwca
 Florjana Męcz. 4 maja
 Flory 24 listopada
 Fortunata Kap. 1 czerwca

Franciszka Bor. 10 października
 Franciszka Sal. 29 stycznia
 Franciszka à Paulo 2 kwietnia
 Franciszka Ser. 4 października
 Franciszka Ks. W. 3 grudnia
 Franciszki Wd. 9 marca
 Fulgencjusza B. 6 stycznia
 Fryderyka 5 marca
 Gabryela Arch. 18 marca
 Gaudencji P. 30 sierpnia
 Gaudentego B. 12 lutego
 Gawła O. 16 października
 Gastona 6 lutego
 Gedeona 18 czerwca
 Genofewy P. 3 stycznia
 Genofewy Hard. 9 listopada
 Gerarda 24 września
 Germana B. W. 28 maja
 Gertrudy 17 marca
 Gerwazego M. 19 czerwca
 Geryna M. 2 października
 Gilberta 4 lutego
 Gizeli 7 maja
 Gołfryda 13 stycznia
 Gontrana 28 marca
 Gorgonjusza 9 września
 Gracjana B. 18 grudnia
 Grzegorza Pap. 12 marca
 Grzegorza Naz. 9 maja
 Grzegorza VII P. 25 maja
 Grzegorza B. 4 stycznia
 Gustawa 2 sierpnia
 Gwidona 12 września
 Haleny Cesarz. 2 marca
 Heleny Król. 22 maja
 Heleny W. M. 31 lipca
 Heljodora M. 3 lipca
 Henryka Cesarz. 13 lipca
 Henryka B. M. 19 stycznia
 Herakljusza M. 11 marca
 Hermenegildy Kr. 31 kwietnia
 Hermogenesa M. 19 kwietnia
 Hersylji 15 maja
 Hieronima Dok. Koś. 30 września
 Heronida M. 12 września
 Higina Pap. M. 11 stycznia
 Hilarego Dok. K. 14 stycznia
 Hilarjona Op. 21 października
 Hiltrudy P. 27 września
 Hipolita M. 13 sierpnia
 Honoraty P. 11 stycznia
 Huberta B. 3 listopada
 Hugona B. 1 kwietnia
 Idy Panny 13 kwietnia
 Idziego Opata 1 września
 Ignacego Biskupa 1 lutego
 Ignacego Lojoli W. 31 lipca
 Ifigenji 21 września
 Ildenfosa B. W. 23 stycznia
 Imienia Jezus 2 stycznia
 Imienia Marji 11 września
 Innocentego P. 8 lipca

Irmy 24 grudnia
 Ireneusza M. 25 marca
 Ireny Panny 5 kwiet. i 20 paźdz.
 Irwiny P. 24 grudnia
 Iwona Kapł. M. 19 maja
 Izaaka 3 czerwca
 Izabeli 15 marca i 3 września
 Izydora B. 4 kwietnia
 Izydora Oracza 10 maja
 Jacka Wyznawcy 17 sierpnia
 Jacka M. 11 września
 Jadwigi Wdowy 15 października
 Jakóba Ap. 1 maja
 Jakóba Apostoła 25 lipca
 Jana Złotous. 27 stycznia
 Jana z Matt. W. 8 lutego
 Jana z Dukli 1 października
 Jana Bożego 8 marca
 Jana w oleju 6 maja
 Jana Nepom. 16 maja
 Jana Chrzciiciela 24 czerwca
 Jana M. 16 i 26 czerwca
 Jana Gwalberta 13 lipca
 Jana Kantego 20 października
 Jana Kapistr. W. 28 marca
 Jana od Krzyża 24 listopada
 Jana Ewangelisty 27 grudnia
 Jana Męcz. 7 września
 Januarego 20 lipca
 Januariusza B. M. 19 września
 Jerzego B. M. 23 kwietnia
 Joanny Wdowy 24 maja
 Joanny Fremiot 21 sierpnia
 Joachima Ojca N. M. P. 16 sierpnia
 Jowity Męcz. 15 lutego
 Józefa Oblubieńca N. M. P. 19 marca
 Józefa Kalas. W. 4 lipca
 Józefa z Kopert. 18 września
 Józefa z Arym. 17 marca
 Judy Ap. 28 października
 Judyty Wdowy 14 listopada
 Jukunda M. 9 stycznia
 Juljana M. 13 stycznia
 Juljana M. 27 stycznia
 Juljanny P. 16 lutego
 Julji P. Męcz. 22 maja
 Julity P. M. 30 lipca
 Juljusza P. 12 kwietnia
 Justa 2 września
 Justyna fil. 14 kwietnia
 Justyny 17 września
 Justynjana B. 5 września
 Kaja M. 22 kwietnia
 Kajetana W. 7 sierpnia
 Kaliksta P. 14 października
 Kamila W. 18 lipca
 Kandyda M. 3 października
 Kanuta Kr. 19 stycznia
 Karola C. 28 stycznia
 Karola Borom. 4 listopada
 Kacpra 6 stycznia

Kassjana 13 sierpnia
 Kassjusza M. 15 maja
 Katarzyny Sen. 30 kwietnia
 Katarzyny P. M. 25 listopada
 Kat. św. Piotra w Rz. 18 stycznia
 Kat. św. Piotra w Ant. 22 lutego
 Kazimierza Kr. 4 marca
 Kiljana B. 8 lipca
 Klary P. 12 sierpnia
 Klaudjusza B. 6 czerwca
 Kleta M. 26 kwietnia
 Klemensa Pap. 23 listopada
 Kleopatry 20 października
 Klotyldy Kr. 3 czerwca
 Konstancji P. M. 18 lutego
 Konstantego W. 11 marca
 Konrada Wyz. 19 lutego
 Konrada Biskupa 26 listopada
 Korduli P. 22 października
 Kornellji M. 31 marca
 Kosmy M. 27 września
 Ksawerego 3 grudnia
 Krescencji 15 czerwca
 Krescencjusza 27 czerwca
 Kryspina i Kryspin. 25 października
 Krystyny P. 25 lipca
 Krzysztofa M. 24 lipca
 Kunegundy Ces. 3 marca
 Kunegundy Król. 24 lipca
 Kwiryna Męcz. 30 marca
 Kwintyna 31 października

Lamberta 16 kwietnia
 Larga M. 8 sierpnia
 Leandra B. 27 lutego
 Leokadii P. 9 grudnia
 Leona B. 20 lutego
 Leona I Pap. 11 kwietnia
 Leona II Pap. 28 czerwca
 Leonarda Wyz. 6 listopada
 Leoncjusza B. 3 stycznia
 Leonidas M. 28 stycznia
 Leonilli P. M. 15 marca
 Leopolda W. 15 marca i 15 listopada
 Longina M. 15 marca
 Linusa 23 września
 Lucjana Męcz. 7 stycznia
 Lucyny P. 30 czerwca
 Lucyny 17 października
 Ludgardy P. 16 czerwca
 Ludgera B. 26 marca
 Ludomira 3 października
 Ludwika Kr. Fr. 25 sierpnia
 Ludwika W. 12 lutego
 Ludwika P. 15 kwietnia
 Ładysława z Giel. 25 września
 Łazarza B. 27 grudnia
 Łucji Panny 13 grudnia
 Łukasza Ewan. 18 października
 Macieja Apostoła 24 lutego
 Magdaleny 27 maja i 22 lipca
 Makarego Op. 2 stycznia

Makarego M. 29 lutego
 Maksyma B. 18 listopada
 Maksyma M. 29 maja
 Maksymjana 21 lutego
 Maksymiljana B. 12 października
 Maksymina BM. 8 czerwca
 Małgorzaty K. szwed. 10 czerwca
 Małgorzaty K. węg. 13 lipca
 Mansweta Bisk. 28 listopada
 Marcelego Pap. 16 stycznia
 Marceli Wd. 21 stycznia
 Marcelina Pap. 18 czerwca
 Marcelina M. 30 kwietnia
 Marcina Bisk. 11 listopada
 Marcina Pap. 12 listopada
 Marcjana M. 17 czerwca
 Marcjanny P. M. 9 stycznia
 Marcjalisa 30 stycznia
 Marka Ewang. 25 kwietnia
 Marka M. 24 marca
 Marka z Rzymu 18 czerwca
 Marka P. W. 7 października
 Marka M. 22 listopada
 Marjana M. 30 kwietnia
 Marjana Ł. 19 sierpnia
 Marji Kleof. 9 kwietnia
 Marji Magd. de Pazzis 27 maja
 Marji Magd. w Jeroz. 23 lipca
 Marjusza 19 stycznia
 Marty P. 29 lipca i 19 stycznia
 Martynjana M. 16 października
 Martyniana B. 2 stycznia
 Martyny P. M. 30 stycznia
 Mateusza Ap. 21 września
 Maturyna 1 listopada
 Matyldy Kr. 15 marca
 Mauryljusza 13 września
 Maura 15 stycz. i 22 listopada
 Maurycego M. 22 września
 Medarda B. 8 czerwca
 Metodego Bisk. 5 lipca
 Melanji P. M. 18 lutego
 Melchiora 6 stycznia
 Michała Arch. 29 września
 Michała B. W. 23 maja
 Mikołaja z Tol. 10 września
 Mikołaja B. 6 grudnia
 Mirona M. 17 grudnia
 Młodzianków 28 grudnia
 Modesta N. 15 czerwca
 Modesty P. 13 marca
 Moniki W. 4 maja
 Narcyza B. 29 października
 Natalji Panny 27 lipca
 N. M. P. nieust. pom. 19 czerwca
 Nawiedzenie N. M. P. 2 lipca
 Nawróc. św. Pawła 25 stycznia
 N. M. P. Anielskiej 2 sierpnia
 N. M. P. Bolesnej 15 września
 N. M. P. odwyk. niew. 24 września
 Niepok. serca N. M. P. 16 września
 N. M. P. Jasnog. 31 sierpnia
 N. M. P. Łaskawej 14 maja

N. M. P. Loretań. 10 grudnia
 N. M. P. Pociesz. 4 września
 N. M. P. Różańc. 7 października
 N. M. P. Śnieżnej 5 sierpnia
 N. M. P. Szkaplerz. 16 lipca
 Napoleona 15 sierpnia
 Nazariusza B. 28 lipca
 Nestora B. M. 26 lutego
 Nicefora B. 13 marca
 Nikandra M. 7 listopada
 Nikandra 10 stycznia
 Nikodema M. 15 września
 Norberta B. 6 czerwca

Oczekiwanie N. M. P. 18 grudnia
 Odon B. 18 listopada
 Ofiarowanie N. M. P. 21 listopada
 Olimpji 26 marca
 Olimpjsza M. 31 października
 Olimpjsza B. 12 czerwca
 Oliwji 27 maja
 Onufrego Pust. 12 czerwca
 Opieki N. M. P. 1 listopada
 Opieki św. Józefa. 21 kwietnia
 Opat B. 4 czerwca
 Ottona Biskupa 24 lipca
 Otylji M. 13 grudnia
 Ottona M. 16 stycznia

Panucego M. 18 kwietnia
 Pankracego 12 maja
 Pantaleona M. 27 lipca
 Paschalisa 17 maja
 Parysa 5 sierpnia
 Patrycji Męcz. 13 marca
 Paulina Bisk. 22 czerwca
 Pauli Wdowy 26 stycznia
 Pawła M. 26 czerw. i 17 sierpnia
 Pawła I Pust. 15 stycznia
 Pawła Ap. 29 czerwca
 Pawła od krzyża 28 kwietnia
 Pelagji M. 12 października
 Petroneli 31 maja
 5-ju blizn. św. Fran. 18 września
 Pięciu br. męcz. 12 listopada
 Piotra Bisk. M. 26 listopada
 Piotra Chryzol. 4 grudnia
 Piotra Damiana 23 lutego
 Piotra Nolaszki 31 stycznia
 Piotra M. 29 kwietnia
 Piotra Celestyna 19 maja
 Piotra Ap. 29 czerwca
 Piotra w okowach 1 sierpnia
 Piotra z Alkant. 19 października

Piusa V Papieża 5 maja
 Piusa I P. M. 11 czerwca
 Playda M. 5 października
 Placydy P. 11 października
 Pociśnienie N. M. P. 4 września
 Podw. św. Krzyża 14 września
 Polikapa B. M. 26 stycznia
 Porifrego 26 lutego
 Praksedy P. 21 lipca

Prokopa M. 4 lipca
 Probusa 15 mar. i 11 października
 Prospera B. 25 czerwca
 Prota M. 11 września
 Protazego 19 czerwca
 Prudensa 6 czerwca
 Pryma Męcz. 9 czerwca
 Pryski 18 stycznia
 Przenies. św. Stanisł. B. 27 września
 Przenies. św. Wojciecha 20 października
 Przenies. rel. św. Kazim. 27 sierpnia
 Ptolomeusza B. 24 sierpnia
 Pulcherji P. 10 wrześ. i 7 lipca

Rafała Arch. 24 października
 Rajmunda W. 31 sierpnia
 Rajnolda 9 lutego
 Raula 21 października
 Reginy P. 7 września
 Remigjusza B. 1 października
 Roberta Opat 7 czerwca i 17 kw.
 Rocha Wyzn. 16 sierpnia
 Romana opata 28 lutego
 Romana M. 9 sierpnia
 Romana B. M. 23 października
 Romany Panny 23 lutego
 Romualda Opat 7 lutego
 Rogiera 30 grudnia
 Rozalji P. 4 września
 Rozesłanie Ap. 15 lipca
 Róży Lim. Panny 30 sierpnia
 Rudolfa 17 kwietnia
 Rufa Męcz. 28 listopada
 Rufina Wyzn. 19 sierpnia
 Rufiny P. 31 sierpnia
 Ruperta Bisk. 27 marca
 Rygoberta B. W. 4 stycznia
 Ryszarda B. 3 kwietnia
 Ryszarda król. 7 lutego

Sabby Opat 5 grudnia
 Sabina Wyzn. 11 lipca
 Sabiniana M. 7 czerwca
 Sabiny M. 27 paźdz. i 29 sierpnia
 Salomei Panny 17 listopada
 Samuela 17 lut. i 20 sierpnia
 Saturnina M. 29 listopada
 Saturjana M. 16 października
 Saturniny P. M. 4 czerwca
 Sawiny P. 30 stycznia
 Scholastyki P. 10 lutego
 Ścięcie gł. św. Jana Ch. 29 sierpnia

Sebastjana M. 20 stycznia
 Septynjusza 17 sierpnia
 Serafina W. 12 października
 Serafiny P. 29 lipca
 Serapjona W. M. 14 listopada
 Sergjusza M. 24 lutego
 Serwacego B. 3 maja
 Serwiljana M. 20 kwietnia
 Seweryna Op. 8 stycznia

Seweryna B. 23 października
 Siedm. bol. N. M. P. 23 marca
 Siedmiu braci św. 10 lipca
 Sidonji 21 sierpnia
 Sokratesa 19 kwietnia
 Sotera Papieża 22 kwietnia
 Stanisława B. 8 maja
 Stanisława Kostki 13 listopada
 Stefana Kr. Węg. 2 września
 Stefana M. 22 listop. i 2 sierpnia
 Sulpicjusza 20 kwietnia
 Sylwana 4 października
 Sylwerjusza 20 czerwca
 Sylwestra P. 31 grudnia
 Symeona B. 18 lutego
 Symforjana M. 22 sierpnia
 Sykstusa III Pap. 28 marca
 Szczepana M. 26 grudnia
 Szymona z Lipnicy 18 lipca
 Szymona Judy 28 października
 Szymona Ap. 23 października

Tacjana M. 16 marca
 Tadeusza Ap. 28 października
 Tarsylji P. 24 grudnia
 Tekli P. 23 września
 Telesfora P. 5 stycznia
 Teobalda p. 1 lipca
 Teodora M. 9 listop. i 7 stycznia
 Teodory M. 1 kwief. i 11 września
 Teodozji p. 29 maja
 Teofila 6 lutego i 20 grudnia
 Teofila B. 27 kwietnia
 Teresy p. 15 października
 Tertuljana B. W. 27 kwietnia
 Tomasza z Akw. 7 marca
 Tomasz z Ap. 21 grudnia
 Tomasza Kant. 29 grudnia
 Tymoteusza B. M. 24 stycznia
 Tytusa Bisk. 4 stycznia
 Tyburcjusza 14 kwietnia

Urbana Pap. 25 maja
 Urbana B. 16 maja
 Urszuli P. 21 października
 Urlyka 4 lipca

Wacława Króla 28 września
 Walerji Panny 9 grudnia
 Walerji M. 5 czerwca
 Walerego 15 grudnia
 Walerego M. 12 września
 Walerjana B. 14 kwietnia
 Waltera 2 maja
 Walentego Kap. M. 14 lutego
 Walentyny 25 lipca
 Wawrzyńca M. 10 sierpnia
 Wawrzyńca B. W. 5 września
 Weroniki P. 13 stycznia
 Wiktora M. 6 marca
 Wiktora B. M. 21 maja
 Wiktora B. 17 października
 Wiktorji P. 23 grudnia

Wilhelma B. 10 stycznia
 Wilhelma Op. 6 kwietnia
 Wincentego M. 22 stycznia
 Wincentego Ferrer W. 5 kwietnia
 Wincentego Kadł. 8 marca
 Wincentego B. 20 marca
 Wincentego à P. 19 lipca
 Wirgiljusza B. M. 27 listopada
 Wirginji 7 listopada
 Wita 15 czerwca
 Witalisa M. 28 kwiet. i 4 listopada
 Władysława Kr. 27 czerwca
 Wojciecha B. M. 23 kwietnia
 Wolframa M. 10 marca
 Zacharjasza Pr. 6 września
 Zacharjasza 4 listopada

Zaślubiny N. M. P. 23 stycznia
 Zefiryna Pap. 26 sierpnia
 Zenobiusza 24 grudnia
 Zenobji B. 30 października
 Zenona Żołn. 22 grudnia
 Zenajdy P. M. 5 czerwca
 Zenajdy Panny 11 października
 Znalezienie relikwi św. Szczepana
 3 sierpnia
 Zofji Wdow. M. 15 maja
 Zofji z 3 córk. 30 września
 Zofji M. 18 września
 Zuzanny M. 24 maja
 Zuzanny P. 11 sierpnia
 Zygmunta Kr. 2 maja
 Zygryda B. 25 lutego

SPIS IMION SŁOWIAŃSKICH.

Aldona 11 października
 Bogodar 9 listopada
 Bogowit 6 marca
 Bogna św. 22 lipca
 Boguchwał 17 marca
 Boguchwała 29 maja
 Bogufał 26 kwietnia
 Bogumił 10 czerwca
 Bogumiła 20 grudnia
 Bogumir 23 stycznia
 Bogusław 20 marca
 Bogusława 23 września
 Bogusz 24 lipca
 Boguwola 8 grudnia
 Bohdana 6 lutego
 Bohdan 18 marca
 Bohdan 26 marca
 Bojomir 6 stycznia
 Bolesława 22 lipca
 Bolesław 19 sierpnia
 Borys 9 sierpnia
 Borysława 25 maja
 Bożedar bl. 9 maja
 Bożenna 13 marca
 Bożesław 9 marca
 Bożesław 31 maja
 Bożydar 21 września
 Bożysław 19 czerwca
 Bożywój bl. 4 kwietnia
 Błażej 3 lutego
 Błagosław 20 marca
 Bratusław 4 października
 Bratumił 18 października
 Bratumiła 3 czerwca
 Bronimir 20 maja
 Bronisław 18 sierpnia
 Bronisław 6 października
 Budzimił 15 września
 Budzimir 16 czerwca
 Budzysława 20 października
 Budziwój 23 maja

Chocisław 5 maja
 Chlebostaw 6 sierpnia
 Chleb 9 sierpnia
 Chwalibóg 24 stycznia
 Chwalibóg 28 lutego
 Chwalimir 8 lipca
 Chwalimira 25 listopada
 Chwalisław 29 kwietnia
 Chwalisław 3 listopada
 Chronisław 13 września
 Chytomir 13 kwietnia
 Cichomił 23 sierpnia
 Cichosław 13 maja
 Cichosława 30 czerwca
 Cierpimir 10 maja
 Cierpiśława 29 lipca
 Cieszymił 24 sierpnia
 Czibóg 2 września
 Czciomisław 28 marca
 Czciśława 19 lutego
 Czesław 12 stycznia
 Czesław 19 kwietnia
 Czesław św. 20 lipca
 Dadźbóg 29 września
 Dalemił 29 października
 Damjan 27 września
 Daromiła 21 października
 Dobiesław 14 maja
 Dobrochna 15 lutego
 Dobrogniewa 30 stycznia
 Dobrogost 14 lipca
 Dobromił 5 czerwca
 Dobromiła 10 października
 Dobromir 4 stycznia
 Dobromira 30 marca
 Dobrosław 10 stycznia
 Dobrosława 8 kwietnia
 Dóbrowit 18 września
 Dobrowój 14 sierpnia
 Domogost 9 października
 Domorad 16 sierpnia
 Domosław 25 stycznia

Domosława 7 września
 Domysław 21 czerwca
 Dorosław 24 listopada
 Długomir 15 marca
 Długosław 18 czerwca
 Długosława 15 października
 Długomił 20 kwietnia
 Drogomira 19 listopada
 Drogomir 22 grudnia
 Drogomysł 17 czerwca
 Drogosław 17 września
 Drogowit 18 września
 Dzierżykraj 18 lipca
 Dzierżymir 14 października
 Dzierżysław 16 lipca
 Dzierżysław 1 września
 Dys 21 lipca
 Godzimir 3 października
 Godzislav 28 grudnia
 Godysław 21 marca, 24 grudnia
 Gorysława 9 lutego
 Gorysław 9 kwietnia
 Gosław bl. 29 grudnia
 Gościśław 17 kwietnia
 Gościśław 28 kwietnia
 Gościwit bl. 6 maja
 Gniwomir 8 lutego
 Grzmisław 12 października
 Grzmisława 25 grudnia
 Imisław 10 września
 Iścisław 11 września
 Izasław 6 lipca
 Jaclaw św. sierpnia
 Janisław 24 czerwca
 Janusz 21 listopada
 Jarogniew 4 grudnia
 Jaromir 28 maja
 Jaromir 10 kwietnia
 Jaropełk 18 stycznia
 Jarosław św. 24 kwietnia
 Jarosława 21 stycznia
 Jerzy św. 23 kwietnia
 Jordan 13 lutego
 Kalina 1 lipca
 Kazimierz św. 4 marca
 Kazimiera 21 sierpnia
 Krasisław 16 kwietnia
 Krasnoroda 7 lipca
 Krzemysł 10 maja
 Krzesimir 4 stycznia
 Krzesław 27 marca
 Krzepimir 19 września
 Lassota 31 grudnia
 Lechosław 26 listopada
 Letosława 3 września
 Lubomił 20 lutego
 Lubomiła 4 grudnia
 Lubomir 30 kwietnia
 Lubomir 1 maja
 Lubomira 24 lipca
 Lubosław 11 kwietnia
 Lubomiła 23 marca
 Lubomił św. 7 maja, 30 grudnia

Ludomir 30 lipca
 Ludomir 10 listopada
 Ludomysła 7 grudnia
 Ludosława 10 marca
 Ludosław 30 listopada
 Ludowid 11 maja
 Lutomił 4 czerwca
 Łutosław 26 października
 Ładysław bl. 27 września
 Mieczysław 1 stycznia
 Milada 16 lutego
 Miłogost 7 marca
 Miłosław 2 lutego
 Miłosław 3 lipca
 Miłosz 25 stycznia
 Miływój 23 listopada
 Mirosław 26 lutego
 Mirosława 26 lipca
 Mnożysław 3 kwietnia
 Mścigniew 19 grudnia
 Mścisław 8 stycznia
 Mścisława bl. 8 marca
 Mściwój 4 listopada
 Myślimir 13 kwietnia
 Myślisław 20 września
 Namysław 25 września
 Niecisław 12 marca
 Niemira 24 lutego
 Niezamyśl 8 sierpnia
 Nosisław 15 kwietnia
 Ojcomił 2 lipca
 Ojcosław 15 marca
 Olga św. 11 lipca
 Oleg św. 7 sierpnia
 Onosława 21 lutego
 Ostromir 4 sierpnia
 Pakosław 2 marca
 Polemir 19 marca
 Prokop 5 lipca
 Przebysława 22 października
 Przebysław 29 listopada
 Przedzimir bl. 14 czerwca
 Przedzislav 23 lutego
 Przedzislav 27 sierpnia
 Przemysław 12 kwietnia
 Przemysław 29 listopada
 Przemysława 30 października
 Przesław bl. 6 kwietnia, 21 maja
 Przesława 3 września
 Przebysław 27 stycznia
 Racibor bl. 29 sierpnia
 Radogost 14 stycznia
 Radomił 11 czerwca, 22 sierpnia
 Radomiła 13 lipca
 Radomyśl 27 grudnia
 Radosław 1 marca
 Radosław 7 kwietnia
 Radosław 15 lipca
 Radosława 8 września
 Radzimir 12 września
 Radzislav 16 października
 Radzislawa 10 grudnia

Radziwój 10 lipca
 Ratymir 19 stycznia
 Ratysław bł. 2 czerwca
 Rolisław 1 sierpnia
 Rościsław 17 stycznia
 Rościslawa 4 września
 Rosław 13 sierpnia
 Rosława 7 października
 Rozmysław 26 czerwca
 Sadoimir 1 kwietnia
 Sadoimysł 25 października
 Samosława 1 grudnia
 Sebastjan 20 stycznia
 Sędzimir 20 listopada
 Sędzislaw 16 września
 Sędziwój 5 listopada
 Siemisław 24 października
 Skarhimir 26 stycznia
 Sława bł. 12 sierpnia
 Sławobój 25 lutego
 Sławogost 28 kwietnia
 Sławój 9 czerwca
 Sławomila 2 marca
 Sławomira 17 maja
 Sławomir bł. 12 sierpnia
 Sławomira 23 grudnia
 Sławosz 25 lipca
 Sławinjon 1 grudnia
 Sobiebor 9 września
 Sobiesław 20 sierpnia
 Spitogniew 31 stycznia
 Spitosław 11 listopada
 Spitoslawa 5 grudnia
 Stanimir 2 października
 Stanisław św. 8 maja
 Stanisław 5 sierpnia
 Stanisław św. 13 listopada
 Strachota 9 lipca
 Strzeżymir 21 kwietnia
 Strzeżysław 2 stycznia
 Strzeżysław 15 maja
 Sulimir 30 maja
 Sulisław bł. 7 lutego
 Świętopełk 1 czerwca
 Świętobój 26 marca
 Świętobór 5 kwietnia
 Świętochna 11 lutego
 Świętomir 28 lipca
 Świętorad 17 lutego
 Świętosław 31 sierpnia
 Świętosław 3 maja
 Świętosława 7 stycznia
 Świętosława 2 sierpnia
 Świętopełk 25 września
 Szczesny bł. 30 sierpnia
 Szczesława 15 lutego
 Szukosław 29 marca
 Tolimir bł. 12 lipca
 Tomila bł. 10 lutego
 Tomira 24 maja
 Tomir 27 listopada
 Tomisław 21 grudnia
 Unisław 18 lipca
 Wacław bł. 3 kwietnia

Wacław św. 28 września
 Wanda 23 czerwca
 Wawrzyniec 10 sierpnia
 Wiaroslawa 27 lutego
 Wielislawa 4 lipca
 Wieloslawa 18 lutego
 Więcyimir 26 maja
 Więcysław 24 maja
 Więnczysław 4 maja
 Wiślinir 3 grudnia
 Wisława bł. 22 maja
 Wisław bł. 7 czerwca
 Wit św. 15 czerwca
 Witold 12 listopada
 Witomił 27 października
 Witosława 4 lutego
 Wityslaw 22 stycznia
 Władybóg 28 października
 Władybój 10 września
 Władymir 9 stycznia
 Władysław 2 kwietnia i 27 czerwca
 Władysława 13 grudnia
 Wlastybór 5 stycznia
 Wlastymir 25 czerwca
 Wlastymir 3 stycznia i 23 października
 Wlastymira 26 sierpnia
 Włodzimierz 16 st. 18 kw. i 11 sierpnia
 Włodzisław 5 września
 Wodzimir 14 listopada
 Włodzisław 19 lipca
 Wojciech św. 1 maja
 Wojsław 5 marca
 Wojsława 8 października
 Wolimir 15 grudnia
 Wróciśław 23 stycznia i 22 lipca
 Wróciwoj 26 grudnia
 Wszebór 27 lipca
 Wszemi 12 maja i 18 grudnia
 Wszemila 22 listopada
 Wszerad 11 listopada
 Wszesław 18 maja
 Wszewład 6 listopada
 Wyszomir 2 i 29 czerwca i 38 sierpnia
 Wyszosław 8 czerwca
 Wyszosława 9 grudnia
 Wytymir 2 listopada
 Zasław 5 października
 Zbisław 22 marca i 18 listopada
 Zbigniew 16 i 31 marca
 Zbroisław 28 czerwca
 Zdosława 16 grudnia
 Zdobysław 31 lipca
 Zdzisław 29 stycznia
 Zelimir 22 września
 Ziemisław 3 października
 Ziemomysł 4 września
 Ziemowit 19 października
 Znatysław 1 października
 Znatysława 7 października
 Żegota 1 lutego
 Żelisław 23 lipca
 Żyrosław 17 grudnia
 Żytomir 7 listopada
 Żywisław 27 kwietnia

U S T A W A

z dnia 13 lipca 1920 r.

O SZKOŁACH AKADEMICKICH.

W S T Ę P.

Najwyższe uczelnie, poświęcone pielęgnowaniu i szerzeniu wiedzy, noszą w Państwie Polskiem w ogólności nazwę szkół akademickich, a w szczególności wszechnic, czyli uniwersytetów, szkół głównych, politechnik i akademii.

Zadaniem ich jest służyć nauce i ojczyźnie. W tym celu mają one szukać i dochodzić prawdy we wszystkich gałęziach wiedzy ludzkiej, oraz przewodniczyć na drodze poznawania tej prawdy przez młodzież akademicką, a przez nią rozpowszechniać ją wśród całego narodu polskiego w imię zasad, przyświecających moralnemu i umysłowemu doskonaleniu się rodzaju ludzkiego.

Zadaniem szkół akademickich jest również przygotowywanie młodzieży do zawodów praktycznych, których wykonywanie wymaga naukowego opanowania różnych gałęzi wiedzy i samodzielnego sądu o wchodzących w ich zakres zagadnieniach teoretycznych i praktycznych.

W ten sposób szkoły akademickie mają spełnić jak najwierniej to szczytne zadanie, które już przed wiekami wskazał najstarszej z nich jej założyciel, król Kazimierz Wielki, życząc jej aby była nauk perłą, aby wychowywała ludzi przezornych i dojrzałego sądu, cnotą zdobnych i w naukach biegłych, a zarazem aby stała się krynicą umiejętnej wiedzy, z której mogliby czerpać wszyscy.

I. SZKOŁY PAŃSTWOWE.

1. Zasady ogólne.

Art. 1. Ustawa niniejsza określa zasady ustroju szkół akademickich w sposób jednolity. W granicach jej zostaje przyznany każdej z nich samorząd i możność wydawania własnego statutu, zawierającego przepisy szczegółowe i rozwijającego podane tu zasady. Przepisy te nie mogą jednak sprzeciwiać się zawartym tu postanowieniom.

Statut każdej szkoły akademickiej podlega zatwierdzeniu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jako wykonywającego zwierzchnią władzę rządową nad szkołami akademickimi.

Art. 2. W szkołach akademickich wykładać mogą w charakterze profesorów i docentów uczeni bez różnicy płci, którzy się przyczynili do rozwoju nauk teoretycznych lub praktycznych,—studjować zaś osoby, które ukończyły ogólnokształcącą szkołę średnią państwową lub takąż szkołę prywatną, mającą prawo wydawania świadectw, uznanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne ze świadectwami szkół państwowych.

Art. 3. Szkoły akademickie posiadają prawo udzielania stopni akademickich zawodowych i naukowych.

Art. 4. Założenie szkoły akademickiej wymaga aktu ustawodawczego, powziętego na wniosek rządu.

Art. 5. Szkoły akademickie posiadają charakter osób prawnych, mogą więc przyjmować zapisy i darowizny i samodzielnie zarządzać swoim, w ten sposób uzyskanym majątkiem. Mają one prawo rozporządzać swoim, w ten sposób uzyskanym majątkiem. Mają one prawo rozporządzać sumami, które rząd im przeznaczył, w ramach zatwierdzonego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego budżetu. W obrębie tych ram przeznaczenie poszczególnych sum może być zmienione za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Mają też prawo używać będących własnością państwową gmachów i zakładów wraz z urządzeniami i inwentarzem. Pod temi względami podlegają one jedynie kontroli rządowej ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Szkołom akademickim przysługuje prawo wolności nauki i nauczania. Każdy profesor i docent szkoły akademickiej ma prawo podawać i oświeślać z katedry według swego naukowego przekonania i sposobem naukowym wszelkie zagadnienia, wchodzące w zakres gałęzi wiedzy, których jest przedstawicielem; tak samo ma zupełną swobodę w wyborze metod wykładów i ćwiczeń.

Art. 7. Szkoły akademickie dzielą się pod względem ustroju wewnętrznego na wydziały, w których obrębie mogą istnieć oddziały.

Art. 8. Samorządowymi władzami szkół akademickich są: 1) zebranie ogólne profesorów (w tych szkołach, w których statut szkoły je przewiduje); 2) senat w szkołach, składających się z więcej niż jednego wydziału; 3) rektor; 4) rady wydziałowe; 5) dziekani.

Art. 9. Językiem wykładowym szkół akademickich — o ile ustawa ich dotycząca inaczej nie rozporządza, jest język polski. O tem, czy niektóre przedmioty mogą być wyjątkowo wykładane w innym języku, rozstrzyga senat szkoły.

Art. 10. Prawo używania pieczęci, opatrzonej herbem państwa, posiadają jedynie samorządowe władze szkół akademickich, wymienione w art. 8.

II. Władze samorządowe szkół akademickich.

1. Zebranie ogólne profesorów.

Art. 11. W tych szkołach akademickich, których statuty szczególne przewidują zebranie ogólne profesorów, składa się ono z profesorów honorowych, zwyczajnych, nadzwyczajnych i docentów, należących do rad wydziałowych. Przewodniczącym jest rektor lub jego zastępca.

Art. 12. Do zakresu działania zebrania ogólnego profesorów należy:

1) uchwalenie statutu szczegółowego szkoły w ramach niniejszej ustawy;

2) uchwalanie budżetu szkoły;

3) wybór rektora;

4) zatwierdzanie wniosków rad wydziałowych o powołaniu profesorów zwyczajnych, nadzwyczajnych, honorowych oraz docentów i przedstawianie ich Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia;

5) zatwierdzanie honorowych stopni naukowych, przyczem nadanie honorowego stopnia naukowego za zasługi społeczne lub polityczne wymaga zatwierdzenia przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

6) uchwalanie wniosków, dotyczących tworzenia osobnych wydziałów, oddziałów i nowych katedr;

7) przyjmowanie do wiadomości sprawozdań rocznych rektora ze stanu szkoły i sprawozdań dziekanów z działalności wydziałów;

8) uchwalanie wniosków, dotyczących usuwania profesorów z katedr;

9) rozpatrywanie innych spraw ogólnie akademickich, które rektor według uznania przekaże dla ich ważności zebraniu ogólnemu.

Art. 13. Warunkami ważności uchwał zebrania ogólnego są:

1) imienne zawiadomienie przez przewodniczącego przynajmniej na 24 godziny przed terminem zebrania wszystkich członków, nie przebywających na urlopie, przyczem ma być podany do ich wiadomości porządek obrad;

2) obecność co najmniej połowy wszystkich uprawnionych do wzięcia udziału w zebraniu wraz z przewodniczącym;

3) bezwzględna większość głosów wszystkich uczestników zebrania, przyczem głos przewodniczącego liczy się i w razie równości głosów przeważa; wyjątek stanowi uchwała o usunięciu profesora z katedry, gdyż uchwała taka wymaga większości dwóch trzecich głosów obecnych, przyczem nie liczy się kartek białych.

Art. 14. Wybory są tajne. Na wniosek poparty przez czwartą część członków obecnych, głosowanie także w innych sprawach jest tajne. W tajnem głosowaniu przy równości głosów wniosek upada.

Uchwały w sprawach, nie wymienionych w porządku obrad, a wniesionych przez rektora, mogą zapadać, gdy wszyscy obecni zgodzą się na ich rozważanie i rozstrzyganie, wyłączone są jednak w takich razach sprawy osobiste i dotyczące nieobecnego członka.

Art. 15. Terminy zebrań ogólnych oznacza przewodniczący, który obowiązany jest zwołać zebranie ogólne, jeżeli tego żąda uchwała przynajmniej jednej rady wydziałowej.

Art. 16. Z każdego zebrania ogólnego sporządza się sprawozdanie, które jest przysyłane do wiadomości Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 17. Przewodniczący z ważnych powodów ma prawo zawiesić wykonanie uchwały zebrania ogólnego, obowiązany jest jednak w tym wypadku poddać sprawę ponownie pod obrady zebrania ogólnego najpóźniej w ciągu 14 dni. Jeżeli zebranie ogólne potwierdzi swoją pierwotną uchwałę—przewodniczący obowiązany jest ją wykonać.

2. SENAT.

Art. 18. Senat w tych szkołach, w których niema ogólnego zebrania profesorów, jest najwyższą władzą szkolną samorządową. Jeżeli obok senatu statut szczegółowy przewiduje również ogólne zebranie profesorów, do zakresu ogólnego zebrania profesorów należą sprawy, wymienione w art. 12.

Senat składa się z rektora, prorektora i dziekanów. Statuty szczegółowe mogą przewidywać nałożenie do senatu także prodziekanów i delegatów rad wydziałowych oraz sędziego w tych szkołach, w których ten urząd został utworzony.

Art. 19. Do zakresu działania senatu należy:

- 1) układanie regulaminu senatu oraz zatwierdzanie regulaminu rad wydziałowych, archiwum i urzędów szkoły;
- 2) rozstrzyganie o tem czy niektóre przedmioty mogą być wykładane w innym języku, aniżeli polskim;
- 3) przedkładanie Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego programu wykładów do zatwierdzenia;
- 4) wydawanie składu osobowego i kroniki szkoły;
- 5) układanie preliminarza budżetu szkoły;
- 6) zarządzanie majątkiem szkolnym tak państwowym, jak własnym, oraz majątkiem szkole do administrowania powierzonym;
- 7) troska o zdrowie moralne młodzieży i opieka nad jej materialnem położeniem (stypendja, domy akademickie);

8) zatwierdzanie umów o wykłady z docentami, nauczycielami i lektorami, o ile funduszków na pokrycie ich wynagrodzenia dostarcza szkoła; w innych przypadkach senat przygotowuje zawarcie tego rodzaju umów przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

9) uchwalać wnioski, dotyczących mianowania dyrektora biblioteki lub naczelnego bibliotekarza, sekretarza, kwestora, skarbnika i księgowego, dalej wniosków, dotyczących obsadzania urzędów dyrektora i zastępcy dyrektora innych ogólnych zakładów szkoły, wreszcie wniosków, dotyczących mianowania urzędników biblioteki z kwalifikacjami bibliotekarskimi, po wysłuchaniu zdania dyrektora biblioteki, lub naczelnego bibliotekarza;

10) mianowanie, zawieszanie i usuwanie innych urzędników i służby stałej szkoły, a także w razie nagłej potrzeby zawieszanie kierowników zakładów;

11) mianowanie, zawieszanie i usuwanie adjunktów, konstruktorów, kustoszów, prosektorów, asystentów i ich zastępców na wniosek rady wydziałowej;

12) wyrokowanie w sprawach dyscyplinarnych studentów, urzędników i służby szkoły, przyczem w razie utworzenia osobnego sądu dla spraw studentów—kompetencja senatu ogranicza się do zatwierdzania wyroków i rozstrzygania odwołań;

13) mianowanie referentów do spraw dyscyplinarnych i innych spraw szczególnych;

14) rozstrzyganie spraw kompetencyjnych między wydziałami;

15) uchwalać wnioski w sprawach budowlanych i rozstrzyganie o przeznaczeniu pomieszczeń szkoły;

16) wykonywanie kontroli nad administracyjnem prowadzeniem wszystkich zakładów szkoły;

17) zatwierdzanie regulaminu wieców studenckich;

18) uchwalać wszelkich innych spraw, tyczących się szkoły, jako całości, które rektor lub w jego zastępstwie prorektor senatowi przedłoży;

19) o ile statut szczegółowy szkoły nie przewiduje zebrania ogólnego profesorów—w zakres czynności senatu wchodzi nadto uprawnienie zebrania ogólnego profesorów w punktach art. 12 zawarte, z wyłączeniem 3 punktu, dotyczącego wyboru rektora.

Senat ma prawo przelać część swoich uprawnień na rektora.

Art. 20. Warunkami ważności uchwał senatu są:

- 1) imienne zwołanie przez rektora członków senatu przynajmniej na 24 godziny przed terminem zebrania z podaniem porządku obrad;
- 2) obecność na posiedzeniu więcej niż połowy członków senatu;
- 3) przewodniczenie przez rektora lub jego zastępcę;

4) bezwzględna większość głosów członków głosujących, przyczem głos przewodniczącego liczy się i w razie równości głosów przeważa.

Uchwały w sprawach, niewymienionych w porządku obrad, mogą zapadać, gdy wszyscy obecni zgodzą się na ich rozważanie i zadecydowanie, wyłączone są jednak w takich razach sprawy osobiste i dotyczące nieobecnego członka.

Art. 21. Terminy zebrań senatu oznacza rektor, lub jego zastępca. Rektor jest obowiązany zwołać senat, jeżeli tego żąda jedna trzecia członków senatu, lub gdyby tego domagała się uchwała jednej z rad wydziałowych.

Z każdego posiedzenia senatu sporządza się sprawozdanie, które jest przesyłane do wiadomości Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 22. Rektor z ważnych powodów ma prawo zawiesić wykonanie uchwały senatu. W tym razie przedstawia sprawę do uchwalenia na najbliższym posiedzeniu senatu, najpóźniej w ciągu dni 14. Gdyby senat potwierdził swą pierwotną uchwałę, rektor obowiązany jest ją wykonać.

3. R E K T O R.

Art. 23. Rektor piastuje najwyższą godność w szkole akademickiej; jest przewodniczącym senatu i zebrania ogólnego profesorów; czuwa nad należyтым biegiem spraw, wchodzących w zakres działania tych władz i ponosi przedewszystkiem odpowiedzialność za należyte przestrzeganie ustaw i rozporządzeń rządowych.

Rektorowi przysługuje tytuł Magnificencji.

Art. 24. Rektor jest wybierany z grona profesorów zwyczajnych i honorowych, należących do rad wydziałowych, przez zebranie ogólne profesorów lub przez delegatów rad wydziałowych, przyczem wyborcy nie są obowiązani liczyć się z kolejnością wydziałów. Szczegóły sposobu wybierania rektora określa statut każdej szkoły akademickiej.

Art. 25. Okres urzędowania rektora wynosi rok jeden, wszakże rektor może być ponownie wybierany. Wybór odbywa się w ciągu miesiąca czerwca, a urzędowanie swoje obejmuje rektor na dwa tygodnie przed rozpoczęciem roku akademickiego.

W razie gdyby rektor w czasie urzędowania ustąpił, dokonywany jest wybór nowego rektora na pozostały okres roku akademickiego.

Art. 26. Rektor 1) jest przedstawicielem szkoły na zewnątrz; 2) zwołuje senat i zebranie ogólne profesorów, kieruje ich obradami, oraz wykonywa ich uchwały; 3) udziela urlopów, do 14 dni profesorom, docentom i wogóle wszystkim pracownikom szkoły; 4) mianuje, zawiesza i usuwa tymczasowych rzemieślników i tymczasowych służących szkoły; 5) im-

trykuje studentów i udziela im urlopów. Ponadto załatwia te sprawy administracyjne i finansowe szkoły, które nie wymagają uchwał senatu.

Przez ręce rektora przechodzi korespondencja z wszelkimi władzami wydziałów, profesorów, zakładów i wszystkich organów, podległych bezpośrednio senatowi. Rektor ma prawo zaopatrywać tę korespondencję w swoją opinię.

Art. 27. Rektor czuwa nad porządkiem na terytorjum szkoły przy pomocy organów szkolnych. W razie grożącego niebezpieczeństwa rektor może pozwolić na wkroczenie organów władz bezpieczeństwa: władze te mogą wkraczać same tylko w wypadkach wyjątkowo nagłych, zawiadamiając o tem natychmiast rektora.

Art. 28. Zastępcą rektora jest prorektor, którym zostaje rektor ustępujący. Gdyby zachodziła potrzeba zastąpienia prorektora-wyznacza jego zastępcę zebranie ogólne profesorów, a w tych szkołach, w których go nie ma, senat.

Art. 29. Rektor ma prawo w porozumieniu z prorektorem powierzać mu załatwianie pewnych spraw, związanych z zarządem szkoły, n. p. uposażenia szkoły, spraw budowlanych. Układ taki zatwierdza senat i przed nim prorektor odpowiada za czynności, wykonywane w powierzonym mu zakresie.

Art. 30. Rektor i prorektor do załatwiania spraw, należących do zakresu ich czynności, posługują się urzędnikami i służbą szkoły.

W szczególności rektorowi podlegają: 1) sekretariat, 2) dział rachunkowy (kwestura), 3) dział techniczny (sprawy budowlane, ekonomat, intendencja), 4) archiwum. O organizacji tych działów rozstrzyga senat.

4. Rady wydziałowe.

Art. 31. Radę każdego wydziału stanowią należący do wydziału profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni, tudzież dwaj docenci, wybierani na rok akademicki przez grono docentów wydziału. Docenci, będący członkami rady, mają na posiedzeniach taki sam głos, jak inni członkowie rady.

Nadto do rady wydziałowej należą ci profesorowie honorowi, którzy, jako profesorowie zwyczajni lub nadzwyczajni, należeli do rady, zanim zostali profesorami honorowymi, a wreszcie rada wydziałowa ma prawo powoływać do swojego grona na rok także profesorów z innych wydziałów, wykładających na danym wydziale, oraz profesorów honorowych, którzy przedtem nie byli członkami rady wydziałowej. Przewodniczącym rady wydziałowej jest dziekan wydziału.

Art. 32. Do zakresu działania rad wydziałowych należy:

1) czuwanie nad rozwojem nauki i szerzenie wiedzy przez należyłą organizację nauczania, oraz wykłady, odczyty publiczne i wydawnictwa;

- 2) przedstawianie wniosków o mianowanie profesorów;
 - 3) załatwianie spraw habilitacyjnych;
 - 4) przedstawianie wniosków o mianowanie, zawieszanie i usuwanie sił pomocniczych naukowych i służby wydziału;
 - 5) wydawanie opinii naukowych w zakresie swojego wydziału, a o ile rada wydziałowa zostanie do tego wezwana przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — ma obowiązek przedstawić swoją opinię;
 - 6) oddzielanie honorowych stopni naukowych;
 - 7) układanie corocznie preliminarza potrzeb finansowych wydziału celem przedstawienia go zebraniu ogólnemu profesorów, o ile statut szczegółowy szkoły je przewiduje, w przeciwnym razie senatowi, w szczególności zaś określanie sum potrzebnych na wydawnictwa prac naukowych profesorów, docentów, pomocniczych sił naukowych oraz studentów wydziału;
 - 8) przedstawianie wniosków o udzielanie profesorom i pomocniczym sił naukowym urlopów ponad dwa tygodnie i o przyznawanie profesorom, docentom i pomocniczym sił naukowym zasiłków rządowych na podróże naukowe;
 - 9) przyznawanie stypendjów oraz nagród pieniężnych i medali studentom wydziału, nadto ogłaszanie rocznie przynajmniej trzech tematów do prac konkursowych studenckich;
 - 10) dopuszczanie studentów do egzaminu, zaliczanie im studjów lub pewnych przedmiotów oraz udzielanie zwolnień od wydanych przez radę wydziałową przepisów o sposobie studjowania na wydziale;
 - 11) powoływanie egzaminatorów i referentów;
 - 12) uchwalanie regulaminu wydziału, podlegającego zatwierdzeniu przez senat;
 - 13) zatwierdzenie regulaminów dla zakładów, należących do wydziału;
 - 14) wybieranie dziekana wydziału, dalej delegatów do wyboru rektora w tych szkołach, w których niema zebrań ogólnych profesorów, a wreszcie, o ile statut szkoły przewiduje, również delegata do senatu.
- W ogólności rada wydziałowa rozstrzyga o wszelkich sprawach wydziału i jego uczniów, o ile to nie jest wyraźnie zastrzeżone dla innych władz szkolnych.
- Rada wydziałowa ma prawo przelać część swych uprawnień na dziekana.
- Art. 33.** W szkołach akademickich, składających się z jednego wydziału, rada wydziałowa spełnia zadania zebrania ogólnego profesorów i senatu.
- Art. 34.** Warunkami ważności uchwał rady wydziałowej są:

1) imienne zwołanie przez dziekana lub jego zastępcę przynajmniej na 24 godziny przed terminem posiedzenia wszystkich członków rady, przyczem ma być podany do wiadomości porządek obrad;

2) obecność najmniej połowy członków rady, nie licząc profesorów honorowych;

3) przewodniczenie przez dziekana lub jego zastępcę;

4) bezwzględna większość głosów członków głosujących, przyczem głos przewodniczącego liczy się i w razie równości głosów rozstrzyga. Głosowanie w sprawach osobistych, tudzież w innych sprawach na życzenie czwartej części obecnych odbywa się tajnie.

Uchwały w sprawach, nie wymienionych w porządku obrad, mogą zapadać tylko wtedy, gdy wszyscy obecni zgodzą się na ich rozważenie i rozstrzyganie; wyłączone są jednak sprawy, dotyczące: 1) powołań wykładowych, 2) katedry nieobecnego na posiedzeniu profesora, 3) spraw osobistych.

Art. 35. Zebranie rady wydziałowej zwołuje przewodniczący w terminie, uznany przez siebie za właściwy. Dziekan jest obowiązany zwołać posiedzenie rady, jeżeli tego zażąda najmniej czwarta część członków rady, lub jeżeli domaga się tego senat, albo rektor, lub zastępujący go w urzędowaniu prorektor.

Z każdego posiedzenia rady wydziałowej sporządza się sprawozdanie, które jest przesyłane do wiadomości Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Dziekan z ważnych powodów ma prawo zawiesić wykonanie uchwały rady wydziałowej. W tym razie przedstawia sprawę do uchwalenia na najbliższym posiedzeniu rady najpóźniej w ciągu dni 14. Gdyby rada potwierdziła swą pierwotną uchwałę — dziekan obowiązany jest ją wykonać.

5. D z i e k a n.

Art. 37. Dziekan posiada takie samo stanowisko wobec wydziału i jego rady, jak rektor wobec całej szkoły i senatu. Nadto należy do niego nadzór nad wpisami studentów i wolnych słuchaczy, nad tokiem ich studjów oraz nad odbywaniem się egzaminów w sposób przepisany.

Art. 38. Dziekanem może być wybrany profesor zwyczajny, nadzwyczajny lub honorowy, należący do rady wydziału. Czas urzędowania dziekana trwa rok jeden, jednak ustępujący dziekan może być ponownie wybrany.

Wyboru dziekana dokonywa rada wydziałowa w ciągu miesiąca czerwca, a urzędowanie swoje obejmuje dziekan na dwa tygodnie przed rozpoczęciem roku akademickiego.

W razie gdyby dziekan w ciągu roku urzędowania ustąpił—dokonywane są nowe wybory na pozostały okres roku akademickiego.

Art. 39. Do zakresu działania dziekana należy:

1) zwoływanie posiedzeń rady wydziałowej, kierowanie jej obradami, przygotowywanie wniosków na posiedzenie i wykonywanie powziętych uchwał;

2) udzielanie jednodniowych urlopów profesorom i docentom, którzy ogłosili wykłady, oraz wszystkim innym pracownikom wydziału;

3) przyjmowanie studentów na wydział, prowadzenie spisu ich oraz wykazu ich studjów;

4) wyznaczenie terminów egzaminacyjnych i przewodniczenie w komisjach egzaminów doktorskich oraz w czasie innych egzaminów, odbywających się w szkole, o ile tego wymagają specjalne przepisy;

5) składanie w końcu roku szkolnego zebraniu ogólnemu profesorów a w szkołach, gdzie go nie ma, senatowi — wyczerpującego sprawozdania z działalności wydziału, po poprzednim podaniu go do wiadomości radzie wydziałowej.

Przez ręce dziekana przechodzi wszelka urzędowa korespondencja kierowników zakładów wydziałowych i profesorów. Dziekan ma prawo zaopatrywać tę korespondencję w swoją opinię.

Art. 40. Zastępcą dziekana jest prodziekan, którym zostaje dziekan ustępujący. Gdyby zachodziła potrzeba zastąpienia prodziekana w urzędowaniu — rada wydziałowa wyznacza jego zastępcę.

III. Grono nauczycielskie.

Art. 41. Do grona nauczycielskiego szkół akademickich należą: po pierwsze—nauczyciele akademicy t. j. 1) profesorowie honorowi, 2) profesorowie zwyczajni, 3) profesorowie nadzwyczajni, 4) docenci; powtórnie — nauczyciele w ściślejszym znaczeniu np. lektorzy.

Art. 42. Profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych mianuje naczelna władza państwowa na wniosek rady odpowiedniego wydziału, przyjęty przez zebranie ogólne profesorów, względnie senat, przedstawiony do zatwierdzenia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wniosek powinien opierać się na referacie komisji, wyznaczonej przez radę wydziałową specjalnie dla rozważania kandydatur.

Komisja przed wygotowaniem swojego referatu zwraca się do wszystkich profesorów honorowych, zwyczajnych i nadzwyczajnych, wykładających przedmiot, o którego katedrę chodzi, we wszystkich państwowych szkołach akademickich polskich, z żądaniem nadesłania uzasadnionej opinii, jakich kandydatów uznać należy za najodpowiedniejszych. Po upływie dwóch miesięcy od daty rozestania wezwań komisja może przystąpić do rozpatrzenia nadesłanych wniosków, przygotować referat i wy-

tąpić z nim na radę wydziału. Na tej podstawie rada wydziału wybierze kandydata i przedstawia go zebraniu ogólnemu, względnie senatowi, do przyjęcia i przedstawienia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia. Wniosek rady powinien zawierać nazwiska dwóch kandydatów, jeżeli uchwała nie zapadła jednomyślnie, a mniejszość żąda, aby jej kandydat został we wniosku uwzględniony. Do wniosku należy dołączyć prace naukowe kandydata, dokumenty osobiste, życiorys, referat komisji, tudzież wszystkie nadesłane referaty profesorów, wezwanych przez komisję.

Jeżeli jednak rada wydziału przedstawia do mianowania osobę, która jest lub była profesorem zwyczajnym, nadzwyczajnym lub honorowym w jednej z państwowych szkół akademickich polskich — może odstąpić od obowiązku zasięgnięcia opinii wszystkich profesorów, wykładających odnośny przedmiot w państwowych szkołach akademickich.

Gdyby Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z jakichś powodów nie uważał wniosku rady wydziałowej za trafny, rada ma prawo ponawiać wniosek aż do osiągnięcia obustronnego porozumienia, w każdym zaś razie wbrew woli rady i bez jej wniosku nie może nastąpić mianowanie.

Art. 43. Nowomianowani profesorowie składają przysięgę służbową na ręce rektora.

Art. 44. Profesor nadzwyczajny może być przedstawiony przez radę wydziałową do nominacji na profesora zwyczajnego, jeżeli dorobek jego naukowy powiększy się w czasie profesury nadzwyczajnej.

Art. 45. Profesorami honorowymi mogą być mianowani wybitni uczeni, zwłaszcza z grona profesorów, ustępujących z katedr. Mianowanie profesora honorowego należy do władzy naczelnej państwowej na podstawie wniosku rady wydziałowej, przyjętego przez zebranie ogólne, względnie senat i przedstawionego Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 46. Do najważniejszych obowiązków każdego profesora należy:

- 1) prowadzenie badań naukowych i twórcza praca naukowa;
- 2) wykładanie i prowadzenie ćwiczeń co najmniej w liczbie godzin wskazanej w dekrete nominacyjnym;
- 3) kierowanie związanym z katedrą zakładem lub seminarjum;
- 4) egzaminowanie z wykładanego przedmiotu;
- 5) branie udziału w posiedzeniach rady wydziału i zebrania ogólnego profesorów, o ile je statut szkoły przewiduje;
- 6) obejmowanie referatów i piastowanie urzędów akademickich, obowiązki, wymienione w punktach 2, 3, 4, 5 i 6 — nie dotyczą profesorów honorowych.

Objęcie stałego płatnego zajęcia ubocznego przez profesora, z wyjątkiem profesorów honorowych, może nastąpić jedynie za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na zgodny wniosek rady wydziału i senatu.

Art. 47. Profesorowie, którzy przebyli 35 lat w zawodzie nauczycielskim, poczynając od daty mianowania na profesora, ustępują z katedry, otrzymując pełną emeryturę. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może jednak na wniosek rady wydziałowej, przyjęty przez zebranie ogólne, względnie senat, zatwierdzić ich na dalsze pięć lat, po upływie których, mogą być w ten sam sposób powoływani nadal na okres pięcioletni, nie dłużej wszakże, niż do 65° roku życia. Profesorowie, którzy z powodu kresu wieku muszą ustąpić z katedry, mogą być przez radę wydziałową powoływani w charakterze profesorów honorowych, a profesorowie, którzy ustąpili po 35 latach, nie tracą veniam legendi.

Profesorowie, którzy byli już zwyczajnymi lub nadzwyczajnymi profesorami w polskich albo innych równorzędnych szkołach akademickich przed rokiem 1915, mają prawo pozostawać profesorami zwyczajnymi lub nadzwyczajnymi i po upływie 35 lat pracy profesorskiej bez ponownego powoływania, wszakże tylko do 65 roku życia włącznie.

Art. 48. Podstawą do usunięcia profesora z katedry przez zwierzchnią władzę rządową może być tylko uchwała przynajmniej dwóch trzecich głosów zebrania ogólnego profesorów lub senatu, wydana po przeprowadzeniu dochodzenia dyscyplinarnego, albo postępowania honorowego.

Art. 49. Gdyby z powodu ustąpienia profesora z katedry lub z innego powodu powstała przerwa w wykładach jakiegoś przedmiotu, rada wydziału może powierzyć obowiązek zastępczego wykładania tego przedmiotu innemu profesorowi, docentowi, lub odpowiedniemu specjalście. Do zastępstwa w wykładzie mogą być powołani wyjątkowo także adjunkci, prosektorzy, kustosze, konstruktorzy i starsi asystenci. Takie powierzenie zastępstwa i umowa co do wysokości wynagrodzenia musi uzyskać zatwierdzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 50. Rada wydziałowa może udzielić ubiegającemu się o to kandydatowi prawa wykładania (venia legendi); postępowanie, prowadzące do tego celu, nazywa się habilitacją, kandydat zaś, któremu zostało przyznane prawo wykładania w szkole akademickiej, otrzymuje tytuł docenta.

Prawo wykładania obejmować ma całość pewnej nauki lub takiej jej części, która może być uważana za całość w sobie zamkniętą; nie może natomiast ograniczać się do dowolnego działu pewnej nauki.

Art. 51. Warunkiem dopuszczenia do habilitacji są odpowiednie osobiste kwalifikacje kandydata, o których rozstrzyga rada wydziału przez jawne głosowanie przed rozpatrzeniem jego kwalifikacji naukowych.

Art. 52. Kandydat, pragnący przystąpić do habilitacji, musi złożyć dowód posiadania tytułu doktorskiego, uzyskanego w jednej ze szkół akademickich polskich. Za równorzędny z tym tytułem rada wydziału może uznać bądź tytuł doktorski, uzyskany w szkole akademickiej zagranicznej, bądź jakiś inny tytuł naukowy. Od obowiązku wykazania się tytułem doktorskim mogą być uwolnieni uchwałą rady wydziałowej wyjątkowo wybitni badacze nauki.

Art. 53. Habilitacja składa się z trzech aktów:

1) z oceny rozprawy habilitacyjnej, która musi być wydrukowana w języku polskim, lub w języku wykładowym przedmiotu. Ma ona stanowić istotny postęp nauki i świadczyć o samodzielności naukowego myślenia autora. Przy ocenie mogą być wzięte pod uwagę także inne prace naukowe kandydata. Rozprawa doktorska nie może być rozprawą habilitacyjną;

2) z dyskusji habilitacyjnej, która może objąć nie tylko temat rozprawy habilitacyjnej, lecz całość przedmiotu, z którego kandydat się habilituje; w dyskusji habilitacyjnej mogą brać udział, oprócz referentów pracy habilitacyjnej, także wszyscy członkowie rady wydziałowej;

3) z wykładu habilitacyjnego, który się odbywa wobec członków wydziału na temat, obrany przez kandydata, a zatwierdzony przez radę wydziału; wykład ten ma na celu stwierdzenie umiejętności jasnego przedstawienia zagadnień naukowych w świetle współczesnego stanu nauki.

Art. 54. Przed przeprowadzeniem tych trzech aktów rada wydziału wybiera z pośród swojego grona co najmniej dwóch referentów, aby na podstawie ich oceny powziąć odpowiednie uchwały.

Art. 55. Akty habilitacyjne mają się odbywać w powyżej wskazanym porządku i mają być protokołowane. W razie niepomyślnych uchwał rady wydziału co do pierwszego lub drugiego aktu, odpada możliwość odbywania habilitacji. Od drugiego i trzeciego aktu rada wydziału może wyjątkowo kandydata uwolnić.

Art. 56. W razie pomyślnych uchwał co do wszystkich trzech aktów habilitacji, zapada na wniosek referentów postanowienie rady wydziałowej, nadające kandydatowi prawo wykładania; postanowienie to zarazem orzeka, na jaki zakres nauki nadane prawo się rozciąga. Uchwała rady wydziałowej, nadająca kandydatowi prawo wykładania, wymaga przyjęcia przez zebranie ogólne, względnie senat, poczem podlega zatwierdzeniu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, któremu należy przesłać prace naukowe kandydata, życiorys, akta osobiste oraz protokoły, dotyczące habilitacji.

Art. 57. Docent ma prawo wykładania w oznaczonym zakresie; żadnego jednak obowiązku wykładania przez habilitację wobec szkoły nie zaciąga. Jeżeli wszakże nadanego mu prawa wykładania nie wykonywa w przeciągu całego roku akademickiego, to jego prawo wykładania gaśnie, przez co traci on prawo do tytułu docenta, o ile nie otrzymał urlopu od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Prawo to jednak może mu być przez radę wydziałową ponownie przyznane bez powtórnej habilitacji.

Art. 58. Prawo wykładania może być rozszerzone na inną dziedzinę za zgodą rady wydziałowej, zatwierdzoną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 59. Prawo wykładania, nadane w jednej z polskich szkół akademickich, może być uznane za ważne w innej — uchwałą rady odpowiedniego wydziału. Uchwała taka wymaga zatwierdzenia przez senat.

Art. 60. Lektorów języków i nauczycieli umiejętności praktycznych mianuje na wniosek rady wydziałowej senat, a obowiązki ich określa umowa z nimi zawarta.

Art. 61. Każdy profesor, zastępca profesora, docent i nauczyciel (lektor) ogłasza wykłady na tym wydziale, na którym został mianowany, lub na którym otrzymał prawo wykładania, albo z którym wiąże go umowa. Wolno mu jednak ogłosić także wykłady na innym wydziale za zezwoleniem obu zainteresowanych rad wydziałowych.

IV. Pomocnicze siły naukowe.

Art. 62. Asystentów starszych i młodszych (demonstratorów, elewów) tudzież zastępców asystentów mianuje senat na wniosek odpowiedniej rady wydziałowej. Stanowiska te są ograniczone pod względem czasu trwania: zastępcy asystenta do lat dwóch, młodsze asystenta do trzech, a starszego do lat sześciu. Po sześciu latach starsi asystenci mogą być wyjątkowo mianowani na dalsze cztery lata, lecz tylko wówczas, jeżeli zostaną docentami przed upływem szóstego roku asystentury.

Art. 63. Adjunktów, kustoszów, konstruktorów i prosektorów na wniosek odpowiedniej rady wydziałowej mianuje senat na okres trzyletni, który może być powtarzany. Najwcześniej po sześciu latach może nastąpić ostateczne mianowanie.

Art. 64. Adjunkci, kustosze, konstruktorzy i prosektorzy w prawach emerytalnych są zrównani z urzędnikami państwowymi.

Art. 65. Bliższe oznaczenie obowiązków tych pomocniczych sił naukowych należy do regulaminu odnośnych zakładów. Dopuszczenie adjunkta, kustosa, konstruktora, prosektora i starszego asystenta do wykładów w zastępie profesora lub do kierowania ćwiczeniami może na-

stąpić tylko na podstawie uchwały rady wydziału i na czas ściśle określony.

Art. 66. Adjunktami, kustoszami, konstruktorami, prosektorami i starszymi asystentami mogą być wyłącznie osoby, które posiadają dyplom szkoły akademickiej. Bez takiego dyplomu pomocnicze siły naukowe mogą być tylko młodszymi asystentami (demonstratorami, elewami) lub zastępcami asystentów.

V. Zakłady szkół akademickich.

Art. 67. Szkoły akademickie posiadają zakłady (instytuty), potrzebne do celów nauczania; mogą też być przy nich tworzone zakłady, poświęcone wyłącznie badaniom naukowym.

Art. 68. Na czele każdego zakładu wydziałowego stoi profesor, któremu rada wydziału powierzyła kierownictwo. Jeśli zachodzi potrzeba ustanowienia prowizorycznego zastępstwa, rada wydziału powołuje zastępcę kierownika.

Art. 69. Każdy zakład wydziałowy powinien prowadzić inwentarz, który podlega kontroli zwierzchniej Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 70. Z końcem roku budżetowego kierownik zakładu wydziałowego powinien złożyć radzie wydziału i senatowi sprawozdanie z użycia dotacji wraz z wykazem nabytków i strat w inwentarzu. Sprawozdania te mogą być podstawą do przeprowadzenia z ramienia senatu postępowania kontrolującego za pośrednictwem osobnych referentów lub komisji.

Gdyby senat miał wątpliwości w przyjęciu sprawozdania kierownika zakładu wydziałowego, ma zażądać wyjaśnień od rady wydziału i przedstawienia wniosku celem usunięcia dostrzeżonych nieprawidłowości. W razie potrzeby może senat każdego czasu zawiesić kierownika w wykonywaniu czynności kierowania zakładem, a sprawę oddać do rozstrzygnięcia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 71. Archiwum szkoły przechowuje wszystkie dokumenty i pamiątki oraz akta, które nie są już potrzebne w bieżącym urzędowaniu biur szkoły.

Senat ma prawo mianować archiwistę z odpowiednim uposażeniem.

Art. 72. Biblioteki uniwersyteckie są bibliotekami naukowymi, mającymi służyć zarówno celom nauczania, jak gromadzeniu pomników wiedzy i piśmiennictwa; w miarę możliwości powinny być ich zbiory uprzyjętnione publiczności. Są one zakładami ogólnouniwersyteckimi.

Art. 73. Na czele biblioteki uniwersyteckiej stoi dyrektor biblioteki, mianowany przez zwierzchnią władzę państwową, na wniosek senatu, zatwierdzony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Dyrektor biblioteki uniwersyteckiej powinien mieć stopień doktorski.

Art. 74. Urzędnicy biblioteki z kwalifikacjami bibliotekarskimi mianowani są przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek dyrektora biblioteki, poparty przez senat. Warunkiem mianowania urzędnika w bibliotece uniwersyteckiej jest wykazanie się poza wymaganiami ogólnymi dla urzędników państwowych świadectwem złożonego z postępem dobrym egzaminu państwowego ze studjów bibliotekarskich. Od urzędników rachunkowych i kancelaryjnych biblioteki świadectwo takie nie jest wymagane. Mianuje ich senat.

Urzędnicy biblioteki i służba otrzymują urlopy do 8 dni od dyrektora biblioteki.

Art. 75. Dyrektorowi biblioteki w zakresie jego czynności kierownika zakładu uniwersyteckiego podlegają urzędnicy i służba; do jego zarządzeń powinni się również stosować w sprawach korzystania z biblioteki profesorowie, studenci i publiczność.

Art. 76. Biblioteka posiada regulamin porządkowy, określający warunki i sposób korzystania z jej zbiorów. Regulamin ten, opracowany przez dyrektora biblioteki, a przyjęty przez senat, podlega zatwierdzeniu przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 77. Dyrektor biblioteki ma prawo osobistego referowania w senacie wszystkich spraw, dotyczących biblioteki.

Art. 78. Do wydawania opinii w sprawach bibliotecznych, z wyjątkiem spraw osobowych, a przede wszystkim do przedstawiania wniosków co do zakupu dzieł i czasopism, odpowiadających potrzebom grona nauczycielskiego, studentów i publiczności, senat wyznacza komisję biblioteczną, obradującą pod przewodnictwem dyrektora biblioteki, a złożoną z przedstawicieli wydziałów i delegata, mianowanego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z grona członków jednej z miejscowych instytucji naukowych.

Art. 79. Biblioteki wszystkich szkół akademickich, z wyłączeniem bibliotek uniwersyteckich, nie są bibliotekami publicznymi, ale mogą być udostępniane dla osób kształcących się i pracujących naukowo. Na czele ich stoją bibliotekarze naczelni, mianowani przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek senatu.

VI. Urzędnicy i służba szkół akademickich.

Art. 80. Wszyscy pracownicy szkoły akademickiej podlegają władzy rektora.

Art. 81. Sekretarza, naczelnego bibliotekarza, kwestora, skarbnika, księgowego i urzędników biblioteki z zawodowymi kwalifikacjami mianuje na wniosek senatu Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wszystkich innych urzędników i służbę stałą szkoły mianuje senat.

Art. 82. Urzędnicy etatowi szkoły akademickiej oraz służba etatowa korzystają z praw pracowników państwowych.

VII. Studja i studenci.

Art. 83. Rok szkolny dzieli się w uniwersytetach na trzy trymestry (kwartały) po 10 tygodni wykładowych każdy, w innych szkołach akademickich na dwa semestry (półroczna) po 15 tygodni wykładowych każdy, lub na trzy trymestry po 10 tygodni wykładowych każdy. W roku szkolnym powinno być najmniej 180 dni wykładowych, nie licząc okresu, przeznaczonego na egzaminy.

Art. 84. Nauczanie w szkołach akademickich obejmuje wykłady i ćwiczenia, odbywane pod kierunkiem profesorów lub docentów.

Art. 85. Aby uzyskać prawo studjowania, trzeba się zapisać w szkole bądź w charakterze studenta (studentki), bądź wolnego słuchacza (wolnej słuchaczki). Warunkiem przyjęcia w poczet studentów jest wykazanie się świadectwem dojrzałości, uzyskanem w jednej z państwowych szkół średnich ogólnokształcących.

Uczniowie szkół prywatnych oraz szkół obcych mogą być przyjęci do szkół akademickich w charakterze studentów tylko wtedy, jeżeli świadectwa szkół średnich, które ukończyli, uznane zostały przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne ze świadectwami szkół państwowych.

Art. 86. Rada wydziału ma prawo ograniczania liczby przyjmowanych studentów za zgodą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 87. Studenci jednej z państwowych szkół akademickich mogą się przenosić do innych po uzyskaniu świadectwa wystąpienia.

Art. 88. O przyjęciu wolnych słuchaczy rozstrzyga rada wydziałowa. Wolni słuchacze mogą być dopuszczani narówni ze studentami nie tylko do wykładów, lecz i do ćwiczeń. Nie mają oni prawa składania egzaminów, lecz studja ich, odbyte w charakterze wolnych słuchaczy, mogą im być w wypadkach, godnych uwzględnienia, zaliczone, o ile zostaną studentami.

Art. 89. Zarówno studenci, jak wolni słuchacze, zapisują się według wyboru na jeden z wydziałów; studenci i wolni słuchacze jednego wydziału mogą się zapisywać na wykłady innego wydziału.

Art. 90. Aby być dopuszczonym do udziału w ćwiczeniach, student musi uzyskać pozwolenie kierującego profesora. Warunki dopuszczenia i korzystania z ćwiczeń oznaczają osobne przepisy, zatwierdzone przez radę wydziałową.

Art. 91. Każdy zapisujący się do szkoły akademickiej w charakterze studenta podlega aktowi imatrikulacji. Ma on złożyć rektorowi przez

podanie ręki lub na piśmie uroczyste ślubowanie przestrzegania przepisów szkoły i godności akademickiej. Wolnym słuchaczom nie przysługuje prawo imatrykuacji, ale powinni oni także złożyć piśmienne przyrzeczenie przestrzegania przepisów i zarządzeń akademickich.

Art. 92. Każdy student i wolny słuchacz po przyjęciu go do szkoły akademickiej opłaca wpisowe. Studenci i wolni słuchacze wnoszą nadto na początku roku szkolnego opłatę, której wysokość niezależna jest od liczby godzin wykładów, na które się zapisali. Sumy stąd uzyskane są przeznaczone na domy profesorskie i studenckie, oraz współdzielnie profesorskie i studenckie. Sumy te rozdziela Ministerstwo Wyznań R. nych i Oświecenia Publicznego. Za ćwiczenia w pracowniach i seminarjach studenci i wolni słuchacze uiszczają osobne opłaty, które są przeznaczone w całości na potrzeby pracowni i seminarjów; również za egzaminy uiszczają studenci osobną opłatę. Niezamożnej a pilnej młodzieży po złożeniu piśmiennego zobowiązania zwrotu może być odroczona opłata za wykłady, ćwiczenia, seminarja i egzaminy w całości, lub częściowo do czasu, w którym osiągną stanowiska, umożliwiające spłacenia zaciągniętego długu, nie dłużej jednak, niż na lat dziesięć. Wpisowe muszą wносить wszyscy. Wysokość wszystkich opłat, uiszczonych przez studentów i wolnych słuchaczy, ustanawia Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 93. Student ma prawo zdawania egzaminów oraz ubiegania się o stopnie akademickie.

Art. 94. Student zapisany do szkoły akademickiej otrzymuje odpowiednie zaświadczenie (legitymację). Student, opuszczający szkołę, otrzymuje świadectwo wystąpienia, w którym są wymienione wykłady, jakich słuchał, oraz ćwiczenia, na jakie uczęszczał, egzaminy, jakie w ciągu swych studjów odbył, nagrody, jakie pozyskał, wreszcie kary dyscyplinarne, o ile im podlegał i o ile senat akademicki zamieszczenie ich w świadectwie zarządził.

Art. 95. Stopnie naukowe są dwa: niższy i wyższy. Stopniem wyższym we wszystkich szkołach akademickich jest stopień doktora, który można otrzymać po uzyskaniu stopnia niższego, złożeniu egzaminów doktorskich, przedstawieniu pracy naukowej, wydrukowanej w języku polskim, łacińskim lub języku wykładowym przedmiotu, z którego napisana jest praca doktorska. Z zezwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozprawa doktorska może być wyjątkowo pisana i w innym języku cudzoziemskim z dołączeniem streszczenia w języku polskim.

Pozatem będą udzielane tytuły zawodowe na podstawie osobnego regulaminu.

Art. 96. Nieprawnie używający stopni akademickich są karani ustawowo.

Art. 97. Osoba, posiadająca tytuł naukowy doktora, w razie zasądzenia jej przez sąd za przestępstwo kryminalne, uwłaczające czci, zostaje przez senat akademicki szkoły, która stopień nadała, stopnia tego pozbawiona.

Art. 98. Naruszenie przepisów lub godności akademickiej pociąga za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną studentów i wolnych słuchaczy.

Władzę dyscyplinarną sprawuje rektor i senat akademicki, który może polecić częściowe lub zupełne jej wykonywanie specjalnym sądom akademickim do spraw studentów.

Do kar dyscyplinarnych należy napomnienie, nagana, niezaliczenie bieżącego kwartału (trymestru) lub półroczu w poczet czasu studjów, pozbawienie prawa ubiegania się o stopnie akademickie, usunięcie ze szkoły na czas ograniczony lub na stałe, pozbawienie prawa studjów w państwowych szkołach akademickich.

Art. 99. Studenci każdej szkoły akademickiej mają prawo zakładania stowarzyszeń akademickich i korporacji. Nazwa stowarzyszeń akademickich przysługuje tylko takim stowarzyszeniom, które zastosują się do przepisów, w ustawie niniejszej zawartych.

Art. 100. Stowarzyszeniom akademickim nie wolno mieć celów politycznych; należeć do nich może w charakterze członków zwyczajnych tylko młodzież akademicka i członkowie gron nauczycielskich, a do korporacji także byli członkowie czynni stowarzyszeń akademickich.

Art. 101. Powstanie stowarzyszeń i korporacji akademickich jest zależne od zatwierdzenia ich statutu przez senat akademicki. Każdą zmianę statutu należy również przedstawić senatowi do zatwierdzenia.

Stowarzyszenia i korporacje, obejmujące akademików rozmaitych szkół, muszą uzyskać zatwierdzenie statutu w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; otwarcie oddziału w poszczególnej szkole wymaga zgody senatu, a stowarzyszenia takie podlegają nadzorowi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i szkół, w których posiadają oddziały.

Art. 102. Z początkiem roku akademickiego powinno każde stowarzyszenie i korporacja podać do wiadomości rektora listę członków jego zarządu, a także w ciągu roku donosić bezzwłocznie o zmianach, dokonanych w tym zarządzie.

Art. 103. Opiekę nad stowarzyszeniami i korporacjami akademickimi wykonywa senat za pośrednictwem swego delegata. Stowarzyszenia akademickie i korporacje nie podlegają ogólnym przepisom policyjnym, dotyczącym stowarzyszeń i zebrań.

Art. 104. W murach szkół akademickich mogą się odbywać zgromadzenia młodzieży (wiece) bez udziału osób z poza szkoły i tylko za każdorazowym zezwoleniem rektora. Prawo nadzoru nad takimi wieca-

mi przysługuje wyłącznie władzom akademickim. Na każdym wiecu może rektor być osobie lub delegować swojego zastępcę.

Art. 105. Na wiecu jest dozwolone omawianie tylko spraw, ściśle z życiem akademickim związanych, zgodnie z treścią przewidzianych obrad.

VIII. Zjazdy delegatów szkół akademickich.

Art. 106. W celu rozstrząsania pytań i opinjowania w sprawach, wspólnych wszystkim szkołom akademickim, albo pewnym ich kategorjom, albo też wydziałom lub katedrom, mogą być zwoływane zjazdy delegatów tych szkół.

IX. Szkoły akademickie prywatne.

Art. 107. Poza państwowymi mogą być zakładane szkoły akademickie prywatne.

Art. 108. Statuty prywatnych szkół akademickich podlegają zatwierdzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii ogólnych zebrań (względnie senatów) wszystkich państwowych szkół i już uznanych szkół prywatnych tego samego typu.

Art. 109. Szkoły akademickie prywatne mogą otrzymywać niektóre lub wszystkie prawa szkół akademickich państwowych tylko w drodze osobnej ustawy, na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wniesiony po wysłuchaniu opinii rad wydziałowych wszystkich państwowych szkół i już uznanych szkół prywatnych tego samego typu, o ile: 1) są należycie wyposażone; 2) przyjmują w poczet studentów kandydatów, którzy ukończyli szkołę średnią ogólnokształcącą, państwową lub prywatną, mającą prawa szkoły państwowej; 3) jeżeli profesorowie powoływani są za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; 4) jeżeli plan studjów nie różni się zasadniczo od planu studjów w państwowych szkołach akademickich i jeżeli liczba wykładowych jest dostateczna. Uznane osobną ustawą za równorzędne państwowym szkoły akademickie prywatne mogą otrzymać prawo habilitowania po zupełnym zorganizowaniu wydziałów szkoły najwcześniej w 5 lat po ich założeniu na mocy rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 110. Nazw szkół akademickich, wszechnic, uniwersytetów, szkół głównych, politechnik i akademii używać, ani tytułów akademickich udzielać nie wolno prywatnym szkołom, nie uznany osobną ustawą za równorzędne państwowym.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Art. 111. Przepisy, określające zasady ustroju w sposób jednolity dla państwowych szkół akademickich, odnoszą się do następujących uczelni:

- 1) Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie,
- 2) Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie,
- 3) Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie,
- 4) Uniwersytetu warszawskiego,
- 5) Uniwersytetu poznańskiego,
- 6) Szkoły Politechnicznej we Lwowie,
- 7) Politechniki warszawskiej,
- 8) Akademii Weterynarii we Lwowie,
- 9) Szkoły Głównej Gospodarstwa wiejskiego w Warszawie,
- 10) Akademii Górniczej w Krakowie.

Rozciągnięcie tych przepisów na inne państwowe szkoły akademickie następuje w drodze aktu ustawodawczego.

Art. 112. Studenci, którzy rozpoczęli studia przed 15 września 1920 r., mogą składać wszelkie egzaminy według dawniejszych przepisów, lecz tylko do 15 września 1926 r.; w szczególności nie obowiązują ich do tego czasu nowe przepisy w sprawie doktoratu (art. 95).

Art. 113. Przedstawianie przez kandydatów, ubiegających się o posady urzędników w bibliotekach szkół akademickich, świadectwa ze złożonego z postępem dobrym egzaminu państwowego ze studjów bibliotekarskich, będzie obowiązywało dopiero w rok po utworzeniu państwowych kursów bibliotekarskich (por. art. 74).

Art. 114. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 15 września 1920 r. i z tą datą tracą moc dotychczasowe przepisy prawne, regulujące sprawy określone tą ustawą. Inne przepisy prawne, dotyczące szkół akademickich, których przedmiot nie jest tą ustawą określony, zatrzymują moc obowiązującą aż do zastąpienia ich przez przepisy nowe wydane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub władze samorządowe akademickie w zakresie ich kompetencji. Przepisy odnoszące się do organizacji i reformy studjów, wyda Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przyczem, o ile chodzi o studia techniczne, handlowe i rolnicze, przepisy te wyda w porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami.

Szkoły Akademickie w Warszawie *)

UNIwersytet Warszawski.

Uniwersytet założony został w r. 1816, jako Królewski Uniwersytet Warszawski, w którego skład weszła organizowana jeszcze w XVIII stuleciu przez Komisję Edukacyjną Szkoła Lekarska i Prawnicza; w r. 1827 przemianowany został na Królewski Uniwersytet Aleksandrowski; istniał do roku 1831, kiedy po upadku powstania listopadowego został zamknięty, i młodzież polska zmuszona była studjować poza granicami Kongresówki.

W r. 1857 została utworzona Akademia Medyczno-Chirurgiczna i Szkoła Prawno-Administracyjna, które w roku 1862 weszły w skład t. zw. Szkoły Głównej w Warszawie z 4 wydziałami: 1) prawno-administracyjnym, 2) lekarskim, 3) filologiczno-historycznym i 4) matematyczno-fizycznym. W roku 1869 Szkoła Główna została zamknięta, na jej zaś miejsce utworzono Uniwersytet rosyjski, na który młodzież polska licznie uczęszczała do r. 1905 — do ogłoszenia bojkotu szkół rosyjskich.

W r. 1915 Uniwersytet Warszawski został wskrzeszony jako uniwersytet polski, jednakże pod zwierzchnim zarządem niemieckich władz okupacyjnych; dopiero utworzenie w dniu 1 paźdz. r. 1917 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zapewniło całkowicie polski charakter tej uczelni. Po zawieszeniu wykładów w r. 1918/19, wskutek opuszczenia murów uniwersyteckich przez młodzież akademicką, Uniwersytet ponownie został otwarty w r. akad. 1919/20; lecz dopiero rok 1921 — po zakończeniu wojny bolszewickiej — wykazał normalną działalność Uniwersytetu.

Na Uniwersytecie Warszawskim istnieją wydziały: teologii katolickiej, prawny, lekarski i filozoficzny, oraz wydział teologii ewangelickiej, studjum weterynaryjne i oddział farmaceutyczny przy wydziale lekarskim.

Warunkiem przyjęcia do Uniwersytetu jest ukończenie 8-klasowego gimnazjum filologicznego z językiem wykładowym polskim.

Maturzysta szkoły realnej może być warunkowo przyjęty z obowiązkiem zdania w ciągu roku egzaminów, ustnego i piśmiennego z języka łacińskiego oraz ustnych z psychologii i logiki; w razie zaś ukończe-

nia szkoły z obcym językiem wykładowym należy złożyć egzamin piśmienny i ustny z języka polskiego, ustny z literatury polskiej, historii Polski i historii powszechnej oraz geografii Polski.

Na słuchaczy nadzwyczajnych (tylko na wydziały prawny i filozoficzny) mogą się zapisywać osoby, mające ukończone 24 lata oraz dostateczne przygotowanie naukowe do słuchania wykładów na Uniwersytecie, o czem decyduje Komisja Imatrykulacyjna.

I. Wydział Teologii Katolickiej, utworzony został z chwilą powstania Uniwersytetu. Kurs 4-letni (8 semestrów), po którego ukończeniu i otrzymaniu absolutorjum oraz po zdaniu 2 rygorozów otrzymuje się stopień doktora teologii katolickiej. Wskazane jest studjowanie według oddziałów: A) teologicznego (I. Pismo Święte, II. Dogmat, III. Nauki moralne, IV. Nauki historyczne); B) prawniczego (V. Prawo kościelne). C) filozoficznego (VI. Filozofia chrześcijańska).

II. Wydział Teologii Ewangelickiej, zapoczątkowany został w r. 1921, a powołana przez Senat Komisja do spraw organizacji tego Wydziału ma na celu postawienie na równi z innymi wydziałami. Warunki studjowania, jak na innych wydziałach.

III. Wydział Filozoficzny dzieli się na oddziały: humanistyczny i matematyczno-przyrodniczy.

A. Oddział matematyczno-przyrodniczy stanowi oddzielną grupę przedmiotów, dzielącą się ścisłej na grupy: matematyczną i przyrodniczą. Wybór przedmiotów należy do studjujących, przyczem wybierają oni główny przedmiot i poboczne. Po 6 semestrach można zdawać egzamin nauczycielski. Stopień doktorski uzyskuje się po przesłuchaniu 8 sem. i zdaniu egzaminów I grupy, w której skład wchodzi przedmiot główny i poboczne oraz II gr., czyli t. zw. egzaminu filozoficznego, z logiki, psychologii i historii filozofii. Studentów, którzy wstąpili na Uniwersytet w roku 1920 i później, obowiązują dla uzyskania doktoratu praca doktorska i specjalne egzamina.

Ścisłe przepisanych programów niema. Zakłady są prowadzone następujące: fizyki, chemii nieorg., chemii organicznej, geografii, geologii, chemii fizycznej, mineralogii, botaniki og., zoologii, fizjologii roślin, anatomii porównawczej.

B. Oddział humanistyczny stanowi oddzielne studjum Wydziału Filozoficznego. Wybór przedmiotów zalecany jest według grup: I gr. — filozofia, II — historia, III — filologia. Wybór przedmiotów, zarówno głównych jak i pobocznych, należy do studjujących. Kurs nauki — 8 semestrów, a minimum obowiązkowe 8 godzin tygodniowo, podobnie jak i na oddziale matematyczno-przyrodniczym. Stopień doktorski uzyskuje się po przesłuchaniu 8 sem., uzyskaniu absolutorjum i po zdaniu I i II rygorozum, jak na oddziale matematyczno-przyrodn. Studjujący według nowe-

*) Dane z „Rzeczypospolitej Akademickiej“

go programu studjów (ci którzy wstąpili w r. 1920 i później) zdają egzamin magisterski, a stopień doktorski mogą uzyskać po specjalnych pracach i egzaminach.

Po 6 semestrach można zdawać egzamin nauczycielski.

IV. Wydział Prawa i Nauk Politycznych. Wykłady na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych dzielą się na wykłady obowiązkowe dla każdego semestru, na wykłady zalecane i na seminarja i ćwiczenia. Od roku akademickiego 1920/21 wszystkich nowowstępujących obowiązują przepisy zawarte w rozporządzeniu ministra W. R. i O. P. w sprawie organizacji studjów prawnych w uniwersytetach państwowych (Dz. urz. M. W. R. i O. P. z dn. 15. III. 20). Studium prawne trwa 4 lata.

Z końcem każdego roku studenci muszą poddawać się rocznym egzaminom, których pomyślne złożenie jest warunkiem przyjęcia na wyższy rok studjów. Każdy rok posiada ściśle oznaczony program studjów.

Dla roku pierwszego są obowiązkowe następujące przedmioty (podane liczby wskazują minimalny wymiar godzin): prawo rzymskie—160 godzin; teoria prawa—40; historia prawa polskiego (historia ustroju i historia prawa sądowego)—180; historia prawa na Zachodzie Europy—120. Dla II-go roku: prawo kościelne—90 godzin; ekonomja polityczna (teoria, historia doktryn, polityka ekonomiczna)—180; prawo polityczne (wraz z nauką o państwie)—100; prawo narodów—60. Dla III-go roku: skarbowość i prawo skarbowe—90 godzin; nauka administracji i prawo administracyjne—180; statystyka—60; prawo karne i postępowanie karne—120; filozofja prawa—40. Dla IV roku: prawo cywilne—210 godzin; postępowanie sądowo-cywilne—150; prawo handlowe i wekslowe 90; prawo międzynarodowe prywatne—30. Po złożeniu czterech egzaminów rocznych z przedmiotów obowiązkowych, powyżej wymienionych, otrzymują absolwenci dyplom i tytuł magistra praw, który stanowi dowód ukończenia uniwersyteckich studjów prawniczych i upoważnia do ubiegania się o stopień doktorski.

Egzaminy odbywają się przy końcu każdego roku akademickiego. Jeżeli komisja uzna, że kandydat z jednego przedmiotu nie odpowiadał wymaganiom egzaminacyjnym, należy pozwolić mu na przystąpienie do egzaminu poprawczego z tego przedmiotu po wakacjach. W razie otrzymania stopnia niedostatecznego z dwóch lub więcej przedmiotów, obowiązany jest student powtórzyć egzamin po roku ze wszystkich przedmiotów. Egzamin, złożony po raz II-gi z niepomyślnym wynikiem, można powtórzyć jeszcze raz i to tylko za zgodą Rady Wydziałowej. Dla kandydatów, którzy z usprawiedliwionych powodów zdają po wakacjach, ewentualny egzamin poprawczy odbywa się w 6 tygodni po rozpoczęciu roku akademickiego.

Warunkiem uzyskania stopnia doktora praw jest posiadanie dyplomu magistra praw, następnie uznanie przez Radę Wydziałową rozprawy doktorskiej, przedłożonej w rękopisie, za wystarczającą, wreszcie złożenie egzaminu doktorskiego z jednej z następujących pięciu grup przedmiotów: a) historycznej (historja prawa polskiego, prawa zachodnio-europejskiego, prawa kanonicznego, prawa rzymskiego), b) ekonomicznej (ekonomja i polityka ekonomiczna, skarbowość, statystyka, prawo administracyjne), c) politycznej (prawo polityczne, prawo narodów, prawo administracyjne, statystyka) d) karnej (prawo karne i postępowanie karne, historia prawa karnego polskiego lub zachodnio-europejskiego, historia filozofji prawa), e) cywilistycznej (prawo cywilne, prawo rzymskie, prawo handlowe i wekslowe, postępowanie sądowo-cywilne). Nadto przy wszystkich grupach obowiązkowym przedmiotem egzaminu ścisłego jest filozofja prawa.

Studentów zapisanych na uniwersytet przed 15 września r. 1920 obowiązuje dawny program studjów. Studium prawa i nauk politycznych dzieli się na dwa okresy, z których każdy trwa cztery semestry. Przejście z jednego okresu studjów na drugi jest możliwe tylko po zdaniu egzaminu prawno-historycznego. Regulamin tego egzaminu jest pomieszczony w № 4 Dziennika Urzędowego M. W. R. i O. P. z r. 1918. Przedmiotem egzaminu są: encyklopedia prawa, filozofja prawa i nauka o państwie, prawo rzymskie, prawo kościelne i obowiązujące prawo małżeńskie, dawne prawo polskie polityczne i sądowe, ekonomja społeczna (teoretyczna i praktyczna). By być dopuszczonym do egzaminu trzeba przesłuchać 4 semestry i załączyć świadectwa z dostatecznego udziału w dwugodzinnem seminarjum, proseminarjum lub dwugodzinnym ćwiczeniach. Seminarjum, proseminarjum lub ćwiczenia muszą dotyczyć jednego z przedmiotów egzaminu. Egzamin jest ustny i trwa dla 4 kandydatów 2½ godziny. Wynik egzaminu nie może być uznany za dostateczny, jeżeli kandydat w jednym przedmiocie jest zupełnie nieprzygotowany.

Po ukończeniu drugiego okresu studjów prawniczych i wysłuchaniu wszystkich wykładów przedmiotów obowiązkowych można przystąpić do zdania egzaminu politycznego i sądowego, przyczem egzamin sądowy można odbyć przed politycznym. (Regulamin egzaminu politycznego i sądowego na wydziale prawa i nauk politycznych jest zawarty w № 9 Dziennika Urzędowego M. W. R. i O. P. z r. 1920). Przedmiotami egzaminu politycznego są: prawo administracyjne, prawo międzynarodowe (publiczne i prywatne), skarbowość i statystyka. Przedmiotami egzaminu sądowego są: prawo cywilne, prawo handlowe, postępowanie sądowe cywilne, prawo karne wraz z postępowaniem sądowem karnem. Ogólne przepisy egzaminacyjne jak wyżej. Jeżeli kandydat odstępuje od egza-

minu rozpoczętego, wynik egzaminu będzie, w każdym razie uważany za niedostateczny. Egzamin może być powtórzony, a mianowicie według uznania komisji po upływie jednego lub 2 semestrów.

V. Wydział Lekarski. Wydział Lekarski wskrzeszonego Uniwersytetu Warszawskiego — zaprojektowany jako oddział przygotowawczy lekarski przy wydziale matem.-przyrodniczym — już w r. 1916 został wyodrębniony jako oddzielny wydział. Rok 1921/22 był pierwszym możliwie normalnym rokiem działalności Wydz. Lek. Dzięki energicznej pracy organizacyjnej powstał cały szereg zakładów niezbędnych do normalnych studiów lekarskich. A więc obok zakładów pomocniczych, jak chemji, fizyki, farmakognozji, służących dla słuchaczy różnych wydziałów, powstał szereg zakładów specjalnych, jak to: anatomji opisowej, histologii i embriologii, fizjologii, chemji fizjologicznej (lekarskiej), anatomji patologicznej, medycyny sądowej, bakterjologii, higieny, oraz szereg klinik, na których studenci stykają się bezpośrednio z chorymi, a więc: 2 lekarskie (wewnętrzne), 2 chirurgiczne, położniczo-ginekologiczna, okulistyczna, chorób skórnych i wenerycznych, chorób dziecięcych, chorób nerwowych, psychiatryczna, oto-laryngologiczna.

Pozatem prowadzone są wykłady teoretyczne i zajęcia praktyczne z dentystyki oraz cały szereg wykładów teoretycznych, bądź obowiązkowych (historja medycyny), bądź też zalecanych.

Porządek studiów lekarskich normują odpowiednie ustawy i przepisy Min. W. R. i O. P., według których słuchacze lat 1915 — 20, ewent. wcześniejszych, studjują według t. zw. starego planu, t. j. ustawy austriackiej. Cały więc okres studiów, składający się z 10 semestrów, dzieli się na dwa okresy: okres przedrygorozalny — 5 sem. i okres porygorozalny — 5 sem. Egzaminy dzielą się na t. zw. 3 rygoroz, z których I zdaje się po 4 semestrach studiów, II i III po uzyskaniu absolutorjum.

W skład I ryg. wchodzi:

a) część przyrodnicza (fizyczna):

fizyka,
chemja ogólna,
botanika,
zoologia;

b) część anatomiczno-fizjologiczna (anatomicum):

anatomja,
histologia i embriologia,
chemja fizjologiczna (lekarska).

W skład II ryg. wchodzi:

1) anatomja patologiczna,
2) farmakologia,

3) pedjatrja,
4) neurologja z psychjatrja,
5) choroby wewnętrzne (interna).

W skład III ryg., które się zdaje bezpośrednio po zdaniu II ryg., wchodzi:

1) chirurgja,
2) choroby skórne i weneryczne,
3) bakterjologia z higieną,
4) okulistyka,
5) medycyna sądowa,
6) ginekologia.

Porządek zdawania przedmiotów w poszczególnych rygorozach jest dowolny.

Do uzyskania absolutorjum niezbędne jest:

a) przesłuchanie 10 semestrów,
b) wykonanie nast. świadczeń:
2 sem. ćw. z anat. patologicznej,
4 „ „ kliniki wewnętrznej,
4 „ „ chirurgicznej,
2 „ „ ginekologicznej po 10 g. tyg. lub 3 po 7½ g. tyg.,
2 „ okulistyki,
2 „ historii medycyny,
1 „ ćw. z medycyny sądowej,
6 tyg. kurs z otolaryngologii,
6 „ „ z dentystyki,
1 sem. ćwiczeń z higieny i bakterjologii oraz kurs szczepienia ospy

(kl. dziecięca).

W okresie powojennym, dla studentów, którzy stracili przez wojnę co najmniej dwa lata, Wydział Lekarski stosuje cały szereg ulg, pozwalając im na zdawanie II i III ryg. wcześniej.

Po zdaniu wyżej wskazanych egzaminów absolwenci otrzymują (do r. 1926) dyplom doktora wszech nauk lekarskich, co daje prawo do praktyki lekarskiej.

W związku z dążeniem do stałego podnoszenia poziomu nauki lekarskiej przeprowadzono obecnie daleko idącą reformę systemu studiów. Nowy system, obowiązujący studentów, którzy rozpoczęli studia po 5. IX. 1920 r. przewiduje trwanie studiów 5½ lat (16 trymestrów), egzamina roczne, częste obowiązkowe kolokwja i. t. p. Otrzymanie dyplomu i uzyskanie prawa praktyki według nowego porządku studiów jest uzależnione od zdania wyżej wskazanych egzaminów, a prócz tego egzaminu z historii medycyny oraz złożenia rozprawy z zakresu obranej specjalności (doktoryzacja).

VI. Oddział farmaceutyczny. Przy Wydziale Lekarskim istnieje samodzielny oddział farmaceutyczny. Ze strony władz akademickich jest jednak tendencja do przetworzenia studjum farmaceutycznego w odrębny wydział. Kurs trwa 7 semestrów (VII semestr dodatkowy). Warunki przyjęcia ogólne. Do r. 1921/22 na studjum farmaceutyczne mogły być przyjmowane osoby ze zdaniem egzaminem pomocnika aptekarskiego i po odbyciu dwuletniej praktyki w aptece; obecnie kandydaci z takimi kwalifikacjami mogą być przyjęci tylko w charakterze słuchaczy nadzwyczajnych. Po ukończeniu studjum i odbytych egzaminach otrzymuje student stopień magistra.

VII. Studjum weterynaryjne. Do r. 1915 istniał w Warszawie rosyjski Instytut Weterynaryjny w Grochowie. Obecnie istnieje tylko odrębne studjum weterynaryjne przy Uniwersytecie. Władze uniwersyteckie dążą jednak do rozszerzenia studjum weter. do samodzielnego wydziału. Warunki przyjęcia ogólne, z uwzględnieniem jednak dla tych studentów, którzy studjowali już na wyższych uczelniach.

Biblioteka uniwersytecka założona została w r. 1817. Przed wojną administracja jej spoczywała w rękach rosyjskich, od r. 1915 przejęły ją uniwersyteckie władze polskie.

Biblioteka liczy około 700.000 tomów. Czynna jest codziennie, oprócz niedziel i świąt (od 9 do 1) i nosi charakter księgozbioru naukowego publicznego.

POLITECHNIKA WARSZAWSKA.

W roku 1901 została otwarta w Warszawie Politechnika z językiem wykładowym rosyjskim („Politechniczny Instytut Cesarza Mikołaja II“). W lutym roku 1905 w związku z proklamowaniem ogólnego bojkotu szkolnictwa rosyjskiego w Królestwie, studenci Polacy opuścili Politechnikę. W roku 1915, za czasów okupacji niemieckiej, została wznowiona działalność Politechniki, jako polskiej uczelni. Dopiero koniec wojny bolszewickiej stanowi początek normalnego rozwoju uczelni.

Program nauk na Politechnice Warszawskiej obejmuje 7 wydziałów: Inżynierji Lądowej, Inżynierji Wodnej, Mechaniczny, Elektrotechniczny, Chemji, Architektury i Mierniczy.

Z wyjątkiem Wydziału Mierniczego, którego program obliczony jest na 3½ lat studjów, inne wydziały przewidują 4-letnią pracę teoretyczną (8 semestrów) oraz około ½ roku na wykonanie projektu dyplomowego. System studjów jest na wszystkich wydziałach jednakowy. Dla przejścia na semestr V-ty wymagane jest odrobienie wszystkich ćwiczeń, prac w laboratoriach i pracowniach oraz złożenie wszystkich egzaminów wchodzących w zakres pierwszych 4-ch semestrów. W razie dodatnich wyników

wymienionych prac i egzaminów, otrzymuje się świadectwo złożenia 1-go egzaminu dyplomowego. W ciągu lat następnych należy odrobić prace i zdać egzaminy V—VII semestrów, wykonać projekt dyplomowy z dziedziny obranej specjalności, przedstawić świadectwa z odbytych praktyk specjalnych oraz zdać egzamin ostateczny, piśmienny i ustny, przed Komisją. Wszystkie egzaminy należy zdawać według ściśle oznaczonej kolejności przedmiotów, przewidzianej przez poszczególne studjów, waha się on dla różnych wydziałów w granicach od 6 do 8 lat. W wyniku pomyślnie ukończonych studjów absolwenci Politechniki otrzymują dyplom inżyniera odpowiedniej specjalności.

Wydział Inżynierji Lądowej ma za zadanie wykształcenie inżynierów wszechstronnie obeznanych z techniką budownictwa i komunikacji lądowej. Poczynając od semestru V-go rozgałęzia się on na 2 oddziały: 1° oddział inżynierji komunikacyjnej ze szczególnem uwzględnieniem budowy kolei żelaznych i mostów i 2° oddział inżynierji miejskiej, umożliwiającej specjalizację w dziedzinie urządzeń miejskich (kanalizacja, wodociągi, komunikacje miejskie), administracji i budowy miast.

Wydział Inżynierji Wodnej obejmuje hydrotechnikę we wszelkich jej działach i dzieli się na 2 oddziały: 1° oddział inżynierji wodnej, specjalizujący słuchaczy w budowie dróg wodnych, i 2° oddział meljoracyjny, dający ogólne wykształcenie inżynierskie, poparte studjami przyrodniczymi niezbędnymi do celów rolniczych i z wytwórczością rolną związanych.

Program pierwszych 3-ch semestrów nie różni się od programu Inżynierji Lądowej.

Wydział Mechaniczny na pierwszych 4-ech semestrach traktuje obszernie nauki teoretyczne (matematyka, mechanika, fizyka), poczynając zaś od semestru V-go obejmuje obszerny dział budowy maszyn, ze szczególnem uwzględnieniem konstrukcji silników parowych, spalinowych i obrabiarek. W roku 1922/23 został wprowadzony, począwszy od semestru V-go, podział na 4 grupy: 1° gr. ogólno-konstrukcyjna, 2° komunikacyjno-konstrukcyjna, 3° gr. lotnicza i 4° gr. technologiczna. Wydział Mechaniczny posiada liczne laboratoria ogólno-maszynowe i pracownie mechaniczne, w których praca uważana jest za niemniej ważny czynnik wykształcenia inżyniera-mechanika, niż praca w kreślarni.

Program Wydziału Elektrotechnicznego różni się bardzo mało na 4-ech pierwszych semestrach od Wydziału Mechanicznego, to też wykłady większości przedmiotów odbywają się wspólnie. Na starszych semestrach traktowane są bardzo obszernie 2 główne przedmioty: 1° urządzenia elektryczne, 2° maszyny elektryczne. Program Wydziału daje możliwość poświęcenia się jednemu z kierunków specjalnych, np. trakcji ele-

trycznej, technice wysokiego napięcia i t. d. Niezależnie od obranego kierunku praca w laboratoriach ma zakres b. szeroki i stanowi podstawowy czynnik wykształcenia.

Wydział Chemii kształci słuchaczy w zakresie chemii i technologii chemicznej. Pierwsze 2 lata słuchacz studjuje przedmioty chemii teoretycznej oraz zapoznaje się z elementami kreślenia technicznego i maszynoznawstwa ogólnego. W następnym okresie dwuletnim program obejmuje chemię fizyczną, różne działy technologii chemicznej oraz elektrotechniki, budownictwa i maszynoznawstwa chemicznego. W roku ostatnim słuchacz obiera specjalność z technologii chemicznej (cukrownictwo, przemysł fermentacyjny, wielki przemysł chemiczny nieorganiczny, farbiarstwo, barwniki, metalurgia i t. d.), odrabia szereg ćwiczeń i prac doświadczalnych w laboratoriach, wreszcie wykonywa pracę dyplomową.

Program Wydziału Architektury dąży do zespolenia szerokiej kultury artystycznej z niezbędną wiedzą techniczną, w zakresie mającym zastosowanie w architekturze, dając słuchaczom obszerne wiadomości o historii i rozwoju sztuki i architektury światowej. Wydział kształci architektów polskich tak, ażeby mogli sprostać wielkim narodowym zadaniom, wcielając swego ducha twórczego zarówno w budowlę, jak w całe organizmy, stanowiące osady, wsie i miasta. Pracownie i sale wykładowe Wydziału Architektury mieszczą się w osobnym gmachu.

Co się tyczy Wydziału Mierniczego, to jego program nie został jeszcze ustalony ostatecznie.

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO.

Jako datę początkową tworzenia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego należy uważać rok 1906, kiedy został otwarty, przy Towarzystwie Kursów Naukowych, Wydział Rolniczy.

Gdy Zarządowi Muzeum Przemysłu i Rolnictwa udało się uzyskać od Ministerjum Przemysłu koncesję na otwarcie Kursów Przemysłowo-Rolniczych, Rada Naukowa Wydziału Rolniczego przy T. K. N. postanowiła wydział zwinąć: słuchacze przeszli na Kursy, zorganizowane przez Muzeum, i mniej więcej połowa Rady Naukowej wzięła udział w organizacji nowo powstającej placówki.

Kursy Przemysłowo-Rolnicze otwarto w październiku r. 1911 i odrazu uruchomiono wykłady na 3 kursach.

Wybuch wojny nie przerwał pracy Uczelni.

We wrześniu r. 1918 Kursy Przemysłowo-Rolnicze, noszące nazwę

od r. 1916 Wyższej Szkoły Rolniczej, upaństwowiono jako uczelnię akademicką z 2 wydziałami — rolniczym i leśnym — i dano jej nazwę Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Dopiero od końca r. 1920 datuje się S. G. G. W.

Otwarto III-ci wydział — ogrodniczy.

Zachodziła obawa, iż od nowego roku akademickiego 1921/22 nie będzie można zupełnie przyjąć nowych kandydatów.

Dzięki otrzymanym zasiłkom rządowym udało się wprawdzie ukończyć budowanie i urządzenia oficyn na ulicy Hożej, lecz i to okazało się niewystarczające i Szkoła po dziś dzień walczy z brakiem miejsca.

Zakładów było 28: przemysłu rolnego i mikrobiologii, zoologii i fizjologii zwierząt, anatomji zwierząt domowych i weterynarii, budownictwa wiejskiego i inżynierji rolnej, chemji rolnej, rolnictwa (2), hodowli zwierząt, ogólnej hodowli zwierząt, hodowli ryb i rybactwa, polityki agrarnej, nauki zarządu, chemji ogólnej, mineralogji i geologji, owadoznawstwa, komunikacji leśnych i geodozji, botaniki ogólnej, hodowli lasu, urządzenia lasu, użytkowania lasu, ochrony lasu, nauki gospodarstwa społecznego, fizyki, fizjologii roślin, maszynoznawstwa, genetyki i hodowli roślin, fitopatologii, warzywnictwa, sadownictwa.

Biblioteka S. G. G. W. liczyła 5.600 tomów; pism prenumerowanych 51. W ciągu roku 1921/22 majątek książkowy wzrósł o 441 tomów.

Na wydziałach Rolniczym i Ogrodniczym kurs trwa 3 lata, 4-ty rok przeznaczony jest na specjalizację. Na Wydziale Leśnym kurs trwa cztery lata. W tym czasie słuchacz jest obowiązany zdawać kolejno egzaminy:

Na Wydz. Rolniczym: I dyplomowy: z botaniki, zoologii, mineralogji i geologji, anatomji zwierząt, fizyki, chemji i nauki gospodarstwa społecznego; II dyplomowy: z fizjologii roślin, żywienia zwierząt, z fizjologii roślin, mechanicznej uprawy gleby, gleboznawstwa, nauki o żyzności gleby i nawożeniu, z mikrobiologii, hodowli ogólnej, maszynoznawstwa i meteorologii; III dyplomowy: z zarządu, polityki ekonomicznej, prawoznawstwa, hodowli szczegółowej, weterynarii, szczegółowej uprawy roślin i przemysłu rolnego. (2 egzaminy z III-go dypl. stosownie do wyboru komisji egzaminacyjnej, słuchacz zdaje jako specjalne przed komisją).

Na Wydziale Leśnym: I dyplomowy: z matematyki, geometrii wykreślnej, chemji, fizyki, botaniki ogólnej, botaniki leśnej, zoologii ogólnej, mineralogji i geologji, nauki gospodarstwa społecznego; II dyplomowy: z fizjologii roślin, patologji roślin, gleboznawstwa, meteorologii, dendrometrii, owadoznawstwa, geodezji, polityki ekonomicznej, prawoznaw-

stwa; III dyplomowy: z hodowli lasu, ochrony lasu, urządzenia lasu, użytkowania lasu, oceny i statystyki leśnej, inżynierii leśnej, budownictwa leśnego, prawoznawstwa leśnego, polityki leśnej, administracji i rachunkowości, technologii mechanicznej, technologii chemicznej, praktycznych ćwiczeń z geodezji, łowiectwa.

Komisja egzaminacyjna III dyplomowego wybiera 2 przedmioty z następujących: hodowla lasu, ochrona lasu, urządzenie lasu, użytkowanie lasu, inżynieria leśna, które słuchacz zdaje powtórnie przed komisją.

Na Wydziale Ogrodniczym: I dyplomowy taki sam, jak na Wydziale Rolnym, tylko zamiast anatomii zwierząt jest mechaniczna uprawa gleby; II dyplomowy: z fizjologii roślin, ogólnej uprawy roślin, gleboznawstwa, nauki o żyzności gleby i nawożeniu, mikrobiologii, maszynoznawstwa, meteorologii, genetyki i owadoznawstwa; III dyplomowy: z zarządu, polityki ekonomicznej, prawoznawstwa, warzywnictwa, sadownictwa, drzewoznawstwa i kwiaciarstwa.

Egzaminy, wchodzące w skład każdej grupy, zdaje się przedmiotowo; cały I dyplomowy trzeba mieć zdany obecnie przed przejściem na IV semestr, pozatem ograniczeń niema. Dla uzyskania dyplomu, prócz zdania egzaminów, słuchacz musi mieć zaliczane 2 semestry seminarjum (praca seminaryjna).

Statut S. G. G. W., złożony w Ministerstwie W. R. i O. P., przewiduje stopnie akademickie zawodowe i naukowe. Stopniem zawodowym jest stopień dyplomowanego rolnika, leśnika, ogrodnika, stopniem naukowym niższym jest stopień inżyniera, zaś wyższym doktora. Do ubiegania się o stopnie naukowe nie jest konieczne uprzednie uzyskanie stopnia zawodowego.

W administracji szkoły znajdują się obecnie następujące tereny doświadczalne: ogród przy ul. Rakowieckiej, gdzie odbywają się ćwiczenia ogrodnicze (na tym terenie mają w przyszłości stanąć gmachy S. G. G. W.), leśnictwa Strzelna i Zwierzyniec, osada pałacowa Skierniewice, 400 mg. folwark Skierniewice oraz przejęty dopiero I-II 22. folw. Chylce

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA.

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie jest jedyną w Polsce wyższą uczelnią nauk ekonomicznych i ekonomiczno-politycznych.

Jest ona instytucją społeczną, powstałą dzięki inicjatywie b. wychowawców Szkoły Handlowej Im. L. Kronenberga, w szczególności zaś dzięki zabiegom i energii jednego z nich, mianowicie Augusta Zielińskiego, który, zorganizowawszy przy pomocy kilku jeszcze kolegów „Towarzystwo Wyższych Kursów Handlowych”, w celu „krzewienia i popierania wyższego wykształcenia handlowego polskiego”, otworzył pod jego egidą

w roku 1906 „Wyższe Kursa Handlowe w Warszawie”. Kursa te są istotnym zawiązkiem obecnie istniejącej Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie. W tymże roku 1906 otwarto pierwszy rok studjów, określonych programem na lat 2, nie licząc kursu przygotowawczego, otwartego dla tych, którzy wskutek strajku szkolnego musieli swe wiadomości uzupełniać. — To niezupełne przygotowanie kandydatów, jak i brak sił profesorskich, bardzo utrudniało pracę Uczelni.

W roku 1911/12, jako bezwzględny warunek przyjęcia kandydatów postawiono posiadanie matury.

Na obecny jednak poziom rozwoju wyniósł Szkołę jej obecny kierownik — dr. Bolesław Miklaszewski, który, nieprzerwanie piastując ten urząd od r. 1912, do dzisiejszego rozkwitu ją doprowadził, przetrwawszy zarówno ostatnie lata rządu zaborców rosyjskich, jak też i cały czas okupacji niemieckiej, za której, mimo niesłychanych trudności, słuchało wykładów przeciętnie około 200 studentów. W tym też czasie (po opuszczeniu Warszawy przez Rosjan) zmieniono tytuł Uczelni na obecny. t. j. przemianowano ją na: „Wyższą Szkołę Handlową”, a równocześnie zmieniło tytuł swój i Towarzystwo W. K. H — na Towarzystwo Wyższej Szkoły Handlowej, dalej niezmiennie łóżąc na utrzymanie Szkoły, dzięki czemu przetrwała ona najkrytyczniejsze materialnie sytuacje, aż do roku 1918, od którego Ministerstwo W. R. i O. P. rozpoczęło subsydjować Szkołę coraz wydatniej.

Zauważyć należy że od roku 1921 Dyrekcja szkoły zmuszona jest odmawiać przyjęcia wielu kandydatom ze względu na brak odpowiedniego pomieszczenia.

Biblioteka złożona z dzieł z zakresu ekonomii, handlu, przemysłu — ze skromnej biblioteki domowej, jaką miały Wyższe Kursy Handlowe w pierwszym roku istnienia, t. j. w r. 1906, w liczbie 496-ciu dzieł w 820-tu tomach — liczy dzisiaj dzieł 22.027, tomów 35.466, broszur 8.374, czasopism krajowych i zagranicznych około 1.000 egzemplarzy w stałej prenumeracie, i jest jedyną tego rodzaju biblioteką w Polsce i jedną z najważniejszych w Europie, jeśli weźmiemy pod uwagę, że paryska Ecole de Sciences Politiques ma bibliotekę z 25.000 tomów, a Akademia Handlowa w Antwerpii zaledwie 7000 tomów.

Obok Biblioteki istnieje Archiwum techniki handlowej i bankowej, zawierające wzory ksiąg, listów, druków, wzory reklam i t. p. oraz Muzeum Technologiczne z kolekcjami prób towarowych, a przy nim laboratorium dla ćwiczeń chemiczno-technicznych. Organizację innych zakładów uniemożliwia brak pomieszczenia.

Wykłady ogólne odbywają się w Pałacu Staszica, a tylko szczególne (grupowe) i seminarja w gmachu Szkoły. Zbierane są fundusze na wy-

budowanie odpowiedniego dla potrzeb Szkoły gmachu przy ul. Rakowieckiej, ale spadek waluty, brak gotówki i t. p. trudności — odwlekają dokonanie tego dzieła, które dałoby Szkole bardziej stałą i normalną podstawę do pracy tak dla grona profesorów, jak i dla studentów. Najbliższym również etapem rozwoju uczelni winno być rozciągnięcie przez Sejm na Wyższą Szkołę Handlową Ustawy o Szkołach Akademickich z 13 lipca roku 1920, która nie objęła jej w swoim czasie, jako szkołę niepaństwową.

Ustrój Szkoły przedstawia się podobnie do ustroju innych polskich szkół akademickich. Administruje nią Dyrektor przy pomocy Rady Naukowej.

Podziału na wydziały organizacja Szkoły obecna nie uwzględnia, a to z powodu trudności natury technicznej, jak braku odpowiedniego pomieszczenia. Program nauk i studjów przewiduje jednak utworzenie sześciu wydziałów, a mianowicie: 1) handlowo-bankowego, 2) skarbowego, 3) konsularno-dyplomatycznego, 4) ubezpieczeniowego, 5) samorządowego i 6) spółdzielczego.

Studia w Wyższej Szkole Handlowej trwają 3 lata, czyli 6 semestrów, a jest projektowany rok 4-ty. Po wysłuchaniu i zaliczeniu 4-go semestru składa student egzamin ogólny — półdyplomowy — niezależnie od tego, że po przesłuchaniu każdego semestru odbywają się obowiązujące bezwzględnie colloquia. — Egzamin dyplomowy zdaje się po zaliczeniu 6 semestru i złożeniu pracy dyplomowej. Stopnie naukowe będzie mogła W. S. H. nadawać na podstawie wskazanej wyżej Ustawy Sejmowej. Prócz wykładów obowiązują seminarja i ćwiczenia, a dalsze uzupełnienia i wiadomości fachowe dają wycieczki naukowe organizowane przez studentów przy pomocy Dyrekcji Szkoły.

WOLNA WSZECHNICA POLSKA.

Prywatne szkoły akademickie są mało w kraju znane i nie uzyskały dotychczas należnego im u nas prawa obywatelstwa. Tem się tłumaczy fakt, że i Wolna Wszechnica Polska — mimo niezaprzeczonych zasług na polu oświaty i wiedzy — nie cieszyła się dotąd ani większą popularnością wśród społeczeństwa, ani znaczniejszem poparciem czynników rządowych.

Wolna Wszechnica Polska, będąc pierwszym wyższym zakładem naukowym na terenie b. zaboru rosyjskiego od chwili zamknięcia Szkoły Głównej, początkiem swym sięga r. 1906, kiedy to w Warszawie powstała pod skromną nazwą instytucja, która za cel postawiła sobie udzielanie wyższego wykształcenia: „Towarzystwo Kursów Naukowych“, czyli — jak się to potem utarło — „T. K. N.“.

Przez pierwsze dziesięć lat swego istnienia uczelnia ta zdołała w swem gronie nauczycielskiem zgrupować najpoważniejsze siły ówczesnej wiedzy polskiej i wypuściła ze swych murów przeszło dwadzieścia tysięcy wychowañców.

W r. 1916, gdy na skutek opuszczenia kraju przez najeźdźcę ustały represje i szykany wobec T. K. N. stosowane — instytucja przybiera miano Wolnej Wszechnicy Polskiej.

Odtąd rozwój uczelni stale postępuje. Pod względem ustroju i charakteru przyjmuje ona cechy normalnej szkoły akademickiej. W sierpniu r. 1919 następuje zatwierdzenie przez rząd polski statutu, ujmującego zarówno zasady organizacyjne uczelni, jak też jej stronę ideową.

Wolna Wszechnica Polska jest oparta na podstawach „wolności nauki i nauczania“. Hasłem jej: „Ex Litteris libertas“. Uniezależniona od czynników zewnętrznych — poza ogólnymi konsekwencjami, wpływającymi ze stosunku jej do Departamentu Nauki i Szkół Wyższych Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. — jest W. W. P. instytucją społeczną, rządzącą się zupełnie autonomicznie, na podobieństwo analogicznych zakładów naukowych Belgii, Szwajcarii, Francji, Anglii, Włoch, Ameryki.

Wolna Wszechnica Polska zalicza w poczet swych członków również i wszystkich słuchaczy rzeczywistych. Delegaci tych ostatnich wchodzi z głosem doradczym do najwyższej Władzy W. W. P.: Rady Naukowej Ogólnej. Dotąd W. W. P. jest pod tym względem wyjątkiem, gdyż niema w Polsce drugiej szkoły akademickiej, gdzieby studenci mieli statutowo zagwarantowany wpływ na losy „Almae Matris“.

Ciasnota spowodowana brakiem własnego gmachu — (wykłady odbywają się w 7 lokalach, rozrzuconych po mieście — i ciągle borykanie się z trudnościami finansowymi (zapomoga rządowa wynosi niecałe 50% ogólnych wydatków) — oto najważniejsze przeszkody w rozwoju W. W. P.

Poza działalnością w zakresie studjów wyższych W. W. P. prowadzi wydatną pracę popularyzacyjną. W r. 1921/22 wygłoszono 22 odczyty publiczne bezpłatne („Collegium Publicum“) oraz prowadzono samodzielną akcję wydawniczą: „Biblioteca Universitatis Liberae Polonae“, która wydała 8 książek, przeważnie w językach obcych. Przy W. W. P. istnieje szósty rok, jako instytucja autonomiczna, Szkoła Dziennikarsko-Publicystyczna.

Organami władz W. W. P. są: Rada Naukowa Ogólna, Senat, Zarząd (mający za zadanie kierownictwo administracyjne), Komisja Rewizyjna i Rada Naukowe Wydziałów.

Rektor jest przewodniczącym Senatu i Zarządu.

W poczet słuchaczy rzeczywistych W. W. P. może być przyjęty,

każdy, kto ukończył 17 lat i posiada dojrzałość umysłową, wystarczającą do studiów wyższych.

Aby zostać imatrikulowanym należy przedstawić: a) świadectwo dojrzałości, albo b) świadectwo z ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej, wzgl. dopuszczenia do egzaminów maturalnych, albo c) świadectwo z ukończenia szkoły specjalnej z programem, którego poziom i zakres odpowiadają programowi szkoły średniej ogólnokształcącej, albo d) świadectwo eksmatrikulujące słuchacza rzeczywistego (zwyčajnego) z zakładu naukowego, równorzędnego z W. W. P. Również mogą zostać słuchaczami rzeczywistymi osoby, które złożyły „egzamin wstępny na W. W. P.” z wynikiem przynajmniej dostatecznym oraz osoby, które studjowały na W. W. P. w charakterze słuchaczy wolnych i którym Rada Naukowa odnośnego Wydziału zaliczyła czas studiów i złożone egzaminy.

Słuchacze rzeczywiści mogą zapisywać się na wszystkie wykłady, ogłoszone w katalogach W. W. P., tak jednak, aby większość obranych przedmiotów należała do wykładów wydziału, na który słuchacz uczęszcza. Zapisanie się na ćwiczenia lub seminarja może być uzależnione od złożenia odpowiednich egzaminów lub kolokwów. Wstęp na wszystkie wykłady w pierwszym tygodniu jest wolny.

Słuchacze rzeczywiści, którzy pragną uzyskać dyplom z ukończenia W. W. P., winni wykazać się przynajmniej 8 (na Wydziale Humanistycznym — 6) zaliczonymi przez Dziekana semestrami studiów.

Pracę dyplomową kandydat winien wykonać pod kierunkiem jednego z profesorów danego wydziału.

Egzamin dyplomowy trwa ogółem 1 godzinę.

Po ukończeniu egzaminu Komisja wydaje sumaryczną ocenę egzaminu, wyrażając ją: niedostatecznie, dostatecznie, dobrze, celująco, o czym Dziekan niezwłocznie zawiadamia kandydata.

W razie oceny niedostatecznej kandydat może zgłosić się do egzaminu po raz drugi, jednak dopiero po upływie 6 miesięcy od daty egzaminu. Kandydat, który poddał się dwukrotnie egzaminowi dyplomowemu z wynikiem niedostatecznym zostaje nazawsze pozbawiony prawa składania egzaminu na danym Wydziale.

Wydział Matematyczno-Przyrodniczy. Słuchacz Wydz. Mat.-Przyr. może studjować bądź w kierunku matematyczno-fizycznym, bądź przyrodniczym, wybierając dla siebie odpowiedni kurs nauk obowiązkowych.

Kurs Coll. Mathematicum obejmuje: 1) analizę (rachunek różniczkowy i całkowity, równania różniczkowe, funkcje zmiennej zespolonej), 2) geometrię analityczną, 3) geometrię różniczkową, 4) mechanikę, 5) fizykę i ćwiczenia z fizyki.

Kurs Coll. Physicum obejmuje: 1) matematykę (zasady rachunku różniczkowego i całkowego), 2) fizykę doświadczalną z ćwiczeniami, 3) chemię nieorganiczną i ćwiczenia z analizy chemicznej jakościowej, 4) chemię organiczną, 5) zoologję z ćwiczeniami, 6) botanikę z ćwiczeniami.

Poza wykładami objętymi kursem Collegiów, słuchacz może zapisywać się na wykłady według swego wyboru.

Egzaminy dzielą się na 3 grupy: 1) egzaminy z kursu Collegium Mathem. lub Coll. Phys., 2) egzaminy z przedmiotów szczegółowych, 3) egzamin dyplomowy.

Po złożeniu egzaminów z Coll. Mathem. lub z Coll. Phys. i przed przystąpieniem do egzaminu dyplomowego słuchacz w czasie swoich studiów winien złożyć egzaminy szczegółowe z jednej z następujących grup nauk: matematyczna, fizyczna, chemiczna, geologiczna, geograficzna, biologiczna, antropologiczna i etnograficzna.

Przedmiotem egzaminu dyplomowego mogą być następujące nauki główne: 1) matematyka, 2) astronomja, 3) fizyka, 4) chemja, 5) geologja, 6) geografja, 7) zoologja, 8) botanika, 9) bakterjologia, 10) antropologia, 11) etnografja. Egz. dyplomowy dotyczy zawsze tylko jednej z nauk głównych, traktowanej w całej rozciągłości.

Wydział Humanistyczny. W czasie studiów, słuchacz obowiązany jest wysłuchać kursu psychologii oraz logiki lub historii filozofji.

Do zaświadczenia każdego semestru studiów wymaga się złożenia kolokwów z dowolnie obranych przedmiotów, wykładanych przynajmniej w ciągu 4 godzin tygodniowo.

Kandydat może składać egzamin dyplomowy z następujących grup nauk: filozofja, psychologja, historia powszechna, historia Polski, historia literatury, historia sztuki, język polski, filologja klasyczna, filologja słowiańska, romańska, germańska.

Egzamin z filozofji, jako przedmiotu dodatkowego, można składać dwojako: bądź z filozofji systematycznej, bądź z historii filozofji.

Wydział Nauk Politycznych i Społecznych. Kurs Collegium Politicum obejmuje wykłady następujących przedmiotów: a) historję i instytucję prawa rzymskiego, b) propedeutykę i historję prawa, c) naukę o państwie, d) naukę administracji, e) ekonomję polityczną, f) ogólne dzieje rozwoju politycznego, g) ogólne zasady statystyki, h) historję prawa karnego i) higienę społeczną.

Egzaminy dzielą się na 3 grupy: 1) egzaminy z kursu Collegium Politicum, 2) egzaminy z przedmiotów szczegółowych, 3) egzamin dyplomowy.

Po złożeniu egzaminów z Collegium Politicum, przed przystąpieniem do egzaminu dyplomowego, słuchacz w czasie swych studiów winien złożyć egzaminy szczegółowe z jednej z następujących grup nauk: nauki prawne i polityczne, społeczno-ekonomiczne, dyplomatyczno-konsularne.

Przedmiotem egzaminu dyplomowego jest przedmiot główny, wybrany przez kandydata, oraz dwa przedmioty dodatkowe, będące w związku z przedmiotem głównym. Egzaminy dyplomowe można składać z następujących nauk głównych: prawo cywilne, prawo karne, prawo państwowe (konstytucyjne), prawo administracyjne, prawo międzynarodowe, socjologia, ekonomia polityczna, statystyka, skarbowość, nauki dyplomatyczne.

Kandydaci nauk dyplomatycznych muszą na egzaminie wykazać zupełną biegłość we władaniu zarówno w mowie, jak i w piśmie, językiem francuskim (obowiązkowo) oraz jednym z języków obcych do wyboru (angielskim, niemieckim, rosyjskim, włoskim).

Wydział Pedagogiczny. Słuchaczy rzeczywistych obowiązują w ciągu 6 pierwszych semestrów przynajmniej po 12 godzin tygodniowo wykładów i ćwiczeń lub seminarjów, w dalszych semestrach po 6 godzin.

Do obowiązujących przedmiotów i zajęć należą: 1) logika wraz z metodologią ogólną, 2) psychologia ogólna z ćwiczeniami praktycznymi, 3) psychologia dziecka, 4) pedagogika ogólna z proseminarjum i seminarjum, 5) pedagogika eksperymentalna, 6) wychowanie fizyczne i higiena szkolna, 7) historia pedagogiki, 8) historia szkolnictwa w Polsce, 9) metodyka specjalna.

Praca dyplomowa powinna być złożona przed przystąpieniem do egzaminu dyplomowego, bądź przy jednej z katedr Wydz. Pedag., bądź na wydziale, gdzie słuchacz odbywa studia ze swej specjalności.

Egzaminy dyplomowe odbywają się: 1) ze specjalnego przedmiotu według programu właściwego wydziału, 2) z pedagogiki, 3) z metodyki specjalnej. Praktyka szkolna obowiązuje według specjalnego regulaminu.

Szkoła Dziennikarsko-Publicystyczna. W pierwszym roku studiów obowiązują przedmioty następujące: 1) historia prasy i jej stan obecny, 2) teoria i organizacja prasy, 3) prawo administracyjne w zastosowaniu do dziennikarstwa (z ćwiczeniami), 4) język polski, 5) i 6) seminarja dziennikarskie, 7) stenografia oraz 7 godzin przedmiotów wykładanych na W. W. P.

W drugim i trzecim roku: 1) historia dziennikarstwa i jego stan obecny, 2) teoria i organizacja prasy, 3) seminarjum dziennikarskie, 4) historia parlamentaryzmu i stronnictw politycznych, 5) prawo administracyjne w zastosowaniu do dziennikarstwa (z ćwiczeniami), 6) krytyka literacka (z ćwiczeniami), 7) historia teatru, 8) etnografia polityczna.

9) stenografia, 10) język francuski oraz 2 godziny przedmiotów, wykładanych na W. W. P.

Zakłady: 1) pracownia geologiczna, 2) pracownia botaniczna, 3) pracownia zoologiczna, 4) pracownia chemii ogólnej, 5) pracownia chemii fizycznej, 6) gabinet astronomiczny, 7) pracownia geografii fizycznej, 8) pracownia fizjologii zwierząt, 9) pracownia fizyki doświadczalnej, 10) pracownia bakterjologiczna, 11) pracownia psychologiczna, 12) seminarjum matematyczne, 13) seminarjum filozoficzne, 14) seminarjum językoznawcze, 15) seminarjum ekonomiczne, 16) seminarjum socjologiczne, 17) seminarjum prawa konstytucyjnego, 18) seminarjum prawa i postępowania karnego, gabinet astronomiczny (Wydz. Matem.-Przycz.), semin. histor., semin. literackie (Wydz. Human.), semin. prawa i postępowania karnego, sem. prawa handlowego, sem. prawa konstytucyjnego, sem. socjologiczne, sem. skarbowe (Wydz. Nauk Polit. i Społecz.), oraz sem. pedagogiczne (Wydz. Pedag.). Biblioteka liczy 7,211 tomów.

PAŃSTWOWY INSTYTUT DENTYSTYCZNY.

Państwowy Instytut Dentystyczny powstał dnia 17.II. r. 1920 na podstawie rozporządzenia Min. Zdr. Publ., a z dniem 1 stycznia r. 1922 przeszedł pod zarząd M. W. R. i O. P. Instytut jest jednowydziałową uczelnią, o systemie kursowym, z semestralnymi colloquiami i rocznymi egzaminami. Otrzymanie doktoratu uzależnione jest od złożenia odpowiedniej pracy naukowej. Główną przeszkodą dla należytego rozwoju Instytutu jest brak dostatecznego lokalu. Wykłady i ćwiczenia z dziedziny przyrodniczej i ogólnolekarskiej odbywają się w zakładach Uniwersytetu Warszawskiego.

Na czele administracji Instytutu stoi wybierany przez Radę Profesorską Dyrektor.

Instytut posiada swoją klinikę, która obejmuje następujące oddziały: oddział I—chirurgii stomatologicznej, oddział II—dentystyki zachowawczej, oddział III—techniki dentystycznej.

SZKOŁA NAUK POLITYCZNYCH.

Szkoła Nauk Politycznych, której początkowa nazwa brzmiała: „Szkoła Nauk Społecznych i Handlowych“, została otwartą w grudniu 1915 roku z inicjatywy Koła Lipszczan, zrzeszającego byłych wychowanców wyższych szkół w Lipsku. Szkoła Nauk Politycznych jest uczelnią prywatną, którą opiekuje się specjalne Towarzystwo, przekształcone w listopadzie r. 1921 na t. zw. „Instytut Społeczny“.

Szkoła posiada następujące wydziały: 1) polityczny, 2) społeczny, 3) administracji państwowej i komunalnej, 4) finansowo-ekonomiczny, 5) polityki i dziennikarstwa.

Poszczególne wydziały w ramach dwulétnich studjów (4 semestry) obejmują całokształt wiedzy teoretycznej oraz wiadomości praktycznych, niezbędnych dla osób, które bądź już pracują, bądź poświęcić się zamierzają pracy w administracji krajowej i lokalnej, dyplomacji i służbie konsularnej, publicystyce i dziennikarstwie, kooperatywach i syndykatach rolniczych, zawodowych ubezpieczeniach bytu, instytucjach finansowych, w handlu, przemyśle i przedsiębiorstwach gospodarczych wogóle.

Wykłady odbywają się w godzinach wieczorowych i dzielą się na obowiązkowe (15—16 godzin tygodniowo) i fakultatywne. Słuchacze dzielą się na rzeczywistych, nadzwyczajnych i wolnych. Jako słuchacze rzeczywисти przyjmowane są osoby, posiadające świadectwo z ukończenia szkoły średniej, jako nadzwyczajni — osoby starsze, nieposiadające świadectw z całkowitego ukończenia szkoły średniej, lecz zajmujące samodzielne stanowiska w instytucjach państwowych, społecznych i gospodarczych, a więc dostatecznie przygotowane do słuchania wykładów. Na zasadzie dodatnich wyników repetycji słuchacze nadzwyczajni mogą być w drugim roku studjów zaliczeni w poczet słuchaczy rzeczywistych.

Do egzaminu dyplomowego mogą przystępować osoby, które przebyły w Szkole Nauk Politycznych przynajmniej cztery semestry, złożyły repetycje ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych oraz przedstawiły regulaminem przepisane prace seminaryjne. Egzamin dyplomowy składa się z 2-ch części: z egzaminu piśmiennego, obejmującego dwa wypracowania i ustnego obejmującego pięć przedmiotów: trzy główne, ustalone obowiązkowo dla każdego wydziału oraz dwa dodatkowe, pozostawione do wyboru kandydatów — jednym z grupy społeczno-ekonomicznej i historyczno-prawnej.

PAŃSTWOWY INSTYTUT PEDAGOGICZNY.

Inicjatorem Państwowego Instytutu Pedagogicznego był Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Warszawskiego, mając mianowicie na celu uregulowanie sprawy kształcenia nauczycieli szkół średnich i seminarjów nauczycielskich. Wydział Filozoficzny powierzył specjalnie powołanej pod przewodnictwem prof. Łukasiewicza „Komisji Dydaktycznej” opracowanie odpowiednich wniosków. Wnioski Komisji, zmierzające do powołania do życia, jako samodzielnej instytucji państwowej, Instytutu Pedagogicznego, złożono Departamentowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Tymczasowej Rady Stanu w październiku r. 1917. Zostały one zrealizowane, acz w skromnym zakresie, przez Ministerstwo W. R. i O. P. w lipcu r. 1918. Ogłoszony wówczas statut Królewsko-Polskiego Instytutu Pedagogicznego wyznaczył Instytutowi dwojakie zadanie:

- a) przygotowanie nauczycieli dla polskich szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich.
- b) prowadzenie badań naukowych w dziedzinie pedagogiki i dydaktyki.

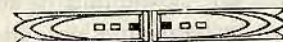
Kierownictwo Instytutu statut złożył w ręce dyrektora i Rady Instytutu, do której, prócz dyrektora i jego zastępcy, wchodzi dwaj przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego, dwaj przedstawiciele docentów Instytutu oraz dwaj przedstawiciele nauczycielstwa, zaproszeni przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Słuchacze dzielą się na 3 kategorie: hospitantów, słuchaczy wolnych i rzeczywistych.

Rzeczywistymi słuchaczami mogą być kandydaci, którzy zdali egzamin naukowy na nauczyciela. Hospitantami mogą być studenci Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu, którzy mają się poświęcić zawodowi nauczycielskiemu.

W roku szkolnym 1918/19 Instytut prowadził cykl wykładów dla czynnych nauczycieli. W roku 1919/20 Instytut zorganizował kursy trzyletnie dla czynnych nauczycieli: w jesieni r. 1919 kurs dla nauczycieli języka polskiego oraz kurs dla nauczycieli matematyki, na wiosnę r. 1920 kurs dla nauczycieli geografji. Jednocześnie w semestrze letnim r. 1919/20 uruchomiono pierwszy dwuletni kurs pedagogiczny dla nauczycieli czynnych, który trwał do r. 1922. Kurs objął następujące przedmioty: 1) logikę i historję filozofji, 2) psychologję ogólną i pedagogiczną, 3) higienę szkolną i wychowawczą, 4) pedagogikę ogólną, 5) dydaktykę ogólną, 6) historję wychowania, 7) organizację szkolnictwa, 8) metodykę nauki czytania i pisanja, przyrodoznictwa i rachunku. Dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych w seminarjach nauczycielskich w r. 1921/22 zorganizowano pierwsze dwuletnie studjum pedagogiczne.

Instytut Pedagogiczny niema dotąd ustalonych prawnych podstaw egzystencji, gdyż pierwotny statut uznany został za zbyt ciasny, nowy zaś, ogłoszony w sierpniu r. 1921, został we wrześniu tegoż roku unieważniony i stan prawny Instytutu nie został uregulowany.

Szkoły Akademickie w Krakowie.

Uniwersytet Jagielloński.

Uniwersytet Krakowski założył w roku 1364 król Kazimierz Wielki. Początkowo miał Uniwersytet tylko wykłady teologii i prawa, które się odbywały w Zamku. Szkołę P. Marji na Małym Rynku przeznaczono na pewien rodzaj wydziału filozoficznego, zwanego wówczas wydz. „szuk wyzwoleń”, który był ogniwem pośrednim między szkołami parafjalnemi a Uniwersytetem. Dopiero w r. 1400 Władysław Jagiełło, spełniając wolę i hojny zapis królowej Jadwigi, odnowił i powiększył Uniwersytet, opierając go na silniejszych podstawach. Odtąd Uniwersytet Krakowski (od r. 1400 Jagielloński), jako krzewiciel oświaty i zwierzchnik wszystkich szkół w Polsce, doniosłą odgrywa rolę zarówno w kraju jak i w Europie. W okresie porozbiorowym sędziwa Wszechnica przechodzi ciężkie momenty. Od roku 1794 do roku 1807 prawie jakby nie istnieje. Podźwignięta nieco za Księstwa Warszawskiego nie zdołała rozwinąć żywszej działalności z powodu utrudnień granicznych, małego terytorjum Republiki Krakowskiej, szczupłości i niepewności uposażenia, zbyt wyłącznej przewagi wpływów duchowieństwa i żywiołów zachowawczych, wreszcie współzawodnictwa bliskich wszechnic. Rok 1846 i nadpływająca fala niemieczyzny stanowi silny cios dla Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dopiero w drugiej połowie XIX wieku Wszechnica Krakowska dźwiga się z okresu upadku i staje się znów głównym ośrodkiem i ostoją życia naukowego Narodu.

Uniwersytet Krakowski posiada 4 wydziały: Teologiczny, Prawny, Lekarski i Filozoficzny, oraz 3 studia: pedagogiczne, farmaceutyczne oraz rolnicze. Przy Uniwersytecie istnieje Szkoła Nauk Politycznych.

Na Wydziale Prawnym studenci, którzy wstąpili na Uniwersytet w roku 1920 lub później, podlegają przepisom nowej organizacji studjów prawniczych. Nowa organizacja przewiduje studjum czteroletnie. W każdym roku student musi wysłuchać przepisanej liczby godzin przedmiotów obowiązkowych i poddaje się z końcem roku egzaminowi rocznemu, którego pomyślny wynik warunkuje przyjęcie na wyższy rok studjów. Studenci, którzy wstąpili na Uniwersytet przed r. 1920, podlegają dawniejszym przepisom, zwłaszcza ustawie z dnia 10 kwietnia 1893 roku. Po czterech (względnie trzech) semestrach studjów, po wysłuchaniu w dowolnym porządku obowiązkowych przedmiotów (z dotrzymaniem najmniejszej liczby godzin tygodniowo): 1) prawa rzymskiego, 2) prawa kościelnego, 3) historii prawa na Zachodzie Europy, 4) historii ustroju Polski, polskiego prawa prywatnego i sądowego, winni oni przystąpić

do egzaminu prawno-historycznego. Po tym egzaminie winni uczęszczać obowiązkowo, lecz znów w dowolnym porządku na wykłady: 1) prawa cywilnego, 2) prawa handlowego i wekslowego, 3) postępowania sądowo-cywilnego, 4) prawa karnego i procesu karnego, 5) prawa państwowego, 6) nauki administracji i prawa administracyjnego, 7) teorii ekonomii i polityki ekonomicznej, 8) skarbowości — dodatkowo zaś na wykłady: 1) historii filozofii prawa, 2) jakiegokolwiek z przedmiotów Wydziału Filozoficznego. Ten drugi okres studjów trwa 4 semestry. Po przesłuchaniu powyższych przedmiotów studenci przystąpić mogą do egzaminu politycznego (przedmioty wymienione pod pkt. 1, 2, 3, 4). Do uzyskania doktoratu praw jest wymagane zdanie trzech egzaminów ścisłych (rygorozów), odpowiadających trzem egzaminom państwowym: historycznemu, politycznemu i sądowemu.

Wydział Filozoficzny (4 lata studjów) obejmuje dwie grupy nauk: 1) nauki humanistyczne, 2) nauki matematyczno-przyrodnicze. Nauki humanistyczne obejmują: filozofję, pedagogję, historję i jej nauki pomocnicze, historję sztuki (archeologję klasyczną, sztuki plastyczne, muzykę), językoznawstwo, filologję i historję literatury (filologję grecko-rzymską, romańską, angielską, niemiecką, słowiańską, polską, orjentalną) oraz bibliotekoznawstwo. Nauki matematyczno-przyrodnicze obejmują: matematykę, historję nauk ścisłych, fizykę, astronomję, chemję, mineralogję, geologję, geografję, botanikę, zoologję i antropologję.

Studjum Farmaceutyczne trwa trzy lata. Po upływie każdego roku student musi poddać się egzaminowi z przedmiotów obowiązkowych. Po zdaniu wszystkich egzaminów student otrzymuje stopień magistra farmacji.

Studjum Rolnicze opiera się jeszcze na dawnym statucie (z dnia 12 maja 1912). Tworzy ono integralną część Wydziału Filozoficznego. Nauka trwa lat trzy. Po każdym roku student obowiązany jest poddać się egzaminowi promocyjnemu; egzamin po czwartym roku nauki jest egzaminem końcowym, po którego zdaniu student otrzymuje świadectwo ukończenia nauk. Na podstawie tego świadectwa i podanej rozprawy student otrzymuje dyplom. Doktorat filozofii student może otrzymać po zdaniu odpowiedniego egzaminu ścisłego i przedstawieniu rozprawy. Projekt nowego statutu przewiduje na czwartym roku specjalizację w kierunkach: ogólnorolniczym, hodowli roślin, produkcji zwierzęcej, doświadczałnictwa, ogrodnictwym, ekonomiczno-kooperatywnym i pedagogicznym.

AKADEMJA GÓRNICZA.

Rok akademicki 1921/22 był dla Akademii pierwszym rokiem pokojowym. Szczególnie ważne dla niej znaczenie miała chwila przyłączenia Górnego Śląska do Polski. Skarby mineralne, wysoko rozwinięty przemysł

górnicy i hutnicy tej części kraju niezmiernie podniosły znaczenie wyższej uczelni górniczej. Główną troską Kolegium Profesorów w r. 1921/22 była sprawa budowy gmachu Akademii. Stanowiła ona oś wszystkich planów na przyszłość. W czerwcu r. 1922 przejął Rektor w posiadanie plac przy Alei Mickiewicza, dar miasta Krakowa, przeznaczony pod budowę pawilonu głównego, który będzie obejmował wydział górniczy, bibliotekę i administrację.

Definitywna obsada katedr postępowała w roku 1921/22 w bardzo wolnym tempie, czego głównym powodem są stosunki mieszkaniowe.

W roku 1921/22 poddano gruntownej rewizji program naukowy. Oprócz tego uchwały rady wydziałowe miejscowy program na r. 1922/23. Nowością jest to, że już na pierwszym roku student obowiązany jest do wyboru wydziału, których Akademia posiada dwa: górniczy i hutniczy.

Z rokiem akademickim 1922/23 otwarty został czwarty i zarazem ostatni rok studiów.

Warunki przyjęcia dla słuchaczy są następujące:

A. Dla zgłaszających się do studiów roku pierwszego:

Ukończenie szkoły średniej, przyczem, w wypadku, gdy ilość kandydatów przekracza liczbę ustaloną jako maksymalną, poddaje się kandydatów konkursowemu egzaminowi z matematyki, fizyki i geometrii wykreślnej.

B. Dla zgłaszających się do studiów roku II, III, IV:

Pierwszeństwo przy zapisach mają słuchacze roku I, II, III Akademii Górniczej w Krakowie, o ile uzyskali wzięcie dyplomu za odpowiedni rok ubiegły i złożyli wymagane egzamina kursowe.

Jeżeli nie wszyscy słuchacze Akademii zostają uprawnieni do zapisów na rok następny, mogą być przyjęci na studia roku II, III, IV, o ile miejsca starczy, słuchacze innych odpowiadających zakładów, pod następującymi warunkami:

- a) mają wykazać, że wysłuchali wykładów odpowiedniego roku na kursach górniczych we Lwowie, lub w zagranicznych akadem. górniczych,
- b) mają wykazać, że złożyli kolokwium z nauki p. t. „Pierwsza pomoc w nieszczęśliwych przypadkach” i odpowiednie egzamina kursowe,
- c) mają udowodnić, że odbyli co najmniej 6-tygodniową praktykę w kopalni węgla, nafty lub soli, względnie w hucie, jako robotnicy. Od powyższego obowiązku są zwolnieni słuchacze, służący jako ochotnicy w wojsku polskim.

Ponadto nowi kandydaci, zgłaszający się do Akademii Górniczej, winni poddać się oględzinom lekarskim, celem zbadania stanu fizycznego.

Egzamina w Akademii Górniczej dzielą się na: a) kolokwja, b) egzamina kursowe, c) egzamin ogólny, d) egzamin dyplomowy.

Egzamin ogólny po dwóch latach studiów obejmuje:

Na Wydziale Górniczym: Matematyka (algebra, matematyka wyższa, trygonometria i geometria analityczna). 2. Geometria wykreślna. 3. Fizyka. 4. Chemia ogólna. 5. Krystalografia. 6. Mineralogia. 7. Petrografia. 8. Geologia ogólna. 9. Paleontologia i geol. hist. 10. Mechanika ogólna. 11. Hydraulika. 12. Wytrzymałość materiałów. 13. Elementa maszyn. 14. Termodynamika techn. 15. Geodezja. 16. Wstępne wiadomości z górnictwa. 17. Technologia mechaniczna i metali. 18. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.

Na Wydziale Hutniczym: 1. Matematyka. 2. Geometria wykreślna. 3. Fizyka. 4. Chemia ogólna. 5. Chemia fiz. i elektrochemia. 6. Mineralogia dla hutników. 7. Geologia ogólna. 8. Mechanika ogólna. 9. Hydraulika. 10. Wytrzymałość materiałów. 11. Elementy maszyn. 12. Termodynamika techniczna. 13. Geodezja dla hutników. 14. Technologia mechaniczna. 15. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.

Egzamin dyplomowy (po 4 latach studiów) obejmuje:

I. Złożenie egzaminów kursowych z następujących przedmiotów:

Na Wydziale Górniczym. 1. Technologia nafty. 2. Geologia stosowana. 3. Statyka budowli. 4. Budownictwo i inżynieria. 5. Maszyny udźwigowe. 6. Kotły parowe. 7. Maszyny tłokowe. 8. Maszyny rotacyjne. 9. Elektrotechnika. 10. Mechanika górnicza. 11. Miernictwo górnicze. 12. Górnictwo I. 13. Przeróbka mechaniczna. 14. Górnictwo II. 15. Prowadzenie ruchu kopalń. 16. Głębokie wiercenie. 17. Przemysł naftowy. 18. Hurlurgia i przemysł solny. 19. Technika opałowa dla gór. 20. Metalurgia dla górników. 21. Prawoznawstwo ogólne. 22. Prawo górnicze i fabryczne. 23. Organizacja przedsiębiorstw przemysłowych. 24. Ekonomia polityczna i statystyka górniczo-hutnicza.

Na Wydziale Hutniczym. 1. Geologia stosowana. 2. Statyka budowli. 3. Budownictwo i inżynieria. 4. Maszyny udźwigowe. 5. Kotły parowe. 6. Maszyny tłokowe. 7. Maszyny rotacyjne. 8. Elektrotechnika. 9. Mechanika hutnicza. 10. Przeróbka mechaniczna. 11. Metalografia i przeróbka termiczna. 12. Metalurgia ogólna. 13. Technika opałowa dla hutników. 14. Koksownictwo i gazownictwo. 15. Materiały ogniotrwałe. 16. Metalurgia innych metali. 17. Elektrometalurgia. 18. Odlewnictwo. 19. Metalurgia żelazna. 20. Walcownictwo i kuźnictwo. 21. Prawoznawstwo ogólne. 22. Prawo górnicze i fabryczne. 23. Organizacja przedsiębiorstw przemysłowych. 24. Ekonomia polityczna i statystyka górniczo-hutnicza.

II. Wykonanie pracy dyplomowej.

III. Złożenie egzaminu ustnego z zakresu pracy dyplomowej.

Po przesłuchaniu 8 semestr., zdaniu egzam. dyplom. oraz wykonaniu pracy dyplom., Rada Wydz. wydaje dyplom inżyniera górnika, względnie inżyniera hutnika. Uzyskanie odznaczenia zaznacza się na dyplomie.

Akademja Sztuk Pięknych

Akademja Sztuk Pięknych w Krakowie jest jedyną tego rodzaju uczelnią w Polsce o jednolitej, dłuższej tradycji i świetnej przeszłości. Istniały szkoły rysunku i malarstwa, założone przy Uniwersytecie Wileńskim i Warszawskim przez Komisję Edukacyjną Rzeczypospolitej, rychło jednak zostały zniesione przez klęski polityczne. Istniała też przez czas jakiś w Warszawie Szkoła Gersona, z której wyszło wielu wybitnych polskich artystów, a następnie warszawska prywatna Szkoła Sztuk Pięknych, trwająca jeszcze do roku 1920.

Początków szkolnictwa artystycznego, które poprzedzały Akademię i z których się rozwinęła bezpośrednio, szukać trzeba w Szkole Rysunku, Malarstwa i Rzeźby, założonej przez Rzeczpospolitą Krakowską w r. 1818 przy Uniwersytecie Jagiellońskim na wzór poprzednich: warszawskiej i wileńskiej. Tak więc od początku nadano jej charakter akademicki, a nie średniej szkoły zawodowej. Początkowo prosperująca skromnie, w zafanem szkolnictwie, w ciasnych ramach, pod kierunkiem Peszki i Broszkowskiego, zaczyna rozwijać się pięknie od r. 1831 pod kierownictwem Wojciecha Statlera, mimo oderwania jej reskryptem dworów opiekuńczych w roku 1833 od Uniwersytetu Jagiellońskiego i przydzielenia do Instytutu Technicznego, będącego rodzajem średniej szkoły przemysłowej, co znacznie rozwój ten utrudniło. Stosunki zmieniają się na lepsze za dyrektury w Instytucie Technicznym Michała Łuszczkiewicza w roku 1850; odtąd faktycznie Szkoła emancypuje się z pod kierownictwa Instytutu i otrzymuje lepsze pomieszczenie w gmachu Collegium Minus, a następnie w r. 1870 w Collegium Chemicum. W r. 1873 obejmuje kierownictwo Szkoły Matejko, uzyskuje jej zupełne wyodrębnienie i nowy statut, zatwierdzony w r. 1879, a zrównywiający Szkołę z akademjami Sztuk Pięknych. Mimo dyrektury i podziału szkoły na klasy z przechodzeniem uczniów co roku pod kierunk. innego profesora — t. zw. „meisterschula” posiada już charakter wyższej uczelni. Uczniowie muszą mieć skończonych lat czternaście i cztery klasy średnie. Szkoła dzieli się na ogólną rysunków, ogólną szkołę malarstwa i specjalną szkołę malarstwa historycznego „meisterschule”. Szkoła Sztuk Pięknych za dyrektury Matejki wydała cały szereg najznakomitszych artystów polskich, mimo pewnej jej jednostronności. Po śmierci Matejki w roku 1893, szkoła, prowizorycznie prowadzona przez Władysława Łuszczkiewicza do r. 1897, uzyskuje nowego kierownika w Julianie Fałacie, który Szkołę z gruntu na nowych podstawach reorganizuje, powołuje do niej nowe siły profesorskie na miejsce dawnych, hołdujących przestarzałemu kierunkowi i, w r. 1920, wyjednykuje u rządu austriackiego podniesienie Szkoły do rzędu Akademii na podstawie nowego statutu, stawiającego w miejsce dawnego klasowego porządku podział uczelni na autonomiczne szkoły poszczegól-

nych profesorów. w których uczniowie, przyjmowani na podstawie egzaminu wstępnego, conajmniej z ukończoną niższą szkołą średnią, mogą przebywać przez cały czas swych 5-letnich studjów w Akademii.

Akademja Sztuk Pięknych jest obecnie szkołą państwową.

W Akademii istnieją szkoły główne malarstwa i rzeźby oraz szkoła główna architektury, szkoła ogólna rysunku i rzeźby oraz szkoły specjalne: malarstwa dekoracyjnego, krajobrazu, grafiki i architektury wnętrza; nadto prowadzone są następujące przedmioty uzupełniające: anatomja, perspektywa, historia sztuki i historia cywilizacji, chemja malarstwa, kurs kucia w kamieniu, kurs rzeźby w drzewie i kurs odlewania w gipsie. Nauka w ogólnej szkole rysunku i rzeźby obowiązuje nowo-wstępujących uczniów, o ile na podstawie oceny prac i wyniku egzaminu nie zostali przyjęci bezpośrednio do jednej ze szkół głównych malarstwa i rzeźby—co zasadniczo następuje po roku na podstawie wykazanego postępu w pracach dodatniego i wyniku egzaminu klauzulowego. O przyjęciu ucznia do szkoły głównej rozstrzyga grono profesorów, na wniosek tego profesora, do którego szkoły kandydat życzy sobie być przyjęty.

Do przyjęcia na studenta zwyczajnego do jednej ze szkół Akademii Sztuk Pięknych wymaga się:

1) dowodu ukończenia z maturą średniej szkoły ogólnokształcącej państwowej, lub prywatnej, uznanej przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędną z państwową;

2) dowodu wykształcenia artystycznego przez przedłożenie własnych prac i przez złożenie egzaminu wstępnego.

Nadto do przyjęcia na ucznia zwyczajnego do szkoły głównej architektury wymaga się dowodu przygotowania technicznego przez ukończenie z dodatnim wynikiem pełnego kursu nauk wydziału budownictwa w Wyższej Szkole Przemysłowej w Krakowie, lub w szkole równorzędnej, albo dowodu ukończenia studjów wydziału architektury lub budownictwa w kraju lub zagranicą w pełnym zakresie nauk matematycznych i technicznych.

Wszyscy uczniowie zwyczajni mają prawo po upływie każdego półroczu otrzymać z poczynionych postępów świadectwo półroczne, które na podstawie księgi świadectw wystawia sekretarjat, zaś w ciągu półroczu—w razie potrzeby—świadectwo uczęszczania, które wystawia odnośny profesor, a potwierdza rektor.

Uczniom, którzy odbyli z wynikiem dodatnim całkowity kurs nauk w jednej ze szkół głównych lub specjalnych, wydaje Akademja świadectwa ukończenia studjów, jako dowód osiągniętego stopnia wykształcenia.

Szkoły Akademickie we Lwowie.

Uniwersytet Jana Kazimierza.

Założony w r. 1661 aktem fundacyjnym króla Jana Kazimierza, posiadał zrazu trzy fakultety (filozoficzny, teologiczny i prawniczy). Zaczątek fakultetu medycznego uzyskał w pierwszych latach zaboru austriackiego, przy przekształcaniu na uniwersytet państwowy (w r. 1773), przyczem wykłady odbywały się w języku niemieckim, względnie, łacińskim, a liczba uczniów wynosiła około 500. W r. 1869 zezwolono wykładać w języku polskim, od tego mniej więcej czasu datuje się stopniowy, świetny rozwój Uczelni. Uniwersytet Jana Kazimierza posiadał 4 wydziały i łącznie 50 katedr oraz 24 instytutów i zakładów, pozatem bogatą bibliotekę uniwersytecką z nowocześnie urządzoną pracownią naukową oraz rozległy ogród botaniczny. Uzyskany w tym roku na pomieszczenie Uniwersytetu gmach b. Sejmu, oddany uchwałą Sejmu Ustawodawczego R. P. w używanie Uniwersytetu, zapewnił konieczne pomieszczenie rozrastającym się wydziałom i instytutom. Rok szkolny 1923/4 przyniesie ma powstanie nowego wydziału politycznego z katedrami: historii, filozofii i teorii prawa, prawa międzynarodowego, geografii politycznej i geografii ekonomicznej oraz rozbudowę klinik: wewnętrznej, ocznej i psychiatrycznej.

Organizacja poszczególnych wydziałów oraz system studjów nie odbiega od norm ustalonych rozporządzeniami Min. W. R. i O. P. Na Wydziale Teologicznym wykładano: filozofję chrześcijańską, nauki biblijne Starego i Nowego Zakonu, języki wschodnie, historję kościoła, apologetykę, dogmatykę, teologję moralną, homiletykę, pedagogję, prawo kościelne, sztukę kościelną, socjologję, teologję pastoralną. Na Wydziale Prawa i Umiejętności Politycznych: filozofję prawa, historję prawa, prawo sądowe, prawo polityczne, nauki społeczne, nauki pomocnicze. Na Wydziale Lekarskim: propedeutykę, biologję, anatomję normalną, histologję normalną, embriologję, fizjologję, chemję, anatomję patologiczną, patologję, farmakologję, farmakognozję, medycynę wewnętrzną, pedjatrję, chirurgję, laryngologję, otjatrję, dentystykę, położnictwo, ginekologję, okulistykę, dermatologję, neurologję i psychjatrję, medycynę sądową, bakteriologję. Na Wydziale Filozoficznym: filozofję, pedagogikę, historję, archeologję, historję sztuki, historję i teorję muzyki, filologję porównawczą, filologję orjentalną, filologję nowożytną (słowiańską, polską, romańską, niemiecką), geografję, geofizykę, meteorologję i etnologję, matematykę, astronomję, fizykę (teoretyczną i doświadczalną), chemję, krystalografję, mineralogję, paleontologję, botanikę, zoologję.

Politechnika Lwowska.

Założona w r. 1844, zrazu jako „Akademja Techniczna” o 2-letnim oddziale technicznym, 2-letniej szkole realnej i jednorocznym oddziale handlowym, uzyskuje w r. 1872 trzy wydziały: Inżynierji, Architektury i Chemji Technicznej, w roku zaś 1877 nazwę „Szkoły Politechnicznej” oraz organizację analogiczną do zagranicznych szkół politechnicznych. W roku 1891 powstaje, obok dotychczasowych wydziałów, Wydział Budownictwa Machin. W roku 1919, decyzją Min. W. R. i O. P., zostaje przyłączona do Szkoły Politechnicznej Akademja Rolnicza w Dublanach oraz zostaje utworzony Wydział Rolniczo-Leśny, składający się z oddziału rolnego i oddziału leśnego, obejmujący łącznie 4 lata studjum. Rok 1919 przynosi wreszcie dopuszczenie kobiet do studjum. W roku 1920/21 utworzony zostaje Wydział Ogólny i Wydział Wojskowy. W roku 1921/22 istniały następujące wydziały: Komunikacyjny, Architektoniczny, Mechaniczny, Chemiczny, Rolniczo-Leśny i Ogólny—łącznie 59 katedr.

Organizacja poszczególnych wydziałów jest następująca:

Wydział Komunikacyjny posiada oddziały: drogowy, wodny, mierniczy. Wydział Mechaniczny: maszynowy, elektrotechniczny, naftowy. Wydział Chemiczny: chemiczny, fabryczny, laboratoryjny. Wydział Rolniczo-Leśny: oddział rolniczy i leśny. Wydział Ogólny: grupę matematyczną, fizyczną, geometrii wykreślnej i chemiczną.

Akademja medycyny weterynaryjnej.

Założona w r. 1881 jako „Szkoła Weterynarii” (od roku 1896 jako Akademja Weterynarii) skupia od chwili założenia, oprócz Polaków z b. zaboru austriackiego, także Polaków z b. Kongresówki, a pozatem znaczny procent Czechów, Serbów, Kroatów i Słoweńców. W roku 1920 było katedr zwyczajnych 9, nadzwyczajnych 2, szereg nowych katedr, jak: patologji ogólnej i doświadczalnej, histologii i centrjologii, zoologii i parazytologii, biologji ogólnej, hodowli szczegółowej, położnictwa, propedeutyki klinicznej, higjenu mięsa. Rok 1924 przyniesie ma realizację zatwierdzonego przez Min. W. R. i O. P. planu rozbudowy Akademji, obejmującego 9 nowych budynków dwupiętrowych, obliczonych na pomieszczenie 26 zakładów naukowych.

Organizacja studjum ulec ma gruntownym zmianom. Wprowadzony ma być piąty rok studjum, egzamina kursowe, egzamina państwowe z zakresu obecnie wykładanych nauk pomocniczych jak: encyklopedia prawa cywilnego i administracji państwowej, nauka o kooperatywach, encyklopedia nauk rolniczych. Pozatem zamierzone jest utworzenie na dwóch ostatnich latach studjum osobnego wydziału hodowli zwierząt domowych, a to w związku z olbrzymią doniosłością tej części gospodarstwa krajowego.

Uniwersytet Poznański.

W latach niewoli kilkakrotnie czyniono starania o założenie w Poznaniu uniwersytetu. Petycje do Króla oraz wnioski w parlamentach, domagające się otwarcia uniwersytetu, podpisywali nawet Niemcy. W sejmie pruskim uzasadniał żądania Polaków przede wszystkim Cieszkowski. Jednak polityka rządu pruskiego spowodowała, że od połowy ubiegłego wieku Poznańskie było jedyną prowincją Prus, w której nie było wyższej uczelni.

Z początkiem wieku bieżącego siły niemieckie okazywały takie skutki, a nawet taką przewagę w niejednej dziedzinie nad polskimi, że już nie w kołach polskich, lecz niemieckich, zaczęto domagać się utworzenia uczelni wyższej w Poznaniu, nieobdarzonej wprawdzie pełnią praw uniwersyteckich, a pomyślanej, jako uzupełnienie niemieckich instytucji kulturalnych i naukowych i przeznaczona dla Niemców, coraz liczniej osiadających w Poznaniu. Taki też charakter otrzymała założona w roku 1903 t. zw. „Königliche Akademie“ (obecne „collegium minus“). Uczęszczania do akademii Polakom nie zabraniano. Ponieważ jednak nie miała praw uniwersyteckich, korzystali z niej głównie urzędnicy, zwłaszcza nauczyciele, wśród których liczba Polaków była bardzo mała. Stan taki przetrwał aż do chwili odzyskania przez Polskę niepodległego bytu. Wybrana na t. zw. Sejmie „Dzielnicowym“, w grudniu roku 1918, Naczelna Rada Ludowa natychmiast powołała dla sprawy uniwersytetu t. zw. „komisję uniwersytecką“. Wybuch powstania grudniowego rzecz przyspieszył. Już 7 maja 1919 r. mogła odbyć się uroczystość otwarcia Wszechnicy Piastowskiej (jak nazywano ją na początku) w sali tronowej dawnego zamku cesarskiego.

Początkowo uniwersytet poznański posiadał dwa tylko fakultety: filozoficzny i prawno-ekonomiczny. Wydział Filozoficzny obejmował studia humanistyczne, jak i matematyczno-przyrodnicze. Wydział zaś Prawno-Ekonomiczny od samego początku podzielony był na oddzielne sekcje prawniczą i ekonomiczną, posiadające odmienny tok studiów. Już w następnym roku akademickim utworzono Wydział Rolniczo-Leśny, również podzielony na 2 sekcje: rolniczą i leśną; przy Wydziale Filozoficznym powstał oddział farmaceutyczny i t. zw. Wydział Lekarski. Ostatni został odłączony i zorganizowany w sposób należyty w roku akad. 1921/22, zatrzymując jednak nadal nazwę „Wydziału Lekarskiego“. Statut Uniwersytetu Poznańskiego, uchwalony przez Senat dnia 28 stycznia 1921 r. w myśl ustawy o szkołach akademickich, przewiduje ponadto istnienie wydziału

teologicznego, atoli powstanie tego wydziału wciąż się odwleka. Innych uczelni wyższych w Poznaniu niema.

Z początkiem roku 1921/22 istniały, jak wspomniano, następujące wydziały: I Prawno-Ekonomiczny, II Lekarski, III Filozoficzny i IV Rolniczo-Leśny.

Wydział Prawno-Ekonomiczny miał następujące zakłady: a) na sekcji prawniczej: seminarjum historii prawa, prawa publicznego i prawa sądowego, b) na sekcji ekonomicznej: seminarjum historii gospodarczej, sem. ekonomiczne i sem. statystyczne. Organem Wydziału jest kwartalnik „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny“. Wydział współdziałał w zorganizowaniu w Poznaniu w czerwcu 1922 r. Zjazdu Prawników i Ekonomistów Polskich.

Zakładów Wydział Lekarski miał 19, seminarjów — 1 (historji i filozofji medycyny), klinik 9, poliklinik 2, oraz 1 instytut biblioteczny. Większość zakładów mieściła się w Collegium Medicum (dawny gmach pruskiej Komisji Kolonizacyjnej, później Urzędu Osadniczego).

W tymże roku akademickim posunęła się znacznie budowa własnego zakładu anatomji, rozpoczętego już w roku ubiegłym. Dla kliniki zaś psychiatryczno-neurologicznej zaczęto przerabiać odstąpione przez wojsko „koszary północne“. Również w tym roku przybyły katedry ortopedji i dentystryki. Z Wydziału Filozoficznego przeniesiono na Wydział Lekarski katedrę higieny szkolnej i teorii wychowania fizycznego. Równocześnie przeniesione zostało „Studjum Wychowania Fizycznego“, dotąd przydzielone do Wydziału Filozoficznego. „Studjum“ posiada własny instytut, położony w miejskim Ogrodzie Botanicznym. Obejmowało ono w tym roku, poza ćwiczeniami gimnastycznymi, wykłady z anatomji, fizjologii, psychologii, teorii wychowania fizycznego i higieny.

Do Wydziału Filozoficznego przydzielony jest od początku Oddział Farmaceutyczny. Istniejący oddawna podział Wydziału na oddziały humanistyczny i filozoficzny usankcjonowany został uchwałą Wydziału i Senatu o utworzeniu 2 samodzielnych Wydziałów: humanistycznego i matematyczno-przyrodniczego. Wykonanie uchwały tej nie zostało jeszcze przeprowadzone. Seminarjów i instytutów Oddział Humanistyczny posiadał 22. Oddział Mat.-Przyrodn. posiadał 15 zakładów i 1 seminarjum (matematyczne; w liczbie jego zakładów znajduje się m. in. Zakład Badania Środków Spożywczych, oddający znaczne usługi miejscowemu samorządowi). Na Oddziale Farmaceutycznym było zakładów 5, mianowicie Zakład Chemji Farmaceutycznej, Zakład Technologji Środków Lekarskich, Zakład Farmakognozji i Botaniki, Zakład Farmacji Stosowanej i Zakład Uprawy Roślin Lekarskich. Wydawnictw własnych Wydział nie prowadził, jedynie Instytut Zachodnio-Słowiański, wydał tom 1-szy czasopisma „Slavia occidentalis“.

Wydział Rolniczo-Leśny Zakładów posiadał 19, nadto 3 folwarki, z których jeden z końcem roku znajdował się jeszcze w dzierżawie. Dwa pozostałe położone są pod Poznaniem w okolicach Sołacza. Wielka część zakładów naukowych mieści się we własnych budynkach. Do użytku Wydziału oddany został, choć tylko częściowo, nowowbudowany gmach chemii ogólnej (na Sołaczu). Gmach ten przejęty zostanie w zupełności w bieżącym roku akad. Pozatem Wydział wykupił dla celów swych obszerne budynki dawnej restauracji wycieczkowej na Sołaczu (t. zw. Strzelnicy). Pod osobny gmach leśnictwa położono na razie tylko kamień węgielny.

A. Sekcja Prawnicza Wydziału Prawno-Ekonomicznego w roku w 1921/22 nie podlegała jeszcze ordynacji studjów prawa z dn. 16 października roku 1920. System studjów, przewidziany w tej ordynacji, obowiązuje dopiero słuchaczy imatrykulowanych w roku szk. 1922/23.

Obowiązujący uprzednio system studjów różnił się od ordynacyjnego przede wszystkim okresem trwania studjów, który był obliczony na trzy lata, za wzorem zresztą uniwersytetów niemieckich, gdzie jednak krótszy czas studjów był umotywowany tem, że kandydat na słuchacza praw musiał ukończyć 9 klas gimnazjum. Egzaminy były, podobnie jak w systemie ordynacyjnym, coroczne. Przejście na następny rok studjów było uzależnione od pomyślnego wyniku egzaminu przedmiotów słuchanych w roku poprzedzającym. Przepis ten jednak nie tyczył studentów, którzy wstąpili na uniwersytet przed 1 października roku 1920. Seminarja i konsultatorja nie były obowiązujące.

Przedmiotami egzaminu pierwszego są: 1) encyklopedia prawa, 2) prawo rzymskie, 3) historia ustroju Polski i prawa polskiego, wreszcie 4) ekonomja społeczna; drugiego: 1) nauka o państwie i prawo konstytucyjne, 2) nauka administracji i prawo administracyjne, 3) nauka skarbowości i prawo skarbowe, 4) prawo kościelne, oraz 5) prawo międzynarodowe; trzeciego: 1) prawo cywilne, 2) prawo karne i proces karny, 3) proces cywilny, wreszcie 4) prawo handlowe i wekslowe. Po złożeniu tych trzech egzaminów otrzymywał student t. zw. dyplom nauk prawnych. Tytuł, nadawany absolwentom innych uniwersytetów oraz ustalony przez wyżej wspomnianą ordynację, mianowicie t. zw. „magistra“, jest niedostępny dla studentów, kończących okres tylko trzyletni. Warunki uzyskania stopnia doktora praw uregulowane są przez ordynację z roku 1920 i obowiązują Uniwersytet Poznański od chwili wydania ordynacji.

B. Sekcja Ekonomiczna Wydz. Pr.-Ek. stanowi odrębne studjum nauk ekonomicznych i społecznych. Ustrój jej wzorowany jest na analogicznych wydziałach uniwersytetów niemieckich, dalej na wydziale ekonomiczno-społecznym uniwersytetu londyńskiego i częściowo na pa-

ryskiej szkole nauk politycznych. W programie jej uwzględniona jest przede wszystkim teoria wszystkich nauk społecznych. Szczególna uwaga zwrócona jest na ekonomję polityczną i administrację ze specjalnem uwzględnieniem samorządu. Okres studjów, podobnie jak na sekcji prawniczej, obejmował do roku akademickiego 1922/3—trzy lata. Obecnie wprowadzono studjum czteroletnie. Na każdym roku prowadzone są wykłady wspólne dla obu omawianych sekcji. Z każdego przedmiotu wykładanego prowadzone jest seminarjum.

System egzaminacyjny obowiązuje taki sam jak i na sekcji prawniczej. Egzamin z pierwszego roku obejmuje następujące przedmioty: 1) encyklopedia prawa, 2) historia gospodarcza, 3) historia ustroju Polski i 4) geografia gospodarcza. Egzamin drugi składa się z następujących przedmiotów: 1) nauka o państwie z historją doktryn politycznych oraz prawo konstytucyjne, 2) skarbowość i prawo skarbowe, 3) statystyka, 4) prawo międzynarodowe, 5) prawo cywilne (zarys). Przedmioty egzaminu trzeciego są następujące: 1) teoria ekonomji z historją doktryn ekonomicznych, 2) ekonomja szczegółowa z polityką ekonomiczną, 3) nauka administracji i prawo administracyjne, 4) nauka samorządu, 5) prawo handlowe i wekslowe.

Po złożeniu tych trzech egzaminów (wszystkie wyłącznie ustne) student otrzymuje dyplom nauk ekonomiczno-politycznych. Sprawa tytułu nie jest uregulowana.

Sekcja nadaje także stopień doktora nauk ekonomiczno-politycznych (na podstawie dawnych przepisów). Warunkiem dopuszczenia do doktoratu jest uprzednie złożenie 3 wyżej wymienionych egzaminów. Doktorat składa się—podobnie jak na sekcji prawniczej—z pisemnej rozprawy naukowej i dwóch rygorozów. Przedmiot rozprawy obrany być winien z zakresu ekonomji, historii gospodarczej, skarbowości z prawem skarbowem, statystyki, nauki o państwie z prawem politycznem, nauki administracji z prawem administracyjnem, prawa międzynarodowego, lub wreszcie socjologii.

Obu sekcji dotyczy wspólny przepis, według którego łączne studjum przedmiotów obu sekcji dopuszczalne jest tylko w pierwszych 2 latach.

II. Studja na Wydziale Lekarskim. Całokształt programu studjów na Wydziale Lekarskim, unormowany rozporządzeniem ministerjalnem z dn. 18.X.1920, nie ustępował w roku akad. 1921/22 programom studjów na wydziałach lekarskich w innych naszych uniwersytetach. Co więcej, Wydział Lekarski w Uniwersytecie Poznańskim ma nawet kilka katedr takich, jakich nie mają inne wydziały nasze, a mianowicie odrębne katedry fizyki, chemji fizjologicznej i radiologii w zastosowaniu do medycyny; nadto, idąc z postępem nauczania na wydziałach lekarskich,

wprowadził wykłady kliniczne z ortopedji i wykłady z higieny społecznej; wstępując zaś w ślady Wydziału Lekarskiego Warszawskiego, oddzielił katedrę bakterjologii od katedry higieny; wreszcie urządził w Klinice Ginekologiczno-Położniczej internat, w którym każdy ze studujących medycynę musi przebyć trzy tygodnie bez przerwy, aby mieć możność o każdej porze dnia i nocy być obecnym przy porodach oraz przy operacjach położniczych i ginekologicznych. Bez odbycia internatu nikt ze studentek i studentów medycyny nie może być dopuszczony do egzaminu klinicznego z położnictwa i ginekologii.

III. Na Wydziale Filozoficznym w odniesieniu do egzaminu nauczycielskiego ubiega z końcem roku akademickiego 1922/3 możliwość składania tego egzaminu według dawnych przepisów Uniwersytetu Poznańskiego. Te „tymczasowe przepisy egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich“, zatwierdzone przez Min. b. Dzielnicy Pruskiej, różnią się od przepisów, wydanych przez Min. W. R. i O. P. przede wszystkim tem, że nie znają osobnego egzaminu pedagogicznego. Przy zgłoszeniu się do egzaminu należy przedstawić świadectwa ze zdania colloquium z higieny szkolnej oraz zasad wychowania fizycznego. Wszystkich kandydatów obowiązuje złożenie ustnego egzaminu z filozofji, pedagogiki i języka polskiego. Prócz tego „każdy kandydat obowiązany jest wybrać sobie trzy przedmioty z tych, jakich naucza się w szkole średniej. Z tych przedmiotów przynajmniej jeden musi być główny. Egzamin właściwy składa się: 1-o z pisemnej pracy domowej (której temat winien być obrany z zakresu przedmiotu głównego), 2-o pisemnych prac klauzulowych, t. j. pod nadzorem (ilość ich nie jest ograniczona; są one obowiązkowe przy egzaminach z języków, natomiast przy innych przedmiotach egzaminujący może z nich zrezygnować), 3-o ustnego egzaminu (który z każdego przedmiotu winien być oddzielny). Z wyniku egzaminu wystawia się kandydatowi świadectwo, nadające prawo ubiegania się o posadę nauczyciela szkół średnich. Od roku 1923/4 w Uniwersytecie Poznańskim miarodajnymi będą nowe normy dla egzaminu nauczycielskiego, ustalone przez Min. W. R. i O. P.

IV. Wydział Rolniczo-Leśny powstał w półroczu zimowym r. 1919. Ma on za zadanie kształcić studentów teoretycznie, a w znacznej mierze i praktycznie na zawodowych rolników i leśników o wyższym poziomie naukowym. Wydział podzielony jest na 2 sekcje, mianowicie: a) rolną, b) leśną. Na obu normalny rok nauki przewiduje obowiązkowy kurs trzyletni, po którego odbyciu i złożeniu przepisanych egzaminów otrzymuje się świadectwo z ukończonego studjum rolnego lub leśnego. Ponadto, po przesłuchaniu 4-go roku i złożeniu dalszych egzaminów, otrzymuje się dyplom naukowy i tytuł inżyniera rolnictwa, względnie leśnictwa.

Program studjów jest na obu sekcjach dokładnie przepisany. Zaprowadzono mianowicie przymus wysłuchania pewnych wykładów oraz obowiązek złożenia przepisanych egzaminów. Przepisy egzaminacyjne zmieniano co do szczegółów niejednokrotnie. W roku 1921/2 obowiązywały w zasadzie przepisy, opublikowane jeszcze w roku 1920. Podajemy je w brzmieniu z r. 1920, gdyż nowszych publikacyj nie było.

A. Przepisy egzaminacyjne, obowiązujące studentów (t. j. słuchaczy zwyczajnych) rolnictwa (kursu 3-letniego).

W I roku: Po 2-im semestrze egzamina z prawa administracyjnego i cywilnego, meteorologii i klimatologii ziem polskich; po 3-im semestrze egzamina: z mineralogji, geologii, petrografji, budownictwa i inżynierji gospodarczej.

W II roku: Po 4-ym semestrze egz. z chemji, fizyki, botaniki i fizjologii roślin, zoologii i entomologii rolniczej; po 6-ym semestrze egz.: z chemji rolniej (gleboznawstwa, nauk o nawożeniu, mikrobiologii), anatomji, histologii zwierząt domowych, mechaniki rolniczej, ekonomji politycznej.

W III roku: Po 8-ym semestrze egz. z fizjologii i żywienia zwierząt, weterynarii i higieny, technologii rolniczej; po 9-ym semestrze egz. z uprawy roli i roślin (wraz z hodowlą roślin, meljoracją i miernictwem), hodowli zwierząt, zarządu gospodarstwa wiejskiego (ekonomji, organizacji, taksacji i rachunkowości), organizacji gospodarstwa zbiorowego i polityki agrarnej.

B. Przepisy egzaminacyjne, obowiązujące studentów leśnictwa (kursu 3-letniego). W I. roku: Po 2-im semestrze egz. z prawa administr. i cywilnego, meteorologii i klimatologii; po 3-im semestrze egz. z mineralogji, geologii, petrografji, chemji i fizyki. W II. roku: Po 4-ym semestrze egz. z ekonomji i skarbowości; po 5-ym semestrze egz. z geometrji analitycznej, matematyki, miernictwa, zoologii i etnologji; po 6-ym semestrze egz. z botaniki, fizjologii roślin, fytopatologii i ochrony lasu, nauki o siedlisku drzew, gleboznawstwa i hodowli lasu.

W III. roku: Po 8-ym semestrze egz. z użytkowania lasu, technologii leśnej, handlu drzewa, inżynierji leśnej, budownictwa i meljoracji; po 9-ym semestrze: z pomiaru drzew, oceniania lasu, kartografji, statyki, urządzania lasu, administracji, rachunkowości i organizacji.

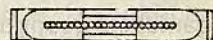
Gmach Biblioteki, wraz z poważnym księgozbiorem, przejęty został po Niemcach, mianowicie po dawniejszym samorządzie prowincjonalnym. Biblioteka pozostaje właściwie własnością samorządu wojewódzkiego, atoli znajduje się pod administracją uniwersytetu.

Wśród nabytków nowych, wysuwają się na pierwszy plan dary rządu francuskiego. Już od jesieni roku 1920 przysyła francuskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych około 90 czasopism, a nadto nadesła-

fo w darze około 600 tomów książek. Dzięki staraniom profesora Korczyńskiego i za poparciem p. Curie-Skłodowskiej otrzymała Biblioteka komplet „Comtes rendus“ Paryskiej Akademii Nauk od r. 1871. Rząd czechosłowacki podarował 60 tomów wydawnictw Czeskiej Akademii Nauk, a rząd angielski przysyła od początku roku 1922 osiem czasopism. Rzeczy rosyjskie, których dotąd brak było, uzyskano w ilości 20 tysięcy tomów z bibliotek byłych gimnazjów rosyjskich na terenie b. Królestwa.

Ogółem wpłynęło: a) dzieł: 7814 tomów, b) czasopism: 1663 tomów, razem 9,477 tomów; z tego było:

1) kupionych:	dzieł	5632 tomów
	czasopism	1160 „
	razem	6792 „
2) darowanych:	dzieł	1816 „
	czasopism	382 „
	razem	2198 „
3) obowiązkowych:	dzieł	366 „
	czasopism	121 „
	razem	487 „

Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie.

Założona w roku 1578 przez Stefana Batorego Wszechnica Wileńska jest z kolei drugą Alma Mater na ziemiach polskich. Zgodnie z zamiarami jej twórcy miała się ona rychło stać: „źródłiskiem dóbr naukowych i imperjum wiedzy dla całej północy“. Jeszcze jako akademja, zostająca pod kierownictwem Jezuitów Wszechnica Wileńska ma w swoim gronie wybitnych uczniów i wychowanców. Wystarczy wspomnieć imiona ks. Piotra Skargi (rektora), Wujka, Sarbiewskiego i wielu innych. Epoką jednak największego jej rozkwitu przypada na czasy znacznie późniejsze, przedewszystkiem na okres działalności Czartoryskiego, jako kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego. Szereg wybitnych profesorów oraz uczniów tej miary, jak Mickiewicz i Słowacki, a zarazem ideowa atmosfera ówczesnego życia akademickiego na długie lata stały się źródłem krzepienia sił i przykładem dla czasów późniejszych.

Wskrzeszenie swe po odzyskaniu Niepodległości Polski zawdzięcza Uniwersytet Wileński Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu, który, po zdobyciu Wilna w r. 1919, natychmiast pomyślał o tem, by Uniwersytet o tak wielkiej tradycji na nowo odbudować. Uskutecznione to zostało w październiku tegoż roku.

Uniwersytet, jako uczelnia państwowa, oparty został na tymczasowym statucie, wydanym przez Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich. Utworzone zostały wówczas następujące wydziały: Teologiczny, Humanistyczny, Prawa, Lekarski, Matematyczno-Przyrodniczy i Sztuk Pięknych. Wobec początkowego braku dostatecznej liczby sił naukowych, nie wszystkie zamierzone katedry można było odrazu obsadzić. Jednak lata następne przyniosły pożądane zmiany. Dzięki świeżemu dopływowi sił pedagogicznych, wszystkie wydziały mogą już sprawnie pracować. Z rokiem szkolnym 1921/22 Uniwersytet Wileński reguluje ostatecznie swe autonomiczne stanowisko na podstawie ustawy o szkołach akademickich. W związku z tem po raz pierwszy następuje wybór władz akademickich.

W tym samym roku 1921/22 spełnia się wiekopomny Akt Wcielenia Z. Wileńskiej do Rzeczypospolitej Polskiej, przez co nietylko decydują się losy Wilna i Wileńszczyzny, ale zarazem byt Uniwersytetu zostaje ustalony.

I. Na wydziale Humanistycznym w r. 1921/22 Wszechnicy Wileńskiej czynnych było 10 seminarjów: filozoficzne, pedagogiczne, 4 histo-

ryczne, literatury polskiej, literatury powszechnej, łacińskiej i filologii romańskiej. W roku akad. 1921/22 Wydział Humanistyczny zyskał prawo nadawania stopni naukowych i wydawania dyplomów na nauczycieli szkół średnich.

II. Wydział Teologiczny rozwinął w r. szk. 1921/22 znacznie swoją działalność, uzyskał nowe siły profesorskie, powiększył nadto trzykrotnie liczbę słuchaczy. Księgozbiory Wydziału powiększyły się również o cenne pomoce naukowe. Wydział uzyskał z Watykanu zezwolenie na udzielanie teologicznych stopni naukowych.

III. Wydział Prawa i Nauk Społecznych podobnie pozyskał szereg nowych sił pedagogicznych. Prócz wykładów prowadzone były seminarja ze wszystkich przedmiotów. Pomimo to, iż w r. akad. 1921/22 nie było jeszcze roku IV, do egzaminów końcowych przystąpili absolwenci uniwersytetów zagranicznych, z których na 15-tu zdało 10-ciu.

IV. Na Wydziale Matem.-Przyrodn. w r. szk. 1921/22 opuścił grono profesorów, wracając do Krakowa, pierwszy rektor odrodzonej Wszechnicy, prof. Michał Siedlecki. W ciągu roku akad. wydział powołał szereg nowych profesorów, utworzona też została nowa katedra: chemii technicznej. Przy Wydziale Matem.-Przyrodniczym projektowane było od początku utworzenie studjum rolniczego. Początkowo plany te, wobec braku poparcia finansowego, nie mogły być wcielone w życie. W roku akad. 1921/22 dar p. Umiaostowskiej w postaci kilku majątków, o rozległych obszarach, pchnął naprzód sprawę utworzenia tego wydziału. Z powodu jednak trudności organizacyjnych Wydział Rolny będzie mógł rozpocząć swą działalność dopiero w roku 1923/24. Wspomnieć należy również, iż obserwatorium astronomiczne ustawiło pierwszy pawilon z ruchomą kopułą astronomiczną i umieściło w nim reflektor. Wszystkie zakłady: fizyki, chemii nieorganicznej, botaniki, zoologii, geologii, chemii fizycznej i anatomii porównawczej rozwinęły się znacznie, uzupełniwszy braki. — Ogród botaniczny wydał pierwszy katalog swych nasion, obejmujący 180 gatunków.

Tak samo, jak Wydział Humanistyczny — Wydz. Mat.-Przyr. otrzymał prawo nadawania stopni doktorskich i dyplomów dla nauczycieli szkół średnich.

V. Wydział Lekarski, czasowo połączony z Wydz.-Przyr., w r. akad. 1921/22 wyodrębnił się w osobny wydział i 3 pierwsze lata zostały zorganizowane zgodnie z nowym programem studjów lekarskich.

VI. Wydział Sztuk Pięknych podzielił swe wykłady i ćwiczenia na 4 grupy: architektoniczną, malarstwa, rzeźby i sztuki stosowanej, przy czem program prac na pododdziale architektonicznym jest zrównany z programem wydz. architektonicznego politechniki, reszta zaś pododdziałów program swój zastosowała do programu Akademii Sztuk Pięknych.

Organizacja pracowni na Wydz. Szt. Pięknych napotyka ciągle na wiele trudności, które powoli są usuwane; w porównaniu jednak do lat ubiegłych — rozwój pracowni i zakładów jest znaczny. Zbiory artystyczno-historyczne wydziału powiększyły się o cenne dary.

W ciągu r. akad. 1921/22 odbył się zjazd profesorów wyższych uczelni artystycznych, obradujący nad dalszym planem studjów oraz zjazd delegatów organizacyj akademickich wyższych uczelni artystycznych, który unormował życie wewnętrzne Wydz. Sztuk Pięknych.

Biblioteka Uniwersytecka, słynna ze swych zbiorów, ogółem posiadała — 7,024 dzieł w 9,556 tomach.

Czytelnia uniwersytecka udzielała książek w większej ilości, niż w latach ubiegłych.

Uniwersytet Lubelski.

Uniwersytet w Lublinie jest uniwersytetem prywatnym, otwartym na zasadzie koncesji Ministerstwa W. R. i O. P. z d. 6 września r. 1918. Znajduje się on pod władzą i opieką Episkopatu Rzplitej Polskiej, którego delegatem wobec Uniwersytetu jest J. E. ks. biskup lubelski M. L. Fulman; ma on charakter katolicki, podobnie jak wszechnica tegoż typu w Lowanjum, na której się wzorowali założyciele Uniwersytetu.

Uniwersytet, jako osobę prawną, reprezentuje Kuratorjum, złożone z kilku osób, z rektorem, jako przewodniczącym. Do tegoż Kuratorjum należą wszelkie sprawy, dotyczące utrzymania Uniwersytetu. Powstał projekt zastąpienia Kuratorjum przez Towarzystwo Uniwersytetu Lubelskiego.

Celem Uniwersytetu Lubelskiego jest „prowadzenie badań naukowych we wszelkich dziedzinach wiedzy, przygotowanie przyszłych badaczy naukowych oraz dawanie młodzieży gruntownego wykształcenia naukowego, niezbędnego do umiejętnej i pożytecznej działalności państwowej, społecznej i zawodowej. Rozwijając umysł słuchaczy, Uniwersytet ma zarazem na celu wyrabianie w nich silnych i szlachetnych charakterów, by przez to przysparzać Krajowi dzielnych obywateli.”

Uniwersytet został otwarty w grudniu roku 1918 początkowo w gmachu seminarjum duchownego; w roku 1920 uzyskał na własność, dzięki poparciu ze strony Naczelnika Państwa, rządowy gmach b. wojkowego szpitala epidemicznego przy ul. Aleje Racławickie. Lokal ten, b. obszerny i dla pomieszczenia w nim uczelni odpowiedni, wymagał jednak gruntownego odnowienia, a częściowo przebudowania, zanim przeniesienie doń Uniwersytetu stało się możliwe. Specjalny Komitet Budowy Gmachów Uniw. Lub., w którego skład wchodzi szereg działaczy społecznych z miasta i województwa, prowadzi prace nad przebudową tego gmachu, według planów inż. M. Lalewicza, profesora Uniwersytetu i Politechniki Warszawskiej. Autonomicznymi władzami uczelnianymi Uniwersytetu Lubelskiego są: Senat, Rektor, Rady Wydziałowe i Dziekani. Powoływanie rektora i profesorów Uniwersytetu opiera się, według jego statutu, na pewnych przepisach, odrębnych od zasad, obowiązujących w uniwersytetach państwowych.

Rektora wybiera z pośród profesorów polskich uniwersytetów mianuje i odwołuje Episkopat polski, profesorowie zaś są mianowa-

ni przez Senat na wniosek Rad Wydziałowych oraz po uzyskaniu zgody Ministerstwa W. R. i O. P.

Pierwszym rektorem Uniwersytetu Lubelskiego był ś. p. Idzi Radziwski, jego inicjator i twórca, zmarły w dn. 22 lutego r. 1922. Obecnie rektorem jest prof. ks. dr. Jacek Woroniecki.

Istniejące na Uniw. Lubelskim w r. ak. 1921/22 cztery wydziały dzieliły się na sekcje: Wydział Teologiczny obejmował sekcje: apologetyczną, dogmatyczną i moralno-pedagogiczną; Wydział Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych — sekcje: społeczną, historyczną i moralną; Wydział Nauk Humanistycznych — sekcje: filozofii ścisłej, historyczną, filologiczną (polonistyka i romanistyka), filologii klasycznej. Na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych podział na sekcje nie nastąpił. Przy Wydziale Nauk Humanistycznych istnieje ponadto od r. 1920/21 Instytut Pedagogiczny, do którego przyjmowani są w charakterze słuchaczy zwyczajnych słuchacze III-go i IV-go roku Uniw. Lubelskiego. Jako cechy szczególne programu studjów na poszczególnych wydziałach należy wymienić specjalne uwzględnienie zagadnień, związanych z kościołami wschodnimi na wydziale teologicznym oraz nacisk położony na nauki społeczne i ekonomiczne na wydziale prawnym.

O przyjęciu studenta decydują komisje imatrykulacyjne, w których skład wchodzi rektor i dziekan danego wydziału. Warunki przyjęcia w charakterze słuchacza zwyczajnego są identyczne z ustawowemi wymaganiami dla państwowych szkół akademickich. Uniwersytet żąda ponadto od wszystkich swych słuchaczy przedstawienia metryki chrztu; od studentów Wydziału Teologicznego oraz Wydz. Prawa Kanonicznego i N. Moralnych wymagany jest prócz tego dowód ukończenia całkowitego seminarjum duchownego oraz pozwolenie władzy diecezjalnej.

Od pierwszego roku istnienia wprowadzony został na wszystkich wydziałach Uniw. Lubelskiego system egzaminów rocznych; od ich dodatniego wyniku uzależnione jest przejście studenta na kurs wyższy. W szczególności na Wydziale Prawnym obejmują one też same przedmioty, z których wymagane są egzamina na uniwersytetach państwowych przy nowym systemie studjów, obowiązującym słuchaczy, którzy wstąpili na Uniwersytet w r. 1920/21 i później. Do szeregu przedmiotów, obowiązujących na tym wydziale, zostały ponadto zaliczone: psychologia, logika, polityka społeczna, ekonomiczna i agrarna. Na wszystkich wydziałach obowiązuje w każdym roku studjów przynajmniej jedno seminarjum, lub pro-seminarium.

Uniwersytet posiadał w r. szk. 1921/22 prawo nadawania stopni naukowych jedynie na wydziałach teologicznych, na podstawie przywileju, udzielonego przez Rzym dn. 25/VII r. 1920. Są niemi licencjat i dokto-

rat. Warunkiem uzyskania stopnia licencjata św. Teologii lub Prawa Kanonicznego jest publiczna obrona (po dwóch latach studiów, złożeniu egzaminów i przedstawieniu 2-ch referatów, napisanych na jednym z obowiązujących seminarjów) 25-ciu tez z pośród zagadnień teologicznych i przedmiotu wykładów danej sekcji, względnie kanonów kodeksu prawa kanonicznego i kościelnego prawa publicznego. Dla uzyskania doktoratu słuchacz, który już otrzymał stopień licencjata, winien po ukończeniu 4-ch lat studiów i złożeniu wszystkich egzaminów przedłożyć Radzie Wydziałowej rozprawę doktorską oraz obronić publicznie rozprawę i 50 tez, wybranych podobnie jak przy składaniu licencjatu.

Absolwenci Wydziału Nauk Humanistycznych muszą składać państwowy egzamin nauczycielski, według ogólnych przepisów, obowiązujących na uniwersytetach państwowych, o ile pragną zostać nauczycielami szkół średnich,

Kwestja uprawnień adsolwentów Wydziału Prawa i Nauk Społ.-Ekon. była do końca r. ak. 1921/22 nierozstrzygnięta, a równocześnie dla młodzieży nader ważna, wobec ustawowego przepisu, iż jednym z warunków rozpoczęcia aplikacji sądowej jest ukończenie polskiego uniwersytetu państwowego. Ponieważ starania, prowadzone przez Senat o uznanie Uniw. Lubelskiego za równorzędny z uniwersytetami państwowymi nie dobiegły w tym okresie do końca i sprawa ta będzie mogła być załatwiona zgodnie z ustawą z 13/VII 1920 r. przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, należało znaleźć prowizoryczne rozwiązanie tej kwestji dla tych, którzy Uniwersytet już w r. 1922 ukończyli.

Rezultatem porozumienia w tej sprawie z władzami Uniwersytetu Jana Kazimierza i starań przeprowadzonych w M. W. R. i O. P. było utworzenie w grudniu r. 1922 w Lublinie Komisji Egzaminacyjnej, złożonej z profesorów uniwersytetów Lwowskiego i Lubelskiego (Rozp. M. W. R. i O. P. Dz. № 25 poz. 276, 285). Absolwenci Wydziału Prawnego Uniw. Lubelskiego, którzy zdadzą przed powyższą Komisją egzamina według systemu grupowego (egz. prawno-historyczny, polityczny i sądowy), otrzymają świadectwa rządowe.

Uniwersytet Lubelski, będąc instytucją prywatną, utrzymuje się głównie z funduszy społecznych.

Z pośród specjalnych zakładów uczelnianych przy Uniw. Lubelskim wymienić przedewszystkiem należy wyżej wspomniany już Instytut Pedagogiczny, którego celem jest „zawodowo-pedagogiczne przygotowanie przyszłych nauczycieli szkół średnich”. Studja w instytucie Pedagogicznym trwają 2 lata. W charakterze hospitantów korzystać mogą z Instytutu osoby, które ukończyły szkołę średnią, zawodową, seminarjum nauczycielskie, lub wykazą się praktyką nauczycielską.

W dążeniu do popularyzowania wiedzy profesorowie Uniwersytetu wygłaszają również wykłady publiczne; w ciągu dwóch lat ubiegłych poruszane były przez nich głównie zagadnienia z dziedziny filozofji i etyki. W końcu r. akad. 1921/22 liczba tomów w Bibliotece Uniwersyteckiej dosięgała 70 tysięcy. Oprócz tego Biblioteka posiada w depozycie około 16 tysięcy tomów. Własność Biblioteki stanowią również znajdujące się dotychczas w Petersburgu księgozbiory, obejmujące łącznie około 40 tysięcy tomów. Wśród zbiorów czasopism polskich i zagranicznych, liczebnie najwięcej, bo z górą 70, jest czasopism francuskich, przysyłanych przez rząd francuski.

W r. 1920 Uniwersytet rozpoczął wydawnictwo „Biblioteki Uniw. Lub.", która obejmuje szereg dzieł profesorów Uniwersytetu.

Instytucjami, powołanymi do życia przez Uniwersytet i ściśle z nim związanymi, są: Powszechne Wykłady Uniwersyteckie oraz Two Popierania Ruchu Społecznego przy Uniw. Lub. Zadaniem pierwszych jest szerzenie wiedzy poza murami uczelni, drugie ma na celu popieranie usiłowań społeczeństwa w kierunku organizowania samopomocy społecznej na gruncie działalności ekonomicznej i kulturalnej.

Statystyka Słuchaczy szkół akademickich w roku akad. 1922/23.

L. p.	Uczelnie	S Ł U C H A C Z E						Słuchczy Ogółem
		zwyczajni			nadzwyczajni			
		mężcz.	kob.	Razem	mężcz.	kob.	Razem	
1	Uniwersytet Warszawski:	5613	2957	8570	187	190	377	8947
	a. Wydz. Teologii Katolickiej . .	66	—	66	—	—	—	66
	b. „ „ Ewangelickiej	38	—	38	1	—	1	39
	c. „ Prawa i Nauk Polit.	2693	561	3254	21	1	22	3276
	d. „ Lekarski	1428	383	1811	—	—	—	1811
	e. Oddz. Farmaceutyczny	92	85	177	22	1	23	200
	f. „ Weterynaryjny	93	12	105	—	—	—	105
	g. Wydz. Filozoficzny	1203	1916	3119	143	188	331	3450
2	Politechnika Warszawska:	3460	211	3671	49	3	52	3724
	a. Wydz. Inżynierji Lądowej . . .	934	15	949	10	—	10	959
	b. „ „ Wodnej	186	5	191	2	—	2	193
	c. „ Mechaniczny	1005	8	1013	4	—	4	1017
	d. „ Elektrotechniczny	501	22	523	6	1	7	530
	e. „ Chemiczny	394	93	487	14	2	16	503
	f. „ Architektoniczny	361	67	428	12	1	13	441
	g. „ Mierniczy	79	1	80	1	—	1	81
3	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego:	773	99	872	25	9	34	906
	a. Wydz. Rolniczy	384	50	434	13	6	19	453
	b. „ Leśny	374	1	375	11	—	11	386
	c. „ Ogrodniczy	15	48	63	1	3	4	67
4	Wyższa Szkoła Handlowa:	742	175	917	35	5	40	957

L. p.	Uczelnie	S Ł U C H A C Z E						Słuchczy Ogółem
		zwyczajni			nadzwyczajni			
		mężcz.	kob.	Razem	mężcz.	kob.	Razem	
5	Wolna Wszechnica Polska:	813	533	1346	151	312	463	1809
a.	Wydz. Matemat.-Przyrodniczy	179	161	340				
b.	„ Humanistyczny	95	178	273				
c.	„ Nauk Polityczn. i Społ.	484	60	544				
d.	„ Pedagogiczny	55	134	189				
6	Państwowy Instytut Dentyst. .	36	122	158	22	226	248	406
7	Szkoła Nauk Politycznych:	321	61	382	166	20	186	568
a.	Wydz. Polityczny	125	15	140	20	4	24	164
b.	„ Społeczny	19	17	36	17	8	25	61
c.	„ Admin. państw. i kom.	26	4	30	40	3	43	73
d.	„ Finansowo-Ekonom. .	150	22	172	88	5	93	265
e.	„ Publicyst. i Dziennik. .	1	3	4	1	—	1	5
8	Państwowy Instytut Pedago- giczny	42	85	127	2	15	17	144
	W Warsz. słuchaczy ogółem :	11800	4243	16043	637	780	1417	17460
9	Uniwersytet Jagielloński:	3847	1092	4939	150	146	296	5235
a.	Wydz. Teologiczny	105	—	105	3	—	3	108
b.	„ Prawniczy	1315	50	1365	53	2	55	1420
c.	„ Lekarski	685	150	835	2	—	2	837
d.	„ Filozoficzny	1742	892	2634	92	144	236	2870
10	Akademja Górniczo-Hutnicza:	298	—	298	16	—	16	314
a.	Wydz. Górniczy	245	—	245	14	—	14	259
b.	„ Hutniczy	53	—	53	2	—	2	55
11	Akademja Sztuk Pięknych:	91	20	111	39	12	51	162
a.	Wydz. Malarstwa	76	16	92	28	9	37	129
b.	„ Rzeźby	4	4	8	6	3	9	17
c.	„ Architektury	11	—	11	5	—	5	16
	W Krakowie słuchacz. ogółem:	4236	1112	5348	205	158	363	5711

L. p.	Uczelnie	S Ł U C H A C Z E						Słuchaczy Ogółem
		zwyczajni			nadzwyczajni			
		mężcz.	kob.	Razem	mężcz.	kob	Razem	
12	Uniwersytet Jana Kazimierza:	4364	1397	5761	181	149	330	6091
a.	Wydz. Teologiczny	68	—	68	7	—	7	75
b.	„ Prawa i Nauk Polit.	2054	92	2146	54	3	54	2200
c.	„ Lekarski	1000	179	1179	33	1	34	1213
d.	„ Filozoficzny	1242	1126	2368	90	145	235	2603
13	Politechnika Lwowska:	2300	88	2388	40	5	45	2433
a.	Wydz. Komunikacyjny	430	3	433	9	—	9	442
b.	„ Architektoniczny	143	15	158	2	2	4	162
c.	„ Mechaniczny	795	5	800	9	—	9	809
d.	„ Chemiczny	301	42	343	17	2	19	362
e.	„ Rolniczo-Lasowy	604	21	625	1	1	2	627
f.	„ Ogólny	27	2	29	2	—	2	31
14	Akademja Medycyny Wetery- naryjnej	290	2	292	—	—	—	292
	We Lwowie słuchaczy ogółem:	6954	1487	8441	321	154	375	8816
15	Uniwersytet Poznański:	2872	453	3325	211	161	372	3697
a.	Wydz. Prawno-Ekonomiczny	1486	82	1568	57	9	66	1634
b.	„ Lekarski	367	66	433	7	3	10	443
c.	„ Filozoficzny	396	287	683	131	146	277	960
d.	„ Rolniczo-Leśny	623	18	641	16	3	19	660
16	Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie:	1052	445	1497	361	344	705	2202
a.	Wydz. Humanistyczny	78	116	194	89	244	333	527
b.	„ Teologiczny	58	—	58	10	—	10	68
c.	„ Prawno Społeczny	415	49	464	60	6	66	530
d.	„ Matemat.-Przyrodn.	179	98	277	72	52	124	401
e.	„ Lekarski i Farmaceut.	286	153	439	98	14	112	551
f.	„ Sztuk Pięknych	36	29	65	52	28	60	125

L. p.	Uczelnie	S Ł U C H A C Z E						Słuchaczy Ogółem
		zwyczajni			nadzwyczajni			
		mężcz.	kob.	Razem	mężcz.	k o b.	Razem	
17	Uniwersytet Lubelski:	541	284	825	178	117	295	1120
a.	Wydz. Teologiczny	23	—	23	—	—	—	23
b.	„ Prawa Kanon. i Nauk Moralnych	34	—	34	—	—	—	34
c.	„ Prawa i Nauk Ekonom. .	432	83	515	135	13	148	663
d.	„ Nauk Humanistyczn. .	52	201	253	43	104	147	400
	Ogółem	27455	8024	35479	1913	1714	3527	39006

Liczebność personelu pedagogicznego
i słuchaczy szkół akademickich. *)

(rok akad. 1921/22)

UCZELNIE	Profesorow.		Ad- junkci	Asystenci		Ra- zem	Stu- den- tów	1 pro- fesor na	1 prof. lub asystent na
	zwy- czajni	nad- zwycz.		starsi	młod- si				
Uniwersytet Warsz.	126	12	21	116	56	331	7 518	54,4	22,7
„ Krakowski	104	20	11	115	55	305	4 531	36,5	14,8
„ Lwowski	105	18	10	83	55	276	4 773	38,8	17,2
„ Wileński	102	16	14	64	43	239	1 729	14,6	7,2
„ Poznański	117	6	12	83	26	244	3 273	26,6	13,4
Polit. Warszawska	52	18	15	174	13	272	4 112	58,7	15,1
„ Lwowska	69	8	30	108	24	239	2 305	29,9	9,6
Szkoła Gł. Gosp. Wiejsk.	20	10	13	28	2	80	761	25,3	9,5
Akad. Górnicza	22	2	5	26	—	55	282	11,7	5,1
Akad. Weterynaryj	15	4	—	24	7	50	307	16,1	6,1
Razem	732	114	131	826	288	2 091	29 590	34,9	14,1

*) Dane z „Rzeczypospolitej Akademickiej“

Słuchacze wyższych uczelni według rodzaju studiów.

(rok akad. 1921|22)

STUDJA	Ogółem		Mężczyzn		Kobiet	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
Teologiczne	352	1,0	352	1,4	—	—
Prawne i ekono. społeczne	10 347	30,5	9 141	35,5	1 206	14,9
Lekarskie	4 442	13,1	3 536	13,7	906	11,2
Dentystyczne	396	1,2	56	0,2	340	4,2
Farmaceutyczne	293	0,9	193	0,7	100	1,2
Weterynaryjne	420	1,2	414	1,6	6	0,1
Filozoficzne	8 471	25,0	3 772	14,6	4 699	57,9
Pedagogiczne	437	1,3	178	0,7	259	3,2
Inżynierji lądowej i wodnej	1 623	4,8	1 598	6,2	25	0,3
Mechaniczne	1 857	5,5	1 849	7,2	8	0,1
Elektrotechniczne	456	1,3	443	1,7	13	0,2
Chemiczne	890	2,6	766	3,0	124	1,5
Architektoniczne	574	1,7	505	2,0	69	0,8
Miernicze	35	0,1	35	0,1	—	—
Inne techniczne	53	0,2	53	0,1	—	—
Górnice	279	0,8	278	1,1	1	0,0
Rolnicze i leśne	2 037	6,0	1 894	7,3	143	1,8
Artystyczne	232	0,7	162	0,6	70	0,9
Handlowe	710	2,1	569	2,2	141	1,7
Ogółem	33 904	100,0	25 794	100,0	8 110	100,0

Słuchacze wyższych uczelni według wyznań

(semestr zimowy — rok akad. 1921|22)

UCZELNIE	W y z n a n i a												Słuch. Ogółem		
	Rz.-Kat.		Gr.-Kat.		Prawos.		Ewang. augs.ref.		Mojżesz.		Inn.			Niepod.	
	liczby bezwz.	w ods.	licz. bezwz.	w od.	licz. bezwz.	w od.	licz. bezwz.	w od.	licz. bezwz.	w od.	licz. bezwz.	w od.		licz. bezwz.	w od.
1 Uniwersytet Warszawski	4496	59.8	—	—	224	3.0	318	4.2	2364	3.14	116	1.6	—	—	7.518
2 Politechnika Warszawska	2885	76.7	1	0.0	27	0.7	149	4.0	630	16.7	—	—	70	1.9	3.762
3 Szkoła Gł. Gosp. Wiejsk.	779	97.1	—	—	4	0.5	14	1.8	5	0.6	—	—	—	—	802
4 Wyższa Szk. Handlowa	636	89.6	—	—	7	1.0	33	4.7	34	4.7	—	—	—	—	710
5 Wolna Wszecz. Polska	669	44.7	—	—	5	0.3	26	1.7	721	48.1	78	5.2	—	—	1.499
6 Państw. Inst. Dentystyczny	143	36.1	—	—	1	0.2	3	0.8	249	62.9	—	—	—	—	396
8 Państw. Inst. Pedag.	242	93.8	—	—	—	—	9	3.5	7	2.7	—	—	—	—	258
9 Uniwersytet Jagielloński	2976	65.7	121	2.7	24	0.5	55	1.2	1339	29.6	16	0.3	—	—	4.531
10 Akademia Górnicza	266	95.3	3	1.1	2	0.7	5	1.8	3	1.1	—	—	—	—	279
11 „ Sztuk Pięknych	120	80.0	6	4.0	7	6.0	2	1.3	10	8.7	—	—	—	—	150
12 Uniw. Jana Kazimierza	2677	56.1	111	2.3	—	—	—	—	1984	41.6	—	—	—	—	4.772
13 Politechnika Lwowska	1745	78.2	53	2.4	14	0.6	29	1.3	297	13.3	17	0.8	75	3.4	2.230
14 Akad. Med. Weterynaryj.	280	79.1	22	6.2	—	—	—	—	52	14.7	—	—	—	—	354
15 Uniwersytet Poznański	3065	93.7	3	0.1	12	0.4	137	4.2	47	1.4	9	0.2	—	—	3.273
16 Uniwer. Stef. Batorego	1243	71.7	—	—	68	3.9	30	1.7	370	21.3	24	1.4	—	—	1.735
17 Uniwersytet Lubelski	1095	97.8	3	0.3	6	0.5	16	1.4	—	—	—	—	—	—	1.120
Ogółem	23317	69.8	323	1.0	403	1.2	826	2.5	8115	24.3	260	0.8	145	0.4	33.389

UWAGA: Brak danych ze Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie. (7)

POMOC PAŃSTWOWA DLA MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ.

Mając na uwadze, zapoznanie z polityką finansową rządu w stosunku do szkolnictwa wyższego, zwłaszcza w dziedzinie zapewnienia warunków bytu materialnego młodzieży akademickiej — poniżej przytaczamy zestawienia, z których łatwo jest powziąć sąd o akcji państwowej w danym względzie.

Pierliminiaz wydatków na naukę i szkolnictwo wyższe w roku 1922:

	Mlj. mkp.	czyli %	Stu- dentów	Mkp. na 1 stud.
1 Uniwersytet Warszawski	997,8	15,1	7 518	132 720
2 „ Krakowski	795,3	12,1	4 531	175 520
3 „ Lwowski	597,9	9,1	4 773	125 270
4 „ Wileński	649,2	9,8	1 729	375 480
5 „ Poznański	779,4	11,8	3 273	238 130
6 Politechnika Warszawska	571,9	8,7	4 112	139 080
7 „ Lwowska	501,8	7,8	2 305	217 700
8 Akad. Górnicza w Krakowie	392,8	5,9	282	1 392 900
9 Akad. Weter. we Lwowie	145,5	2,3	307	473 940
10 Państw. Inst. Pedagog. w Warszawie	15,6	0,2	—	—
11 Szkoła Główna Gosp. Wiejsk. w Warszawie	256,4	3,9	761	336 920
12 Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie	48,9	0,7	—	—
13 Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie	29,3	0,4	—	—
14 Państw. Inst. Dentyst. w Warszawie	57,3	0,9	—	—
15 Szkolnictwo prywatne	34,3	0,5	—	—
16 Muzea i biblioteki	179,3	2,7	—	—
17 Popieranie nauki	453,8	6,9	—	—
18 Stypendja i zapomogi dla studentów (w tym budowa i remonty domów akademickich)	90,6	1,4	—	—
R A Z E M . .	6 597,1	100%	—	—

Najmniejszą zatem pozycję wydatków w budżecie na szkolnictwo wyższe stanowią kredyty na pomoc materialną młodzieży akademickiej.

Według poszczególnych rubryk wydatki szkół akademickich przedstawiają się, jak następuje:

UCZELNIE	Osobowe		Administ.		Pom. nauk.		Stypend.		RAZEM	
	tys. mk.	%	tys. mk.	%	tys. mk.	%	t. mk.	%	tys. mk.	%
1. Uniwers. Warszawski.	504 322	65,0	120 149	15,5	132 183	17,0	19 650	2,5	776 304	100
2. „ Krakowski .	393 432	58,2	117 616	17,4	155 726	23,1	9 008	1,3	675 782	100
3. „ Lwowski .	266 492	58,6	110 901	24,4	66 167	14,6	11 000	2,4	454 560	100
4. „ Wileński .	316 429	53,3	138 713	23,3	135 575	22,8	3 435	0,6	594 152	100
5. „ Poznański .	310 185	51,2	149 452	24,7	141 870	23,4	4 600	0,7	606 107	100
6. Politech. Warszawska	295 723	54,7	173 795	32,1	61 000	11,3	10 350	1,9	540 868	100
7. „ Lwowska .	236 587	57,1	98 848	23,9	71 075	17,1	7 750	1,9	414 260	100
8. Szk. Gł. Gosp. Wiejsk.	116 075	60,6	40 037	20,9	33 058	17,3	2 200	1,2	191 370	100
9. Akad. Górnicza .	56 069	23,4	73 793	30,7	106 562	44,4	3 685	1,5	240 109	100
10. Akad. Weterynarii .	53 177	48,3	15 428	14,0	37 905	34,4	3 600	3,3	110 110	100
R A Z E M . .	2 548 491	55,3	1 038 732	22,6	941 121	20,4	75 278	1,7	4 603 622	100

Z sum, asygnowanych na cele pomocy materialnej młodzieży w roku 1923, przytaczamy ostatnią ratę, wypłaconą w październiku r. ub., z której na Warszawę przypadło 175 mil., Kraków—100 mil., Lwów—125 mil., Wilno—50 mil., Lublin—12 mil. i Gdańsk—12 mil. co ogółem stanowi 474 mil. na IV kwartał.

Subwencja ta, ze względu na niezbyt odległy okres, dzielący nas od momentu jej udzielenia, pozwala również, w pewnym stopniu, zorientować się co do rozmiarów pomocy państwowej dla młodzieży studjującej.

Z powyższych liczb wynika, że pomoc państwowa była dotychczas niesłychanie niska i niewspółmierna z potrzebami młodzieży akademickiej.

Uchwalenie przez sejm ustawy o stypendjach oraz innych formach pomocy dla młodzieży sprawę akcji państwowej w dziedzinie pomocy materialnej dla młodzieży akademickiej wprowadza zgoła na odmienne tory. Aczkolwiek powyższa ustawa, łącznie z art. 92 ustawy o szkołach akademickich, nakłada z tego tytułu przeważnie ciężary na samą młodzież, tem niemniej przewidziane są w niej świadczenia na powyższy cel ze strony państwa w zakresie dotychczas niestosowanym.

U S T A W A

z dnia 30 października 1923 r.

o państwowych stypendiach oraz innych formach pomocy dla młodzieży akademickiej.

A. O s t y p e n d j a c h.

Art. 1. Celem umożliwienia studjów w państwowych szkołach akademickich wyjątkowo zdolnej, pilnej a niezamożnej młodzieży, odznaczającej się nieskazitelnym charakterem obywatelskim, ustanawia się na pożytek i chwałę nauki polskiej i Rzeczypospolitej państwowe stypendja w wysokości, zapewniającej całkowite pokrycie kosztów utrzymania i kształcenia się stypendysty.

Wysokość stypendiów ulega automatycznie wyższości lub niższości w ciągu danego roku stypendjalnego, równolegle do wahań pborów urzędników państwowych.

Stypendja przyznaje się na rok jeden, przyczem dotychczasowi stypendyści mają pierwszeństwo do otrzymania stypendjum na rok następny, aż do ukończenia normalnego biegu studjów.

Jedna osoba nie może pobierać stypendjum dłużej, niż przez liczbę lat, odpowiadającą normalnemu czasowi studjów w danej dziedzinie w szkole akademickiej.

Art. 2. Pierwszeństwo do przyznawanych stypendiów przysługiwac będzie studentom, zamierzającym poświęcić się badaniom naukowym lub pracy pedagogicznej.

Art. 3. Stypendja będą wypłacane z funduszków, na które składają się:

a) sumy, corocznie wnoszone przez Rząd w miarę możliwości finansowej Skarbu Państwa do budżetu na pokrycie stypendiów w liczbie, odpowiadającej w każdym razie nie mniej, niż 2 proc. ogólnej liczby zwyczajnych studentów szkół akademickich;

b) specjalne opłaty pobierane od studentów państwowych szkół akademickich; wysokość opłat ustanawia Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie opinii senatów; rady wydziałowe mają prawo zwalniać niezamożnych studentów od powyższych opłat;

c) sumy, przyznawane przez ciała samorządowe na cele stypendiów państwowych, przyczem, jeżeli przyznana suma pokrywa przynajmniej w połowie pełne stypendjum, wolno im czynić zastrzeżenia 1) co do kierunku prac stypendystów, oraz 2) co do pierwszeństwa dla kandydatów, pochodzących z danej okolicy;

d) sumy, wnoszone przez instytucje społeczne i jednostki prywatne, które również mogą czynić zastrzeżenia, wskazane w p. c), o ile wnoszą sumę dostateczną na pokrycie pełnego stypendjum;

e) zwroty pobranych stypendiów.

Art. 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala liczbę oraz wysokość stypendiów, nadto przed rozpoczęciem roku szkolnego dokonywa podziału stypendiów pomiędzy szkoły akademickie, biorąc w zasadzie za podstawę liczbę studentów w każdej szkole. Senaty akademickie dzielą przyznane szkole stypendja między wydziały z uwzględnieniem szczególnych potrzeb niektórych studjów.

Art. 5. Stypendja przyznają rady wydziałowe szkół akademickich. W razie zwolnienia się stypendjum rada wydziałowa w czasie jaknajkrótszym przyznaje stypendium nowemu stypendyście.

Art. 6. Rada wydziałowa ma prawo przyznać najwyżej $\frac{1}{4}$ znajdujących się w jej rozporządzeniu funduszków stypendjalnych na stypendja, w wysokości 50% pełnego stypendjum, oraz $\frac{1}{4}$ na pożyczki bezprocentowe, zwrotne najpóźniej w ciągu lat dziesięciu.

Art. 7. Szkoła wypłaca stypendja w ratach miesięcznych zgóry.

Art. 8. Stypendysta obowiązany jest nie podejmować się prac zarobkowych, któreby stanowiły jego główne zajęcie.

Każdy stypendysta winien zawiadomić radę wydziałową o swoich zajęciach zarobkowych.

Art. 9. Stypendysta traci prawo do pobierania przyznanego mu stypendjum w razie:

- 1) odjęcia mu tego prawa przez wyrok akademickiej władzy dyscyplinarnej,
- 2) porzucenia szkoły lub wydziału,
- 3) zaniedbanie się w studjach.

O utracie praw stypendysty do przyznanego mu stypendjum oraz o wstrzymaniu mu wypłaty rat miesięcznych orzeka ostatecznie rada wydziałowa.

Art. 10. Przed rozpoczęciem roku akademickiego szkoły składają Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego sprawozdanie z rozdawnictwa stypendiów w roku ubiegłym.

Art. 11. Stypendja podlegają zwrotowi w ciągu lat 12 od dnia wypłaty ostatniej raty stypendjalnej.

Sposób i termin spłaty rat stypendjalnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 12. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może niezamożnego byłego stypendystę zwolnić w całości lub części od obowiązku zwrotu niespłaconych rat stypendjum, lub termin spłat przedłużyć.

Obowiązek zwrotu stypendjum nie przechodzi na spadkobierców stypendystów.

B. O innych formach pomocy dla młodzieży akademickiej.

Art. 13. Niezależnie od opłat na cele stypendjalne (art. 3. b) oraz opłat, ustanowionych art. 92 ustawy o szkołach akademickich z dn. 13 lipca 1920 r. (Dziennik U. R. P. № 72 poz. 494), Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie opinii senatów akademickich ustanawia specjalne opłaty od studentów na inne cele pomocy w naturze dla młodzieży akademickiej, jak to: na kuchnie, zaopatrzenie w ubranie, książki i t. p.

Podziału sum dokonywa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Rady Wydziałowe mają prawo zwalniać niezamożnych studentów od powyższych opłat.

Art. 14. Rząd wnosi corocznie do budżetu odpowiednie sumy na cele, związane z opieką nad fizycznym zdrowiem młodzieży akademickiej, ak to: na uzdrowiska, kolonje letnie, sporty i t. p.

C. Przepisy ogólne.

Art. 15. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 16. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Pomoc społeczna dla młodzieży akademickiej.

Wychodząc z założenia, że w zakresie pomocy młodzieży jedynie celowe zespolenie środków i działań ze strony państwa, społeczeństwa i samopomocy koleżeńskiej może przynieść istotne korzyści sprawie — już w roku 1922 została podjęta przez kierowników życia samopomocowego młodzieży inicjatywa skoordynowania akcji pomocowej młodzieży i wiania jej w jednolite silne formy organizacyjne. W myśl tego założenia powstała koncepcja powołania do życia Rady Naczelnej do spraw pomocy młodzieży akademickiej, Komitetów Wojewódzkich i podporządkowanych im Kół Przyjaciół Akademika, rozsianych po wszystkich zakątkach Rzeczypospolitej. Koniec roku 1922 i rok 1923 były latami realizacji powyższej koncepcji.

W myśl uchwał Zjazdu Komitetów Wojewódzkich pomocy młodzieży i Zjazdu Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy, odbytych w listopadzie 1922 r. została powołana do życia Rada Naczelna do spraw pomocy młodzieży akademickiej, zaaprobowana przez Ministerstwa: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Pracy i Opieki Społecznej, Skarbu i Zdrowia Publicznego.

Statut Rady Naczelnej, opracowany przez Komisję Organizacyjno-Statutową, wybraną przez pierwsze Organizacyjne zebranie Rady z dn. 25/XI — 1922 r. w składzie: V — Ministr. Pracy i Opieki Społecznej p. Gustawa Simona, Dziekana Wydziału Prawnego Uniwersytetu Warszawskiego p. prof. Edwarda Stasburgera, Wojewody Warszawskiego p. Władysława Sołtana i prezesa Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy p. Feliksa Dąbrowskiego, został zalegalizowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na zasadzie postanowienia z dn. 5/3 1923 r. № B. S. 376/23.

Dnia 25 marca 1923 r. odbyło się w Uniwersytecie Warszawskim Konstytucyjne zebranie Rady z udziałem przedstawicieli wszystkich środowisk Uniwersyteckich Komitetów Wojewódzkich pomocy polskiej młodzieży akademickiej, przedstawicieli Ministerstw, oraz stowarzyszeń, przewidzianych statutem.

Zebrani złożyli hołd Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej za objęcie protektoratu nad pracami i działalnością Rady, powołali na członków honorowych Rady J. Em. Arcybiskupa Warszawskiego Ks. Kardynała

Aleksandra Kakowskiego, J. Em. Prymasa, Ks. Kardynała Edmunda Dalbora, Marszałka Sejmu Macieja Rataja, Marszałka Senatu Wojciecha Trąpczyńskiego i Mec. Antoniego Osuchowskiego, oraz zgodnie z § 6 statutu w skład członków Rady dokooptowali: pp. V — Ministra Gustawa Simona, posłankę Zofję Sokolnicką, Zygmunta Chmielewskiego, prof. Antoniego Ponikowskiego, posła Stefana Sołtyka, Antoniego Wieniawskiego, Stanisława Śliwińskiego, Antoniego Rostworowskiego, posła Tomasza Wilkońskiego i Mistra Romana Plucińskiego.

Na tem zebraniu przyjęto poprawki do statutu Rady Naczelnej i szereg uchwał, z których poniżej przytaczamy uchwały natury ogólnej — nakreślające zasadniczy program działalności Rady:

1. Rada uważa za swój obowiązek złożyć publicznie oświadczenie, iż działać będzie w duchu jaknajściślej bezpartyjności, dążąc jedynie i wyłącznie do zmocnienia i należytego zorganizowania pomocy materialnej na rzecz polskiej młodzieży akademickiej, jako dźwigni przyszłego rozwoju i rozkwitu wolnej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Przystępując z pełną wiarą w owocność swych poczynąń do możliwie najszybszego i wszechstronnego uzdrowienia warunków bytu polskiej młodzieży akademickiej, Rada uważa za konieczne stwierdzić, że całkowite wypełnienie powyższego trudnego zadania jest uzależnione bezpośrednio od stanu, charakteru i poziomu życia młodzieży akademickiej, a w szczególności jej zrzeszeń samopomocowych, na których Rada Naczelna akcję swą w znacznej mierze oprzeć pragnie.

Uważając, iż rozbite życia akademickiej pod wpływem walk partyjno-politycznych uniemożliwiłoby sprężystą organizację pomocy i osłabiłoby ofiarność ogółu i poparcie władz państwowych w tej dziedzinie, Rada Naczelna zwraca się zarówno do starszego społeczeństwa, jak do samej młodzieży z gorącym wezwaniem do niezakłócania normalnego biegu życia akademickiego waśniami i rozterkami partyjno-politycznymi i do utrzymania całości zrzeszeń samopomocowych, w których ramach cała polska młodzież akademicka znaleźć się winna, zespolona w zgodnej pracy około podniesienia swego bytu materialnego i moralnego i przygotowania się do samodzielnego życia obywatelskiego.

3. Chcąc oprzeć akcję pomocy na rzecz młodzieży akademickiej na ścisłych i bezspornych informacjach, dotyczących jej położenia, R. N. postanawia przystąpić w czasie najbliższym do zgromadzenia odpowiednich danych drogą ankiety, przeprowadzonej w porozumieniu z kompetentnymi władzami państwowymi i akademickimi oraz zrzeszeniami samopomocowymi młodzieży. Wyniki ankiety winny być podane do wiadomości publicznej, a akcja dalszej pomocy jaknajściślej dostosowana do charakteru zakresu ujawnionych i sprawdzonych potrzeb młodzieży.

4. Rada Naczelna, pragnąc skupić i wzmocnić rozproszone dotychczas wysiłki społeczeństwa na polu pomocy dla młodzieży akademickiej, wzywa niniejszem wszystkich obywateli kraju oraz wszystkie zrzeszenia, pracujące w dziedzinie powyższej, do zespolenia podjętych usiłowań w ramach jednolitej organizacji pomocowej, a mianowicie:

a) w zakresie działalności lokalnej w „Kołach Przyjaciół Akademika“, opartych na regulaminie wzorowym, uchwalonym w dniu 27/II 1923 r. przez Walne Zgromadzenie Komitetu Stołeczno-Wojewódzkiego pomocy polskiej młodzieży akademickiej w Warszawie;

b) w zakresie działalności na obszarze poszczególnych województw w „Komitetach Wojewódzkich pomocy polskiej młodzieży akademickiej“, istniejących w każdym z województw Rzeczypospolitej;

c) w zakresie działalności ogólnej, obejmującej całą Polskę, w Radzie Naczelnej do spraw pomocy młodzieży akademickiej.

Organizacje luźne, działające poza obrębem powyżej wymienionych zrzeszeń, Rada wzywa do jaknajrychlejszego porozumienia się ze wskazanymi organizacjami centralnymi i, o ile to tylko okaże się możliwym, do połączenia się organizacyjnego z nimi.

5. Za pierwszy i najdonioślejszy krok w kierunku uzdrowienia warunków bytu młodzieży akademickiej uważa Rada Naczelna akcję budowy Domów Akademickich we wszystkich ośrodkach życia akademickiego zwraca się w obec tego zarówno do władz państwowych, jak do władz akademickich i ogółu społeczeństwa polskiego z gorącym wezwaniem do gromadzenia sił i środków na wspomniany cel. Szybkie i pomyślne dokończenie budowli już rozpoczętych oraz podjęcie niezbędnych budowli Rada Naczelna uważać będzie za punkt honoru swej działalności, pragnąc dokonać wszelkich starań, by w najbliższych latach akademickich przeważająca większość potrzebującej młodzieży znaleźć mogła dach nad głową i ludzkie warunki istnienia w należycie zorganizowanych Domach akademickich, kładąc kres zawstydzającym i niedopuszczalnym warunkom obecnym, kiedy wielkie rzesze młodzieży są zmuszone przebywać poza miejscem studjów lub tułać się po kątach i schronieniach, urągających wszelkim wymaganiom kultury.

6. Ogólny stan fizyczny młodzieży akademickiej, pod wpływem niepomyślnych warunków, w jakich jej większość zmuszona jest odbywać w dobie obecnej swe studia, pozostawia wiele do życzenia i zagraża w przyszłości jej normalnej działalności na samodzielnych stanowiskach fachowych i społecznych. Za jeden z najważniejszych środków, mogących załagodzić powyższy stan rzeczy Rada uważa energiczne rozwinięcie już zapoczątkowanej akcji w kierunku zapewnienia młodzieży akademickiej możliwie dobrych warunków bytu w czasie wakacji letnich.

7. R. N. uważa pracę zarobkową młodzieży akademickiej w zakresie jej studjów za czynnik zasadniczo niedopuszczalny, jednak o tyle tylko, o ile praca ta nie przekracza pewnych granic i norm ilościowo i jakościowo, t. j. nie staje w jaskrawej sprzeczności z obowiązkami młodzieży w zakresie jej studjów i nie przerzuca jej w środowiska nazbyt odległe od jej przyszłych zawodów.

W czasie obecnym praca zarobkowa młodzieży akademickiej w wielu bardzo wypadkach warunkom powyższym nie odpowiada i ogólna jej organizacja wymaga sanacji.

Rada Naczelna wobec powyższego postanawia:

1) porozumieć się z władzami państwowymi i komunalnymi, z wszelkimi organizacjami przemysłu, handlu i finansów, z wszelkimi zrzeszeniami rolniczymi i z poważniejszymi organizacjami społecznymi w Polsce, by zechciały one w silniejszym niż dotychczas stopniu korzystać z pracy młodzieży akademickiej;

2) wystąpić do Państwowych Urzędów pośrednictwa pracy w ośrodkach akademickich o utworzenie specjalnych oddziałów dla młodzieży akademickiej, ze szczególnem uwzględnieniem jej kwalifikacji;

3) dopomóc organizacjom samopomocowym młodzieży do zorganizowania i wzmocnienia akcji pośrednictwa pracy, przez nie prowadzonej;

4) dążyć do jaknajrychlejszego wycofania młodzieży akademickiej z placówek pracy zarobkowej dla niej nieodpowiednich.

8. W licznym szeregu bolączek, trapiących obecnie życie młodzieży akademickiej, jedno z miejsc poważnych zajmuje brak polskich podręczników naukowych, służących studjom wyższym, względnie niezmiernie wciąż wzrastająca cena podręczników istniejących. Zjawisko powyższe, zwłaszcza wobec konieczności prowadzenia pracy zarobkowej przez znaczną część młodzieży, odbija się jaknajgorzej na jej przygotowaniu fachowem, zmusza ją często do dorywczych tylko studjów przedegzaminowych, przedłuża okres nauk akademickich i zagraża w ostatecznym wyniku poważnem obniżeniem wiedzy fachowej.

Dotychczasowe niskie uposażenie bibliotek naukowych polskich oraz wynikająca z niezwykle wysokich kosztów wydawniczych słaba akcja w tej dziedzinie ze strony firm księgarskich, skłoniła zrzeszenia samopomocowe młodzieży do podjęcia działalności w wymienionym zakresie, władze zaś państwowe (Ministerstwo W. R. i O. P.) do udzielenia tej akcji poparcia materialnego. Wyniki atoli w tej dziedzinie są dotychczas nikłe i wymagają zarówno znacznie większych środków finansowych jak i szerszej bardziej fachowej organizacji.

9. W odezwie do Komitetów Wojewódzkich pomocy młodzieży m. in. znajdujemy:

W myśl uchwalonych przez Radę Naczelną do spraw pomocy młodzieży akademickiej ogólnych postulatów z zakresu organizacji społecznej i koleżeńskiej pomocy dla polskiej młodzieży akademickiej oraz zgodnie z wnioskami Zjazdu Komitetów Wojewódzkich pomocy młodzieży, Rada zwraca szczególną uwagę Komitetów Wojewódzkich na następujące wytyczne:

Komitety Wojewódzkie za jedną z pierwszych i najważniejszą sprawę winny uznać tworzenie Kół Przyjaciół Akademika na terenie Województw, podległych ich wpływom, działając w danym względzie przez Duchowieństwo, pp. Starostów, przedstawicieli samorządów, ewentualnie przez poszczególnych wpływowych obywateli. Kola przyjaciół akademika mogą obejmować swą działalnością powiaty, miasta, gminy, względnie parafje i akcję swą winny ściśle uzgodnić z Komitetami Wojewódzkimi, przekazując im wpływy i przedkładając sprawozdania z działalności.

Pieniądze i dary w naturze, zebrane przez Komitety Wojewódzkie w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Wilnie i Lublinie są bezpośrednio przekazywane przez odnośne Komitety środowiskowym centralom samopomocowym młodzieży z powiadomieniem jednoczesnem Rady Naczelnej; środki zebrane na terenie Województw pozostałych są przekazywane (konto czekowe P. K. O. № 6386) względnie zgłaszane Radzie Naczelnej do repartycji pomiędzy środowiska akademickie według zgłoszonych przez akademickie organizacje samopomocowe preliminarzy wydatków, zaaprobowanych przez właściwe Komitety Wojewódzkie.

Uznając zasady zawarte w powyższym wniosku, Rada Naczelna uważa jednak, iż Prezydium winno uwzględnić wyjątki dla tych Komitetów Wojewódzkich lub instytucji równorzędnych, które wskutek lokalnych warunków mogłyby wydatniej wspomagać środowiska przez się wybrane i zasilane dotychczas.

Komitety Wojewódzkie w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Wilnie i Lublinie winny natychmiast przystąpić do ścisłego porozumienia z centralami samopomocowymi organizacji akademickich w zakresie rozdziału środków pomocy i udzielenia opinii o zamierzeniach młodzieży i t. p., przeprowadzając równocześnie kontrolę jej działalności gospodarczo-financej, nie uszczuplając praw Senatów Akademickich.

W sprawie gromadzenia środków pomocy drogą imprez dochodowych i zbiorów publicznych Komitety Wojewódzkie winny baczyć, by młodzież akademicka bezpośrednio nie odwoływała się o pomoc do społeczeństwa, a jedynie przez władze akademickie, Komitety Wojewódzkie i Kola Przyjaciół Akademika.

II ogólne zebranie Rady Naczelnej odbyło się w dn. 1 lipca 1923 r. z udziałem 24 przedstawicieli, reprezentujących 9 Senatów Szkół Akade-

mickich, 3 Ministerstwa, 10 Komitetów Wojewódzkich, Związek Miast, Zrzeszenie Samorządów Powiatowych oraz Związek Bratnich Pomocy.

Z ważniejszych uchwał Rady przytaczamy:

1. Ogólne zebranie Rady Naczelnej uchwała: 1) Akceptować sprawę przyjęcia Kolonii Nadmorskiej w Gdyni przez Prezydium Rady i postanowienia uruchomić Kolonię w roku bieżącym najdalej do dnia 20 lipca. 2) Wystąpić do Głównego Urzędu Ziemskiego o wykup gruntu, na którym znajduje się Kolonia, względnie o uzyskanie dzierżawy na imię Rady Naczelnej. 3) Sprawę administrowania Kolonii powierzyć Ogólnopolskiemu Związkowi Bratnich Pomocy i Bratniej Pomocy Studentów Polaków Politechniki Gdańskiej. 4) Celem utrzymania stałego nadzoru i kontroli nad administracją Kolonii powołać z ramienia Rady Naczelnej Komisję Kolonii Letnich w składzie 3-ch osób (z prawem dowolnej kooptacji), powierzając jednocześnie tej Komisji sprawę innych Kolonii i uzdrowisk. 5) Wezwać Komitety Wojewódzkie do przyścia z pomocą Radzie Naczelnej celem najszybszego umożliwienia uruchomienia Kolonii w Gdyni.

2. Ogólne Zebranie Rady Naczelnej, wyrażając najgłębszą wdzięczność Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej za ofiarowanie na użytek młodzieży pałacu w Białowieży, poleca Prezydium Rady uruchomić w miarę możliwości Kolonię w Białowieży jeszcze w roku bież. — Jednocześnie Ogólne Zebranie Rady stwierdza, że Białowieża nadaje się zwłaszcza na zimowisko.

3. Ogólne Zebranie Rady Naczelnej uchwała w miarę możliwości udzielić Domów Zdrowia „Pomoc Bratnia” w Zakopanem z funduszy stojących do dyspozycji Rady, pożyczki na remont w kwocie 15 milionów marek.

4. Rada Naczelna wzywa te Komitety Wojewódzkie Pomocy Młodzieży, na których terenie znajdują się środowiska akademickie, aby ze swych funduszy przeznaczały pewien odsetek na cele pomocy zdrowotnej młodzieży.

5. Komitety Wojewódzkie posiadające środowiska akademickie przekazują 25 proc. na rzecz Rady. Naturalja zebrane idą wedle przeznaczenia ofiarodawców wzgl. Komitetów.

Ponieważ przyjęty wniosek nie przewidywał co się dzieje z pozostałymi 75 proc. wpływów Wojewódzkich Komitetów, na terenie których nie istnieją Szkoły Akademickie, w dyskusji ustalono, iż pozostawia się wolną rękę tym Komitetom co do dysponowania pozostałymi środkami na rzecz tego czy innego środowiska wzgl. Rady Naczelnej.

Na członków Prezydium Rady wybrano pp.

Prof. Edwarda Strasburgera (przewodniczący),

Wojewodę Stanisława Moskalewskiego (zastępca przewodniczący),

Wojewodę Władysława Sołtana (zast. przewodniczący),

Antoniego Wieniawskiego (skarbnik),

Feliksa Dąbrowskiego (sekretarz),

Prof. Adama Wrzosa,

Henryka Góreckiego,

oraz na zastępców:

Ks. Prof. K. Zimmermanna,

Dr. Józefa Zawadzkiego,

Wiceministra Gustawa Simona,

postanę Zofję Sokolnicką.

Z ważniejszych prac bieżących Prezydium Rady Naczelnej należy wymienić uruchomienie Kolonii Akademickiej w Gdyni, otoczenie opieką Domu Zdrowia w Zakopanem, przeprowadzenie akcji „Tygodnia Akademika” w czasie od dnia 4 do 11 listopada 1923 r., oraz wydanie odezwy do społeczeństwa polskiego, którą poniżej przytaczamy:

„Pokoleniu Polski współczesnej dane było przeżyć wielką godzinę zmartwychwstania własnego, niepodległego Państwa. W oczach naszych znalazły ziszczenie wysiłki i ofiary, tęsknoty i nadzieje, wielu pokoleń. Do rąk naszych złożona została z powrotem — niegdyś przez dziadów stracona — drogocenna wieków spuścizna: Państwo Polskie.

Lecz „takie są Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie”. Służność tego żelaznego prawa narodów nie potrzebuje dowodzenia. Dość sięgnąć myślą w minione wieki naszej historii, by stwierdzić, w jakim stopniu państwowy i kulturalny rozkwit Polski Zygmunta i Batorego związany był z wskrzeszeniem w roku 1400 pierwszej naszej wyższej uczelni — Almae Matris Jagielloniensis — i w jakim stopniu nieporównanej zasłudze wielkich reformatorów i organizatorów szkolnictwa Polski wieku XVIII i początków wieku XIX zawdzięczamy, iż kajdany półtorawiekowej niewoli nie zdołały spętać ani osłabić ducha narodowego.

Rodacy! Wierzmy, że odrodzone Państwo szybko potrafi wzniesć planowy i mocny gmach oświecenia publicznego. Wierzmy, iż w gmachu tym nie będzie zlekceważona sprawa szczytowego wiązania, jakim są wyższe uczelnie, wychowujące tych, którzy z kolei będą wychowywać następne pokolenia, urządzić państwo, a więc tworzyć przyszłość wspólnej Rzeczypospolitej. Jednakże każdy, komu sprawa tej przyszłości nie jest obojętna, musi rozumieć i pamiętać, iż niedość jest stworzyć wyższe uczelnie, trzeba jeszcze dać możliwość młodzieży, by z tych uczelni pełną korzyść wydobyć mogła, trzeba zmniejszyć jej, tak ciężką w okresie studiów, troskę o chleb powszedni.

Prawo do wiedzy nie może być przywilejem nielicznej garstki.

Jest ono prawem każdego, a ta podstawowa zasada współczesnych społeczeństw jest również naturalnym przejawem ich zdrowego instynktu samozachowawczego.

W jakichże jednak warunkach znajduje się dzisiaj młodzież polska, kształcąca się na wyższych uczelniach. By na to pytanie odpowiedzieć, dość kilka cyfr przytoczyć: w chwili obecnej w całej Polsce 7.300 studentów znajduje się bez dachu nad głową, 8.600 głodem przymiera, nie mogąc korzystać nawet z takiej pomocy, jaką dać mogą kuchnie akademickie.

Z ogólnej liczby 38.000 słuchaczy i słuchaczek wyższych uczelni polskich lwią część pochłonięta jest przez pracę zarobkową w stopniu tak wielkim, iż niezdolna jest do osiągnięcia ostatecznego celu swego kształcenia się: końca studiów i wejścia w życie społeczeństwa w charakterze jednostek, posiadających pełne kwalifikacje do zajęcia placówek, wymagających uniwersyteckiego przygotowania.

I fakt ten, iż wszystkie wyższe uczelnie wypuszczają rocznie zaledwie kilkuset absolwentów całkowicie przygotowanych do swego zawodu, przestaje już być tragedją jednostek, jest on poważną groźbą dla naszej przyszłości.

W celu przeciwdziałania tej groźbie powstała w Warszawie dnia 25 marca 1925 r. Rada Naczelna do Spraw Pomocy Młodzieży Akademickiej, opierająca swoją działalność o Komitety Wojewódzkie Pomocy Młodzieży Akademickiej, które skupiają w sobie działalność organizacji, niosących pomoc młodzieży, zarówno akademickich (Bratnie Pomoc), jak społecznych (Auxilium Academicum i in.) oraz o podporządkowane im lokalne Koła Przyjaciół Akademika.

Jako przedstawiciele tej instytucji centralnej, tak doniosłe mającej przed sobą zadania, zwracamy się niniejszem do całego społeczeństwa z pierwszym wezwaniem do wydatnej pomocy i ofiarności dla celów wszystkim nam jednakowo bliskich i drogich.

Organizujcie Koła Przyjaciół Akademika, współdziałajcie z Komitetami Wojewódzkimi, zbierajcie i składajcie ofiary na rzecz pomocy młodzieży akademickiej.

Wzywamy do ofiarności, lecz nie do filantropji. Dobry rząd, mądry nauczyciel, sprawiedliwe prawo, rozwój naszej narodowej kultury, rola nasza w zbiorowym życiu państw i narodów—wszystko to będzie owocem tych rezultatów, jakie osiągnąć potrafimy w dziedzinie zabezpieczenia naszym akademikom możliwości studiów, istotnie swobodnych i niezamącanych tak powszechnem dziś widmem nędzy materialnej.

Wątpiącym w możliwość osiągnięcia tych rezultatów odpowiedzieć możemy krótkimi słowami, któremi założyciel Liceum Krzemienieckiego rozpraszał przed stu osiemnastu laty obawy o materialne podstawy tworzonej przez niego uczelni: „Idzie o szczęście Kraju, są szlachetni obywatele—oto jest nasza na trwożliwe mniemania odpowiedź”.

Rachunek działalności Rady Naczelnej za rok 1923.

przedstawia się jak następuje:

WPLYWY:

Ofiary (w tem Amer. Wydz. Rat.)	581.333.976.—
Subwencje państwowe	46.666.500.—
Bank Budowlany (pożyczka)	5.000.000.—
„Tydzień Akademika“	6.375.318.023.—
Komitety Wojewódzkie	2.363.280.425.—
Fundusz ś. p. E. Strasburgera	188.550.000.—
Kaucje do zwrotu	1.200.000.—
Ogółem	9.561.348.924.—

WYDATKI:

Koszta a) ogólne	90.247.738.—	
b) prowizje	2.748.124.—	
c) pensje	192.530.110.—	
d) podróże	16.356.714.—	301 882.686.—
„Tydzień Akademika“ (organiz.)	382.202.225.—	
Subw. Og. Pol. Zw. Br. Pom.	548.366.500.—	
Kolonja w Gdyni	34.265.138.—	
Komitet Bud. Domu Akademików	700.000.000.—	
„ „ „ Akademickich	200.000.000.—	
Propaganda	83.000.000.—	
Zasiłki (pomoc doraźna)	350.000.000.—	
	2.599.716.549.—	
Nadwyżka	6.961.632.375.—	
Ogółem	9.561.348.924.—	

UWAGA:

Subwencje państwowe, udzielone w miesiącach lipcu i sierpniu reprezentują wartość około 4.500 fr. szw. W ofiarach podkreślić należy ofiarę Ameryk. Wydz. Ratunkowego w postaci produktów żywnościowych wartość około 4.000 fr. szw.

Wpływy z „Tygodnia Akademika“ i Komitetów Wojewódzkich w miesiącu październiku listopadzie i grudniu reprezentują wartość około 16.000 fr. szw.

Wydatki wykonane w lipcu i sierpniu stanowią równowartość około 3.500 fr. szw.

Subwencje udzielone organizacjom młodzieży od lipca do grudnia reprezentują wartość około 10.000 złp.

Bilans Rady Naczelnej za rok 1923.

AKTYWA:

Gotowizna w kasie	88.767.800.—
Walory	
Rb. zł . . . 975	
\$ amer. . . 10	
fr. fr. . . 4	
6% bony i 8% p. p. z. i 10.250 złp. .	5.268.891.300.—
Rachunki bieżące w instyt. kredytowych .	1.434.587.275.—
Dłużnicy	120.000.000.—
Inwentarz	55.586.000.—
Ogółem	6.967.832.375.—

PASYWA:

Wierzyciele	5.000.000.—
Kaucja zwrotna	1.200.000.—
Nadwyżka	6.961.632.375.—
Ogółem	6.967.832.375.—

Intensywną działalność rozwijają również Komitety Wojewódzkie Pomocy Polskiej Młodzieży Akademickiej oraz Koła Przyjaciół Akademika.

Poniżej przytaczamy dane, dotyczące działalności poszczególnych organizacji, które dają możność zorientowania się co do stanu i rozwoju akcji pomocowej społeczeństwa na rzecz młodzieży.

W Warszawie Komitet Stołeczno Wojewódzki Pomocy Polskiej Młodzieży Akademickiej, z p. Wojewodą Władysławem Sołtanem na czele, właściwą pracę podjął w początkach 1923 r. Ustalono konieczność blizkiej współpracy z młodzieżą w zakresie opiniodawczym i kontrolującym; dążono do uzgodnienia akcji budowy domów akademickich z „Auxilium Academicum”; czynione starania na terenie Min. W. R. i O. P. w zakresie asygnowania pieniędzy na pomoc dla młodzieży przyniosły rezultaty w postaci znaczniejszych subwencji państwowych; rozwinięto działalność w kierunku zawiązywania Kół Przyjaciół Akademika, których zarejestrowano ogółem 19-cie.

Podczas „Tygodnia Akademika” zbiórkę na terenie powiatów przeprowadzał Komitet, a na terenie m. st. Warszawy z ramienia Komitetu — Centrala Akademickich Bratnich Pomocy. Rezultat zbiórki:

z województwa	ca 2.300.000.000 Mkp.—	złp. 6.000.—
z m. st. Warszawy „	7.000.000.000 „	13.000.—
Razem	9.300.000.000 Mkp.—	złp. 19.000.—

W Łodzi Komitet Wojewódzki pomocy młodzieży akademickiej zorganizował się i ukonstytuował ostatecznie przed samym „Tygodniem Akademika”, rozwinął jednakże w krótkim czasie intensywną działalność i dzięki poparciu władz państwowych na czele z p. Wojewodą Rembowskiem przeprowadził za pomocą starostw energiczną akcję, założył kilka naście Kół Przyjaciół Akademika w powiatach i jak wynika z dotychczasowych ułamkowych sprawozdań zebrał sumę około 1.5 miljarda Mkp. t. j. złp. 3.000, którą prawie w całości przekazał Radzie Naczelnej.

Komitet Wojewódzki Krakowski, pierwszy na terenie całej Rzeczypospolitej, prace swe rozpoczął już w roku 1921.

Rezultaty „Tygodnia akademika, który odbył się w początkach listopada r. ub. powinny sięgnąć cyfry około 2 miliardów mkp.

Komitet Wojewódzki Lwowski i związane z nim organizacyjnie Tarnopolski i Stanisławowski, pozostając pod przewodnictwem p. prezesa dr. Wiktora Hamerskiego zajął się bardzo energicznie akcją i wydatnie przyszedł z pomocą kuchniom akademickim we Lwowie. Na wezwanie Komitetu ziemianie Małopolski Wschodniej dobrowolnie opodatkowali się według możliwości i zadeklarowali znaczniejsze ilości produktów spożywczych. 130 ziemian wywiązało się z przyjętych zobowiązań. Fundusze zebrane w „Tygodniu Akademika” umożliwią dalsze prowadzenie budowy Domu Techników i okazanie pomocy odzieżowej studentom.

Komitet Wojewódzki Wileński, pod przewodnictwem p. A. Tupalskiego, zorganizował Kolonję Akademicką w wydzierżawionym majątku Nowicze (pow. Świeciański) obszaru około 3.000 dziesięcin.

Pięknie położony majątek i dobrze zorganizowany daje możność wypoczynku około 60 studentom i studentkom. Rezultaty „Tygodnia Akademika” wyniosły około 1.5 miljarda Mkp.

W Poznaniu Komitet Wojewódzki na czele z p. Woj. A. hr. Bnińskim ukonstytuował się w dn. 4 października i natychmiast przystąpił do zorganizowania „Tygodnia”.

Początkowo ograniczono się do zbiórki w mieście, zbiórkę zaś na terenie powiatów odłożono, łącząc ją ze sprawą tworzenia Kół Przyjaciół Akademika. Rezultat zbiórki w mieście Poznaniu około 1 miljarda mk. t. j. złp. 2,5 tysiąca.

Komitet Wojewódzki Pomorski na czele z przewodniczącym starostą krajowym Dr. Józefem Wybickim rozwinął akcję propagandystyczną, zdołał zainteresować szerokie sfery społeczeństwa oraz władze. Fundusze zebrane przez Komitet Pomorski obrócone zostaną na Bratnią Pomoc Studentów Uniwersytetu Poznańskiego oraz Politechniki Gdańskiej.

W Białymstoku Komitet Wojewódzki istnieje od roku i rozwinął szeroką działalność. Dotychczas zebrane przez się znaczne fundusze prawie w całości przekazuje do Rady Naczelnej.

W Kielcach Komitet Wojewódzki ukonstytuował się ostatecznie przed samym „Tygodniem Akademika”. Na czele stanął p. Woj. Bilski. Komitet posiada kilkanaście Kół Przyjaciół Akademika, zawiązanych przez siebie lub też z inicjatywy Rady Naczelnej. Rezultaty „Tygodnia” około 3.000 złp. Znaczną bardzo część wpływów przekazuje Komitet Radzie Naczelnej.

Z Polesia dotychczas Rada Naczelna otrzymała jedynie sprawozdanie z „Tygodnia Akademika” w Brześciu n/B., gdzie osiągnięto czystego zysku 60 mil. t. j. złp. 200.

Na Wołyniu Komitet Wojewódzki zawiązany w czerwcu r. ub. pod przewodnictwem J. Eks. Biskupa M. Godlewskiego i p. Woj. Siedleckiego, jako v. przewodniczącego, rozwinął działalność swoją w kierunku tworzenia Kół Przyjaciół Akademika. Również jak i w innych województwach dużą pomoc okazali pp. starostowie. Urządzono szereg imprez dochodowych, jak koncerty, rauty, bale i t. p. Ogólny dochód osiągnięty dotychczas wynosi około 600 mil. t. j. złp. 2.000.— Szereg Komitetów lokalnych i Kół Przyjaciół Akademika nie ukończył jeszcze swoich prac i ściąganie pieniędzy trwa w dalszym ciągu.

Podkreślić należy żywe zainteresowanie się „Tygodniem” władz państwowych, komunalnych, wojskowych oraz miejscowej inteligencji i sfer kupieckich.

Wpływy z Komitetu przeznaczone zostały w części dla Rady Naczelnej, w części zaś dla poszczególnych uczelni we Lwowie i Lublinie.

W Lublinie rozwinęto działalność Komitetu w kierunku stwarzania Kół Przyjaciół Akademika—Podkreślić należy duże poparcie całej akcji przez województwo i starostwa oraz szereg instytucji prywatnych.

W Nowogrodzku Komitet Wojewódzki pod przewodnictwem p. Woj. Rackiewicza powstał w sierpniu r. ub.—Natychmiast przystąpiono do tworzenia Kół Przyjaciół Akademika i Komitetów lokalnych. Podczas uroczystości „Tygodnia” urządzono szereg bali i koncertów w Lidzie, Nieświeżu i Nowogrodzku, jak również loteryję fantową. Wyniki zbiórki wyrażają się cyfrą około Mkp.— 400 mil. t. j. złp. 1.500.— Pieniądze te zostały przekazane do Rady Naczelnej i do Komitetu Wojewódzkiego w Wilnie na Bratnią Pomoc Uniw. Stefana Batorego.—

W m. Gdańsku powołano specjalny Komitet „Tygodnia Akademika”, który po zakończonej akcji zorganizował się w Gdański Komitet Pomocy polskiej młodzieży akademickiej na zasadzie ramowych statutow, podanych

przez Radę Naczelną, pod przewodnictwem p. Ministrowej Marji Morawskiej. Komitet w swej działalności opiera się na warstwach inteligencji polskiej, sfer urzędniczych i kupiectwa. Pomoc młodzieży środowiska gdańskiego, której liczba wynosi około 250 studentów — okazuje również Rada Naczelna do spraw pom. młodz. akadem. Wyniki przeprowadzonej zbiórki dały 9,4 Ł ang., 155 \$, 36 fr. fr. 22 fr. belg., 15 fr. szwajc. 30,61 mk. zł. 372,20 guld. gd., 0,25 guld. holendersk., 44,075,180 Mkp.—53.397.500.000 Mk. niem.

STATUT

NACZELNEJ RADY DO SPRAW POMOCY MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ.

I. Cel, nazwa, teren działalności i siedziba.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę: „Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej”.

§ 2. Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej ma za zadanie:

- a) wyrażanie opinii w zakresie spraw pomocy dla młodzieży akademickiej;
- b) zespaland i inicjowanie poszczególnych akcji, mających na celu zaspakajanie potrzeb materialnych młodzieży akademickiej.

§ 3. Terenem działalności Rady jest cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej z zachowaniem miejscowych praw o stowarzyszeniach.

§ 4. Siedzibą Naczelnej Rady do spraw pomocy młodzieży akademickiej jest m. st. Warszawa.

§ 5. Rada używa okrągłej pieczęci z napisem „Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej”.

II. Skład Rady.

§ 6. W skład Rady wchodzi:

- a) przedstawiciele Senatów Szkół Akademickich po jednym od każdej szkoły;
- b) przedstawiciele Wojewódzkich Komitetów Pomocy młodzieży akademickiej po jednym od każdego Komitetu;
- c) przedstawiciele Związku Miast i Zrzeszenia Samorządów Powiatowych po jednym przedstawicielu;
- d) przedstawiciele Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy Młodzieży Akademickiej w liczbie 3-ch, wybrani przez Radę Delegatów Związku;
- e) osoby fizyczne w liczbie nie przewyższającej liczby 10 osób, kooptowane przez pozostałych członków Rady z pośród wybitnych działaczy na polu opieki społecznej nad młodzieżą akademicką.

Uwaga 1. W posiedzeniach Rady uczestniczą delegaci Ministerstw Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Pracy i Opieki Społecznej, Zdrowia Publicznego i Skarbu, którzy nie biorą udziału w głosowaniu.

Uwaga 2. W posiedzeniach organów Rady mogą brać udział z głosem doradczym zaproszeni rzeczoznawcy.

§ 7. Mandaty członków Rady oraz osób, wymienionych w uwadze 1 do § 6 są ważne na przeciąg czasu, określony w ich delegacjach.

§ 8. Czynności członków Rady są bezpłatne. Członkowie zamieszkujący mogą otrzymywać zwrot kosztów podróży i diety, wyznaczone przez Radę.

III. Charakter prawny Rady i środki materialne.

§ 9. Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej jest osobą prawną i jako taka ma prawo nabywać, sprzedawać i obciążać majątek ruchomy i nieruchomy, stawać przed sądem w charakterze powoda i pozwanego i wogóle dokonywać wszelkich czynności prawnych.

§ 10. Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej czerpie środki materialne, służące do wykonania jej zadań, z następujących źródeł:

- a) z ofiar, zapisów, darowizn, subwencji, i innych świadczeń osób fizycznych i prawnych, związków społecznych i samorządowych, instytucji krajowych i zagranicznych;
- b) z dochodów nadzwyczajnych, jak np. widowisk, odczytów, zabaw i t. p.;
- c) z dochodów z własnego majątku;
- d) z subwencji, przyznanych przez Rząd.

IV. Organizacja Rady.

§ 11. Organami Naczelnej Rady do spraw pomocy młodzieży akademickiej są:

- a) Ogólne Zebranie członków;
- b) Prezydium Rady;
- c) Komisja Rewizyjna.

V. Ogólne Zebranie.

§ 12. Do zakresu działania Ogólnego Zebrania należą następujące sprawy:

- a) ogólne kierownictwo sprawami Rady i zwierzchni nadzór nad ich biegiem;
- b) zatwierdzanie preliminarzy budżetowych i rocznych sprawozdań administracyjno-rachunkowych;
- c) decyzja w przedmiocie nabywania, obciążania i pozbywania się nieruchomości;

- d) przyjmowanie darowizn i zapisów, o ile nakładają na Radę pewne zobowiązania;
- e) wybór Prezydium i Komisji Rewizyjnej;
- f) zmiana statutu;
- g) rozwiązanie Rady.

Uwaga. Rokiem administracyjnym Rady jest rok kalendarzowy.

§ 13. Ogólne Zebrania Rady są zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne Ogólne Zebrania odbywają się dwa razy do roku w końcu zimowego i letniego semestru. Zebrania Nadzwyczajne mogą być zwołane przez Prezydium Rady w razie potrzeby lub na żądanie przynajmniej 10 członków Rady. W ostatnim wypadku Nadzwyczajne Ogólne Zebranie musi być zwołane w ciągu miesiąca od daty zażądania.

§ 14. Warunkiem prawomocności uchwał Ogólnego Zebrania jest obecność co najmniej 15 członków Rady oraz stwierdzenie doręczenia zaawiadomień o terminie ogólnych zebrań, które wraz z porządkiem obrad winny być doręczone członkom Rady przynajmniej na 14 dni przed terminem Ogólnego Zebrania.

§ 15. W razie niedojścia do skutku Ogólnego Zebrania z braku quorum Prezydium zwołuje zebranie po upływie 2-ch tygodni w drugim terminie i jest ono prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

§ 16. Tematem obrad Rady mogą być wnioski, umieszczone na porządku dziennym przez Prezydium Rady, oraz wnioski, uznane przez Ogólne Zebranie za wnioski nagłe.

Aby wnioski pojedynczych członków Rady mogły być rozważane na Ogólnym Zebraniu, winny być przedtem przedstawione Prezydium piśmiennie co najmniej na tydzień przed terminem Ogólnego Zebrania.

§ 17. Uchwały Ogólnego Zebrania zapadają zwykłą większością głosów obecnych, przyczem w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Uchwały w sprawach wymienionych w punkcie f i g § 12 mogą być powzięte jedynie większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych. Wybory odbywają się przez tajne głosowanie.

§ 18. Ogólne Zebranie może dla specjalnych celów tworzyć Komisje, jako też poruczać wykonanie niektórych swoich zadań stałym Komitetom lub organizacjom, przekazując im te zadania na podstawie uchwał, przyjętych przez Ogólne Zebranie zwykłą większością głosów.

VI. Prezydium Rady.

§ 19. Ogólne Zebranie wybiera Prezydium, składające się z 7 członków, oraz 2-ch zastępców. Prezydium wybiera z pośród siebie przewodniczącego, 2-ch zastępców, sekretarza i skarbnika. Ogólne Zebranie wybiera Prezydium na dwa lata.

§ 20. Do zakresu działania Prezydium należą następujące sprawy:

- a) wykonanie uchwał Ogólnego Zebrania;
- b) kierowanie sprawami Rady zgodnie z niniejszym statutem;
- c) gromadzenie funduszków i rozporządzanie funduszami w granicach uchwał Ogólnego Zebrania;
- d) układanie preliminarzy budżetowych na każdy rok, oraz sprawozdań administracyjno-rachunkowych po upływie każdego roku;
- e) zawieranie wszelkiego rodzaju umów w imieniu Rady, zgodnie z przepisami niniejszego statutu; na umowach tych winny być podpisy co najmniej 2-ch członków;
- f) reprezentowanie Rady nazewnątr.

§ 21. Prezydium zbiera się w miarę potrzeby na zaproszenie przewodniczącego lub w razie jego nieobecności na zaproszenie jednego z wice-przewodniczących. Zabrania Prezydium są prawomocne przy obecności przynajmniej 4-ch członków względnie ich zastępców.

§ 22. Prezydium może dla specjalnych celów powoływać Komisje pod własną odpowiedzialnością przed Ogólnym Zebraniem.

VII. Komisja Rewizyjna.

§ 23. Ogólne Zebranie wybiera Komrsję Rewizyjną, składającą się z 3-ch członków i 2-ch zastępców. Mandaty członków Komisji Rewizyjnej są ważne na przeciąg 2 lat. Członek Prezydium nie może być członkiem Komisji Rewizyjnej.

§ 24. Komisja rewizyjna może w każdej chwili zbadać stan kasy i księgi kasowe, musi to jednak uskutecznić raz w roku i o wyniku złożyć sprawozdanie Ogólnemu Zebraniu.

VIII. Rozwiązanie Rady.

§ 25. Naczelna Rada do spraw pomocy młodzieży akademickiej może rozwiązać się na podstawie uchwały Ogólnego Zebrania, powziętej większością $\frac{2}{3}$ głosów, obecnych na Zebraniu.

§ 26. Z chwilą rozwiązania Rady cały jej majątek winien być przekazany, stosownie do uchwały Ogólnego Zebrania, instytucji, zajmującej się opieką nad młodzieżą akademicką.

STATUT

Komitetu Stołeczno-Wojewódzkiego pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

I. Cel, nazwa, teren działalności i siedziba.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę: „Komitet *Stołeczno-Wojewódzki**) pomocy polskiej młodzieży akademickiej”.

§ 2. Komitet ma za zadanie:

- 1) gromadzenie środków w naturze i gotowiźnie na rzecz bieżącej pomocy młodzieży akademickiej, zrzeszonej w Ogólnopolskim Związku Bratnich Pomocy, oraz na stałe fundacje, jak domy akademickie, kuchnie, sanatoria i t. d.
- 2) inicjowanie akcji, zamierzających do zorganizowania pomocy młodzieży, drogą powołania do życia na terenie całego Województwa *Warszawskiego* stałych oddziałów Komitetu, pod nazwą „Kół Przyjaciół Akademika”;
- 3) zespalande akcji, mających na celu niesienie pomocy młodzieży akademickiej, podejmowanych na terenie Województwa *Warszawskiego i stolicy*, drogą nawiązania i utrzymania ścisłego kontaktu z istniejącymi stowarzyszeniami pomocy młodzieży, oraz innymi instytucjami społeczno-humanitarnymi, pomoc tę udzielającymi;
- 4) nawiązanie z Centralą Akademickich Bratnich Pomocy w *Warszawie*, ścisłego kontaktu i współpraca z samopomocowymi organizacjami młodzieży w zakresie opiniodawczym i kontrolującym**)
- 5) udzielenie pomocy młodzieży akademickiej, zrzeszonej w ogólnopolskim Związku Bratnich Pomocy, w szczególności zaś udziela-

*) Wyrazy wyróżnione w druku mniejszymi czcionkami dotyczą jedynie Komitetu Stołeczno-Wojewódzkiego, dla innych Komitetów nazwy brzmią: Komitet Wojewódzki Białostocki, Poleski i t. d.

nie pomocy młodzieży akademickiej środowiska warszawskiego za pośrednictwem organizacji samopomocowo - gospodarczych młodzieży**).

§ 3. Komitet koordynuje swą akcję z Radą Naczelną do spraw pomocy młodzieży akademickiej i ogólnokrajowymi Zjazdami Komitetów Wojewódzkich pomocy młodzieży.

§ 4. Terenem działalności Komitetu jest teren Województwa *Warszawskiego i stolicy*.

§ 5. Siedzibą Komitetu jest *m. st. Warszawa*.

§ 6. Komitet posiada pieczęć z napisem: „Komitet *Stołeczno-Wojewódzki* pomocy polskiej młodzieży akademickiej w *Warszawie*.”

II. Koła przyjaciół Akademika (oddz. Komitetu).

§ 7. W każdej miejscowości Województwa *Warszawskiego*, w której znajdzie się co najmniej 10 członków, może za zgodą Wydziału Wykonawczego Komitetu powstać Koło Przyjaciół Akademika, jako autonomiczny oddział Komitetu.

§ 8. Koła powstają zgodnie z niniejszym statutem na podstawie specjalnego regulaminu, uchwalonego przez Walne Zgromadzenie Komitetu.

§ 9. Koła biorą udział w Walnym Zgromadzeniu Komitetu przez swoich delegatów w stosunku: 1 delegat na 10 członków Koła.

III. Członkowie Komitetu.

§ 10. Członkowie Komitetu dzielą się na:

- 1) członków honorowych,
- 2) członków rzeczywistych,
- 3) członków wspierających,
- 4) członków dożywotnich.

§ 11. Członkami honorowymi zostają osoby fizyczne lub prawne, zasłużone dla komitetu i zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie na wniosek Wydziału Wykonawczego.

§ 12. Członkami rzeczywistymi Komitetu mogą być:

**) Punkty z niniejszym odnośnikiem są realne jedynie dla Komitetów Wojewódzkich, na terenie których są zakłady akademickie, a więc dla komitetów Wojewódzkich Lwowskiego, Krakowskiego, Poznańskiego, Wileńskiego i Lubelskiego.

Wzamian p. 4 i 5 § 2 dla komitetów Wojewódzkich pozostałych ustalić można brzmienie p. 4, jak następuje:

4) Udzielanie pomocy młodzieży akademickiej, zrzeszonej w Ogólnopolskim Związku Bratnich Pomocy, za pośrednictwem Rady Naczelnej do spraw pomocy młodzieży akademickiej.

- 1) Przedstawiciele Stowarzyszeń społecznych pomocy młodzieży akademickiej, działających na terenie *stolicy* i Województwa *Warszawskiego* w liczbie do 3-ch osób od każdego stowarzyszenia;
- 2) Przedstawiciele instytucji społeczno-humanitarnych po jednym przedstawicielu od każdej instytucji;
- 3) Osoby prawne i osoby fizyczne, kooptowane przez Wydział Wykonawczy i zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie.

§ 13. W skład Komitetu mogą wchodzić:

- 1) Przedstawiciele Senatów Szkół Akademickich *stolicy* w liczbie do 3 osób od każdej wyższej uczelni,
- 2) Przedstawiciele instytucji państwowych i komunalnych, działających na terenie Województwa i *stolicy* w liczbie do 2 osób od każdej instytucji, którzy w tym wypadku posiadają prawa członków rzeczywistych.

§ 14. Członkowie rzeczywisti wzajemnie składek członkowskich dają pracę osobistą na rzecz Komitetu.

§ 15. Członkami wspierającymi są osoby prawne lub fizyczne, które opłacają składkę roczną w kwocie przynajmniej 25.000 mk.

§ 16. Członkami dożywotnimi mogą być osoby prawne lub fizyczne, które złożyły jednorazową kwotę przynajmniej 500.000 mk.

UWAGA: Zmiana wysokości składki zależy od uchwały Walnego Zgromadzenia i do chwili ustalenia waluty polskiej nie pociąga za sobą ponownej rejestracji statutu.

§ 17. Członków rzeczywistych, wspierających i dożywotnych przyjmuje Wydział Wykonawczy. Członkowie mogą wystąpić z Komitetu, złożwszy piśmienną deklarację, przyczem członkowie wspierający obowiązani są uiścić składkę członkowską za rok bieżący. Wykluczenie członka może nastąpić na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia.

IV. Charakter prawny Komitetu i środki materialne.

§ 18. Komitet jest osobą prawną i ma prawo nabywać, sprzedawać i obciążać majątek ruchomy i nieruchomy, stawać przed sądem w charakterze powoda i pozwanego i wogóle dokonywać wszelkich czynności prawnych.

§ 19. Komitet czerpie środki materialne, służące do wykonania jego zadań, z następujących źródeł:

- 1) ze składek członków wspierających i dożywotnich,
- 2) z wpływów „Kół Przyjaciół Akademika“, działających na terenie Województwa,
- 3) z dochodów i procentów od majątku, kapitałów i przedsiębiorstw Komitetu,

- 4) z dochodów nadzwyczajnych, jak widowisk, odczytów, zabaw, dodatków procentowych do rachunków i t. p.,
- 5) z ofiar, zapisów, darowizn, subwencji i innych świadczeń osób fizycznych i prawnych, instytucji krajowych i zagranicznych.

§ 20. Rachunkowość Komitetu i wszelkich jego instytucji prowadzi się na zasadach przepisów prawnych i ustalonych zwyczajów i podlega kontroli Naczelnej Rady do spraw pomocy młodzieży akademickiej.

§ 21. Rokiem administracyjnym Komitetu jest rok kalendarzowy.

V. Organizacja Komitetu.

§ 22. Organami Komitetu są:

- 1) Walne Zgromadzenie,
- 2) Wydział Wykonawczy,
- 3) Komisja Rewizyjna.

VI. Walne Zgromadzenie.

§ 23. Walne Zgromadzenia bywają zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne Walne Zgromadzenia zwołuje Wydział Wykonawczy raz na rok w terminie przez regulamin uchwalonym, nie później jednak, niż w ciągu 6-ciu tygodni od chwili rozpoczęcia się roku administracyjnego.

§ 24. Zgromadzenia nadzwyczajne zwołuje Wydział Wykonawczy z własnej inicjatywy lub na żądanie $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby członków rzeczywistych lub na żądanie Komisji Rewizyjnej. Wydział Wykonawczy obowiązany jest zwołać nadzwyczajne Walne Zgromadzenie najdalej w ciągu 6-ciu tygodni od chwili otrzymania żądania uprawnionych czynników.

§ 25. O dniu i miejscu Walnego Zgromadzenia tak zwyczajnego, jak i nadzwyczajnego winni być powiadomieni członkowie osobiście oraz winno być dane ogłoszenie przynajmniej w jednym piśmie *stołecznem* na 2 tygodnie przed terminem zgromadzenia oraz należy o zgromadzeniu powiadomić Naczelną Radę do spraw pomocy młodzieży akademickiej.

§ 26. W Walnym Zgromadzeniu mogą brać udział z głosem decydującym wszyscy członkowie rzeczywisti i delegaci Kół Przyjaciół Akademika (§ 9), z głosem zaś doradczym członkowie honorowi, członkowie wspierający i dożywotni. Członkowie mają prawo jednego głosu.

§ 27. Walne Zgromadzenie jest instancją ustawodawczą Komitetu, zatwierdza sprawozdania Wydziału Wykonawczego i Komisji Rewizyjnej, uchwała preliminarze budżetowe, wybiera członków honorowych, członków Wydziału Wykonawczego oraz rozstrzyga wszelkie sprawy przewidziane w statucie, jak: rozwiązanie Komitetu, zmiany statutu i inne.

§ 28. Warunkiem prawomocności uchwał Walnego Zgromadzenia jest obecność przynajmniej połowy członków rzeczywistych. O ile jednak

pomimo zwołania Walnego Zgromadzenia zgodnie z §§ 23, 24 i 25 nie zbierze się wymagane quorum, zebranie odbywa się w 2-im terminie w godzinę po niedoszłym do skutku i jest prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

§ 29. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów obecnych na zebraniu, przyczem w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Jedynie uchwały w sprawie zmian statutu i rozwiązania Komitetu mogą być powzięte większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych. Wybory odbywają się przez tajne głosowanie.

§ 30. Przedmiotem obrad mogą być wnioski, umieszczone na porządku dziennym przez Wydział Wykonawczy, oraz wnioski uznane przez Walne Zgromadzenie za wnioski nagłe. Aby wnioski poszczególnych członków Komitetu mogły być rozważane, winny być przedstawione Wydziałowi Wykonawczemu na piśmie conajmniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem.

§ 31. Na Walnym Zgromadzeniu przewodniczy Prezydent, wybrany przez Walne Zgromadzenie.

VII. Wydział Wykonawczy.

§ 32. Wydział Wykonawczy składa się z 15 członków i 5 zastępców, wybranych przez Walne Zgromadzenie na lat 2. Wydział Wykonawczy ma prawo kooptacji ponadto jeszcze 5 członków. Kooptowanym członkom przysługują prawa członków Wydziału. Zastępcy wchodzi do Wydziału w kolejności uzyskanych głosów z chwilą usunięcia się z Wydziału faktycznych członków lub dłuższej ich nieobecności i wówczas tylko przysługują im prawa członków Wydziału Wykonawczego.

§ 33. Wydział Wykonawczy wybiera z grona swego Prezydium, złożone z 5-ciu członków, a mianowicie: przewodniczącego, 2-ch zastępców, sekretarza i skarbnika, z przełaniem na nich w całości lub częściowo praw, przysługujących Wydziałowi Wykonawczemu.

§ 34. Wydział Wykonawczy zbiera się przynajmniej raz na 3 miesiące na zaproszenie przewodniczącego względnie zastępcy. Uchwały Wydziału Wykonawczego zapadają zwykłą większością głosów. Protokoły posiedzeń winny być wpisywane do księgi i podpisane przez przewodniczącego lub zastępcę i jednego z członków. Do ważności uchwał Wydziału Wykonawczego potrzebna jest obecność przynajmniej 7 członków, w tem winien być przewodniczący lub jeden z zastępców.

§ 35. Do zakresu działania Wydziału Wykonawczego należą następujące sprawy:

- 1) wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia,
- 2) zwierzchni nadzór i kierowanie sprawami zgodnie z niniejszym statutem,

- 3) zarząd majątkiem, gromadzenie funduszy i rozporządzanie nimi w granicach uchwał Walnego Zgromadzenia i zgodnie ze statutem.
- 4) układanie preliminarzy budżetowych na każdy rok oraz sprawozdań administracyjno-rachunkowych po upływie każdego roku,
- 5) reprezentowanie Komitetu nazewnątrz i zawieranie wszelkich aktów notarialnych i hipotecznych w imieniu Komitetu oraz udzielanie wszelkich pełnomocnictw. Wszelkie akta winny być podpisane przez 2-ch członków Wydziału Wykonawczego, z których jeden winien być przewodniczący lub jego zastępca,
- 6) powoływanie do życia oddziałów Komitetu p. n. „Kół Przyjaciół Akademika”; koordynowanie akcji, mających na celu pomoc młodzieży akademickiej, a podejmowanych na terenie Województwa i stolicy,
- 7) powoływanie w łonie Komitetu dla specjalnych celów Komisji oraz zatwierdzanie wszelkich regulaminów i instrukcji dla tych Komisji,
- 8) przyjmowanie członków rzeczywistych, wspierających i dożywnotnych,
- 9) rozstrzyganie wszelkich nieporozumień, wynikłych na tle komentowania statutu, regulaminów i instrukcji.

VIII. Komisja Rewizyjna.

§ 36. Walne Zgromadzenie wybiera Komisję Rewizyjną, składającą się z 3-ch członków i 2-ch zastępców. Mandaty członków Komisji są ważne na przeciąg 2-ch lat. Członek Wydziału Wykonawczego nie może być członkiem Komisji Rewizyjnej.

§ 37. Komisja Rewizyjna ma prawo w każdej chwili zbadać stan kasy i księgi kasowe, obowiązana jest jednak uskutecznić to raz w roku i złożyć o wyniku sprawozdanie Walnemu Zgromadzeniu.

§ 38. Uchwały Komisji Rewizyjnej są prawomocne przy obecności 3-ch członków Komisji.

IX. Rozwiązanie Komitetu.

§ 39. Komitet może rozwiązać się na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia, powziętej większością $\frac{2}{3}$ głosów, obecnych na zebraniu, o ile na porządku obrad tego zebrania była umieszczona sprawa likwidacji Komitetu.

§ 40. Z chwilą rozwiązania Komitetu cały jego majątek winien być przekazany Naczelnej Radzie do spraw pomocy młodzieży akademickiej, względnie instytucji samopomocowej polskiej młodzieży akademickiej.

REGULAMIN

KOŁA PRZYJACIÓŁ AKADEMIKA POLSKIEGO

w

I. Cel, nazwa, teren działalności i siedziba.

§ 1. Koło Przyjaciół Akademika ma za zadanie:

- 1) gromadzenie środków w naturze i gotowiznie na rzecz doraźnej pomocy młodzieży akademickiej, oraz na stałe fundacje jak domy kuchnie, sanatoria i t. d.
- 2) udzielanie pomocy młodzieży, zrzeszonej w Ogólnopolskim Związku Bratnich Pomocy Młodzieży Akademickiej, za pośrednictwem Komitetu Wojewódzkiego (nazwa Komitetu) pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

§ 2. Koło uzgadnia swą działalność z Naczelną Radą do spraw pomocy młodzieży akademickiej, ogólnokrajowymi Zjazdami Komitetów Wojewódzkich i Komitetem Wojewódzkim pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

§ 3. Terenem działalności Koła jest:

.....
powiat, miasto, gmina, parafia

§ 4. Siedzibą Koła jest

§ 5. Koło posiada pieczęć z napisem: „Koło Przyjaciół Akademika Polskiego w”.

II. Członkowie Koła.

§ 6. Członkowie Koła dzielą się na:

- 1) rzeczywistych,
- 2) wspierających,
- 3) dożywotnich.

§ 7. Członkami rzeczywistymi mogą być:

- 1) instytucje komunalne, społeczno-humanitarne i korporacje zawodowe (duchowieństwo, ziemianstwo, nauczycielstwo, wojskowi, lekarze, prawnicy, rzemieślnicy i t. d.) w osobach swoich przedstawicieli w liczbie do trzech osób od każdej instytucji.
- 2) wszelkie osoby prawne i osoby fizyczne.

§ 8. Członkowie rzeczywisci wzamian składek członkowskich dają pracę osobistą na rzecz Koła.

§ 9. Członkowie wspierający opłacają składkę roczną w kwocie mk., członkowie dożywotni płacą jednorazowo przynajmniej mk.

§ 10. Członków rzeczywistych, wspierających i dożywotnich przyjmuje Prezydium Koła. Członkowie mogą wystąpić z Koła, złożwszy piśmienną deklarację, przyczem członkowie wspierający winni uiścić składkę członkowską za rok bieżący. Wykluczenie członka z Koła może nastąpić na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia.

III. Charakter prawny Koła i środki materialne.

§ 11. Koło jest autonomicznym oddziałem Komitetu Wojewódzkiego pomocy polskiej młodzieży akademickiej i powstaje na zasadzie uchwały Wydziału Wykonawczego zgodnie z §§ 7 i 8 statutu Komitetu.

§ 12. Koło bierze udział w Walnych Zgromadzeniach Komitetu Wojewódzkiego w stosunku: 1 delegat na 10 członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie Koła.

§ 13. Koło czerpie środki materialne, służące do wykonania jego zadań z następujących źródeł:

- 1) ze składek członków wspierających i dożywotnich,
- 2) z ofiar, zapisów, darowizn, subwencji i innych świadczeń osób fizycznych i prawnych,
- 3) z dochodów nadzwyczajnych, jak np. widowisk, odczytów, zabaw dodatków procentowych od rachunków i t. p.
- 4) z dochodów i procentów od własnych kapitałów.

§ 14. Rachunkowość Koła prowadzi się na zasadach przepisów prawnych i ustalonych zwyczajów i podlega kontroli Komitetu Wojewódzkiego pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

§ 15. Koło obowiązane jest składać Komitetowi Wojewódzkiemu roczne sprawozdanie rachunkowe najdalej w ciągu 2-ech tygodni od chwili odbycia zwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

IV. Organizacja Koła.

§ 16. Organami Koła są:

- 1) Walne Zgromadzenie,
- 2) Prezydium Koła,
- 3) Komisja Rewizyjna.

V. Walne Zgromadzenie.

§ 17. Walne Zgromadzenia bywają zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne Walne Zgromadzenia zwołuje Prezydium Koła raz na rok w ciągu m. stycznia.

§ 18. Zgromadzenia nadzwyczajne zwołuje Prezydium Koła z własnej inicjatywy, na żądanie $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby członków rzeczywistych lub na żądanie Komisji Rewizyjnej.

§ 19. O dniu i miejscu Walnego Zgromadzenia tak zwyczajnego jak i nadzwyczajnego winni być powiadomieni członkowie osobiście, winno być dane ogłoszenie przynajmniej w jednym piśmie Wojewódzkim na dwa tygodnie przed terminem Zgromadzenia oraz należy powiadomić Komitet Wojewódzki pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

§ 20. W Walnym Zgromadzeniu biorą udział z głosem decydującym członkowie rzeczywisti, z głosem zaś doradczym członkowie wspierający i dożywotni. Członkowie mają prawo jednego głosu.

§ 21. Walne Zgromadzenie zatwierdza sprawozdanie Prezydium Koła i Komisji Rewizyjnej, uchwała preliminarze budżetowe zgodnie z niniejszym regulaminem, wybiera członków Prezydium Koła i Komisji Rewizyjnej i rozstrzyga wszelkie sprawy przewidziane w niniejszym regulaminie.

§ 22. Warunkiem prawomocności uchwał Walnego Zgromadzenia jest obecność co najmniej połowy rzeczywistych członków. O ile jednak pomimo zwołania Walnego Zgromadzenia zgodnie z §§ 17, 18 i 19 nie zbierze się wymagane quorum, zebranie odbywa się w 2-gim terminie w godzinę po niedoszeniu do skutku i jest prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

§ 23. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów, obecnych na zebraniu, przyczem w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Wybory odbywają się przez tajne głosowanie.

§ 24. Przedmiotem obrad mogą być wnioski, umieszczone na porządku dziennym przez Prezydium Koła, oraz wnioski, uznane przez Walne Zgromadzenie za wnioski nagłe. Aby wnioski pojedynczych członków Koła mogły być rozważane, winny być przedstawione Prezydium na piśmie przynajmniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem.

VI. Prezydium Koła.

§ 25. Prezydium Koła składa się z 7 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie na lat 2. Prezydium ma prawo kooptacji ponadto jeszcze 3 członków.

§ 26. Prezydium wybiera ze swego grona przewodniczącego, 2-ch zastępców przewodniczącego, sekretarza, skarbnika i ich zastępców.

§ 27. Prezydium zbiera się przynajmniej raz na miesiąc. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Protokoły posiedzeń winny być wpisywane do księgi protokołów i podpisane przez przewodniczącego

względnie zastępcę i jednego z członków. Do ważności uchwał Prezydium potrzebna jest obecność przynajmniej 4-ch członków, w tem winien być przewodniczący względnie jeden z jego zastępców.

§ 28. Do zakresu działania Prezydium Koła należą następujące sprawy:

- 1) wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia,
- 2) kierowanie sprawami Koła zgodnie z niniejszym regulaminem,
- 3) gromadzenie funduszków i rozporządzanie funduszami w myśl regulaminu i uchwał,
- 4) układanie preliminarzy budżetowych na każdy rok oraz sprawozdań administracyjno-rachunkowych po upływie każdego roku,
- 5) powoływanie dla specjalnych celów Komisji oraz zatwierdzenie wszelkich instrukcji dla organów Koła,
- 6) przyjmowanie członków rzeczywistych, wspierających i dożywotnich,
- 7) rozstrzyganie wszelkich nieporozumień, wynikłych na tle komentowania regulaminu lub instrukcji,
- 8) reprezentowanie Koła nazewnątr.

VII. Komisja Rewizyjna.

§ 29. Walne Zgromadzenie wybiera Komisję Rewizyjną, składającą się z 3-ch członków i 2-ch zastępców. Mandaty członków Komisji są ważne na przeciąg 2-ch lat. Członek prezydium Koła nie może być członkiem Komisji Rewizyjnej.

§ 30. Komisja Rewizyjna może w każdej chwili zbadać stan kasy i księgi kasowe, obowiązana jest jednak uskutecznić to raz w roku i o wyniku złożyć sprawozdanie Walnemu Zgromadzeniu.

§ 31. Uchwały Komisji są prawomocne przy obecności 3 członków

VIII. Rozwiązanie Koła.

§ 32. Koło może rozwiązać się na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia, powziętej większością $\frac{2}{3}$ głosów, obecnych na zebraniu, którego porządek obrad obejmuje sprawę likwidacji Koła, względnie może być rozwiązane na podstawie decyzji Komitetu Wojewódzkiego pomocy polskiej młodzieży akademickiej.

§ 33. Z chwilą rozwiązania się Koła cały jego majątek winien być przekazany Komitetowi Wojewódzkiemu pomocy polskiej młodzieży akademickiej, względnie Naczelnej Radzie do spraw pomocy młodzieży akademickiej.

Życie organizacyjne młodzieży akademickiej. *)

Silny rozwój życia organizacyjnego młodzieży akademickiej rozpoczął się w jesieni 1919 roku. Od tego momentu zwłaszcza datuje się powstawanie organizacji ogólnoakademickich, obejmujących wszystkie środowiska. Akcję tę zapoczątkowały organizacje ideowo-polityczne, wznawiając dawne stosunki z czasów przedwojennych, względnie tworząc nowe związki. Na szeroką skalę zakrojony ruch organizacyjny rozpoczął I Zjazd Ogólny Polskiej Młodzieży Akademickiej, który się odbył w Warszawie w lutym 1920 r. Zjazd ten, jak i następny, który odbył się w Wilnie w dn. 16—18 grudnia 1921 r., obejmował wszystkie dziedziny życia akademickiego. Później nieco rozpoczęło się jednoczenie organizacji samopomocowych. Z samej istoty swojej dalekie od zabarwienia politycznego organizacje samopomocowe mogły łatwo połączyć całą młodzież akademicką we wspólnej pracy dla wspólnych celów. W maju 1921 r. powstał Związek Bratnich Pomocy Pol. Mł. Ak., ogarniający wszystkie środowiska i stawiający sobie, jako cel skoordynowanie i skoncentrowanie zarówno całej działalności samopomocowej, jak i pomocy społecznej i państwowej. W listopadzie 1922 r. powstał obok Związku Bratnich Pomocy Związek Spółdzielni Akademickich Rzeczypospolitej Polskiej. Najpóźniej w organizację międzyśrodowiskową związały się zrzeszenia naukowe. Ogólnopolski Związek Kół Naukowych powstał dopiero na Zjeździe poznańskim w maju 1922 roku.

Obok wymienionych tych trzech zasadniczych typów organizacji istnieją ogólnokrajowe Związki szeregu innych stowarzyszeń, jak: korporacji, związków sportowych, krajoznawczych, artystycznych, etyczno-wychowawczych i kół prowincjonalnych.

Reprezentacja Naczelna Młodzieży.

Naczelną władzą społeczności akademickiej były Zjazdy ogólnoakademickie. Pierwszy Zjazd w Niepodległej Rzeczypospolitej odbył się w lutym 1920 r. w Warszawie, drugi w dniach 16—18 grudnia 1921 r. w Wilnie. Zjazdy te, obejmujące wszystkie dziedziny życia akademickiego, miały ustalać ogólne wytyczne we wszystkich sprawach, dotyczących polskiej

*) Dane z „Rzeczypospolitej Akademickiej“.

młodzieży akademickiej. W okresie między Zjazdami działały Komitety Wykonawcze, powoływane dla wykonania uchwał Zjazdu, a jednocześnie występujące jako organy reprezentacyjne polskiej młodzieży akademickiej w sprawach ogólnych, a zwłaszcza w stosunkach z młodzieżą obcych krajów.

Całość jednak tego życia nie jest dotąd jeszcze ujęta w skończone ramy organizacyjne.

II Ogólny Zjazd Polskiej Młodzieży Akademickiej rozpatrzył cały szereg bardzo szczegółowych kwestyj, dotyczących studjów oraz życia naukowego, rozważył sprawy stosunków międzynarodowych młodzieży polskiej; uregulował politykę wewnętrzną organizacji samopomocowych i ustalił podstawy akcji nazewnątr — ale nie uchwalił ostatecznych ram organizacyjnych dla życia ogółu młodzieży i niestety nie mógł tego dokonać III Zjazd we Lwowie, odbyty w maju 1923 roku, gdyż zaprotestował przeciwko niemu, jako ogólnoakademickiej reprezentacji, poważny odłam młodzieży akademickiej i podjął prace, zmierzające do powołania reprezentacji ogólnoakademickiej na zasadzie 5-io przymiotnikowego prawa wyborczego.

W ten sposób zarysował się wyraźny rozłam wśród młodzieży akademickiej. Powstają dwie reprezentacje ogólnoakademickie: wyłoniona przez III Zjazd we Lwowie i powołana przez t. zw. blok organizacji centrum i lewicy akademickiej.

Tem niemniej organ wykonawczy Zjazdu Lwowskiego: Naczelny Komitet Akademicki — uważa się za reprezentację ogólnoakademicką i występuje w imieniu ogółu młodzieży, reprezentując t. zw. Związek Narodowy Polskiej Młodzieży Akademickiej, powołany do życia uchwałą II Zjazdu w Wilnie, i działający na podstawie statutu uchwalonego przez Zjazd we Lwowie.

Członkiem Związku według statutu jest każdy student-Polak, bez różnicy wyznań — z wyjątkiem wyznania mojżeszowego — nieposzlakowany na honorze i będący członkiem jednej z Bratnich Pomocy. Władzą ustawodawczą Związku jest Zjazd ogólny, wybierany na zasadzie ordynacji, uchwalonej przez Zjazd we Lwowie, organem wykonawczo-reprezentacyjnym jest Naczelny Komitet Akademicki z siedzibą w Warszawie; w każdym środowisku istnieje podległy Naczelnemu Komitetowi — Miejscowy komitet akademicki, reprezentujący młodzież danego środowiska i będący organem wykonawczym w środowisku z ramienia Naczelnego Komitetu.

W skład Naczelnego komitetu wchodzi: siedmiu członków z wyboru Zjazdu i czterech wiryliści, a mianowicie prezesi Związków Bratnich Pomocy, Korporacji, Kół naukowych i Centrali Związków Sportowych.

Reprezentacja Samopomocowa.

Trzy lata upłynęło od chwili, kiedy tysiące akademików, wracając z wojska—bez środków do życia i bez możliwości znalezienia dachu nad głową—zaalarmowały organizacje akademickie, domagając się od nich akcji ratowniczej.

Praca zawrzała: zaapelowano do rządu i społeczeństwa o środki; zabrano się do zakładania ognisk, kuchni, sklepów, warsztatów; podjęto udzielanie zapomóg pieniężnych, odzieży i żywności. I aczkolwiek uciekano się na razie do półśrodków—niebezpieczeństwo porzucenia studjów przez tysiące akademików częściowo zażegnano.

By jednak sprostać temu zadaniu trzeba było równocześnie podjąć pracę w kierunku przystosowania do potrzeb istniejących stowarzyszeń samopomocowych oraz powołania nowych instytucyj.

Zreorganizowały się więc Bratnie Pomocy przy każdej wyższej uczelni, potworzyły się Centrale Bratnich Pomocy w miastach, w których jest więcej niż jedna uczelnia, jak w Warszawie, Lwowie, Krakowie; wreszcie w maju 1921 r. powstał Ogólnopolski Związek Bratnich Pomocy, obejmujący wszystkie środowiska polskiej młodzieży akademickiej.

Obok tych organizacyj rozwinęły swą działalność akademickie spółdzielnie spożywcze.

Akcję prowadzono w dwóch kierunkach: wśród samej młodzieży, oraz na terenie rządu i społeczeństwa. Dzięki zainteresowaniu akcją tych czynników za uzyskane środki zdołano w 6 środowiskach akadem. uruchomić 28 domów i ognisk akademickich, w których znalazło pomieszczenie około 2,500 studentów; z kuchni korzystało około 10,000 osób, rozpoczęto wydawnictwo podręczników, prowadzono Dom Zdrowia w Zakopanem, kolonję wakacyjną w Gdyni—wreszcie podjęto budowę własnych domów mieszkalnych we Lwowie, Warszawie i Krakowie.

Do świadczeń na rzecz samopomocy koleżeńskiej starano się pociągnąć cały ogół polskiej młodzieży, zrzeszonej w Bratnich Pomocach. Spotykamy się więc z opodatkowaniem młodzieży na rzecz budowy domów akad., z jej pracą fizyczną przy tej budowie, z powszechnym udziałem młodzieży w akcji „Tygodnia Akademika“.

To były wysiłki, uwieńczone mniejszem lub większem powodzeniem, w zakresie realizacji szczytnego hasła: „samopomoc koleżeńska“.

Równolegle prowadzono akcje na terenie rządu i społeczeństwa, zmierzającą do poważnego zainteresowania tych czynników wagą sprawy pomocy młodzieży; uzyskania od rządu stałych subwencyj na ten cel, zorganizowania zaś społeczeństwa—dla planowej i systematycznej akcji w stałych stowarzyszeniach pomocowych.

Dla osiągnięcia powyższego celu podjęto właściwą propagandę za pośrednictwem prasy i wydawnictw akademickich, jak „Samopomoc Akademicka“, „Świat Akademicki“, „Kalendarz Akademicki“, „Rzeczpospolita Akademicka“ oraz działano we właściwym znaczeniu w kołach społeczeństwa, Sejmu i rządu.

Wynik osiągnięto ponad oczekiwania pesymistów: Sejm uchwalił ustawę o stypendjach i innych formach pomocy dla młodzieży akademickiej; społeczeństwo skupiło się dla akcji pomocowej około Rady Naczelnej do spraw pomocy, Komitetów wojewódzkich i Kół przyjaciół akadem., których organizacja zatacza coraz szersze kręgi na obszarze Rzeczypospolitej.

To jest chlubna karta roli młodzieży w akcji pomocowej swoim kolegom. Był to 3-letni okres szeroko pojętej budowy ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej akademickiej.

Obecnie rola młodzieży sprowadza się do skromniejszego zadania: spadła z bark młodzieży sprawa zainteresowania i organizacji społeczeństwa oraz zabiegów wobec rządu, lecz czeka ją wykorzystanie osiągniętych w tym zakresie zdobyczy przez mozolną codzienną pracę, pełną energii i zapału, lojalną i pełną zaufania do społeczeństwa i starannie chronioną nawet od pozorów polityki.

Organizacja życia samopomocowego i gospodarczego została oparta na określonych wspólnych dla wszystkich środowisk akademickich podstawach. Program tej dziedziny życia młodzieży został ujęty przez II-gi Ogólny Zjazd Polskiej Młodzieży w specjalnej deklaracji programowej, którą poniżej przytaczamy:

„Z chwilą odzyskania niepodległości państwowej wolność organizowania się młodzieży studjującej została zrealizowana w pierwszym rzędzie w dziedzinie gospodarczej, jednocząc na podstawie samopomocy ogół polskiej młodzieży akademickiej w apolitycznych Towarzystwach Bratniej Pomocy. Jako konsolidacja ruchu organizacyjnego w tej dziedzinie powstają środowiskowe międzyuczelniane Centrale Bratnich Pomocy i wreszcie międzyśrodowiskowy Związek central, p. n. „Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy“.

Powołane na demokratycznych podstawach przez ogół polskiej młodzieży zorganizowanej posiadają te organizacje wyłączność reprezentacji polskiej młodzieży akademickiej w zakresie gospodarczym i w związku z tem są powołane do zwalczania objawów chaosu i dezorganizacji, wnoszonych przez czynniki niepowołane zarówno ze strony poszczególnych odłamów młodzieży, jak również instytucyj państwowych, społecznych i zagranicznych.

Struktura i wewnętrzne życie tych organizacyj są oparte nie na przypadkowych, zmiennych poglądach, i poczynaniach, lecz na następujących jednolitych, wspólnych podstawach:

Zaspokojenie potrzeb materialnych studentów, którzy pragną uzyskać pełne wykształcenie fachowe i wychowanie obywatelskie, a których środki materialne, jakimi rozporządzają w tym celu, są niedostateczne, jest głównym celem działalności organizacji samopomocowych.

Pomocy udzielają te organizacje, opierając ją na zasadach koleżeńskich świadczeń—samopomocy, z wykluczeniem momentu filantropji, pod postacią ściśle rejestrowanych pożyczek zwrotnych, których odpowiedni ekwiwalent podlega zwrotowi w najbliższym czasie, gdy dłużnik z warstwy społecznej „nieprodukcyjnej” przejdzie do warstwy „produkcyjnej”.

Zaspokojenie potrzeb studentów odbywa się drogą świadczeń w naturze w agendach pomocy koleżeńskej, prowadzonych wyłącznie przez akademickie organizacje samopomocowe, a więc: w domach akademickich i ogniskach; kuchniach, sklepach żywnościowych i bufetach; w składnicach odzieżowych, szwalniach, warsztatach szewsko-krawieckich, pralniach; bibliotekach, komisjach wydawniczych, księgarniach i sklepach; w biurach pośrednictwa pracy, w organizacjach drużyn zarobkowych i warsztatach pracy, oraz akademickich kasach chorych, letniskach i sanatorjach.

Agendy pomocy koleżeńskej są prowadzone na zasadach samopomocy, samowystarczalności i spółdzielczości, na zasadach wykluczających przykre momenty filantropji i jałmużny dla korzystających. Agendy te prowadzone zbiorowym wysiłkiem przy współpracy ogółu młodzieży i cieszące się wydatnem poparciem ze strony państwa i społeczeństwa wpływają na znaczne obniżenie kosztów utrzymania jednostki, umożliwiając tym sposobem egzystencję młodzieży studjującej.

Pomoc pieniężna, zmierzająca do zapewnienia jednostce minimum potrzeb materialnych i duchowych, jest udzielana pod postacią dostarczania młodzieży prac i zajęć zarobkowych, które nie kolidują ze studjami akademickimi i są szkołą praktycznego przygotowania do przyszłego zawodu.

Subsydja pieniężne są udzielane w formie krótkoterminowych pożyczek i w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.

Do otrzymania pomocy ma prawo istotnie na nią zasługujący, ten, kto własnymi środkami potrzeb swoich zaspokoić nie może i kto wykształcenie fachowe i wychowanie obywatelskie zdobywa w czasie określonym przepisami uczelnianymi. Stąd konieczność sprawiedliwej kwalifikacji korzystających z pomocy przez organizacje akademickie. Dbając o wzniesienie życia akademickiego na najwyższy poziom etyczny i stojąc na straży honoru akademickiego, organizacje samopomocowe tępią z całą bezwzględnością wszelkie nadużywania pomocy koleżeńskej ze strony korzystających.

Przy zachowaniu centralizacji działalności gospodarczej i rozdziału pomocy, system kwalifikacyjny winien być zdecentralizowany i opierać się na orzeczeniach kół prowincjonalnych, szkolnych, organizacji ideowo-wychowawczych, wreszcie osób znanych.

Dążąc do oparcia działalności na samowystarczalności, samopomocy i spółdzielczości, bez uciekania się do pomocy z zewnątrz, dziś jeszcze, by stworzyć cały ustrój gospodarczy, organizacje akademickie zmuszone są odwołać się do Rządu i Społeczeństwa, by w imię najżywotniejszych interesów państwa pośpieszyły z niezwłoczną pomocą w celu utworzenia i prowadzenia agend pomocy koleżeńskej.

Świadczenia te państwa i społeczeństwa nie są zapomogą dla poszczególnych jednostek, są one wkładami na rzecz ciągle obracających się funduszy pomocy koleżeńskej, na rzecz urządzeń i instytucyj gospodarczych, oddanych przez państwo i społeczeństwo Rzeczypospolitej Akademickiej w bezterminowe, wyłączne prawo użytkowania. Wkłady te będą procentowały na rzecz państwa w postaci żywej, bo dawać będą dopływ sił inteligentnych, pracowników-obywateli budującej się Polski.

Naczelną reprezentacją życia samopomocowego jest Ogólnopolski Związek Bratnich Pomocy Młodzieży Akademickiej, który powstał w maju 1921 roku.

Związek ma na celu ujednolicienie akcji pomocy młodzieży akademickiej i łączne działanie w sprawach wspólnych wszystkich akademickich zrzeszeń samopomocowych i ekonomicznych młodzieży polskiej. Występuje przeto, jako reprezentant spraw pomocy materialnej młodzieży, w stosunku do rządu i starszego społeczeństwa, prócz tego prowadzi te agendy samopomocy koleżeńskej, które, ze względów technicznych, nie mogą należeć do poszczególnych środowisk, a więc akademickie kolonie letnie w Gdyni i Dom Zdrowia „Pomoc Bratnia” w Zakopanem.

Związek wydawał własny organ prasowy—miesięcznik „Samopomoc Akademicka” a następnie kwartalnik „Świat Akademicki”—dotykający wszystkich dziedzin życia akademickiego, szczegółowo zaś omawiający sprawy pomocy materialnej. Specjalne numery „Samopomocy” poświęcone były obrazowaniu życia akademickiego w poszczególnych środowiskach.

Obok Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy—jako organizacja o charakterze ogólnokrajowym—powstał w listopadzie 1922 roku Związek Spółdzielni Akademickich Rzeczypospolitej Polskiej, mający na celu skoordynowanie i wzmocnienie potężnego już obecnie ruchu spółdzielczego młodzieży akademickiej. Siedzibą Związku jest Warszawa, biuro mieści się przy ul. Kopernika 41, tel. 147-35.

Reprezentacja Naukowa.

Kilkadziesiąt akademickich kół naukowych, rozsianych po wszystkich wyższych uczelniach Rzeczypospolitej, różni się między sobą częstokroć b. znacznie. Przedewszystkiem koła uczelni krakowskich i lwowskich mają za sobą kilkudziesięcioletnią tradycję, wielu z ich dawnych członków piastuje najwyższe uniwersyteckie godności, liczny zastęp pracuje na niwie naukowej i pedagogicznej. Praca w tych kołach opiera się więc na doświadczeniu lat minionych i dłuższym spokojnym rozwoju. Koła te posiadają zasobne biblioteki, częstokroć wygodne lokale.

Inaczej jest z kołami młodszych środowisk (zwłaszcza Lublina i Wilna). Przeważnie nie wyszły one dotąd po za sferę organizacji, a pod względem materialnym są bardzo niezasobne.

Pod względem charakteru działalności można podzielić koła na 2 zasadnicze grupy: należące do pierwszej wysuwają na plan pierwszy ściśle naukową działalność; przeważnie są one mniej liczne niż koła drugiej grupy, w których gra główną rolę moment pomocy naukowej, wydawniczej i pożyczkowej.

Do pierwszej grupy zaliczyć można koła wydz. filozoficznego i teologicznego, do drugiej—prawnego, medycznego, rolniczego, politechniki etc.

Reprezentacją życia naukowego jest Związek Kół Naukowych Polskiej Młodzieży Akademickiej.

Związek Kół Naukowych P. M. A. został powołany do życia w końcu maja r. 1922 na Zjeździe Kół Naukowych w Poznaniu, zwołanym w myśl wniosku Komisji Naukowej II Ogólnego Zjazdu P. M. A. w Wilnie.

Celem Związku jest utrzymanie stałej łączności pomiędzy kołami naukowymi wszystkich środowisk akademickich w Polsce, koordynowanie życia naukowego młodzieży, kształcącej się na wyższych uczelniach, oraz reprezentowanie jej w tej dziedzinie, zwłaszcza wobec władz akademickich i czynników miarodajnych.

Zjazd Poznański, na który delegacje wszystkich środowisk przyjechały b. sumiennie przygotowane, wysunął cały szereg postulatów i wniosków, dotyczących najważniejszych interesów mł. ak. Jednak bodaj czy nie najważniejszą zasługą Zjazdu było utworzenie, jako organów Związku, sekcji i ujednolinitie reprezentacji środowiskowych i uczelnianych. Sekcji utworzono 9: filozoficzną, humanistyczną, matematyczno-przyrodniczą, medyczną, prawno-społeczną, teologiczną, techniczną, artystyczno-architektoniczną i rolno-leśno-ogrodniczą. W nich powinna się skupić cała inicjatywa i kierownictwo pracą naukową młodzi. akad. Poszczególne koła przez referentów mogą pozostawać w bliskim kontakcie z odpowiednimi sekcjami, współdziałać, przeprowadzać łącznie pewne badania i prace naukowe, a ułatwianie im realizacji zamierzeń (np. staranie o fundusze,

o możliwość wyjazdu zagranicę) leży w obowiązkach Zarządu Związku. Dotąd koła warszawskie były pod pewnemi względami uprzywilejowane, obecnie obowiązkiem Związku będzie wyrównanie tego stanu. Oczywiście Zarząd Związku nic nie będzie mógł zrobić bez dobrej woli i czynnego poparcia jego usiłowań ze strony kół, sekcji i reprezentacji uczelnianych.

Powstanie Związku było dowodem, że sprawy naukowe, stojące od czasu wojny w życiu akademickim na drugim planie, zaczynają być znowu z należytem zrozumieniem traktowane.

Ogólnopolskie organizacje ideowo-polityczne i wychowawcze.

Akademicka Młodzież Ludowa.

Organizacja oparta na ideologii ludowej, powstała w r. 1922 z przekształcenia się istniejącej od r. 1921 grupy p. n. „Młodzież Demokratyczna—Zarzewie”. Skupia przeważnie młodzież wychodzącą z ludu. Główny nacisk kładzie na prace samokształceniowe członków, starając się wyrobić z nich świadomych wyznawców i zdecydowanych pionierów idei ludowej. Organizacja nie jest związana z żadną partją polityczną starszego społeczeństwa, utrzymuje jednak kontakt z instytucjami i organizacjami kulturalno-oświatowymi wsi, w pierwszym rzędzie ze Związkiem Młodzieży Wiejskiej, Kółkami Rolniczymi, Związkiem Teatrów Ludowych i t. p. Członkowie organizacji prowadzą pracę oświatową drogą wyjazdów z odczytami i pogadankami, jako też przez zawiązywanie lokalnych kół wymienionych wyżej organizacji oświatowych. Środowiska: w Warszawie, Krakowie („Czytelnia”), Lwowie („Posiew”), Poznaniu („P. A. M. L.”).

„Filarecja”.

Jedna z trzech istniejących przed wojną organizacji ideowych młodzieży, prowadzi pracę głównie na terenie Warszawy, wśród młodzieży akademickiej Uniwersytetu i Politechniki, próbując jednak organizować w niewielkim zakresie również i kolegów-absolwentów, zwłaszcza z pośród urzędników państwowych.

W dziedzinie wydawnictw, „Filarecja”, oprócz sporadycznych enuncjacji i odezów, prowadziła w roku ubiegłym własny organ p. t. „Przebojem”, którego wyszło trzy numery. W piśmie tym, obok artykułów pogłębiających ideologję filarecką i zagadnienia etyczno-społeczne, poważne miejsce udzielane było sprawom akademickim. Niezależnie od tego wydana została, jako samoistna odbitka, broszura p. t. „Deklaracja Ideowa”.

Młodzież Monarchistyczna.

Kierunek monarchistyczny na gruncie życia ideowego młodzieży akademickiej reprezentuje zrzeszenie, powstałe w Warszawie w roku ak. 1919/20, p. n. „Organizacja Młodzieży Narodowo-Zachowawczej”. Ustalenia swej ideologii O. M. N. Z. dokonała na Zjeździe, odbytym w Poznaniu w dniu 11 marca roku 1922. Jako wytyczne hasła programu przyjęto: nacjonalizm, monarchizm i katolicyzm. Na Zjeździe tym przyjęto również obecną nazwę „Młodzieży Monarchistycznej” oraz wybrano Radę Naczelną, która wyłoniła Komitet Wykonawczy, mający swą siedzibę w Poznaniu.

Młodzież Wszechpolska,

Ideologią Młodzieży Wszechpolskiej jest nacjonalizm. Organizacja ta pragnie skupić w swych szeregach tych z pośród akademików, w których przekonaniu naród jest najwyższym z dóbr ziemskich. Analizie teoretycznej nacjonalizmu poświęcony jest organ centralny Młodzieży Wszechpolskiej—„Głos Akademicki”, wychodzący od 1920 r. Stara się on wykazać, że nacjonalizm nie jest wyłącznie doktryną polityczną, lecz że znajduje swe odbicie we wszystkich dziedzinach życia duchowego, wpływając na ich treść lub styl. Dotyczy to nauki, literatury, sztuki i t. d.

Ideologia ta nie podlegała zmianom przez cały czas istnienia organizacji, od zawiązania jej w r. 1916 p. n. „Koło Imienia Mochackiego”. W grudniu 1919 roku org. przyjęła nazwę „Narodowego Zjednoczenia Mł. Ak.” Na I Ogólnym Zjeździe Polskiej Młodz. Akad. w Warszawie w r. 1920 większego wpływu nie miała. W styczniu r. 1921 nastąpił w organizacji rozłam, gdyż część członków, porzuciwszy platformę nacjonalistyczną, wystąpiła, tworząc osobną grupę „Młodzież Demokratyczna—Zarzewie”, dziś znaną, jako „Akademicka Młodzież Ludowa”. Od jesieni r. 1921 liczebność organizacji zaczęła się szybko wzmacniać. Na II Ogólnym Zjeździe P. M. A. w Wilnie (grudzień 1921) znalazł się szereg przedstawicieli Narodowego Zjednoczenia M. A. ze wszystkich środowisk akad. Rzplitej. W marcu r. 1922 odbył się I Ogólny Zjazd Narodowego Zjednoczenia, który ustalił łączność międzyorganizacyjną środowisk i uchwalił w nowej redakcji Deklarację Ideową. Nazwę organizacji zmieniono na Młodzież Wszechpolską, celem nawiązania do tradycji ruchu wszechpolskiego. Drugi Ogólny Zjazd Młodzieży Wszechpolskiej, zwołany w kwietniu 1923 roku do Poznania, zadań reorganizacyjnych już nie miał.

Praca ideowo-wychowawcza rozwijała się na zebraniach plenarnych i w sekcjach. Celem jej jest: 1) pogłębienie ideologii nacjonalistycznej, 2) przygotowanie członków do zadań, które stoją przed młodym nacjonalizmem—praca wychowawcza. Działalność najważniejszej z sekcji—sekcji pracy społecznej, rozwija się nazewną, poza organizacją akademicką

Sekcja tworzy koła, skupiające młodzież rzemieślniczą i robotniczą pod hasłami nacjonalizmu i prowadzi w nich pracę oświatową.

Na terenie akademickim, poza organizacją, członkowie Młodzieży Wszechpolskiej pracują w kołach samopomocowych i naukowych. Wszechpolsacy, członkowie tych kół, za dodatkowy obowiązek uważają pracę nad wyparciem wpływów żydowskich z tych placówek.

Hasło „numerus clausus” w sensie ograniczenia procentowego żydów na polskich uczelniach wyższych, zostało wysunięte w całej ostrości po raz pierwszy przez „Młodzież Wszechpolską” (Koło Warszawskie).

Niezależna Młodzież Narodowa.

Opiera swój program, podobnie jak Związek Młodzieży Wszechpolskiej, na podłożu zdecydowanego nacjonalizmu. „Niezależna Młodzież Narodowa” widzi podstawę swej odrębności: a) w wysunięciu na czoło programu organizacyjnego zadań wychowawczych i w wypływającej stąd niezależności od wpływów i kierunków politycznych starszego społeczeństwa, b) w istnieniu niesformułowanych ściślej różnic ideologicznych w odniesieniu do zagadnień gospodarczego i społecznego życia Polski współczesnej. Organizacja ta powstała wiosną roku 1920, skutkiem rozłamu w Org. Mł. Nar., połączonego z opuszczeniem szeregów tej ostatniej przez dość liczne grono akademików, odgrywających uprzednio poważną rolę w pracach O. M. N., a przeważnie związanych pomiędzy sobą silnymi węzłami ściślej współpracy na gruncie środowisk emigracji polskiej z lat 1914—1918.

Początkowa praca Niezależnej Młodzieży Narodowej ogniskowała się niemal wyłącznie w Warszawie, słabo jedynie oddziałując na teren innych środowisk akademickich. Dopiero r. 1922 przyniósł poważną zmianę w rozkładzie sił i wpływów organizacji. W marcu t. r. warszawska organizacja Niezależnej Młodzieży Narodowej nawiązuje ścisły kontakt organizacyjny z lwowską Akademicką Młodzieżą Narodową, w maju zaś ze Związkiem Młodzieży Narodowej w Wilnie, przyczem oba środowiska przyjmują nazwę organizacji warszawskiej.

W kwietniu tegoż roku rozpoczyna organizacja (we Lwowie) wydawnictwo miesięcznika „Akademicka Myśl Niezależna”. Wobec jednak braku funduszy, po ukazaniu się 3-go zeszytu, wydawnictwo zostaje w czerwcu zawieszone.

Praca wewnętrzna organizacji obejmowała w roku akad. 1921/22 przede wszystkim zgłębianie stosunku ideowych organizacji młodzieży akademickich do starszego społeczeństwa oraz badanie aktualnych problemów nacjonalistycznych w Polsce i na Zachodzie. Nadto wiele uwagi

poświęcono rozpatrywaniu kwestyj społecznych i współczesnych prądów etycznych, pojawiających się wśród powojennego pokolenia młodzieży akademickiej. W pracach zewnętrznych tego okresu wysuwa się na czoło wszechstronne przygotowanie się Organizacji do II Ogólnego Zjazdu Polskiej Młodzieży Akademickiej w Wilnie, jak również wydatna praca wielu kolegów na gruncie poszczególnych placówek życia akademickiego.

„Odrodzenie“.

Stowarzyszenie akademickie, zawiazane w roku 1919, za cel uważa działalność wychowawczą w duchu ideałów katolickich i narodowych. W pracy swej nie ogranicza się wyłącznie do terenu akademickiego, lecz prowadzi ją również na gruncie kół młodzieży robotniczej.

Tak więc w roku 1921/22, w jednym tylko środowisku warszawskim, członkowie - akademicy „Odrodzenia“ wygłosili przeszło 150 referatów na 11 kołach młodzieży robotniczej. Równocześnie prowadzona jest systematyczna praca intelektualna wewnątrz stowarzyszenia, zarówno na tygodniowych zebraniach dyskusyjnych ogólnych, jak również na sekcjach teoretycznych.

Mimo krótkiego względnie okresu istnienia—„Odrodzenie“ zdołało objąć wpływami swymi wszystkie sześć polskich środowisk akademickich tworząc koła lokalne w Poznaniu, Krakowie, Lwowie, Lublinie i Wilnie.

Organem stowarzyszenia jest systematycznie ukazujący się miesięcznik „Prąd“, poświęcony szczególnie dyskusji na temat zagadnień etycznych, jak również sprawom kościoła katolickiego i polskiego życia narodowego.

Organizacja Młodzieży Narodowej.

Najstarsza z istniejących dziś organizacji młodzieży akademickiej początkiem swym sięga lat 1885—7, gdy z inicjatywy grona działaczy politycznych, skupiających się około osoby pułkownika Zygmunta Miłkowskiego (T. T. Jeża), tworzyły się w środowiskach akademickich, zarówno na emigracji, jak też na ziemiach polskich, ośrodki odradzającego się po roku 1863-im ruchu niepodległościowego.

Podnosząc wśród ogólnej martwoty i rezygnacji hasło niegasnącej walki czynnej o niepodległość, ruch ten jednoczył w sobie pierwiastki zdecydowanego nacjonalizmu państwowego z wyraźnym radykalizmem społecznym. Istniejąc w kraju wyłącznie w postaci organizacji o charakterze konspiracyjno-spiskowym, na emigracji wcześniej przejawiał się on nazewną w postaci rozwijającego się tam od roku 1887 stowarzyszenia p. n. „Zjednoczenie T-w młodzieży polskiej zagranicą“.

W ciągu czterdziestoletniej blisko nieprzerwanej pracy organizacyjnej, przeżywała „Młodzież Narodowa“ szereg momentów, których ocena należy do przyszłego historyka życia młodzieży polskiej końca XIX i początków XX stulecia. Związana pierwotnie dość blisko z całością ruchu narodowo-demokratycznego, zerwała wszelkie łączące ją z tym ruchem węzły, gdy w latach 1903—1908 Stronnictwo Narodowej Demokracji wyrzekło się programu pierwszych dziesięcioleci swego istnienia. Wskutek zaś różniczkowania się poglądów młodzieży akademickiej, pozostającego w związku z różniczkowaniem się życia politycznego starszego społeczeństwa, organizacja przeżyła w okresie lat 1887—1914 dwukrotne rozłamy wewnętrzne, które pociągnęły za sobą powstanie w roku 1899 „Związku Młodzieży Postępowej“ („Filarecja“) oraz w roku 1909 „Organizacji Młodzieży Niepodległościowej“ („Zarzewie“). Odbicie tych przeżyć wewnętrznych „Organizacji Młodzieży Narodowej“ znaleźć można przede wszystkim na łamach jej wydawnictw periodycznych okresu przedwojennego (We Lwowie „Tekę“, w Krakowie „Sprawę“ i „Młodzież“, w Wilnie „Pobudkę“, w Poznaniu „Brzask“, w Warszawie „Znicz“ i „Dla Polski“).

W latach wojny działalność „Młodzieży Narodowej“ szła przede wszystkim w dwóch kierunkach: 1) udziału w ruchu zbrojnym w szeregach I-ej Brygady, lub w pracach przygotowawczych wojskowych, początkowo (rok 1914/15) na terenie stworzonej przez siebie „Wolnej Szkoły Wojskowej“, następnie (lata 1915/18) w szeregach P. O. W., 2) budzenie dążeń niepodległościowych wśród ogółu polskiej młodzieży akademickiej. W obu kierunkach praca ta prowadzona była w ścisłej łączności z pracami zarówno młodzieży „filareckiej“, jak „zarzewiackiej“. Odbiciem tego okresu pracy mogą być wojenne warszawskie wydawnictwa Organizacji: „Miesięcznik Młodzieży Polskiej“ oraz „Dla Polski“.

Ostatni wreszcie powojenny, okres pracy O. M. N., rozpoczynający się z końcem roku 1920, to jest z chwilą powrotu większej liczby kolegów organizacyjnych z wojska—jest okresem krystalizowania sobie przez organizację programu dążeń i prac, dostosowanych do zmienionych warunków życia narodowego. Na czoło zadań organizacyjnych wysuwa się postulat wychowawczy: wytworzenie typu polaka-obywatela, umiającego dążyć do zapewnienia własnemu narodowi wszechstronnego rozwoju, drogą spotęgowania wszystkich sił narodowych. Spotęgowanie to możliwie jest tylko w ramach własnego państwa, opartego na ustroju wybitnie demokratycznym i umiającego pogodzić interes państwowy z interesem najszerzych mas obywateli. Na gruncie akademickim O. M. N. przeciwstawia się zdecydowanie zarówno apatii i bierności w stosunku do zagadnień życia publicznego, czy to akademickiego, czy też ogólnonarodowego, jak też próbom przenoszenia na grunt akademicki sporów i metod partyjnych starszego społeczeństwa.

Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej.

Powstaje w końcu r. ak. 1917/18, gdy część członków akademickiego zrzeszenia „Promień”, później przemianowanego na „Filarecję”, opuszcza szeregi stowarzyszenia, aby utworzyć nowe ugrupowanie akademickie.

Ugrupowanie to, zarówno w swej deklaracji ideowej, jak i w szeregu wystąpień na terenie akademickim, podkreśla z całym naciskiem swój charakter społeczno-rewolucyjny i solidarność swą z międzynarodowym ruchem robotniczym. Nie odrywa się wszakże od polskiej rzeczywistości i bierze czynny udział we wszelkich wystąpieniach akademickich przeciwko gwałtom władz okupacyjnych, a po Traktacie Brzeskim wysyła grupę kolegów na Ziemię Chełmską, w celu propagandy społeczno-rewolucyjnej i narodowej wśród ludności, którą Traktat ten usiłował oderwać od polskiej macierzy.

Przewrót listopadowy 1918 r., zostaje Z. N. Mł. Soc. przygotowany. Członkowie Związku biorą czynny udział w akcji rozbrajania władz okupacyjnych, w organizowaniu pierwszych placówek samodzielnego życia państwowego, wyłaniających się żywiołowo, od dołu, na drodze rewolucyjnej.

Część bierze wybitny udział w pracy organizacyjnej klasy robotniczej. Wielu—przeważnie członków jednocześnie Pogotowia Bojowego P. P. S.—staje w szeregach Milicji Ludowej.

Wznowienie wykładów na wyższych uczelniach Rzeczypospolitej znów skupia członków Związku w ramach wspólnej organizacji akademickiej. Wprawdzie spora część kolegów pozostaje nadal w wojsku, wzgl. zaangażowana jest w akcji plebiscytowej na G. Śląsku. Rozpoczynają się już wszakże systematyczne zebrania organizacyjne, odczyty, wieczory dyskusyjne i t. d. Praca ta wzmaga się wybitnie po odparciu inwazji bolszewickiej, w związku z demobilizacją akademików-wojskowych. Nawiązuje się kontakt z ugrupowaniami akademickiej mł. socjalistycznej w innych ośrodkach uniwersyteckich poza Warszawą. Wychodzą trzy numery czasopisma „Głos Niezależny”, z których pierwszy zawiera wspólną Deklarację Zarządu Związku oraz Redakcji. Koniec roku ak. zbiega się z wybuchem III powstania na G. Śląsku. Związek wydaje odezwę, w której wyjaśnia sens nie tylko narodowy, lecz również i wybitnie społeczny wybuchu. Dwudziestu kilku kolegów, działając w porozumieniu ścisłym z władzami Związku, udaje się do oddziałów powstańczych.

Pod znakiem dokonyującego się zjednoczenia ruchu polskiej mł. socjalistycznej na wyższych uczelniach Rzeczypospolitej, rozwija się praca w szeregach Z. N. M. S. We Lwowie już w lecie 1921 r. odradza się Związek Polskiej Ak. Mł. Socjalistycznej „Życie”. W październiku tegoż roku powstaje pod analogiczną nazwą organizacja mł. socjalistycznej w Krakowie. W marcu 1922 r. wyłania się organizacja młodzieży socjalistycznej

„Ogniwo” na terenie Uniwersytetu Lubelskiego. Jednocześnie w Warszawie rozwijają się Koła Związku na Uniwersytecie, Politechnice, Wolnej Wszechnicy Polskiej, w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i Wyższej Szkole Handlowej.

Zjazd Warszawski, obradujący w maju 1922 r. p. n. I Zjazdu Niezależnych Związków Ak. Mł. Socjalistycznej, gromadzi reprezentantów wszystkich wymienionych wyżej organizacji. Przez aklamację stwierdzone zostaje zjednoczenie ruchu, po czym jednomyślnie przyjęto Deklarację Ideową i Statut Zjednoczonego Związku.

Stanowiskiem zasadniczym Związku jest bezpartyjność ruchu młodzieży i niezależność jego od stronnictw politycznych. Pierwszy ustęp Deklaracji Ideowej podkreśla to w słowach, iż Związek „nie zamierza kształcić wyłącznie działaczy społecznych”, lecz chce „wychować kadry młodego pokolenia inteligencji socjalistycznej, rozumującej w nowych kategoriach społecznych, świadomej braterstwa swego z międzynarodowym obozem Pracy”.

Akademickie Koła Harcerskie.

Koła harcerskie („Koła starszych harcerzy”) powstały w poszczególnych środowiskach akademickich przeważnie w roku 1919, skupiając przede wszystkim młodzież wyszłą z szeregów szkolnych Zw. Har. Pol. Celem kół akademickich jest zrzeszanie harcerzy, studjujących na wyższych uczelniach i utrzymanie wśród nich węzłów braterskiej łączności, pielęgnowanie i pogłębianie ideologii harcerskiej, wyniesionej z pracy w drużynach szkolnych, przygotowanie się drogą pracy wewnętrznej referatowo-dyskusyjnej do przyszłej pracy społecznej i organizacyjnej, wreszcie zapewnienie młodszemu druzynom Zw. Pol. kadr odpowiednio przygotowanego materiału instruktorskiego.

Skutkiem inwazji bolszewickiej, która na pewien czas zatamowała możliwość rozwoju akademickich kół harcerskich, dopiero rok szk. 1921/22 stworzył warunki, odpowiadające podjęciu normalnej pokojowej pracy. W lipcu r. 1921 odbył się w Ostrowie I-szy Zjazd Starszego Harcerstwa. W kwietniu roku 1922 wychodzi w Poznaniu I-szy zeszyt czasopisma akademickiej młodzieży harcerskiej, p. t. „Nasze Życie”. Odtąd rozwój prac akad. kół harcerskich systematycznie postępuje naprzód.

Chrześcijański Związek Akademików w Polsce.

Chrześcijański Związek Akademików w Polsce został powołany do życia na Zjeździe w Goleiszowie na Śląsku Cieszyńskim w lipcu r. 1921. Objął on wyższe uczelnie Warszawy, Poznania, Krakowa i Lwowa. Cele jego i metody pracy zostały określone w broszurze p. t. „Chrześcijański

Związek Akademików w Polsce" Warszawa — Kraków r. 1923, a zwłaszcza w tak zwanej „Deklaracji Golezowskiej“.

Ch. Z. A. wyrósł z ciężkich przejść i trudów chwili obecnej. Połączył ludzi, którzy w wielkich ogólnoludzkich religijnych ideałach postanowili znaleźć ratunek na zło chwili obecnej. Połączył ludzi rozmaitych religijnych i politycznych przekonań, których spajało z sobą jednakie pragnienie przebudowy życia, tak indywidualnego, jak i społecznego, na zasadach etyki Chrystusowej i gorąca wiara w możliwość tej przebudowy. Równocześnie jednak Związek chce być Związkiem religijnym, o określonych dogmatach, lecz ma cechy Związku etyczno-społecznego, mającego na celu nie budowę jakiegoś nowego wyznania, lecz tylko wyłącznie pracę nad moralnym odrodzeniem ludzi w skład jego wchodzących i przygotowanie ich do przyszłej nieustraszonej i nieugiętej walki o wielkie Chrystusowe ideały miłości i sprawiedliwości.

Ch. Z. A. jest Związkiem narodowym. Wyrósł z tradycji myśli polskiej epoki romantycznej i do niej pragnie nawiązać. Uważa „miłość ojczyzny za jeden z najświętszych łączników między ludźmi a służbą ojczyźnie za jedną z najistotniejszych konsekwencji naszej chrześcijańskiej postawy wobec życia“ (art. 2 Dekl. Sandomierskiej). Dzieła religijno-filozoficzne Mickiewicza i Cieszkowskiego stanowią, oprócz Pisma Św., ulubiony przedmiot rozważań Związku.

Praca Ch. Z. A. ogniskowała się w r. 1921/22 głównie w kółkach etycznych. Prócz tego urządzano również zebrania ogólne dla członków i zaproszonych gości. Między innymi podczas świąt Wielkanocnych urządzono w Krakowie 6-dniowy Kurs kierowników kółek, gdzie omówiono wy-czerpująco zagadnienia metod pracy.

Drugi z rzędu Walny Zjazd Ch. Z. A. odbył się w r. 1922 w czerwcu w Sandomierzu. Na Zjazd przybyło około 80 osób, członków i gości. Na Zjeździe sprecyzowano ostatecznie podstawy ideowe Ch. Z. A. w t. zw. Deklaracji Sandomierskiej. Stwierdzono raz jeszcze w art. 1 powyższej deklaracji, że Ch. Z. A. nie chce stwarzać zbiorowej podstawy religijnej, to znaczy, że nie przyjmuje żadnej wyznaniowo-dogmatycznej podstawy, lecz chce tylko „połączyć ludzi, dla których ideały religijne i etyczne stanowią najgłębszą treść życia i którzy chcą wspólnie je urzeczywistniać zarówno w sferze indywidualnej, jak społecznej“.

Związek Polskich Korporacji Akademickich.

Korporacje stanowią odrębny typ organizacji ideowych młodzieży. Wyróżniają się one ścisłą karnością organizacyjną, towarzyskim zżyciem członków, specyficzną budową organizacji (podział członków na kategorie: kandydatów, rzeczywistych, filistrów), naciskiem położonym na uzewnętrznienie łączności korporacyjnej (barwy i godła), wreszcie szczegól-

nym uwzględnieniem zasad postępowania, zgodnego z przepisami honoru korporacyjnego.

Silny obecnie rozwój ruchu korporacyjnego datuje się na wyższych uczelniach polskich dopiero od lat kilku. Bogata jest natomiast przeszłość kilku najstarszych korporacji, założonych przez młodzież polską, na niektórych wyższych uczelniach poza krajem (w Rydze, Dorpacie, Wiedniu). Istniejąc tam w ciągu wielu dziesiątków lat, potrafiły one skupić i trwale związać z sobą dużą część studjującej na obczyźnie młodzieży.

Korporacje dzisiejsze stoją na gruncie wspólnych uchwał ideowych, powziętych na zjeździe konstytucyjnym „Związku Polskich Korporacji Akademickich“ (Z. P. K. A.) w kwietniu roku 1921. Zasadniczą myślą tych uchwał jest uznanie za najwyższy cel życia każdego korporanta „pracy dla Polski, dla jej wielkości i potęgi“. Praca ta pojęta jest jako „praca dla całego Narodu“, połączona z przeciwstawieniem się „wszystkim prądom i dążeniom, które ponad interesy Narodu i Państwa, jako całości, wynosić pragną interesy osobiste, partyjne i klasowe“. Dalsze punkty tej wspólnej deklaracji ideowej mówią o obronie polskości przed niebezpieczeństwem obcych żywiołów, zagrażających jednolitości narodowego charakteru oraz o duchu demokratyzmu i równości, jaki winien panować w korporacjach.

„Związek Polskich Korporacji Akademickich“, powołany do życia na wspomnianym Zjeździe w Poznaniu, „jest organem łącznego działania“ oraz „instytucją reprezentacyjną wszystkich korporacji“. W poszczególnych środowiskach akademickich spełniają to zadanie miejscowe koła międzykorporacyjne, prowadzone w każdym semestrze przez inną z miejscowych korporacji, według kolejności starszeństwa. W każdym środowisku, gdzie istnieją przynajmniej dwie korporacje, winien istnieć Sąd Międzykorporacyjny, składający się z przedstawicieli miejscowych korporacji po jednym od każdej. W roku 1922 w skład Z. P. K. A. wchodziły korporacje wyższych uczelni Warszawy, Wilna, Poznania, Lwowa i Gdańska.

Centrala Akademickich Związków Sportowych.

Związki sportowe istnieją we wszystkich środowiskach akademickich. Powstawanie związków sportowych datuje się od chwili zrzucenia pęt zaborczych. Myśl utworzenia Centralnej nadrzędnej organizacji nurtowała już od r. 1921, definitywnie jednak Centrala Akademickich Związków Sportowych powstała w 1923. Centrala A. Z. S. dąży do podnoszenia poziomu sportowego, umocnienia węzłów organizacyjnych oraz otrzymania i rozszerzenia serdecznych stosunków międzynarodowych, w którym to kierunku zrobiono już bardzo dużo.

Związek Akademickich Stowarzyszeń Krajoznawczych.

Związek Akademickich Stowarzyszeń Krajoznawczych powstał na I-szym Ogólnoakademickim Zjeździe Krajoznawczym, który odbył się w Warszawie w dn. 8, 9 i 10 kwietnia 1922 r. przy udziale 12 organizacji akademickich.

Celem Związku jest: a) koordynacja prac stow. akademickich, mających pośredni lub bezpośredni związek z krajoznawstwem, w kierunku jednolitej i planowej akcji tak dla całego krajoznawstwa, jak i dla poszczególnych jego działów: przyrodniczo-geologicznego, humanistycznego, oraz związanych ze sztuką, dziejami, kulturą ojczystą, archeologią, ludoznawstwem, jako też przemysłem; b) organizowanie akademickich kół krajoznawczych i z krajoznawstwem związanych w tych środowiskach, gdzie ich niema; c) zbiorowa reprezentacja prac krajoznawczej młodzieży akademickiej wobec zainteresowanych temi pracami władz państwowych i uniwersyteckich, instytucji naukowych i towarzystw krajoznawczych; d) współdziałanie z instytucjami naukowymi i władzami państwowymi oraz z Pol. T-wem Krajoznawczem w zakresie prac naukowych i organizacyjnych, związanych z krajoznawstwem polskim.

Do osiągnięcia tych celów Związek dąży następującymi drogami: a) prowadzi pracę nad zebraniem wszelkich niezbędnych materiałów krajoznawczych do wydania map, broszur, monografii, opisów, ilustracji i t. p.; b) prowadzi rejestrację wszelkich prac krajoznawczych młodzieży akademickiej; c) urządza wycieczki krajoznawcze i turystyczne; d) organizuje akademickie wystawy krajoznawcze; e) zakłada akademickie domy wycieczkowe, buduje własne schroniska, lub popiera budowę innych.

Do Związku należą następujące stowarzyszenia: w Warszawie: 1) Koło Akademickie Krajoznawcze, 2) Koło starszego Harcerstwa, 3) Związek Słuchaczy Architektury; we Lwowie: 4) Akademicki Klub Turystyczny, 5) Koło przyrodników, 6) Koło Historyków; w Poznaniu: 7) Akad. Zw. Sport, Sekcja Krajoznawcza, 8) Koło Historyków; w Lublinie: 9) Towarzystwo Ludoznawstwa Polskiego, 10) Koło Historyczne.

Organizacje lokalne młodzieży.

WARSZAWA.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

Młodzież polską środowiska warszawskiego w sprawach niedotyczących bezpośrednio i wyłącznie poszczególnych dziedzin życia akademickiego, jak samopomocowych, naukowych i t. p., reprezentowała od początku wskrzeszenia Uniwersytetu i Politechniki Konferencja Delegatów Organizacji Ideowych. Ona to kierowała całym ruchem młodzieży, zwróconym przeciwko okupantom, ona organizowała akcję młodzieży w listopadzie roku 1918 i w lipcu 1920. W okresie powojennym Konferencja rozpada się, jej miejsce zajmuje ad hoc zwoływana Konferencja Międzystowarzyszeniowa, w której skład wchodzi każdorazowo wyznaczeni delegaci wszystkich typów organizacji, przyczem sama Konferencja ustala liczbę głosów dla przedstawicieli poszczególnych kurj (samopomocowej, naukowej i t. d.). W łonie Konferencji rozpoczęte zostają w r. 1921 prace, zmierzające do powołania do życia stałej reprezentacji—Rady Akademickiej. Kwestja bezpośredniości czy pośredniości wyborów utracą wszelkie pozytywne rozwiązanie tej sprawy. Przy organizacji II Zjazdu Ogólnego na terenie Warszawy Konferencja przechodzi pewien kryzys, związany z kwestją, czy delegaci na Zjazd mają być powoływani drogą wyborów bezpośrednich, czy też mają być przedstawicielami zarządów stowarzyszeń. Później, po scysji z kurją samopomocową, Konferencja Międzystowarzyszeniowa w semestrze letnim r. 1921/22 nie ujawnia już działalności.

Po III Og. Zjeździe we Lwowie, podobnie jak w innych środowiskach, zostaje powołany przez Naczelny Komitet Akademicki Komitet Miejskowy, a blok organizacji centro-lewicowych powołuje na podstawie 5-io przymiotnikowego prawa wyborczego swoją reprezentację, t. zw. Radę Akademicką Środowiska Warszawskiego.

Organizacje samopomocowe.

Centrala Akademickich Bratnich Pomocy.

Uporządkowanie życia samopomocowego i gospodarczego młodzieży warszawskiej nastąpiło w roku 1921. Od roku 1915, kiedy obok szkoły rolniczej i handlowej zostają restytuowane Uniwersytet i Politechnika, aż do

roku 1920, a nawet do 1921, pomoc dla młodzieży akademickiej, ogniskując się całkowicie w uczelnianych towarzystwach Bratniej Pomocy, jest w bardzo małym stopniu skoordynowana. Towarzystwa Bratniej Pomocy działają niezależnie jedno od drugiego, a pomoc przez nie udzielana opiera się w dużej mierze na pożyczkach pieniężnych, przyczem niema postawionej wyraźnie zasady zwrotnej pomocy (wyjąwszy pożyczki terminowe). Istnieją próby scentralizowania akcji samopomocowej i ustalenia dla niej programu; nie osiągają one jednak poważnych rezultatów, nie licząc sporadycznych akcji, które w pewnych momentach, jako ogólnoakademickie, są wspólnie podejmowane przez wszystkie Bratnie Pomocy. Stałą próbą taką była działalność, a raczej wegetacja, t. zw. Komisji Międzystowarzyszeniowej Towarzystw Samopomocowych i Kulturalno-Ekonomicznych Wyższych Uczelni w Warszawie. Do wspomnianych zaś akcji zaliczyć należy: działalność Akademickiej Komisji Reemigracyjnej (pomoc studentom powracającym z Rosji—rok 1917/18), Akademickiego Komitetu Pomocy Studentom-Żołnierzom (1918/1919 r.), Sekcji Pomocy Studentom-Żołnierzom (1919/1920 r.—pomoc studentom wojskom urlopowanym na studia i pełniącym służbę czynną), Wydziału Opieki nad żołnierzem przy Lidze Akademickiej Obrony Państwa i t. zw. PAP'u (pomoc akademikom powracającym z wojska—1920 r.) [Komisja Międzystowarzyszeniowa T. S. i K. E. (skrót Centrala) powstała zaraz po uruchomieniu Uniwersytetu i Politechniki, z dawnej organizacji centralnej zrzeszeń słuchaczy szkół: handlowej, rolniczej, mechaniczno-technicznej Wawelberga i Rotwanda i in. Miała ona na celu uzgadnianie działalności swych zrzeszeń, oraz przeprowadzenie wspólnych akcji. Zarówno w jednym, jak i w drugim zakresie, właściwe miejsce i znaczenie otrzymuje ta organizacja, przemianowana później na Centralę Akademickich Bratnich Pomocy, na początku roku 1921. Impuls w tym kierunku dała akcja PAP'u, którą poprowadziła Centrala, stwarzając przez przeprowadzenie łącznej i jednolitej akcji pomocy kolegom zdemobilizowanym podstawę do skoordynowania wewnętrznego życia samopomocowego i gospodarczego poszczególnych uczelni.

Centrala jest obecnie instytucją, w której rozstrzyga się wszystkie wspólne sprawy Bratnich Pomocy i przez którą jest reprezentowana w sprawach samopomocowych polska młodzież akademicka Warszawy, jest więc ona organem łącznego działania Bratnich Pomocy w zakresie akcji gospodarczej. Centrala prowadzi pracę, mającą na celu gromadzenie niezbędnych środków materialnych, ustala i uzgadnia formy pomocy, zarządza i zaopatruje instytucje gospodarcze, jak domy, kuchnie i t. p. Najwyższym organem Centrali jest Rada, złożona z delegatów walnych zgromadzeń (względnie rad nadzorczych) i zarządów poszczególnych zrzeszeń. Organem administracyjnym Centrali jest Wydział Wykonawczy.

W skład Centrali wchodzi Bratnie Pomocy, istniejące na wszystkich

wyższych uczelniach Warszawy, a więc:

Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu Warszawskiego,
 „ „ Studentów Politechniki Warszawskiej,
 „ „ „ Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.
 „ „ „ Wyższej Szkoły Handlowej,
 „ „ „ Rzeczyw. Słuchaczy Wolnej Wszechnicy Polskiej,
 „ „ Studentów Państwowego Instytutu Dentystycznego,
 „ „ Studentów Szkoły Nauk Politycznych,
 „ „ Studentów Szkoły Sztuk Pięknych.

Przy Centrali istnieją komisje autonomiczne, luźno związane z organami adm. Centrali, działające w ramach ściśle określonych. Tu zaliczyć należy: 1. Komisję Dochodów Niestalych, powoływana ad hoc dla przeprowadzenia pewnych imprez dochodowych; 2. Komisję Zdrowia, załatwiająca sprawy, związane z udzielaniem pomocy lekarskiej oraz czuwająca nad warunkami higienicznymi i zdrowotnymi agend i 3. Komisję Pomocy Koleż., składającą się z przedstawicieli Brat. Pomocy i zarządów poszcz. kuchni i domów ak., mającą za zadanie ustalanie zasad kwalifikacji, rozdziału i form pomocy.

Pomoc, udzielana przez Centralę, szła w kilku kierunkach:

1. W zakresie pomocy mieszkaniowej prowadzono kilka ognisk i domów akademickich.

Dom Ak. przy ul. Polnej 50 na	179 miejsc
Dom Ak. im. J. Piłsudskiego na	510 miejsc
Ognisko przy ul. Lwowskiej 12 na	110 miejsc
Ognisko przy ul. Grochowskiej 77 na	40 miejsc
Ognisko III, przy ul. Koszykowej 53 na	15 miejsc
Ognisko 4, przy ul. Koszykowej 80 na	20 miejsc
Ognisko 5, przy ul. Złotej 63 na	9 miejsc
Ognisko przy ul. Jasnej na	39 miejsc
Bursa Wyższ. Szk. Handl. na	25 miejsc

2. Pomoc żywnościowa udzielana była w postaci obiadów i kolacji w kuchniach akademickich po cenach b. niskich, ustalanych według obliczeń zarządów kuchni, a zatwierdzanych przez Komisję Pomocy Koleżeńskie.

Ogółem było 3 kuchnie: I — przy ul. Koszykowej № 80 — w specjalnym budynku, III — w Domu Akademickim w Koszarach Blocha, IV — w Domu Akademickim (Polna 50), kuchnie wydawały dziennie około 2.000 obiadów. Kuchnia II przy ul. Mokotowskiej z końcem czerwca r. 1922 została zlikwidowana z powodu braku funduszy.

3. Pomoc odzieżowa. Centrala zajęła się organizacją wydawania odzieży i bielizny, otrzymanej od Wszechświatowej Federacji Studentów Chrześcijan, tudzież sama czyniła zakupy materiałów włókienniczych i t. p.

4. Pomoc lekarska ujawniła się w wysyłaniu kolegów do sanatorium w Obornikach i do Domu Zdrowia w Zakopanem, który stał się własnością Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy M. A. Ogółem w Domu Zdrowia jest 42 miejsca, z czego dla środowiska warszawskiego przypada 10—12 miejsc.

Prócz tego Centrala prowadzi własną kolonję letnią i uzdrowisko w Drobinie dla 12 osób. Kolonję Akademicką im. Leona Papińskiego. Podczas wakacyj r. 1922 Centrala warszawska, zwyczajem lat poprzednich, organizowała kolonje akademickie w Gdyni.

Nadto Centrala poczyniła starania i wyjednała ulgi dla członków Bratnich Pomocy w teatrach miejskich oraz w teatrach Szyfmana, do których otrzymuje pewną ilość biletów po bardzo niskich cenach.

Drukarnia i warsztaty szewcko-krawieckie, prowadzone przez Centralę na zasadach handlowych, zaspakajały potrzeby instytucyj akademickich i członków Bratnich Pomocy. Drukarnia wykonywa prace również dla osób i instytucyj nieakademickich.

W kwietniu roku 1922 Centrala rozpoczęła starania celem uzyskania placów pod budowę domów akademickich. Na skutek tych starań magistrat miasta przeznaczył na ten cel teren przy ul. Grójeckiej, wielkości 22 tys. m². Kolonja akademicka, która ma być na tym terenie urządzona, składać się będzie z domów mieszkalnych, budynku dla kuchni i spóldzielni, budynku dla stowarzyszeń, boiska sportowego oraz infirmerji. Obecnie prowadzona jest budowa 2 domów mieszkalnych, z których jeden stanął już pod dachem.

Biuro Centrali mieści się przy ul. Kopernika 41, tel. 217-58.

Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu Warszawskiego.

Tow. „Bratnia Pomoc“ S. U. W. powstało dnia 21 listopada r. 1915, kiedy odbyło się pierwsze zebranie organizacyjne; statut został przyjęty przez walne organizacyjne zebranie dnia 5 grudnia 1915 r.

Do roku 1921 Bratnia Pomoc przechodziła najrozmaitsze fazy organizacyjne, a działalność jej ulegała kilkakrotnym przerwom. Dopiero po powrocie akademików z szeregów armji, Bratnia Pomoc podjęła normalny tok prac, dążąc do rozszerzenia swych ram organizacyjnych i wszechstronnego objęcia zagadnień samopomocowych. Organami T-wa są: Rada Nadzorcza, Zarząd, sekretariat i podległe mu archiwum, sekcja kwalifikacyjna, sekcja gospodarcza, skarb, komisja wydawnicza, biuro pośrednictwa pracy, sekcja dochodów niestałych.

Bratnia Pomoc mieści się w Gmachu Uniwersytetu, Krakowskie-Przedmieście № 26/28, tel. 313-82.

Bratnia Pomoc Studentów Politechniki Warszawskiej.

Towarzystwo założone zostało w r. ak. 1915/16. Działalność Towarzystwa ogniskowała się w komisjach, działających pod kierunkiem Zarządu. Funkcjonowały następujące komisje: Gospodarcza, Wydawnicza, Kramowa, Pośrednictwa Pracy, Kwalifikacyjna, Balotująca i Ulgowa, Biblioteczna i Dochodów Niestających.

Bratnia Pomoc mieści się w Gmachu Politechniki przy ul. Polnej 3, tel. 88.60.

Bratnia Pomoc Studentów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Towarzystwo „Bratnia Pomoc Studentów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego“ w Warszawie (Miodowa 23) powstało w roku 1918 z przekształcenia się ówczesnego Wydziału Bratniej Pomocy Koła Rolników w zrzeszenie samopomocowe ogółu studentów uczelni.

Prace Towarzystwa ogniskowały się w Zarządzie, w którego skład wchodził: prezes, 2 wice-prezesi, sekretarz, skarbnik oraz przewodniczący poszczególnych komisyj i sekcyj, a więc komisji kwalifikacyjnej, komisji kontroli pracy samopomocowej, sekcji pośrednictwa pracy, sekcji gospodarczej oraz sekcji dochodów niestałych.

Bratnia Pomoc Studentów Wyższej Szkoły Handlowej.

T-wo „Bratnia Pomoc Studentów W. S. H.“ istnieje, jako takie, stosunkowo niedawno, bo od roku 1916. Już jednak w roku 1908 t. j. w drugim roku istnienia Wyższych Kursów Handlowych, powstało „Zrzeszenie Słuchaczy W. K. H.“, które miało naogół te same zdanie i cele, co dzisiejsze bratnie pomoce, tem się jednak różniąc, że: 1-o istniało nielegalnie, 2-o większą niż dzisiaj uwagę zwracało na wzajemną pomoc w zakresie nauki i wychowania ideowego, mniej zabiegając narazie o materialną stronę pomocy swym członkom.

W akcji pomocy gospodarczej kolegom pomogła wydatnie Dyrekcja Uczelni, zorganizowawszy dla 17 studentów W. K. H. Bursę w gmachu Szkoły pod opieką zarządu. „Zrzeszenie“ coraz silniej zbliżało swój program działalności do programu samopomocowego Bratniej Pomocy.

W roku 1916 kiedy warunki polityczne wyższych uczelni uległy poważnej zmianie na lepsze. „Zrzeszenie“ ujawniło się a przyjąwszy tytuł dzisiejszy t. j. „Bratnia Pomoc Studentów W. S. H.“ przejawiało coraz silniej działalność w kierunku samopomocy koleżeńskiej, tembardziej, że warunki materialne okresu przeciągającej się wojny wymagały większego skupienia sił w tym kierunku. W zrozumieniu tej konieczności Zarząd Bratniej

Pomocy w roku 1916 otwiera Kooperatywę Studentów W. S. H., dając tem impuls do zakładania spółdzielni na innych uczelniach w Warszawie. Niejednokrotnie też członkowie Kooperatywy W. S. H. służyli przy organizowaniu podobnych przedsiębiorstw jako fachowcy, radą i pomocą, w wielu wypadkach zajmując stanowiska kierownicze. Ruch ten dał istotny początek i podstawę działającej dzisiaj, a otwartej w roku 1921 — „Spółdzielni Akademickiej w Warszawie”.

Dzisiejszy statut Bratniej Pomocy W. S. H. przyjęto w ogólnym zarysie w roku 1917/18. Na podstawie tego statutu poszczególne agendy Bratniej Pomocy prowadzą następujące sekcje: I. Sekcja Naukowa, II. Sekcja Finansowa, III. Sekcja Pośrednictwa Pracy, IV. Sekcja Ulgowo-Gospodarcza, V. Sekcja Informacyjno-Kwalifikacyjna. Sekcje dzielą się na wydziały, załatwiające bezpośrednio poszczególne sprawy pomocy koleżeńskiej, jakie Bratnia Pomoc ma do wykonania. Całością prac kieruje Zarząd, złożony z prezesa, dwóch wiceprezesów, sekretarza generalnego i przewodniczących sekcji (5-ciu) Do C. A. B. P. wysyła Bratnia Pomoc W. S. H. 5-ciu delegatów. Bratnia Pomoc ma równocześnie powierzone sobie obowiązki reprezentowania ogółu studentów W. S. H. Kuratorem T-wa jest Dyrektor Uczelni.

Bratnia Pomoc mieści się w lokalu W. S. H., Koszykowa 9, tel. 45-84

Bratnia Pomoc Słuch. Rzecz. Woln. Wszechnicy Polskiej.

Bratnia Pomoc Słuch. Rzecz. Wolnej Wszechnicy Polskiej istnieje swe datuje od 1916.

Pracę swą prowadziła w następujących agendach: sekcji ulgowej, której zadaniem było wyjednywanie od instytucji społecznych zasiłków na stypendja, biletów na obiady bezpłatne, ustępstw procentowych w sklepach i t. d.; sekcji kwalifikacyjnej, zajmującej się rozdziałem zapomóg i opinjowaniem o niezamieszalności członków; sekcji pośrednictwa pracy; sekcji dochodów niestających; sekcji wydawnictwa skryptów i pisma słuch. T. K. N. koła pedagogów, poświęconego pracy samokształceniowej; koła dramatycznego, które urządziło przedstawienie publiczne w Teatrze Małym; wreszcie sekcji sportowej, która w „dniu akademickim” 12 maja 1916 r. zdobyła największą liczbę punktów na zawodach lekkoatletycznych, obejmujących przedstawicieli wszystkich ówczesnych szkół wyższych Stolicy. Lata 1916—17 i 1917—18 były dla rozwoju Bratniej Pomocy niezwykle ciężkie, ze względu na różnorodne trudności, jakie kraj cały przeżywał podczas najazdu niemieckiego.

Walki wyzwolenicze w okresie 1918—1920 r., z którymi związane było opuszczenie murów uczelni przez setki słuchaczy i dwukrotne zawieszenie wykładow, stały się powodem ograniczenia działalności Bratniej Pomo-

cy. Wskrzeszone sekcje pracują usilnie nad dostarczeniem odzieży, żywności i mieszkania zdemobilizowanym studentom W. W. P.

Od tej chwili Bratnia Pomoc wkracza już na normalną drogę rozwoju, obejmując stopniowo coraz większy zakres działalności. Wśród szerokiego kręgu słuchaczy daje się zauważyć nieznane przedtem wielkie zainteresowanie się Bratnią Pomocą. Liczba członków znakomicie się zwiększa, dzięki przekazaniu Bratniej Pomocy przez Zrzesz. Słuch. Instytutu Pedagogicznego W. W. P. akcji samopomocowej, dotąd oddzielnie, poza Bratnią Pomocą, prowadzonej. Wreszcie dodatnio wpływa na stan organizacji nawiązanie stosunków z Warsz. Centralą Bratnich Pomocy.

Wszystkie ważniejsze sprawy, przedstawicielstwo sł. rz. W. W. P. — Międzywydziałowy Komitet Akademicki — załatwia wspólnie z zarządem Bratniej Pomocy. Tak np. było z kwestją kontrolowania studentów pod względem spełniania powinności wojskowej, opracowaniem podstaw mającej powstać „gminy akademickiej W. W. P.” i t. p.

Bratnia Pomoc mieści się w gmachu szkoły przy. ul. Śniadeckich 8.

Bratnia Pomoc Stud. Państw. Inst. Dent.

Na terenie P. I. D. istnieje jedna organizacja samopomocowa: „Bratnia Pomoc studentów P. I. D.”, należąca do Centrali Akademickich Bratnich Pomocy. Bratnia Pomoc P. I. D. powstała w styczniu r. 1921. Pierwszy Zarząd zatwierdzono na Walnem Zebraniu w dniu 18 maja r. 1921. Członkowie przyjmowani są do Bratniej Pomocy przez balotowanie Zarządu. Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na rzeczywistych, honorowych, oraz nadzwyczajnych, czyli protektorów.

Działalność Bratniej Pomocy ogniskuje się w 4 komisjach: I. Komisji Pomocy Koleżeńskiej. II. Komisji Wydawnictwa Skryptów. III. Komisji Kulturalno-Oświatowej. IV. Komisji Dochodów Niestających. Praca wymienionych Komisji polegała na wydawaniu zapomóg pieniężnych, kart na korzystanie z ulgowych obiadów w kuchniach akademickich, kart kąpielowych i teatralnych i na pomocy naukowej w formie wydawania skryptów.

Fundusze Bratnia Pomoc P. I. D. czerpała ze składek członkowskich i z ofiar społeczeństwa.

Bratnia Pomoc mieści się w lokalu Instytutu, Marszałkowska 151.

Spółdzielnia Akademicka w Warszawie.

Pierwszą akademicką instytucją spółdzielczą na terenie Warszawy była kooperatywa Koła Rolników, założona już w r. 1906, przy Kursach Przemysłowo-Handlowych (obecnie S. G. G. W.). Warunki niewoli pozwoliły jej na skromną jedynie wegetację. Dopiero podczas wojny powstają kooperatywy słuchaczy Wyższej Szkoły Handlowej i Politechniki Warszawskiej. Ważnym krokiem było stworzenie z wiosną 1920 r. Związku Spółdzielni

Akademickich oraz w maju tegoż roku połączenie kooperatyw S. G. G. W. i W. S. H. w Okręgową Spółdzielnię Akademicką. Okres prac organizacyjnych i konsolidacyjnych można uważać za zamknięty w marcu 1921 r. przez przystąpienie kooperatywy Politechniki do Związku i zalegalizowanie statutu jednej Spółdzielni Akademickiej.

Pierwsze miesiące jej istnienia nie należały do łatwych. Zarząd złożony z 5 osób okazał się zbyt ciężki i został zmieniony na sprężystszy dwuosobowy. Świeżo wybrana Rada Nadzorcza musiała najpierw zaznajomić się ze wszystkimi szczegółami organizacji. Rachunkowość, odziedziczona po trzech różnych stowarzyszeniach, wymagała znacznych modyfikacji. Liczba członków wynosiła 1272, ale cały fundusz udziałowy zaledwie 164.019 mk., co nawet przy ówczesnych cenach dopiero przy pomocy kredytu pozwalało na znośne prowadzenie jednego sklepu. Dlatego sklepy S. G. G. W. i W. S. H. nie mogły być dostatecznie w towary zaopatrzone i po paru miesiącach zostały zamknięte, zarówno jak i herbaciarnia na S. G. G. W. Pozostały w tych uczelniach sklepiki piśmienne i jedyny większy sklep—przy ul. Polnej 50.

Celem zbliżenia się do członków, Spółdzielnia stara się pracę decentrylizować, zakładając nowe filje. W jesieni r. 1922 otwarto trzeci sklep zaopatrzony wszechstronnie, przy ul. Kopernika 41, trzeci sklepik piśmienny na Uniwersytecie, oraz uruchomiono Kasę Oszczędności. Ekspansja idzie zatem dość rażno, pomimo ciągłej konieczności walki z brakiem środków.

Otrzymała wprawdzie Spółdzielnia pewne kredyty, głównie towarowe, (na szczególną wzmiankę w tym względzie zasługuje wydatna pomoc Wszechświatowej Federacji Studentów-Chrześcijan), mimo to brak kapitałów zmusił Spółdzielnię do dalszego podwyższania udziałów.

Spółdzielnia zatrudnia (oprócz dwuosobowego Zarządu) 10 osób stałego personelu, a mianowicie: 1 buchaltera, 2 precowników biurowych i 7 osób personelu sklepowego, oprócz 3-ch koleżanek, sprzedających podczas przerw w sklepikach piśmiennych. Rada Nadzorcza pracuje bezpłatnie. Składa się ona z 18 członków i 9 zastępców. Posiada prezydium z 4 osób, oraz 2 wydziały: Rewizyjny i Społeczno-Wychowawczy. Ten ostatni korzysta dla prowadzenia akcji z 8% od sumy wydatków, które przenosi się z końcem każdego miesiąca do dyspozycji Wydziału. Pomimo to działalność społeczno-wychowawcza idzie niezmiernie ciężko. Próbowano odczytów, pogadanek, odezów, biblioteki, — nie znaleziono jednak środka, któryby potrafił poruszyć, zainteresować, wyprowadzić z apatii ogół akademickiego społeczeństwa. Szczególnie się to uwydatnia na Walnych Zgromadzeniach, gdzie frekwencja jest znikomo niska. To też Rada Nadzorcza uznała za swe najpilniejsze zadanie energiczne przeprowadzenie propagandy o zadaniach Spółdzielni.

Dalsza polityka Spółdzielni polegać musi na wykorzystaniu ożywienia ruchu nabywczego, dla dalszego rozszerzania działalności i możliwie najpełniejszego zaspakajania potrzeb członków.

Biuro Spółdzielni mieści się przy ul. Kopernika 41.

Spółdzielnia „Dom Akademicki”.

Spółdzielnia „Dom Akademicki” powstała w końcu roku akademickiego 1916/17. Ciężkie warunki mieszkaniowe, jakie wtedy zaczęły się wytwarzać w Warszawie, były najsilniejszą pobudką do jej założenia.

Kilka akademikzek repatriantek, chcąc pomóc licznej rzeszy bezdomnych koleżanek, wynajęło lokal przy ul. Żorawiej 15, zawiązało stowarzyszenie pod powyższą nazwą i Spółdzielnia zaczęła funkcjonować.

Rok akademicki 1918/19 zwiększył teren działalności o mieszkania wynajęte przy ulicy Wspólnej 10. Lokal umeblowano sprzętami zdobytymi na niemieckim „Damenheimie”. Tak powiększony „Dom” mógł już pomieścić około 60 mieszkanek. W lutym 1921 r. zarekwirowano część obszego lokalu, cukierni Kleszcza (Marszałkowska 97a). Lokal ten, położony w pobliżu szeregu uczelni, nadawał się wybitnie na klub i stołownię, to też przygotowano go do tego celu i w czerwcu tegoż roku dokonano poświęcenia nowej placówki akademickiej którą zlikwidowano niestety w r. 1923.

Głównym celem stowarzyszenia były mieszkania, a brak ich stawał się coraz rozpaczliwszy. Powzięto więc już w roku 1921 plan budowy własnego domu i wszczęto w tym kierunku energiczne starania.

Dzięki poparciu sfer rządowych uzyskano plac w ogrodzie sejmowym a więc miejscu jaknajbardziej na ten cel nadającym się, o wymiarach 30×60 mtr. Odpowiedni akt spisano w czerwcu 1921, w lipcu uzyskano kredyt w Banku Budowlanym w wysokości 60.000.000 mk., a w sierpniu rozpoczęto pracę.

Projekt budowy domu przewiduje 90 pokoi 2 osobowych, 30 jednoosobowych z oddzielnym przy każdym przedpokoikiem i umywalką, przytem kuchnię, salę koncertową, taras, mieszkania służby, łazienki i t. p.

20 października 1921 r. nastąpiło uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego pod wznoszące się mury. Obecnie dom stanął pod dachem.

Organizacje Naukowe.

Uniwersytet.

Na czele kół naukowych Uniwersytetu stoi Konferencja Delegatów Kół Nauk., obecnie przekształcona na Reprezentację Uczelnianą K. N.

Zadaniem K. D. było: a) ułatwianie i rozstrzyganie spraw ogólnych, dotyczących kół nauk., b) ułatwianie studjów, c) kontakt z pokrewnymi instytucjami, d) sprowadzanie podręczników i książek w obcych językach, e) reprezentacja nazewnątrz.

1. Koło Filozofów założone w r. 1916. Pracuje b. intensywnie. Dzięki subsydjum M. W. R. i O. P. powiększono bibliotekę Koła do 200 tomów.

2. Koło Polonistów założone w r. 1915/16. Prowadzi pracę przez stałe organizowanie zebrań referatowo-dyskusyjnych i wieczorów autorskich. Nad poszczególnymi zagadnieniami pracowały sekcje: Idei Mickiewicza, Słowackiego i in. Na wiosnę r. 1922, łącznie z Br. Pomocą, Koło zorganizowało cykl odczytów o teatrze. Biblioteka Koła w ostatnim roku znacznie się powiększyła.

3. Koło Historyków założone w r. 1915. Na zebraniach ogólnych, prócz referatów i recenzji, są poruszone kwestje bądź metodologiczne, bądź z zakresu filozofji, historii i t. d. Zorganizowano także kurs paleografji i wycieczki dla zapoznania członków ze zbiorami naukowymi w Warszawie. Koło posiada sporą bibliotekę.

4. Koło Klasyków. Łącznie z kołami Polonistów i Romanistów urządzono w styczniu 1922 r. obchód rocznicy Moljerowskiej. Przy kole czynna była sekcja czytania tragików greckich.

5. Koło Romanistów większej działalności nie przejawiało.

6. Koło Historyków Sztuki. Przy kole istnieje sekcja historii sztuki polskiej, która pracowała nad historją malarstwa polskiego.

7. Koło Mat.-Fizyczne założone w r. 1916. Na posiedzeniach naukowych wygłaszane są referaty, prócz tego odbywają się zebrania dyskusyjne, na których są wysuwane i rozwiązywane rozmaite zagadnienia. Biblioteka Koła składa się z 2,000 tomów.

8. Koło Przyrodników pracę naukową prowadzi na zebraniach ogólnych i sekcyjnych. W lecie r. 1922 członkowie Koła pracowali przy Muzeum w Puszczy Białowieskiej.

9. Koło Farmaceutów. Bardziej ożywionej działalności dotąd nie przejawiało.

10. Koło Medyków założone w r. 1915. Zadaniem Koła jest praca samopomocowo-naukowa i społeczna wśród studentów-medyków i nawiązanie bliskiego kontaktu z życiem społeczno-lekarskim starszego społeczeństwa oraz ścisła współpraca z władzami uniwersyteckimi. Zasady powyższe są wprowadzone w czyn przez szereg sekcji i agend Koła.

Przy Kole istnieją Sekcje:

Sekcja Naukowa.

Sekcja Społeczna dąży do pociągnięcia i przygotowania kolegów do przyszłej działalności społecznej i utrzymuje ścisły kontakt z organizacjami starszego społeczeństwa, jak Tow. przeciwgruźlicze, eugeniczne, Stow. Lekarzy Polskich i in. Sekcja zorganizowała szereg zebrań dyskusyjnych, przy wydatnym współudziale profesorów. Dział kulturalno-oświatowy sekcji

zajmuje się krzewieniem zasad higieny społecznej w sferach robotniczych. Członkowie Sekcji pracują w sekcji zdrowia C. A. B. P. i w Br. Pomocy S. U. W.

Komisja Wydawnicza.

Komisja Pomocy Materjalnej kwalifikuje kandydatów na pożyczki i stypendja, uzyskiwane od starszego społeczeństwa i pośredniczy w otrzymywaniu posad.

Komisja Budowy Domu Medyków jest w kontakcie z akcją C.A.B.P. i współpracuje przy budowie II Domu Medyków.

Sekcja Towarzyska ma na celu przysparzanie funduszków kasie Koła oraz ożywienie ruchu towarzyskiego przez urządzenie herbatek.

Biblioteka Koła liczy 1,239 tomów.

11. Koło Prawników istnieje od r. 1915. Praca Koła ogniskuje się w następujących działach:

a) Komisja Syndykalna, złożona z reprezentantów słuchaczy poszczególnych semestrów, ma za zadanie dopomagać wszystkim studentom prawa w sprawach, związanych z egzaminami.

b) Działalność Sekcji Naukowej spotyka się z ogromnymi trudnościami, spowodowanymi biernością ogółu młodzieży.

c) Prowadzoną przez kilka lat z dużym nakładem pracy komisję wydawniczą przekazano Tow. Bratnia Pomoc S. U. W., z zastrzeżeniem ulg przy nabywaniu wydawnictw dla członków Koła.

Biblioteka Koła liczy około 1,000 tomów.

12. Koło Teologów. Na zebraniach są dyskutowane kwestje, pozostające w ścisłym związku ze studjami.

P o l i t e c h n i k a .

Życie 8 kół naukowych na Politechnice Warszawskiej rozwija się intensywnie. Jeżeli porównamy obecną działalność tych zrzeszeń z działalnością lat ubiegłych, zobaczymy, że młodzież akademicka zrozumiała znaczenie tego rodzaju stowarzyszeń.

Koła naukowe określiły sobie dwa zadania: 1-mo zrzeszenie młodzieży na wydziale w celu reprezentowania jej przed władzami akademickimi, 2-do podniesienie strony umysłowej wśród słuchaczy wyższych uczelni.

Normalny bieg prac kół naukowych na Politechnice Warszawskiej ułatwiony jest dzięki dużemu poparciu Senatu Akademickiego. Dzięki jego pomocy udało się kołom naukowym podjęcie wydawnictwa miesięcznika fachowego p. t. „Ars Technica“, przynoszącego niemałe korzyści młodzieży.

Przegląd działalności kół politechnicznych daje możność stwierdzenia, że zamiary są wielkie, jednak żeby koła naukowe spełniły pod każdym względem swoje zadanie, trzeba, by stosunki ekonomiczne pozwo-

liły młodzieży zająć się wyłącznie sprawami nauki, bez troski o byt jutrzejszy. Ustawiczna walka odbiera energję i uniemożliwia pracę, a przynajmniej w znacznym stopniu zmniejsza jej wydajność.

Na terenie Politechniki działały następujące koła naukowe: Koło Słuch. Inżynierji Wodnej, Koło Mechaników, Koło Elektrotechników, Koło Chemików, Związek Słuchaczy Architektury. Koła powyższe posiadały wspólny organ porozumiewawczo-reprezentacyjny: Konferencję Delegatów Kół Naukowych Politechniki Warszawskiej.

Szkoła Główna Gosp. Wiejskiego.

1. Koło Rolników powstało w r. 1906, jako stowarzyszenie nauko-społeczne. Okres do r. 1918 jest czasem intensywnej pracy Koła, zwłaszcza w dziedzinie naukowej, czego dowodem jest szereg prac członków, wydanych przez Koło, a z których wymienić należy pierwszą monografię bytła polskiego przez stud. S. Roślańca—„Użytkowanie robocze krów”, przez stud. Plebańskiego—„Pastwiska kulturalne”, przez stud. J. Grabowskiego i stud. Szucha oraz opracowanie wykładów większości profesorów.

Sekcja społeczna zapoczątkowuje wówczas budowę domu robotniczego w majątku szkoły w Chylicach, zakłada i utrzymuje w Warszawie klub chłopców-uliczników. Pracują również sekcje: bratniej pomocy, turystyczno-krajoznawcza, odczytowa, sportowa, skryptów, kółek rolniczych, towarzyska i inne.

Równocześnie Koło Rolników reprezentuje wraz z młodzieżą Wyższej Szkoły Handlowej polską młodzież akademicką.

Po pokoju brzeskim członkowie Koła pracują na terenie Chelmszczyzny.

Przychodzi listopad r. 1918, z nim przerwa w pracy Koła. Rok 1919 spowodował nowe zmiany: powstaje Szkoła Główna Gosp. Wiejska z wydziałem rolnym, leśnym, a następnie i ogrodniczym.

Koło Rolników uszczupla zakres swej działalności, przekazując ją Bratniej Pomocy. Okres wojny jest okresem przełomowym. Dopiero rok 1921 daje możliwość podjęcia nowej pracy. Koło zwołuje pierwszy zjazd przedstawicieli wszystkich akademickich kół rolniczych polskich, organizuje obchód XV-lecia istnienia i budzi z uśpienia sekcję naukową, wydawniczą, społeczną i praktyk oraz szereg komisji.

Stałą bolączką stowarzyszenia jest stosunkowo niewielka ilość chcących pracować kolegów. Ostatni rok przyniósł znaczną poprawę pod tym względem.

Władzą stowarzyszenia jest Zarząd, składający się z prezesa i 8 członków. Praca odbywa się na terenie sekcji i komisji, powołanych przez Zarząd.

Sekcja naukowa dzieliła się na podsekcje: hodowli zwierząt, hodowli roślin, odczytów towarzystwa eugenicznego, wycieczek (urządzono kilka

wycieczek do wzorowych gospodarstw i mleczarni), biblioteczną, kursu traktorów.

Sekcja społeczna zorganizowała odczyty z dziedziny rolnictwa w szpitalu dla inwalidów. Dla zaznajomienia się z pracą społeczną i z działalnością organizacyj rolniczych uruchomiono kurs instruktorów Kółek Rolniczych przy C. T. R., na którym członkowie Koła mieli możliwość wysłuchania odczytów kilkunastu pierwszorzędnych prelegentów. Obowiązkiem przewodniczącego sekcji było zorganizowanie czytelnicy pism codziennych.

Sekcja praktyk pośredniczyła w ułatwianiu kolegom otrzymania praktyk letnich i rocznych.

Sekcja wydawnicza stosownie do zapotrzebowań członków wydaje skrypta.

2. Koło Leśników zaczęło prowadzić b. intensywną pracę od końca r. 1920, t. j. od powrotu członków z wojska. Zadaniem Koła jest: 1) organizacja i reprezentacja studentów leśnictwa, 2) działalność dokształcająca, 3) samopomoc w zakresie naukowym i materialnym, 4) życie towarzyskie. Pracę prowadzą sekcje i komisje.

Sekcja Naukowa założyła bibliotekę, liczącą 506 dzieł i prenumeruje liczne pisma naukowe i fachowe. Prowadzi dział praktyk, pozatem organizuje wycieczki pod przewodnictwem profesorów, kwalifikuje rękopisy skryptów, wydawanych przez Komisję wydawniczą. Komisja wydawnicza pokryła w ciągu 3 lat niemal w zupełności zapotrzebowanie skryptów i podręczników, których zupełnie w zakresie leśnictwa nie było, tak, że zasilala swemi wydawnictwami pokrewne Koła na terenie całej Rzeczypospolitej. Ilość wydawnictw i liczba arkuszy wyniosła w r. 1920: 6 wyd., 43 ark., w r. 1921: 9 wyd., 71 ark., w r. 1922: 10 wyd., 66 ark.

Sekcja Towarzyska organizuje zabawy i herbatki koleżeńskie.

Zarząd Koła utrzymuje kontakt z pokrewnymi Kołami na innych uczelniach Rzeczypospolitej i zagranicą (Berni, Zagrach).

3. Koło Ogrodników zostało zorganizowane w lutym 1921 r. Uruchomiono 3 sekcje: naukową, skryptową i dochodów niestałych. Powołano do życia dwie sekcje: sekcję szerzenia ogrodnictwa wśród ludu i sekcję wydawniczą, która przystąpiła do wydania Fizjologii roślin Molish'a.

Sekcja naukowa, podzieliwszy się na podsekcje, zaczyna b. systematyczną i ożywioną pracę.

Podsekcja biblioteczna zakupiła i zebrała około 50 książek do biblioteki Koła.

Podsekcja muzealna czynna jest przy zbieraniu okazów do muzeum ogrodniczego, a więc nasion ogrodnich i rolnych, zielników, okazów z chorobami roślin i t. p.

Podsekcja wycieczkowa organizowała parogodzinne wycieczki po ogrodach Warszawy i dwie jednodniowe do Sinołki i Zawad. Wszyscy

członkowie Koła wzięli udział w wycieczce do Małopolski pod przewodnictwem prof. Jankowskiego.

Pozatem sekcja naukowa odbyła szereg zebrań dyskusyjnych z udziałem profesorów.

Wyższa Szkoła Handlowa.

Na terenie W. S. H. istnieje „Koło Naukowe“, mając na celu rozwijanie wśród kolegów samodzielnych poczyniń w kierunku naukowym przez opracowywanie referatów, urządzenie odczytów i omawianie bieżących zagadnień ekonomicznych. Dla tego celu Koło nawiązało łączność z podobnymi zrzeszeniami na uczelniach wyższych w kraju i zagranicą, szczególnie we Francji i w Belgii i utrzymuje z nimi stałą korespondencję. Koło wysłało delegata na Zjazd Kół Naukowych w Poznaniu.

Korporacje Akademickie.

„A r k o n j a“.

„Arkonja“ założona w r. 1879 przez grono młodzieży polskiej, studiującej na Politechnice Ryskiej, do wybuchu wojny rozwijała tam swą działalność, gromadząc między innymi polską bibliotekę, liczącą około 10,000 tomów, oraz zakupując dom, gdzie jeszcze w chwili obecnej ogniskuje się życie polskie na Łotwie. Wojna spowodowała przeniesienie siedziby Arkonji na czas pewien do Moskwy. Gdy jednak warunki zewnętrzne zezwoliły, Arkonja powraca do Rygi, by ostatecznie przenieść się na stałe na grunt ojczysty, do Warszawy. Zaraz na wstępie tego nowego okresu życia Stowarzyszenia przerwane zostało w listopadzie r. 1918 wstąpieniem do wojska wszystkich członków Arkonji. Dopiero chwila ponownego otwarcia wyższych uczelni w Warszawie daje znów możliwość podjęcia czasowo przerwanej pracy.

Przez cały czas istnienia Arkonja kładzie największy nacisk na obywatelskie wychowanie członków. Podstawowym momentem jej ideologii, sformułowanej w t. zw. „podaniu Kozłowskiego“ i zakonspirowanej przed czujnym okiem władz rosyjskich, było, za czasów niewoli, dążenie do osiągnięcia niepodległej państwowości polskiej. Po przeniesieniu do Warszawy ideologia Arkonji została przystosowana do zmienionych warunków życia polskiego.

Hasłem Arkonji jest: „Veritate ac labore“. Barwy: granatowa, biała, zielona. Teren działalności: wyższe uczelnie w Warszawie.

Obecnie Arkonja posiada około 500 filistrów, zorganizowanych w Związek Filistrów Arkonji, z filjami w Wilnie i Poznaniu. W r. 1909 Arkonja podpisała kartel z Polonją, w r. 1922—z Jagiellonją.

„W e l e c j a“.

W listopadzie r. 1883 grupa studentów-Polaków, b. członków korp. „Arkonja“, założyła w Rydze drugą polską korporację, „Welecję“, wybierając barwy: zieloną, srebrną i niebieską, jako symbole nadziei, prawdy i braterskiej przyjaźni. Welecja wypisała na nich swe hasła: „Viribus unitis“ i „suum cuique“.

W poczuciu obowiązków względem ciemnionej wtedy Ojczyzny, Welecja miała na celu wychowanie dzielnych, uświadomionych obywateli, zdolnych w odpowiedniej chwili do czynnego wystąpienia w walce o niepodległość Polski.

W roku 1915, z powodu ewakuacji politechniki Ryskiej do Moskwy, Welecja przenosi tam swą działalność. W r. 1916 część jej członków pozostałych w Warszawie, przy współudziale Stowarzyszenia Filistrów Welecji, zakłada koło na gruncie ojczystym, zaś w listopadzie r. 1918, na mocy uchwały powziętej wspólnie z filistrami „Koła“, uznano Warszawę za stałą siedzibę Welecji. Majątek Stowarzyszenia przewieziono do Warszawy; bibliotekę postanowiono oddać jednej z polskich organizacji na Łotwie.

W połowie listopada r. 1918 działalność Welecji została zawieszona i wszyscy jej członkowie stanęli w szeregach walczących o niepodległość Polski.

Z końcem wojny (r. 1920) zaczyna Welecja nowy okres normalnej pracy, otwierając wstęp do swych szeregów dla słuchaczy wszystkich wyższych uczelni Warszawy oraz przyjmując czynny udział w tworzeniu Zw. Pol. Korp. Akad.

„J a g i e l l o n j a“.

Korporacja ta została założona w Wiedniu 10 lipca r. 1910. Początkowe warunki istnienia i rozwoju „Jagiellonji“ były b. ciężkie. Spotkała się ona nie tylko z wrogim stosunkiem korporacji niemieckich, ale nawet najliczniejsze polskie stowarzyszenie w Wiedniu—„Ognisko“—ogłosiło towarzyski bojkot jej członków, motywując to stanowisko zarzutem, iż „Jagiellonja“, przyjmując bezkrytycznie wzory niemieckie, wynaradawiać będzie młodzież polską.

Mimo tych przeszkód „Jagiellonja“ rozwija się coraz pomyślniej. W r. 1912/13 osiąga statutowo przepisaną liczbę członków, stopniowo zmusza Niemców do szanowania jej barw, a wśród kolonii polskiej zjednywa sobie coraz większą sympatię. W tym też czasie poziom życia wewnętrznego korporacji ciągle się podnosi.

Z początkiem wojny „Jagiellonja“ pozwala swym członkom wstępować do Strzelca (czego przedtem zabraniała, uważając organizację tę za

polityczną), lokal swój oddaje na ćwiczenia strzeleckie, a szable obu organizującym się oddziałom jazdy.

W ten sposób „jagiellończycy” rozpraszają się na czas pewien i dopiero w październiku r. 1918 zostaje zwołane w Warszawie walne zebranie, na którym uchwalono przenieść korporację do Warszawy, a na wszystkich jej członków nałożono obowiązek wstąpienia do wojska.

Gdy minął okres walki, w marcu r. 1921, zebrała się „Jagiellonja” już w wolnej Ojczyźnie i od tego czasu zaczęła pracować normalnie, przyjmując odrazu w marcu pierwszych członków z wyższych uczelni warszawskich, którzy, łącznie z dawnymi członkami, podjęli pracę nad zorganizowaniem korporacji. Wkrótce przenosi się „Jagiellonja” na własną kwaterę, kompletuje powoli inwentarz, przyjmując równocześnie czynny udział w życiu korporacyjnym i wysyłając swych przedstawicieli na dwa zjazdy Z. P. K. A.

Trzymając się dawnych tradycji i idąc za głosem obustronnej sympatii, zbliżyła się „Jagiellonja” z dawną ryską korporacją „Arkonją”, z którą dn. 2 grudnia r. 1922 zawiera kartel, czyli związek wieczysty.

Hasłem „Jagiellonji” jest: „Jeden za wszystkich—wszyscy za jednego”. Barwy: amarantowa, srebrna, niebieska.

„Sarmatia”.

Korporacja „Sarmatia” została założona dn. 16 listopada roku 1915 przez słuchaczy Politechniki Warszawskiej, jako pierwsza korporacja na terenie Polski. Od początku istnienia korporacja nie przyjmowała na członków akademików żydów, w hasle swoim wysuwając zasadę, że „gospodarzami w Polsce są Polacy”. W listopadzie r. 1918 Koło czynne korporacji, na zasadzie porozumienia z Kołem filistrów „Sarmatii”, istniejącej poprzednio w Petersburgu, uznało filistrów tej ostatniej za swoich, a filistrowie uznali Koło Warszawskie za swoje Koło czynne, tak iż „Sarmatia” początek swój wywodzi obecnie od czasu założenia „Sarmatii” w Petersburgu. W tymże listopadzie r. 1918 działalność korporacji została uchwałą Koła zawieszona, a członkowie wstąpili do tworzącej się armii polskiej, w której szeregach zginęli koledzy korporacyjni: Tadeusz Kuczyński i Bronisław Gąsiorowski.

Życie w korporacji po wznowieniu działalności rozwija się normalnie. Od r. 1920/21 do korporacji mogą również należeć słuchacze Uniwersytetu, Szk. Gł. Gosp. W. i Wyższej Szkoły Handlowej. Korporacja zwraca baczną uwagę na stronę ideowo-wychowawczą w życiu i na ciągłość i nienaruszalność zasadniczej podstawy korporacyjnej, iż „Dobro Narodu i Państwa jest najwyższym prawem”.

Barwy korporacji: brązowa, biała, seledynowa.

„Patria”.

„Patria” założona 2 maja r. 1921, jako pierwsza korporacja na Uniwersytecie Warszawskim, przyjęła za podstawę deklarację ideową, uchwaloną na II Zjeździe Ogólno-korporacyjnym w Poznaniu, dążąc do wychowania typu Polaka-obywatela, szanującego prawa, wyrobionego społecznie, poczuwającego się do solidarności z własnym społeczeństwem oraz do obowiązkowości i odpowiedzialności za swe czyny. Członkowie korporacji obowiązani są pracować społecznie na terenie akademickim, pilnie oddawać się obranym studjom i przystępować do egzaminów. Nieprzystąpienie do egzaminów w terminie prekluzyjnym pociąga za sobą zdjęcie barw, względnie czasowe usunięcie z korporacji.

Członków liczy korporacja trzydziestu; barwami jej są: karmazynowa, srebrna, zielona. Dewizą korporacji jest: „Homo non sibi natus sed Patriae”.

„Unja”.

Korporacja „Unja” powstała w czerwcu r. 1921. Jako dewizę założyciele przyjęli „Unitas vim creat”. Za barwy korporacji uznano: zieloną, ciemno-czerwoną, złotą. Okres prac organizacyjnych oraz konsolidacji wewnętrznej w związku ze zmianami statutu, zaproponowanymi korporacji przez Komitet Wykonawczy I-go Zjazdu P. K. A., został ukończony w dniu 21.1.1922 r., w którym to dniu korporacja została przyjęta warunkowo, do czasu otrzymania głosów korporacji pozawarszawskich, na członka Związku P. K. A., i od tego dnia bierze już czynny udział przez swych przedstawicieli w pracach przygotowawczych do II-go Zjazdu P. K. A. w Poznaniu. W marcu r. 1922 statut korporacji został zatwierdzony przez J. M. Rektora i Senat Akademicki Uniwersytetu Warszawskiego. Przez swych przedstawicieli korporacja „Unja” bierze udział w II-gim Zjeździe P. K. A. w Poznaniu, już dnia 1 maja 1922 r. jako członek rzeczywisty Związku. Korporacja rozwija się pomyślnie, mimo wielu specjalnych trudności organizacyjnych, pozostających w związku z pracą zarobkową członków.

„Aquilonia”.

Korporacja „Aquilonia” zawiązana została dnia 4 listopada r. 1921 w Warszawie i jest obecnie członkiem rzeczywistym Z. P. K. A. Członkami korporacji „Aquilonia” mogą być studenci Uniwersytetu, Politechniki, Wyższej Szkoły Handlowej i Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Barwami korporacji są: wiśniowa, srebrna i niebieska. Dewizą korporacji jest: „Omnia pro patria”. Korporacja „Aquilonia” stoi na stanowisku ideologii ogólnokorporacyjnej, ze szczególnem uwzględnieniem hasła: „swój

do swego po swoje". Wydział naukowy korporacji organizuje referaty i przeprowadza kontrolę gruntownej znajomości historii Polski. Przy korporacji czynna jest kasa stypendjalna.

„Respublica“.

Korporacja „Respublica“ („Corporation Respublica“) została założona w dniu 21 stycznia r. 1922 przez 14 kolegów, słuchaczy Uniwersytetu, Politechniki, Wyższej Szkoły Handlowej. Po skutecznieniu kilku drobnych poprawek w statucie „Respublica“ została przyjęta dn. 5.III.1922 r. do Z. P. K. A. w charakterze korporacji kandydującej pod opieką Arkonji. W dniu 5.V.1922 roku na zjeździe w Poznaniu „Respublica“ została uznana za członka rzeczywistego Z. P. K. A. Dewizą korporacji jest: „Decore, diligentia ac doctrina“. Barwy: fioletowa, srebrna, czerwona.

„Varsovia“.

„Varsovia“ ukonstytuowała się jako korporacja ogólno-akademicka i przyjęła ideologię korporacyjną na zebraniu organizacyjnym w dn. 18 stycznia 1922 r. W zebraniu uczestniczyło 12 kolegów. Dnia 2 kwietnia t. r. korporacja „V“ została przyjęta do Z. P. K. A. w charakterze członka kandydata (korp. opiekuńcza „Jagiellonja“) i jako taka uczestniczyła w II Zjeździe P. K. A. w Poznaniu. W okresie kandydowania cała praca ześrodkowała się około opracowywania regulaminów i wygłaszania referatów, organizowanych przez wydział naukowy korporacji. Prócz wydziału naukowego działają w korporacji wydziały: sądowy, finansowy, sportowy i towarzyski. W dniu 21 stycznia r. b. „V“ została przyjęta do Z. P. K. A. w charakterze członka rzeczywistego. Hasło korporacji brzmi: „Virtute et assiduitate“; barwy: czerwona, złota i zielona.

„Chrobatia“.

„Chrobatia“ założoną została dn. 19 lutego 1922 r. W kwietniu tegoż roku przyjęta została do Z. P. K. A. jako korporacja kandydująca, a na II Zjeździe P. K. A., w dniu 6 maja, została przyjęta na rzeczywistego członka Związku. W okresie kandydowania pozostawała pod opieką „Weleji“. „Chrobatia“ liczy członków-seniorów 28. Kandydaci do korporacji muszą się wykazać pracą społeczno-koleżeńską. Oprócz posiedzeń Konwentu, „Chrobatia“ odbywa zebrania towarzyskie i naukowe. Na zebraniach są wygłaszane i dyskutowane referaty na aktualne tematy społeczne i naukowe.

Barwy „Chrobatii“ są: granatowa, srebrna, wiśniowa. Dewizą: „Semper honeste“.

„Audacia“.

Założona w marcu 1922 r. przez grono akademików, którzy w czasie wojny studjowali w Charkowie (Ukraina), jest „Audacia“ spadkobierczynią tradycji polskiego tow. naukowo samopomocowego w Charkowie, które odegrało tam wybitną rolę, jako polska placówka naukowa i towarzyska. Dewizą: „Audaces fortuna iuvat“. Barwy: szafirowa, srebrna, stalowa. Teren działalności: warszawskie wyższe uczelnie.

„Meskonia“.

Założona w d. 6 lutego 1922 r. przez 15 słuchaczy wyższych uczelni warszawskich, korporacja ta całą swą pracę oparła na podstawach etyki chrześcijańskiej. Została ona przyjęta do Z. P. K. A. dn. 27 listopada r. 1922 w charakterze korporacji kandydującej, przyczem rolę korporacji opiekuńczej spełniała korp. „Patria“. Barwy korporacji: ciemnowiśniowa, biała, pomarańczowa.

„Grunwaldja“.

Założona d. 11 maja r. 1922 korporacja ta pozostaje w stadium organizacji. Barwy jej: fioletowa, srebrna, zielona. Cel: dążenie do wychowania typu obywatela-patrioty.

„Bandera“.

Działająca wyłącznie na gruncie W. S. H., korporacja pod nazwą „Bandera“, założona została w roku 1920. Ma ona zasady odmienne nieco od zasad innych korporacji, krzewiąc przede wszystkim idee współpracy członków-korporantów w kierunku (par. 8 — 10 statutu): „przygotowania zwartego zastępu młodzieży, któryby pracę zawodową w dziedzinie ekonomicznej uważał za teren walki o niezależny byt gospodarczy Polski, w tym zrozumieniu, że jest to najsilniejsza rękojmia Jej niepodległego bytu politycznego i podstawowy warunek Jej potęgi“. Nie zaniedbując równocześnie wszystkich środków, zmierzających do braterskiego zżycia się swych członków — korporacja „Bandera“ zaniechała jednak wielu specjalnych cech życia korporacyjnego, właściwych zwłaszcza korporacjom niemieckim, zastępując je przez zebrania towarzyskie lub dyskusyjne członków. Również fakt przyjmowania do korporacji studentek jest silnym wyłomem w organizacyjnych zasadach innych korporacji. Organizacyjnie korporacja „Bandera“ rozpada się na trzy koła, a mianowicie: koło seniorów, koło członków rzeczywistych i koło kandydatów. Wymienione koła rozpadają się na koła kolegów i koleżanek, a całością dyryguje Konwent Seniorów, złożony z prezesów poszczególnych kół. W roku 1921/22 liczyła korporacja około 60-ciu członków we wszystkich kołach. Z powodu wyszczególnionych powyżej różnic w zasadach i organizacji, „Bandera“ nie należy do Związku Korporacji Akademickich.

Inne Korporacje.

Podobnie jak wyżej wymieniona, istnieje cały szereg korporacji, które nie należą do Z. P. K. A. i nie mają zamiaru zgłaszać akcesu ze względów zasadniczych i organizacyjnych. Korporacje zaś „Carpatia“, „Nationalitas“ i „Victoria“ mają założyć odrębny Związek Korporacji, który ma się rozciągnąć w następstwie na wszystkie środowiska akademickie.

Akademicki Związek Sportowy.

Akademicki Związek Sportowy w Warszawie powstał ze zlania się poszczególnych związków sportowych na wyższych uczelniach stolicy. Właściwy rozrost A. Z. S. datuje się od r. 1920. Poszczególne imprezy sportowe, organizowane w okresie 1915—1920, były bądź sporadycznymi wysiłkami wegetującej Centrali Związków Sportowych 5-ciu wyższych uczelni, bądź też pod nazwą „akademickich“, kryły się imprezy klubowe „Polonji“, czy „Korony“. Rok 1920 przynosi ciągłość pracy organizacyjnej i sportowej. Założona w r. 1918 sekcja wioślarska rozwija się imponująco. Użytkuje ona tabór ćwiczebny i wyścigowy i rozszerza przystań. Udział w regatach wszechpolskich w Bydgoszczy przynosi szereg zwycięstw: osady A. Z. S. zdobywają mistrzostwo Polski na czwórkach i ósemkach. Rok 1911 przynosi powstanie nowych sekcji: 1) lekko-atletycznej, która wykazuje w zawodach okręgowych pierwszorzędną materię zawodników, 2) piłki nożnej, która zdobywa mistrzostwo kl. B. okręgu warszawskiego i przechodzi po grach kwalifikacyjnych do klasy A., 3) tenisowej, 4) pływackiej, 5) łyżwiarzkiej, 6) gimnastycznej, 7) szermierczej i 8) bokserskiej. Wszechstronność uprawianych gałęzi sportu oraz doborowy materiał zawodników stawiają młody A. Z. S. w szeregu najpoważniejszych klubów sportowych Polski. Rok 1922 przynosi zwycięstwo świeżo założonej drużynie hokejowej oraz 6 wygranych biegów wioślarskich, na 9, w których stawały osady A. Z. S., przyczem czwórka wyścigowa zdobywa nagrodę jubileuszową W. T. W., ósemka na regatach wszechpolskich, a osada kółzanek z A. Z. S., dwa razy staje do biegów, dwa razy wychodzi jako pierwsza. Sekcja piłki nożnej utrzymuje się nadal w klasie A. Sekcja pływacka zdobywa mistrzostwo Polski w biegu na 100 metrów (Suszycki), obsadzając szereg biegów na zawodach i zdobywając szereg nagród. Sekcja lekko-atletyczna, posiadając wspaniały materiał zawodników, zdobywa szereg nagród i tytułów, 4 zawodników reprezentuje Polskę na zawodach słowiańskich w Pradze Czeskiej, a stud. Gruner ustanawia rekord polski skoku wzwyż, skacząc na zawodach Pogoni we Lwowie 1.76 c/m.

Na jesieni r. 1922 A. Z. S. organizuje sekcję narciarską, której grupa urządza w czasie świąt Bożego Narodzenia własny kurs w Zakopanem. W styczniu r. 1923 wysyła A. Z. S. do Estonii, na kilkotygodniowy

trening, swego najlepszego panczenistę, Jucewicza, zdobywcę II-go miejsca w mistrzostwie Polski na r. 1922. Uczestnicząc tam w zawodach łyżwiarzskich, Jucewicz ustanawia nowy doskonały czas i zdobywa kilka nagród. Prócz tego A. Z. S. zorganizowało w r. 1921/22 ślizgawkę w Łazienkach, z której mogła korzystać młodzież akademicka i szkolna za niską opłatą oraz kurs pływacki, ukończony przez 93 osoby z pośród młodzieży płci obojej szkół średnich.

Ilość czynnych członków Związku doszła do 900 i wzrasta w tempie bardzo szybkim. Dla pomyślnego rozwoju Związku niezbędna jest jednak pomoc finansowa zzewnątrz, zwłaszcza na nowe inwestycje. Lokal Związku mieści się przy ul. Kopernika 41.

Organizacje Krajoznawcze.

Związek Słuchaczy Architektury Polit. Warsz.

Związek Słuchaczy Architektury Pol. Warsz. w zakresie działalności krajoznawczej, poza licznymi wycieczkami bliższymi, zorganizował dla swoich członków 10-dniową wycieczkę do Krakowa, Przemyśla, Krasicy i Lwowa, w której wzięło udział 60 osób. Plon tej wycieczki, w postaci licznych zdjęć, rysunków akwarelowych, szkiców i t. d., świadczących o wybitnych zdolnościach artystycznych jej uczestników, posłużył, jako materiał, do wystawy, która została otwarta dn. 17.VI.1922 w sali Związku Słuch. Archit. (Koszykowa 55) i trwała do końca tegoż miesiąca.

Akademickie Koło Krajoznawcze.

Akademickie Koło Krajoznawcze liczy członków około 500. W okresie od kwietnia do listopada 1922 r. zorganizowało 12 wycieczek, przyjęło 2. Biblioteka Koła liczy 53 tomy, 1 czasopismo i 73 mapy. Koło posiada 60 przezrocz.

Stowarzyszenie Słuchaczy Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie.

Stowarzyszenie, istniejące od roku 1916, w roku 1921/22 usiłowało nie tylko kontynuować prowadzone w poprzednich latach działy pracy, lecz także rozwijać jej gałęzie na gruncie samopomocy koleżeńkiej, pracy społecznej i zawodowej oraz współzycia towarzyskiego.

Warunki rozwoju Stowarzyszenia były naogół trudne. Większość bardzo znaczna słuchaczy Szkoły Nauk Politycznych, to ludzie zajmujący rozmaite stanowiska państwowe, społeczne, pracujący w przemyśle, handlu i t. d. W szkole szukają uzupełnienia i pogłębienia wiedzy, pozatem żyją swoim życiem rodzinnym, towarzyskim i zawodowym.

Na pierwszy plan działalności stowarzyszenia wysunęła się w okresie sprawozdawczym praca, wiążąca się z potrzebami uczelnianymi, mianowicie

cie wydawniczo-skryptowa oraz akcja mająca, na celu zdobycie „praw” dla szkoły.

Wydawnictwo skryptów, jako niezbędna pomoc w przygotowywaniu się do egzaminów, wobec braku podręczników i ich drożyzny, było prowadzone przez komisję skryptową z dużym nakładem pracy i kosztów. Wydano skrypty z 9 przedmiotów, w opracowaniu słuchaczy, na podstawie wykładów i literatury pomocniczej.

Starania o uzyskanie praw dla szkoły w sprawozdawczym okresie znacznie posunięto naprzód. Przy współdziałaniu Koła Absolwentów Szkoły, Prezydium Zarządu Stowarzyszenia, działając w porozumieniu z Dyrekcją Szkoły, zabiegało o uzyskanie poparcia dla tej sprawy na terenie Sejmu Ustawodawczego. Sprawa rozważana była przez Sejm w listopadzie r. 1921, przyczem Sejm wezwał uchwałą swoją Ministra W. R. O. P. do przedłożenia ustawy o Szkole Nauk Politycznych. Poza wymienionymi działami pracy funkcjonowały: wydział pracy pozaszkolnej, którego akcja w kierunku organizowania zebrań dyskusyjnych, referatów i t. p. nie dała pożądaných rezultatów; wydział łączności, stworzony dla kontaktu i współpracy z innymi organizacjami akademickimi, osiągnął porozumienie z Centralą Bratnich Pomocy, do której weszli od tego czasu przedstawiciele Stowarzyszenia; wydział życia towarzyskiego, który osiągnął dość pokaźne wyniki pracy.

Największą frekwencją cieszyły się 2 zebrania ogólnoszkolne, z udziałem władz szkolnych i profesorów, na których prezes Stowarzyszenia wygłosił referaty „O organizacji szkół wyższych wogóle” i o „Projektach organizacji Szkoły Nauk Politycznych”.

Organizacje Artystyczne.

Akademickie Koło Muzyczne w Warszawie.

W marcu roku 1921 rozpoczęto organizację Akademickiego Koła Muzycznego. Jedną z głównych pobudek, jakimi się kierowali założyciele Koła, był dotkliwy brak w życiu akademickim placówki, która szerzyłaby kulturę pieśni i muzyki polskiej. Pomyślny rozwój Koła, liczba sekcji (chóru mieszanego, śpiewu solowego, dramatyczna, muzyki kameralnej i solowej oraz orkiestry), wreszcie poziom koncertów i imprez Koła wymownie świadczą o potrzebie podobnej placówki i o zapale członków.

Stałym i ciągłym wyrazem prac Koła były koncerty, urządzone w lokalu Klubu Akademickiego Y. M. C. A. przy ulicy Miodowej 10. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem i, prócz zaznajamiania szerokich kół młodzieży akademickiej z muzyką polską i obcą, miały wielkie znaczenie, jako przygotowanie do poważniejszych przedsięwzięć.

Po raz pierwszy Koło przedstawiło wynik swej działalności publicznie na wielkim koncercie w Auli Uniwersytetu w styczniu roku 1922. Powodzenie tego koncertu było impulsem do dwóch koncertów w Wilnie, co miało na celu w pierwszym rzędzie nawiązanie ścisłego kontaktu z tamtejszą młodzieżą. Po powrocie z Wilna sekcja dramatyczna urządziła szereg przedstawień popularnych w teatrach żołnierskich oraz porannek klasyczny w teatrze Wielkim; sekcja chóru stanęła do konkursu na Iym Wszechpolskim Zjeździe Stowarzyszeń Śpiewaczych w d. 4 i 5 czerwca roku 1922, gdzie — dzięki niezmożonej i bezinteresownej pracy prof. Piotra Maszyńskiego i kol. Tomasza Janikowskiego — chór zajął drugie miejsce wśród wszystkich chórów mieszanych, a ósme wśród wszystkich wogóle. Sekcja orkiestry, zawdzięczając swój rozwój doświadczonej pracy kol. Feliksa Rybickiego, dała szereg koncertów na cele publiczne.

Oprócz pracy artystycznej Koło prowadzi intensywną działalność organizacyjną wewnętrzną i zewnętrzną, ta ostatnia ma na celu nawiązanie stosunków z pokrewnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi.

Akademickie Koło Śpiewacze „Pieśń”.

Akademickie Koło Śpiew. „Pieśń” powstało z przekształcenia chóru „Pieśń” stud. Politechniki Warszawskiej. Chór ten, założony przez grono Studentów Polaków w pierwszych latach istnienia Politechniki, przetrwał do roku 1905, poczem, wskutek opuszczenia „Politechniki” przez studentów Polaków, został zawieszony, przekazując cały swój majątek zwłaszcza bibliotekę Warszawskiemu T-wu Muzycznemu w charakterze depozytu. W roku 1915, po otwarciu wyższych uczelni w Warszawie pod okupacją niemiecką, z inicjatywy prof. Konopaska oraz kilkudziesięciu studentów Politechniki, postanowiono powołać na nowo do życia pozostającą przez tak długi czas w letargu organizację.

Chór, pozostając pod dyr. akad. kol. Pabisiewicza, rozwijał szeroką pracę na polu krzewienia pieśni polskiej wśród młodzieży akademickiej, przez urządzenie koncertów, imprez, szkolenie głosów na lekcjach etc.

Na Zebraniu Walnem, odbytem w dn. 26/X 1922 r., postanowiono pole działania chóru, będącego dotychczas organizacją wyłącznie lokalną na Politechnice, rozszerzyć na wszystkie szkoły akademickie Warszawy, przyczem zorganizować obok chóru i sekcję śpiewu solowego.

W związku z tem zmieniono dawną nazwę stowarzyszenia na Akad. Koło Śpiewacze „Pieśń”. Opiekunem honorowym „Koła” został prof. Ponikowski jeden z założycieli chóru „Pieśń” pod zaborem rosyjskim.

Z pośród szeregu występów „Pieśni” w okresie powyższym, wymienić należy udział w I Wszechpolskim Zjeździe Zespołów Śpiewaczych w Warszawie, d. 4 — 5 czerwca 1922 r., koncerty w Politechnice i Resur-

się, dwukrotne wyjazdy do Żyrardowa z własnymi koncertami, oraz Akademię w Konserwatorium, zorganizowaną przez „Koło“ z okazji „Tygodnia Akademika“.

„Fraternitas Academica Filomatia“.

W maju roku 1923 zawiązała się wśród młodzieży organizacja p. n. „Fraternitas Academica Filomatia“. Wystąpienia oraz enuncjacje tej grupy (np. w jej organie „Życie Akademickie“) wskazują na to, że jest one pod wieloma względami różną od organizacji, dotychczas młodzieży znanych.

Celem organizacji jest wychowanie na drodze pełnego i niezależnego rozwoju wszystkich stron duszy człowieka, jednostek możliwie doskonale scharmonizowanych wewnątrznie, to znaczy: o wysokim poziomie intelektualnym, przejawiającym się w głęboko i gruntownie przemyślanym światopoglądzie, będącym wynikiem całkowicie rozbudzonej odrębności indywidualnej, a wyrażającym się w nieugiętej zgodnym z nim postępowaniu. Organizacja prowadzi podręczną bibliotekę, zawierającą książki o treści ogólnej, zwłaszcza z dziedziny nauk społecznych i filozofji, urządza referaty ideowe, zapoznaje się ze zdobyczami badań psychologicznych, oraz poddaje analizie osobowości jednostek wybitnych, wskazuje w specjalnych referatach środki, umożliwiające kształcenie woli.

Stowarzyszenie jest organizacją ściśle apolityczną, kwestje religijne i polityczne są traktowane wyłącznie w płaszczyźnie naukowej, członkowie czynni nie mogą należeć do partij starszego społeczeństwa ani ugrupowań ideowych o zabarwieniu politycznym.

„Filomati“ na terenie akademickim powstała bardzo niedawno, wyrosła na podłożu żywo rozwiniętego i głęboko zakrzewionego na gruncie szkół średnich ruchu Młodzieży Niezależnej.

KRAKÓW.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

Młodzież akad. w Krakowie, rozrzucona w trzech wyższych zakładach naukowych: Uniwersytecie Jagiell., Akademji Górniczej i Akademji Sztuk Pięknych, nie miała i nie ma dotąd stałej wspólnej organizacji, któraby ją reprezentowała na zewnątrz. Funkcje te spełniały doraźnie zwoływane konferencje kół ideowo-politycznych.

Dopiero II Ogólny Zjazd Pol. Mł. Akad. w Wilnie zmusił młodzi. akad. w Krakowie do luźnego zrzeszenia się i powołania do życia t. zw. Konferencji Międzystowarzyszeniowej. Pierwszym czynem Konferencji były przygotowania do Zjazdu i wysłanie na Zjazd 12 pełnomocnych delegatów. II-gi Zjazd og.-akad. nie rostrzygnął sprawy organizacji lokalnych po-

szczególnych środowisk; po dawnemu trzeba było na miejscu myśleć o stworzeniu jakiejś organizacji wspólnej. Te względy nakazały delegatom kół, zasiadającym w Konferencji, zająć się kwestją zorganizowania środowiska krakowskiego. Konferencja zatrzymała tedy prawo reprezentowania młodzieży akad. i utrzymywania kontaktu z Komitetem Wykonawczym II O. Z. P. M. A. i rozpoczęła pracę przygotowawczą celem utworzenia Rady Studenckiej.

Szereg posiedzeń wypełniono dyskusją nad 3 projektami odrębnymi, które w różny sposób rozstrzygały ustrój środowiskowy młodzieży akad. w Krakowie. Opracowano odpowiednie projekty, lecz wiec ogólno-akad. zajął wobec nich stanowisko negatywne.

Konferencja Międzystow. podjęła w r. ak. 1921/2 wielką akcję samopomocową, pozostającą w związku z akcją niesienia pomocy młodzieży ak., jaką się zajął Wojewódzki Komitet w Krakowie. Konferencja zorganizowała wielki wiec ogólno-akad. Sprawę kontaktu z Komitetem Wojewódzkim oddał wiec w ręce powstającej wówczas Centrali Akad. Stowarzyszeń Samopomocowych.

W skład Konferencji wchodziły nast. organizacje: 1) Wzajemna Pomoc U. U. J., 2) Jedność, 3) Bratnia Pomoc Medyków, 4) Koło Uczniów Akad. Górniczej, 5) Bratnia Pomoc Sł. Ak. Sztuk Pięk., 6) Odrodzenie, 7) Narodowe Zjednoczenie (dziś Młodzież Wszechpolska), 8) Czytelnia Akad., 9) Org. Młodzi. Narodowej, 10) Kuźnica, 11) Życie, 12) Filomaci, 13) Związek Akad. Chrześcijan, 14) Czytelnia Teologów, 15) Sodalicia Marjańska żeńska, 16) Sodalicia Marjańska męska, 17) Akad. Koło T. S. L., 18) Koło Podhalan, 19) Koło Spisko-Orawskie, 20) Koło Tarnowiaków, 21) Koło Oświatowe, 12) Chór. Akad., 23) Ak. Związek Sportowy, 24) Koło Farmaceutów, 25) Koło Starszych Harcerzy oraz 26) 18 kół naukowych.

Obecnie, podobnie jak w Warszawie, powstaje Komitet Miejskowy, podporządkowany N. K. A. oraz Rada Akademicka środowiska Krakowskiego.

Organizacje Samopomocowe.

Centrala Akademickich Stowarzyszeń Samopomocowych.

Ciężkie położenie akademickich Bratnich Pomocy oraz trudność w wyszukaniu niezbędnych środków materialnych skłoniły je do stworzenia organizacji centralnej, uzgadniającej działalność poszczególnych stowarzyszeń. Rok ak. 1921/22 był okresem pracy organizacyjnej Centrali A. S. S. W skład Centrali weszły następujące stowarzyszenia samopomocowe: „Twarzystwo Wzajemnej Pomocy U. U. J.“, „Bibliot.

i Bratnia Pomoc Medyków, „Jedność“, stowarzyszenie słuchaczek U. J., „Kółko Rolników Wszechnicy Jagiellońskiej“, „Koło Słuchaczy Akademii Górniczej“, „Bratnia Pomoc Uczniów Akademii Sztuk Pięknych.“

Najwyższą władzą Centrali jest rada Delegatów, w której skład wchodzi przedstawiciele poszczególnych stowarzyszeń, proporcjonalnie do ilości reprezentowanych przez nie studentów. Władzą wykonawczą jest Zarząd, składający się z prezydium (prezes, wiceprezes, sekretarz) oraz kierowników sekcji: ogólnej, finansowo-budżetowej, gospodarczej. Funkcje kontrolujące sprawuje Komisja Rewizyjna, składająca się z członków, wybranych z łona Rady Delegatów.

Na plan pierwszy działalności Centrali w okresie ubiegłym wysuwa się sprawa utrzymania stałego kontaktu z władzami rządowymi i akademickimi. Z inicjatywy p. min. Michalskiego, zawiano w Krakowie „Komitet Wojewódzki Niesienia Pomocy Młodzieży Akademickiej“. Prezesem Komitetu jest wojewoda krakowski. Centrala jest z Komitetem w stałym kontakcie, opiniuje prośby Towarzystw o subwencje i przedstawia projekty rozdziału uzyskanych funduszy. Stosunek do władz uczelnianych ułożył się jaknajlepiej.

Na konferencji międzyrodowiskowej we wrześniu 1922 r. nastąpił terytorjalny podział między poszczególne Centrale, celem uniknięcia ścierania się wpływów tych Stowarzyszeń na prowincji. Konferencja przyznała Krakowowi, prócz województwa krakowskiego, organizację województwa śląskiego oraz kieleckiego. Ze spraw ogólnych wymienić należy sprawę uruchomienia łazienek i pralni w Bursie Akademickiej przy ulicy Garbarskiej. Zajęcie się sprawami tej Bursy, która pozostaje pod zarządem Rektoratu U. J., zmierza do tego, aby w przyszłości zrealizować postulat przejęcia zarządu Bursy w swoje ręce.

Sekcja Zdrowia pracowała w roku 1921/22 w zakresie pomocy do różnej, oraz sanatoryjnej. Po długich staraniach zdołała sekcja uruchomić ambulatorium dentystyczne dla wszystkich słuchaczy wyższych uczelni, mieszczące się przy ul. Garncarskiej. Chcąc dać możliwość wypoczynku kolegom w czasie wakacji, urządziła wypoczynkową kolonję letnią w Pedszku na Orawie. Dzięki subwencji otrzymanej z Rektoratu, oraz zapasom żywnościowym z T-wa Wz. Pom. U. J., mogła kolonja przez 6 tygodni utrzymać 18 kolegów i koleżanek, dając im możliwość bezpośredniego zetknięcia z ludnością tego niedawno do Polski przyłączonego terenu.

Sekcja gospodarcza obejmowała wszelkie formy pomocy materialnej. Najgłówniejszą troską jej była wszakże pomoc dla kuchni akademickich. W porozumieniu z „Komitetem Wojewódzkim“ oraz ze „Związkiem Ziemian“ rozpoczęto akcję zbiórki żywnościowej na prowincji. „Związek Ziemian“ uchwałą jednego z Walnych Zebrań postanowił ofiarować

na rzecz kuchni akademickich w gotówce około 6.000.000 mkp., a oprócz tego każdy z członków zobowiązał się opodatkować na tenże cel w naturze. Centrala zarządziła podział terytorjalny Województwa Krakowskiego między poszczególne T-wa Samopomocowe, celem eksploatacji obiecanych darów.

Towarzystwo Wzajemnej Pomocy Uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Starania o utworzenie Wzajemnej Pomocy przy Uniwersytecie Jagiellońskim ciągną się od roku 1858. Po ośmiu dopiero latach, bo w r. 1866, został statut T-wa zatwierdzony przez władze centralne w Wiedniu. Przez czas ten istniał początkowo pod normalną opieką Senatu komitet uczniów, którego urzędowym celem był rozdział funduszy, przeznaczonych dla ubogiej młodzieży studenckiej na Uniwersytecie. Prócz tego komitet starał się o rozbudzenie narodowych uczuć wśród młodzieży. Widomym znakiem tej pracy było utworzenie czytelni w lokalu restauracyjnym ś. p. Ziembińskiego w Rynku Głównym. Wskutek nieostrożności „Dziennika Literackiego“ we Lwowie, który fakt ów opublikował, czytelnia została zamknięta, a pracę tak owocnie zapoczątkowaną należało przenieść do domów prywatnych i zakonspirować. Szykany policji krakowskiej, wywołane nieostrożnością „Dziennika Literackiego“, posuwały się do masowego relegowania podejrzanych studentów. Mimo to praca się wzmogła, a troska o codzienny chleb dla ubogich kolegów nie odrywała „Komitetu“ od powyższych zadań. Dość wspomnieć brzemienne w następstwa fakt wysłania imieniem młodzieży adresu do rządu wiedeńskiego z postulatem wprowadzenia na Jagiellońskiej Wszechnicy języka wykładowego polskiego. Dwaj koledzy, którzy adres mieli doręczyć osobiście, zostali przymusowo wydalen z Uniwersytetu i Krakowa. Osiem lat ciężkich zmagani i pracy konspiracyjnej zostały wreszcie w r. 1866 uwieńczone pomyślnym skutkiem. Utworzono oficjalnie T-wo do dziś dnia istniejące, którego obecny majątek dostatecznie świadczy o zabiegach poszczególnych Zarządów. Przy Towarzystwie pracowały następujące Komisje:

Komisja Regulaminowo-Statutowa pracowała nad zmianą statutu i ułożeniem brakujących regulaminów.

Komisja Administracyjna miała za zadanie załatwianie spraw bieżących T-wa, oraz spraw mniej ważnych, jak: udzielanie obiadów w Kuchni akademickiej, mieszkań w Domu akademickim, udzielanie pożyczek do wysokości oznaczonej przez Wydział i inne.

Komisja Domu Akademickiego miała za zadanie doprowadzenie, tak budynku, jak i inwentarza Domu, zniszczonego przez czas wojny, do możliwego stanu.

Dalej należy wspomnieć o „Ognisku Akademickim” w koszarach przy ul. Rajskiej. „Ognisko” to urządziła „Pomoc Koleżeńska w Polsce” (Federacja Wszechświatowa Akademików Chrześcijańskich).

W marcu r. 1922, po porozumieniu się z Rektorem Uniw. Jagiel. T-wo przyjęło na siebie obowiązek urzędowania i administrowania „Ogniska Akademickiego” dla młodzieży jugosławiańskiej w koszarach szkoły kadetkiej w Łobzowie. — Ognisko to powstało w celu umożliwienia młodzieży jugosławiańskiej, przyjeżdżającej na nasz Uniwersytet przeważnie z Uniwersytetu praskiego, kontynuowania studjów. Wojskowość odstąpiła w wymienionych koszarach trzy duże sale, jak również wypożyczyła T-wu Wzaj. Pom. U. U. J. potrzebne umeblowanie, a w szczególności: łóżka, sienniki, prześcieradła, kołdry, stoły, ławki i szafy. Wszelkie koszty, połączone z urzędowaniem tego Ogniska, ponosił Rektorat, dział zaś administracyjny należał do Zarządu T-wa.

T-wo zarządzało także, po uprzednim urzędowaniu, zaofiarowaniem do dyspozycji T-wa trzema pokojami w willi p. radcy Perosia przy ul. Kochanowskiego. W willi tej znalazło pomieszczenie wygodne i zdrowe 7 kolegów na przeciąg 6-ciu miesięcy.

Chcąc przyjść z pomocą mieszkaniową większej ilości kolegów, zamieniono w Domu Akadem. niektóre pokoje pojedyncze, na podwójne, podwójne zaś na potrójne, przez co zyskano 28 miejsc.

Ogółem mieszka w Domu Akademickim 175 kolegów. — Oprócz tego mieszczą się tam lokale Akademickiego Koła T. S. L., Centrali Ak. Stow. Samopomocowych oraz Chóru Akademickiego.

Komisja Kuchenna. Naczelnym zadaniem Zarządu Kuchni z początkiem ubiegłego roku administracyjnego było dalsze jej organizowanie pod względem technicznym, gospodarka zapasami, zaprowadzenie księgowości (w tym celu stworzono funkcję sekretarza Kuchni), dalej polepszenie jakości obiadów, oraz rozszerzenie Kuchni w sposób, zapewniający możliwość korzystania z niej największej liczbie kolegów.

W porozumieniu z Centralą Akademickich Stowarzyszeń Samopomocowych kierownictwo Kuchni rozwinęło żywą akcję w zachodnich powiatach Małopolski, zwłaszcza u ziemian, którzy przysłali z wydatną pomocą darami w naturze, ewentualnie sprzedają artykułów żywnościowych po niższej cenie.

Komisja Informacyjna skierowała swoją pracę w kierunku pośrednictwa w wynajdywaniu odpowiedniego zajęcia zarobkowego dla niezamożnych członków Towarzystwa.

Komisja Biblioteczno - czytelniana. Biblioteka obejmuje 4 działy: dział A — książki stare, wydane przed 1850 rokiem, liczy dzieł 560, dział B — książki francuskie, dzieł 673, dział C — książki niemieckie, dzieł 248, dział D — książki współczesne polskie, dzieł 1608.

Dyżury w bibliotece odbywały się 2 razy w tygodniu; ruch znaczny.

Komisja Czytelniana ograniczyła się do otrzymania prawie wyłącznie pism codziennych polskich i to po większej części takich, których administracje bądź przysyłały egzemplarze bezpłatnie, bądź udzielały je po znacznie niższych cenach. Planowane przez kierownictwo sprowadzanie pism zagranicznych (prenumerowanie polskich tygodników i miesięczników) okazało się ze względów finansowych niemożliwe.

Działalność Komisji Zdrojowo-klimatycznej polegała na:

1) niesieniu chorym i niezamożnym członkom T-wa pomocy lekarskiej przez zorganizowanie grupy lekarzy, udzielających bezpłatnych porad 2) na organizowaniu instytucji zdrowotnych.

Z inicjatywy Komisji, grono lekarzy krakowskich zaofiarowało udzielanie bezpłatnych porad nie tylko u siebie w domu, lecz również spiesząc do łóża chorego.

Przeprowadzona przez Komisję statystyka wykazała, że największą ilość porad dotyczy chorób płucnych, bo aż 75% i to przeważnie ze stanem przewlekłym, następnie na choroby skórne i weneryczne przypada 9%, oczne 4% i nerwowe 3%. Naogół stan zdrowia nie przedstawia się zbyt pomyślnie i wymaga baczniejszego zwrócenia na to uwagi.

Ponieważ Komisja Klimatyczna nie posiadała własnych funduszy na udzielanie pożyczek zdrowotnych dla leczenia, czy to na miejscu, czy też na wyjazd do Domu Zdrowia Bratniej Pomocy w Zakopanem, przeto Wydział Towarzystwa udzielał każdorazowo takiej pożyczki na wniosek Komisji Klim. Pożyczki przeważnie były traktowane jako długoterminowe płatne w ciągu trzech lat po ukończeniu studjów.

Na czas sezonu letniego uzdrowiska nasze zgodziły się na wprowadzenie pewnych ulg dla członków T-wa, pozostających w leczeniu, w postaci zniżek na kąpielach, inhalacjach oraz mieszkaniu. Zniżki takie uzyskało T-wo w Żegiestowie, Szczawnicy, Krzeszowicach, oraz w zakładzie kąpielowym Matecznego w Podgórzu.

Zarząd Związku pensjonatów zakopiańskich zaofiarował kilka miejsc bezpłatnych dla koleżanek i kolegów, których stan zdrowia niezakaźny nie pozwala na korzystanie ze studjów. Ponieważ przyznanie takiego miejsca zależało ostatecznie od Senatu U. J., Komisja skierowała tam podania, zaopatrując je w odpowiednie wnioski.

Kolonja szczawnicka. Komisja zorganizowała Kolonię wakacyjną dla piersiowo chorej, anemicznej i fizycznie wyczerpanej młodzieży.

Działalność Konsumu polegała na rozdzielaniu artykułów spożywczych pomiędzy członków Towarzystwa. Artykuły te otrzymywano z państwowego Gospodarczego Urzędu Aprowizacyjnego, jako deputaty robotnicze dla 1500 kolegów. Prócz tego Konsum otrzymywał do rozdziału różne

artykuły z Puzappu. Rozumiejąc doskonale ważność Konsumu w życiu akademickim, nosił się Zarząd z zamiarem stopniowego rozwinięcia Konsumu w jak najszerzych granicach. celem zaspokojenia wszystkich potrzeb codziennego życia członków T-wa.

Myśl tę starano się wprowadzić w życie, sprowadzając do Konsumu takie towary jak: mydło, pastę do obuwia, koszule, kołnierzyki, skarpetki i t. p. Tymczasem, stosownie do uchwał II-go Ogólnego Zjazdu Polskiej Młodzieży Akademickiej w Wilnie, Wydział naszego Twa powziął uchwałę powolnego zwijania Konsumu z równoczesnem przygotowaniem gruntu pod mającą powstać „Spółdzielnię”. Konsum zwinięto ostatecznie z końcem roku szkolnego 1921/22, „Spółdzielni” jednak założyć nie zdołano dla braku odpowiednich lokali, a w szczególności gotówki.

Towarzystwo mieści się przy ul. Jabłonowskiej 10/12, tel. 557.

Towarzystwo Biblioteki i Bratniej Pomocy Medyków U. J.

Towarzystwo powstało w roku 1919/20 ze złączenia się dwóch towarzystw, istniejących od lat kilkunastu na terenie wydz. lekarskiego Uniw. Jag., mianowicie: „Biblioteki Medyków” i „Bratniej Pomocy Medyków” (Biblioteka Medyków istnieje od roku 1851). Dwa te stowarzyszenia stanowiły początkowo odrębne jednostki organizacyjne o osobnych statutach i o różnych celach. Pierwsze z nich miało wyłącznie cele naukowe, drugie zaś samopomocowe. Wojna, a zwłaszcza warunki powojenne, wysunęły na pierwszy plan sprawy samopomocowe i stworzyły konieczność silniejszego zorganizowania się studentów medycyny, dając impuls do zlania się tych dwóch towarzystw w jedno, któreby łączyło w sobie oba te kierunki pracy, a opierając się na silniejszych podstawach organizacyjnych prędzej i pewniej dochodziło do celu, określonego w statucie.

Powstałe w ten sposób Towarzystwo, o szczupłej początkowo ilości członków i skromnych zasobach materialnych, ale dzięki wydatnej i ofiarnej pracy młodzieży, w przeciągu 3 lat doszło do znacznego rozszerzenia swych agend samopomocowo-naukowych i zyskało trwałe podstawy egzystencji, rozwinęło swą działalność w dwu kierunkach, a to przede wszystkim w kierunku ułatwiania kolegom zdobywania środków naukowych przez rozwinięcie agend Księgarni Medycznej, poprzednio Komisji Komisowo-Wydawniczej, która pośredniczyła w sprowadzaniu książek naukowych i wydawała skrypta własnym nakładem oraz w kierunku stworzenia własnej kuchni. Ścisłe z tym działaniem pracy łączyła się praca na terenie Centrali Akad. Stow. Samopomocowych, której zorganizowanie, a następnie prawie wszystkie jej prace Zarząd Twa Bibl. i Brat. Pom. Med. wziął w swoje ręce, biorąc też czynny udział we wszystkich zjaz-

dach i pracach Ogólnopolskiego Związku Bratnich Pomocy, a w szczególności w pracach około przejęcia „Domu Zdrowia”.

Nadto Towarzystwo rozwijało swą działalność w poszczególnych referatach, które czy to pośredniczyły w wynajdywaniu posad kolegom na wakacje, czy przez udzielanie pożyczek, czy też wypożyczanie książek ze stosunkowo dobrze zaopatrzonej biblioteki własnej—wydatną niosły pomoc kolegom. Obok Zarządu rozwijał się, powstały jako agenda autonomiczna przy T-wie, Komitet Budowy Domu Medyków o osobnym statucie tymczasowym.

Koło Słuchaczy Akademii Górniczej.

Sekcja Aprowizacyjna K. S. A. G. zajmuje się prowadzeniem kuchni-górników w Krzysztoforach. Kuchnia ta istnieje od dnia 1 stycznia r. 1921. Prawo korzystania z niej przysługuje wyłącznie członkom Koła St. Akad. Górniczej.

Sekcja Bratniej Pomocy K. S. A. G. rozwijała swą działalność głównie w dwóch kierunkach: 1) pomocy pieniężnej, 2) pomocy mieszkaniowej. Działalność Sekcji w kierunku pośrednictwa pracy, prowadzona wspólnie z sekcją działalności zewnętrznej, mimo usilnych zabiegów, nie przyniosła spodziewanych rezultatów. Co do pomocy pieniężnej, to Sekcja udzielała jej stosunkowo najwydatniej ze wszystkich akademickich Br. Pom. w Polsce.

Zwracając silną uwagę na moralną stronę tej akcji, Sekcja Br. Pom. uznała za swój obowiązek ściśle egzekwowanie zobowiązań członków. Pomoc mieszkaniowa dla kolegów była jedną z największych trosk Sekcji.—Bursa Górników w klasztorze O. O. Augustjanów pomieściła zaledwie małą część potrzebujących schronienia, bo 25 kolegów. Dzięki życzliwości T. Wz. Pom. U. U. J. kilku kolegów (9) znalazło pomieszczenie w „Ognisku” U. J. przy ul. Rajskiej. Prócz tego paru mieszka w Bursie Akademickiej U. J., przy ul. Garbarskiej; paru prowizorycznie w lokalu wycieczkowym Towarzystwa Krajoznawczego na Wawelu. Ale to zaledwie 50% zamieszkujących kolegów. Reszta tuła się, mieszkając „kątem” u kolegów, lub gdzie się da.

Stasunek K. S. A. G. do t. zw. Kuratorium Finansowego Akademii Górniczej ułożył się zupełnie dobrze. Kuratorium Finansowe jest organizacją, w której skład wchodzi przedstawiciele świata górniczo-hutniczego a więc teoretycy, profesorowie Ak. Górn., inżynierowie, właściciele kopalń i hut. i t. d. Prezesem jest każdorazowo rektor Ak. G., skarbnikiem — profesor. Celem T-wa jest pomoc finansowa dla budowy gmachu Ak. Górn., domów dla profesorów i słuchaczy, oraz finansowa pomoc dla uczniów i personelu Akademii. Kuratorium niejednokrotnie przychodziło

Koło w ciężkich chwilach z wydatną pomocą materialną. Chociaż stosunek wzajemny tych instytucji nie jest statutowo określony, kompetencje obu towarzystw rozgraniczono zawsze polubownie i zgodnie. W sprawach pomocy dla młodzieży zawsze korzystało Kuratorium z opinii i pomocy Koła.

Kółko Rolników Wszechnicy Jagiellońskiej.

Sekcja Bratniej Pomocy Kółka Rolników, zwłaszcza wobec przystąpienia „Kółka” do Centrali Bratnich Pomocy, zapowiada bardzo pomyślny rozwój. Na przeszkodzie stoją wprawdzie pokaźne sumy niezwróconych z lat przedwojennych pożyczek, zaciągniętych przez kolegów w „Kółku”, nie mniej jednak Wydział czyni wszelkie możliwe wysiłki, by odzyskać wiarytelności „Kółka”.

„Jedność”, Polskie Stowarzyszenie Słuchaczek Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Organizacja ta, skupiająca tylko koleżanki, powstała w roku 1909 w okresie walki o równouprawnienie kobiet. W pierwszym okresie istnienia głównym celem „Jedności” była walka o równouprawnienie kobiet i samopomoc materialna. Po wywalczeniu równouprawnienia działalność towarzystwa ogranicza się do pracy samopomocowej. Główną pomoc materialną niesie organizacja członkiniom przez udzielanie pożyczek, wysyłanie na kolonie wakacyjne, pośrednictwo w pracy. Nadto towarzystwo udzielało pomocy odzieżowej. W roku akademickim 1921/22 zarząd wynajął dom S. S. Szarytek i chwilowo urządził ognisko dla 30-tu koleżanek. Główną troską zarządu jest budowa domu dla akademikzek.

Towarzystwo Bratniej Pomocy Uczniów Akademii Sztuk Pięknych.

Towarzystwo założone zostało jako „Czytelnia” w r. 1877 z inicjatywy Jana Matejki, troskliwego jej opiekuna i kuratora. Żywa działalność Czytelni przygasa razem ze śmiercią Matejki. W roku 1894 kol. Władysław Jarocki, (dziś profesor akademii) przekształca Czytelnię na T-wo Bratniej Pomocy, rozszerzając ramy organizacyjne i zakres działania. T-wo stale się rozrasta, zwłaszcza pod kuratorstwem prof. Stanisławskiego, entuzjastycznego przyjaciela młodzieży. Bratnia Pomoc zajmuje się nie tylko pomocą materialną, lecz również stała się ogniskiem życia artystycznego, organizuje wycieczki, wystawy wydawnictw i liczne konkursy artystyczne. Wokół T-wa skupia się liczna rzesza późniejszych wybitnych i utalentowanych artystów, ułatwiając im studia i egzystencję. Podjęte na kilka lat przed wojną starania o zebranie funduszy na budowę własnego domu sparaliżowała wojna, która też osłabia znacznie czynności Bratniej Pomocy. Dopiero lata 1921/1922 rozpoczynają żywsze tempo i rozwój, przedewszyst-

kiem gospodarczych agend T-wa. Ustawiczny brak większych funduszy daje się jednak T-wu stale odczuwać, hamując podejmowane projekty i zamierzenia. W roku 1922 uruchomiono herbaciarnię i czytelnię, oraz uzupełniono wydatnie bibliotekę. T-wo kładzie również nacisk na ożywienie ruchu artystycznego, rozpisując odpowiednie konkursy, urządzając wycieczki i t. d. Pomoc żywnościową, mieszkaniową i zdrowotną uzyskuje T-wo przez Centralę Akademicką w Krakowie. Ze swej strony udzieliło ono 300 pożyczek oraz ulgi w nabywaniu materiałów artystycznych, pośredniczyło w wyszukiwaniu zajęć i t. d.

Organizacje Naukowe.

Uniwersytet.

Wojna zatamowała prawie całkowicie wszelkie przejawy życia organizacji naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dopiero w r. 1921 marta została tu przełamana, poczęto powracać do normalnej, pokojowej pracy, zmieniając jej poprzednie metody, stosownie do wymagań chwili bieżącej. Najwięcej dawał się odczuć brak organizacji, któraby koordynowała pracę wszystkich kół i ułatwiała podejmowanie wspólnej akcji naukowo-wydawniczej. W tym celu powołano (do życia, z inicjatywy Koła Polonistów, t. zw. „Reprezentację Kół Nauk. Wydz. Filozoficznego”, która objęła 15 Kół tego Wydz. Reprezentacja obudziła ambicję poszczególnych Kół, stała się bodźcem do wyteźonej pracy, podjęła starania w celu unormowania studjów i egzaminów na wydz. filoz., wysłała 4 delegatów na II Zjazd Akad. w Wilnie i na Zjazd Kół Naukowych do Poznania*). Na Uniwersytecie Jagiellońskim istniało w r. 1921/22 10 kół i na Akademii Górniczej 1. Akademików zrzeszonych w kołach było: na Wydz. Filozof. 1049, na Wydz. Prawnym 807, na Wydz. Medycznym 605, razem 2506.

1. Koło Polonistów. Członków 160. Połna rozmachu i energii praca Koła, prowadzona konsekwentnie według określonego programu, miała wszystkie cechy świadomego wysiłku.

Uruchomiono dawne agendy: bibliotekę, sprzedaż skryptów i wydawnictw po cenach zniżkowych i t. d.

Prace naukową prowadziły poszczególne sekcje: S. naukowa podjęła pracę zbiorową p. t. „Sądy współczesnych o Mickiewiczu”.

S. zagraniczna nawiązała stosunki z młodzieżą państw zaprzyjaźnionych, zapoczątkowała wymianę korespondencji i czasopism z Francją, Belgią, Rumunią, Szwecją, Bułgarią, Jugosławią. Sekcja urządziła odczyty publiczne p. Francica o literaturze jugosłowiańskiej i p. Dory Gube Pentioy o literaturze bułgarskiej.

*) Obecnie Reprezentacja zawiesiła swe czynności i przekazała swój dorobek Reprezentacji Kół Naukowych Środowiska Krakowskiego, powołanej w myśl uchwały Zjazdu Poznańskiego.

S. czytelniana uruchomiła czytelnię, zaopatrzoną w czasopisma artystyczne i naukowe, polskie i zagraniczne.

Sekcja art. lit. śledziła ruch art. lit. w kraju i urządziła wieczory autorskie.

S. towarzyska organizowała zabawy i wycieczki.

Pod koniec roku Koło podejmowało Wł. Mickiewicza i zorganizowało urocz. Akademię ku uszczeniu 100 rocznicy wydania 1-go tomiku poezji Mickiewicza. Koło zainicjowało zbliżenie się i wspólną pracę wszystkich kół polonistów w Polsce.

2. Koło Art.-Literackie. Członków 46. Skupiło młodszych akademików, których interesowały zagadnienia najnowszej twórczości literackiej.

Odczyty i wieczory autorskie wypełniły całoroczną działalność Koła.

3. Koło Miłośników Dramatu Klasycznego. Członków 40. Krzewiło znajomość kultury starożytnej za pomocą odczytów i przedstawień teatralnych.

4. Koło Romanistów. Członków 25

5. Koło Germanistów. Członków 26. Urządzało odczyty. Pozatem była czynna biblioteka.

6. Koło Filologów. Zał. w r. 1879/80. Członków 89. Najstarsze koło Uniwersytetu, po wojnie jeszcze nie powróciło do świetnej tradycji; uruchomiono s. lingwistyczną, interpretacyjną i biblioteczną.

7. Koło Historyków. Członków 140. Odbiło w r. 1921/22 14 posiedzeń nauk. i rozpoczęło zbieranie materiałów do historii parlamentaryzmu polskiego. Ostatnio podjęło myśl wydania księgi pamiątkowej ku uczczeniu akademików poległych w czasie wojny.

8. Koło Historyków Sztuki. Członków 95, bardzo sprężyste prowadzone, zdobyło sobie uznanie urządzeniem t. zw. festivalów na dziedzińcu Bibl. Jagiel.

9. Koło Archeologów. Członków 15. Urządzało odczyty i wycieczki naukowe.

10. Koło Filozoficzne. Na posiedzeniach nauk. omawiano aktualne zagadnienia z dziedziny filozofii. Pozatem wydawano skrypta i książki.

11. Koło Pedagogiczne. Członków 50. Urządzało: 1) zebrania dyskusyjne, 2) cykl wykładów z zagadnienia szkoły nowoczesnej, 3) odczyty z dziedziny pedagogiki amerykańskiej, 4) cykl wycieczek dla zapoznania się z metodyką szkolnych wycieczek.

12. Koło Mat.-Fiz. Członków 82. Urządzało odczyty i wydawało skrypta.

13. Koło Chemików. Członków 100. Odbiło 17 posiedzeń naukowych, urządziło wycieczki i ułatwiało otrzymanie praktyk wakacyjnych. Zorganizowało cykl odczytów publicznych, które wygłosili profesorowie uniwersytetu.

14. Koło Geografów. Członków 52. Prócz odczytów i wycieczek naukowych członkowie Koła zajęli się katalogowaniem zbiorów map w krak. archiwach i bibliotekach.

15. Koło przyrodników. Członków 96. Ściągało tłumy słuchaczy na odczyty popularno-naukowe z dziedziny przyrody.

16. Koło Rolników, zał. 1890. Członków 154. Prowadzi na szeroką skalę zakresloną działalność.

Biblioteka „Kółka“, obejmująca 9,292 dzieł i broszur z zakresu rolniczo-przyrodniczego, doczekała się w roku 1921 gruntownego uporządkowania, niezbędnego po tylu latach dorywczej pracy, przerywanej wypadkami wojennymi; prócz tego wzbogaciła się o szereg zakupionych, względnie ofiarowanych dzieł. Za pośrednictwem miejscowego oddziału firmy Gebethnera i Wolffa pośredniczyła biblioteka w zakupie dzieł naukowych z 10% opustem.

Sekcja wydawnicza „Kółka“ przeprowadziła w roku 1921/22 szereg wydawnictw skryptów, a mianowicie: prof. Surzyckiego: „Organizacja Gospodarstwa Wiejskiego“ i dokończenie „Taksacji rolniczej“, prof. Vorbrodta „Chemja rolnicza“, prócz tego sekcja rozpiła konkurs na wydawnictwa skryptów prof. Rouperta „Botanika Ogólna“ oraz prof. Surzyckiego „Taksacja rolnicza“, część szczegółowa.

Na wydawnictwa Kółka przychodziły większe zamówienia od organizacji młodzieży innych wyższych uczelni rolniczych.

Znaczne postępy poczyniła w roku 1921/22 Sekcja Praktyk, która uzyskała dla członków „Kółka“, dzięki życzliwości sfer ziemiańskich, przeszło 30 praktyk rocznych i wakacyjnych w różnych majątkach całego terytorjum Państwa i przyczyniła się tem do umożliwienia członkom zdobycia praktycznego wykształcenia.

Przywiązując szczególną wagę do praktycznego uzupełnienia studiów rolniczych, oraz pragnąc zainteresować tą sprawą starsze społeczeństwo, zaś sekcji praktyk dać gwarancję jeszcze pomyślniejszego rozwoju, „Kółko“, dało inicjatywę stworzenia przy Studium Rolniczem Komisji Praktyk, obejmującej przedstawicieli Komisji Rolniczej Studium Rolniczego, Małopolskiego Związku Ziemian, Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego, oraz „Kółka Rolników“ U. J.

17. T-wo Biblioteki Słuchaczy Prawa. Zał. w r. 1851. Starano się ułatwić kolegom studia; w tym celu T-wo zabierało głos w sprawie reformy studiów prawnych i opracowało szereg memoriałów. Zorganizowano dla studentów wojskowych kurs przygotowawczy do egzaminów. T-wo wydaje skrypta i sprzedaje podręczniki po cenach zniżkowych. Posiada bogatą bibliotekę i czytelnię.

18. T-wo Biblioteki i Bratniej Pomocy Medyków. Uruchomiło bibliotekę i czytelnię, sekcja wydawnicza pośredniczyła w sprowadzaniu po-

drewników i wydawała skrypta. Główną pracą T-wa była jednak akcja samopomocy materialnej.

19. Koło Teologów.

Akademia Górnicza.

Koło Słuchaczy Akademii Górniczej łączy działalność samopomocową i naukową. Ta ostatnia polega głównie na akcji wydawniczej i zewnętrznej.

Sekcja wydawnicza wydała 65.000 arkuszy skryptów z 16 przedmiotów.

Sekcja działalności zewn. umieściła w prasie 12 artykułów i komunikatów informujących społeczeństwo o Akademii i Kole, zbierała materiały statystyczne w sprawie przemysłu i handlu polskiego, wreszcie nawiązała kontakt z odpowiednimi organizacjami zagranicą w celu umożliwienia wyjazdów na praktykę do Francji.

Organizacje Sportowe.

Akademicki Związek Sportowy.

W roku ak. 1921/22 znowu zaczęło się rozwijać życie sportowe w A. Z. S. Krakowskim, przytłumione w ciągu całego okresu wojennego. Mimo trudności, z jakimi Związek ciągle walczyć musi, uruchomiono sekcję narciarską, która zorganizowała w ramach P. Z. N. I-sze zawody międzynarodowe o mistrzostwo Tatr. Członkowie S. N. A. Z. S. wzięli udział zarówno w tych zawodach, jak też w zawodach o mistrzostwo Polski i w innych, zdobywając szereg nagród i wykazując wysoką klasę w biegach i skokach. Urządzano też szereg wycieczek narciarskich w Tatry, na Węgry i w Karpaty.

Z wiosną uruchomiono Sekcję Wioślarską. Mimo kolosalnych trudności rozpoczęto racjonalne treningi i obsadzono regaty międzynarodowe W. T. W. w Warszawie, regaty związkowe w Bydgoszczy, regaty międzyklubowe w Krakowie. Prócz tego wysłano jedną czwórkę na trening na Węgry do M. A. C. (Pannonia) i w ten sposób nawiązano kontakt z zagranicznym sportem wioślarskim. W ciągu sezonu urządzano szereg dalekich wycieczek w górę Wisły i jej dopływów, między innymi do Oświęcimia.

Z innych sekcji wielką ruchliwość i doskonałe wyniki wykazywały: pływacka, tenisowa, szermiercza, słabą natomiast jest sekcja piłki nożnej. Prócz wymienionych uruchomiono także Sekcję fotograficzną, bokserską, turystyczną i kampingową. Sekcja lekkoatletyczna słaba z powodu braku własnego stadionu sportowego, który jednak częściowo zbudowany zosta-

nie. Prócz boisk footballowych, lekkoatletycznych i kortów tenisowych będzie on zawierał również basen pływacki największy tego rodzaju w Polsce (100 × 15 m.).

Sekcja Sportowa Koła Słuchaczy Akademii Górniczej.

W myśl obowiązującego regulaminu Sekcja Sportowa opierała się w swej działalności o „Akademicki Związek Sportowy w Krakowie” i pracę swą prowadziła w odpowiednich sekcjach tegoż Związku. W maju ogłoszono zapisy do sekcji: piłki nożnej, lekkoatletycznej, tenisowej i pływackiej. Kończący się jednak rok szkolny i związane z tem egzaminy nie pozwoliły członkom na żywsze zajęcie się wymienionymi sportami. Z zapisu b. Czytelnia Przybramskiej Sekcja Sportowa uzyskała szafę z rękawicami i maskami, z których część zdadną do nauki szermierki wypożyczono członkom Koła, mieszkającym w Bursie przy ul. Paulińskiej.

W związku z tem poczyniono kroki, zmierzające do uruchomienia własnej sekcji szermierczej.

Koło Słuchaczy Akademii Górniczej.

Koło powstało równocześnie prawie z powołaniem do życia w Krakowie Akademii Górniczej. Celem jego jest, według statutu: „zjednoczenie się członków ku wzajemnemu zbieraniu się w celach naukowych, pomocy materialnej i towarzyskich oraz zachowaniu tradycji górniczych”. Cele swoje osiąga Koło przez pracę w następujących sekcjach: wydawniczej, aprowizacyjnej, sportowej, dochodowej, bratniej pomocy, działalności zewnętrznej i bibliotekarskiej. Szczególną intensywnością i owocnością pracy odznaczały się w roku sprawozdawczym dwie pierwsze sekcje. Do Koła należą prawie wszyscy słuchacze Ak. Górniczej. Sekcja działalności zewnętrznej rozwijała się w dwóch kierunkach: 1) informowania społeczeństwa o Akademii i Kole i 2) bronięcia w prasie ich żywotnych interesów. Na punkt 1-szy przypada zamieszczanie w prasie krótkich artykułów i komunikatów nawiązanie kontaktu z 20 organizacjami akademickimi w Polsce, zagranicą zaś z „Association des élèves d'école des mines” w Paryżu i Bratnią Pomocą Politechniki w Zagrzebiu. Sekcja zebrała ponadto najważniejszy materiał statystyczny przemysłu i handlu polskiego. Punkt 2-gi obejmuje wysunięcie w prasie sprawy budowy domu stud. Ak. Górn. Na skutek starań w „Comité Central des huiles de France” sekcja będzie mogła wysłać kolegów na praktykę do Francji. Sprawa uzyskania dla tych kolegów stypendjum od rządu francuskiego jest w toku. Za pośrednictwem konsulatu polskiego w Londynie podjęto również starania o nawiązanie stałego kontaktu z Akademią Górniczą w Anglii i o uzyskanie

praktyk węglowych angielskich. Sekcja podjęła również badania, na razie tylko przy pomocy władz polskich (min. przemysłu i handlu), o ile i w jakiej formie możliwe jest nawiązanie kontaktu naukowego, technicznego i samopomocowego ze światem górniczo-hutniczym w Rosji i Ukrainie Sowieckiej.

Sekcja aprowizacyjna Bratniej Pomocy (patrz „Organizacje Samopomocowe”). Sekcja sportowa (patrz „Organizacje Sportowe”). Sekcja Wydawnicza (patrz „Organizacje Naukowe”).

Lokal Koła mieści się przy ul. Loretańskiej 12, II piętro.

Kółko Rolników Wszechnicy Jagiellońskiej.

Kółko Rolników W. J., założone w r. 1892, jest jedynym zrzeszeniem słuchaczy Studium Rolniczego U. J., ciąży więc na niem wielostronne zadania, ujmuje i normuje całokształt życia akademickiego członków.

Kółko utrzymuje czytelnię, która w r. 1921/22 wyposażona była w 6 pism codziennych i 21 fachowych wydawnictw periodycznych oraz bibliotekę (patrz Organizacje Naukowe). Prowadzono również 3 sekcje: Praktyk (patrz „Organizacje Naukowe”), Bratniej Pomocy (patrz „Organizacje Samopomocowe”), oraz Wydawniczą (patrz „Organizacje Naukowe”). Powyższymi działami pracy kieruje Wydział Kółka, w składzie prezesa, wiceprezesa, sekretarza, skarbnika, księgowego, 2 bibliotekarzy oraz prowadzących sekcje. Praca naukowa członków ogniskuje się w autonomicznej Komisji Naukowej. Prócz tego istnieje specjalna, również autonomiczna, Komisja Informacyjna. Tak więc w r. 1921/22 Kółko wzięło udział przez swego delegata w II Ogólnym Zjeździe Polskiej Młodzieży Akademickiej w Wilnie, na terenie zaś Krakowa przedstawiciele Kółka brali udział w Centrali Stowarzyszeń Samopomocowych, w Konferencji Międzystowarzyszeniowej, w Komisji Pożyczkowej Tow. Wzajemnej Pomocy U. J., oraz w Komitecie Uczczenia Poległych w Czasie Wojny Kolegów-Akademików.

„Kółko” gościło w ciągu roku delegatów jugosłowiańskiej młodzieży rolniczej i w związku z tem rozpoczęło u kompetentnych czynników starania w sprawie umożliwienia wzajemnego przenoszenia się słuchaczy krajowych do zagranicznych uczelni rolniczych przez uregulowanie przedewszystkiem sprawy uznawania złożonych egzaminów.

Z inicjatywy prof. inż. Tadeusza Sikorskiego, byłego długoletniego Dyrektora Studium Rolniczego, Wydział poczynił kroki u władz uniwersyteckich, celem zawiązania Komitetu Budowy Domu Akademickiego dla słuchaczy Studium Rolniczego oraz przedłożył Walnemu Zgromadzeniu wniosek o przekazanie Komitetowi Budowy Domu Akademickiego dla słuchaczy Studium Rolniczego funduszu stypendyjnego „Kółka” im. prof. Tadeusza Sikorskiego, jako pierwszej cegiełki w zbieraniu funduszy na cel powyższy.

Dążąc do nawiązania stosunków z instytucjami starszego społeczeństwa, „Kółko”, w roku 1921/22, w porozumieniu z Małopolskiem Towarzystwem Rolniczym, wzięło udział w oświatowej akcji na wsi, prowadzonej przez to Towarzystwo, a członkowie „Kółka” poświęcili szereg niedziel na wygłaszanie dyskusyjnych referatów w okolicznych gminach Krakowa.

W sprawie tytułów dla absolwentów Studium Rolniczego, jaka wynikła skutkiem niewyjaśnionej prawomocności odpowiedniej ustawy austriackiej, Wydział od początku swego istnienia zajął stanowisko zdecydowane, zmierzające do definitywnego wyświeślenia tej kwestji.

Ostatecznie korespondencja, przeprowadzona przez Wydział oraz Komisję Informacyjną „Kółka” z kompetentnymi czynnikami w Wiedniu i w Warszawie usunęła wszelkie wątpliwości, potwierdzając, że rozporządzenie cesarskie z dn. 14.III.1917 Dz. u. p. 130, przyznając Absolwentom Studium Rolniczego tytuł „Inżyniera”, jako tytuł zawodowy, w d. 30.V.1917 roku było przedłożone ówczesnemu parlamentowi, wobec czego nabrało mocy prowizorycznie obowiązującej ustawy.

Sekcja Akademicka P. P. S. w Krakowie.

Sakcja Akademicka P. P. S. powstała 6 listopada r. 1918, jako Sekcja Akademicka P. P. S. D. Celem organizacji jest szerzenie światopoglądu socjalistycznego wśród młodzieży akademickiej, jako też współpraca z kierowniczymi ciałami partyjnymi, bądź w charakterze prelegentów, bądź też sił technicznych. Główny nacisk położono na pracę samokształceniową, przyczem odczyty wygłaszali przeważnie członkowie Sekcji. Między innemi przeprowadzono kurs, obejmujący całokształt doktryny i historii socjalizmu ze szczególnem uwzględnieniem socjalizmu polskiego. W życiu akademickiem wybitnego udziału nie brano.

Chór Akademicki.

Krakowski Chór Akademicki jest jednym z najstarszych chórów w Polsce, bo założony został w r. 1885.

Założycielem i pierwszym kierownikiem artystycznym Chóru był obecny dyrektor Konserwatorium Krakowskiego, prof. Barabasza.

Pod jego kierownictwem Chór Akademicki w krótkim czasie zdobywa sobie pierwsze miejsce wśród towarzystw śpiewających polskich i staje się siewcą pieśni i krzewicielem patriotyzmu oraz idei narodowej w b. Galicji.

Skupiając koło siebie najzdolniejszych kompozytorów i muzyków młodej Polski, wydaje on cały szereg artystów śpiewaków europejskiej sławy jak: A. Didur, A. Dobosz, Górski, Mossoczy, Zataj, Stępnowski, Niedzielski i wielu innych.

W roku 1899 koncertuje Chór Akademicki w Czechach pod batutą obecnego dyrektora Opery Krakowskiej, prof. Bolesława Wallek-Walewskiego, następnie w Rosji i Rumunii, witany wszędzie entuzjastycznie.

W roku 1911 obchodzi 25-lecie, które jest wielkim świętem dla Chóru i Krakowa.

W zjeździe jubileuszowym bierze udział przeszło 300 śpiewaków, którzy zjeżdżają nawet z Ameryki.

LWÓW.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

Pierwszą reprezentację środowiskową we Lwowie wytworzyły tow. samopomocowo-gospodarcze, jako zrzeszenia najliczniejsze, o wielu wspólnych sprawach. Wyłoniona reprezentacja, t. zw. A. C. S. (Akademicka Centrala Samopomocowa), powstała w r. 1921 i dzięki sprężystości i taktowi pierwszego przewodniczącego i zarządu, zyskała uznanie i wpływ w środowisku i społeczeństwie, stając się z konieczności (wobec braku ogólnej środowiskowej reprezentacji) organem autorytatywnym środowiska także w rzeczach nie ściśle samopomocowych. Reprezentacji ogólnej, ideowej, lub naukowej, środowisko w roku 1921/22 nie posiadało. Konferencja Międzystowarzyszeniowa przestała istnieć. Czytelnia Akademickiej, która skupiała większość studentów Polaków, odmówiły ugrupowania lewicowe prawa reprezentowania ogółu studentów środowiska. Istniały natomiast dwie reprezentacje uczelniane: Br. Pomoc Akademii Weterynaryjnej, która reprezentowała ogół studentów uczelni także i w sprawach naukowo-zawodowych oraz na Politechnice t. zw. „Przedstawicielstwo”, złożone z delegatów kół naukowych, zrzeszeń ideowych i zawodowych oraz Br. Pomocy Politechniki, obradujące pod przewodnictwem każdorazowego prezesa Br. Pomocy, które zabierało głos we wszelkich sprawach ideowych, naukowych i zawodowych, obchodzących ogół studentów Politechniki.

Obecnie powstają, podobnie jak w Warszawie i Krakowie, 2 reprezentacje młodzieży akademickiej.

Centrala i Stowarzyszenia samopomocowe.

Akademicka Centrala Samopomocowa powstała w roku 1921 jako reprezentacja gospodarcza wszystkich polskich akademickich

tow. samopomocowych środowiska. Do zakresu działania A. C. S. nie należy pomoc bezpośrednia, natomiast A. C. S. jest „instytucją reprezentacyjną, decydującą i kontrolującą dla spraw samopomocowo-gospodarczych lwowskiej młodzieży akademickiej”. Władzę uchwałodawczą A. C. S. stanowi Rada Delegatów, wysyłanych przez towarzystwa, wchodzące w skład A. C. S., w liczbie proporcjonalnej do ilości członków zrzeszonych. Rada odbywała zebrania raz na miesiąc. Organem wykonawczym było Prezydium (dział reprezentacyjny i organizacyjny) oraz Zarząd, pracujący w komisjach: budżetowo-finansowej, prasowo-statystycznej, regulaminowej. W ciągu pierwszego roku istnienia zdobyła A. C. S. uznanie społeczeństwa i władz oraz bardzo znaczny autorytet na terenie akademickim środowiska.

Stowarzyszenia samopomocowe. Na terenie trzech lwowskich szkół akademickich czynne były w roku 1921/22 następujące zrzeszenia samopomocowe: Bratnia Pomoc Stud. Uniwersytetu, Bratnia Pomoc Stud. Politechniki, Bratnia Pomoc Stud. Akademii Med. Weterynaryjnej, wszystkie trzy jako organizacje uczelniane, reprezentujące pod względem samopomocowo-gospodarczym całą młodzież polską danej uczelni. Następnie Biblioteka Stud. Prawa i Wzajemna Pomoc Medyków, jako dwie organizacje wydzielone, oraz Koło Studentek, jako zrzeszenie studentek lwowskich uczelni. Wymienione organizacje wchodziły w skład lwowskiej A. C. S.

Domy i schroniska akademickie.

Środowisko lwowskie posiadało przed wojną domy akademickie w ilości prawie że pokrywającej zapotrzebowanie tych kolegów, których nie stać było na wynajęcie łatwych do znalezienia w mieście mieszkań prywatnych. Po wojnie zmienione warunki życiowe spowodowały zwiększone zapotrzebowanie na mieszkania, którego nie zdołały pokryć istniejące domy, mimo wydatnych oszczędności i wyzyskania miejsc, będących do dyspozycji. Rok 1921/22 przyniósł nad wyraz smutny fakt: około 600 kolegów opuściło środowisko akademickie lwowskie, nie znajdując tego podstawowego warunku kształcenia się, jaki stanowi dach nad głową. Wyteżona propaganda Centralnego Komitetu Pomocy zdołała wynaleźć zaledwie 50 miejsc w rozrzuconych po mieście schroniskach, wysiłek Senatu U. J. K. stworzył schronisko na 40 łóżek, w ten sposób osiągnięto maximum możliwości. Stan taki, nie wróżący rychłej zmiany na przyszłość, spowodował podjęcie w roku 1921/22 szerokiego planu budowlanego, którego pierwsze etapy osiągnięte zostały z końcem roku 1922. Staraniem Centralnego Komitetu Pomocy i Senatu U. J. K. stanął Dom Akademicki im. Jana Kasprowicza, na 120 łóżek, przebudowany wedle nowoczesnych wymogów z dawnych koszar. Równocześnie myśl budowy II go Domu Techników zostaje częściowo zrealizowana, przyczem do osiągnięcia pomyslnych wy-

ników przyczyniła się niemało także i praca samych studentów Politechniki (Robotnicze Drużyny Stud. Politechniki). Budowa ta ukończona zostanie zapewne w roku 1924, dając trwałe schronienie dla 500 studentów. O ile rok 1924 przyniesie realizację dalszych etapów podjętego planu budowlanego, t. j. budowę II-go Domu przy ul. Pijarów, Domu Medyków przy ul. Słodowej i Domu Studentek—zapotrzebowanie mieszkań w środowisku lwowskim będzie w zupełności pokryte. Obecnie zaś w środowisku tem istnieją następujące schroniska studenckie:

a) Dom im. A. Mickiewicza. 3-piętrowy budynek przy ul. Łozińskiego 7, o dwu frontach i podwórzu, zbudowany specjalnie na cele akademickie, jako fundacja Aleks. i Felicji hr. Skarbów oraz Senatu U. J. K. Mieści 120 stud. w pokojach 1 i 2 (przeważnie) osobowych, pozatem obszerny lokal kuchni akademickiej, Bratniej Pomocy, Czytelni i A. C. S. Odpowiada wszelkim wymogom higieny (łazienki, światło elektryczne, obszerne i widne pokoje, centralne ogrzewanie). Zarząd gospodarczo-administracyjny koleżeński stanowią w połowie delegaci Tow. Br. Pomocy Stud. U. J. K., w połowie Czytelni Akademickiej. Nadzór budżetowy spoczywa w ręku Rady Fundacyjnej, obradującej pod przewodnictwem Rektora Uniwersytetu.

b) Dom Techników. Własność Br. Pomocy Stud. Politechniki i jej staraniem wybudowany przed wojną przy ul. Issakowicza. Mieści 120 stud., jakkolwiek obliczony zasadniczo na miejsc 80. Wyzyskanie miejsc wolnych, doprowadzone do ostatnich granic, pozbawiło mieszkańców możliwości wydawniejszej pracy naukowej w obrębie Domu. Zarząd spoczywa w ręku komisji Br. Pomocy Stud. Politechniki.

c) Dom im. Andr. Potockiego. Własność fundacji im. Jakóba Hermana przy ul. Królewskiej. Mieści 100 studentów, z których 50% winno być wyznania mojżeszowego. W budynku domu mieści się kuchnia Tow. „Zjednoczenie” i lokal tegoż Tow. Zarząd gospodarczy i administracyjny spoczywa w ręku Rady Fundacyjnej, obradującej pod przewodnictwem Rektora Uniwersytetu, przy współdziale delegata Br. Pomocy Stud. Uniwersytetu i Tow. „Zjednoczenie”.

d) Dom Studentek. Założony przez W. S. C. F. w r. 1921 w budynkach Zakładu naukowego SS. Sacré Coeur, przy ul. Karpińskiego 4. Mieści 40 studentek trzech lwowskich uczelni. Odznacza się czystością i porządkiem. Zarząd koleżeński pozostaje pod finansową kontrolą Senatu U. J. K.

e) Schronisko przy ul. Mochnackiego. Założone przez Senat U. J. K. dla studentów Uniwersytetu w wynajętym domu. Mieszkańców liczyło około 50. Urządzenie pokoi skromne, ale wystarczające. Zarząd koleżeński pod kierownictwem prof. Halbana. Deficyt pokrywał Senat U. J. K.

f) Dom Medyków. Założony przez Tow. Wz. Pomocy Medyków w wynajętej kamienicy przy ul. Krasińskiego 25. Mieszkańców liczył około 50. Zarząd koleżeński sprawowała komisja mieszkaniowa Tow. Wzajemnej Pomocy Medyków. Deficyt pokrywało Tow. Wz. Pomocy Medyków.

g) Schronisko przy ul. Pijarów 6. Przejściowo umieszczone w zabudowaniach kliniki nerwowej U. J. K., urządzone staraniem wydz. lekarskiego i misji W. S. C. F., dało pomieszczenie około 40 studentom. Zarząd koleżeński sprawowała komisja mieszkaniowa Tow. Wz. Pomocy Medyków.

h) Schroniska C. K. P. urządzone staraniem Centr. Komitetu Pomocy w kilku punktach miasta (ul. Ormiańska, ul. Kaźmierzowska, ul. Sądowa i in.) w lokalach, odstąpionych przez instytucje rządowe, dały pomieszczenie około 60 studentom trzech lwowskich uczelni. Opłat C. K. P. nie pobierał. Zarząd administracyjny spoczywał w ręku kolegów.

Jadłodajnia Br. Pomocy U. J. K.

Prowadzona od szeregu lat, jako agenda Br. Pomocy U. J. K., pod zarządem własnym, który sprawuje oddzielną „Komisję kuchenną”. Do zakresu działania „Komisji kuchennej” należy prowiantowanie jadłodajni, prowadzenie magazynu i kasy, administracja i nadzór nad płatnym personelem. Z jadłodajni korzystać mogli członkowie Br. Pomocy U. J. K. Ilość stołowników wynosi od 600—900 dziennie.

Jadłodajnia Br. Pomocy Stud. Politechniki.

Zasady organizacyjne i gospodarcze identyczne, jak w jadłodajni Br. Pomocy U. J. K., z tem, że oprócz obiadów i kolacyj wydawano także śniadania; liczba stołowników wahała się od 700—1,000 dziennie.

Jadłodajnia Wz. Pomocy Medyków.

Prowadzona dla około 120 stołowników, na zasadach organizacyjnych i gospodarczych identycznych z Jadłodajnią Br. Pomocy Politechniki i Br. Pomocy U. J. K., wydawała jedynie obiady i kolacje.

Konsum Studentów Politechniki.

Spółdzielnia założona w r. 1920, oparta na ustawie o spółdzielniach, z tem zastrzeżeniem, że członkiem spółdzielni może być tylko student Politechniki i członek Bratniej Pomocy. W roku 1921/22 liczyła przeszło 1,100 udziałowców, prowadząc w obszernym magazynie w budynku Politechniki działy: 1) odzieżowy (ubrania, bielizna, buciki), 2) pomocy naukowych (papier rysunkowy, cyrkle, instrumenta), 3) żywnościowy (chleb, cukier, herbata, czekolada i t. p.), 4) drobiazgowy (nici, guziki, przybory do pisania). Z pomocy zewnętrznej „Konsum” nie korzystał.

Kram Br. Pomocy U. J. K.

Założony w roku 1921 dla sprzedaży drobiazgowej przyborów do pisania i tytuniu, wyłącznie dla członków Br. Pomocy. Zarząd spoczywał w ręku komisji Br. Pomocy U. J. K.

Organizacje Naukowe.

Uniwersytet Jana Kazimierza.

Uniwersytet Jana Kazimierza posiada 7 kół naukowych i 1 związek, wyłącznie na Wydziale Filozoficznym. Praca zmierzała do pogłębienia studjum szkolnego drogą odczytów, zakupna i udostępnienia podręczników naukowych, urządzania kursów. Na terenie kół istniała żywa współpraca grona profesorów i studentów.

1. Koło Przyrodników istnieje przeszło 50 lat, w pierwszych latach jako sekcja Czytelni Akademickiej. Koło posiada własną bibliotekę (przeszło 500 dzieł), urządza posiedzenia naukowe i wycieczki.

2. Koło Matematyczno-Fizyczne założone w r. 1877, skupia studentów matematyki i fizyki. Urządza kursy naukowe z poszczególnych działów matematyki i fizyki, pozatem utrzymuje własną bibliotekę.

3. Koło Historyków założone w r. 1879, zrazu jako sekcja w obrębie Czytelni Akademickiej, urządza zebrania naukowe i wycieczki. Koło posiada własną bibliotekę (przeszło 1,000 dzieł), w której mieści się także pewna ilość prac członków Koła.

4. Koło Filologiczne założone w r. 1879 w obrębie Czytelni Akademickiej, w r. 1896 wyodrębniło się w zrzeszenie samodzielne.

5. Koło Sławistyczne powstało w r. 1920. Odbywa posiedzenia naukowe oraz kursa (fonetyki opisowej języka polskiego i języka rosyjskiego).

6. Koło Polonistów powstało w r. 1919. Pracowały sekcje: referatowa, monograficzna i metodyczna.

7. Koło Geografów. Zrzeszenie Studentów geografji, założone w r. 1905.

8. Związek Studentów Wydziału Filozoficznego powstał w r. 1921 i odbiega od typu kół naukowych, jaki wytworzył się na Uniwersytecie J. Kazimierza. Związek daleki jest od krzewienia specjalizacji, uważając ją za rzecz studjum szkolnego i pracy w kołach, krzewi natomiast ogólne wykształcenie filozoficzne (drogą odczytów) oraz przygotowanie metodyczne (zwłaszcza w zakresie pedagogji). Członkiem zwyczajnym może być każdy student i członek grona profesorskiego Wydziału Filozoficznego, członkiem nadzwyczajnym także osoby z poza Uniwersytetu. Ponieważ w skład Zarządu „Zw. St. Wydz. Filozof.” wchodzi delegaci kół naukowych U. J. K., przedstawia Związek w sprawach naukowych

i organizacyjnych rodzaj reprezentacji Uczelni. W r. 1921/22 urządził Związek kurs metodyki przedmiotów, wchodzących w skład studjum filozoficznego, poparty przez Kuratorium okręgu szkolnego, przyczem wykładami byli profesorowie Uniwersytetu i szkół średnich. Pozatem urządzono cykl wykładów teoretycznych z zakresu studjum.

Działalność naukową rozwijały również towarzystwa „Wzajemna Pomoc Medyków” i „Biblioteka Słuchaczy Prawa”.

Politechnika.

Politechnika posiada 8 kół naukowych, mających za sobą przeważnie kilkudziesięcioletnią pracę, zmierzającą do pogłębienia studjum szkolnego, oraz ułatwiania go drogą organizowania specjalnych kursów, urządzania wspólnych wycieczek, odczytów, udostępniania zbiorów, składanych w ciągu lat ofiarnością członków, grona profesorskiego i społeczeństwa. W latach powojennych zyskała na znaczeniu i rozmiarze akcja wydawnicza (podręczników naukowych) oraz pośrednictwa w nabywaniu książek i przyborów naukowych po cenach ulgowych, jak również akcja samopomocy naukowej. Koła naukowe zabierały głos w sprawach reformy studjów politechnicznych, opracowując w r. 1920, w komisji specjalnej, szczegółowy memoriał, którego zasady w niejednym przeszły do urzędowego projektu. W r. 1921 koła naukowe współpracowały przy wydawaniu zawodowego i naukowego miesięcznika („Życie Techniczne”), wydawanego przez Zw. Asystentów i Br. Pomoc Politechnikiki.

1. Koło Mechaników założone w r. 1891, jako zrzeszenie studentów wydziału mechanicznego. Działalność polegała na urządzaniu odczytów i kursów praktycznych, zwiedzaniu fabryk, pośredniczeniu w uzyskaniu praktyk wakacyjnych, oraz utrzymywaniu biblioteki (przeszło 1,500 dzieł) i czytelni pism fachowych. Sekcja wydawnicza w r. 1921/22 wydała szereg prac oryginalnych (np. Motory Spalinowe, Mechanika teoretyczna). Z Kołem współpracowali stale członkowie grona profesorskiego.

2. Związek Studentów Architektury, założony w r. 1908, skupił w r. 1921/22 prawie ogół studentów Wydziału Architektury. Pracę prowadzono w sekcji bibliotecznej (500 dzieł), fotograficznej (zbiór klisz z dziedziny architektury i sztuki osiągnął liczbę 1,600), wycieczkowej (8 wycieczek), oraz praktyk wakacyjnych. Stale przyjmowano konkursy na projekty architektoniczne, oraz urządzono publiczną wystawę prac członków, opeslaną również przez kolegów z Warszawy.

3. Związek Studentów Inżynierji Lądowej i Wodnej założony w r. 1892. Utrzymuje bibliotekę techniczną (około 700 dzieł), urządza wycieczki naukowe oraz odczyty.

4. Związek Studentów Inżynierji Mierniczej założony w r. 1906. Praca w r. 1921/22 polegała głównie na wydawaniu skryptów

i dzieł, jak: „Matematyka Stosowana“, „Zdjęcia Kartograficzne“, „Miernictwo“ i in. Czynną była również wypożyczalnia instrumentów mierniczych. Pozatem Związek urządził szereg odczytów naukowych.

5. Koło Chemików założone w r. 1914 (poprzednio istniało jako Koło Br. Pomocy). Oprócz utrzymania własnej biblioteki i czytelnicy czasopism fachowych, urządzono szereg wycieczek naukowych do fabryk, szereg odczytów, oraz wydano skrypta „Elementy Wyższej Matematyki“.

6. Koło Górniczo-Naftowe, utworzone w r. 1921, skupia studentów oddziału naftowego Politechniki. Nie wyszło jeszcze poza stadium organizacyjne, skierowując wysiłki głównie ku stworzeniu fachowej biblioteki i czytelnicy.

7. Związek Studentów Inżynierji Leśnej. Zrzeszenie studentów oddziału leśnego Politechniki, założone w r. 1900. Oprócz pracy referatowej i dyskusyjnej, kontynuuje wydawnictwo skryptów.

8. Koło Dublańczyków, założone przed zgorą 20 laty, stale skupiało ogół studentów dawnej „Akademji Rolniczej w Dublanach“, obecnie skupia studentów oddziału rolnego Politechniki, spędzających 2 lata studjum poza Lwowem—w Dublanach. W związku z warunkami powojennymi, na plan pierwszy wysunięto akcję gospodarczą Koła (utworzenie własnej kuchni), pozostawiając pracę naukową na planie dalszym. Organizacyjnie Koło Dublańczyków stanowi część Br. Pomocy Stud. Politechniki.

Organizacje Ideowo-Polityczne.

Czytelnia Akademicka we Lwowie.

Najstarsza organizacja ideowa lwowskiej młodzieży akademickiej, założona przeszło pół wieku temu, stanowi zrzeszenie, które odbiega od typu organizacyj samowychowawczych, czy też samokształceniowych, a ma „reprezentować pol. ml. akademicką środowiska pod względem ideowym i politycznym“. Wobec wyeliminowania w r. 1921/22 z „Czyt. Ak.“ żywiołów narodowo i społecznie lewicowych, posiada ona obecnie jednolity charakter polityczny. Praca polegała w r. 1921/22 na konsolidowaniu opinji młodzieży narodowej, sympatyzującej z kierunkiem reprezentowanym przez Czytelnię, w odniesieniu do zagadnień ideowych i politycznych, oraz wyrażanie tej opinji wobec społeczeństwa; obydwum celom służył własny organ „Czasopismo Akademickie“, wydawany jako miesięcznik, a redagowany przez przewodniczącego Czytelni, kol. Bertonia Tadeusza. Na terenie akademickim występowała „Czytelnia“ we wszelkich ważniejszych zdarzeniach życia akademickiego.

Zrzeszenie Filomatów we Lwowie.

Zrzeszenie powstało w r. 1921 w drodze ewolucji z „Koła Chrześcijańskiego Związku Akademików w Polsce“, jako organizacja samokształceniowa i etyczna. Charakter ten nie zupełnie jednak został utrzymany, zrzeszenie było reprezentowane prawie na wszystkich konferencjach międzytowarzyszeniowych, zabierając głos i zajmując stanowisko w sprawach bieżących ideowo-politycznych.

Organizacje Artystyczne.

Chór Akademicki.

C. A. założony w r. 1878 posiada piękną tradycję z czasów przedwojennych, wznowiwszy zaś pracę w r. 1920, odzyskuje rychło przedwojenny poziom. Członków czynnych liczy z pośród studentów Uniwersyteku. Chór wystąpił z szeregiem produkcji publicznych, świadczących o wysokim poziomie artystycznym i wyszkoleniu. Lokal chóru mieści się w Domu Akademickim przy ul. Łozińskiego 7.

Lwowski Chór Technicki.

L. C. T. skupia studentów Politechniki Lwowskiej. Piękną tradycję przedwojenną odnowił w roku 1921/22 szeregiem audycji publicznych zyskując ogólne pochwały. Lokal chóru mieści się w gmachu Politechniki

Orkiestra Technicka.

O. T. założona w r. 1921/22, jako zrzeszenie studentów Politechniki, pracować miała w zakresie smyczkowym, nie wyszła jednak poza stadium organizacji i szkolenia członków. Lokal orkiestry mieści się w gmachu Politechniki.

Koło Artystów-Medyków.

K. A. M. założone w 1920 r. stanowi zrzeszenie studentów wydziału lekarskiego Uniw. Jana Kaz. Koło prowadziło pracę w kilku sekcjach. Sekcja odczytowa zorganizowała szereg prelekcji, zarówno członków K. A. M., jak i zaproszonych prelegentów, z zakresu medycyny ogólnej i społecznej, które to prelekcje cieszyły się znaczną frekwencją osób ze starszego społeczeństwa. Sekcja zabawowa urządziła kilka wieczorów towarzyskich oraz doroczny reprezentacyjny bal medyków. Sekcja muzyczna zorganizowała doborowy kwartet smyczkowy, produkujący się na zebraniach towarzyskich studentów medycyny. Sekcja dramatyczna współpracowała stale z Akad. Kołem Art. Dramatycznym.

Akad. Koło Artystyczno-Dramatyczne.

A. K. A. D. założone w r. 1912 skupia obecnie około 150 członków. Praca „Koła” zmierza do pogłębienia kultury artystycznej członków oraz zapoznania się teoretycznego i praktycznego z problemem twórczości i od-twarzania scenicznego. Temu celowi służą zarówno wieczory dyskusyjne, seminaryjne i odczytowe, jak i kursa wyszkolenia scenicznego. W r. 1921/22 członkowie „Koła” odegrali szereg sztuk na scenie Teatru Małego, zyskując zasłużony poklask.

Korporacja „Lutyko-Venedja”.

„Lutyko-Venedja” jest korporacją studentów medycyny weterynaryjnej. Powstała ona z połączenia (w r. 1921) dwóch korporacji: Lutycji i Venedji, założonych przy Instytucie Weterynaryjnym w Dorpacie. Rok powstania pierwszej—1884, drugiej zaś 1907. Korporacje te były ośrodkiem pol-skości dla studentów-polaków na obczyźnie. Po wskrzeszeniu Polski obie korporacje, złączwszy się w r. 1921 pod nazwą „Lutyko-Venedja”, rozpo-częły swą działalność we Lwowie przy Akademii Medycyny Weterynaryjnej, skupiając pod swymi sztandarami młodzież wyłącznie tego wydziału.

Zewnętrzne oznaki „Lutyko-Venedji” są barwy: błękitna, ciemno-czerwona i srebrna.

Organizacje Sportowe.

Akademicki Związek Sportowy.

A. Z. S. założony w r. 1920 okazał znaczną ruchliwość, organizując kolegów i koleżanki w sekcje: piłki nożnej, szermierską, lekko-atletyczną oraz sekcję pań. Wyteżona propaganda członków umożliwiła przystąpienie do budowy własnego boiska. W zawodach z drużynami II-jej klasy odniosła drużyna piłki nożnej lwowskiego A. Z. S. szereg zwycięstw i na tę gałąź sportu kładzie A. Z. S. największy nacisk. Lokal A. Z. S. mieści się w domu Akademickim przy ul. Łozińskiego 7.

Klub Sportowy Medyków.

K. S. M. utworzony w r. 1921, jako towarzystwo skupiające wyłącznie studentów-medyków Uniwersytetu J. Kazimierza, prowadzi pracę w sek-cji piłki nożnej i tenisowej. W zawodach z drużynami III klasy nie okazał większego wyrobienia. Lokal klubu mieści się przy ul. Piekarskiej 52.

Organizacje Kulturalno-Oświatowe.

Akademickie Koło Przyjaciół Pomorza.

A. K. P. P., założone w r. 1920, liczy członków z pośród studentów lwowskich Uczelni. Celem Towarzystwa jest poznanie Pomorza oraz praca

nad kulturalnym i narodowym związaniem Pomorza z Rzeczpospolitą. Oprócz szeregu imprez dochodowych na rzecz gimnazjum polskiego w Gdańsku, zorganizowało A. K. P. P. w czasie ferii kolonję dla studentów i studentek w Starej Wsi na Pomorzu, prowadząc przez cały czas pobytu intensywną pracę kulturalną przy pomocy sekcji odczytowej, dra-matycznej, muzycznej i szkolnej. Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało To-warzystwu większą subwencję pieniężną.

Akademickie Koło Tow. Szkoły Ludowej.

A. K. T. S. L. założone przed laty, jako sekcja akademicka T. S. L. posiada z lat przedwojennych b. piękną tradycję pracy oświatowej w po-wiecie lwowskim i wśród robotników Lwowa. W r. 1921/22 próby urucho-mienia Towarzystwa po bezczynności wojennej speliły prawie na niczem, bowiem 2 odczyty zaproszonych prelegentów nie mogą być uważane za wystarczające kontynuowania dawnej świetnej tradycji.

Sekcja Akademicka P. T. B. K.

S. A. P. T. B. K. we Lwowie, założona w r. 1920, osiągnęła liczbę około 140 członków z grona studentów lwowskich uczelni. Posiada cele wyłącznie kulturalno-towarzystwie, poza tem praca członków zmierza do przy-sporzenia Pol. B. Krzyżowi funduszy na cele akcji humanitarnej. W roku 1921/22 urządzono szereg imprez towarzyskich i dochodowych, cieszących się silnem poparciem społeczeństwa. Warunki przyjęcia identyczne jak w P. T. B. Krzyża.

Akademicki Klub Turystyczny.

Akademicki Klub Turystyczny istnieje od lat przeszło 20, skupił w r. 1921/22 około 300 członków czynnych. Stanowi zrzeszenie lwowskiej mło-dzieży akademickiej, poświęcone turystyce i krajoznawstwu. W sezonie zimowym urządzał stale co tydzień odczyty z zakresu krajoznawstwa oraz wycieczki narciarskie w Karpaty. W sezonie letnim, oprócz wycieczek w okolicę Lwowa, odbywanych w każdą niedzielę, zorganizował cykl wy-cieczek dalszych, np. 10-dniową w Gorgany Skaliste, 2-tygodniową na Po-morze, oraz wycieczki do Krakowa i Wilna. Lokal A. K. T. mieści się przy ul. Leona Sapiehy 57.

POZNAŃ.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

Podobnie jak w innych środowiskach w Poznaniu powstają dwie re-prezentacje młodzieży: Miejscowy Komitet Akademicki, podporządkowany N. K. A. i Rada Akademicka Uniwersytetu Poznańskiego, powołana do ży-cia na podstawie 5 przymiotnikowych wyborów przez O. M. N., młodzież Ludową i Radykalną Młodzież Akademicką przy poparciu pojedynczych

grupowań naukowych oraz samodzielną grupę studentek. Rada składa się 6-iu członków.

Organizacje Samopomocowe.

Bratnia Pomoc Stud. Uniw. Pozn.

Wskutek dogodnych warunków materialnych, jakie w pierwszym czasie po wyzwoleniu istniały w Wielkopolsce, ogół akademicki nie odczuwał konieczności utworzenia zrzeszenia samopomocowego. Istniejąca przy założonym jeszcze w listopadzie r.1918 Związku Akademików Polaków Sekcja Samopomocy Materialnej, ukonstytuowana w dniu 2.VII.1919, nie rozwinęła szerokiej działalności. Najważniejszym może jej dziełem było uruchomienie (1.X.1919) kuchni akademickiej, znajdującej się w dawnych lokalach kuchni cesarskiej, w suterrenach zamku, a istniejącej do dziś dnia. Kuchnię tę od samego początku wydzierżawiono prywatnemu przedsiębiorcy.

Związek Akademików-Polaków (Z. A. P.) był pomyślany jako organizacja centralizująca w sobie wszelkie przejawy zbiorowego życia akademickiego, z wyłączeniem spraw ideowo-politycznych; celem jego było „popieranie ogólnych interesów stanu akademickiego na wszystkich terenach”. W swoim czasie wybitnie przyczynił się on do spopularyzowania idei utworzenia Uniwersytetu Poznańskiego, później Związek dopilnował, aby, wobec zamknięcia innych wyższych uczelni polskich, przyjmowano na Uniwersytet Poznański tylko tych, którzy spełnili swój obowiązek narodowy, względnie tylko wojskowych, wreszcie uzyskał od Senatu cofnięcie przepisów uniwersyteckich, dotyczących towarzystw akademickich. Jednakże jego idea centralistyczna okazała się przedwczesna i już 22 października roku 1919 musiano przystąpić do likwidacji Związku. W myśl statutu Związku majątek jego został przekazany Sekcji Samopomocy Materialnej, którą nadal utrzymano, a której zresztą, według ustaw Związku, przysługiwało wogóle prawo stworzenia samodzielnej organizacji. Ukonstytuowane z ramienia powyższej sekcji w dniu 17 listopada roku 1919 zrzeszenie samopomocowe przyjęło nazwę „Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu Poznańskiego”. Pierwszy Zarząd Towarzystwa uruchomił w krótkim czasie komisję pośrednictwa pracy, mieszkaniową, ułatwień, niestałych dochodów oraz kuchni akademickiej. Główną formą pomocy było jednakże udzielanie pożyczek gotówkowych. Spory jak na owe czasy dochód przyniósł bal, którym zresztą wznowiono tradycję dawnych przedwojennych balów akademickich w Poznaniu. W dniu zaś 22 marca roku 1920, staraniem komisji niestałych dochodów i „Koła Klasyków” urządzono w Teatrze Wielkim „wieczór klasyczny”.

Przy końcu swej działalności (1.4.1920) pierwszy Zarząd Bratniej Pomocy przejął powyżej już wspomnianą kuchnię akademicką. Społeczeństwo wielkopolskie okazało już wówczas, jak i nadal, wielką ofiarność na rzecz Bratniej Pomocy. Dużo w uzyskiwaniu poparcia pomagało Bratnia-

kowi „Kuratorjum Opieki nad Młodzieżą Akademicką”. Wzrastająca drożyzna zaczęła powoli zaglądać i do Poznania. Jednakże dzięki ofiarności społeczeństwa można było utrzymać kuchnię, przyczem przez długie miesiące nie wykazała ona żadnego deficytu. Pod koniec już roku akademickiego Towarzystwo uzyskało pierwszą subwencję rządową. Wszystko przemawiało za tem, że przeszedł nareszcie okres spokojnej pracy akademickiej. Ówczesne jednak wypadki polityczne, a więc nasamprzód potrzeba plebiscytowa, do której między innemi stawilo się trzech członków Zarządu Towarzystwa, później inwazja bolszewicka i spowodowany nią apel Naczelnego Wodza wyrwały młodzież z uczelni i organizacji akademickich.

Po powrocie z wojska trzeba było budować odnowa. Pierwszą troską nowoobranego Zarządu było uzyskanie niezbędnych dla prowadzenia działalności funduszy, gdyż różne wydatki w okresie najazdu pochłoneły cały majątek Towarzystwa. Urządzono bal akademicki, który dał dochód nadspodziewany, bo sięgający znacznej naówczas sumy pół miliona marek. Również i inicjatywa samego społeczeństwa przyczyniła się wielce do zasilenia funduszy Bratniej Pomocy.

Z innych prac T-wa wspomnieć należy wznowienie starań o nawiązanie kontaktu z Bratnimi Pomocami innych środowisk akademickich, przy wysunięciu planu zwołania zjazdu polskich zrzeszeń samopomocowych do Poznania. Równocześnie jednak organizacje warszawskie zwoływały zjazd taki do Zakopanego. Tutaj tedy odbyła się w dniach 29 i 30 marca konferencja międzyśrodowiskowa polskich akademickich organizacji samopomocowych. Konferencja zakopiańska przyjęła plan zwołania do Poznania Zjazdu Konstytucyjnego Związku Bratnich Pomocy (w d.15—17.V).

Z akcji pomocy materialnej kolegom na pierwszy plan wysunęła się w początku tego roku sprawa wypłacania poborów i wydawania deputatów zdemobilizowanym akademikom. Dla akcji tej utworzono osobną komisję gospodarczą, która z biegiem czasu wypłaciła więcej niżeli 1,500 kolegom pobory w sumie przeszło czterech i pół miliona marek. Poza tem podtrzymano udzielanie pożyczek gotówkowych; pożyczki były krótko i długoterminowe oraz doraźne (pod zastaw indeksu). W sprawie mieszkaniowej, poza wynajdywaniem pokoi, wypożyczano kolegom, którzy dzięki własnym staraniom zdobyli pomieszczenie, meble, gdyż pokoje te właściciele wynajmowali zazwyczaj puste. Za wypożyczenie mebli pobierano bardzo niskie opłaty.

Celem przyjscia z pomocą kolegom w sprawach naukowych powołano do życia w połowie marca komisję książkową, która miała utworzyć czytelnię podręczników naukowych oraz wystarać się u miejscowych księgarzy o zniżki dla akademików. Komisja ta zakupiła podręczników w ilości na razie 100 tomów. Na lokal pod czytelnię przeznaczono ofia-

rowane Bratniej Pomocy przez Uniwersytet mieszkanie przy ul. Słowackiego 4/6.

Główną jednak uwagę nadal pochłaniała kuchnia.

Obróty wielkie spowodowały Zarząd do odpowiedniego zorganizowania biur, z tego też powodu zatrudniono płatną siłę fachową do prowadzenia ksiąg Towarzystwa. Przez cały ten okres istnienia organizacji struktura jej działania oparta była na decentralistycznie prowadzonych komisjach, których przewodniczący wchodził w skład Zarządu z głosem decydującym w sprawach, należących do zakresu ich działania. Członkowie komisji, wraz z przewodniczącymi, nie byli wybierani przez Walne Zebrania, lecz kooptowani przez Zarząd.

Stan ten trwał do dnia 3 czerwca r. 1921, kiedy na Nadzwyczajnym Walnym Zebraniu ustąpił dotychczasowy Zarząd, a równocześnie przyjęto nowy statut, który miał umożliwić zlanie się z bratnim towarzystwem „Samopomocy Akademickiej”. W dniu 10.VII.1921, już na podstawie świeżo uchwalonego statutu, dokonano wyborów nowego Zarządu, składającego się z prezesa oraz 12 członków (poprzednio prezes i 6 członków). Ustrój wewnętrzny stowarzyszenia uległ zasadniczej zmianie. Zamiast stosowanego poprzednio kooptowania kierowników poszczególnych działów pracy przeprowadzono wybór ich przez Walne Zebranie. Ustalono również możliwość angażowania płatnych funkcjonariuszów, oczywiście przeważnie studentów.

Działalność poszczególnych sekcji Bratniej Pomocy przedstawia się w sposób następujący:

Sekcja Personalna zajmowała się sprawą przyjmowania członków, pobierania składek i t. p.

Sekcja Czytelniana pomieszczona została w jednej z mniejszych salek domu fundacji Polskiego Banku Handlowego.

Przeważająca część wydawnictw otrzymywana była bezpłatnie. Prócz czasopism planowano oddawna zaprowadzić i czytelnię, wzgl. wypożyczalnię książek. Już w roku akad. 1920/21 zakupiono cały szereg podręczników naukowych; prócz tego księgozbiór czytelnicy powiększył się o pewną liczbę książek, otrzymanych z likwidacji „Towarzystwa Studentów Polaków” (w Monachjum). Atoli do należytego uruchomienia biblioteki nie doszło.

Sekcja Sklepu, pomyślana jako instytucja sprzedaży głównie materiałów włóknistych, przejęta po Tow. „Samopomoc Akademicka”, została — ze względu na brak kapitału — zlikwidowana z końcem roku.

Sekcja Mieszkaniowa zajmowała się w pierwszym rzędzie odnajmowaniem kolegom mieszkań w wyszukanych na mieście lokalach i ewentualnie za b. niską opłatą umeblowaniem tych lokali.

Sekcja Prasowo-Informacyjna pomyślana była jako organ Bratniej Pomocy dla spraw propagandy wśród społeczeństwa. Należało więc do niej wysyłanie do czasopism akademickich i gazet miejscowych (głównie) artykułów informujących o działalności Bratniej Pomocy. Również należała do jej kompetencji sprawa pozyskiwania t. zw. członków wspierających. Wreszcie dostał się jej w udziale obowiązek zorganizowania „Dnia Akademika” i opracowanie poznańskiego numeru „Samopomocy Akademickiej”.

Sekcja Pracy i Opieki Koleżeńskiej. Sekcja ta dzieliła się na dwa Wydziały: a) Pracy, który dostarczał zgłaszającym się kolegom korepetycji i zajęć zarobkowych, b) Opieki, który zabiegał o uzyskanie pewnych udogonień dla studentów (jak ulgowe bilety teatralne, urządzenie warsztatów krawieckich, szewskich i t. p.). Korepetycji i zajęć zarobkowych uzyskano względnie mało w stosunku do liczby zarobkujących studentów. Ulgowe bilety teatralne przyznały zarówno oba teatry miejskie (opera i dramat), jak i prywatny „Teatr Narodowy”. Cenniki warsztatów krawieckich i szewskich, gdzie częściowo pracowali nawet sami studenci, ustalono w ten sposób, że wszelkie prace warsztatów obliczane będą dla studentów, członków Bratniej Pomocy, o 30 proc. taniej od cen rynkowych.

Sekcja Pożyczkowa jest to najstarsza sekcja Bratniej Pomocy. Miała ona na celu udzielanie długo lub krótkoterminowych pożyczek gotówkowych oraz przyznawanie obiadów i kolacji ulgowych (50% niżki).

Sekcja Zdrowia, utworzona z początkiem r. 1922, zorganizowała tymczasową kasę chorych, której działalność wyczerpywała się opłacaniem lekarstw, niezbędnych dla niezamożnych kolegów. Pozatem Sekcja pokrywała koszty specjalnych obiadów i kolacji, wydawanych na podstawie orzeczeń lekarskich i t. p., wreszcie przyjmowała udział w utworzeniu miejscowego koła „Domu Zdrowia” w Zakopanem. Prócz tego uzyskała ona od Związku Dentystów Ziemi Zachodniej Polski oraz Towarzystwa Lekarzy-Dentystów (Okręg Poznański) ulgowe, wzgl. nawet bezpłatne udzielanie pomocy dentystycznej. Dalej Sekcja pośredniczyła w wydawaniu pożyczek na dożywianie, na co uzyskała środki od Wszechświatowej Federacji Akademików Chrześcijań. Z końcem roku ak. Sekcja zajęła się wysyłką kolegów do akademickich kolonij nadmorskich w Gdyni.

Sekcja Kół Prowincjonalnych akcją porozumienia Bratniej Pomocy z kołami prowincjonalnymi podjęła dopiero w marcu r. 1922. Po dłuższych dyskusjach stosunek wzajemny oparty został na następujących zasadach:

1. Koła prowincjonalne są wobec Bratniej Pomocy autonomiczne, jednak działalność ich winna dążyć do jaknajściślejszej współpracy z Bratnią Pomocą.

2. Funduszami Koła rozporządza ono samo za pomocą własnych organów.

3. Fundusze te deponują się w kasie Bratniej Pomocy na rachunku czekowym.

4. Koła prowincjonalne kwalifikują swych członków do ulg udzielanych przez Br. Pom.

5. Wszystkie sprawy sporne rozstrzyga zebranie przedstawicieli kół i zarządu Br. Pom.

6. Koła prow. utrzymują łączność z Br. Pom. przez Sekcję Kół Prowincjonalnych, stanowiącą jedną z sekcji Br. Pom.

7. Zarządy poszczególnych kół prow. przelewają trimestralnie na rzecz Br. Pom. pewien procent z sum, uzyskanych od społeczeństwa, określony w regulaminie Sekcji.

Regulamin zaś Sekcji postanowił odnośnie do tego procentu, iż: „Zarząd każdego koła prow. określi wysokość procentu, który z sum, uzyskanych od społeczeństwa przelewać będzie do kasy Br. Pomocy. Przekazywane sumy nie mogą być niższe od 25% otrzymywanych od społeczeństwa funduszy. Władzą Sekcji jest t. zw. zebranie Sekcji; tworzą je delegaci poszczególnych kół. W roku 1921/22 należały do Sekcji następujące koła: Sieradzkie, Gostyńskie, Łódzkie, Kaliskie, Piotrkowskie, Pabjanickie, Płockie, Częstochowskie i Kujawskie. Natomiast „Akademiczkie Koło Pomorskie“, które rozwijało szeroką działalność wśród społeczeństwa Pomorza, nie przystąpiło do Sekcji, mimo wielu usiłowań ze strony Br. Pomocy“.

Z działalności Sekcji zaznaczyć należy: uchwalenie wniosku, przyjętego przez Zarząd Br. Pomocy (z końcem roku akad. 1921/22), treści bardzo ważnej w odniesieniu do ustroju Br. Pom. Uchwała ta brzmi jak następuje: „Koledzy, którzy nie należą do kół prowincjonalnych, a pochodzą z prowincji, w przyszłym roku akademickim absolutnie nie mogą korzystać z udogodnień Bratniej Pomocy. Postanowienie to nie dotyczy na razie kolegów z Górnego Śląska, oraz kresowców. Członkowie kół prowincjonalnych korzystają z udogodnień Br. Pomocy tylko wtedy, o ile wylegitymują się opinią odnośnego koła prowincjonalnego.“

Sekcja Kuchen. W r. 1921/22 sprawy kuchen, bufetów i t. p. połączono w wspólnej sekcji, zwanej kuchenną. Rozporządzała ona dwoma obszarnymi pomieszczeniami. Mianowicie w suterrenach zamku (Coll Maj. nadal prowadzono kuchnię, wydając obiady, śniadania i kolacje (nazwano ją kuchnią I), w domu akademickim fund. Banku Handlowego, w lokalach dawniej istniejącej tam restauracji, utrzymywano t. zw. kuchnię II – wydając obiady i kolacje. W tych samych lokalach, w czasie między obiadem a kolacją, urządzono herbaciarnię, która sprzedawała kanapki, ciastka, papierosy, kawę, herbatę i piwo. Bufetu osobno w gmachach Uniwersytetu nie prowadzono. Zaznaczyć tu jednak należy, że bufet po-

wstał z prywatnej inicjatywy i znajduje się dotąd w Coll. Minus; ceny jego są przystępne i cieszy się on dość znaczną frekwencją.

Organizacja Studentek.

W dziale samopomocowym Organizacja Studentek U. P. podjęła w r. 1921/22 te prace, które nie były wykonywane przez Bratnią Pomoc, lub załatwiane przez nią w sposób dla studentek niewystarczający (ogniska mieszkaniowe). Tak więc wyłoniona została samodzielna sekcja ognisk mieszkaniowych; celem jej jest skupiać na terenie ognisk o charakterze rodzinnym te z pośród koleżanek, którym warunki mieszkaniowe zbyt utrudniałyby pracę naukową. Ogniska posiadają obszerny zakres autonomii wewnętrznej.

Praca sekcji, mimo trudnych warunków, była nader wydajna. Z końcem r. 1921 było pięć ognisk o 36 pokojach, w których mieściło się 59 koleżanek.

Z początkiem roku akademickiego 1922/23 Organizacja otrzymała prawo do wyłącznego użytku domu akademickiego im. dr. Chądzińskiego przy ul. Słowackiego 20, wzamian za co odstąpiła swe prawa do drugiego domu akademickiego.

Niezależnie od działalności sekcji ogniskowej Organizacja Studentek U. P. zaopatrywała członkinie w odzież, materiały piśmienne, artykuły żywnościowe i t. p. po cenach niższych od rynkowych. W akcji tej współdziałały z Org. Stud. U. P. Tow. „Charitas“ i Wszechświatowa Federacja Studentów Chrześcijan. Latem Org. Stud. U. P. prowadziła dla 17 koleżanek kolonję wakacyjną w Rudkach pow. Szamotulskiego.

Organizacje Naukowe.

Na czele Kół Naukowych Uniwersytetu Poznańskiego stoi Związek Kół Naukowych, który ma na celu reprezentację zewnętrzną zarówno na forum akademickim, jak i w stosunku do władz. W maju r. 1922 miał Związek trudne zadanie przygotowania i ugłoszczenia ogólnopolskiego Zjazdu Kół Naukowych.

W r. 1921/22 należało do Związku 15 kół, których przedstawiciele (1 na 50 członków) tworzyli Radę Delegatów, będącą władzą naczelną Związku.

1. Koło Prawników i Ekonomistów (zał. r. 1919). Praca referatowo-dyskusyjna, z początku b. ożywiona, powoli zamarła i cała działalność Koła skupiła się na wydawaniu skryptów, których w r. 1921/22 wydano 6 w 11 tomach.

2. Koło Medyków (1919) prowadzi b. intensywną działalność w 5 sekcjach. Sekcja biblioteki zgromadziła przeszło 300 tomów i urządziła czytelnię, do której przychodzi kilka dzienników i fachowych casopism.

Sekcja ułatwień i pomocy koleżeńskiej sprowadza dla kolegów książki i podręczniki po znacznie niższych niż rynkowe cenach, wyszukuje dla nich zajęć związanych z ich studjami. Sekcja pożyczkowa, utworzona w końcu r. 1922, udzielała pożyczek. Sekcja skryptów i referatów wydawała skrypta i organizowała odczyty, wygłaszane z początku przez samych członków. W ostatnim czasie uzyskano współudział lekarzy z Poznania i profesorów, którzy udzielili kołu i członkom wiele cennych rad i wskazówek fachowych. Sekcja dochodów niestałych urządziła kilka imprez dla powiększenia funduszy Koła.

3. Koło Filozoficzne (zał. r. 1921) prowadzi intensywną pracę na zebraniach ogólnoreferatowych i w 2 sekcjach: „filozofii narodowej” i „filozofii sztuki i estetyki”.

Zadaniem koła jest także urządzenie odczytów popularnych z dziedziny filozofii i estetyki.

Zacząto gromadzić bibliotekę Koła. Podstawą dla niej stała się część księgozbioru po zlikwidowaniu w Monachjum starego stowarzyszenia „Towarzystwa Studentów Polaków”.

4. Koło Historyczne (zał. 1919) prowadzi pracę za pomocą referatów, dyskusji i wspólnej lektury historycznej. Zebrania odbywają się co tydzień. Koło organizuje wycieczki i zebrania towarzyskie. Biblioteka zawiera przeszło 150 dzieł.

5. Koło Polonistów (zał. 1919) pracę prowadzi w 3 sekcjach: historyczno-literackiej, językowej i artystyczno-literackiej. Zorganizowano w maju 1922 r. uroczystą Akademię Mickiewiczowską. Biblioteka koła liczy przeszło 1,200 tomów.

6. Koło Studentów Filologii Klasycznej (zał. 1919) pracę odbywało na zebraniach naukowych, na tłumaczeniu i interpretowaniu autorów greckich i łacińskich oraz na odczytywaniu samodzielnych prac poszczególnych członków.

7. Koło Neofilologów (zał. 1920) zajmowało się pogłębianiem i uzupełnieniem wiadomości z zakresu nowoczesnych języków i literatur obcych. Pracę prowadziło w 3 sekcjach: romanistów, anglistów. Każdy członek jest obowiązany do wygłoszenia co najmniej 2 referatów na rok.

Koło Neofilologów ścieśniło obecnie swój zakres i zmieniło nazwę na Koło Romanistów.

8. Koło Przyrodników (zał. 1920/21) prowadzi pracę na zebraniach referatowych i wycieczkach naukowych. Posiada niewielką bibliotekę.

9. Koło Geografów (zał. 1921) rozwija intensywną pracę naukową.

10. Koło Chemików (zał. 1921) w r. 1921/22 odbyło parę zebrań referatowych i urządziło kilka wycieczek do zakładów przemysłowych. Koło ułatwia członkom otrzymywanie zajęć po fabrykach chemicznych. Biblioteka koła zawiera 27 dzieł.

11. Koło Farmaceutów (zał. 1921) akcję prowadzi podobnie jak Koło Chemików, z którym dawniej tworzyło całość.

12. Koło Matematyków (zał. w r. 1920). Celem Koła jest pogłębienie wiedzy matematycznej członków przez: referaty, odczyty, wspólne rozwiązywanie zadań matematycznych.

13. Koło Astronomiczno-Geofizyczne (zał. 1920) rozwija b. ożywioną działalność: prócz prac teoretycznych (specjalne wykłady z trygonometrii sferycznej, zebrania referatowe) zajmowało się również zadaniami praktycznymi, obserwacją przez lunetę plam słonecznych, planet, gwiazd podwójnych i t. d. Ze wszystkich ważniejszych obserwacji sporządzano rysunki i pomiary.

Koło korzysta z wieży Instytutu Meteorologicznego, oddanej do dyspozycji Koła przez prof. Smosarskiego, i lunety, wypożyczonej Kołu na czas nieograniczony. Biblioteka Koła liczy 50 tomów. Koło doznaje dużego poparcia od społeczeństwa.

14. Koło Rolników (zał. 1920). Pracę prowadzą 3 sekcje. Sekcja Naukowa urządza zebrania dyskusyjne, na których referaty wygłaszają członkowie, bądź też zaproszeni prelegenci. Sekcja skryptów przedrukowała kilka skryptów, wydanych przez inne koła oraz przygotowuje materiały do własnych wydawnictw. Sekcja wycieczek i praktyk jest najżywotniejsza: urządziła kilkanaście wycieczek do wzorowych majątków (pod kier. pp. profesorów) i na zebrania kółek rolniczych dla zapoznania się z tą pracą. Biblioteka zawiera 870 tomów.

15. Koło Leśników (zał. w 1920 r.). Jego celem jest wytworzenie środowiska współpracy i samopomocy naukowej. Sekcja wydawnicza posiadała w końcu r. 1921/22 7 skryptów własnych i większość wydawnictw starszych środowisk akad. Biblioteka zawiera przeszło 300 dzieł.

Korporacje Akademickie.

„Polonja”.

„Polonja” jest najstarszą korporacją na Uniw. Pozn. Powstała ona dnia 13 marca r. 1920. Dnia 24 marca r. 1921 połączyła się z Polonią wileńską, będącą kontynuacją dawnej korporacji dorpackiej tejże nazwy. Z okazji połączenia Polonja poznańska przyjęła barwy dawnej Polonji. Odtąd korporacja „Polonja” dzieli się na dwa konwenty: wileński i poznański. Barwy korporacyjne: biała, błękitna, karmazynowa. Członków w r. 1921/22 było około 50.

„Lechja”.

„Lechja” ukonstytuowała się dn. 15 czerwca r. 1920. Za właściwy początek jej działalności uważać jednak należy dopiero zimę tegoż roku.

Już w kwietniu r. 1921 wysłała ona swych przedstawicieli na 1 zjazd P. K. A. W połowie stycznia r. 1912 „Lechja” zawiera kartel z warszawską korporacją „Sarmatia”. W końcu r. 1921/22 „Lechja” posiadała około 50 członków. Barwy „Lechji”: niebieska, biała, pomarańczowa.

„Surma”.

„Surma” powstała jako akademickie towarzystwo śpiewackie jeszcze w r. 1919. W czerwcu r. 1921 przyjmuje ona ustrój korporacyjny. Barwy jej: zielona, złota, czerwona. Członków liczyła w r. 1921/22—40. „Surma” dużo pracy poświęciła wydaniu śpiewnika studenckiego, którego brak w wielu kołach oddawna odczuwano.

„Chrobrja”.

Korporacja „Chrobrja” powstała dnia 10 kwietnia r. 1921. Jako swój najważniejszy cel wysuwa ona wychowanie korporantów na prawych obywateli przez przestrzeganie zasad karności, solidarności oraz przez obowiązkową pracę na niwie społecznej. W tym celu rozłożono pracę na komisję naukową oraz sportową, które podjęły akcję z początkiem roku jak 1921/22. Członków było w r. 1921/22 przeszło 30. Barwy korp.: czarna, zielona, biała.

„Posnania”.

Korporacja ta powstała w r. 1921. Prowadzi ona pracę głównie w komisji naukowej, gdzie odbywają się referaty połączone z dyskusją. Utworzono też specjalną bibliotekę naukową. Życie towarzyskie pielęgnuje się, jak we wszystkich korporacjach, na zebraniach towarzyskich, połączonych z t. zw. komersami. Dla zbliżenia się wzajemnego i zżycia służy również komisja wycieczkowa. Barwy: fioletowa, biała, złota. Członków było w r. 1921/22 około 40. Hasłem korporacji jest: „Oświata, nauka, wzajemne braterstwo i miłość ojczyzny”.

„Baltja”.

Korporacja „Baltja” powstała 7 grudnia r. 1921. Wypisawszy na swym sztandarze hasło: „Salus reipublicae suprema lex esto”, kładzie szczególny nacisk na pracę społeczną. „Baltja” grupuje przeważnie młodzież pomorską. Praca wewnętrzna spoczywa w 2 komisjach: naukowej (gdzie wygłaszane są referaty i t. d.) i wewnętrznej (czuwającej nad przestrzeganiem regulaminów i zwyczajów korporacji i t. d.). Barwy korp.: czerwona, biała, złota. Członków liczyła w r. 1921/22 około 70, będąc najliczniejszą korporacją na Uniw. Poznańskim.

„Silesia”.

„Silesia” powstała w dniu 25 stycznia r. 1922, przyjęła ona statut organiczny polskich korporacji akademickich, skupiając w swoich szeregach głównie kolegów, pochodzących ze Śląska Opolskiego. Barwy korp.: srebrna, niebieska, złota. Członków liczyła 25.

„Corona”.

Korporacja poznańska „Corona” powstała w d. 25 października r. 1922. Organizatorzy jej podkreślają, iż chcą w niej gromadzić kolegów ze wszystkich dzielnic Polski. Barwy: srebrna, błękitna, złota. Członków „Corona” liczyła 20.

Akademicki Związek Sportowy.

A. Z. S. poznański powstał 5 listopada r. 1919. Pracę swą A. Z. S. prowadzi w sekcjach, stosownie do poszczególnych rodzajów sportu. Działalność sekcji, czynnych w roku 1921/22, przedstawiała się w następujący sposób:

Sekcja Krajoznawcza (patrz str. 179).

Sekcja Lekko-Aletryczna prowadziła w roku sprawozdawczym kursy t. zw. Jiu-Jitsu, lekcje boksingu, prowadzone przez instruktora z Y.M.C.A., kurs gimnastyki systemu Linga, urządzony przez Studium Wychowania Fizycznego, wreszcie stałe treningi lekkoaletryczne (biegi, skoki i rzuty). W dniach 22 i 24 maja roku 1922 urządziła ona zawody lekkoaletryczne o mistrzostwo Uniwersytetu, w których udział brać mogli i koledzy z poza A. Z. S. Rezultaty były dość pomyślne. W kilka dni później wziął A. Z. S. udział w poznańskich zawodach młodzików i zdobył (na 4 rodzaje zawodów) 3 pierwsze miejsca. W tydzień po zawodach młodzików odbyły się zawody okręgowe Polskiego Związku Lekkiej Aletryki, w których udział wzięła doborowa jednostka A. Z. S. Zdobyła ona w 13 zawodach 8 pierwszych miejsc, z tego 4 mistrzostwa okręgu poznańskiego, prócz tego 3 drugie i 1 trzecie miejsce. Szczególnie udane były jej wyniki, wzgl. czasy, w biegu rozstawnym 400 m., w biegu 100 m. i przy skoku o tyczce.

Z ramienia sekcji odbyły się również—w okresie zimowym—kursy tańca. Wreszcie sekcja urządziła kurs szermierki, pierwszy w Poznaniu, prowadzony przez wytrawnych szermierzy. Wobec nadzwyczajnego powodzenia tego rocznego kursu, postanowiono prowadzenie jego polecić osobnej sekcji, mianowicie sekcji szermierczej.

Sekcja Szermiercza cieszy się szczególną frekwencją kolegów. Znajduje ona wielkie poparcie u istniejącej w Poznaniu Wojskowej Szkoły Gimnastyki i Sportu, która, za niską zresztą opłatą za światło, dostarcza

sekcji potrzebnych do uprawiania szermierki lokali i sprzętów. Przedstawiciele sekcji odnieśli na Akademii szermierczej we Lwowie doskonałe rezultaty. Sekcja jest członkiem Polskiego Związku Szermierzy.

Sekcja Piłki Nożnej zdobyła w roku 1920/21 mistrzostwo klasy C, przechodząc na rok następny do klasy B. W roku tym, mimo bardzo trudnych warunków: braku należytego wyekwipowania i własnego boiska oraz znacznych kosztów wyjazdów na rozgrywki—zdobywa ona mistrzostwo klasy B, przechodząc do klasy A, w której stanęła do zawodów w r. 1922/23.

Sekcja Wioślarska uzyskała, po wielu zabiegach o lokale własne, przystań (a raczej jej połowę), wydzierżawioną od jednego z miejscowych gimnazjów, którą urządzono własnymi siłami. Łódzie chętnie kupowano stare, „wybrukowane” przez inne kluby. Z końcem roku sekcja posiadała 7 łodzi, które po wyreperowaniu przedstawiają się wcale dobrze. Sekcję czeka wielka jeszcze praca. Wydzierżawiła ona bowiem od zarządu miasta, tuż nad brzegiem Warty po stronie przeciwnej, teren pod budowę własnej przystani. Wykonanie tego planu rozłożono na 2—3 lata.

Przewidziany jest zakup dalszych trzech łodzi, by wziąć udział w dorocznych regatach w Bydgoszczy.

Sekcja Tenisowa miała w roku sprawozdawczym pracę nader utrudnioną wskutek nieposiadania własnych placów tenisowych. Atoli podjęła ona już urządzenie własnych placów na terenie wydzierżawionym na lat 6 od zarządu miasta. Przyrządy techniczne, potrzebne do tenisa, jak piłki, siatki i t. d. zostały już w wielkiej części zakupione. Sekcja należy do Polskiego Związku Lawn-Tenisowego.

Zarząd Związku, w którym jednoczą się wszystkie sekcje, od samego początku obrał sobie za główne zadanie przysporzenie kasie Związku jaknajwiększych zasobów pieniężnych. Ponieważ jednak Zarząd wychodził z założenia, że A. Z. S. powinien dawać możność uprawiania sportu największemu rzeszom kolegów, przeto składki utrzymane były w minimalnej wysokości i nawet nie pokrywały kosztów kancelaryjnych oraz wydatków na dzierżawę boisk i przystani wioślarskiej. Musiano zatem główne źródła dochodów znaleźć w pomocy społeczeństwa. Dzięki sprężystej akcji udało się tą drogą uzyskać poważne fundusze. Wielką rolę odgrywały dary w naturze, jak drzewo, meble, materiały na ekwipunek sportowy i t. p.

Członkiem zwyczajnym A. Z. S. może być każdy słuchacz zwyczajny Uniw. Pozn. oraz absolwenci uniwersytetów i zakładów równorzędnych polskich i zagranicznych. Członkiem nadzwyczajnym może być każdy słuchacz nadzw. Uniw. Pozn. oraz maturzysta aż do czasu wstąpienia na Uniwersytet. Postanowienie Statutu A. Z. S., dopuszczające na członków

ludzi, mających już studia poza sobą, jest doskonałym ujęciem idei „seniorów” towarzystw akademickich.

Członków w roku 1921/22 było przeszło 600.

Do Zarządu wchodziło—prócz 7 członków ścisłego Zarządu, wybieranych przez Walne Zebranie—jeszcze kierownicy poszczególnych sekcji.

Wobec energicznej, a zarazem pociągającej pracy A. Z. S. nie dziwi, że Związek stał się najliczniejszym po Bratniej Pomocy stowarzyszeniem, a prawdopodobnie najpopularniejszym. Zresztą bierze on czynny udział w ogólnym życiu akademickim. I tak przedstawiciel A. Z. S. należał do reprezentacji akademickiej Uniwersytetu Pozn. w II-gim Ogólnoakademickim Zjeździe w Wilnie.

W końcu należy zaznaczyć, że A. Z. S. posiadał po długiej tułaczce, z początkiem r. 1922/23, lokal własny na biuro Zarządu i sekcji oraz czytelnię czasopism sportowych (które abonuje się w pokażnej liczbie). Lokal ten znajduje się w dawnej wartowni Zamku.

Na zakończenie podkreślić należy, iż w kołach kierujących A. Z. S. powstał zamiar prowadzenia pracy sportowo-oświatowej w organizacjach, pielęgnujących sport i wychowanie fizyczne wśród warstw ludowych.

Sekcja Krajoznawcza Akademickiego Związku Sportowego.

Założona w listopadzie roku 1921, nie chcąc być nieczynną podczas zimy, zorganizowała wycieczki do fabryk i przedsiębiorstw różnego rodzaju w Poznaniu i okolicy. Zapoznano się również z urządzeniami stacji lotniczej w Ławicy pod Poznaniem. Latem r. 1922 urządzono wycieczkę do Czechosłowacji. Wycieczki swe zagraniczne A. Z. S. urządza w sposób niezbyt kosztowny, mianowicie w drodze uprzejmości, gdyż koledzy, uczestnicy wycieczki zagranicznej, obowiązują się oprowadzać i gościć w Poznaniu równą ilość kolegów-cudzoziemców. Zwiedzający opłacają tedy jedynie koszt podróży. W tymże mniej więcej czasie nastąpił podział sekcji na 4 podsekcje: 1) wycieczek, mających na celu zapoznanie się z przemysłem, 2) wycieczek po województwie, 3) wycieczek po kraju, wreszcie 4) wycieczek zagranicznych. Wycieczek rodzaju 1) i 2) odbyło się w ciągu roku przeszło 20, po kraju zaś 2, z których jedna do Tatr i Krakowa, druga do Puszczy Tucholskiej i nad morze.

Organizacja Studentek Uniwersytetu Poznańskiego.

Założycielkom Organizacji Studentek chodziło o utworzenie dla studentek ośrodka wychowania organizacyjnego i społecznego. Zajęcie się tedy sprawami samopomocowymi, ideowymi, sportowymi i t. d. nie jest celem, lecz środkiem organizacji.

Organizacja Studentek ukonstytuowała się 14.VI.1921. W r. 1921/22 dzieliła się praca jej na dwa duże działy: samopomocowy i ideowy.

W dziale pracy ideowej Organizacja Studentek rozpoczęła działalność w styczniu r. 1922 przez utworzenie sekcji pracy społecznej. Zadaniem sekcji było rozbudzenie zamiłowania do pracy społecznej wśród koleżanek i stworzenie dla nich pola do tej pracy. Zaczęto od 2-ch placówek: „Domu Żołnierza” Y. M. C. A. i Związku Dziewcząt Pracujących w „Domu Żołnierza”. Urządzano popularne pogadanki z przezroczami oraz wieczory artystyczne. W Związku Dziewcząt Pracujących Organizacja podjęła swą działalność na prośbę patronatu Związku. Program pracy na tym terenie obejmował ogólne zebrania referatowo-dyskusyjne oraz prowadzenie w Kółku nauki języka polskiego, robót ręcznych, kroju i śpiewu. Urządzano również obchody okolicznościowe i wieczornice oraz wycieczki.

Z biegiem czasu Organizacja postanowiła uruchomić również pracę wewnętrzną (za pomocą wieczorów referatowo-dyskusyjnych). Atoli ta część pracy ideowej jest na razie w zaczątkach.

Zdobywaniem funduszy dla celów Organizacji zajmuje się sekcja finansowa. Pozatem zdobywano fundusze drogą subsydjów instytucji społecznych i osób prywatnych oraz również drogą pożyczek z Kuratorium Opieki. Organizacja przystąpiła również do ożywienia życia towarzyskiego i uruchomiła niebawem czytelnię dla członkiń oraz wystąpiła z inicjatywą utworzenia klubu akademickiego. Klub ten niebawem wydzielono z Organizacji, jako „Klub Koleżeński” o własnym statucie.

Radykalna Młodzież Akademicka w Poznaniu.

Organizacja ta powstała w marcu r. 1921. Jako cel postawiła ona sobie pogłębienie wiadomości o życiu społecznym oraz propagowanie radykalnych reform społecznych, przyczem założeniem ideologii jest przekonanie, iż praca jest jedynym miernikiem wartości człowieka. Pracę zewnętrzną R. M. A. prowadzi w związkach zawodowych miejscowych, bez względu na kierunek polityczny danego zrzeszenia. W życiu ogólnoakademickim R. M. A. bierze udział bardzo ograniczony.

Organizacje Kulturalno-Oświatowe.

Akademickie Koło Pomorskie.

Akademickie Koło Pomorskie powstało pod koniec r. 1919. Zadaniem naczelnem Koła jest naukowe badanie dziejów Pomorza, zabytków jego przeszłości i stanu obecnego. Zainteresowanie dla Pomorza Koło pragnie wzbudzić i wśród szerszego ogółu kolegów. W tym celu, poza referatami, Koło ustala na czas wakacyj program wycieczek po Pomorzu i służy kolegom z innych ziem Polski wszelkimi informacjami i po-

mocą. Oprócz tego Koło stara się o utrzymanie łączności towarzyskiej pomiędzy kolegami, pochodzącymi z Pomorza, oraz usiłuje nieść pomoc materialną swym niezamożnym członkom przez udzielanie pożyczek do-
różnych krótkoterminowych.

W celu wypełnienia swoich naczelných zadań Koło organizuje stałe zebrania tygodniowe, naprzemian naukowe i towarzyskie.

Do Koła należą prawie wyłącznie studenci, pochodzący z Pomorza. Nie znaczy to jednak, aby organizacja ich podobna była do zrzeszeń, istniejących na wszystkich wyższych uczelniach polskich, a zwanych kołami prowincjonalnymi. Uzyskanie poparcia materialnego społeczeństwa pomorskiego za pomocą znajomości terenu i ludzi jest tylko drobnym częściowym uzupełnieniem zasadniczej jego działalności, skierowanej przede wszystkim w kierunku poznawania Pomorza i utrzymywania łączności pomiędzy kolegami, pochodzącymi z jego terytorjum.

Koło Górnoślązaków.

Powstałe z początkiem r. 1920 „Koło Górnoślązaków”, jak się początkowo nazywało, postawiło przed sobą, podobnie jak Koło Pomorskie, następujące zadania: naukowe poznawanie kraju i ludu górnośląskiego, rozpowszechnianie wiadomości o ziemi tej wśród ogółu studentów, utrzymywanie stosunków koleżeńskich wśród członków, wreszcie przyswajanie sobie historii i literatury polskiej.

Z pośród wielu członków Koła, którzy podówczas krwią swą zrosili ziemię ojców, przypomnieć przede wszystkim należy nazwisko ówczesnego przewodniczącego, kol. Waltera Larischa, którego śmierć zadała ciężki cios ówczesnej pracy Koła. Koło podnosi się na nowo dopiero w roku akademickim 1921/22, lecz już w nieco odmiennej postaci, przekształcone na „Związek Akademików-Górnoślązaków”. Centrala Związku ma siedzibę w Katowicach, w poszczególnych środowiskach istnieją koła lokalne. Scenarizowany w ten sposób Związek za swe naczelne zadanie uważa skupienie całej polskiej młodzieży śląskiej, znajdującej się zarówno na uniwersytetach polskich, jak też niemieckich.

Poza celami dawnymi, pod wpływem coraz cięższych warunków materialnych, Związek zostaje zmuszony do podjęcia również i działalności samopomocowej.

Działalność obecna Koła Poznańskiego Związku Akademików Górnoślązaków nie wymaga bliższego omówienia. Zbliża się ona bardzo do działalności omówionego już wyżej Akademickiego Koła Pomorskiego, to też charakterystyka pracy tego ostatniego może posłużyć również za charakterystykę pracy w Kole Poznańskim Z. A. G.

Akademicki Komitet Obrony Kresów Zachodnich.

Zorganizowany w dniu 1 kwietnia r. 1922 z inicjatywy Ogólno-Akad. Komitetu Plebiscytowego—Akademicki Komitet Obrony Kresów Zachodnich postawił sobie za zadanie prace oświatowe na zachodnich kresach i wzmacnianie uświadczenia narodowego miejscowej ludności polskiej. Do komitetu wchodzi przedstawiciele zrzeszeń akademickich. Przy Zarządzie istniały w roku sprawozdawczym 3 sekcje: oświatowa, finansowa i wakacyjna. Ostatnia dzieli się na szereg komisji, z których ukonstytuowały się górnośląska i pomorska. Przewidziano również utworzenie osobnej podkomisji kaszubskiej.

WILNO.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

Naczelną reprezentacją i organem wykonawczym ogółu akademików, studujących na Uniwersytecie Stefana Batorego, była Rada Młodzieży Akademickiej, utworzona w grudniu r. 1919. W skład Rady wchodziło 9 członków, wybieranych przez wiec ogólnoakademicki. Według statutu Rada miała zadania: 1) reprezentować ogół akademików na zewnątrz, szczególnie wobec władz i młodzieży innych uczelni, 2) zwoływać wiece akademickie i wykonywać ich uchwały, 3) pośredniczyć pomiędzy poszczególnymi organizacjami, 4) decydować i załatwiać w imieniu młodzieży bieżące sprawy natury ogólnej. Wiece ogólnoakademickie, będące najwyższą władzą wileńskiej młodzieży akademickiej, są zwoływane i prowadzone na podstawie specjalnego regulaminu. Obecnie, podobnie jak w innych środowiskach, powstają 2 reprezentacje młodzieży akademickiej.

Bratnia Pom. Polskiej Mł. Akademickiej.

Two „Bratnia Pomoc” Polskiej Młodzieży Akademickiej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie zostało założone jednocześnie z wskrzeszeniem Wszechnicy Wileńskiej jesienią r. 1919. Członkami mogą być tylko, jak to zresztą sama nazwa wskazuje, akademicy narodowości polskiej. Poszczególne jednak walne zebrania, ze względów pomocy koleżeńskiej, wypowiedziały się za przyjmowaniem również i akademików Białorusinów, Litwinów, Rosjan i Tatarów, ponieważ ci do chwili obecnej, ze względu na swą małą liczebność, nie mogą tworzyć własnych organizacji samopomocowych. Organizację Br. Pom. oparto na ogólnych zasadach stosowanych już od lat wielu w starszych środowiskach. Pomocą były tu liczne zjazdy oraz stały kontakt informacyjny. W r. 1921/22 istniały dwa

zasadnicze działy pracy: dział pomocy pośredniej i bezpośredniej. Obejmowały one następujące sekcje: sekretariat generalny, biuro, sekcję prawną, finansową, pomocy naukowej, pośrednictwa pracy, dochodów nie-stałych, zaopatrzenia, zdrowia, ogniskową i obiadową. Tworzono również komisje stałe lub czasowe, jak komisję kwalifikacji, mieszkaniową i in.

Znaczną część funduszy, niezbędnych dla prowadzenia działalności czerpano z imprez dochodowych.

Domy akademickie ograniczają się do t. zw. burs: męskiej (60 miejsc) i żeńskiej (25 miejsc). Pierwsza należy w połowie do Bratniej Pomocy, druga zaś całkowicie do Uniwersytetu.

Jadłodajnie są faktycznie dwie: 1) Mensa Academica, gdzie się wydaje śniadania i obiady, oraz 2) Ognisko, gdzie są wydawane kolacje. Frekwencja Mensy jest znaczna. Dziennie wydaje się od 300 do 400 obiadów oraz około 100 kolacji.

Sekcja Zaopatrzenia posiadała własną składnicę artykułów żywnościowych, piśmiennych i konfekcji. Pomoc z zewnątrz w tym dziale była uzyskana w postaci bielizny od Naczelnego Komisarjatu do Walki z Epidemjami.

W dziale wydawniczym wydano skrypta dla medyków; inni członkowie Bratniej Pomocy otrzymywali po cenach bardzo niskich zeszyty i materiały piśmienne.

W końcu zaś roku, z okazji akcji „Dnia akademika”, wyszło w nakładzie 3,000 egz. pamiątkowe wydawnictwo p. t. „Alma Mater Vilnensis”. Kolportażem zajęły się księgarnie we wszystkich miastach Rzeczypospolitej.

Pomocy lekarskiej udzielała Sekcja Zdrowia, korzystając z zaofiarowanej współpracy Związku Lekarzy Polaków. Poza tem udzielano ulg w postaci rozdawnictwa środków leczniczych. Działało również pogotowie, którego zadaniem było pielęgnowanie chorych w ich mieszkaniach, pomoc doraźna i opieka nad rekonwalescentami. Nie mając na razie możliwości wysyłania na kurację większej ilości osób, starano się zaradzić częściowo przez specjalne dokarmianie chorych i rekonwalescentów. Posiadając jednak w nadającej się na ten cel miejscowości 20 dziesięcin własnej ziemi, Bratnia Pomoc P. M. A. W. dąży do stworzenia własnego uzdrowiska.

Koła Naukowe.

Środowisko wileńskie przeżywało jeszcze w r. 1921/22 okres organizacji, a przytem warunki zewnętrzne, zwłaszcza akcja przed wyborami do Sejmu wileńskiego, pochłaniały czas i uwagę młodzieży akademickiej. Nic więc dziwnego, że koła naukowe nie mogły się w tej atmosferze do-

brze rozwijać i prowadzić energicznej i systematycznej pracy. W r. 1921/22 istniało na Uniwersytecie Stefana Batorego 6 kół naukowych.

1) Koło Filozoficzne. Zebrania odbywało raz na tydzień; punktem wyjścia dyskusji były dzieła filozoficzne.

2) Koło Polonistów poruszało na swych zebraniach referatowo-dyskusyjnych zagadnienia z dziedziny historii literatury i estetyki.

3) Koło Słuchaczy Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego. Na zebraniach były wygłaszane referaty z rozmaitych dziedzin przyrody i matematyki. Ponadto w programie prac Koła leży założenie pracowni zbiorów naukowych i organizowanie wycieczek. Biblioteka Koła liczy 150 tomów

4) Koło Słuchaczy Wydz. Medycznego. Celem Koła jest fachowe kształcenie członków przez uzupełnianie studjów, uspołecznianie kolegów, pomoc naukową niezamożnym kolegom. Całość pracy Koła jest podzielona na sekcje: a) wypożyczalni książek i pomocy nauk., b) wydawnictwa skryptów, c) ogólnokształcąca, d) pośrednictwa pracy, e) dochodów niestających, f) zdrowia. Biblioteka Koła liczy ponad 600 tomów.

5) Koło Prawników, poza działalnością ściśle naukową, postawiło sobie za zadanie pomagania kolegom w studjach przez wydawanie skryptów i zorganizowanie biblioteki. Pomimo trudnych warunków finansowych częściowo udało się zamierzenia te uskutecznić.

6) Koło Słuchaczy Wydz. Sztuk Pięknych zaczęło się organizować w r. 1922.

Korporacje Akademickie.

„Polonja“.

Konwent „Polonja“, będący najstarszą polską korporacją, jest równocześnie ogniskiem życia korporacyjnego w Wilnie. Dzieje tej organizacji streszczają w sobie najważniejsze etapy rozwoju życia korporacyjnego młodzieży polskiej. Po prześladowaniach filomatów, część młodzieży wileńskiej udaje się do Dorpatu, gdzie w r. 1828 zakłada korporację „Polonję“, która, wśród ustawicznej walki z Niemcami, przetrwała do r. 1843. Po przez powstania lat 1831 i 1863, w których członkowie „Polonji“ biorą udział, konwent trwa, wychowując zastępy młodzieży na obczyźnie. W roku 1917 „Polonja“ nakłada swe barwy z roku 1828: amarant — błękit — biel. Z chwilą wyzwolenia Wilna i otwarcia Uniwersytetu im. Stefana Batorego „Polonja“ powraca do tego miasta, będącego jej punktem wyjściowym. Dnia 17 grudnia r. 1919 statut „Polonji“ zostaje zatwierdzony przez Senat Uniwersytetu Stefana Batorego. W r. 1921 „Polonja“ wileńska przeprowadza unifikację z „Polonją“ poznańską, przyczem naczelnym organem korporacji staje się prezydium wileńskie. Ponadto powstały koła filisterskie w Wilnie i Warszawie. Obecnie praca korpora-

cyjna polega, poza wychowaniem narodowym i podniesieniem poziomu kulturalnego i towarzyskiego członków organizacji, głównie na wewnętrznym skonsolidowaniu się i pogłębieniu ideologii.

„Batorja“.

Korporacja „Batorja“ powstała przy Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, w lutym roku 1922. W czerwcu tegoż roku „Batorja“ została przyjęta do Z. P. K. A., jako korporacja kandydująca przy kor. Polonja w Wilnie. Hasło: „Patria, Scientia, Honor“. Barwy: niebieska, biała, złota.

LUBLIN.

Reprezentacja Ogólnoakademicka.

W związku z przygotowaniem do II Og. Zjazdu Pol. Młod. Akad. powstał w listopadzie r. 1921 specjalny Komitet Wyborów, który przeprowadził wybory delegatów środowiska lubelskiego na powyższy Zjazd na zasadzie pięcioprzymiotnikowego głosowania. Na środowisko lubelskie przypadło 5 delegatów.

Na skutek nalegań Komitetu Wykonawczego II Og. Zj. Polsk. Mł. Akad., po nieudanej próbie przekształcenia delegacji środowiska lubelskiego na stałą reprezentację lokalną, na wiecu w dniu 5. III. i 6 IV. r. 1922 powołana została do życia Tymczasowa Reprezentacja Młodzieży Uniwersytetu Lubelskiego. Przy stworzeniu jej przyjęto, na wniosek przedstawiciela organizacji „Odrodzenie“, zasadę repartycji mandatów pomiędzy następujące organizacje: Związek Młodzieży Wszechpolskiej — 1 członek „Odrodzenie“ — 1 czł., Org. Młodzieży Narodowej — 1 czł., „Bratnia Pomoc“ St. Uniw. Lub. — 1 czł., Koła Naukowe — 3 członków. Tem samem już upadł wniosek Org. Mł. Nar., która dążyła do utworzenia lokalnej reprezentacji na zasadzie pięcioprzymiotnikowych wyborów. Protest przeciwko ustalonemu systemowi tworzenia reprezentacji założyła Organizacja Młodzieży Narodowej, Koło Starszego Harcerstwa oraz Zw. Niezal. Mł. Socjalistycznej „Ogniwo“.

Zadaniem Tymczasowej Reprezentacji miało być przede wszystkim opracowanie ordynacji wyborczej i projektu regulaminu wewnętrznego dla stałej reprezentacji lokalnej, która jednakże do końca r. ak. 1921/22 utworzona nie została. Obecnie, podobnie jak w innych środowiskach, powstają 2 reprezentacje młodzieży.

Organizacje Samopomocowe.

Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu Lubelskiego.

Rok ak. 1921/22 zaznaczył się w środowisku lubelskiem znacznym postępowaniem w akcji samopomocowej. Obok Bratniej Pomocy powstały bowiem w powyższym okresie dwa nowe stowarzyszenia o podobnym

charakterze: Akademickie Koło Łodzian i Kooperatywa Akademicka, sama zaś działalność Bratniej Pomocy rozwinęła się znacznie w porównaniu z latami poprzednimi.

Najważniejsze zmiany, które zaszły w tym okresie w organizacji i sposobie funkcjonowania Br. Pomocy, były następujące:

a) Stworzono w łonie Zarządu instytucję Prezydium, które miało za zadanie załatwianie z ramienia Zarządu spraw bieżących oraz przygotowywanie wniosków, mających być przedmiotem dyskusji na Zarządzie.

b) Stworzono stałą Komisję Kwalifikacyjno-ulgową.

c) Przyjęto zasadę wynagradzania kierowników ważniejszych działów pracy Bratniej Pomocy, bądź przyznając im pewną stałą pensję, bądź też ofiarowując bezpłatne mieszkanie i utrzymanie, a to w tym celu, aby koledzy ci mogli cały swój czas poświęcić pracy samopomocowej.

d) Przeprowadzono w systemie gospodarki niektórych sekcji (Kuchnia Ak., Dom Ak., Sekcja Skryptowa) zasadę samowystarczalności, dążąc do tego, aby ich wydatki bieżące pokrywały się z ich własnych dochodów, kasa zaś Bratniej Pomocy ponosiła jedynie wydatki nadzwyczajne, kosztu inwestycji i t. p.

e) Zorganizowano akcję prasową w celu zaznajomienia społeczeństwa z życiem i potrzebami akademickiego środowiska lubelskiego oraz rozbudzenia wśród samej młodzieży poczucia potrzeby koleżeńskiego współżycia i samopomocy. Wydano w tym celu w styczniu 1923 r. „Jednodniówkę Bratniej Pomocy St. U. L.“, przygotowano treść № 8 — 9 „Samopomocy Akademickiej”, poświęconego przez Redakcję lubelskiemu środowisku akademickiemu, kolportowano wśród młodzieży i społeczeństwa wydawnictwa Og. pol. Związku Br. Pom. Mł. Akad.

f) Przeprowadzono prace przygotowawcze w celu zorganizowania wśród starszego społeczeństwa na terenie województwa Lubelskiego i Wołyńskiego Komitetu Wojewódzkiego Pomocy Polskiej Młodzieży Akad.

g) Współdziałało z inicjatywą prywatną, mającą na celu dalszy rozwój życia gospodarczego i towarzyskiego młodzieży Uniw. Lubelskiego przez udzielanie finansowego poparcia Kooperatywie Akademickiej i Klubowi Akademickiemu.

h) Stworzono Bibliotekę Bratniej Pomocy, która przy końcu 1922 r. zawierała 255 tomów. Podstawą Biblioteki był dar Y. M. C. A. w postaci 100 tomów dzieł przeważnie treści beletrystycznej.

Akcja pomocy bezpośredniej prowadzona była przez Bratnią Pomoc w następujących kierunkach.

Pomoc mieszkaniowa. Podstawą pomocy mieszkaniowej był Dom Akademicki przy ul. Niecałej № 8, stanowiący własność Koła Opieki nad Młodzieżą Akademicką, a zarządzany przez Bratnią Pomoc.

Internat dla studentek, pod nazwą „Domu Akademiczek“, prowadzony był niezależnie od Bratniej Pom. przez grono pań ze starszego społeczeństwa. Dom Akademiczek mieści się przy ul. Rynek № 17. Zamieszkiwało w nim w r. ak. 1921/22—17 studentek. W końcu r. ak. 1921/22 Komitet Pań przedsięwziął starania w celu zgromadzenia odpowiednich funduszy na budowę specjalnego Domu dla akademikzek w pobliżu Uniwersytetu.

Pomoc odzieżowa udzielana była tylko w nieznacznym stopniu, przeważnie kolegom zamieszkałym w Domu Akademickim. Od dnia 10 kwietnia r. 1922 Sekcja Odzieżowa działalność swoją zupełnie zawiesiła. Obecnie materiały na suknie i ubrania oraz obuwie sprowadza wyłącznie Kooperatywa Akademicka.

Pomoc sanitarna. Bratnia Pomoc wysłała w ciągu r. ak. 1921/22 6 osób na kurację do Smukali i Zakopanego, pokrywając za dwie z pośród nich całkowicie koszt kuracji. Oprócz tego wydano 92 zaświadczenia do lekarzy i kilkanaście zaświadczeń do aptek. Na akademickie kolonie letnie w Gdyni wyjechało w ciągu lata z Lublina 11 koleżanek i 3 kolegów.

Pomoc finansowa udzielana była wyłącznie w postaci krótkoterminowych pożyczek zwrotnych na podstawie przychylnej opinii Komisji Kwalifikacyjno-ulgowej. Dążeniem Zarządu było ograniczyć do minimum wydawanie pożyczek w powyższej formie: chętniej natomiast udzielano pomocy „w naturze“, przyznając kolegom ulgowe lub bezpłatne mieszkanie i utrzymanie, przyczem pomoc ta uważana była, jako długoterminowa pożyczka zwrotna po ukończeniu studiów.

Na zwołanem w dn. 1/VI r. 1922 Nadzwyczajnem Walnem Zebraniu przyjęto, jako obowiązującą w środowisku, uchwałę Związku Bratniej Pomocy o przymusie należenia do Bratniej Pomocy. Uchwała ta zaaprobowana została przez Senat Akademicki, na skutek czego student Uniwersytetu Lubelskiego otrzymuje indeks, o ile przedstawi kwit z opłacenia składki członkowskiej w Bratniej Pomocy.

Zaproszono na członków honorowych p. Wojewodę Stanisława Moskalewskiego, Amerykański Wydział Ratunkowy (A.R.A.) oraz jego przedstawiciela na miasto Lublin, majora Nellegar'a.

Zarząd pozyskał również szereg członków wspierających, których liczba wzrasta w miarę jak Bratnia Pomoc staje się instytucją bardziej znaną i popularną.

Młodzież studująca na Uniwersytecie Lubelskim znajdowała się w ub. r. ak. we względnie lepszych warunkach materialnych, aniżeli inne polskie środowiska akademickie. Złożyło się na to wiele czynników. Jednym z ważniejszych jest fakt, iż środowisko lubelskie jest w porównaniu z innymi stosunkowo nieliczne, a równocześnie warunki utrzymania w Lublinie łatwiejsze, aniżeli w innych większych miastach uniwersyte-

kich. O znalezienie pracy nie było również, bardzo trudno, gdyż tak instytucje państwowe, jak i prywatne, chętnie naogół przyjmowały studentów w charakterze urzędników. Przychylny wreszcie stosunek Senatu Akademickiego po poczynaniach samopomocowych młodzieży był również jednym z czynników rozwoju jej życia ekonomicznego.

Bratnia Pomoc kierowała swe wysiłki w powyższym okresie głównie ku udoskonaleniu pomocy mieszkaniowej i żywnościowej i, naogół biorąc, osiągnęła dodatnie rezultaty.

Akademickie Koło Łódzian w Lublinie.

Ośrodek Lubelski A. K. Ł. zorganizowany został w ostatnich miesiącach r. ak. 1921/22 i objął wszystkich niemal słuchaczy Uniw. Lubelskiego pochodzących z Łodzi i jej najbliższych okolic.

Koło jest zrzeszeniem o typie samopomocowym; stawia sobie za zadanie stwarzanie dla swych członków warunków pomyślnych dla studjów i służy informacjami o stosunkach lokalnych. W pracy swej pozostaje w ścisłym kontakcie z Bratnią Pomocą S. U. Ł.

Kooperatywa Akademicka S. U. Ł.

Kooperatywa Akademicka S. U. Ł. powstała w dniu 19/II 1922 r.

Otwarcie Kooperatywy zostało umożliwione dzięki poparciu ze strony Bratniej Pomocy, która udzieliła jej pożyczki na zakupno pierwszego transportu towarów. W sklepie Kooperatywy można było nabywać: obuwie, materiały na suknie i męskie ubrania, materiały piśmienne, skórę podeszwową, mydło, pastę i t. p. Korzystać z Kooperatywy mogli wszyscy studenci Uniw. Lubelskiego. Sklep Kooperatywy mieści się w gmachu Uniwersytetu.

Organizacje Naukowe.

Młode środowisko lubelskie organizuje się dość szybko. W r. 1921/22 liczyło 11 kół naukowych, których działalność koordynuje Centrala Kół Naukowych U. Ł. Do zadań Centrali należy: dostarczanie dzieł naukowych kołom, kontakt z innymi środowiskami nauk i reprezentacja kół nazewnątr. Każde koło wysyła do Centrali 1 delegata na 25 członków.

1) Koło Teologiczne. Praca polegała na zaznajomieniu się z zagadnieniami teolog. i naukowym ruchem teologicznym za pośrednictwem odczytów, referatów, recenzji i sprawozdań z ruchu naukowego w poszczególnych dziedzinach teologii. Członkowie Koła wygłaszali odczyty w miejskim „Stowarzyszeniu Młodzieży Katolickiej.

2) Koło Kanonistów. Zebrania odbywano co miesiąc. Biblioteka Koła składa się ze 100 dzieł z zakresu prawa kanonicznego.

3) Koło badań Naukowych nad Kościołami Wschodnimi. Referaty z zakresu teologii, pr. kanonicznego i historii kościołów wschodnich. Kil-

ku zaproszonych z poza obrębu Koła prelegentów wygłosiło odczyty z tychże dziedzin. Pozatem Koło zajmowało się zebraniem materiałów, dotyczących historii i stanu obecnego kościołów wschodnich i organizowało bibliotekę.

4) Koło Studjów Religijnych. Celem jego jest pogłębienie naukowego poznania filozofji chrześcijańskiej i wiary katolickiej. Wygłoszono referaty z Dziejów Apostolskich i na temat żywotów Świętych.

5) Koło Filozoficzne. Praca polegała na odczytywaniu najważniejszych dzieł filozoficznych, opracowywaniu recenzji i referatów, np. „Wpływ filozofji na studja akademickie“. Biblioteka Koła zawierała dwadzieścia kilka tomów.

6) Koło Historyczne. Pracę prowadzono na zebraniach referatowo-dyskusyjnych, urządzanych co 2 tygodnie. Były czynne 2 sekcje: „historji bieżącej“ i „wycieczkowa“. Koło posiada sporą bibliotekę i zbiór dokumentów, dotyczących sprawy polskiej z okresu 1914 — 1919.

7) Koło Historyczno-Językowe. Na zebraniach Koła odczytywano i referowano prace z zakresu językoznawstwa. Członkowie Koła podjęli pracę nad ułożeniem słownika do 1 tomu poezyj A. Mickiewicza.

8) Koło Historyczno-Literackie. Praca Koła polega na opracowywaniu referatów z dziedziny krytyki i historii literatury. W r. 1921/22 zgłębiano twórczość Wyspiańskiego. Staraniem Koła odbyła się Akademja ku uczczeniu setnej rocznicy urodzin T. Lenartowicza. Biblioteka Koła liczy 200 tomów.

9) Koło Prawników. Powstało w styczniu r. 1922.

10) Koło Ekonomiczno-Społeczne. Powstało w grudniu roku 1921. Podjęto pracę przygotowawczą w celu wydania bibliografji dzieł z zakresu nauk społeczno-ekonomicznych.

Akademicki Związek Sportowy.

A. Z. S. w Lublinie powstał na Uniw. Lub. w styczniu roku 1922. W lutym powstała sekcja szermiercza. Kurs szermierczy, odbywający się w dwóch kompletach, cieszył się dużym zainteresowaniem. Lekcje prowadziło metodą włoską 2 instruktorów akademików.

Z początkiem sezonu wiosennego regularne treningi rozpoczęła drużyna piłki nożnej, która wystąpiła publicznie po raz pierwszy w d. 3 maja w zawodach towarzyskich z klubem sportowym „Makkabi“, bijąc go w stosunku 3 : 0. W ciągu wakacyj następuje dalszy szereg zwycięstw nad wszystkimi prawie drużynami miejscowymi.

Poza piłką nożną najlepiej rozwijała się lekka atletyka. W zawodach lekko-atletycznych m. Lublina, A. Z. S. zdobył II i III miejsca w skoku

w dal z rozbiegiem, z wynikiem 5.23 i 5.15 mtr. Na okręgowe zawody lekko-atletyczne A. Z. S. wystawił 11 zawodników na 20 wszystkich startujących, zdobywając 7 z 9-ciu ogółem wyznaczonych nagród pierwszych, a poza tem kilka drugich i trzecich.

Sekcja tenisowa funkcjonowała słabo. W stadium organizacyjnym znajdowały się sekcje: pływacko-wioślarska i ciężko-atletyczna (boks). Podjęty został projekt stworzenia sekcji sportów zimowych (łyżwy, saneczki, narty).

Obok akademików wstęp do Związku mają również uczniowie 7 i 8 kl. szkół średnich.

Klub Akademicki.

Klub Akademicki, zorganizowany przy Uniwersytecie Lubelskim w lutym 1922 roku przy poparciu materialnem Bratniej Pomocy, ogniskuje życie towarzyskie młodzieży akademickiej. W lokalu Klubu odbywają się również gry towarzyskie.

GDĄŃSK.

Politechnika Wolnego Miasta Gdańska w roku 1923.

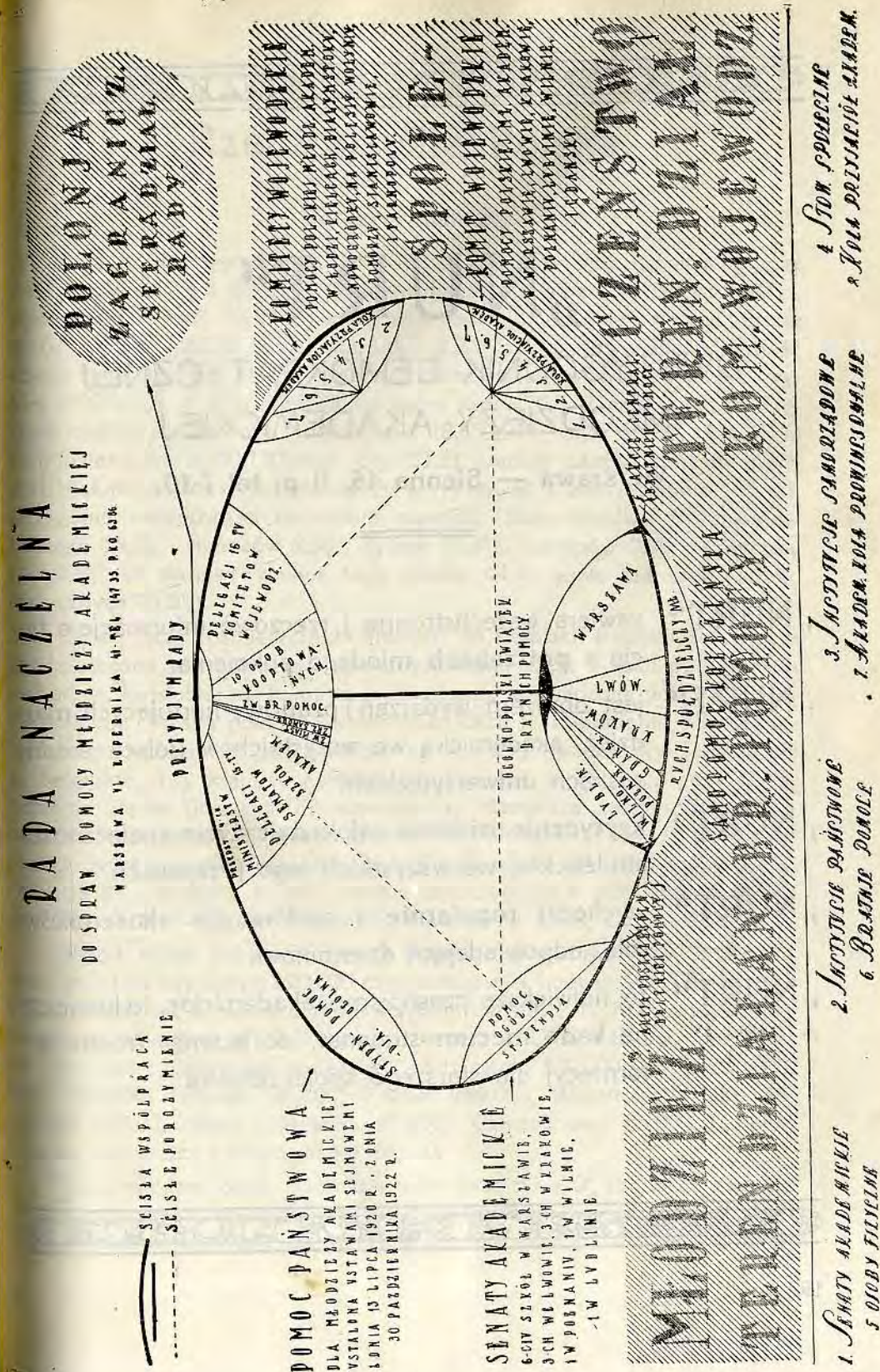
Statystyka słuchaczy: ogółem 1.735, obywatele Rzeszy Niemieckiej—574, obywatele Rzeczypospolitej Polskiej—503, obywatele Wolnego Miasta—350, ob. bułgarscy—23, estońscy—79, jugosłowiańscy—24, łotewscy—30, litewscy—15, norwescy—12, rumuńscy—19, rosyjscy—21, szwedzcy—4, tureccy—5, austriaccy—3, greccy—7, włoscy—1 i chiński 1.

Na poszczególnych Wydziałach: Nauk ogólnych — 19 słuch., chemji—6, budowie maszyn—107, budowie okrętów—20, elektrotechnice—41, inżynierji londowej—41 i architekturze—10.

Stowarzyszenia młodzieży polskiej: Korporacja „Wisła” 30 członków, Korp. „Helania”—24, Związek „Weneda”—14, Związek „Gedania”—23, Akademickie Koło Łódzian—22, Akad. Koło Harcerzy—13, Stowarzyszenie Studentów Śląskich—11, Sodalicia Marjańska—10.

Bratnia Pomoc Stud. Polaków.

Bratnia Pomoc liczy członków 238. Prowadzi Dom Akademicki dla 200 kolegów i kuchnię, która w semestrze zimowym 1922/23 wydała 11.200 obiadów i kolacyj. Bratnia Pomoc czerpie dochody z subsydjów Min. W. R. i O. P., Rady Naczelnej do spr. pom. młod. akad. i T-wa Opieki Kulturalnej im. A. Mickiewicza w Warszawie. Bratnia Pomoc utrzymuje czytelnię dla miejscowych członków.

„NURT“

DWUTYGODNIK DEMOKRATYCZNEJ
MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ.

Warszawa — Sienna 16, II p. tel. 7-10.

- „NURT“ zawiera wszechstronne i rzeczowe informacje o życiu i **potrzebach** młodego pokolenia.
- „NURT“ jest obrazem wydarzeń i **prądów**, nurtujących młodzież akademicką we wszystkich w Polsce środowiskach uniwersyteckich.
- „NURT“ **krytycznie** oświetla całokształt życia społeczności studenckiej we wszystkich jego przejawach.
- „NURT“ wychodzi **regularnie** i spełnia dla akademików rolę, odpowiadającą dziennikowi.
- „NURT“ to największe czasopismo akademickie, to konieczne **vade mecum** studenta, to jedyne źródło informacji dla starszego społeczeństwa.

Rzeczpospolita Polska.

Obszar i ludność.

Obszar Rzeczypospolitej Polskiej w obecnych jej granicach wraz z ziemią Wileńską i Górnym Śląskiem, według spisu z 30 września 1921 r., wynosi 386,273 km². Pod względem administracyjnym dzieli się ten obszar na 613 miast, 12,632 gminy wiejskie i 4,283 obszary dworskie. Ludność całego tego obszaru wraz z osobami, które spisały władze wojskowe, wynosi 27,610,163, a więc wypada na jeden km²—70,3. Z całej ludności Rzeczypospolitej narodowości polskiej jest 18,659,993, czyli 68,7%, innej zaś narodowości jest 8,500,170 osób, czyli 31,3%. Według danych statystycznych prof. Hickmanna, które jednak należy przyjmować z zastrzeżeniem, na poszczególne narodowości niepolskie wypada: Białorusinów, Małorusinów i Rosjan 18,2%, Niemców 7,3%, Żydów 11,3%, Litwinów 0,9%, Łotyszów i in. 0,9%, co stanowi według tego źródła 44,4% ogółu ludności (wobec faktycznych 31,3%).

Co się tyczy rozmieszczenia ludności na ziemiach naszych, to najgęściej zaludniona jest górnicza i uprzemysłowiona część Polski: południowo-zachodnia, najsłabiej zaś bagnista i jeziorzysta, upośledzona pod względem kulturalnym: Polska północno-wschodnia. Gęstość zaludnienia Śląska Cieszyńskiego wynosi 196 mieszkańców na kilometr kwadratowy i zbliża się do belgijskiej, t. j. kraju najbardziej zaludnionego w Europie, gęstość zaludnienia Śląska Górnego 167 mieszkańców, Mazowsza zaś pruskiego, Litwy, Białorusi, Inflant 42 mieszkańców, na Polesiu 31. Zaludnienie środkowego pasa wynosi: Małopolski 102, Kongresówki 101, Poznańskiego 72, Pomorza 67. Gęstość zaś zaludnienia poszczególnych powiatów dochodzi do 1,740 na km²—powiat Katowicki, Warszawski 1,128, Łódzki 782.

Wśród miast pierwsze miejsce zajmuje Warszawa, stolica Polski, która przed 40 laty liczyła 200,000 mieszkańców, a obecnie 931,176—w tem 673,320 Polaków, a reszta przedewszystkiem Żydów. W Krakowie według ostatniego spisu jest 181,900 ludności, w tem 152,900 Polaków. Inne miasta liczą mniej więcej jak następuje: Łódź około 500,000, Lwów 230,000, Wilno 220,000, Gdańsk 190,000, Poznań 180,000, Białystok 100,000, Sosnowiec 95,000, Huta Królewska 90,000, Częstochowa 85,000, Lublin, Grodno, Bydgoszcz i Przemyśl po 60,000.

Pod względem zajęć dominuje rolnictwo: 50—70% ludności nim się zajmuje, przyczem przewagę w kraju mają małorolni wieśniacy. W przemyśle i górnictwie pracuje od 10 (Galicja, Litwa, Białoruś) do 25%, handlem

zajmuje się około 10% ludności. Wyjątek stanowi Śląsk, gdzie w przemyśle i górnictwie zajętych jest blisko 50% ludności, a w rolnictwie zaledwie 30%.

Stan oświaty przedstawia się następująco: uczniów szkół powszechnych miała Polska w roku 1921/22 3,197,000 czyli 118 na 1,000 mieszkańców, wobec 120 we Francji. Analfabetów na 100 rekrutów, urodzonych w r. 1900, było w b. Królestwie 56, na Ziemiach wschodnich 48,5, w b. dzielnicy pruskiej 0,1, w Małopolsce 6,4. Uczniów szkół średnich 227,700, czyli na 10,000 ludności 83,7, wobec 38,7 we Francji, 91 w Brytanji i 210 w Szwajcarii.

Przytoczona poniżej tablica podaje ile było ludności w poszczególnych Województwach i w Warszawie w liczbach bezwzględnych i w odsetkach, nie uwzględniając Górnego Śląska i Ziemi Wileńskiej.

Okręgi administracyjne	Powierzchnia w km ²	Ogółem ludności	W liczbach bezwzględnych				w odsetkach	
			mężczyzn	kobiet	polskiej	innej	pol-skiej	innej
Ogółem	369.577	25.372.447	12.094.891	13.277.556	17.359.883	8.012.564	68,4	31,6
Warszawa	121	931.176	422.243	508.933	673.320	257.856	72,3	27,7
Woj. Warszawskie	29.310	2.112.106	1.010.894	1.101.212	1.895.188	216.920	89,7	10,3
„ Łódzkie . .	19.034	2.251.097	1.069.768	1.181.329	1.859.488	391.609	82,6	17,4
„ Kieleckie . .	25.736	2.534.214	1.218.233	1.315.981	2.312.374	221.840	91,2	8,8
„ Lubelskie . .	31.160	2.085.557	1.062.026	1.083.531	1.776.047	309.510	85,2	14,8
„ Białostockie	32.518	1.302.259	622.155	680.104	996.044	306.245	76,5	23,5
„ Nowogródzkie	37.350	1.300.069	625.959	674.110	649.719	650.350	50,0	50,0
„ Poleskie . .	41.463	876.665	425.916	450.749	190.700	685.965	21,8	78,2
„ Wołyńskie . .	29.943	1.433.157	697.230	735.927	207.932	1.225.225	14,5	85,5
„ Poznańskie .	26.558	1.974.057	923.920	1.050.137	1.628.522	345.535	82,5	17,5
„ Pomorskie . .	16.295	93.495	449.861	489.634	754.907	184.588	80,4	19,6
„ Krakowskie .	17.448	1.990.399	935.616	1.054.783	1.850.838	139.561	93,0	7,0
„ Lwowskie . .	27.024	2.718.856	1.296.034	1.422.822	1.525.751	1.193.105	56,1	43,9
„ Stanisławow.	18.368	1.348.481	642.166	706.315	294.381	1.054.111	21,8	78,2
„ Tarnopolskie	16.240	1.429.627	683.354	746.273	633.948	795.679	44,3	55,7
Śląsk Cieszyński .	1.009	145.232	69.516	75.716	110.756	34.476	76,3	23,7

Zasady ustroju państwowego.

W dniu 17 marca 1921 r. na 221 posiedzeniu—Sejm Ustawodawczy uchwalił Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, ustalając w ten sposób zasady ustroju politycznego i administracyjnego państwa.

Konstytucja jest oparta na 2-ch podstawowych zasadach: zasadzie suwerenności Narodu i zasadzie równości.

Pierwsza z nich wypowiedziana jest w art. 2: „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu“. W tymże artykule stwierdzone jest wyraźnie, iż Sejm, Senat, Prezydent Rzeczypospolitej, ministrowie, urzędnicy, sądy—są tylko „organami Narodu“ w zakresie ustawodawstwa, władzy wykonawczej i wymiaru sprawiedliwości. Naród, w myśl zasad Konstytucji, jest nie tylko źródłem wszelkich praw, ale również ostatecznym ich celem. We wstępie do Konstytucji stwierdza się, iż Ustawę Konstytucyjną uchwalono „dobro całej, zjednoczonej i niepodległej Matki-Ojczyzny mając na oku, a pragnąc Jej byt niepodległy, potęgę i bezpieczeństwo oraz ład społeczny utwierdzić... pragnąc zarazem zapewnić rozwój wszystkich Jej sił moralnych i materialnych“.

Silnie też podkreślona jest zasada równości. Artykuł 96 głosi: „Wszyscy obywatele są równi wobec prawa. Urzędy publiczne są w równej mierze dla wszystkich dostępne, na warunkach prawem przepisanych. Rzeczpospolita Polska nie uznaje przywilejów rodowych ani stanowych, jak również żadnych herbów, tytułów rodowych i innych z wyjątkiem naukowych, urzędowych i zawodowych“. Obok równości praw istnieje także równość obowiązków. Wszyscy obywatele obowiązani są do ponoszenia ciężarów na rzecz państwa, powszechny też jest obowiązek służby wojskowej. Odpowiedzialność za losy Rzeczypospolitej rozkłada Konstytucja 17 marca na wszystkich obywateli, postanawiając, iż prawo wybierania do Sejmu i Senatu ma każdy obywatel polski bez różnicy płci, który w dniu ogłoszenia wyborów ma 21 względnie 30 lat skończone.

Zasada suwerenności Narodu i zasada równości tylko przy ustroju republikańskim mogą być z całkowitą konsekwencją przeprowadzone. To też Ustawa Konstytucyjna w art. 1 postanawia: „Państwo Polskie jest Rzeczpospolitą“. Przytem system rządów parlamentarnych w Polsce zachowano w zupełnej czystości. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany na wspólnym posiedzeniu Sejmu i Senatu i nie posiada wobec ciał prawodawczych tego autorytetu, jaki miałby, jeśliby, tak jak w Stanach Zjednoczonych, wybierano go drogą osobnego głosowania powszechnego. Ministrowie mianowani są wprawdzie przez prezydenta, odpowiedzialni są jednak nie przed nim, ale przed Sejmem i bez poparcia większości Sejmu nie mogliby rządzić.

Władze państwowe.

Organa władzy państwowej dzielą się na 3 zasadnicze grupy: ustawodawcze, wykonawcze i sądowe.

Sejm: Marszałek Maciej Rataj. Posłów — 444, z czego 372 z list okręgowych, a 72 z list państwowych.

Liczebność Klubów: Związek Ludowo-Narodowy—99, Polskie Stronnictwo Ludowe — 57, Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” — 48, Klub Chrześcijańskiej Demokracji—43, Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów—41, Koło Żydowskie—34, Klub Chrześcijańsko-Narodowy—23, Klub Ukraiński—19, Narodowa Partja Robotnicza—18, Klub Zjednoczenia Niemieckiego—17, Klub Ludowy P. S. L. (Jedność Ludowa)—13, Klub Białoruski—11, Klub Ukraińsko-Włościański—5, Chłopskie Stronnictwo Radyczne—4, Klub Katolicko-Ludowy—4, Polskie Stronnictwo Ludowe (Lewica)—3, Związek proletariatu miast i wsi—2, Żydowskie Stronnictwo Ludowe—1, bez przynależności klubowej—1.

Senat: Marszałek Wojciech Trąpczyński. Senatorów—111, z czego 93 przypada na listy okręgowe, zaś 18 na listę państwową.

Wyboru posłów do Sejmu dokonano w dn. 5 listopada, wyboru Senatorów—w dn. 12 listopada 1922 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: Stanisław Wojciechowski, wybrany na 7 lat w dn. 20 grudnia 1922 r.

Rząd Naprawy Skarbu, zamianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej 19 grudnia 1923 r.: Prezes Rady Ministrów i Minister Skarbu—Władysław Grabski, Minister Spraw Wewnętrznych—Władysław Sołtan, następnie Zygmunt Hübner, Minister Sprawiedliwości—Włodzimierz Wyganowski, Minister Spraw Wojskowych—Jen. Kazimierz Sosnkowski, następnie Jen. Władysław Sikorski, Minister Wyznań Rel. i Oświec. Publ.—Bolesław Miklaszewski, Minister Przemysłu i Handlu—Józef Kiedroń, Minister Kolei Żelaznych—Kazimierz Tysza, Minister Pracy i Opieki Społ.—Ludwik Darowski, następnie Kierownik Ministerstwa Gustaw Simon, Minister Reform Rolnych—Zdzisław Ludkiewicz, Minister Spraw Zagranicznych—Maurycy Zamoyski, poprzednio Kierownik Ministerstwa Karol Bertoni, Minister Rolnictwa i Dóbr Państw.—Stanisław Janicki, Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych—Mieczysław Rybczyński.

Prezydjum Rady Ministrów: Krakowskie Przedmieście № 46.

Prokuratorja Generalna; Najwyższa Komisja Dyscyplinarna; Nadzwyczajny Komisarz Oszczędnościowy—St. Moskalewski.

Redakcja „Monitora Polskiego”; Polska Agencja Telegraficzna; Drukarnia Państwowa.

Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych: Nowy Świat 69. 4 departamenty, w tem Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia, jako Departament Zdrowia—al. Ujazdowskie.

Urzędy podległe: Główny Urząd Statystyczny, Nadzwyczajny Komisarz do Zwalczania Drożyzny.

Komisariat Rządu na m. st. Warszawę: Ratusz—Senatorska—Komisarz Jan Jarmołowicz.

Województwa: Cały obszar Rzeczypospolitej podzielony jest na 16 Województw, stanowiących władze administracyjne II-ej instancji, na czele których stoją wojewodowie, a do zakresu ich władzy należą wszelkie sprawy administracji państwowej, z wyjątkiem spraw, przekazanych administracji wojskowej, sądowej, szkolnej, pocztowo-telegraficznej. Województwa podzielone są na powiaty czyli starostwa.

Województwo Warszawskie (Bieleńska 9)—wojew. Władysław Sołtan—obejmuje 23 powiaty czyli starostwa, Lwowskie—St. Zimny—28, Krakowskie—W. Kowalikowski—23, Stanisławowskie—E. Jurystowski—16, Poznańskie—A. Bniński—36, Pomorskie (Toruń)—J. Brejski—18, Śląskie (Katowice)—Koncki—9, Lubelskie—St. Moskalewski—19, Kieleckie — vacat—16, Białostockie—St. Popielawski—14, Łódzkie—M. Rembowski—13, Nowogródzkie—W. Raczkiewicz—7, Poleskie (Brześć n/B)—St. Downarowicz—9, Wołyńskie (Łuck)—St. Srokowski—9, Tarnopolskie—L. Zawistowski—17, Delegat Rządu w Wilnie—St. Roman—8.

Komenda Główna Policji Państwowej: Nowy Świat 67. Komendant główny M. Borzęcki.

Komenda Policji Państwowej na Okrąg m. st. Warszawy—Pl. Teatralny (Pałac Blanka). Komisarjatów Policji Państwowej w Warszawie 26.

Komenda Policji Państwowej na pow. Warszawski—Nowy Świat 1. Komenda Okręgu na Województwo Warszawskie—Al. Jerozolimskie 12.

Ministerstwo Spraw Wojskowych: Pałac pod Blachą. 10 departamentów. Sztab Generalny (plac Saski 3). Szef Administracji Armji (Pałac pod Blachą), Wojskowa Kontrola Generalna (Zamek), Kurja Biskupia (Miodowa 24), Wojskowy Instytut Geograficzny (Wilcza 64).

Władze Wojskowe w Warszawie: Dowództwo Okręgu Korpusu № 1 (Krakowskie Przedmieście 11), Komenda Miasta st. Warszawy (plac Saski), Najwyższy Sąd Wojskowy (Plac Saski 5).

Ministerstwo Spraw Zagranicznych: Plac Saski—Pałac Brühlowski. 3 departamenty.

Placówki dyplomatyczne polskie za granicą (poselstwa): Argentyna, Austria, Belgja, Brazylja, Bułgarja, Czecho-Słowacja, Danja, Estonia, Finlandja, Francja, Grecja, Holandja, Hiszpanja, Japonja, Jugosławja, Liga Narodów (delegacja—Genewa), Łotwa, Niemcy, Norwegja, Rosja, Ru-

munja, Stany Zjedn. Am. Półn., Stolica Apostolska, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Ukraina, W. Brytania, Węgry, Włochy, Komisarjat gen. w Gdańsku.

Ministerstwo Sprawiedliwości: Długa 7. 3 departamenty. Komisja Kodyfikacyjna Rzpl. Polskiej. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Sądy Rzeczypospolitej: Sąd Najwyższy—Warszawa, pl. Krasińskich 5.

Sądy Apelacyjne: w Warszawie (pl. Krasińskich 5), Lublinie, Wilnie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Toruniu, Katowicach.

Sądy Okręgowe: w Warszawie (Miodowa 11), Włocławku, Płocku, Mławie, Łodzi, Piotrkowie, Kaliszu, Kielcach, Równie, Radomiu, Sosnowcu, Lublinie, Łucku, Zamościu, Siedlcach, Białej Podlaskiej, Białymstoku, Suwałkach, Łomży, Brzeżanach, Czortkowie, Lwowie, Kołomyi, Przemyśle, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Złoczowie, Krakowie, Jasle, Nowym Sączu, Rzeszowie, Tarnowie, Wadowicach, Poznaniu, Bydgoszczy, Gnieźnie, Lesznie, Ostrowie, Toruniu, Chojnicach, Grudziądzu, Starogardzie, Cieszynie, Katowicach, Grodnie, Nowogrodzku, Pińsku, Wilnie.

Notariusze przy wydziałach hipotecznych Sądów Okręgowych. Komornicy Sądów Okręgowych. Sądy Pokoju (w Warszawie—Sądy 29 okręgów i Sąd Pokoju dla nieletnich).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: Bagatela 12. Departamenty: I Szkolnictwa Powszechnego, II Szkolnictwa średniego, III Szkolnictwa zawodowego, IV Nauki i szkół wyższych (Szopena 1), V Wyznań religijnych (Ujazdowska 37), VI Sztuki i kultury (Nowogrodzka 21). Wydział Archiwów Państwowych (Długa 13).

Kuratorja Okręgów Szkolnych: Warszawskie (Al. Ujazdowskie 20), Łódzkie, Pomorskie, Krakowskie, Lwowskie, Białostockie, Wileńskie, Poleskie, Wołyńskie, Liceum Krzemienieckie (wizytator).

Ministerstwo Skarbu: Rymska 3/5. 7 departamentów.

Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa—Bieleńska.

Izby Skarbowe: Warszawska, Kielecka, Lubelska, Łódzka, Białostocka, Brzeska, Łucka, Krakowska i Lwowska.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego; Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej. Urząd Kontroli Ubezpieczeń.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych: Senatorska 15. 4 departamenty.

Urzędy poza Centralą: Państwowy Instytut Meteorologiczny (Nowy Świat 72), Zarząd Stadnin Państwowych, Państwowy Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach i Bydgoszczy.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu: Elektoralna 2. 3 departamenty.

Urzędy centralne: Główny Urząd Probierczy, Urząd Patentowy, Główny Urząd Przywozu i Wywozu, Państwowy Instytut Geologiczny, Główny Urząd Miar, Generalna Dyrekcja Poczty i Telegr.

Urzędy podległe Min.: Okręgowe Urzędy Miar—w Warszawie, Lublinie, Poznaniu, Wilnie, Krakowie, Łodzi, Król. Hucie, Kielcach, Częstochowie, Radomiu i Piotrkowie; Dyrekcja Państwowych Zakładów Górniczo-Hutniczych (Elektoralna 2).

Urzędy Górnicze: w Dąbrowie, Radomiu, Częstochowie, Drohobyczu, Jasle, Stanisławowie, Krakowie i Sosnowcu.

Ministerstwo Robót Publicznych: Kredytowa 9. 4 departamenty.

Generalna Dyrekcja Odbudowy. Okręgowe Dyrekcje Odbudowy w Warszawie (dla Warszawy i Łodzi — Kredytowa 9), Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Lwowie, Stanisławowie, Łucku, Brześciu i Nowogrodzku.

Generalna Dyrekcja Regulacji Rzek Żeglownych.

Ministerstwo Kolei Żelaznych: Nowy Świat 14. 6 departamentów.

Dyrekcje eksploatacyjne—Warszawska (Al. Jerozolimskie 1/3), Gdańska, Wileńska, Radomska, Lwowska, Stanisławowska, Krakowska, Katowicka i Poznańska.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej: Pl. Dąbrowskiego 1/3. Departamenty: Administracyjny, Ochrony Pracy, Ubezpieczeń Społecznych, Opieki Społecznej. Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy, Inspektoraty Pracy. Urząd Emigracyjny.

Ministerstwo Reform Rolnych — pl. Dąbrowskiego. 3 departamenty.

Biuro Głównej Komisji Ziemskiej.

Najwyższa Izba Kontroli: Żórawia 44. Izby Okręgowe Kontroli Państwowej.

Władze Duchowne.

Kościół Rzymsko-Katolicki: Nuncjatura Apostolska w Warszawie—Nuncjusz J. E. ks. Wawrzyniec Lauri, Arcyb. tyt. Efezu (Książęca 21).

Archidiecezja Metropolitańska w Warszawie: Arcybiskup Metropolita Warszawski J. E. ks. Kardynał Aleksander Kakowski. Biskupi Sufragani: Ks. Kazimierz Ruszkiewicz i ks. Stanisław Gall.

Kapituła Warszawska, Sąd Arcybiskupi i Metropolitański 1 i 2 instancji, Trybunał 3 instancji.

Seminarjum Metropolitańskie Warszawskie. Kościoły parafjalne, filjalne, garnizonowe, klasztorne i kaplice.

Hierarchja Kościelna w Rzeczypospolitej.

Prowincja Warszawska: Djecezja Włocławska v. Kujawsko - Kaliska: Ks. Bisk. dr. Stanisław Żdzitowiecki we Włocławku, bisk. sufr. Władysław Krynicki i Wojciech Owczarek. Płocka: bisk. A. J. Nowowiejski, bisk. sufr. Adolf Szelażek. Kielecka: bisk. Augustyn Łosiński, bisk. sufr. vacat. Sejneńska: bisk. Antoni Karaś, sufr. Romuald Jałżykowski. Sandomierska: biskup Marjan Ryx, sufr. Paweł Kubicki. Lubelska: biskup Marjan L. Fulman, sufr. Adolf Jełowicki. Podlaska v. Janowska: biskup dr. Henryk Przeździecki, sufr. dr. Czesław Sokołowski.

Prowincja Gnieźnieńska i Poznańska: Djecezja Gnieźnieńska i Poznańska: arcyb. metrop. dr. Edmund Kardynał Dalbor, Prymas Polski; sufr. Gnieźnieński Wilhelm Kloske; Poznański Stanisław Łukomski. Chełmińska: biskup dr. Augustyn Rozentreter w Pełplinie, sufr. dr. Jakób Klünder.

Prowincja Lwowska: Djecezja Lwowska: arcyb. metr. dr. Bolesław Twardowski, arcyb. tytuł. Karol Hryniewiecki. Przemyska: biskup dr. Józef Sebastjan Pelczar, sufr. K. J. Fischer. Tarnowska: biskup dr. L. Wałęga.

Prowincja Krakowska: Djecezja Krakowska—biskup dr. Adam Sapieha, sufr. Anatol Nowak.

Prowincja Mohyłowska: Djecezja Mohyłowska: Metropolita Edward Ropp, sufr. dr. J. Cieplak. Wileńska: biskup dr. J. Matulewicz. Mińska: biskup Zygmunt Łoziński. Łucko-Żytomierska: biskup dr. Ig. Dubowski, sufr. dr. M. Godlewski. Kamieniecka: biskup dr. P. Mańkowski. Żmudzka v. Telszewska: biskup Fr. Karewicz. Terespolska: ks. dr. J. Kessler.

Kościół Obrządku Wschodniego: Djecezje: Lwowska—arcyb. metropolita Kościoła Ormiańskiego Józef Teodorowicz, greckokatolickiego—arcyb. metrop. Andrzej Szeptycki; Przemyska—biskup grek.

Józefat Koczyłowski; Stanisławowska—biskup gr.-kat. Grzegorz Chromyszyn.

Kościół Ewangelicko-Augsburski.

Konsystorz Ewangelicko-Augsburski—Miodowa 13.

Prezes — Jakób Glass, Sędzia Sądu Najwyższego, Wice-prezes — Superintendent Generalny ks. Juljusz Bursche. Członkowie świeccy. Członkowie duchowni.

Kościół Ewangelicko-Reformowany w Rzeczypospolitej.

Najwyższą władzę kościelną stanowi Synod Ewangelicko-Reformowany Rzpl. P., zbiera się raz do roku — w czerwcu — Władzę wykonawczą w czasie intersynodalnym sprawuje Konsystorz Ewang.-Reformowany Rzpl. Polskiej—Miodowa 13. Prezes Kazimierz Löewe; wice-prezes — ks. Władysław Semadeni, Superintendent—radca duchowny ks. Stefan Skierski. Członkowie świeccy. Sąd Konsystorski.

Zbór (Parafia) Ewangelicko-Reformowany w Warszawie znajduje się pod zarządem Kolegium Kościelnego, złożonego z prezesa, 1-go Pastora Zboru i 12-tu członków.

Samorząd m. st. Warszawy.

Rada Miejska—Ratusz, Senatorska 14. Prezes Ignacy Baliński. Komplet Rady 113 radnych i 16 członków Magistratu. Komisjy Stałych Rady — 10.

Magistrat—Prezydent miasta Władysław Jabłoński.

Wydziały: do spraw ogólnych, finansowy, administrowania majątkiem miejskim (Karowa 2), zdrowia publicznego (Zgoda 10), budownictwa (Kr. Przedm. 1), wodociągów i kanalizacji, oświaty i kultury (Hoża 27), straży ogniowej (sztab—Nalewki 3), ubezpieczeń i lombardów, statystyczny (Kr. Przedm. 1), kontroli i rachuby, opieki i pomocy społecznej, zaopatrywania miasta, podatkowo-egzekucyjny.

Urzędy: rozjemczy (Chmielna 13), mieszkaniowy (Kr. Przedm. 1), przemysłowy (Ratusz).

Dyrekcje: tramwajów miejskich (Nowomłynarska 10), teatrów miejskich (Senatorska 23), zakładów gazowych (Kredytowa 3). Administracja gosp. wiejskiego i leśnego (Agril).

Instytucje, stowarzyszenia i związki.

Instytucje społeczno-humanitarne
i kulturalno-oświatowe.

Chrześcijańskie Tow. Ochrony Kobiet, Mazowiecka 11.

Koło Pracy Kobiet, Jasna 32.

„ Polek, Nowy Świat 72.

„Kropla Mleka“, Nowy Świat 22.

„Patronat“, Tow. opieki nad uwolnion. z więzień, Wspólna 23.

Polski Kom. opieki nad jeńcami, Mazowiecka 7.

Polskie Tow. pomocy ofiarom wojny, Szpitalna 6.

„ „ Czerwonego Krzyża, Mazowiecka 9.

Pogotowie opiekuńcze dla dzieci, Piękna 13.

Schronienie dla nauczycielek, Sienna 3.

Rosyjskie Tow. dobroczynności, Podwale 5.

Towarzystwo Dobroczyn., Krak.-Przedm. 62.

„ Białego Krzyża, Wiejska 3.

„ Doraźnej Pomocy Lekarskiej, Leszno 58.

„ Gniazd Sierocych, Al. Ujazdowska 43.

„ Opieki nad zwierzętami, Nowy Świat 46.

Warszawskie Towarzystwo przeciwgruźlicze, Mazowiecka 5.

Zakład dla pracujących kobiet św. Jadwigi, Chmielna 27.
 „ ociemniałych św. Antoniego, Piękna 10.
 „ opieki N. Marji Panny „Magdalenki“, dla kobiet upadłych, Żytnia 3/9.
 Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Kazimierza, Tamka 35.
 Zakład św. Elżbiety, Hoża 53.
 „ św. Ludwika, Nowolipki 52.
 „ Trzech Króli, Ogrodowa 17.
 „ św. Stanisława, Wola, Syreny 11.
 Biuro pracy społecznej, Kopernika 30.
 Kasa pomocy dla osób pracujących na polu naukowym im. J. Mianowskiego, Marszałkowska 74.
 Krajowe zrzeszenie nauczycielstwa polsk. szkół począt., Marszałkowska 123.
 Muzeum pedagogiczne, Jezuicka 4.
 „ przemysłu i rolnictwa, Krak. Przedm. 66.
 „ rzemiosł i sztuki stosowanej, Chmielna 52.
 Polska Macierz szkolna, Krak. Przedm. 7.
 Polskie Stowarzyszenie równoupr. kobiet, Czackiego 11.
 „ Tow. badań nad dziećmi, Żórawia 28.
 „ „ Kolonjalne, Boduena 4.
 Polskie Tow. Krajoznawcze, Karowa 31.
 „ „ Medycyny społecznej, Chmielna 30 m. 1.
 „ „ Okulistyczne, Smolna 8.
 Stowarzysz. Nauczycielstwa Polskiego, Bracka 18.
 Towarzystwo Biblioteki Publicznej, Koszykowa 26, oddział Chmielna 54.
 „ Czytelni m. st. Warszawy, Koszykowa 18.
 „ „Czytaj“, Bracka 17.
 „ Ekonomistów i Statystyków polskich, Jasna 19.
 „ Farmaceutyczne, Długa 16.
 „ Hygieniczne, Karowa 31.
 „ Hygieny praktycznej im. Bol. Prusa, Marszałkowska 74.
 „ Kresów Wschodnich, Wilcza 53.
 „ Lekarskie, Niecała 7.
 „ Lekarzy-dentystów, Warszawa, Bracka 18.
 „ Miłośników Historji, Stare Miasto 31.
 „ „ przyrody, Bracka 18,
 „ Naukowe Warszaw., Nowy Świat 72.
 „ Nauczycieli szkół średnich, Sadowa 3.
 „ Ogrodnicze Warszawskie, Bagatela 3.
 „ Opieki nad pamiątkami i zabytkami histor., Stare Miasto 32.
 „ popierania pracy społecznej, Mazowiecka 5.
 „ Przemysłowców Król. Polsk., Chmielna 2.
 „ przyjaciół im. El. Orzeszkowej, Krucza 44.

Towarzystwo przyjaciół Grochowa, Wspólna 49.
 „ „ Marymontu i Powązek.
 „ „ Mokotowa, Puławska 19.
 „ „ Nowego Brudna.
 „ „ Powiśla, Ludna 9.
 „ „ Pragi, Brukowa 2.
 „ „ Sielc, Czerniakowa.
 „ „ Woli, Wolska 127.
 „ pszczelniczo-ogrodnicze, Wiejska 12.
 „ psychologiczne, pałac Staszycy, II p.
 „ „Rozwój“ Żórawia 2.
 Związek katolicki kobiet polskich, Krak. Przedm. 36.
 „ Równouprawnienia kobiet polskich, Mokotowska 73, m. 6.
 „ Stypendystów, Górna 10.
 „ umysłowo pracujących Polek, Bracka 18 m. 26.

 Związki i Stowarzyszenia zawodowe.
 Związek Ziemian, Kopernika 30.
 Centralny związek kupców, Senatorska 22.
 „ „ polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, Chmielna 2.
 Centralny związek Stow. Współdz. prac. kolei państw, Długa 19.
 „ „ Tow. Rzemieślniczych, Miodowa 14.
 „ „ zawodowy pracowników handlowych, Nowolipki 38.
 „ „ urzędników i pracow. instyt. państw., Jerozolimska 74.
 „ „ piszących na maszynach, Krucza 26/13.
 Chrześcijań. „ rękodzielniczek „Dźwignia“, N. Świat 61.
 Klub sprzedawców gazet, Widok 3.
 Koło Architektów, Czackiego 3/5.
 „ Lipszczan, Pańska 10.
 „ Prawników, Rysia 1.
 Polski związek zawod. drukarzy, Bednarska 24.
 „ „ robotników przem. żelaz., Żelazna 27.
 „ „ zawodowy ogrodników, Hortensja 3.
 „ „ „ garbarzy, Smocza 28.
 Polski związek zawod. pracown. cukierniczych, Wielka 65.
 „ „ „ robotn. przem. mączn. i piekar., Grzybowska 61.
 „ „ „ drogistów Św. Krzyska 15.
 Polskie Stow. muzyków i pedagogów, al. Jerozolimskie 21.
 Rada Zrzeszeń prawniczych, Jerozolimska 29.
 Stowarz. akuserek w Król. Polskim, Marszałkowska 81 a.
 „ artystek i artystów i prac. Warsz. Teatrów, Trębacka 10.

Stowarz. gospodyń Warszaw., Żórawia 2.
 „ Kelnerów Król. Pols., Hortensja 6.
 „ kobiet polskich pracuj. w przem., handlu i biurowości, Chmielna 10.
 „ czeladników stolar., Sienna 67.
 „ Kupców Polskich, Szkolna 10.
 „ Lekarzy, Widok 23.
 „ leśników Polskich, Foksal 14.
 „ lokatorów, Żórawia 2.
 „ majstrów meblarzy, Senatorska 29.
 „ Nauczycielstwa Polskiego, Bracka 18.
 „ Ochroniarek m. st. Warszawy i powiatu, Marszałkowska 53a,
 „ zawod. przemysł. budowl. w Król. Pol., Chmielna 2.
 „ Techników, Czackiego 3/5.
 „ sług katolickich, Kredytowa 14.
 „ Robotników Chrześc., Sniadeckich 5.
 „ Właścicieli nieruchomości m. st. Warszawy, Miodowa 3.
 „ Wzaj. Pomocy pracown. handlow. i przemysł. m. st. Warszawy,
 Sienna 16.
 „ Wzaj. Pomoc. prac. handl. w m., Żabia 9.
 „ Zjednoczonych Ziemianek, Sw. Krzyska 13.
 „ Puławiaków, Okólnik 11.
 „ Właścicieli nieruch. na Pradze.
 „ Rządców i administratorów m. st. Warszawy, Sienna 16.
 „ jubil.-zegarmistrz. st. m. Warszawy, Tłomackie 13.

Towarz. Literatów i Dziennikarzy polskich, Bracka 5.
 „ Lokatorów warszawskich, Senatorska 8.
 „ Kooperatystów, Zgoda 8.
 „ Węglarzy m. st. Warszawy, Złota 56a.
 „ Odontologiczne, Zgoda 1.

Warszaw. Związek Stróżów nocnych, Słiska 56.
 „ „ Muzyków, Złota 6.

Warszaw. związek robotn. krawieckich, Dzielna 33.

Towarz. Współdzielcze „Zdobnictwo“, Krak. Przedm. 67.

Związek stenografów, Żórawia 49.
 „ Zawodowych Literatów, Bracka 5.
 „ Autorów i Kompozytorów Scenicznych, Bracka 5.
 „ Artystów scen polskich, Jerozolimska 53.
 „ elektrowni polskich, Czackiego 5.
 „ Geometrów polskich, Wspólna 19.
 „ właśc. aptek w Król. Pol., Daniłowiczowska 12.,
 „ zowod. fryzjerek i fryzjerów, Bracka 17.
 „ Stowarz. Polskich, Zielna 12.

Związek miast polskich, Miodowa 3.
 „ bibliotekarzy polskich, Koszykowa 26.
 „ pracown. notarialnych i Hipoteki, Kapucyńska 3.
 „ pracowników bankowych, Królewska 35.
 „ Florjański (Centrala Straży Ogniw. ochotn.), Jerozolimska 35.
 „ obrony mienia Polaków, poszkodowanych na terytorjum b. Ce-
 sarstwa Rosyjskiego, Sienna 16.
 „ Felcerów m. st. Warszawy i okolic, Złota 30.
 „ Buchalterów, Marszałkowska 74.
 „ dozorców domowych, Leszno 48.
 „ Właścicieli nieruchomości, Nowy Świat 26.
 „ zawodowy malarzy, Zielna 5.
 „ fabryk. wód. gazowych m. st. Warszawy i Pragi, Marjańska 5.
 „ drobnych kupców chrześcijan, Bracka 1.
 „ zawod. robotn. przemysłu włóknist., Górczewska 11.
 „ zawodowy robotników przem. metalowego, Żelazna 73.
 „ młynarzy Polskich.
 „ Posłańców, Nowogrodzka 28.
 „ robotn. cieśli, stol. i pokrew. zawod., Elektoralna 21.
 „ monterów i elektrotechników, Chłodna 2.
 „ Rewizyjny pol. Stow. rolnicz., Kopernika 30.
 „ Roboczy giełdowy Warszawski, Królewska 1.
 „ Rzemieślników Chrześcijan, Miodowa 12.
 „ Rzeźników chrześcijan, Grzybowska 45.
 „ zawod. pracowników prywat. instytucji bankowych Król. Pol.
 Sienna 18.
 „ zawod. pracowników przemysłowych Król. Pol., Marszałkowska 81.
 „ zaw. pracowni igły, Nowolipki 38.
 „ kucharski i cukierniczy, Nowolipie 4.
 „ zawod. warsz. szewców i kamaszników, Wspólna 15.
 „ Polskich Stow. spożywców, Mokotów, ul. Mickiewicza.
 „ teatrów ludowych, Kopernika 30 — I p.
 „ właścicieli pracowni obuwia chrześcijan, Żórawia 2.
 „ zawod. cukrowni Królestwa Polskiego, Czackiego 5.
 „ „ branży tabaczej, Pawia 10.

Towarzystwa sportowe i kluby.

Związek Związków sportowych, Wiejska 11.
 Polski Zw. Lekko atletyczny, Wiejska 11.
 Okręgowy Zw. Piłki nożnej, Wiejska 11.
 Związek Narciarski, Szopena.
 „ Wioślarski, Foksal 19.

Związek Tenisowy, Waliców 1.
 Klub sportowy „Polonia“, Szczygła 1a.
 „ Myśliwski, Kredytowa 7.
 Rada Naczelna Harcerstwa Polskiego, Al. Ujazdowska.
 Polskie Towarz. Żegluga Napowietrznej, Marszałkowska 154.
 „ Towarz. Sportowe, Stalowa 47.
 Towarz. Automobilistów Król. Polsk., Czysta 6.
 „ racjon. myślistwa, N.-Świat 35.
 „ Wścigów Konnych w Król. Polskiem, Krak.-Przedm. 32.
 „ Zachęty Hodowli Koni w Polsce, Krak.-Przedm. 32.
 Warszawski klub Wioślarz, Mazowiecka 7.
 „ Towarzystwo Cyklistów, Dynasy, Oboźna 1/3.
 Warsz. Tow. Łyżwiarzkie, Dolina Szwajcarska, Szopena 5.
 „ „ amatorów sportu (Koło miłośników Sportu), Czackiego 11.
 „ „ Wioślarskie, Foksal 19.
 „ „ Gimnastyczne — Dynasy, Oboźna 1/3.
 Związek Sokolstwa Polskiego, Ordynacka 11.
 Związek Sportowy Wojskowy (Legja).
 Klub Szachistów, Wierzbowa 8
 Resursa rzemieślnicza, Miodowa 12.
 Tow. Resursy Kupieckiej, Senatorska 40.
 „ „ Obywatelskiej, Krak.-Przedm. 64.
 Stowarz. „Zjednoczenie Mieszczańskie“, al. Ujazdowska 37.

Stowarzyszenia artystyczne.

Filharmonia Warszawska, Moniuszki 5.
 Koło muzyczne im. M. Karłowicza, Moniuszki 5.
 „Lutnia“, tow. śpiew., Moniuszki 5.
 „Orfeon“, tow. śpiew., Mokotowska 73.
 Polski Klub Artystyczny, hotel „Polonia“, Jerozolimska 53.
 Polskie Tow. Dramatyczne, Koszykowa 9.
 Stow. Miłośników muzyki i sceny, Królewska 17.
 Tow. „ śpiewu chóralnego, Foksal 18.
 „ Zachęty Sztuk Pięknych w Król. Pol., Królewska 17a.
 Warszaw. Tow. Artystyczne, Trębacka 10.
 „ „ Muzyczne, Sienkiewicza 2.
 „ „ muzyków, Chmielna 30.

Teatry Warszawskie.

Miejskie: Dyrekcja Generalna, Senatorska 23 — Zastępca Dyrektora Zarządzającego B. Rostkowski. Dyrektor Artystyczny teatrów dramatycznych Juljusz Osterwa.
 Teatr Wielki—opera: dyr. Emil Młynarski.

Teatr Letni—w ogr. Saskim: dyr. Antoni Fertner.
 „ Rozmaitości — ul. Hipoteczna: dyr. Ludwik Solksi.
 Teatr Reduta — dyr. Juljusz Osterwa.

Prywatne: pod dyрекcją Szyfmana: teatr Polski, Oboźna; Mały w Filharmonji; Komedia, Jasna.

Teatr im. Fredry, Sniadeckich 5 — dyr. Janusz Nowacki.
 „ Praski—Praga, Zygmuntowska.
 „ Popularny—Wolska r. Młynarskiej.
 „ Nowości—operetka—Bielańska 5.
 „ Operetka Wodewil — Nowy Świat.
 „ „Stańczyk“, — Karowa 18 — dyr. Zudar.
 „ „Qui Pro Quo“ — Senatorska, pasaż Luxemburga.

Biblioteki.

Biblioteka Publiczna przy Uniw. Warszawskim (gmach Uniwersytetu).
 „ Ordyn. Zamoyskich, Żabia 4.
 „ hr. Krasieńskich, Okólnik 9.
 „ hr. Przeździeckich, Foksal 12.
 „ Tow. Lekarskiego, Niecała 7.
 „ Warsz. Tow. higienicznego, Karowa 31.
 „ Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Kr. Przedm. 66.
 „ Stowarzyszenia Techników, dzieła matem. i techn., Czackiego 5.
 „ Tow. Biblioteki Publicz. w Warszawie, Koszykowa 26, oddz. Chmielna 54.
 „ Związku Równouprawnienia Kobiet polskich, Nowogrodzka 31.
 „ Biura Pracy Społecznej, Kopernika 30.

Wystawy.

Galerja obrazów Muzeum Sztuk Pięknych, Wierzbowa 11.
 Wystawa Tow. Zachęty Sztuk Pięknych, Królewska 17a.
 Salon Sztuki Stefana Kulikowskiego, Krak. Przedm. 7.
 Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, Chmielna 52.
 „ Miejskie, Podwale 15.
 Gabinet zoologiczny, Krak. Przedm. 26, Uniwersytet.
 Wystawa Starożytności, Krak. Przedm. 30.
 Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Krak. Przedm. 66.
 „ pedagogiczne, Jezuicka 4.
 „ pszczelnicze, Wiejska 12.
 Salon artystyczny F. Rychlinga, Kredytowa 18.
 Nowy Salon, hot. „Polonia“, Jerozol. 53, hot. „Bristol”.
 Towarzystwo opieki nad zabytkami przeszłości, Stare Miasto 42.
 „ Krajoznawcze, Jerozolimska 28.
 Zbiory Tow. Miłośników historii, Stare Miasto 32.

Państwa współczesne.

Dane porównawcze, dotyczące obszaru, ludności, religii i wytwórczości większych państw świata, według prof. Hickmanna—Rok 1924.

Zaludnienie kuli ziemskiej. Na początku r. 1922 kula ziemska liczyła mieszkańców 1.821.000.000, z czego na poszczególne większe narody wypadało: Mongołów—465 mil., Hindusów—230, Anglików i Amerykanów—139, Niemców—89, Japończyków—80, Rosjan—76, Hiszpanów—46, Francuzów—45, Włochów—43, Ukraińców—33, Portugalczyków—20,5, Arabów—20, Polaków—19, Żydów—13,65 i in.

Stosunki narodowościowe.

W Europie przy 449 milionach ludności przedstawiały się następująco: Niemców—78,5 mil., Rosjan—64,5, Anglików—43,5, Francuzów—40,0, Włochów—39,0, Ukraińców—30,0, Hiszpanów—20,8, Polaków—17,0, Rumunów—12,2, Serbów—10,5, Żydów—10,3, Węgrów—9,5, Czecho-Słowaków—9,3, Turków—7,3, Holandczyków—6,3, Szwedów—6,3, Fińczyków—5,4, Bułgarów—5,2, Duńczyków—3,4, Litwinów—3,3 i in.

W poszczególnych państwach Europy stosunek ten wyrażał się—w Rosji na ogólną liczbę 98 mil. mieszkańców: Rosjan—62,0 mil., czyli 63,3% ogółu ludności, Ukraińców—24,0=24,5%, Turków—5,4=5,5%, Żydów—3,5=3,6%, Fińczyków—1,3=1,3%, Niemców—1,1=1,1%, Polaków—0,3=0,3% i in.

W Niemczech—na 61.440.000 mieszkańców: Niemców—59 mil. czyli 96,1%, Polaków—1,1=1,8%, Żydów—0,57=0,9%, Rosjan—0,2=0,3% i in.

W W. Brytanji—na 47.650.000 mieszkańców: Anglików—43,1 mil.=90,5% Irlandczyków—3,5=7,3%, Żydów—0,3=0,6%

We Francji—na 39.500.000 mieszkańców: Francuzów—35,8=90,6%, Niemców—1,5=3,8%, Włochów—0,35=0,9% i in.

We Włoszech—na 38.900.000 mieszkańców: Włochów—37,88=97,4%.

W Polsce—na 27.400.000 mieszkańców: Polaków—15,2=55,5%, Ukraińców—5,0=18,2%, Żydów—3,1=11,3%, Niemców—2,0=7,3%, Rosjan—1,6=5,8%, Litwinów—250.000=0,9% i in. (Dane te nie są zgodne z wynikiem spisu ludności: Polacy stanowią 68,7%).

Religje.

Na kuli ziemskiej: Buddystów 570, mil. czyli 31,3%, Katolików—300=16,5%, Mahometan—250=13,7%, Brahminów—235=12,9%, Ewangelików—230=12,6%, Gr.-katol.—120=6,6%, wyzn. Mojżeszowego—13,65=0,75% i in.

Obszary.

W Europie na 10.066.000 km²: Rosja—4.603.000 km², Francja—550.986, Hiszpanja—497.935, Niemcy—472.082, Szwecja—448.278, Norwegja—390.000, Finlandja—387.576, Polska—386.262, W. Brytanja—314.742, Włochy—310.020, Rumunja—295.500, Jugosławia—247.916, Grecja—125.056, Bułgarja—105.324, Węgry—91.714, Portugalja—88.740, Austrja—83.904, Łotwa—65.791, Litwa—48.000, Estonja—47.550, Szwecja—41.296, Holandja—34.186, Belgja—30.488, Albanja—28.000, Turcja—26.000, i in.

W Azji na 43.940.000 km²: Rosja—16.579.000 km², Chiny—11.138.900, Anglja—8.604.000, Persja—1.645.000, Holandja—1.459.250, Francja—1.008.600, Turcja—704.000, Japonja—681.700 i in.

W Afryce na 30.456.000 km²: Francja—11.355.000 km², Anglja—10.872.000, Belgja—2.420.000, Portugalja—2.408.850, Włochy—1.753.000, Abissynja—1.120.400, Hiszpanja—347.000 i in.

W Ameryce na 42.756.000 km²: W. Brytanja—10.383.000 km²: St. Zjednoczone Am. Półn.—9.380.230, Brazylja—8.520.000, Argentyna—2.790.000, Meksyk—1.989.200, Peru—1.382.832, Boliwia—1.334.200, Kolumbia—1.064.000 i in.

W Australji na 9.005.000 km²: Anglja—8.525.200 km², Holandja—437.287, Francja—22.449, St. Zjedn. Am. Półn.—17.445, Japonja—2.514

Ludność.

W Europie na 449 milionów mieszkańców: Rosja—98 mil., Niemcy—61,44, W. Brytanja—47,9, Francja—39,5, Włochy—38,9, Polska—27,4, Hiszpanja—21,07, Rumunja—16,5, Czechosłowacja—13,7, Jugosławia—12,2, Węgry—7,95, Belgja—7,54, Holandja—6,98, Austrja—6,48, Portugalja 6,0, Szwecja—5,96, Finlandja 3,4, Norwegja—2,68, Litwa—1,9, Łotwa—1,865, Turcja—1,8, Estonja—1,11, Albanja—0,725, Gdańsk—0,355 i in.

W Azji na 1.017 milionów ludności: Chiny 439 mil., Anglja—336, Japonja—78,65, Holandja—49,0, Rosja—37,0, Francja 22,13, Turcja—12,7, i in.

W Afryce na 131 milionów ludności: Anglja—61,7, Francja,—34,035, Belgja—16,5, Abissynja—8,0, Portugalja—6,16, Włochy—1,85 i in.

W Ameryce na 215 milionów ludności: St. Zjednoczone—109,53, Brazylja—31,2, Meksyk—14,5, Anglja—11,3, Argentyna—9,0, Peru—7, i in.

W Australji na 8,9 milionów ludności: Anglja—8,15, Holandja—0,345 i in.

Żydzi na kuli ziemskiej.

W Europie—10.300.000 Żydów=2.3% ludności: Rosja 3.500.000=3.6%, Polska 3.100.000=11.3%, Rumunja 850.000=5.2%, Niemcy 570.000=0.9%, Węgry 460.000=5.8%, Czecho-Słowacja 350.000=2.6%, Austria 300.000=4.6%, W. Brytania 300.000=0.6%, Litwa 222.000=11.6%, Francja 130.000=0.3%, Holandia 115.000=1.6%, Grecja 100.000=2%, Łotwa 80.000=4.3%, Jugosławia 65.000=0.5%, Turcja 60.000=3.3%, Bułgarja 40.000=0.8%, Włochy 35.000=0.09%, w in. 48.000.

W Azji—780.000 Żydów=0.08% ludności: Turcja 250.000=2%, Syria 150.000=5.2%, Rosja 100.000=0.3%, Mezopotamja 87.000=3.1%, Palestyna 81.000=10.7%, w in. 115.000.

W Afryce—550.000 Żydów=0.4% ludności: Abissynja 200.000=2.5%, Marokko 120.000=2.8%, Egipt 60.000=0.4%, Tunis 48.000=2.3%, Alger 45.000=0.8%, w in. 75.000.

W Ameryce—2.000.000 Żydów=0.9% ludności: Stany Zjednoczone 1.800.000=1.7%, poz. Półn. Amer. 100.000, Połudn. Amer. 100.000.

W Australji—20.000 Żydów=0.023% ludności.

Ogółem Żydów na świecie 13.650.000=0.75% zaludnienia kuli ziemskiej.

Stosunek mężczyzn do kobiet.

W poszczególnych państwach na 1.000 mężczyzn przypada kobiet: w Rosji—1.229 kobiet, Niemczech—1.100, Polsce—1099, Francji—1.095, W. Brytanji—1.093, Austrii—1.089, Szwecji—1077, Czecho-słowacji—1.075, Norwegji—1.068, Włoszech—1.050, Jugosławji—1.042, Szwecji—1.036, Belgji—1.033, Grecji—1.013, Holandji—1.010, Bułgarji—997, Rumunji—985.

Tablica porównawcza współczesnych państw europejskich wraz z ich kolonjami.

L.	Nazwa państwa	Ustrój polityczny	Stolica (kolejne miejsce wśród większych miast)	Obszar w klm. kw.	Ludność	Kolejne miejsce w zależności od	
						od zalu	od obszaru
1	Albanja	Królestwo	Tirana	25.000	850.000	27	27
2	Austria	Republika	Wiedeń (8)	82.000	6.527.000	14	19
3	Belgia	Królestwo	Bruksela	29.460	7.500.000	13	26
4	Bułgarja	Republika	Sofja	96.345	4.500.000	19	16
5	Czecho-Słowacja	"	Praga	104.448	13.596.000	10	15
6	Dania	Królestwo	Kopenhaga	43.016	3.267.000	22	23
7	Estonja	Republika	Tallin (Revel)	46.147	1.200.000	26	22
8	Finlandja	"	Helsingfors	387.580	3.365.000	21	8
9	Francja	"	Paryż (3)	550.000	39.500.000	4	4
10	Grecja	Królestwo	Ateny	150.000	20.000.000	17	14
11	Hiszpanja	"	Madryt	505.000	6.000.000	7	5
12	Holandja	"	Haga	34.000	12.000.000	15	25
13	Jugosławia	"	Belgrad	247.916	11.000	30	29
14	Lichtensztejn	Księstwo	Lichtensztejn	159	2.011.000	24	21
15	Litwa	Republika	Kowno	52.925	264.000	28	28
16	Łotwa	W. Księstwo	Luksemburg	2.300	1.596.000	25	20
17	Monako	Republika	Ryga	65.685	20.000	29	30
18	Niemcy	Księstwo	Monako	1.8	59.200.000	3	6
19	Norwegja	Republika	Berlin (4)	470.000	2.360.000	23	10
20	Polska	Królestwo	Chryslanja	386.273	27.183.000	6	9
21	Portugalia	Republika	Warszawa (25)	92.000	5.400.000	18	18
22	Rumunja	Królestwo	Lizbona	294.244	16.262.000	8	12
23	Szwajcaria	Republika	Bukareszt	41.000	3.800.000	20	24
24	Szwecja	Królestwo	Bern	448.000	5.900.000	16	7
25	Turcja	Republika	Sztokholm	732.630	15.000.000	9	3
26	Węgry	"	Angora	92.833	7.980.000	12	17
27	Wielka-Brytania	Królestwo	Budapeszt (18)	37.000.000	450.000.000	1	1
28	Włochy	"	Londyn (2)	311.000	38.835.000	5	11
29	Związek Socjalistyczn.	"	Rzym	16.915.595	132.000.000	2	2
30	Republik Rad	Federacja Republik	Moskwa (26)				

Wytwórczość większych państw europejskich w roku 1921.

L. p.	Nazwa państwa	% obszaru zajętego pod			Inwentarz żywy w tysiącach sztuk			Produkcja rolna w milj. q					produktu cukru w milj. q			
		upraw. roli	łąki pastw.	lasów	inle- użyci.	Konie	Bydło rogate	Trzoda chlewn.	Owce	pszcz- nica	jęcz- mień	żyto		owies	kukur.	zie- mn.
1	St. Zjedn. Amer.	18	31	36	15	19,099	65,352	56,996	36,048	222	34	15	157	779	97	10.4
2	Rosja i Ukraina	27	15	40	18	15,000	20,000	6,000	25,000	50	25	60	35	—	70	1.0
3	Francja	59	11	16	14	2,635	13,217	4,942	9,406	88	8.3	11	36	2.6	82	3.0
4	Hiszpanja	38	20	21	21	594	3,397	4,434	19,317	40	19	7.1	5.2	6.3	28	1.9
5	Niemcy	47	17	27	9	3,683	16,840	15,876	5,882	29	19	68	50	—	262	12.7
6	Szwecja	9	4	49	38	716	2,551	717	1,564	3.4	2.7	7.1	10	—	17	2.3
7	Finlandja	2	5	62	31	273	1,100	111	828	—	1.1	2.6	—	—	—	—
8	Polska	32	32	21	15	3,187	7,861	5,101	2,093	10	12	43	22	—	154	1.6
9	Norwegja	1	6	23	70	210	1,046	208	1,206	—	—	—	1.9	—	7.4	—
10	W. Brytania	25	52	4	19	1,915	11,845	3,628	24,161	20	12	—	29	—	41	—
11	Włochy	46	25	16	13	990	6,240	2,339	11,759	52	2.3	1.4	5.5	24	15	2.0
12	Rumunja	40	17	26	17	1,485	4,876	2,514	8,690	21	9.9	2.3	9.6	28	7.0	0.24
13	Jugosławia	29	30	27	14	1,059	4,834	3,281	6,773	14	2.9	1.5	2.7	19	8.0	0.35
14	Czecho-Słowacja	32	18	32	5	592	4,391	2,096	987	10	10	13	10	2.4	37	6.6
15	Austria	25	27	38	10	236	2,190	1,247	450	1.3	1.2	3.3	2.8	—	7.1	0.16

Następstwa wojny światowej

Państwa koalicyjne	Liczba walczących	Straty w ludziach			Państwa central.	Liczba walczących	Straty w ludziach			Straty teryt. w %
		% zab.	% ran.	% niew.			% zab.	% ran.	% niew.	
Rosja	15,000,000	17	38	17	Niemcy . .	11,000,000	15	41	9	13
W. Brytania . .	9,500,000	10	27	3	Austro-Węgry.	9,000,000	16	22	20	74*)
Francja	9,000,000	17	49	6	Turcja . . .	1,800,000	25	37	19	60
Włochy	5,000,000	10	16	10	Bułgaria . .	700,000	29	33	25	8
Stany Zjedn. .	2,500,000	4.3	8	0.3	Ogółem z obu stron .	66,000,000	15	31	12	—
Serbja	800,000	53	19	25						
Rumunja	800,000	20	25	30						
Belgja	500,000	20	30	14						
Grecja	200,000	6	8	9						
Portugalia . .	40,000	10	18	25						
Japonia	30,000	1	3	—						

*) Austrii pozostało 83,904 km.² = 12.4%.
Węgry otrzymały 91,714 „ = 13.8%.

Trzeci rok istnienia rozpoczyna Dwutygodnik Młodzieży

„AKADEMIK”

Warszawa—Lwów—Poznań—Wilno—Lublin—Gdańsk—Cieszyn

Największe i najbardziej rozpowszechnione czasopismo akademickie polskie, informujące wszechstronnie o życiu wyższych uczelni i studjującej w ich murach młodzieży. Właśni korespondenci we wszystkich środowiskach akademickich Polski i większych środowiskach zagranicznych.

Obok licznych artykułów treści zasadniczej i ideowej, zawiera każdy numer „Akademika” następujące

stałe działy:

Korespondencje (z Polski i zagranicy)—Życie akademickie zagranicą—Życie naukowe na wyższych uczelniach—Życie gospodarczo-samopomocowe—Sprawy wojskowe—Kronika (zawierająca wiadomości ogólnoakademiczne tudzież ze wszystkich środowisk i z życia szkół średnich)—Życie młodzieży ruskiej—Judaica—Nowe książki i pisma.

Bogaty dział literacko-artystyczny.

Liczne ilustracje i karykatury aktualne zdobią łamy każdego numeru.

Prenumerata roczna dwa złote.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: Poznań, św. Marcina 65, I p.

CZYTAJCIE

„L'INFORMATION UNIVERSITAIRE”

największy francuski tygodnik informacyjny, poświęcony życiu szkolnictwa początkowego, średniego i wyższego we Francji i zagranicą.

Adres Wydawnictwa: Paris 1-er, 10, rue Boucher

Reprezentacja na Rzeczpospolitą Polską wraz z W. M. Gdańskiem: Wydawnictwo „AKADEMIKA”, Poznań, św. Marcin 65.

Prenumerata roczna 18 franków, dla prenumeratorów „AKADEMIKA” za jego pośrednictwem tylko 15 franków.

RUCH PRAWNICZY I EKONOMICZNY

Organ wydziału prawno-ekonomicznego
Uniwersytetu Poznańskiego

poświęcony

NAUCE I ŻYCIU PRAWNEMU I GOSPODARCZEMU
Rzeczypospolitej Polskiej

wychodzi regularnie

pod redakcją **PROF. DR. PERETIATKOWICZA**

Czasopismo to zawiera w każdym zeszycie (około 200 stron) oprócz działu **rozpraw** z dziedziny prawa i bieżących zagadnień gospodarczych bogaty dział **bibliografii i sprawozdań**, krytycznych z literatury prawnej i ekonomicznej polskiej; francuskiej, angielskiej i niemieckiej; zamieszcza regularnie **przegląd prawodawstwa** w Polsce oraz **przegląd orzecznictwa** Sądu Najwyższego dla wszystkich dzielnic wraz z orzecznictwem Trybunału Administracyjnego; daje w stałym dziale **kroniki ekonomicznej** przegląd rozwoju poszczególnych gałęzi gospodarstwa narodowego na całym obszarze Rzeczypospolitej (rolnictwo, przemysł i górnictwo, handel i komunikacje, stosunki robotnicze, stosunki kredytowe, walutowe i bankowe, spółdzielczość, gospodarka komunalna, ubezpieczenia).

Przegląd prawodawstwa polskiego jest układany w sposób systematyczny i przystępny, ażeby ułatwić czytelnikom zapoznanie się z prawem obowiązującym na ziemiach polskich, a młodzieży studjującej przygotowanie się do egzaminów.

Prenumerata tylko roczna wraz z przesyłką wynosi 10 złotych. Prenumeratę przyjmuje Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu (P. K. O. Nr. 200 032) i wszystkie księgarnie w Polsce.

Uzupełnienia i sprostowania.

Politechnika Warszawska: Rok otwarcia 1898, zamiast 1901.

Wydział Mierniczy ma za zadanie kształcenie geodetów, gruntownie przygotowując ich do ścisłych wielkich pomiarów geodezyjno-astronomicznych. Z tego więc względu postawione są obszernie studia geodezji wyższej i astronomii praktycznej w zastosowaniu do geodezji.

Program pierwszych dwóch lat obejmuje przedmioty matematyczno-fizyczne w zakresie tym samym co na wydziałach Inżynierji Wodnej i Lądowej. W tym też okresie studują słuchacze obszernie Miernictwo niższe.

Od 5-go semestru rozpoczynają się gruntowne studia geodezji wyższej, kartografji, astronomji praktycznej, oraz zastosowania miernictwa w rozmaitych działach techniki inżynieryjnej. Wielką wagę mają ćwiczenia, w szczególności zaś letnie geodezyjne i astronomiczne, obserwacje, na które udziela się po 6 tygodni przez trzy lata.

Po złożeniu pracy dyplomowej i egzaminach słuchacz otrzymuje stopień inżyniera-miernika.

Ogólna liczba studentów w semestrze letnim 1924/25 r. wynosi 4112 zwyczajnych słuchaczy i 66 wolnych — razem 4178 (str. 28-30).

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego: W r. 1923 Ministerstwo W. R. i O. P. zatwierdziło statut S. G. G. W. W tymże roku przeprowadzono reorganizację studjów, wprowadzając na wszystkich 3-ch wydziałach 4-letnie studia oraz opracowano przepisy egzaminacyjne na stopień inżyniera i doktora.

Do szkoły przyjmowani są kandydaci, którzy: 1) posiadają świadectwo dojrzałości, wydane przez 8-mio klasowe gimnazjum państwowe lub równorzędne prywatne i 2) zdadzą egzamin kwalifikacyjny w Szkole Gł. Gosp. Wiejs. z przedmiotów, które corocznie wyznacza ogólne zebranie Profesorów (zazwyczaj z polskiego, matematyki i fizyki); egzamin ten odbywa się tylko w razie nadmiaru kandydatów w stosunku do ilości rozporządzalnych miejsc w laboratorjach.

W obecnych warunkach lokalnych Szkoła może przyjmować corocznie 200 nowowstępujących.

Studia na wszystkich 3-ch Wydziałach trwają lat 4, przyczem na Wydziałach Rolniczym i Ogrodniczym 4-ty rok poświęcony jest na specjalizację w jednej z następujących grup:

1) Rolniczej (produkcja roślinna), 2) hodowlanej, 3) przemysłowo-rolnej, 4) ekonomiczno-administracyjnej, 5) ichtiobiologiczno-rybackiej, Polityczno-agrarniej — na Wydziale Rolniczym;

1) kierunku użytkowym i 2) kierunku zdobniczym — na Wydziale Ogrodniczym.

Kończący Szkołę Gł. G. W. otrzymują dyplom inżyniera rolnika, leśnika lub ogrodnika i mogą ubiegać się o stopień doktora nauk rolniczych, leśnych lub ogrodniczych.

W semestrze zimowym 1923/24 S. G. G. W. liczyła 929 słuchaczy.

Wyższa Szkoła Handlowa: Dnia 29 lutego 1924 r. w № 19 „Dziennika Ustaw R. P.” została ogłoszona ustawa z d. 13 lutego 1924 r. w przedmiocie przyznania Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie praw Szkół Akademickich państwowych (str. 32 — 34).

Wolna Wszechnica Polska: Rok istnienia Szkoły Dziennikarsko-Publicystycznej ósmy, zamiast szósty. Zapomoga rządowa wynosi 2% (str. 35).

Wydział Humanistyczny. Każdego słuchacza rzeczywistego Wydziału Humanistycznego obowiązuje wysłuchanie kursu rocznego Collegium Humanisticum, które obejmuje: Wstęp historyczny do filozofji, Zarys logiki i teorii poznania z ćwiczeniami, Zarys psychologii z ćwiczeniami, Wstęp do językoznawstwa, Wstęp do badań historycznych, Etnologia z ćwiczeniami, Łacina (dla niedostatecznie przygotowanych).

Wydział Nauk Politycznych i Społecznych. Słuchacza rzeczywistego obowiązuje wysłuchanie w pierwszym roku studjów kursu objętego nazwą COLLEGIUM POLITICUM. Kurs ten obejmuje przedmioty propedeutyczne i wiadomości wstępne z dziedziny nauk zarówno prawnych jak i społeczno-ekonomicznych, jak to propedeutyka prawa, ogólne zasady ekonomji politycznej, wstęp do prawa prywatnego, socjologia i t. p.

Wydział Pedagogiczny. Na Wydział Pedagogiczny przyjmowane są osoby, które ukończyły jeden z pozostałych Wydziałów Wszechnicy (8 sem.) lub posiadają ukończone studia w uczelni równorzędnej z Wszechnicą. W czasie swych studjów specjalnych winni oni wybierać sobie również przedmioty pedagogiczne, tak, iżby wysłuchali i złożyli kolokwja z kursu następujących przedmiotów, objętych mianem COLLEGIUM PEDAGOGICUM: Psychologia, logika, pedagogika ogólna, psychologia dziecka, higiena szkolna, wychowanie fizyczne, historia pedagogiki.

Studia specjalne rozpoczynają się dopiero w dziewiątym semestrze pracy i trwają przynajmniej 2 semestry, w czasie których należy wysłuchać następującego kursu nauk: Pedagogiki ogólnej, pedagogiki eksperymentalnej, historii pedagogiki, metodykę obranej specjalności, oraz jednego z przedmiotów poleconych, ogłaszanych na Wydz. Pedagogicz.

Słuchacze, którzy wykonają pracę dyplomową z zakresu pedagogiki, historii pedagogiki, psychologii lub psychopatologii dziecka mogą uzyskać dyplom Wydz. Pedagogicznego, zaś kandydaci, którzy posiadają dy-

płom z ukończenia jednego z pozostałych Wydziałów, mogą po ukończeniu studjów pedagogicznych uzyskać świadectwo nauczycielskie bez przedstawienia rozprawy pedagogicznej.

Szkoła Dziennikarsko-Publicystyczna: W pierwszym, drugim i trzecim roku studjów odbywają się następujące wykłady:

Historja prasy do czasów ostatnich, Proseminarium dziennikarskie, Teorja i organizacja prasy, Prawo administracyjne w zastosowaniu do dziennikarstwa z konwersatorjum, Propedeutika i encyklopedia prawa z konwersatorjum, Krytyka literacka, Seminarjum literackie, Seminarjum krytyki teatralnej, Etnografja polityczna, Technika drukarska i grafika, Higiena społeczna, Zarys historyczny publicystyki polskiej w XIX wieku, Reklama w prasie, Seminarjum dziennikarskie, Ekonomia społeczna i historia doktryn ekonomicznych, Historia parlamentaryzmu i stronnictw politycznych, Historia polityczna powszechna w XIX i XX wieku, Wykłady o feljetonie, Publicystyka finansowa, Język polski, Język francuski, Język niemiecki (str. 34—39).

Państwowy Instytut Pedagogiczny: W roku 1922/23 powstało drugie studjum pedagogiczne. W roku 1923/24 trzecie.

Pierwsze już zostało ukończone i słuchacze jego weszli w życie szkolne.

Drugie w roku bieżącym się kończy, a trzecie w przyszłym.

Od połowy r. 1923, gdy rozpoczęły się egzaminy naukowe przed Państwową Komisją Egzaminacyjną na nauczycieli szkół średnich, przybywają do Instytutu normalni słuchacze, do których można zaliczyć i magistrów.

Uwaga: Według rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. № 2 (45) z r. 1921 poz. 16), kandydat otrzymuje tymczasowe świadectwo po zdaniu egzaminu naukowego, a dopiero po zdaniu egzaminu pedagogicznego dostaje dyplom nauczyciela.

Normalni słuchacze Instytutu zdają egzamin pedagogiczny przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, złożoną z profesorów i wykładających Instytutu.

Przy Państwowym Instytucie Pedagogicznym istnieje biblioteka dzieł i czasopism pedagogicznych, systematycznie katalogowana i celowo gromadzona.

Pracownia psychologiczna, istniejąca przed wojną w Brukseli przy Międzynarodowym Instytucie Pedologicznym, została przez prof. Józefę Joteyko sprowadzona i nabyta dla instytutu.

Prócz tego przy instytucie istnieje pracownia biologiczna o charakterze dydaktycznym, wspomagana częściowo przez Departament II M. W.

R. i O. P. i kierowana przez p. K. Czerwińskiego, członka wydziału programowego i wizytatora.

W roku 1923/24 Instytut liczył 111 słuch. zwyczaj. i 24 nadzwyczajnych.

Uniwersytet Jagielloński: Uniwersytet posiada 5 Wydziałów: Teologiczny, Prawny, Lekarski, Filozoficzny i Rolniczy oraz 2 studia: pedagogiczne i farmaceutyczne.

Wydział teologiczny: Studja tworzą pięć lat i obejmują:

na roku I: dogmatykę ogólną, pismo św. Starego Testamentu, filozofję chrześcijańską, języki wschodnie.

na roku II: dogmatykę szczegółową, pismo św. Starego i Nowego Testamentu, filozofję chrześcijańską, filozofję Kościoła powszechnego.

na roku III: dogmatykę szczegółową, pismo św. Nowego Testamentu, teologję moralną, historję Kościoła w Polsce.

na roku IV: dogmatyka szczegółowa, teologia moralna, pastoralna, prawo Kanoniczne, socjologja chrześcijańska, sztuka kościelna,

na roku V: pastoralna, prawo Kanoniczne, socjologja chrześcijańska, sztuka kościelna, katechetyka i pedagogika.

Egzamina odbywają się corocznie obowiązkowo z przedmiotów wyżej wymienionych, z wyjątkiem języka chaldejskiego i arabskiego i katechetyki z pedagogiką, z których uczniowie składają tylko Colloquia przed wykładającym profesorem.

Od roku 1925 Wydział będzie nadawał dwa stopnie: Licencjat po dwu rygorozach i doktorat po ogłoszeniu drukiem przyjętej przez Komisję egzaminacyjną rozprawy.

Szkoła Nauk Politycznych, będąca Zakładem Wydziału Prawnego, obejmuje dwa lata studjów, w ciągu których studenci słuchają wykładów i zdają obowiązkowe przedmioty, poczem otrzymują dyplom ukończenia szkoły.

Studjum pedagogiczne obejmuje dwa lata studjów (w okresie przejściowym aż do ustalenia przepisów o egzaminach magisterjalnych rok). Przyjmuje kandydatów do stanu nauczycielskiego, którzy zdali kwalifikacyjny egzamin naukowy (magisterjum). Egzamin po każdym roku.

Po ukończeniu słuchacz otrzymuje świadectwo z uzdolnienia dydaktyczno-pedagogicznego do uczenia w Zakładach naukowych średnich.

Wydział Rolniczy utworzony został od września 1923 r. w miejsce Studium Rolniczego. Nauka trwa cztery lata.

Liczba studentów w roku 1923/24 wynosi 5458 (str. 42—43).

Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie: Gmach posej-mowy uzyskany został w roku akad. 1920/21.

Na uniwersytecie jest 106 katedr. zwyczajnych i 16 nadzwyczajnych, tudzież 87 zakładów naukowych (zakładów, seminarjów, klinik i t. p.).

Politechnika Lwowska: Wydział Rolniczo-Lasowy, zamiast Rolniczo-Leśny. Wydział Wojskowy zniesiono w roku 1921/22. Istnieje obecnie 5 Wydziałów: Komunikacyjny, Architektoniczny, Mechaniczny, Chemiczny i Rolniczo-Lasowy i Ogólny—łącznie 74 katedry.

Liczba studentów i wolnych słuchaczy w roku 1923/24 wyniosła: w półroczu zimowym 2534, letnim 2211.

Statystyka—str. 69—wyznania mołeszowego studentów w Uniwersytecie Warszawskim 31.4% zamiast 3.14%.

Reprezentacja Naczelna Młodzieży:

Dnia 12, 13 i 14 kwietnia 1924 r. odbył się Zjazd przedstawicieli młodzieży, grupującej się dokoła Rad Akademickich oraz wybrano Centralny Komitet Akademicki.

Centralny Komitet Akademicki dążyć będzie do porozumienia się z Nacelnym Komitetem Akademickim i ustalenia tą drogą podstaw do utworzenia jednego, obejmującego całą młodzież polską Związku (str. 103).

Konwent Polskich Korporacji Akademickich.

Organizacja ta powstała na terenie Warszawy w grudniu 1923 roku. Powstanie K. P. K. A. było koniecznością. W Warszawie istnieje 43 korporacji, z których zaledwie 15 należy do Związku Polskich Korporacji Akademickich. Związek jest organizacją zamkniętą w swym obrębie, utrudniającą Korporacjom przystąpienie. Pozatem większość Korporacji, któreby mogły i chciały należeć do Z. P. K. A., nie robi tego ze względów zasadniczych i organizacyjnych. Ideologia K. P. K. A. jest z małemi odchyleniami podobna do deklaracji ideowej Związku P. K. A. Konwent P. K. A. różni się od Związku nie tyle ideologią, ile zasadniczą linią postępowania K. P. K. A., jest organizacją ściśle apolityczną. Ruch ten był zainicjowany przez korporację Nationalitas. Korporacja ta wspólnie z Korporacjami Carpatia i Victoria przystąpiła do zorganizowania konwentu, jako reprezentacji wszystkich Korporacji Akademickich do Związku nienależących.

Obecnie konwent jest już Związkiem zorganizowanym i silnym; kontakt ze wszystkimi prawie korporacjami niezwiązkowymi w innych miastach uniwersyteckich został nawiązany. Należy jednak sprostować mylne mniemanie, iż konwent jest przeciwwagą polityczną Związku i celem jego jest zwalczanie tej organizacji. Wiadomość ta ostatnio często jest kolportowana w sferach zainteresowanych—stwierdzić należy, iż jest ona fałszywa i błędna. Deklaracja ideowa konwentu wkrótce będzie opublikowana. Sekretariat Konwentu mieści się w Kwaterze Korporacji Nationalitas — Żorawia 2 — (Rozwój), tel. 13-14. Czynny jest we czwartki od godz. 5-ej do 6-ej p. p.

Pocztowa Kasa Oszczędności

działa na mocy Ustawy Sejmowej z dn. 19 maja 1920 r.

Obrót czekowy P. K. O. ułatwia dokonywanie wpłat, wypłat i rozrachunków przez wszystkie urzędy pocztowe w Państwie.

Wpłaty przyjmują **bezpłatnie** wszystkie urzędy pocztowe, oraz kasy P. K. O. w Warszawie, Poznaniu i Katowicach.

W każdym urzędzie pocztowym nabyć można czysty **blankiet** wpłaty oraz sprawdzić numer konta odbiorcy.

Wypłaty z czeków kasowych dokonywane są **bezpłatnie** w kasach P. K. O. w Warszawie, Poznaniu i Katowicach.

Bezpłatnie uskuteczniane są **rozrachunki** (przelewy) pomiędzy uczestnikami obrotu czekowego.

Przekazy czekowe, płatne w dowolnym urzędzie pocztowym, podlegają opłacie w wysokości 4 marek od tysiąca.

Wynajem safes'ów w Skarbcu P. K. O. w Warszawie, ul. Jasna 9.

Korespondencja z P. K. O. wolna jest opłat pocztowych.

OTWIERAJCIE KONTA CZEKOWE!

LISTY KREDYTOWE P. K. O. wydawane na żądanie uczestnikom obrotu czekowego przez Dyрекcję P. K. O. w Warszawie i Poznaniu uprawniają do bezzwłocznego podnoszenia gotówki w każdym urzędzie pocztowym.

Wydział papierów wartościowych P. K. O. załatwia na zlecenie uczestników obrotu czekowego **kupno i sprzedaż** papierów wartościowych ściśle według urzędowego kursu giełdy warszawskiej.

Bezpłatnie dla uczestników obrotów P. K. O. nabywane są i na życzenie przechowywane w depozycie papiery państw.

Za kupno lub sprzedaż wszelkich innych papierów pobierana jest prowizja w wysokości **4 mk. od tysiąca ich giełdowej wartości.**

Opłata za przechowanie w depozycie wynosi **4 mk. od tysiąca rocznie.**

BIURO
Techniczno - Budowlane i Pomiarowe
A. WANKOWICZ i S-ka

Spół. z ogr. odp.

Warszawa, Mazowiecka № 3, m. 5, Tel. 25-58.

Adres teleg. TECHBUDPOM.

Prowadzenie wszelkich robót budownictwa miejskiego, wiejskiego i przemysłowego. Konserwacja budynków. Projekty, kosztorysy i kalkulacje. Prowadzenie robót pomiarowo geodezyjnych, regulacyjnych i melioracyjnych. Sporządzanie planów. Wszelkiego rodzaju instalacje. Ekspertyzy i porady techniczne i gospodarcze. Terminowość wykonania.

Ludwik Zawadzki, Stanisław Boryssowicz
Inżynierowie i S-ka

Warszawa, Czackiego № 3/5, tel. 92-55.

Przedstawicielstwa fabryk:
Obrabiarek, narzędzi, łożysk kulkowych
i kulek stalowych do łożysk.

Dom Handlowy
Rotstein i Czerniawski

Warszawa, Królewska № 29a, tel. 136-79.

ZIEMIOPŁODY.

Bolesław Borkowski

Warszawa, Złota 81, telef. 37-13

WĘGIEL wagonowo wprost z kopalń i detalicznie
od 1 tonny z dostawą do domów.

„BUDOWNICTWO“

Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Królewska 33. Tel.: 113-79, 70-92 i 117-61.

Wykonywa wszelkie roboty w zakres budownictwa wchodzące.

Adres dla depeusz: „WARSZAWA—BUDOWNICTWO“

Syndykat Hodowlany w Warszawie

ul. Kopernika 30, telefon 276-80.

Kupno i sprzedaż BYDŁA, TRZODY i OWIEC zarodkowych
hodowlanych i użytkowych. Import. Sprzedaż. Eksport wszelkich
szczepionek, surowie i kultur weterynaryjnych. Reprezentacja wyrobów
Instytutu Serologiczno-Bakterjologicznego Tow. Akc. „SEROHYGIENA“
w Bydgoszczy. Sprzedaż wyrobów Państwowego Instytutu Naukowego
w Puławach, Instytutu Pasteur'a w Paryżu.

oraz inn. ch wyrobów krajowych i zagranicznych, Tuberkulina i Malleina.

**Związek Ubezpieczeniowy Przemysłowców Polskich
i „Wisła” Wzajemne Towarz. Ogniove w Warszawie.**
WARSZAWA, Młodoła 8. **Adr. telegr. „ZWUWAR”,**
 Tel. 104-37, 159-58, 159-59, 159-60, 161-58, 162-07, 230-48, 278-11, 278-38.

KRADZIEŻ OGIEN TRANSPORT

WŁADZE „ZWIĄZKU”: Rada Nadzorczą: Alfred Biederman Dr. (Prezes). Tadeusz Popławski Inż. (Vice-Prezes). **ZARZĄD:** Stanisław Szymański Inż. (Prezes) Stefan Laurysiewicz (Vice-Prezes). **WŁADZE „WISŁY”:** Rada Nadzorczą: Edward Geisler (Prezes), Kazimierz Broniewski (Vice-Prezes). **ZARZĄD:** Edward Landi (Prezes), Władysław Pfeiffer (Vice-Prezes). **Dyrektor Zarządzający:** PIOTR SKARGA. **Dyrektor:** STANISŁAW WIRSZYŁŁO.

ODDZIAŁY: Białystok, Warszawska 10 m. 3.—Gdańsk, St. Elizat 9.—Kraków, Rynek Kleparski 9. — Lwów, Badenich 9. — Łódź, Piotrkowska 165.—Piotrków Sienkiewicza 14.—Poznań, Pocztowa 11.—Wilno, Ad. Mickiewicza 9.

REPREZENTACJE: Brześć n/B, Zygmunt. 22 — Głanek, Bötchergasse 25. — Sokalska 9.—Kalisz, Aleja Józefiny 7.—Katowice, Płock Węzienna 44.—Lublin, Krak. Przedmieście 62. — Łuck, Jagiellońska 93.—Radom, Piłsudskiego 6.

Ajentyry we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej.

Magazyn Obuwia

E. Struś i J. Kieliszek

Warszawa

Nowy-Świat № 44, telefon 258-50

Filja: Chmielna 9, telefon 164-72.

Bank Cukrownictwa

Towarzystwo Akcyjne w Poznaniu.
 (Bank Dewizowy)

CENTRALA: POZNAN ul. Seweryna Mielżyńskiego 2.
Oddział w Warszawie ul. Krak.-Przedmieście № 55.

Dział Komisowo-Towarowy: Wydział krajowej sprzedaży cukru Wydział sprzedaży cukru zagranicę. Wydział węglowy. Wydział sprzedaży worków i nawozów sztucznych.

Dział Bankowy: Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

Rachunki bieżące: Centrali, P. K. K. P. i P. K. O. № 202764.

Oddziału w Warszawie, P. K. K. P. i P. K. O. № 8170.

Adres telegraficzny: BACUKRO.

DROŻDŻE PRASOWANE

Fabryki

„HENRYKÓW”

Warszawa, Elektoralna 5.

Dom Handlowy-Biuro Techniczne

Andrzej Fiszer i S-ka z ogr. odp.

WARSZAWA,

Biuro: Marszałkowska 81^A. Telefony: 240-67 i 294-39.

Adres telegraficzny: „Elektromaszyna“.

Składy i warsztaty reparacyjne: Hoża 35. Tel. 250-72

NA SKŁADZIE:

Motory prądu zmiennego, stałego i wysok. napięcia.

Dynamomaszyny, Generatory, Transformatory.

W SPRZEDAŻY:

Lokomobile, Parowe maszyny, Kotły,

Motory spalinowe.

Wytwórnia rozruszników i regulatorów wszelkich napięć

Przyjmujemy maszyny elektryczne do reparacji

Wylączna sprzedaż maszyn elektrycznych firmy

Garbe, Lachmeyer & Co.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

Józef Wdowiński

w Warszawie, Spółka Akcyjna

Warszawa, Sienna 11. Tel. 60-62 i 136-23.

Adr. tel. „POLEKSPORT“.

DZIAŁ TECHNICZNY. Ferrostopy. Ferrosilicium, surowce odlewnicze, zwierciadlany, hematyt ze składów. **Żelazo Handlowe:** bednarka, szyny normalne i wąskotorowe, blachy czarne ocynkowane i białe. **Narzędzia** Pilniki wszelkich asortymentów, oraz narzędzia ślusarskie, stolarskie. **DZIAŁ CHEMICZNY.** Nawozy sztuczne wszelkich gatunków w ładunkach wagonowych ze składów. Chemikalia dla celów przemysłowych. Szpat zlewny (Flusspat) z własnych kopalń w ładunkach wagonowych. **Ferrópin-tura** Farba czerwona w 19 odcieniach chroni od gnicia i rdzy. Stosowana do konserwacji dachów, konstrukcji żelaznych, do barwienia wyrobów ceramicznych, dachówek, sztucz. kamieni.

Przemysł i Handel Leśny

„LAS KRESOWY“

Sp. Akc.

w Warszawie, ul. Leszno 77, Tel. 508-46, 508-54, 508-85

Skrót telegr. „KRELAS“.

Eksplatacja własnych terenów leśnych.

Eksport obrobionych i nieobrobionych materiałów
drzewnych.

Ozestochowskie Zakłady Wyrobow Wlokiennych „STRADOM“

Spółka Akcyjna.

Warszawa, ulica, Ś-to Krzyska № 25.

Tel. 296-68, 204-91, 19-35.

Adres telegraficzny: Stradom—Warszawa.

Wyroby lniane:

Przędza, Dratwa, Nici, Tkaniny surowe, Płótna filtracyjne i t. p.

Wyroby konopne:

Przędza, Przędza na sieci, Szpagat zwykły i z konopi włoskich wszelkich grubości, Tkaniny, płótna filtracyjne, i t. p.

Hurtownia Zegarmistrzowska

Towarzystwo Akcyjne.

Warszawa, Warecka 10.

Poznań, Al. Marcinkowskiego 3B.

Poleca kontrolery fabryczne, biurowe, dla stróżów nocnych, zegarki kieszonkowe i na-ręczne męskie i damskie, złote, srebrne, stalowe, niklowe; zegary ściennne szafkowe i okrągłe oraz wykwintne zegary stojące.

S-ka Akc. „AGRUMARJA“

Warszawa, Szczygła 12.

Telefon biura 210-20, 217-30.

Telefon magazynu 171-07.

Eksport drzewa.

Zakup: drzewostanów liściastych, produkcji tartacznych i drzewa okrągłego.

Tartaki Gdańsk, Mrocza, Michalin.

Upoważnione przez Ministerstwo Reform Rolnych Towarzystwo Agrarno - Osadnicze „KOLONIZATOR“

Spółka Akcyjna w WARSZAWIE.

(Al. Jerozolimska 33, m. 29, róg Marszałkowskiej.

wprost Dworca Głównego tel. 173-75 i 243-70).

Przedstawicielstwa: Brześć n/B.—Piotrowska 3. Baranowicze—Szosowa 42b. Nieśwież—Syrokomli 1. Grodno—Aleksandrowska 34. Wilno—Hotel Europejski. Pińsk—Zapalna I № 6.

Tow. „Kolonizator“ Przeprowadza parcelację majątków ziemskich z załatwieniem wszelkich formalności prawnych.

Tow. „Kolonizator“ Organizuje grupy osadnicze do Województw Wschodnich. Wyjednywa pożyczki. Udziela porad prawnych i innych w sprawie parcelacji, likwidacji serwitutów na podstawie nowych ustaw i t. p.

Tow. „Kolonizator“ Rozsyła do Urzędów Ziemskich, Urzędów Gminnych i na każde żądanie periodycznie wydawane wykazy przygotowanych do sprzedaży gruntów z podaniem gatunku gleby, ceny, odległości od kolejki i t. p.

Tow. „Kolonizator“ Rozporządza zastępem specjalistów i terminowo wykonywa zlecenia.

Spółka Akcyjna Przemysłowo-Handlowa „ETAN”

Centrala w Wilnie, ul. Ostrobramska № 29.

Oddziały w Warszawie, ul. Warecka № 9. Tel. 501-13, 165-17.

Białystok, Lida i Gdańsk.

Przetwory naftowe, smoła, terpentyna, produkty techniczno-chemiczne. Wydział techniczny w Wilnie. Urządzenie młynów i tartaków, skład maszyn i urządzenia techniczne.

Warsztaty własne.

D. H. S. I. GOLDBERG & C-o

Warszawa, Al. Jerozolimskie 29. Tel. № 288-08.

**Zakup eksportowych materiałów
drzewnych.**

Zarząd Przemysłowo-Handlowego T-wa Metalowego „HANTOMET”

Spółka Akcyjna.

Zgoda № 1, tel. 510-14, 501-71, 252-10.

Blacha, żelazo, gwoździe i drut.

PRZEMYSŁ DRZEWNY „FABRYLAS”

Spółka Akcyjna.

Warszawa, Chmielna 33, Telef. 153-10, 180-47 i 111-97.

Eksploatacja własnych obszarów leśnych i eksport materiałów leśnych.

ODDZIAŁY: w Gdańsku, Böttchergasse 23/27. Tel. 67-24 i 51-61.

WŁASNY TARTAK I SKŁAD: w Gdańsku, Nehrunger Weg 1.

MASZYNY ROLNICZE:

Młocarnie sztyftowe i cepowe. Młocarnie szeroko-
młotne do prostej słomy. Maneże, śleczkarnie.
Miedlice do obróbki lnu i konopi.

MASZYNY POMOCNICZE

DO OBRÓBK METALI:

Tokarnie pociągowe, Tokarnie tarczowe
WYRABIA I POLECA

SP. „KRAJ” AKC.

FABRYKA MASZYN I NARZĘDZI ROLNICZYCH

dawniej ALFRED VAEDTKE

Maszyny nasze najbardziej rozpowszechnione są w całej Polsce.
Odlewnia żelaza wykonywa wszelkiego rodzaju odlewy w stanie surowym
i obrobionym.

Zarząd Fabryki i Biuro Sprzedaży

w WARSZAWIE, Chmielna 26. Telefon № 241-33.

Dom Handlowy Polskiego Banku Kresowego i S-ki

S. z. o. o.

w Warszawie, ul. Mazowiecka № 13.

Tel. 52-16 i 96-22.

Generalni Reprezentanci: Tow. Akc. „Hajnówka” Leśny Prze-
mysł Chemiczny. Fabryki mączki kartoflanej „Sarnak”
i „Swinck”.

Sprzedaje w ładunkach wagonowych:

Węgiel drzewny retortowy, smoła, dziegieć, spirytus
drzewny, alkohol metylowy, octan wapnia, aceton,
olejek ketonowy, mączkę kartoflaną, ziemiopłody
i cement.

OFERTY NA ŻĄDANIE.

Polskie Towarzystwo Handlowe S. A.

Centrala w Krakowie, ul. Sławkowska 1.

ODDZIAŁY: Warszawa, Świętokrzyska 27, telef. 160-21, 160-23, 160-26 i 160-19.

Lwów, Gdańsk, Łódź, Poznań, Wilno i Białystok.

Adres telegraficzny: „TOHAN”.

Import.

Eksport.

DZIAŁY:

Węglowy, budowlany, drzewny, techniczny, żelazny, narzędzi i stali, tłuszczów i kolonjalny.

Rachunki bieżące:

Bank Handlowy w Warszawie i Oddziały
Polski Bank Przemysłowy, Kraków, Warszawa, Lwów.
Polski Bank Krajowy, Warszawa, Kraków, Lwów.

Dom Techniczno-Handlowo-Przemysłowy

Inżynier

Teodor Michajłowski

Warszawa, Nowogrodzka 34, tel. 131-91, 120-89.

DZIAŁ PRZEMYSŁOWY

Własne eksploatacje lasów, dwa tartaki parowe,
Eksport drzewa.

DZIAŁ TECHNICZNY

Maszyny. Narzędzia. Metale.

POLSKI BANK PRZEMYSŁOWY

Rok założenia 1910.

Kapitał Akcyjny Mp. 2.520.000.000. Fundusze Rezerwowe Mp. 6.000.000.000.

Zakład Główny we Lwowie, ul. 3-go Maja № 9.

Oddział w Warszawie ul. Senatorska № 42.

ODDZIAŁY: Borysław, Dąbrowa Górnicza, Drohobycz, Gdańsk, Jasło, Kraków, Krosno, Łódź, Nowy-Sącz, Poznań, Rzeszów, Sanok, Sosnowiec, Stryj.

Adres telegraficzny Zakładu Głównego i Oddziałów „INDUSTRIA”.

Instytucja ściśle związana z Polskim Bankiem Przemysłowym.

ŚLĄSKI BANK PRZEMYSŁOWY w Bielsku.

Oddziały: Cieszyn, Katowice.

Polski Bank Przemysłowy posiada korespondentów we wszystkich ważniejszych ogniskach handlowych świata.

Aby wydać sąd o maszynie,
należy porównać pracę

Tel. 117-80.

Tel. 80-37.

Amerykańskie

Maszyny

„ROYAL”

„PACIFIC” Sp. Akc. Jerozolimska 25, Warszawa

MEBLE BIUROWE. KASY OGNIOTRWAŁE.

Huberman, Kowartowski i Brün

Warszawa, Tłomackie 2, tel. 502-15, 124-17.

PRZEMYSŁ LEŚNY.

Towarzystwo Przemysłowo - Leśne i Budowlane „BUDULEC” Sp. Akc.

Warszawa, Kredytowa № 1, m. 2.

Tel. 88-50, 229-63 i 406-55.

POLBÓR

Sp. z ogr. odp.

Eksploatacja Lasów i Export Materiałów Leśnych

Warszawa, Hoża № 28, m. 1.

Telefon № 227-81.

Fabryka Wyrobów Tytoniowych F. D. JANOWSKI w Białymstoku

Białystok, ul. Warszawska № 39. Telef. 201.

Istnieje od roku 1889.

Oddział w Warszawie Tłomackie 9. Tel. 85-84, 176-22.

Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych Sp. Akc.

Warszawa, Moniuszki 12. Telef.: Dyrekcji 114-33, biura 231-40

Fabryka maszyn Rolniczych i odlewnia żelaza „Wacław Moritz”

W LUBLINIE

Rok założenia 1840.

Młocarnie 18-34“, młocarnie szerokomłotne, kieraty
12 konne, wialnie, gnaty, prasy i walce do oleju.

Fabryka Narzędzi Rolniczych „JAN ZAWADZKI i S-ka”

W WARSZAWIE

Rok założenia 1890

Pługi jednoskibowe i wielo-skibowe, pługi łukowe,
pługi do traktorów, obsypniki, wypielacze, znacz-
niki, planety.

Fabryka Maszyn i Wyrobów Metalowych

„SIERPCZANKA”

W SIERPCU

rok założenia 1919

Sieczkarnie bębnowe i toporowe, śrutowniki ręczne
i manewrowe.

Dystylarnia Parowa

Fabryka Wódek i Likierów

Miodosytnia oraz Hurtownia Win

Zjednoczonych Kupców Polskich

Spółka Akcyjna.

Warszawa, ul. Leszno № 44,

telefon № 72-30.

DAWNIEJ

Łęcki, Miedzianowski i Adolf

Towarzystwo Akcyjne Fabryki Obić Papierowych
i Papierów Kolorowych

„J. FRANASZEK, Warszawa”

Fabryka istnieje od roku 1829.

Obicia papierowe.

Sprzedaż hurtowa: Wolska № 43, telef. № 1-71.

Magazyn detaliczny: Krak.-Przedm. 15, telef. 1-72.

Papiery kolorowe

ze składu i na zamówienie dla drukarni, litografji,
introligatorni, fabryk pudełek, i do opakowań.

Bibułka krepowana Serwety bibułkowe

Wszystkie kolory krepy i serwety bibułkowe
w 3 formatach na składzie.

J. RONIN
Przemysł leśny
Marszałkowska 99. Tel. 192-47, 510-53.

POLSKA NAFTA
Spółka Akcyjna w Warszawie
Chmielna № 10.

Dom Handlowy
„M U R”
Sp. z ogr. odp.
Warszawa, ul. Nowosenatorska № 8.

T-wo Handlowo-Przemysłowe
„COLABOR”
Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Al. Jerozolimskie № 47
Tel. 13-85, 89-21, 28-21.

Dostarcza bezpośrednio z hut i fabryk
żelazo handlowe, bednarkę, blachę, drut
walcowany, rury gazowe i kotłowe.

Fabryka Portland-Cementu
„RUDNIKI”
Spółka Akcyjna.

Biuro Zarządu: **WARSZAWA**, Nowy Świat 38.
Telefon 170-60.

Stacja „RUDNIKI”
pod Częstochową
Kolej Dyrekcji Warszawskiej.

Restauracja
„pod Kopernikiem”

Sp. z ogr. odp.

Telefony 66-66, 209-04.

Warszawa, Krak.-Przedm. 8.

Warszawska Spółka Leśna
Handlowo-Przemysłowa

z ogr. odp.

Warszawa,
Piękna № 3, telefon 138-78.

Towarzystwo Ubezpieczeń
„PRZEZORNOŚĆ”

Spółka Akcyjna
w WARSZAWIE

założone w roku 1892.

Najkorzystniej ubezpiecza w następujących działach:

DZIAŁY RZECZOWE:

Ubezp. od szkód ogniowych, Ubezp. od kradzieży z włamaniem,
Ubezp. transportów.

DZIAŁ ŻYCIOWY:

Ubezp. pośmiertne, Ubezp. mieszane, Ubezp. posagowe,
Ubezp. rent dożywotnych.

Przy wszystkich rodzajach ubezpieczeń życiowych gwarantuje się
ubezpieczonym stałą obniżkę składki.

DZIAŁ WYPADKOWY:

Ubezp. jednostkowe i grupowe.

Ubezpieczeni uczestniczą w zyskach Towarzystwa (58 Statutu)

Towarzystwo
Starachowickich Zakładów Górniczych

Spółka Akcyjna.

I. Wydział Huty i Kopalń.

Ruda żelazna.—Surówka Martenowska i odlewnicza.—Bednar-
ka.—Żelazo handlowe.—Żelazo kątowe i profilowe.—Szyby
dla kolejek wąskotorowych.

II. Wydział Lasów.

Drzewo budulcowe.—Drzewo tarte.—Drzewo opałowe.—Kleпки
dębowe, gonty, deski.—Stemple do kopalń. Podkłady kolejowe.

III. Wydział Broni i Amunicji,

Adres RADY ZARZĄDZAJĄCEJ: Warszawa, Warecka 15, dom wł.

Adres ZAKŁADÓW i LASÓW: Starachowice, Województwo Kielec-
kie, st. kolejowa i pocztowa Wierzbnik.

Solecki Młyn Parowy

H. Grasberg

Warszawa, ul. Solec № 14.

Telefony: 95-01 i 97-54.

Adres telegraficzny: „Grasanti—Warszawa“.

Fabryka wyrobów tytoniowych

„PROGRESS“

POLECA:

Wykwintne gatunki
papierosów i tytoni.

CUKIERNIA
ZIEMIAŃSKA

Albrecht i Skępski

WARSZAWA

Kredytowa 5.

Mazowiecka 12.

POLSKIE TOWARZYSTWO GAZOWNICZE (P. T. G.)

w Warszawie, ul. Mazowiecka 13,

Telefon 185-20.

finansuje, buduje i wykonywa remont gazowni; buduje i repara piece destylacyjne retortowe i komorowe z polskich materiałów szamotowych (ćmielowskich); administruje gazowniami miejskimi, przyjmuje gazownie w dzierżawę i organizuje Spółki Akcyjne dla budowy i eksploatacji gazowni

Udoskonalone maszyny do wyrobu:

Dachówki cementowej, Pustaków betonowych

Cembrowiny studz., rur, słupów i t. p. poleca

FABRYKA MASZYN RZEWUSKI i S-ka

WARSZAWA, Ordynacka 7. Telefon 28-95.

Źródło poważnych zysków dla przedsiębiorczych jednostek.

Bank Małopolski, S. A.

Zakład Centralny w Krakowie, Rynek Główny № 25 (dom własny)

ODDZIAŁY:

w Łodzi, ul. Moniuszki 4. w Zakopanem, Krupówki 38.
w Bielsku, Kolejowa 8. w Tarnowie, Krakowska 8.
w Rzeszowie, Jagiellońska 3. w Stanisławowie, Sapieżyńska 10
w Lwowie, 3 Maja 10. w Jasle ul. 3 Maja.
Oddział Miejski Kraków — Podgórze.

ODDZIAŁ w WARSZAWIE Marszałkowska 154.

wykonuje wszelkie transakcje, wchodzące w zakres działalności bankierskiej oraz zakłada i finansuje różne przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe.

BANK DEWIZOWY

TELEFONY:

92-42 (dyrekcja)	66-38 (od. giełdowy)
91-47	91-48 (od. dewizowy)
209-73 (sekretariat)	251-47 "
76-49 (o. giełdowy)	48-76 (ogólny). "

Kawenczyńskie Zakłady Cegielniane Kazimierza Granzowa

Sp. Akc.

Zarząd w Warszawie, Kredytowa 16.

Wyrabiają: cegłę wszelkiego rodzaju zwyczajną i maszynową, dętą, radjalną, ogniotrwałą, dachówki, falcówkę i karpiówkę, dreny (sączki), rury kamionkowe, kanalizacyjne oraz licówkę.

Za wydoskonalenie wyrobów otrzymano 24 odznaczenia na Wystawach wszechświatowych, w tem 12 medali złotych.

Polska Fabryka Ekstraktów Garbarskich

Spółka Akcyjna.

WARSZAWA, ul. Smocza 43, Telef. 224-28 i 123-57.

Adres telegraficzny: „FABEX”.

ODDZIAŁY: Radom, ul. Długa 40 (dom własny) i Wilno, ul. Końska 1.

DZIAŁ I. Wyłączne przedstawicielstwo na Polskę Towarzystwa: „The Forestal Land Timber & Railways Co., Ltd.” w Londynie i Buenos Aires. Sprzedaż ekstraktów marek: „Forestal Ordinary” i „Crown”. Ekstrakty suche mimosowe. Kora mimosowa i mangrowowa.

DZIAŁ II. Wyrób własnych ekstraktów płynnych gwarantowanej czystości i zawartości garbnika marek: „Quebracho S. O.”, „Mimosa Q. S. O.”, „Glorja” i „Specjalny”, rozpuszczalnych na zimno, nie dających osadu i odbarwionych.

DZIAŁ III. LABORATORJUM. Wykonywanie wszelkich analiz w zakresie garbarstwa wchodzących.

Magazyn Bławatny

E. Czajkowski i W. Wernik

Marszałkowska № 149.

Telefon № 28-05.

Przemysłowe Zakłady Chemiczne

„Zagożdżon”

Sp. Akc.

Zarząd, Warszawa, Bracka 4.

Tel. 127-22 i 142-61.

polecają: Oleje Maszynowe,
cylindrowe, garbarskie, do wier-
tarek i inne specjalne.

Smary wozowe, techniczne,
do lin, trybów, pasów i inne
specjalne.

Pokosty, Carbolineum, Pasty
do pasów, Kit do okien i t. p.
Lak butelkowy.

Towarzystwo

Auto-Skład

W. Kruszewski i A. Matwiejew

**Skład automobilów
i technicznych wyrobów**

WARSZAWA,

Al. Jerozolimskie № 32.

Tel. 258-03 i 265-07.

**Zakup i Sprzedaż
materiałów
drzewnych**

**Warszawskie Biuro
Komisowo-Drzewne**

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ul. Wąrecka 9.

**Chłodnictwo
Polskie S. A.**

Warszawa, Kopernika 30

tel. 134-72, 143-16.

Adr. telegraficzny Chłodpol.

Konserwacja i handel artykułami spo-
żywczymi. Przemysł mięsny i rybny.

Własna rzeźnia eksportowa i fabryka
przetworów mięsnych w Czerniowcach
pod Włocławkiem.

Wędzarnie: w Karwi, Wielkiej Wsi
i Jastarni nad Bałtykiem.

Dostarczamy: Słoninę, szmaliec, wę-
dliny wszelkich gatunków, ryby mor-
skie wędzone i konserwowane.

WĘGIEL OPAŁOWY z najlepszych kopalń głębokich Dąbrowskich
i Górnośląskich poczynając od jednej tonny

z dostawą do piwnicy **KOKS** gruby górnośląski **WĘGIEL**
jak również wreszcie

fabryczny i do centralnych ogrzewań

wagonowo dostarcza na warunkach konkurencyjnych

Polska Hurtownia Opałowa

Spółka Akcyjna.

BIURO—Warszawa, Kredytowa 16, telefon 94-23.

SKŁADY— „ Sienna 94 (róg Wroniej) tel. 5-35.

Egz. od 1869

Parowa fabryka czekolady, kakao i cukrów

„Cukiernicy Warszawscy“

A. BLIKLE i S-ka

W WARSZAWIE, ul. Wolność № 2 (dom własny) telefon 17-29.

Poleca znane ze swej dobroci:

CZEKOLADY TABLICZKOWE

CZEKOLADKI DESEROWE

CUKRY

KARMELKI i WAFLE.

CENTRALA KRESOWA

dla Handlu, Przemysłu i Rolnictwa, Sp. z ogr. odp.

Zarząd w Warszawie — ul. Miedziana № 10, tel. 10-70 i 72-92

ODDZIAŁY: Gdańsk, Wilno, Zdobunów, Równe i Dubno.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Tow. Akc. Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, — na Gdańsk,
„ „ „OLKUSZ“, w Olkuszu — składy hurtowe naczyń emalowanych
w Warszawie i Wilnie,
Fabryka Mebli Giętych JAN KOHN i S-ka w Radomiu — składy hurtowe
mebli giętych w Warszawie i Wilnie
Kujawska Fabryka Maszyn Rolniczych we Włocławku — składy maszyn
w Zdobunowie i Dubnie.
Fabryka Siatek Żarowych „Żar“ w Nowym Tomysku.
Tow. Akc. Konrad, Jarnuszkiewicz i S-ka, w Warszawie i inne.

EKSPORT — IMPORT.

Składy towarowe — w WARSZAWIE, ul. Miedziana № 10.

Przyjmowanie towarów na skład i do sprzedaży komisowej.

Bank Prywatny, Sp. Akc.

Warszawa, Al. Jerozolimskie 18.

Telef. Dyrekcji 204-54

„ Szef biura 132-05

„ Giełdowy 31-95

POSZCISŁI

Załatwia wszelkie operacje w zakresie
bankowości wchodzące.

Z. KILTYNOWICZ

Mazowiecka 16, (wprost Kredytowej)

Materiały meblowe, Firanki,
Kołdry i pledy, Portjery,
Cerały i linoleum, Kilimy,
Dywany krajowe i zagraniczne
Kobierce Perskie i Tureckie.

Fabryczny skład pończoch i trykotaży

Z. MENTZEL

Marszałkowska 101.

Tel. 226-54.

Ś-to Krzyska 5.

Tel. 35-49.

Poleca wyroby własne i zagraniczne czysto wełniane,
bawełniane i fild'écosse w najlepszych gatunkach.

J. Hiszpański

Szewc w Warszawie

Krakowskie Przedmieście № 7.

Istnieje od 1838 roku.

G. PUPKO

Przedsiębiorstwo Komisowo Leśne
i Eksploatacje Lasów

Warszawa, Sienna 61, m. 3.

Tel. 238-22 i 233-61.

Zakłady Przemysłowe A. Gold i S. Wroński

Warszawa, Stawki № 79.

Telefony: Fabryka 229-74, Gold 211-74, Wroński 287-82.

Fabryka egzystuje od 1879 r.

Dział Garbarski. Skóry podeszwowe, chromowe,
pasowe, juchtowe i blankowe.

Dział guzikarski: gałaitowe, akaitowe, galwalitowe,
z masy perłowej.

Fabryka Garbarska F. BUCHMAN i S-ka

Warszawa, Gęsia 91/93 i 97.

Tel. 259-33 i 289-74.

Wyrób chromów, juchtów, blanków,
podeszw, giemz i skór galanteryjnych.

Towarzystwo Akcyjne
Gumowo-Taśmowej Manufaktury
JAEGER & ZIEGLER

Warszawa, ul. Rymarska 10.

Telefony: 10-19, 10-18, 308-18 i 311-92.

Adres telegraficzny „Jaegerziegler”.

P. K. O. konto № 2868.

Fabryka
Tasiem gumowych,
Szelek, Podwiązek.

i t. p.

Księgarnia Gebethnera i Wolffa

Warszawa--Kraków--Lublin--Łódź--

Poznań--Wilno--Zakopane

polecają następujące wydawnictwa:

Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej:

- Gide K. i Rist K. — Historia doktryn ekonomicznych od fizjokratów do czasów najnowszych. Przełożył M. Kwiatkowski
Tom I . . . 4.50
Tom II . . . 5.20
- Ruliszcz J. M. — Dzieje gospodarcze Europy Zachodniej. Przełożył K. Morawski. Przejrzał J. Kutkowski. Tom. I. Wieki średnie
Mikołaja Kopernika. Rozprawy o monetach i inne pisma ekonomiczne, oraz J. Z. Decjusza — Traktat o biciu monety. Opracował Jan Dmochowski . . . 4.50
- Ricardo D. — Zasady ekonomii politycznej i podatkowania. Z ostatniego wydania angielskiego przełożyła Dr. M. Bornsteinowa . . . 4.00
- Wartość i cena. Wypisy z dzieł autorów polskich i obcych. Ułożył Wł. Zawadzki . . . 3.50
- Yule G. U. — Wstęp do teorii statystyki. Z 53 figurami i diagramami. Z drugiego wydania angielskiego przełożył Z. Limanowski . . .
- Bruner L. Tolłoczko S. — Chemia nieorganiczna. Z 88 figurami w tekście i tablicą widmową. Nowo opracował St. Tolłoczko Wyd. 6 . . . 4.50
— Chemia organiczna. Z 26 rys. w tekście. Wyd. 5 . . . 6.50
- Krzywicki L. — Studja socjologiczne . . . 10.00
- Lewiński J. St. — Zasady ekonomii politycznej . . . 6.00
- Makowski W. — Prawo karne. Część ogólna . . . 4.20
- Melanowski W. H. Dr. — Bishop-Harman N. Krótki zarys chorób ocznych. Przekład z angielskiego. Z licznymi rysunkami w tekście. Karton . . . 4.00
- Natanson Wł. Dr. i Zakrzewski K. Dr. — Nauka fizyki. Podręcznik przeznaczony do użytku uczniów klas wyższych szkół średnich.
Tom I. Mechanika . . . 2.50
Tom II . . . 3.50
- Mościcki St. — Dzieje porzeczne Polski w aktach i dokumentach. Cz. I. Od rozbiórów do Księstwa Warszawskiego (1772—1807) . . . 3.00
- Orłowski Dr. — Cierpienia układu nerwowego, Cierpienie nerwów obwodowych. Z 57 rys. w tekście . . . 4.50
— Cierpienia rdzenia kręgowego. Ze 130 rys. w tekście . . . 5.00

Ceny zasadnicze obowiązuje bieżący mnożnik.

Do cen katalogowych księgarnie doliczają
20% dodatku serymentowego.

Suchedniowska Fabryka Odlewów Sp. Akc. w Kielcach

założ. w 1894 roku.

Fabryki w Suchedniowie i Kielcach zatrudniają 1100 robotników

SKŁADY WŁASNE: Warszawa, Graniczna 12, tel. 57-21 i 109-53.

Łódź, Al. Kościuszki 39. Kraków, Plac Dominikański 4.

POLECA:

MASZYNY ROLNICZE: Kieraty, młocarnie, wialnie oraz odlewy takowych. Żniwiarki i części tychże. Sieczkarnie. Rury i fasony wodociągowe, kanalizacyjne i zlewowe. Emalje sanitarna. Garnki i kotły emaljowane i surowe. Piecyki i kuchenki. Blachy kuchenne, ruszty, szyberki i drzwiczki. Osie, buksy do wozów, buksiki do pługów. Odlewy kuto-lane.

Części kuto-lane do żniwiarek M-a Cormicka, Deeringa i Hooda. Nożyki i stalki do żniwiarek. **KOWADŁA** oraz **IMADŁA**.

Polecamy odlewy ze stali martenowskiej wszelkiej wielkości następujących gatunków:

Stal zlewna miękka	Stal gatunkowa:
„ „ bardzo miękka	Stal manganowa
„ „ twarda	chromowa
„ „ średnio twarda	chromo-niklowa
„ „ bardzo twarda	niklowa.

CENNIKI i KATALOGI NA ŻĄDANIE.

Biuro Sprzedaży Wyrobów Jutowych

fabryk

„Stradom“, „Kielce“, „Ła Czenstochowienne“

Warszawa, ul. Świętokrzyska 25, tel. 204-91.

WORKI: do cukru, zboża, soli, cementu i t. p.

WAŃTUCHY: do chmielu, wełny i t. p.

SIENNIKI, WSYPY, PŁÓTNA: filtracyjne, tapicerskie, do opakowania i t. p.

PRZEDZA JUTOWA.

Przedstawiciel: **ALEKSY BRONIEWSKI**,
Warszawa, ul. Czackiego 6.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce

Sp. Akc.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce, Sp. Akc., powołany został do życia w 1923 r. i przejął agendy wszystkich oddziałów Wiedeńskiego Banku Związkowego w zaborze austriackim.

Nowozałożona instytucja rozpoczęła swą działalność z kapitałem zakładowym 1,000,000,000 mkp., podzielonym na 200,000 sztuk akcji, wartości nominalnej 5,000 mkp. każda, który został na zasadzie postanowienia Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 14.XII.1923 podwyższony do 3,000,000,000 mkp. drogą emisji 400,000 sztuk nowych akcji, wartości nom. 5,000 mkp. każda, przyczem według warunków emisji po przeprowadzeniu subskrypcji, środki własne instytucji wynosić będą 1,500,000 fr. zł. Fundusze Banku zasilane są przez 3 banki zagraniczne: WIENER BANK-VEREIN, w Wiedniu, BANQUE BELGE pour l'ETRANGER, w Brukseli i BANQUE COMMERCIALE de BALE, w Bazylei.

Zadaniem Banku jest sprowadzanie do kraju kapitałów zagranicznych i produkcyjne ich wyzyskanie przez udzielanie przemysłowi polskiemu kredytów gotówkowych i akceptowych.

Oddziały POWSZECHNEGO BANKU ZWIĄZKOWEGO W POLSCE, S. A.:
Warszawa, Lwów, Kraków, Bielsko, Cieszyń, Drohobycz, Przemyśl, Stanisławów, Tarnów.

Skład Rady Zawiadowczej

POWSZECHNEGO BANKU ZWIĄZKOWEGO W POLSCE, S. A.

1. Dr. Wł. STESŁOWICZ, prezes — b. minister,
2. Chevalier de WOUTERS d'OPLINTER, wiceprezes — wiceprezes Banque Belge pour l'Etranger,
3. B. POPPER-ARTBERG, wiceprezes — przewodniczący dyrekcji Wiedeńskiego Banku Związkowego.

Członkowie:

4. Dr. M. BERNSTEIN — dyrektor Polskiego Zrzeszenia Spirytusowego
5. Baron Carton de WIART — dyrektor Société Générale de Belgique,
6. R. FANTA — konsul generalny w Wiedniu,
7. Dr. A. GNOJŃSKI — właściciel dóbr „Cieszanów”,
8. Dr. T. GORECKI — adwokat we Lwowie,
9. R. A. KOEHLIN-HOFFMAN — prezes Banque Commerciale de Bâle,
10. A. LIZAK — poseł na Sejm, przemysłowiec w Krakowie,
11. O. POLLAK — dyrektor Wiedeńskiego Banku Związkowego,
12. P. RAMLOT — członek Rady Banque Belge pour l'Etranger,
13. L. SCHUTZMAN — przemysłowiec we Lwowie,
14. Prof. E. NEKANDA-TREPKA, poseł na Sejm, dyrektor Związku Wielkiego Przemysłu Chemicznego w Polsce,
15. Ignacy WILSKI — dyrektor Spółki Producentów Krochmalu,
16. Leopold WELISZ — nacz. dyrektor Modrzejowskich Zakł. Gór. Hutniczych w/m,

Dyrekcja:

1. Dr. Wacław FAJANS, przewodniczący,
2. Eugenjusz SINGER,
3. Ludwik SUESSWEIN,
4. Adolf Herman SCHOTZ.

„ZIEMIANIN“

SPÓŁKA AKCYJNA.

Zarząd w Zamościu, ul. Tadeusza Kościuszki 5, tel. 78

Oddziały: Zamość „ „ „ „ 22

Warszawa, Leszno 29, tel. 196-30

Lublin, Szopena 3, tel. 17

Równo Wołyńskie, Zaulek Skarbowy 1.

MŁYN PAROWY I KASZARNIA

OLEJARNIA

ODLEWNIA I FABRYKA NARZĘDZI ROLNICZYCH

SZCZOTKARNIA

TARTAK przy stacji kolejowej Długi Kąt, na linii Rejowiec-Belzec

HANDEL ZIEMIOPŁODAMI.

Bank Zjednoczonych Ziem Polskich

SPÓŁKA AKCYJNA.

Kapitał Zakładowy Mkp. 650.000.000.

CENTRALA w Warszawie—Plac Napoleona 7.

ODDZIAŁY: I-szy Oddział Miejski, Królewska 6.
w Warszawie II-gi „ „ Hotel Europejski.

ODDZIAŁY PROWINCJONALNE:

w Baranowiczach

„ Bydgoszczy

„ Hrubieszowie

„ Kole, Ziemi Kaliskiej

„ Lwowie

w Nowogrodku

„ Rownem

„ Słonimiu

„ Stołpcach

„ Wilnie

— Załatwia wszelkie czynności Bankowe —

Sp. Akc.

AKWAWIT

w POZNANIU.

Skład Warszawski Oddziału Destylacyjnego

Długa 55, telefon 224-19.

Wódki czyste — Nalewki — Likieri

Wyśmienita krystalizowana wiśniówka.

Żądajcie wszędzie!

Biuro Instalacyjno-Techniczne

T. Godlewski i S-ka

Warszawa,

Żelazna 63, tel. 6-94, 23-20.

Częstochowa 1909. Medal złoty za postępową fabrykację maszyn młyńskich.

Egzystuje od roku 1900.

Fabryka Maszyn i Kamieni Młyńskich

Łęgniewski i Hartwig

Warszawa-Praga,

ulica Szeroka № 11. (Dom własny)

Telefon № 16-08.

Powszechny Bank Kredytowy S. A.

Oddział w Warszawie Marszałkowska 149.

Telefony: Dyrekcja 506-99. Wydz. giełd. 55-37.

Wydz. dewiz. 55-39. Ogólny 182-22.

Zakład główny we Lwowie, ul. Jagiellońska 5—7.

Oddziały: Bielsko, Blichowa 3. Borysław. Pańska. Drohobycz, Stryjska 4. Kraków, Rynek 45, (Krzysztofor).

Adres telegraficzny Centrali i Oddziałów: „Pokredbank“

Kapitał akcyjny wraz z rezerwami Mkp. 11.000.000.000.—

Wykonuje wszelkie czynności w zakresie bankowości wchodzące

Bank Handlowy w Warszawie

Założony w r. 1870.

Kap. akc. 1.200.000.000 Mkp. Kap. rezerw. 2.700.000.000 Mkp.

Instytucja Centralna: Warszawa, Traugutta 7/9.

5 Oddziałów Miejskich w Warszawie.

1. Będzin	13. Kraków	25. Poznań (Główny)
2. Białystok	14. Kutno	26. Poznań (Oddz. Miejski, Hotel Baz.)
3. Bydgoszcz	15. Lublin	27. Radom
4. Ciechocinek (Ag. sez.)	16. Łowicz	28. Radomsk
5. Częstochowa	17. Łódź (Główny)	29. Sandomierz
6. Gniezno	18. Łódź (Oddz. Miejs.)	30. Sosnowiec
7. Hrubieszów	19. Miechów	31. Tomaszów
8. Jędrzejów	20. Mława	32. Toruń
9. Kalisz	21. Ostrowiec	33. Wilno
10. Katowice	22. Pabjanice	34. Włocławek
11. Kielce	23. Piotrków	35. Zawiercie
12. Końskie	24. Płock	

ODDZIAŁ w GDAŃSKU.

Bank Zastępczy

Bank Ziemi Polskiej w Lublinie

ODDZIAŁY w POLSCE:

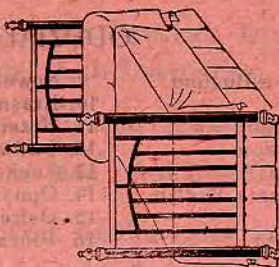
1. Brześć n/Bugiem	9. Kowel	17. Puławy
2. Chełm	10. Krasnystaw	18. Równe
3. Dubno	11. Krzemieniec	19. Siedlce
4. Działoszyce	12. Lwów	20. Szydłowiec
5. Izbica	13. Łuck	21. Tomaszów Lubelski
6. Kazimierza Wielka	14. Opoczno	22. Włodzimierz Woł.
7. Korzec	15. Ostróg	23. Zamość
8. Kołomyja	16. Pińczów	

TOWARZYSTWO AKCYJNE ZAKŁADÓW WYROBÓW METALOWYCH

KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S^{KA}

WARSZAWA, UL. GRZYBOWSKA NR 25. TEL. NR 5-98

POLECA W WIELKIM WYBORZE

ŁÓŻKA
METALOWE RÓZMAITYCH FASONÓW
— Z MATERACAMI SPRĘŻYNOWYMI —
UDOSKONALONYCH SYSTEMÓW I WŁOSIANYMI
URZĄDZENIA SZPITALI, SAL OPERACYJNYCH, GABINETÓW LEKARSKICH
DŹWIGNIKI I WÓZKI BAGAZOWE RÓŻNYCH TYPÓW.

Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Cementowego

„WIEK”

Stacja i poczta ZAWIERCIE.

Biuro Sprzedaży, Warszawa, Marszałkowska 86 m. 4.

Telefon № 48-58.

Adres telegr.: „WIEK” Warszawa.

Cement Portlandzki z pieców rotacyjnych:

Produkcja roczna 500.000—beczek.

Bank Towarowy S. A.

BANK DEWIZOWY.

Centrala: ul. Moniuszki № 2a.

Oddziały: w Krakowie, ul. Podwale № 7.
we Lwowie, ul. Kopernika № 9.

Telefony: Dyrekcji: 34-68, 35-16, 284-51.

Biura: 161-77.

Adres telegraficzny: SANOBANK.

Załatwia wszelkie czynności bankowe,

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „ARDORA”

Właściciel: Inż. Lucjan Dobrowolski.

Warszawa, Bracka 16,

Tel. Nr. Nr. 103-80, 278-00.

Własne składy i warsztaty.

Przedstawicielstwa:

H. CEGIELSKI, Tow. Akc. w Poznaniu.

H. LANZ, w Mannheimie.

Młocarnie parowe, Lokomobile, Maszyny i Narzędzia
Rolnicze, dla większych, średnich i drobnych włas-
ności rolnych.

Tow. Akc. Fabryki Cukru i Rafinerji

„Józefów”

Zarząd: Warszawa, Trębacka 15.

Tel. 6-22.

Przemysł Chemiczny w Polsce

Spółka Akcyjna w Zgierzu.

Skrót: „Boruta” — Zgierz.

FABRYKA EGZYSTUJE OD R. 1894.

Kapitał akcyjny mk. 600,000,000.

Rada:

Prezes H. Grohman (Łódź), Wiceprezesi: prof. dr. J. Michalski i Dr. T. Smoluchowski. Członkowie: W. Bizański, dyr. Banku, Warszawa; K. Czapla, radca sprawiedl., Bytom; W. Gerlicz, inż., Łódź; I. Hordliczka, Zgierz; W. Hordliczka, Łódź; A. Kuczyński, inż., Lublin; J. Koziński, inż. Poznań; St. Lipkowski, inż., Łódź; A. Legis, dyr. Banku, Łódź; I. Mościcki, prof. czł. honor., Lwów; S. Ossowski, inż., prof., Kraków; St. Szymański, Zawiercie; W. Pluzański, inż., Zgierz; K. W. Scheibler, Łódź; J. Sławski, dr. praw, Poznań; W. Stefanowski, inż., Zgierz; Cz. Świerczewski, inż., Warszawa; A. Szeunert, inż., Zgierz; E. Trepka, prof., Warszawa; H. Kaden, dyr. Banku, Warszawa.

Zarząd:

Hordliczka, prezes; W. Gerlicz, wiceprezes; S. Lipkowski; W. Pluzański; K. W. Scheibler; T. Smoluchowski.

Dyrektorowie Zarządzający: Hordliczka i W. Pluzański.

Członkowie Dyrekcji: A. Szeunert i W. Stefanowski.

Komisja Rewizyjna:

St. Długoszewski, Z. Dragowski, M. Hoffman, K. Olszewski, A. Rząd.

PRODUKCJA:

1. Syntetyczne BARWNIKI anilinowe,
2. PRODUKTY PRZEJŚCIOWE (poch. benzoli, naftalinu),
3. WYSOKO KONCENTR. KWASY TECHNICZNE,
4. SOLE, m. in. SIARCZAN MIEDZI, DWUSIARCZAN SO-
DOWY i t. d.
5. ŚRODKI LECZNICZE, m. in. „NEOSALUTAN” (do za-
strzyków przy leczeniu chorób wywołanych przez
krętki, stosowany również w weterynarii).

BIURA I REPREZENTACJE:

ZGIERZ, Zarząd Główny i Dyr. (Leśna 7), tel. międzymiast. „Boruta”—Zgierz.
POZNAN, inż. Lipski, Koziński i S-ka (ul. Grotgera Nr. 3, tel. 10-32).
WILNO, Dom Handlowy B. Wincz i S-ka (ul. Mickiewicza Nr. 14).
WARSZAWA, inż. A. Łysakowski (ul. Hoża 36 m. 1, tel. 132-96).
BIELSK BIAŁA, inż. Józef Egersdorf (Schwiebbogengasse 7).
LUBLIN, inż. A. Kuczyński (ul. Krakowskie Przedm. 58).
CZĘSTOCHOWA, Artur Franke (Pierwsza Aleja 14).
RADOM, Ludwik Pentz.

Przemysł Chemiczny w Polsce

Spółka Akcyjna w Zgierzu
Skład "Boruta" - Zgierz
FABRYKA EGZYSTUJE OD R. 1894
Kapitał akcyjny mk. 800,000,000.

Związek Producentów Drzewa

Sp. Akc.

Warszawa, Bracka № 11.

Towarzystwo Handl. Przemysł.

TECHNOPOL

Spółka z ogr. por.
Warszawa, Jerozolimska 35, tel. 216-51.

Poleca ze składu:

Artykuły Techniczne: Azbest, Klingierit, Moorit, Pakunki uszczelniające. Weże gumowe, Weże parciane, Pasy „Balata”.

Maszyny: Tokarnie pociagowe, rewolwerowe. Wiertarki, Szapinegi, Szlifierki. Gryzarki, Lokomobile, Kafary parowe, ręczne, Motory ropowe, benzynowe.

Towarzystwo Akcyjne

Zakładów Górniczo-Hutniczych i Fabryk

„STAPORKÓW”

Warszawa,

Mazowiecka 7, tel. 240-46.

Biuro Techniczno-Budowlane
i Komisowo-Handlowe

„SPÓŁKA INŻYNIERÓW”

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Kredytowa 16, m. 30.

Telefon 136-52.

Budownictwo lądowe i wodne.

Melioracje rolne i parcelacje.

Eksp.: torfów i gosp. rybnych.

Dostawa urządzeń do gorzelni
młynów, tartaków i t. p.

Narzędzia rolnicze.

Lokomobile.

Motory spalinowe.

Kotły parowe.

Przedstawicielstwa fabryk.

Laurin & Klement

Samochody osobowe

ciężarowe

omnibusy

Warsztaty reperacyjne

Zarząd Złota 68.

Telefon 74-84.

ODDZIAŁY SPRZEDAŻY

Mazowiecka 11.

Telefon 309-59.

Dom Agenturowo-Komisowy Obermiller, Blatt i S-ka

Warszawa, Leszno 28, tel. 237-72.

Filja w Łodzi, Piotrkowska 121, tel. 12-58.

Przedstawicielstwa pierwszorzędných firm zagranicznych:

Dział metalowy: cyna, blacha angielska czarna i biała, antymon
minja, biel ołowiana, glejta etc.

Dział chemiczny: Borax, Antymon, Chrom, Alun i garbniki
wszelkiego rodzaju.

Dział skór: Skóry surowe i wyprawiane.

Dział włókienniczy: Wełna surowa, tkaniny wełniane i bawełniane.

Wymienione artykuły zawsze na składzie w większej ilości.

Ceny ściśle fabryczne.

Biuro Techniczno-Handlowe

„Aleksander Wallmann Suke.”

Sp. z ogr. odp.

Egzyst. od 1892 roku.

Adres poczt. JEROZOLIMSKA 20. Adres telegr. WARSZAWA-AWAŁ.

PRZEDSTAWICIELSTWO FABRYK: Kamionkowych, Cera-
micznych, Cegielń, Wapienników.

SPRZEDAŻ WAGONOWA i ZE SKŁADU: Rury kamionkowe,
Posadzka kamionkowa i dębowa, Glazura ścienna, Kafle,
Cegła zwyczajna i szamotowa, Dachówka, Clinka ognio-
trwała, Wapno, Papa, Cement, Wyroby cementowe, Eternit.

Telefony № 271-30 i 4-37.

Rachunek: Bank Małopolski № 51.

Bank Narodowy.

Pocztowa Kasa Oszczędności № 3280.

Dom Handlowo-Przemysłowy

„Agrarium”

w WARSZAWIE,

Zielna № 26.

TELEFON 506-26.

Zakłady Elektrotechniczne Wacław Brygiewicz, Michał Zuckier i S-ka

w Warszawie, Marszałkowska 119.

Adres telegraficzny: „BEZET — WARSZAWA”.

Telefony: { 274-94—Zarząd
37-40—Dział Instalacyjny i Składy
9-98—Dział wytwórczy

Dział instalacyjny:

Budowa Elektrowni, instalacje w zakładach przemysłowych, gospodarstwach rolnych i wszelkie instalacje prądów silnych.

Dział Wytwórczy, Mazowiecka 11:

Rozruszniki i regulatory na wszelkie moce i napięcia, własnej, patentowanej konstrukcji.

Transformatory, chwilowo 20 KVA.

Oporniki teatralne dla efektów scenicznych.

Kolektory dla maszyn prądu stałego.

Pierścienie ślizgowe.

Trzymadła szczotkowe.

Kompletne tablice rozdzielcze.

Naprawa maszyn elektrycznych i transformatorów, t. j. zamiana uzwojeń, łożysk, pierścieni i t. p.

**Dostawa ze składu maszyn i silników elektrycznych,
oraz wszelkich artykułów elektrotechnicznych.**

Firma istnieje od 1911 r.

Nagrodzona na I-ej Wystawie Technicznej w Warszawie
1913 roku Wielkim medalem Srebrnym.

WĘGIEL z kopalń dąbrowieckich i górnośląskich KOKS górnośląski

dla fabryk i przemysłu, w ładunkach wagonowych,
z terminową dostawą.

Dostawa do domów ze zniesieniem do piwnicy,
poczynając od jednej tonny, po cenach najniższych

POLECA

Towarzystwo Przem. Handlowe

„OPAL”

Warszawa, Zielna 24 Tel. 37-96 i 114-39.

TOWARZYSTWO FABRYKI PORLAND-CEMENTU

„WYSOKA”, SPÓŁKA AKCYJNA.

Zarząd: Warszawa, ul. Mazowiecka 7.

Tel.. 87-85, 87-62, 75-19, 12-87, 5-78, 92-82, 106-10.

Adres telegr. „WYSOKA”, WARSZAWA.

FABRYKI

- 1) w Wysokiej Pilickiej, przy stacji Łazy, Warsz. Dyr. Kol. Państw.
- 2) w Podrośi Pilickiej, przy stacji Podroś, Wileńskiej Dyr. Kol. Państw.

Portland-Cement

Produkt pieców rotacyjnych, przewyższający normy niemieckie.
Roczna sprawność produkcyjna 1,800,000 beczek.

POLSKIE TOWARZYSTWO DOSTAW DLA PRZEMYSŁU I KOLEJNICTWA

Sp. z ogr. odpow.

WARSZAWA, Ś-to Krzyska 19, Telefon: 88-42

Wyłączna sprzedawca wyrobów Tow. Akc.

Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych

„BRACIA BAUERERTZ“

ZAKŁADY GARBARSKIE

J. C. H. BLUNCK, SP. AKC.

WARSZAWA

Nowolipie № 44/46. Telefon 4-52.

TOW. AKC.

Przetworów Chemicznych i Aptecznych

dawn. Henryk Welt.

Istnieje od roku 1876.

Warszawa, ul. Przejazd № 5.

Adres. telegr.: „Chirurgja“.

Telefony: Dyr. 307-85. Eks. 169-39. Koresp. 92-81.

DZIAŁY:

- 1) Chemikalja techniczna i oleje. 2) Przetwory farmaceutyczne. 3) Chirurgja
4) Materiały opatrunkowe. 5) Perfumerja. 6) Vegetabilia.

SPECJALNOŚĆ: DOSTAWY DO FABRYK.

M. SLAWEIT & Co.

Warszawa, ul. Nowogrodzka № 44.

„TEHATE“

Towarzystwo dla Handlu, Przemysłu i Rolnictwa S. A. w Warszawie.

ZARZĄD GŁÓWNY: Warszawa, Krakowskie-Przedmieście № 5.

Tel.: 71-05, 116-04, 116-05, 116-06, 274-60, 275-89.

ODDZIAŁY: WARSZAWA, Krak.-Przedm. 66, tel. 38-64. ŁÓDŹ, Kilińskiego 72, tel. 20-32. LWÓW, Romanowicza 1, tel. 205. KRAKÓW, Pijarska 2, tel. 2-110, BORYSLAW, Pańska 34, tel. 34. GDAŃSK, II Damiń 14. KATOWICE, ZAWADÓW, NADWÓRNA, RÓWNO, Szosowa 27. SOSNOWIEC, Warszawska 6. KROSNO.

RACHUNKI: P. K. O. 1755, P. K. K. P. 6221, Bank Małopolski, Polski Bank Przemysłowy, Bank Związku Spółek Zarobkowych w Gdańsku. Bank für Handel Industrie w Katowicach, Ustredni Banka Ceskyh Sporitelov w Praze. Schweizerischer Bankverein w Bazylei.

ZASTĘPSTWA.

1. Mannesmanowskie walcownie rur w Schönbrunn i Komotau.
2. Br. Böhler — stalownie we Wiedniu.
3. Ortwein, Karasiński i S-ka, Sp. Akc. Fabryka Maszyn i Odlewnia w Warszawie.
4. Fitzner i Gamper Tow. Akc. w Dąbrowie na Małopolskę
5. Rosicki, Kawecki i S-ka, fabryka izolacji w Łodzi
6. „Ursus“ — Zakłady Mechaniczne w Warszawie
7. „Gaz“ — fabryka gazów przemysłowych w Trzebini.
8. Manifatture Martinu w Turynie, fabryka pasów wielbłądzych.
9. Pöge, zakłady elektryczne, Chemnitz.
10. Wesselmann-Bohrer Co. Gera.
11. Węgierska fabryka żarówek wolframowych, Budapeszt.
12. St. Egydyer Eisen u. Stahl Industrie Ges. Wiedeń.
13. Z. Solecki, fabryka pasów w Warszawie.

Z magazynów towarowych i z reprezentowanych zakładów przemysłowych Spółka dostarcza:

I. MATERJAŁY TECHNICZNE.

Rury wiertnicze gazowe i kotłowe. Armatury, łączniki i szczeliwa. Liny stalowe i konopne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Stal, żelazo, metale i stopy. Materiały izolacyjne. Narzędzia precyzyjne, miernicze, ślusarskie, kowalskie, gisierskie i monterskie. Tlen, azot, płynne powietrze. Wyroby blacharskie, jak beczki, oliwiarki, armatury blaszane i t. p.

II. MASZyny.

Kotły, maszyny parowe, hapsle (podnośniki), lokomobile, silniki parowe, gazowe, ropne i elektryczne, maszyny do obróbki metali, pompy, wentylatory, ekshaustory, dynamo-maszyny, generatory, transformatory i t. p.

TOW. AKC. UBEZPIECZEŃ

„VITA“ W WARSZAWIE

Telefony: 504-55, 504-66,
109-03.

TOW. AKC. UBEZPIECZEŃ

„POLONIA“ W WARSZAWIE

Telefony: 48-26, 27-01, 48-36,
72-16, 109-48.

CENTRALA PLAC NAPOLEONA 3
oraz PLAC DĄBROWSKIEGO № 1 (dom własny).

UBEZPIECZENIA

ŻYCIOWE

na dogodnych warunkach i z udziałem ubezpieczonych w zyskach Towarzystwa.

OD NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW

pojedynczych osób jako też zbiorowe oficjalistów i robotników w fabrykach.

PASAŻERÓW

na kolejach żelaznych i tramwajach, kolejach elektrycznych, statkach rzecznych i na okrętach.

OD OGNIA

ruchomości i nieruchomości fabrycznych miejskich i wiejskich.

TRANSPORTOW

na rzekach, kanałach, morzach oraz drogach żelaznych.

SZYB

wystawowych od stłuczenia i rozbicia.

OD KRADZIEŻY

ruchomości domowych, składów, sklepów, gotowizny i papierów wartościowych oraz od rabunku osób przenoszących pieniądze.

ODDZIAŁY: BYDGOSZCZ, ulica Gdańska № 143 (Słowackiego № 1 dom własny). CZĘSTOCHOWA, ulica Panny Marii (2 ga aleja) № 41. GRUDZIĄDZ, ulica księdza Budkiewicza № 9 (dom własny). KATOWICE, ulica Słowackiego № 14 (dom własny). KRAKÓW, ulica Krzyża № 5 i Pijarska 11 (dom własny). LWÓW, ulica Kopernika L. 30 oraz Hetmańska № 22. ŁÓDŹ, ul. 6-go Sierpnia № 1 (Benedykta № 1) oraz Dzielna № 40 (Agentura Główna). POZNAŃ, ulica 3 Maja № 2 (dom własny). WILNO, ulica Adama Mickiewicza № 29.

REPREZENTACJE: w LUBLINIE, ulica Zamojska № 4 i w RÓWNEM, ulica 3 Maja № 59.

AJENTURY WE WSZYSTKICH MIASTACH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Grand Prix
Turyn 1911 r.

Rok założenia 1875.

Grand Prix
Paryż 1911 r.

Tow. Akc. Zakładów Mechanicznych

Borman, Szwede & S-ka

Warszawa, ul. Srebrna № 16.

Tel. Działu Handlowego 7-22 i 404.

Tel. Działu Technicznego 20-63.

„ „ Sprzedaży 20-86.

„ „ Warsztatów 27-28.

Adres telegr.: „BORMANSZWEDE“.

Sprawność i działalność przedwojenna.

1. Kompletna budowa i remont: cukrowni, gorzelni, syropiarni, fabryk drożdży, krochmalni, suszarni, fabryk chemicznych i suchej destylacji.
2. Wszelkie aparaty i kotły dla przemysłu naftowego.
3. Kotły parowe hydrauliczne, nitowane wszelkich racjonalnych systemów na wysokie i niskie ciśnienie.
4. Maszyny parowe i pompy zwykłe, tryplex i wirowe.
5. Aparaty do zmękczenia i oczyszczania wody.
6. Odparnice syst. „Kestnera“ i zwykłe stojące.
7. Aparaty gorzelnicze rektyfikacyjne systemu „Bormana“ i Barbet-Borman.
8. Regulatory automatyczne do pary dla gorzelni (oszczędność na opale i obsłudze).
9. Precyzyjne i zwykłe rozlewaczki do butelek.
10. Beczki żelazne, miary brązowe i żelazne do wszelkich płynów.
11. Konstrukcje żelazne i wszelkie roboty, wchodzące w zakres kotlarstwa żelaznego i miedzianego.
12. Wszelkie roboty mechaniczne i armatura.

Wszelkie wyroby najnowszej konstrukcji w najdokładniejszym wykonaniu.

Zapasy materiałów na składzie.—Ceny możliwie niskie.

Spółka Akcyjna
**Wielkich Pieców
Zakładów Ostrowieckich**

Rok założenia 1885.

ZARZĄD: Warszawa, Al. Ujazdowska № 51,
róg Placu Trzech Krzyży № 3.

Adres telegr.: OSTROWAGON-WARSZAWA.

TELEFONY: Dyrekcji 108-85, Sekretariatu 63-06, Wydziału Sprzedaży
97-24, Wydziału Zakupów 58-52 i 199-59, Buchalterji 7-27.

ZAKŁADY w Ostrowcu (z. Radomskiej, star. Opatowskie).

ODZIAŁ METALURGICZNY: surówka martenowska i odlewnicza, żelazo profilowe, handlowe i uniwersalne, osie, obręcze, belki, szyny, akcesoria do szyn, stal resorowa etc.

WYTWÓRNI WAGONÓW: wagony towarowe kryte, platformy, węglarki. Części wagonowe: zestawy, koła, resory, koziółki resorowe, sprężyny, wsporniki, widły maźniczne, zderzaki, tłoki zderzakowe, pociągłe, haki ciąglowe i rozkracze, sprzęgła kompletne, śruby, nakrętki, nity oraz wszelkie części kute i szlutowane.

Kopalnie rudy w Niekłaniu (star. Koneckie) i Parczewie (star. Opoczyńskie) i Eksploatacja Lasów.

Adres telegr. OSTROWAGON-STAPORKÓW.

Eksploatacja rudy żelaznej i prażaki.

„ lasów, tartaki, obróbka drzewa wagonowego etc.

Ilość robotników: w Ostrowcu — 3600.

w Niekłaniu — 1500.

GRECKO-POLSKA FABRYKA

wyrobów tytoniowych

„PLUTOS“

POZNAŃ, ul. Matejki 9.

poleca swoje wyroby.

Główna sprzedaż:

Dom Handlowy „TYTOŃ“

w WARSZAWIE ul. Senatorska 17.

Telefon 35-34.

Tow. Akc. „PERUN“

BIURO: Warszawa, Wspólna 59, tel. 89-34.

FABRYKA: Warszawa-Praga, Grochowska 48, tel. 201-16.

Adr. tel. „Waperun“. ☐ Stacja kolejowa: Warszawa-Wschodnia.

Tlen, azot, acetylen w butlach (disous), karbid, przyrządy i aparaty do spawania i cięcia metali.

ROBOTY SPAWALNE.

Kosztorysy i wyczerpujące wiadomości udzielamy na żądanie.

SKŁADY TLENU I WARSZTATY REPERACYJNE:

1-szy Francuski Zakład spawania i cięcia metali

ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza № 22.

Tow. Akc.

Mirkowskiej Fabryki Papieru

Warszawa, ul. Traugutta, № 5.

Papiery listowe, bankposty, przebitkowe (pelury), cyklostylowe, książkowe (rejestrówce), Bezdziwne piśmienne (kancelaryjne) i drewniane, Rysunkowe dla szkół i celów technicznych, Pergaminy białe i kolorowe, Bibuła atramentowa, biurkowa i filtracyjna, Brystole, Kartony sklejane, Papiery dokumentowe, akowe, Bibułki kopjalne i papierosowe, Papiery czerpane.

Kolekcje i cenniki na żądanie.

Towarzystwo Udziałowe

„Bar Setka”

Marszałkowska 100.

Tel. 36-08.

„Bar Satyr”

Marszałkowska 81a.

Tel. 102-24.

„AGRICOLA”

Tow. Akc.

Warszawa, Nowy-Świat 46.

Tel. 407-07.

Polski Syndykat Ogrodniczy

Sp. Akc.

Fabryki Przetworów owocowych i warzyw

i
Hurtowy Handel owocami i warzywami

Centrala w Warszawie.

Biuro Zarządu: Kopernika 30, telefon 55-03.
gmach C. T. R.

Składy i Sklepy II Hale Mirowskie, tel. 118-05.

Oddziały fabryczne i handlowe
w Płocku, Drobinie, Ciechanowie,
Grójcu i Włocławku.

DZIAŁ I: Owoce i warzywa świeże.

DZIAŁ II: Przetwory owocowe: gruszki
i jabłka suszone, marmelady, powidła.

DZIAŁ III: Wina owocowe: moszcz,
owocowe, soki owocowe.

DZIAŁ IV: owoce kandysowane, osma-
rzone w cukrze.

DZIAŁ V: kapusta i ogórki kiszone,
warzywa suszone, pure pomidorowe.

B-cia Ałapin

Inżynierowie

Warszawa, Leszno № 76.

Telefon 251-25.

Fabryka Maszyn

1. SPECJALNY WYRÓB TOKAREK
PRECEZYJNYCH z osi i śrubą po-
ciągowymi i automatycznym wyłącza-
niem suportu.

2. PRASY EKSCENTRYCZNE: o-
twarte, przechylone i bramowe

3. NOŻYCE STOŁOWE: ręczne
i motorowe.

4. MASZYNY BLACHARSKIE: wy-
gniatarki (zygmaszyny) nożyce cyrku-
larne, kanciarki i t. p.

5. BABY PAROWE: całkowite urza-
dzenia do zabijania pali.

!! NA RATY !!

Towary: Wełniane, Bawełniane,
Jedwabne, Chustki, Kołdry i Ga-
lanterje

Poleca:

„Poldomrat”

Leszno № 6, (w podwórzu, parter)

Telef. 294-50.

Dla życzącej Sz. Klienteli
wykonuje zamówienia na ubiory
męskie.

BIURO

TECHNICZNO - HANDLOWE

K. Dąbrowski i S-ka

WARSZAWA

Hortensja № 6.

Tel. 20-09.

Towarzystwo Zakładów Żyrardowskich

Spółka Akcyjna.

w Żyrardowie, Ziemia Warszawska.

Przędzalnie lnu i bawełny. Tkalnia. Pończoszarnia. Bielnia i farbiarnia. Płótna lniane, surowe i bielone. Tkaniny bawełniane. Ręczniki, obrusy, serwety etc. Opony nieprzemakalne, worki i sien-
niki. Pończochy i skarpetki.

SKŁAD HURTOWY W WARSZAWIE,
Tłomackie 1.

Spółka Zamojska Przemysłu Drzewnego

Sp. Akc.

WARSZAWA

Złota № 34.

TELEFON 148-18.

Rok założenia 1880.

Kapitał akcyjny mk. 162.000.000

„ELIBOR“ SPÓŁKA AKCYJNA HANDLOWO-PRZEMYSŁOWA Ł. J. BORKOWSKI

Zarząd w Warszawie, Mazowiecka 11.

ODDZIAŁY: Borysław, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Piotrków, Poznań, Radom Warszawa, New-York, Wiedeń

AGENCYJE: BYDGOSZCZ, KALISZ

Własne Zakłady Górniczo-Hutnicze

„CHLEWISKA“
w Chlewiskach z. Radomskiej.

DOSTARCZA: surówkę, żelazo, wyroby żelazne, artykuły techniczne, cement, wapno, cegłę ogniotrwałą, obrabiarki do metali i drzewa, narzędzia, artykuły budowlane, przetwory naftowe i t. d.

Specjalny dział Rolniczy i Samochodowy traktory „FORDSON“
Samochody osobowe „FORD“ i „BUICK“

Adres telegraficzny „ELIBOR“ Zarządu i Oddziałów.

ZAKŁADY OGRODNICZE C. URLICH

założ. 1805 r. w Warszawie, S. A.

Kantor główny i składy nasion ul. Ceglana 11, tel. 9-25

NASIONA DRZEWKA

warzywne, pastewne,
kwiatowe, rolne

i krzewy owocowe
i ozdobne

NARZĘDZIA ogrodnicze ROŚLINY doniczkowe

Szkółki drzew i hodowle roślin w Górcach pod Warszawą, tel. 9-26

SKLEP KWIATÓW — Wierzbowa 3, tel. 9-26

DETALICZNA SPRZEDAŻ NASION — Sienkiewicza 11, tel. 9-28

CENNIKI I OFERTY ROZSYŁANE SĄ NA ŻĄDANIE.

Eksploatacja Lasu i Tartak

w Tomaszgrodzie

Sp. z ogr. odp.

pocztą Tomaszgród pow. Sarnieński.

biuro: Warszawa, Wspólna 64, m. 1, tel. 507-04.

L. Astrachan

Przemysł Leśny

Warszawa, Wierzbowa 8.

Tel. 243-40 i 172-25.

Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń Sp. Akc.

Rok założenia 1870.

OGIEN

GRAD

KRADZIEŻ TRANSPORT

Według bilansu za rok 1921.

Kapitał zakładowy i fundusze gwarancyjne wynoszą według równi złota
1.555.000.—Ł, 63.000.—Ł, 250.000.—Fr. fr. 59.760.—Kor. szw.

Udział ubezpieczonych w zyskach.

Za rok 1921 zwroty ubezpieczonych wyniosły 52.006.750 Mkp. to jest 10%
składki przez nich wpłaconych.

„PATRIA“

Polskie Towarzystwo Asekurac.
i Reasekuracyjne Sp. Akcyjna

ubezpiecza

od nieszczęśliwych wypadków
odpowiedzialności cywilnej
przerwy w ruchu przedsię-
biorstw wskutek ognia
samochody od rozbicia, ognia
i kradzieży.

„VARSOVIA“

Towarzystwo Ubezpieczeń
na Życie Spółka Akcyjna

ubezpiecza:

kapitały
na wypadek śmierci
na dożycie (mieszane)
niezdolności do pracy
oraz posagi i renty.

Pierwszorzędne stosunki reasekuracyjne z najpoważniejszymi Towarzystwami, Anglii, Ameryki, Francji, Niemiec, Włoch i Państw Skandynawskich.

REPREZENTACJE: w Warszawie, Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Lublinie, Poznaniu, Rownem, Sosnowcu i Wilnie.

ZASTĘPSTWA: w Berlinie, Kopenhadze, Londynie, New-Yorku, Paryżu i Sztokholmie.

Ajentyury we wszystkich miastach Rzeczypospolitej.

Spółka Akcyjna

Skupu i sprzedaży skór surowych i garbników

w Warszawie, ul. Długa № 50. Tel. 256-40, 256-20, 18-08

Adres telegraf. „SKORGAR“.

CENTRALNE SKŁADY: Praga — Lubelska № 26, telef. 18-08.

Oddziały: Kraków, Lwów, Białystok, Lublin, Łódź, Włocławek.

Kapitał akcyjny: Mkp. 38.000.000.

SKUP i SPRZEDAŻ skór surowych, bydłych, cielęcych, bukacich i innych.

Garbniki i chemikalja garbarskie.

PASY TRANSMISYJNE DO MASZYN.

z własnej Wytwórni Pasów, wykonywane z pierwszorzędnych kruponów krajowych i zagranicznych.

Przetwory Warzywne i Owocowe

Purée z pomidorów, groszek, fasola, pikle sos. Catchup.

Kompoty, jam'y na sposób angielski.

Marmelady owocowe na czystym cukrze z procentem cukru wyżej 55%

wyrabiane przez

CUROWNIE i ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-ROLNE

„ZAGŁOBA“ i „OPOLE“ (Lubelskie)

NAGRODZONE ZŁOTYM MEDALEM na ostatniej wystawie

Przetworów Owocowych i Warzywnych w Warszawie.

Jenerałna Reprezentacja:

Dom Handlowy

B-cia Kleniewscy, A. Rostworowski i K. Szlenkier

w WARSZAWIE, Boduena 2. Tel. 61-20.

Dom Handlowy

HERMAN MEYER

Założony w 1853 roku.

Przedstawicielstwo i wyłączna sprzedaż wyrobów firm:

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze Sp. Akc. w Warszawie, Tow. Akc. Górniczo-Hutnicze, „Zjednoczone Huty Królewskie i Laura“, Tow. Przemysłu Ołowianego d. Jung & Linding, Huta Fryderyka pod Tarnowskimi Górami, Cementownia „Grodziec“ w Grodźcu, Fabryka Lokomotyw A. Borsig w Tegel i Sp. Akc. Borsigwerk pod Bytomiem, Fabryka Wag Carl Schenk w Darmstacie.

Warszawa, Traugutta № 2. Tel. 1-84, 2-84 i 318-12.

Adres telegraficzny „Hermeyer“.

L w ó w, Tow. Handlowo-Ajenturowe S. A. dawniej Herman Meyer, Oddział Lwowski ulica Pańska № 11, tel. 4-65.

K a t o w i c e, ulica Słowackiego № 17. Telefon 3-50.

Węgiel kamienny i brunatny. Ruda żelazna. Piryty i wypilki pirytowe. Szlaki i zendru. Cement. Surowiec martenowski i odlewniczy. Splawy żelaza (ferrosilicium i ferromangan i t. p.). Ołów i cynk. Stal. Odlewy stalowe i żelazne. Żelazo handlowe i profilowe. Bednarka. Drut walcowany. Blacha pancerna, kotłowa, rezerwoarowa i dachowa. Blacha ocynkowana. Blacha falista. Rury gazowe i wodociągowe. Rury spawne i bez szwu. Rury czarne i ocynkowane, Rury flanszowe. Rury wiertnicze. Rury ołowiane. Nity i śruby. Topory i siekierki. Młotki i oskardy. Łączuchy. Wyroby kotłarskie. Kotły parowe i rezerwoary. Beczki żelazne. Konstrukcje żelazne i mosty. Szyny i akcesoria kolejowe. Osie i bandaż. Zestawy kołowe. Części wagonowe. Maszyny i turbiny parowe. Silniki Diesel. Elektromotory, dynamomaszyny i transformatory. Kompresory. Pompy tłokowe i odśrodkowe. Pompy „Mamut“ dla cukrownictwa. Pompy „Kristal“ i „Kobold“ dla małych instalacji wodociagowych. Pompy „Kobra“. Maszyny i części maszyn. Chłodnice. Instalacje do odpylania i pokojowe odpylacze „Saugling“. Wagi wagonowe i wagonowe, zwykłe i automatyczne. Maszyny do próbowania wytrzymałości materiałów. Parowozy. Wagony. Kolejki linowe. Konwojery. Transportery do węgla.

Wydawnictwa Księżnicy Polskiej T.N.S.W. Lwów, Czackiego 12, Warszawa, Nowy Świat 59.

WYDAWNICTWA TURYSTYCZNE.

Chrzanowski B.: Na kaszubskim brzegu	1.40
— Z wybrzeża i o wybrzeżu	1.20
Czarnecki J.: Brzeżany	0.70
Orłowicz M.: Ilustr. przewodnik po Chełmnie i Świeciu	0.65
— Ilustr. przewodnik po Grudziądzu	0.50
— " " " Lwowie	—
— " " " Mazurach i Warmji	4.50
— " " " Pomorzu	—
— " " " Poznańskiem	1.80
— " " " Poznaniu	0.40
— " " " Śląsku	3.75
— " " " Spiszu i Orawie	4.50
— " " " Toruniu	1.00
— " " " Ziemi Kaszubów	—
Pawłowski S., Jakubski A. i Fischer A.: Z polskiego brzegu	2.00
Wayda W.: Pod krzyżem Południa	3.00

WYDAWNICTWA SPORTOWE.

Piasecki E.: Zabawy i gry ruchowe	2.50
Piasecki E. i Schreiber St.: Harce młodzieży polskiej	3.75

WYDAWNICTWA UNIWERSYTECKIE I POLITECHNICZNE.

Bartel Kazimierz: Geometria wykreslna	8.00
Borawski Wł.: Projektowanie budynków mieszkalnych	4.50
Broniewski Witold: Metalografia	5.00
Browński Józef: Ćwiczenia z chemji fizjologicznej	1.80
Browński J. i Suchowiak Lech: Przewodnik do Ćwic. z analizy chem.	1.30
Danysz: Geneza energii psychicznej (wydawnictwa lekarskie „Księżnicy”, patrz osobny katalog)	6.60
Einstein A.: O szczególnej i ogólnej teorii względności	1.65
Geisler Edward Tadeusz: Obrabiarki do metali. Cz. I	7.20
Górski Artur: Monsalwat. Rzecz o A. Mickiewiczu	3.80
Hoene-Wroński Józef Marjan: Filozofja pedagogji	1.10
— Prolegomena mesjanizmu. Tom I i II po	9.50
Korczyński Antoni: Preparatyka chemji organicznej i nieorganicznej	1.60
— Wskazówki wykonywania analizy elementarnej	1.30
Kozikowski A.: Smółki i korniki (dla leśników)	2.50
Leszczyński R.: Farmakologja	3.50
Lempicki Z.: Renesans, oświecenie i romantyzm	4.50
Makarewicz J.: Prawo karne. Cz. I	6.00
— Przebudowa społeczna	5.00
Mierzejewski H.: Metrologja techniczna (w druku)	—
Mościcki H.: Pod znakiem Orła i Pogoni. Studja literackie	4.00
Mozér W.: Budowa parowozów. Cz. I (w druku)	—
Niedzielski S.: Tablice współrzędnych geodezyjnych (w druku)	—
Platon: Dzieła. Tom I—IV po	6.00
Przegląd matematyczno-fizyczny. Rocznic I. Prenumerata	6.00
Przyroda i technika. Rocznic I—III. Prenumerata	8.40
Romer A.: Atlas statystyczny Polski	12.00
— Atlas kongresowy	6.00
Stadmüller Karol: Słownik lotniczy niemiecko-polski	0.60
— Słownik okrętowy	1.10
Szafer Wł., Kulczyński i Pawłowski: Rośliny polskie (w druku)	—
Szczepański Wł. ks.: Babilon. Cywilizacja starego Wschodu. Tom II	—
— Egea i Hatti. Cywilizacja starego Wschodu. Tom III	12.00
Szober Stanisław: Gramatyka polska. Zeszyt I—IV	10.00
Timoszenko S. P.: Wytrzymałość materiałów	10.00
Weigel Kasper: Rachunek wyrównawczy	9.00
Wolfke M.: Zasady teorii i ciepła (w druku)	—
Zerański Stanisław: Słownik elektrotechniczny	1.50

Spółka Akcyjna

„Nasz Sklep”

w WARSZAWIE,

ul. Sienna № 15. (dom własny)

Hurtowe składy papieru, materiałów piśmiennych,
rysunkowych. Fabryka zeszytów szkolnych, księgi
handlowe i buchalteryjne. Intrologatorium, drukar-
nia i litografia, Pomoce naukowe i przyrządy
fizyczne.

Oddział w Łodzi

ul. Piotrkowska 90, tel. 3-60

skład hurtowy

ul. Piotrkowska 11 tel. 24-40

skład detaliczny.

Filja w Pabjanicach, ul. Zamkowa 34.

„ w Zgierzu ul. Piłsudskiego 14.

ELEKTROBUDOWA

Wytwarznia Maszyn Elektrycznych
dawn. B-cia Jaroszyńscy
SP. AKC.

Łódź, ul. Przejazd 54. Telefon 11-77.

Budowa silników na prąd 3-fazowy na napięcia 120,
(220, 380 i 500 woltów w sile od 1 do 20 KM.

Reperacja i przewijanie silników, prądnic i transforma-
torów wszelkich systemów.

ŁÓDZKA AKCYJNA SPÓŁKA UBEZPIECZEŃ

PAX

w Łodzi.

Przyjmuje ubezpieczenia od ognia wszelkich ruchomości
nieruchomości, fabryk, składów i krescencji.

Dyrekcja: Łódź, Wólczańska 18 róg Zielonej, tel. 359,
skrót telegraficzny PAX.

Subdyrekcja: Warszawa, Żórawia 4-a.

Oddziały w Poznaniu, Brześciu-Litewskim, Wilnie, Grodnie.

Ajenty w Częstochowie, Kaliszu, Tomaszowie-Mazowieckim
i Toruniu.

W skład Zarządu wchodzi następujące osoby:

Pp. K. Steinert, M. Fischer, Fr. Ramisch, E. Hirschberg, T. Stożkowski,
J. Petters, M. Pinkus, J. Kinderman, J. Triebe, W. Lannsdberg, W. Jechalski.

Włókiennicza Spółka Akcyjna

N. Ejfingon i S-ka

w Łodzi,

Sienkiewicza 80|82|84.

Skrzynka pocztowa № 150.

Telefony: 96, 26-38, 25-17, 25-24.

Adres telegraficzny: „BOVENATOGR”

Rachunek bieżący

w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Oddział w Łodzi.

Konto czekowe w P. K. O. 61705.

Wyrób i Sprzedaż

towarów półwełnianych i bawełnianych

Fabryka Trykotaży.

Zakład Tapicersko-dekoracyjny i magazyn mebli

W. ŁUCZAK

Łódź, Zamenhofska № 2,
filja Piotrkowska 102, tel. 14-25.

Treszczański, Glikzman i S-ka

Sp. Akc.

Łódź, Piotrkowska 63.

Przedziałnia Bawełny
I. DANZIGER i S-ka

Łódź, Kątna 6/8.

Towarzystwo Akcyjne
Wyrobow wełnianych i bawełnianych
M. Silbersteina w m. Łodzi

Piotrkowska 40.

H. B. Litwin i S-ka, Łódź

Mechaniczna fabryka wyrobów dzianych i tkanych

ul. Kopernika № 58.

**Bank Przemysłowców
Zgierskich**

Bank Dewizowy — Zgierz

Złatwia wszelkie operacje bankowe oraz
zlecenia giełdowe.

Przyjmuje wkłady pieniężne terminowe
i bezterminowe.

Mechaniczna Fabryka Pończoch
P. Margulies i D. Walman
Łódź, Pomorska 73.

Sprzedaż towarów wełnianych, bawełnianych, wy-
łączna sprzedaż garderoby męskiej i dziecięcej
firmy T. LISIECKI i S-ka w POZNANIU

Hurtownia Włókiennicza „ZIEMPOL“

w ŁODZI

Spółka Akcyjna.

DOM HANDLOWY

A. Goldberg

Właściciel Leopold i Stanisław Goldbergowie.

Centrala w Warszawie, Fredry 10.

ODDZIAŁY:

ŁÓDŹ, Sienkiewicza 22.

GDAŃSK, Heilige Geistgasse 73.

Maszyny do pisania, Maszyny do liczenia, Meble
biurowe amerykańskie, Warsztaty kontrolne i re-
paracyjne maszyn biurowych

Skład maszyn do pisania i liczenia urządzeń i artykułów biurowych

Edward Telatycki, Łódź.

Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej

Lorentz i Krusche

w Zgierz

Przędza bawełniana.

Towary bawełniane

kolorowo-tkane.

Fabryka Wyrobów Trykotowych i Farbiarnia.

Bethold i Seiler

Łódź, ul. 6-go Sierpnia 65.

Farbiarnia wełny w motkach i na szpulkach krzyż,

(Spec. farby Alizarinowe)

Bawełna w motkach i na szpulkach krzyż.

oraz różnej wełny i bawełny.

Bielenie bawełny w motkach i na szpulkach krzyż.

Krochmalnia mechaniczna baw. przędzy.

Zakład mercelizacyjny.

PRZEMYSŁ POWRÓZNICZY

„NAPĘD“

Spółka z ogr. odpow.

Adres telegraficzny „NAPĘD“, Łódź.

Telefon składu i biura Nr. 25-28. Telefon fabryki Nr. 28-81.

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 165.

Mechaniczna fabryka lin i pasów parcyjnych i bawełnianych i przędzalnia konopi.

Poleca jako Specjalność: Liny transmisyjne, bawełniane konopne i manilla: Liny selfaktorowe. Sznurki wrzecionowe. Pasy transmisyjne: konopne i bawełniane. Szpagaty i wszelkiego rodzaju wyroby powroźnicze.

SMAR do LIN.

Fabryka posiada do dyspozycji klienteli monterów do nakładania lin okrągłych, kwadratowych i drucianych, których wysyła na każde żądanie.

== Józef Babad ==

Fabryka Wyrobów Bawełnianych

== Łódź, Piotrkowska 207 ==

Polski Akcyjny Bank Komercyjny

Oddział w ŁÓDZI, Piotrkowska 57.

Centralna Instytucja w WARSZAWIE.

Oddziały: Białystok, Częstochowa, Kalisz,

Radom, Suwałki.

Adres telegraficzny „KOMBANK“.

Pabjanicka Fabryka Mebli Biurowych w Pabjanicach

w Województwie Łódzkim.

ul. Prez. Narutowicza № 34 (dawniej Ogrodowa).

Telefon № 81.

Firma egzystuje od 1910 roku.

Rachunek bieżący w Banku Handlowym w Warszawie Oddział w Pabjanicach

I-sza i największa fabryka mebli biurowych w Polsce, wyrabiająca meble systemu amerykańskiego, przyjmuje zamówienia na kompletne urządzenia biurowe i wysyła meble engros za granicę.

B-cia Sz. i N. Pinczewscy

ŁÓDŹ

FABRYKA BAWELNIANYCH
i PÓLWELNIANYCH TOWARÓW

Skład Komisowy Akc. Tow. Przem. J. HEINZEL

w ŁÓDZI, Cegielniana 29,

Telefon 14-46.

Juljusz Pruszyński

Fabryka Towarów Wełnianych

ŁÓDŹ, Benedykta 2.

Przemysł Wełniany

A. PRUSSAK

ŁÓDŹ.

Tel. 22-46.

Egz. od r. 1858.

Skład i Fabryka, ul. Gdańska 137/139.

Fabryka wyrobów czysto wełnianych męskich, damskich i wojskowych.

Fabryka Wyrobów Wełnianych

Karol Kretschmer

Łódź,

Fabryka ul. Kopernika № 62.

Skład ul. 6 sierpnia № 5.

Karol Reisfeld

Łódź, Zawadzka 16a.

BANK HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY W ŁODZI **SPÓŁKA AKCYJNA**

BANK DEWIZOWY

Adres telegraficzny „LOVARBANK”

Instytucja Centralna w Łodzi, ul. Piotrkowska 74.

Oddziały: w Warszawie, ul. Królewska 23.

I-szy Oddział Miejski, Aleje Jerozolimskie 39.

Oddziały: w Sosnowcu, ul. 3-go Maja 17, w Lublinie, Początkowska 29, we Lwowie, ul. Czarnieckiego 2 (w organizacji) załatwia wszelkie operacje bankowe

C. HARTWIG TOW. AKC. W POZNANIU

Międzynarodowe Ekspedytorzy.

ZARZĄD GŁÓWNY w POZNANIU.

Pośpieszna wysyłka towarów z Łodzi do miejscowości, w których posiadamy oddziały.

Asekuracja, clenie i udzielenie pożyczek, magazynowanie

ODDZIAŁY:

Łódź, Traugutta 2, tel. 397 i 597. Bydgoszcz.

Dworcowa 72. Gdańsk, Hundegasse 105. Katowice,

Frydrychowska 35. Kraków, Gł. Rynek L. A. B. 46.

Lwów, Sykstuska 19. Leszno, Dworcowa 36. Po-

znań, Towarowa 19 20. Sosnowiec. 3 Maja 20.

Warszawa, Miodowa 18. Zbąszyń, przy Dworcu.

BANK ZACHODNI

ODDZIAŁ w ŁODZI ul. Piotrkowska № 52.

INSTYTUCJA CENTR. w WARSZAWIE ul. Fredry 6.

I ODDZIAŁ MIEJSKI ul. Marszałkowska 98. II ODDZIAŁ MIEJSKI Nowy Świat 51. III ODDZIAŁ MIEJSKI Nalewki 25. ODDZIAŁ w RADOMIU ul. Lubelska 31. ODDZIAŁ w POZNANIU ul. Gwarna 18. ODDZIAŁ w KATOWICACH ul. Grudmana 14. ODDZIAŁ w KRAKOWIE Rynek Główny 8.

Adres telegraficzny: „WAWELBANK”

Bank dla Handlu i Przemysłu

w WARSZAWIE.

Instytucja Centralna, Warszawa, Traugutta № 8.

7 Oddziałów Miejskich, Warszawa.

Oddziały Zagraniczne: Londyn-Paryż-Rotterdam-Antwerpja-Bruksela-Gdańsk

Oddziały i Agentury w Polsce:

Augustów (ag.), Baranowice, Będzin, Biała Podlaska (ag.), Białystok, Bielsk Cieszyński, Bielsk Podlaski (ag.) Brześć n. Bugiem, Bydgoszcz, Chełm, Częstochowa, Drohobycz, Dubno, Garwolin (ag.), Grajewo, Grodno, Horodziej, (ag.) Hrubieszów, Kalisz, Kaluszyn (ag.) Katowice, Kielce, Kobryń (ag.), Końskie, Korzec (ag.) Kowel, Kraków, Królewska Huta, Krzemieniec, Kutno, Leszno, Lidz, Lubartów (ag.) Lublin, Lwów, Łomża, Łódź, Łuck, Łuków, (ag.) Luniniec, Międzyrzec (ag.) Mińsk Mazow., Nałęczów (ag. sezon.) Ojców (ag. sezon.), Olkusz, Ostrog Poznański, Ostrołęka, Ostrow Łomżyński (ag.), Ostrowiec, Parczew (ag.), Pińsk, Piotrków, Płock, Podwołoczyska, Poznań, Pruszyń (ag.), Puławy, Pultusk, Radom, Radomsk, Radzyń Podlaski (ag.), Równo, Sarny, Sandomierz, Siedlce, Siemiatycze, (ag.), Skarżysko, Słonim, Sokółów (ag.), Sokółka (ag.), Sosnowiec, Stanisławów, Stalpce, Suwałki, Tomaszów Mazowiecki, Toruń, Ustroń, Węgrów (ag.) Wilno, Włodawek, Włodawa, (ag.), Włodzimierz Wol., Wołkowysk, Zamość, Zawiercie, Zduńska Wola (ag.), Żelichów (ag.).

Polski Bank Przemysłowy

Oddział w Łodzi.

FABRYKA Wyrobów Korkowych, Materiałów Izolacyjnych i Chemicznych

Rosicki, Kawecki i S-ka

Sp. z ogr. odp.

ŁÓDŹ, Orla 17, tel. 18-47.

Wyrobia: łupiny korkowe do izolacji przewodów parowych, płyty korkowe do izolacji ścian wilgotnych, dachów, aparatów w cukrowniach, masę izolacyjną krzemionkowo-asbestową. Lakiery różnokolorowe (siderosteny) do metali przeciwko rdzy. Exicator przeciwnilny do impregnacji drzewa. Masę kablową do zlewania muf kabli elektrycznych.

Fabryką wykonywa wszelkie roboty izolacyjne i budowlane przez własnych wykwalifikowanych monterów.

CH. L. LIPNOWSKI

ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza 6 (dom własny).

Telefony 10-67, 23-36.

Sprzedaż Wyrobów Bawełnianych
LUDWIKA GEYERA.

Karol Nippe i S-ka

Łódź, Zachodnia 59.

Fabryka Wyrobów Trykotowych i Pończoch

BRACIA HÜFFER

Łódź, Wólczańska 243. Telefon 12-39.

KONTA BANKOWE:

Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa. Bank Przemysłowców Łódzkich.
SPÓŁDZIELNIA Z OGR. ODP.

FABRYKA

WYROBÓW BAWELNIANYCH

Franciszek Ramisch

ŁÓDŹ.

APRETURA
i FARBIARNIA

Lud. Kaiserbrecht

ŁÓDŹ, UL. ZGIERSKA № 69.

Towarzystwo Akcyjne

Wyrobow Bawelnianych

Ludwika Geyera

w Łodzi

Fabryka założona w roku 1829.

wyrabia tkaniny na ubrania, farbowa-
ne, drukowane i kolorowo tkane, tak-
że chustki ciepłe i kołdry bawełniane

Specjalność: Płótno introligatorskie.

Biuro Zarządu: Łódź ul. Piotrkowska 282, tel. 3-08.

Biuro Sprzedaży:

Łódź ul. Piotrkowska 293, tel. 11-18.

Adres telegr. „GEYER, ŁÓDŹ”

Rk. przekazowy w P. K. K. P. № 452.

” ” w P. K. O. № 62,066.

Fabryka Wyrobów Wełnianych
i Półwełnianych

G. B. DRABKIN

Łódź, Piotrkowska № 61.

W. Stolarow i S-ka

Łódź,

ul. Rzgowska 26/28.

Fabryczny Skład Manufaktury

I. Prywin i H. Finkiel, Łódź

Zielona 8. Filja: Piotrkowska 58.

SUCCURSALE

Motte, Meillassoux & Caulliez

ODZ., Aleje Kościuszki 21.

Téléphone: Direction 1113. Bureau 1148.

Peignage Filature retordoge. Filés teints et écreu.

Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych

F. Wilhelma Schweikerta

w ŁODZI.

ROK ZAŁOŻENIA 1865.

WYTWORY: wszelkie towary wełniane, zwłaszcza nadające się na ubrania i palta damskie i męskie, w rozmaitych gatunkach i kolorach, również chustki wełniane (pledy) wszelkich wielkości

Adres Zarządu: Łódź, ul. Piotrkowska 147. Adres Fabryki: Łódź: ul. Wólczańska 215. Adres Składu Sprzedaży: Łódź, Piotrkowska 147.
Adres telegraficzny: Schweikerto Łódź.

Telefon Składu № 112. Telefon Fabryki № 26-22.

Przedzalnia i Tkalnia Wełny i Wigonji

J. A. Grünstein i S-ka

w ŁODZI,

FABRYKA: Prywatna 4, Tel. 22-28. KANTOR: Dzielna 56.

Polskie Zakłady „Siemens” SPÓŁKA AKCYJNA

Telefon 45 i 21-80

Wykonują: Instalacje oświetlenia elektrycznego. Instalacje elektrycznego przenoszenia energii. Instalacje elektrochemiczne. Centralizacje zwrotnic kolejowych i blokady. Instalacje telefonów i sygnalizacji dzwinkowych. Instalacje elektromechaniczne, oraz Specjalne ekonomiczne instalacje w przedsiębiorstwach, tkalniach i drukarniach. Instalacje zasilane prądem w Elektrowni Łódzkiej.

Duży skład materiałów instalacyjnych. Sprzedaż wodomierzy. Najtrwalsze żarówki ekonomiczne „Osram”. Sklep bogato zaopatrzony w świeczniki, żelazka elektryczne, aparaty do gotowania, piece elektryczne i t. d.

Własna Fabryka w Rudzie Pabjanickiej pod Łodzią z pododdziałami:

1) ELEKTRO-MECHANICZNYM, fabrykującym wyłączniki i przełączniki dźwigniowe, bezpieczniki paskowe, tablice rozdzielcze dla niskiego i wysokiego napięcia, oraz wykonyującym remont maszyn i aparatów elektrotechnicznych.

2) FABRYKACJI PRZEWODNIKÓW, wytwarzającym przewodniki i sznury izolowane, druty uzwojeniowe i druty telefoniczne i dzwinkowe.

F. Grędziński i S-ka

SP. Z OGR. ODP.

Łódź, Piotrkowska 53.

A. Trautwein

Łódź, Piotrkowska 73, telefon 11-86.

Skład Win i Towarów Kolonialnych.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe JÓZEF ZEYDLER i S-KA

spółka akcyjna

KAPITAŁ ZAKŁADOWY Mk. p. 500.000.000.—

Centrala w Warszawie
ulica Moniuszki 2.

ODDZIAŁY: Łódź, Kilińskiego 85. Lublin, Szopena 3. Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bliżyn” „Cegielnia Parowa” „Stoki” p. a. Oddziału w Łodzi.

Wykonują wszelkie roboty w zakresie hutnictwa i dostarcza materiały budowlane jak cement, wapno, pokrycia dachowe, cegłę, drzewo, żelazo, smary i oleje i t. p.

Łódź, Piotrkowska 5.

„INTRAG“

International Transport Company, Sp. z ogr. odp.
Międzynarodowa Ekspedycja i Żegluga
w Łodzi, Moniuszki 7. ☎ ☎ ☎ ☎ ☎ ☎ Telefon 11-84.
Warszawa, Bielańska 9. ☎ ☎ ☎ ☎ ☎ ☎ Telefon 12-12 i 275-07.

CLENIE, MAGAZYNOWANIE, INKASO, FINANSOWANIE.

Adres telegr.: „INTRAG” Łódź.

SKŁADY WŁASNE.

Jeneralne Przedstawicielstwo pierwszorzędných Towarzystw Asekuracyjnych.

ODDZIAŁY WŁASNE:

BERLIN, W. 50, Taubentzienstr. 19b. HAMBURG, Schleusenhof 10/11.
KRZYŻ, (Kreuz Ostb.) Hinderburgstr. 17. RYGA, Arsenalstr. 3. SZCZECIN, Sellhausbollwerk 1. GDAŃSK, Langgasse 60. ZBAŚZYŃ, (STENTSCH)
Pr. HERBY.

S. Kuznitsky i S-ka

Łódź, Piotrkowska 5.

**Towarzystwo Akcyjne Składów Towarowych „WARRANT”
w ŁODZI.**

Magazynowanie, Ekspedycja, Cienie, Ubezpieczenie, Inkaso.
 Udzielenie pożyczek pod zastaw towarów.
 Składy Wolnościowe i Tranzytowe.

BIURO przy ul. Piotrkowskiej 56. Telefon № 398.
SKŁADY przy ul. Targowej 6 i Wodnej 1. Telefon № 385.
Telefon Dyrekcji № 2693.

Adres dla przesyłek kolejowych: „Warrant” Łódź-Fabryczna, Bocznica własna.

Towarzystwo

Wyrobow Trykotowych i Dzialanych

Jakób Hirszberg i Wilczyński

w Łodzi

Sp. Akc.

Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Półwełnianych

B. KINDLERA

Pabjanice, ul. Ogrodowa № 40.

B-cia MOKRSCY i FRAJTAG

**FABRYKA WYROBÓW
WŁÓKIENNICZYCH**

FABRYKA: **ŁÓDŹ** **SKŁAD:**
Lipowa 43. Telefon Nr. 736. Piotrkowska 37.

Śląskie Towarzystwo Handlowe

sp. z ogr. odp.

Reprezentacja przemysłu włókienniczego w Bielsku (Sl.Ciesz.)

GDAŃSK **ŁÓDŹ** **WILNO**
Altstädt Graben 92. Narutowicza 32. Rudnicka 5.
Tel. 24-55.

**Hurtowy skład fabryczny zjednoczo-
nych fabryk bielskich.**

LIKIERY

Tow. Akc. Hartwig Kantorowicz Nast. Poznań.

ODDZIAŁ ŁÓDZKI

Ul. Prezyd. Narutowicza 32 (Dzielna)
Telefon 31-29.

Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Wełnianej

Karola Bennicha w Łodzi

Żkalnia, przędzalnia, farbiarnia i wykończalnia

FABRYKA WYRABIA: materiały wełniane na mę-
skie ubrania i palta, sukna i satyny na damskie
kostjумы i suknie.

SKŁADY: w Łodzi, ul. Łakowa № 11, dom własny.
w Warszawie, ul. Gęsia № 7.
w Poznaniu, ul. Stary Rynek 44.
we Lwowie, ul. Sykstuska № 19.

Fabryka istnieje od roku 1865.

Przy pełnym uruchomieniu fabryka zatrudnia 1500 robotników.

**Zjednoczone fabryki
włókiennicze i pończosznicze**

G. Mazo i A. Wofsi **ŁÓDŹ.**

FABRYKA WŁÓKIENNICZA: ulica Juliusza № 19.
Telefon 974.

FABRYKA POŃCZOCH i RĘKAWICZEK:
ulica Nawrot № 87.

SKŁADY: ulica Wschodnia № 76.

Rachunek bieżący:
Bank Handlowy w Warszawie Oddział w Łodzi № 152.

Compagnie Generale des Industries

Textiles Societé Anonyme des Etablissements

Allart, Rousseau & C-ie

Łódź, Kałna 19

Dom Handlowy

J. Lewit i A. Brzeziński w ŁODZI.

Sprzedaż wyrobów manufakturowych pierwszorzędných firm łódzkich
oraz wyrobu własnego.

Fabryka: ul. Południowa 80.

Wyłączna sprzedaż: ul. Piotrkowska 62, telefon 7-38.

Przemysł Włókienniczy **Michał Glaser**

Spółka Akcyjna

ŁÓDŹ.

Fabryka: Łódź-Bydgoszcz, telefon 14-41

Centrala: Łódź, ul. Zielona 5, telefon 10-90

Składy fabryczne: w Warszawie, Leszno 8, tel. 216-76
we Lwowie, Pasaż Mikolascha.

Dom Transportowo-Ekspedycyjny.

S. JELIN i I. RUDOMIN Spółka Akcyjna

Centrala: Łódź, Piotrkowska 62, telefon 2-07

Własne składy towarowe: Wólczajska 73.

Oddziały: Bielsko, Warszawa, Poznań, Bydgoszcz, Lwów, Białystok, Gdańsk.
Śniatyn, Czerniowce, Jassy, Galac, Bucaresti.

Adres dla depeszy: „JELRUD“, dla oddz. w Warszawie: „RUD“.

Dom Handlowo-Przemysłowy
Wyrobów Włókienniczych

„POLSKIE WŁÓKNO”

Sp. z ogr. odp. ŁÓDŹ.

EME i WELTER

Hurtownia Towarów Manufakturowych

Łódź, 6-go sierpnia № 3.

FABRYKA WYROBÓW WEŁNIANYCH

I. Sienicki

Łódź, ul. 6-go sierpnia № 7.

Mech. fabr. Wyrob. Bawełn.

Bracia Herman i S-ka

Sp. Komandyt.

Łódź, Wolczajska 23. telef. 14-44.

Jedwabno-Pluszowa Manufaktura

Mitlin i Góralski

Łódź, Południowa 52.

„EAST”

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ul. Czackiego № 3/5.

Kantor Sprzedaży Wspólna 36, m. 1,

telefon 274-74.

Zjednoczony Handel i Przemysł

Spółka z ogr. odp.

Warszawa, Senatorska 30,

tel. 14-21, 62-27, 132-19.

ARMATURY do pary, wody, gazu i t. d.
RURY: kotłowe, gazowe i łączniki do nich.
PŁYTY USZCZELNIAJĄCE: Klingerit, Moorit, gumowe z prze-
kładkami, azbest, tektura techniczna i t. p.
SZCZELIWA: do kotłów, maszyn parowych i pomp.
WEŻE GUMOWE i metalowe do pary, wody i t. d.
SMAROWNICE, Injektory, Restarting, ODWADNIACZE,
POMPY SKRZYDŁOWE: podwójnego i poczwórnego działa-
nia oraz wszelkie.
PASY TRANSMISYJNE: skórzane, balata i z sierści wielbłąd-
ziej. NARZĘDZIA i t. d.

POLECA ZE SKŁADU

Adolf Richter

BIURA TECHNICZNE

Warszawa, Rymarska 10, tel. 10 81 i 86 80.

Łódź, Przejazd 20, tel. 380.

Francusko-Polskie Zakłady Samochodowe i Lotnicze

Spółka Akcyjna.

KAPITAŁ ZAKŁADOWY Mkp. 600.000.000.

Spółka powstała w 1921 r. celem budowy i eksploa-
tacji zakładów dla wyrobu samochodów, aeroplanów
i motorów.

BIURO ZARZĄDU: Warszawa, ul. Przejazd № 5.

FABRYKA: Dedale (Okęcie) pod Warszawą.

Związek Przemysłowców Angielskich
„BEGOS TRADERS LTD.”

Zarząd w Londynie: Central House, Kingsway, London W. C. 2.
Oddział w Polsce: Łódź, ul. Piotrkowska № 144. Telefon 20-75.
Dostarcza bezpośrednio ze 100 zrzeszonych fabryk wszelkie maszyny i artykuły techniczne.

FABRYKA WYROBÓW WEŁNIANYCH
H. Zylberblat i Synowie

ŁÓDŹ

Fabryka: Matejki 3/5. Kantor i Skład: Cegielniana 36.

B-cia Rubinstein i Holcman

ŁÓDŹ, ZIELONA 2.

Skład wyrobów włókienniczych.

Rytownia walców miedzianych i stalowych

Camille Ast

ŁÓDŹ, Wólczańska 210.

PRZEMYSŁ BAWELNIANY
B-cia Chabański, Widman i Ska

w ŁODZI,

ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE: Św. Jerzego № № 14, 16. Tel. 609.

CENTRALA: Zielona № 6. Tel. 608.

Adr. tel.: „BRACHABAŃSCY, ŁÓDŹ”.

Czesalnia i przędzalnia wełny szewiowej
i fabryka towarów trykotowych

Stephan i Werner

Łódź, ul. Wierzbowa № 44, telefon 1400.

Adres telegraficzny: „Stewer”, Łódź.

Dom Handlowo-Przemysłowy
J. Bieliński i A. Heppen

Sp. Akc.

ŁÓDŹ, Al. Kościuszki № 17.

JULJUSZ FIAL

SUKCESOROWIE

ŁÓDŹ, ul. Strzelców Kaniowskich № 42.

Oskar Maczewski

egz. od 1908 r.

Agentury bawełny

ŁÓDŹ, Orla 25.

Browar i fabryka octu

Gustawa Keilicha

w ŁODZI, Orla 25.

Przedzalnia i tkalnia w OZORKOWIE

M. FOGEL

Oddział w ŁODZI: Piotrkowska 56.

Tel. 6-67.

Z. MANITIUS

ŁÓDŹ, UL. PAŃSKA № 87.

ZAKŁADY GRAFICZNE i Fabryka Ksiąg Handlowych
DRUKI WSZELKIEGO RODZAJU

Dla Handlu Przemysłu i Banków: Broszury, ilustrowane katalogi, cenniki, blankiety listowe i rachunkowe, książeczki czekowe, akcje, obligacje i inne papiery wartościowe w solidnym wykonaniu litograficznym i drukarskim, karty adresowe, etykiety kolorowe i t. p.

Zamówienia wszelkiego rodzaju wykonywane są punktualnie i starannie.

WŁASNE WYDAWNICTWA SZKOLNE i INNE.

SCHICHT i KAHLERT

FABRYKA WYROBÓW TRYKOTOWYCH

ŁÓDŹ, ul. Pańska № 87.

Adres dla depesz: „Eskatryko”—Łódź. Telefon № 20-97.

Bielizna trykotowa wełniana i bawełniana.
Koszulki sportowe. Stroje futbolowe. Kostjumy kąpielowe.

Przemysł Drzewny „MAKSYMILIAN JAKUBOWICZ” Spółka Akcyjna

Telefon 15-74.

TARTAK i mechaniczna fabryka obróbki drzewa.

Hurtownia Towarów Kolonialnych

Największa Palarnia Kawy

Pfeiffer i Rychter, ŁÓDŹ, ul. Nawrot № 16.

Zgierska Farbiarnia i Apretura

Urządzona do farbowania i wykończania
wielnianych materiałów wysokiego gatunku
(specjalność bostony i gabardiny).
Fabryka i biuro: Zegrzanki pod Zgierzem.
Adres: Zgierz, Szczawińska 2.

Spółka Akcyjna

Tow. Akc. Manufaktury Bawełnianej

Gampe i Albrecht

Łódź, Piotrkowska 210.

Gilles & Wange

Fabryka Pończoch i Trykotaży.

Łódź, Orla 13, telefon 18-43.

Adres telegraficzny „GEWU ŁÓDŹ“

Wykończalnia i Farbiarnia

K. WALCZAK

Łódź, ul. Wolańska 251.

Wykończa wielniane i półwielniane towary.

Specjalność wykończanie chustek.

Spółka Akcyjna

„Tkanina“

Poznań

Oddział w Łodzi

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

„POLHANDEL“

Hurtownia Towarów Włókienniczych.

ŁÓDŹ, ul. Przejazd 4, telefon 40.

Oddziały sprzedaży detalicznej: w Łodzi, ul. Andrzeja 1,
w Wilnie, ul. Zamkowa 17.

Polski Dom Handlowo-Agenturowy

„POLDOM“

Spółka Akcyjna

Centrala w Łodzi: ul. Piotrkowska 92, tel. 5-83.

I-szy Oddział miejski: Piotrkowska 144 róg Ewangelickiej.

II-gi Oddział w Stołpcach.

III-ci Oddział w Bydgoszczy, Pomorska 59.

Sprzedaż Hurtownia i Detaliczna Towarów Manufakturowych.

Dla Kooperatyw i Spółdzielni Specjalne ustępstwa.

M. ARCT i S-ka

Łódź, Piotrkowska 105.

Księgarnia, Skład Nut oraz Pomocy Naukowych.

Wypożyczalnia Książek

oddz. Księgarni Wojskowej Min. Spr. Wojsk.

Księgarnia stale zaopatrzoną jest w nowości ze wszystkich dziedzin wiedzy.

Spółka Akcyjna
Fabryki Sukna A. G. BORST
 w Zgierzu.

Paul Desurmont, Motte et Co
 w Łodzi.

Czesalnia, przędzalnia i farbiarnia wełny.

Wilhelm Lürkens S-wie
 ŁÓDŹ, Al. Kościuszki 34/35.

Przędzalnia i fabryka wyrobów dzianych i trykotowych.

MANUFAKTURA WEŁNIANA:
Franciszek Kinderman, Łódź

Istnieje od roku 1859.

BIURO I SKŁADY:

Telefon 9-41.

ul. Andrzeja 12.

ZAKŁADY FABRYCZNE:

(Pralnia wełny, przędzalnia, tkalnia, farbiarnia i wykończalnia)

Telefon 14-28.

ul. Łąkowa 1.

HANDLOWO-PRZEMYSŁOWE TOWARZYSTWO

S. Frejlich, J. Rosenthal i S-ka

Łódź, Wschodnia 76 (róg Dzielnej), tel. 13-86.

DOM SPEDYCYJNY I SKŁADY TOWAROWE

M. M. KALECKI i S-ka. Centrala ŁÓDŹ.

Ul. 6 Sierpnia 2, telef. 3-10. Dyrekcja 11-09. Składy towarowe: Kilińskiego 80, telef. 4-90. Magazyny: Piotrkowska 66, telef. 11-10.

Własne Oddziały: Białystok, ul. Kupiecka 17, telefon 375. — Gdańsk, Pfefferstadt 77, telef. 58-74. Bielsko, ul. Kolejowa 15, telef. 5-89. — Warszawa, Gesia 16, telef. 262-41. Lwów, Kazimierzowska 17, telef. 645. — Rzeszów, Kościuszki 7, telef. 82. — Kraków, Sebastjana 3. — Tarnów — Poznań, Koza 21, telef. 51-19. — Bydgoszcz — Wilno, Suchoz 2 (róg Wielkiej).

Reprezentacje zagraniczne: Wiedeń — Budapeszt — Bukareszt — Berlin — Galac — Jassy — Constancja — Konstantynopol — Dźwińsk — Kłajpeda — Ryga — Rewel.

Przędzalnia Wigonji i Wełny

A. GILLES i S-ka

Łódź, Pomorska 98.

Przędzalnia Wełny

Izaak Brzeziński

Łódź, Pomorska 98.

Fabryka tkanin wzorzystych

B. A. Gliksman

Sp. Akc.

w Łodzi, Gdańska 91.

STEFAN ANGERSTEIN

Przędzalnia wiganji i wełny

Łódź, ul. 6-go Sierpnia № 17.

Przemysł wełniany

S. BARCIŃSKI i S-ka

Spółka Akcyjna.

Łódź, ul. Tylna № 6. Adres telegr. „BARKO“.

Numer tel. 2-51.

FABRYKA WYRABIA MATERJAŁY NA KONFEKCJĘ
MĘSKĄ, DAMSKĄ i DZIECIĄNĄ.

**Dom Handlowo-Przemysłowy
i Hurtownia Włókiennicza**

Eli Liskier, Abugow i Sapir

Łódź, Piotrkowska 61, tel. 6-25.

Skład papieru i materiałów piśmiennych

B-cia Altman, Łódź

właśc. Zyg. Altman

Piotrkowska 82, telefon 875.

Magazyn bielizny i towarów galanteryjnych

A. Spodenkiewicz

ŁÓDŹ, Piotrkowska 150, Konstanyńska 26.

Bracia P. i M. SCHWALBE

Łódź, Piotrkowska 85.

A. T.

Powszechne Towarzystwo Elektryczne

Oddział Łódzki. Piotrkowska 165, Tel. 1955.

Wszelkie instalacje siły i światła elektrycznego, skła-
dy materiałów elektrotechnicznych.

Dom Handlowy **HERMAN L. GRÜNSPAN**, Łódź
Pomorska (Średnia) № 18 (dom własny)

Hurtownia naczyń emaljowanych, aluminiowych,
szkła, porcelany i fajansu.

Obfity asortyment fabryk krajowych i zagranicznych.

Adres dla depesz: Emalja, Łódź.

Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych
„**TEODOR STEIGERT**“ w Łodzi

Telefon 847.

CENTRALA: Łódź, ul. Piotrkowska № 80.

FABRYKA: „ ul. Przędzalniana № 74.

Konto czekowe w P. K. O. 62395.

Sprzedaż szkła, porcelany, fajansu, aluminium
z fabryk krajowych i zagranicznych

B-cia PROWIZOR, Łódź

ul. Północna № 18, (dom własny)

**HURTOWNIA WINNO-KOLONJALNA POLSKICH
KUPCÓW i PRZEMYSŁOWCÓW CHRZEŚCIAN**

w ŁODZI

Sp. Akc.

Łódź, ul. Południowa № 28.

B-cia Ignatowicz

Łódź, Piotrkowska № 96, telefon 8-33.

WINA, Wyroby wódczane, Towary kolonialne,

Delikatesy, OWOCE.

Import Herbaty.

Jedwabie i Manufaktura

w wielkim wyborze poleca

FRYDBERG, KOC i S-ka

Sp. z ogr. odpow.

Łódź, Piotrkowska 90, tel. 8-36.

Uwaga: Ostatnia nowość sezonowa zawsze na składzie.

Fabryka koronek i wstążek

„**Emil Eisert i Schweikert**“

Sp. Akc. w Łodzi

Łódź, ul. Gdańska № 47, tel. 21-93.

Adres telegr. „Emileisert“.

Skład Win

J. STADNICKI

ŁÓDŹ, Andrzejka № 4.

WYTWORNIA WÓDEK i LIKIERÓW
K. KOWALSKI i S-ka

Łódź, Sienkiewicza 50, telef. 19-32.

DOM HANDLOWY
Rudolf Ziegler ŁÓDŹ

Kantor: ul. Wschodnia 32, telef. 2-10.

Składy: ul. Przejazd 92, telef. 11-77.

CHEMIKAŁJA, OLEJE, SMARY, CEMENT i t. p.

Hurt i Detal.

Firma egzystuje od 1849 r.

B-cia Mazur i S-ka

Łódź, Południowa 9, telef. 2-33.

Artykuły Kolonialne

M. BERMAN Łódź, Piotrkowska 53, tel. 12-35
 Egz. 1885 r.

Najwykwitniejszy w Łodzi skład win i delikatesów.

CZEKOLADA, CUKRY, HERBATNIKI, BOMBONIERKI
 w największym wyborze.

USŁUGA SZYBKĄ.

ST. WEIGT i S-ka

Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Łodzi

Senatorska 22. Telefon 287. Adres telegraficzny: WEIGTES — Łódź.

DOSTARCZA: Odlewy żeliwne wszelkiego rodzaju od najmniejszych. formowanych za pomocą maszyn do wielkości 10.000 kg. wagi w sztuce, z własnych modeli lub rysunków. Ruszta do palenisk stałych i ruchomych, piece pokojowe, żelazne, wykładane szamotem. Walce utwardzone, młyńskie koła z zębami daszkowymi, tarcze do śrutowników i t. p. Odlewy i aparaty z żeliwa, odpornego na działanie kwasów, ługów i ognia — dla przemysłu chemicznego. Transmisje w stanie gotowym i surowym z własnych modeli, koła pasowe, formowane na maszynach, koła zębate, koła linowe i inne. Kompletne urządzenia odlewni żeliwa, kopułaki, maszyny formierskie, gniotowniki, trzepaki, (dezyntegratory), maszyny do okrągłych rdzeni, szlifierki, bębny do czyszczenia odlewów itp. Odważniki cechowane i surowe do 50 kg.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Biuro Inżynierskie, Inż. Józef Zybert, Jan Dąbrowski i S-ka
 w Warszawie, ul. Złota № 27, telefon 390.

Dom Handlowy i Techniczny „PILOT” we Lwowie, Batorego № 4.

Dom Handlowy i Techniczny „PILOT” w Katowicach, Wojewódzka 50.

Biuro własne w Poznaniu, Stroma № 2a.

Antoni Makówka
 Fabryka wódek i likierów

ŁÓDŹ,

Andrzeja № 7, tel. 21-95.

Skład i Fabryka Sukna
RESTEL i KRÓLEWSKI

W ŁODZI.

Towarzystwo Akcyjne
Société Fermière de la Czenstochovienne

Kapitał zakładowy 10 milionów franków.

Przędzalnia, Tkalnia i Farbiarnia bawełny oraz Wykończalnia,
 Przędzalnia i Tkalnia Juty w Częstochowie.

Zarząd: 38, Rue Des Longues-Haies Roubaix (Francja).

Adres telegraficzny: FERMIER-ROUBAIX.

Oddział w Łodzi, Telefon 321, ul. Piotrkowska 152.

Adres telegraficzny: FERMIER-ŁÓDŹ.

Fabryka wyrobów wełnianych

JÓZEF MAZEL SPÓŁKA AKCYJNA.

Łódź, Kopernika 56.

Fabryka Przetworów Chemicznych

Zygmunt Manasse S-cy i S-ka

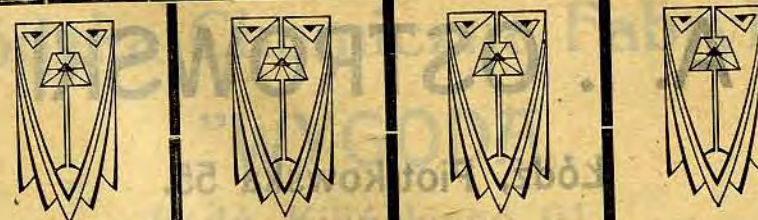
Sp. z ogr. odp.

Łódź, ul. Wólczańska № 198/200.

BANK
ROLNICZY S.A.

we LWOWIE.

Dom Manufakturowo-Konfekcyjny

L. TRAJSTMAN

POLECA: Wełny, Jedwabie, Bawełny, Gotowe Palta
i Kostjumy oraz Suknie Damskie.

Łódź, Piotrkowska № 81. Tel. 666,

W. Sandowski i T. Tepler

ŁÓDŹ, Wschodnia 74.

Wyrób towarów włókienniczych

Akcyjne Towarzystwo Przemysłowe

„Markus Kohn”

w Łodzi, Łąkowa № 5.

A. I. OSTROWSKI

Łódź, Piotrkowska 55.

M. Rlichstein i B-cia Matz

Łódź, Przejazd 36.

Karolewska Manufaktura

Karol Kröning i S-ka

Sp. Akc.

Łódź, ul. 6-go Sierpnia №5

Łódzka Chemiczna Fabryka

„WYGODA,,

Łódź, Kilińskiego 91.

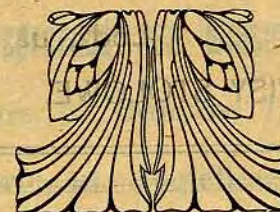
ZIEMSKI BANK KREDYTOWY

Towarzystwo Akcyjne
we LWOWIE.

POLSKI BANK PRZEMYSŁOWY

L W Ó W
3 M a j a 9.

Karol Austan

Łódź, Piotrkowska 113

Fabryka Wyrobów Włókienniczych

Braci Przybyszewicz i M. Kreppel

Ł Ó D Ź

Skład fabryczny: Piotrkowska 39, tel. 13-14.

Fabryka: Pańska 52, tel. 21-33.

Główny Skład Wyrobów Ceramicznych

„ĆMIELÓW”

Łódź, ul. Piotrkowska 31.

Specjalność: SERWISY STOŁOWE.

Przemysł Włniany

Bracia Eiger i S-ka

Z G I E R Z

Kantor i skład fabryczny: Łódź, ul. Piotrkowska 15, telef. 18-70.

Fabryka: Zgierz, ul. Piłsudskiego 45, ul. Średnia 68.

Najtańsze Źródło Zakupu Cukru

Biuro Sprzedaży

Związku Małopolskich Cukrowni

Sp. z ogr. odp.

we Lwowie, ul. Kopernika 9

II piętro.

Adres telegr. „Cukrobiur”. ☎ ☎ ☎ Telefon 17-40.

Dostarcza wagonowo cukier krystaliczny,
kostkowy, w głowach i mialki (puder).

Detaliczna sprzedaż we własnych sklepach:

we Lwowie, ul. Boimów 1,

w Krakowie, ul. Jagiellońska 14,

w Tarnopolu, ul. Gołuchowskiego L. 1.

Towarzystwo Akcyjne
Wyrobow Półwełnianych

R. Kindlera
Oddział we Lwowie

Sykstuska 19.

Powszechny
Bank Związkowy w Polsce

Sp. Akc.

LWÓW,
pl. Smolki 5.

GAZOLINA

Spółka Akcyjna

we Lwowie ul. Leona Sapiehy 3.

PRODUKUJE: Gaz ziemny, gazolinę, ropę oraz
inne przetwory naftowe.

ZAKŁADY: w Boryslawiu, Daszawie i Orowie.

REPREZENTACJE: w Warszawie, ul. Szpitalna 5.
w Gdańsku, Stadtgraben 5.

BANK KREDYTOWY
w Warszawie

Oddział we Lwowie

Kopernika 21.

Akcyjny Bank Związkowy

Sp. Akc. we Lwowie.

Centrala we Lwowie: ul. Akademicka L. 4.

Telef. 1-61, 7-53, 10-80.

Oddziały Miejskie we Lwowie: ul. Jagiellońska L. 12.

Telef. 12-50, 16-50.

Oddziały:

w Warszawie, Krak. Przedmieście 4,

Krośnie,

Zakopanem,

Krakowie, ul. Basztowa 25.

Oddział „Stradom“ w Krakowie, ul. Dietlowska 62,
w Tarnopolu,

Sniatynie,

Przemysłu.

BANK DEWIZOWY

załatwia wszelkie transakcje bankowe, otwiera rachunki w walutach zagranicznych, udziela kredytów w walutach zagranicznych, przyjmuje zapisy na akcje Banku Polskiego, oraz pożyczkę kolejową.

Katuckie i Stebnickie Sole Potasowe i Kaint

Bezpośrednie miejsca zakupu:

Lwów:

Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych
Biuro sprzedaży pl, Smolki 5.

Warszawa:

Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych
Przedstawicielstwo ul. Widok 3.

Poznań:

Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych
Przedstawicielstwo pl. Wolności 17
przy „Centrali Rolników“.

Terminowa dostawa zapewniona.—Przebieg najdogodniejszy.—
Analizy kontrolne wykonane w stacjach doświadczalnych.

Karpalit S.A.

Lwów, ul. Zielona 20.

KARTY DO GRY

Tutki cygaretowe i bibułki „**Nil Speciale**”

Litografia artystyczna

KOPERTY i papiery listowe mapki i kasetki
luksusowe.

Bank Unji w Polsce S. A.

we Lwowie, ul. Hetmańska 12.

Tel. I, 234 i 694.

Oddział Bankowy przyjmuje wkłady tak w walucie polskiej jak i w walutach zagranicznych i zwraca je w walucie oryginalnej.

Udziela kredytów bankowych wykonywa jaknajstawniej wszelkie zlecenia giełdowe i przekazowe i t. d. Oddział drzewny przeprowadza wszelkie transakcje wchodzące w zakres eksploatacji, przemysłu i handlu drzewnego.

Biuro Elektrotechniczne

„Elektryczność”

Józef Nagórski i S-ka Lwów, 3 Maja 15.
Telefon 8-78.

Zastępstwa na Wschodnią Małopolskę:

„ZEM” Zakłady Elektro-Mechaniczne w Cieszynie.

Dr. Paul Meyer w Berlinie.

„Ericsson” w Sztokholmie i Wiedniu.

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie

Oddział we Lwowie: Pl. Miarjacki 8.

Centrala w Warszawie: ul. Traugutta 8.

Oddziały zagraniczne: Antwerpja, 13 Rue Quelin, Bruksela, rue du Marche aux Poulets, Gdańsk, Reithahn 18, Londyn, 31 & 33 Bishopsgate, E. C., Paryż, 36 rue de Chateaudun, Rotterdam 46 Coolsingel.

11 oddziałów w kraju
załatwia wszelkie czynności bankowe.

„Kontakt” — M. Magassy i S-ka

Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne.

Centrala: Lwów, Sykstuska 14.

Adres telegr. „KONTAKT” - Lwów.

Telefon 5-80.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 149-457.

Filje: Warszawa, Kraków, Łódź.

FIRMA CHRZEŚCJAŃSKA

Lwowska

Fabryka wyrobów

Koszykarskich

Poleca hurtownie i częściowo

MEBLE werandowe, salonowe, ogrodowe, kanapy
fotele, bujaki, stoły, łóżeczka, kosze na kwiaty.

KASETY rafjowe i tacki.

WALIZY kosze podróżne

LEŻAKI hamaki

Rzeźby Zakopiańskie

oraz Główny skład

KILIMÓW Gliniańskich

Bracia HEGEDÜSS

we Lwowie Centrala: Kopernika 23.

Filje własne: Kętrzyńskiego 11. Halicka 5.

Kraków: ul. Krzyża 5—i Rudnik n/Sanem

Handel towarów korzennych i delikatesów

J. Hegedüss

Lwów, ul. Kętrzyńskiego № 17.

Reprezentacja firm krajowych
i zagranicznych

Towarzystwo Handlowo-Ajenturowe

S. A.

dawn. HERMAN MEYER

Oddz. we Lwowie, Pańska 11. Telef. 465,

Prowadzi w swoim zakresie następujące artykuły:

Maszyny i narzędzia wszelkiego rodzaju, z uwzględnieniem potrzeb przemysłu naftowego.
Żelazo, blachę, rury, wyroby z żelaza, odlewy, nity, śruby, drut żelazny, gwoździe, narzędzia rzemieślnicze i gospodarskie.

Materiały dla kolejnictwa, jako koła osie, szyny, łączniki. Metale, jak ołów, miedź, mosiądz i wyroby z tychże, jak rury, blachy, druty, wyroby metalowe srebrne (naczynia).

Soda kaustyczna, krystaliczna, amonjakalna, cement, wapno, węgiel z kopalń górnośląskich, krakowskich i dąbrowieckich. Naczynia emaljowane.
Szkło i naczynia szklane.

Worki i tkaniny jutowe, szpagat i sznury.
Materiały tekstylne i manufakturowe łódzkich fabryk.
Meble i przybory biurowe, maszyny do pisania, liczenia i kopjowania.

Ajencja Międzynarodowego Towarzystwa Wagonów Sypialnych.

Składy znajdują się przy ul. Pańskiej 11, i ul. Rapielnej 3.

Hurtownia Maszyn

Narzędzi Technicznych i Rolniczych

SPÓŁKA AKCYJNA.

LWÓW, 3 Maja 16.

Łódzki Bank Depozytowy

Spółka Akcyjna.

Oddział we Lwowie, ul. Kościuszki 8.

Centrala w Łodzi, Oddział w Warszawie.

Przyjmuje wkładki zwaloryzowane, udziela kredytów zwaloryzowanych, załatwia zlecenia giełdowe i dewizowe i wykonuje wszelkie czynności w zakres transakcji bankowych wchodzące.

Maszyny do obróbki metalu, Maszyny do obróbki drzewa. Wszelkie narzędzia rękoźmielnicze, Stal, Metale, Meble żelazne, Naczynia kuchenne, Wagi jakoteż inne towary żelazne.

poleca w wielkim wyborze ze składu

A. M. Kierski

S-ka z ogr. odp.

L w ó w, ul. Kopernika № 4.

Bank Dyskontowy

T. A. we Lwowie.

Zakład główny we Lwowie, ul. Legjonów 1. 3.

Oddział w Krakowie, ul. św. Anny 1. 3.

Bank Dewizowy.

Przeprowadza wszelkie tranzakcje w zakres bankowości wchodzące na jak najdogodniejszych warunkach.

Najstarsza Księgarnia we LWOWIE

Gubrynowicz i Syn rok założenia 1868

Dla P. T. słuchaczy Uniwersytetu, Politechniki i wyższych zakładów naukowych, polecamy wydawnictwa i podręczniki szkolne ze wszystkich dziedzin wiedzy, tak w polskim jak i obcych językach.—Przyjmujemy zamówienia i sprowadzamy książki, gdziekolwiekbydy ogłaszane i wydawane, tak z kraju jak i z zagranicy.—Prenumerata czasopism naukowych i zawodowych tak polskich jak i zagranicznych.

Z wydawnictw własnych i na składzie będących polecamy:

Beck A. Dr. Prof.: Podręczniki fizjologii tom I i II komplet około zł.	30.—
Bojarski Wł. Prof.: Wiadomości z nauki o wychowaniu . . .	2.—
Doss: Myśli i rady dla młodzieży . . .	2.—
Dzieduszycki W. Dr. Prof.: Historia malarstwa na północy I w Hiszpanji do końca XVII w. . .	3.—
Estreicher K. Dr. Prof. Wincenty Pol—biografia . . .	3.—
Gubrynowicz Br. Dr. Prof.: Kazimierz Brodziński—życie i dzieła . . .	10.—
Hoffmann M. Dr.: Zarys estetyki dla użytku szkolnego . . .	2.—
Karpiński A. Prof.: Wiadomości o powstawaniu gleby . . .	—
Królikowski St. Prof.: Higiena weterynaryjna . . .	10.—
Lityński M. Prof.: Rys dziejów sztuki starożytnej . . .	2.50
Lipschutz Krzemicki Dr.: Atlas bakteriologiczny chorób wenerycz- nych—opr. . .	15.—
Łomnicki A. Dr. Prof.: Trygonometria . . .	4.20
Miczyński K. Dr. Prof.: Szczegółowa uprawa roślin . . .	10.—
Miczyński K. Dr. Prof.: Uprawa roli i roślin . . .	6.—
Orzechowski Ściborski: Nauka rachunkowości państwowej . . .	8.—
Sikorski W.: Gimnastyka (System Linga w zarysie) . . .	4.—
Starzyński St. Dr. Prof.: Konstytucja 3 Maja na tle współczesnego ustroju innych państw . . .	3.—
Stieber K. L. Inż.: Urządzenie gospodarstwa leśnego . . .	4.—
Syniewski W. Prof.: Mikrobiologia fermentacyjna . . .	6.—
Szarota J. Prof.: Współczesna poezja francuska 1880—1914 . . .	8.—
Szymonowicz Wł. Dr. Prof.: Histologia i anatomja mikroskopowa wyd. II w druku—opr. . .	6.—
Thullie M. Dr. Prof.: Mosty żelbetowe, tekst i atlas a/b . . .	10.—
Thullie M. Dr. Prof.: Podręcznik teorii mostów dla inżynierów i słuch. Polit. cz. I tom I—tekst i atlas a/b . . .	4.—
Thulle M. Dr. Prof.: Przyczółki i filary kamienne . . .	8.—
Zubrzycki Jan Dr. Prof.: Murarz polski . . .	8.—

Rok założenia 1895.

Piotr Mikolasch i S-ka L w ó w, Pasaż Mikolascha.

Hurtowy skład apteczny,
skład artykułów perfume-
ryjnych i kosmetycznych,
wytwórnia i skład farb, la-
kierów i kitu, wytwór włas-
ny: „Metalina“, farba do że-
laza, chroniąca od rdzy (do
malowania mostów i wszel-
kich konstrukcji żelaznych),
skład artykułów technicz-
nych, gospodarczych i do-
mowych.

Główne zastępstwa firm na Polskę:

1. Spółka z o. o. Zakłady Chemiczne
„LAOKOON“
2. „ANGLIOLYMPHE“

Dr. Rous w Paryżu.

Adres dla telegr. „Drogerja“ Lwów. Telefon Nr. 489.

„POLSKA FORESTA” S. A.
LWÓW, KOPERNIKA 21.

Tartaki parowe, sprzedaż materiałów tartych sosnowych, dębowych etc.

Kupuje drzewostany lub
przeprowadza eksploatację.

Sp. Akc. KOCKS i S-ka
Katowice.

FILJA we LWOWIE, pl. Kapitulny 7.

Reinhold i Münzer
Przemysł Drzewny
Lwów, Sykstuska 46.

Polskie fabryki maszyn i wagonów
L. ZIELENIEWSKI

w Krakowie, Lwowie i Sanoku Sp. Akc.

Fabryka Lwowska Marcina 11.

Biuro Spedycyjne
Nakel i Chameides

Lwów, ul. Sykstuska 19.

Naczelny Urzędniczy Zespół Aprowizacyjny
N. U. Z. A.

Spółdzielnia Urzędnicza i pracującej inteligencji
Centrala we Lwowie ul. Jagiellońska 7.

TELEFONY: 16-94 i 23.

10 Składowic we Lwowie i Oddziały:

w Bolechowie, Drohobycz, Kałuszu, Kołomyji, Stanisławowie, Tarnopolu, Złoczewie, Kowlu, Krzemieńcu i Łucku

Zaopatruje członków we wszystkie artykuły spożywcze i kolonialne, opał, obuwie, galanterję, konfekcję i materiały włókniste—po cenach konkurencyjnych, na warunkach najdogodniejszych.

Towarzystwo Akcyjne
Sukiennej Manufaktury

Leonhardt Woelker i Girbardt
w Łodzi.

ODDZIAŁY:

Warszawa, Poznań, Gdańsk, Kraków

Reprezentant na Wschodnią Małopolskę

JÓZEF GANC

LWÓW,
Kościuszki 4.

Towarzystwo OLEUM w Warszawie

Warszawa, ul. Jasna 1.

Dyrekcja 293-97	Telefony:
Biuro sprzedaży 150-85	Wydz. oddz. miejsk. 109-01
Wydział składowy 141-56	Buchalterja 258-15
Wydział statystyczny (dodatek)	Ögólny 186-58
	Skład 85-44

Lwów, ul. Batorego 26, telef. 362, 364, 915.

Organizacja Krajowej sprzedaży Koncernu Naftowego „PREMIER”.
Refinerje w Trzebini, w Drohobyczu (DROS) i w Peczeniżynie
Nafta, benzyna, oleje maszynowe, olej gazowy, automobilowy, lotniczy, pa-
rafina, świece, asfalt, koks, smary do wozów, smar TOVOTTE'A i t. p.
Stale na składach.

Oddziały i Składy: Baranowicze, Białystok, Budslaw, Bielsko, Brody, Bory-
slaw, Częstowa, Dąbrowica, Dubno, Drohobycz, Głębokie, Grudziądz, Jędrze-
jów, Kalisz, Kielce, Kołomyja, Kowel, Krzemieniec, Kraków, Lida, Lublin,
Łowicz, Łódź, Łuck, Mołodoczno, Noworadomsk, Nowogródek, Nowy Targ,
Ostróg, Peczeniżyn, Przemyśl, Poznań, Pińsk, Piotrków, Radom, Rawa Ru-
ska, Równo, Sosnowiec, Siedlce, Stryj, Słonim, Stalbe, Tomaszów, Wilno,
Wilejka, Warszawa, Zakopane, Zamość, Zdobunowo, Ziabki, Żyrardów.

Hotel GEORGE'A we Lwowie

Restauracja I-go rzędu

CODZIENNIE KONCERT WIECZOREM

S. Bozowski.

Alfons Mensik

Handel Żelaza. LWÓW, Wałowa 11

poleca w największym wyborze wszelkie: Naczynia Kuchenne
i Przybory Domowe. Narzędzia dla Wszelkich Gałęzi Ręko-
dzieła Przemysłu i Gospodarstwa. Okucia Budowlane, Meblo-
we i do Szorów z Pierwszorzędnych Fabryk.

Polski Bank Handlowy

Oddział we Lwowie

Halicka 19.

Oryginalne Dywany Perskie

we wszystkich gatunkach i wymiarach

poleca

JENERALNE ZASTĘSTWO

„The Oriental-Carpet Manufacturers Ltd“ Constantynopol

J. Toczyski, F. Pelczarski i S-ka

we Lwowie, pl. Bernardyński L. 17.

Bank Ludowy w Warszawie

- S. A.

Oddział we Lwowie.

Galicyjska Spółka Drzewna

Sp. z ogr. por.
we Lwowie.

ZIMAND i THORN
PRZEMYSŁ DRZEWNY

LWÓW.

ul. 3 Maja L. 5.

Adres telegraficzny: Spółdrzew Lwów* Telefon 723.

TARTAKI WŁASNE: Krupiec—pow. Cieszanów; Witków nowy—pow. Radzichów; Ożydów—pow. Złoczów; Sianki—pow. Turka; i w innych miejscowościach. Dosłarcza wszelkiego rodzaju materiałów eksportowych i budowlanych w dębinie, sośnie, jodle i świerku, oraz podkładów kolejowych i kopalniak.

Nowości z działu fotografii i kinematografii

Specjalność:

Luksusowe albumy z jedwabiu, atlasu, skóry, batinu i płótna.

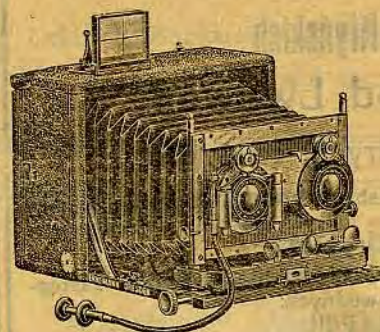
Żądać ofert:

„KINOFOT”

dawniej

„SNAPSHOT”

Lwów, Trzeciego Maja 11a.

Inż. Witold Jakimowski

RZĄD. UPOWAŻNIONY INŻYNIER
CYW. GEOMETRA I BUDOWNICZY

Lwów, ul. Sykstuska 27, telef. 642

wykonuje wszelkie budowy lądowe, jak budynki mieszkalne, fabryczne i t. d., budowle komunikacyjne, jak koleje, drogi i mosty, budowle wodne, zakłady wyzyskania sił wodnych, wodociągi, kanalizację, meljoracje rolne, budowle żel.-betonowe. Projekta, przedmiary, kosztorysy, dla wszystkich powyższych robót. — Wszelkie roboty geodezyjne, pomiarowe, parcelacje i komasacje gruntów. — Porady techniczne, zastępstwo stron wobec władz, oceny realn. i znawstwo techn.

Krajowy Zakład dla przemysłu fabrycznego

„Rolindustrija“ Spółka Akcyjna

Fabryka Maszyn Młyńskich

Lewandówka pod Lwowem

Biuro: Lwów, ul. Frędry 9, telef. 653

urządza młyny handlowe i gospodarcze fabryki krup, łuszczenie, silosy, śpichrze zbożowe—wyłączne zastępstwo fabryki maszyn młyńskich:

Bracia Seck w Dreźnie

dostarcza turbiny wodne i buduje Zakłady o sile wodnej—wyłączne zastępstwo fabryki turbin wodnych:

J. M. Volth w St. Pölten

dostarcza lokomobile parowe—wyłączne zastępstwo fabryki lokomobil parowych:

R. Wolf w Magdenburgu

wyłączna sprzedaż kamieni młyńskich fabryki: J. TRAPP w Pilźnie.

SPECJALNY MAGAZYN

Linoleum, Cerat i Artykułów Gumowych

Leopolda Haasa

LWÓW, Legionów 3: ☎ ☎ ☎ Telefon № 16-45.

Bank Zjednoczonych Ziem Polskich

Oddział: Lwów, ul. Hetmańska L. 10.

Bank Dewizowy Centrala:
Warszawa, pl. Napoleona 7.

załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące, przyjmuje wkładki na rachunki bieżące w markach polskich i wszelkich walutach zagranicznych, oprocentowując takowe korzystnie wedle umowy, udziela kredytu na dogodnych warunkach w markach polskich i walutach zagranicznych na podkładzie papierów wartościowych i t. p.

Oddziały Banku we wszystkich ważniejszych miastach w Polsce.
Korespondenci we wszystkich miejscowościach świata.

„MIKULICZYN“

Zakłady dla Przemysłu Drzewnego

Sp. Akc.

Lwów, Akademicka № 3.

BANK ZIEMI POLSKIEJ

CENTRALA W LUBLINIE

Oddziały: Baranowicze, Brześć, Chełm, Dubno, Kazimierza Wielka, Kołomyja, Kowel, Krasnystaw, Krzemieniec, Lwów, Łuck, Opoczno, Pińczów, Puławy, Równe, Siedlce, Szydłowiec, Włodzimierz Woł, Zamość.

Agentury: Busk, Działoszyce, Izbica, Korzec, Ostróg.

Reprezentacja Banku Handlowego w Warszawie

otwiera oprocentowane rachunki w złotych, równych frankowi złotemu i udziela kredytów w złotych.

Na zasadzie zezwolenia Ministerstwa Skarbu przyjmuje na oprocentowanie wkłady w walutach zagranicznych i udziela w granicach tychże wkładów kredytów w walutach zagranicznych.

Przekazy Krajowe, Zagraniczne, Zlecenia Giełdowe, Wszelkie Transakcje Bankowe.

Rok założ. 1910

Telefon 179

Dom Handlowy i Techniczny

„PILOT“

Spół. z ogr. por.

we Lwowie, ul. Batorego 4

Oddz. w Podwołoczyskach

poleca:

Maszyny, Narzędzia i Materiały dla każdej gałęzi przemysłu i rękodziela.

Oferty, kosztorysy na żądanie.

„O Z O N“

HURTOWNIA MATERJAŁÓW APTEKARSKICH

Sp. z ogr. por.

we LWOWIE, ul. Kołłątaja № 8, tel. 728.

Syndykat Zbożowy

Spółka z ogr. odpow.

we Lwowie, ul. Kościuszki 11.

KUPUJE

wprost od producentów wagonowo wszelkie gatunki zbóż
płacąc najwyższe ceny giełdowe,

DOSTARCZA

kooperatywom i zakładom przemysłowym wszelkich produktów z przemiału zboża pochodzących, po najprzystępniejszych cenach,

POŚREDNICZY

przy kupnie i sprzedaży nasion wszelkiego rodzaju dla swych członków,

UDZIELA

producentom zaliczek zwaloryzowanych na zboże dostarczyć się mające.

„STUPOSIANY“

POLSKA SPÓŁKA DRZEWNA z o. o.

LWÓW, pl. Smolki 5.

Zarząd ruchu Sokoliki koło Turki n/Str.

LEON PROPST

LWÓW, pl. Marjacki 3.

Poleca swój bogato zaopatrzonej magazyn wyrobów
z papieru, skóry, brązu oraz galanterję.
Wydawnictwo pocztówek i Salon obrazów.

Księgarnia Naukowa

Polskie T-wo Pedagogiczne — Lwów, M. Arct — Warszawa

S-ka z ogr. odp. we LWOWIE.

LWÓW — Hotel George'a, DROHOBYCZ — ul. Mickiewicza,
RÓWNE — ul. 3-go Maja.

posiada na składzie wszystkie nowości wydawnicze polskie i obce
ponadto prowadzi SPECJALNY DZIAŁ NAUKOWY.

Książki dla dzieci i młodzieży w wielkim wyborze.

Z WŁASNYCH NAKŁADÓW POLECA:

Inż. K. SKIBIŃSKI—łączenie tras, dróg, kolei żelaznych, kanałów splawnych,
regulowanych rzek etc. Cz. I opisowa } 5.00 jedn. zas.
Cz. II tabele

Inż. K. SKIBIŃSKI—Mury oporowe, podporowe, przyczółki
mostowe 2.00 jedn. zas.

Inż. K. SKIBIŃSKI—Równowaga sypkich materiałów 1.50 jedn. zas.

HÖFLER ZAWIRSKI—Psychologia ilustr. 3.00 jedn. zas.

Dr. SILNICKI—Historja Polski po r. 1919 z 9-u mapami
na 3 kanach 1.00 jedn. zas.

ZLECENIE Z PROWINCJI ODWROTNE.

„KONSERWA”

Zakłady Przemysłowe dla przerobu owoców i warzyw, S-ka z ogr. odpow.
we Lwowie, ulica Kopernika 4.

Polecamy hurtownie wyroby naszej fabryki jak to: konserwy
owocowe i warzywne, konfitury, soki, i wysmienite wina owo-
cowe, sporządzone na wzór francuskich win gronowych, po
cenach ściśle fabrycznych.

Sp. Akc. „NAFTA”

Lwów, 3 Maja 2.

Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu

„POLON”

Oddział we Lwowie, ul. 3-go Maja L. 2.

HURTOWNIA TOWARÓW WŁÓKIENNICZYCH

Wyłączna sprzedaż wyrobów Tow. Akc.
Schlösserowskiej przędzalni bawełny i tkalni
w Ozorkowie.

Poleca po cenach fabrycznych towary bielizniane białe i ko-
lorowe jak również towary innych pierwszorzędnych fabryk
Łódzkich.

„GEBROS” SPÓŁKA DRZEWNA

z ogr. odp.

Lwów, ul. Słowackiego 3.

**10.000 ZŁ.P.
NACRODY.
OWA DAME**

LUB PANA, MOGĄCYCH NAM
WSKAZAĆ CHEM. PRALNIE PAROWA
KTÓRABY LEPIEJ I SUMIENNIEJ
PRAŁA CHEM. CZYSZIŁA
I ART. FARBOWAŁA NIŻ

"STELLA"
LWOW

SW. MARCINA. 15.

WYNAGRODZIMY!

A. PASTUSZKO

dawniej M. PASCHALSKI

Skład Win, Towarów Kolonialnych i Delikatesów
w RADOMIU, Warszawska 3.

*Restauracja
Hotelu Francuskiego
w Radomiu.*

Spółka z ogr. odpow.

„CHROM“

w Radomiu

Młodzianów 1-3

Telefon 129 i 219

Poleca

Skóry ^{cielęce}chromowe (Box-caef)

Kolorowe

Skóry podeszwowe

SPECJALNOŚĆ

SPECJALNOŚĆ

Skóry Kolorowe.

Bank Dyskontowy Warszawski

Oddział we LWOWIE, ul. 3 Maja 14.

№ telefonu: 289 i 461.

Bank dewizowy

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące oraz przyjmuje zgłoszenia na subskrypcję akcji Polskiego Banku i na pożyczkę kolejową.

„SPOŁEM” Związkowe Towarzystwo Handlowe
S-ka z ogr. odp.
LWÓW, ul. 3 Maja 19. Telef. № 548
adres telegr.: „SPOŁEM” — Lwów

Prowadzi na własny rachunek handel ziemiopłodów i jaj.

Posiada wyłączne zastępstwo na wschodnią Małopolskę i Wołyń. Fabryki Porcelany i Wyrobów Ceramicznych w Ćmielowie i Chodzieży.

„SKŁADNICA” Hurtownia naczyń kuchennych i narzędzi gospodar.
LWÓW, ul. 3 Maja 5 (w podwórzu).

Prowadzi naczynia emaljowane, porcelanowe, aluminiowe, żelaziane, blaszane i inne narzędzia gospodarskie. —

Najtańsze i największe źródło zakupu pierwszorzędných artykułów.

Wschodnio Małopolska Spółka Drzewna

Sp. z ogr. odp.

we Lwowie.

Ogólnie uznana

Mechaniczna Tkalnia

„LEN”

Spółka z ogr. por. we Lwowie.

dawniej Zamarstynowska 29.

została przeniesioną do własnych nowowypbudowanych budynków fabrycznych

przy ul. Tkackiej № 29.

Wyrabia: płótna lniane, konopne, bawełniane, ręczniki, obrusy i cajtgi, oraz zamienia takowe na surowce konopne i lniane.

Kupujemy surowce konopne i lniane płacimy najwyższe ceny.

Restauracja Hotel Imperial

Lwów, ul. 3 Maja tel. 945.

Zakłady Garbarskie i Fabryka Pasów

F. WICKENHAGEN Sp. Akc.

RADOM

Stare-Miasto 4-5

Telefon. № 133.

Adres telegraficzny „Wickenhagen” — Radom

Skóry podeszwowe i chromowe

Pasy transmisyjne

Juchty białe.

Magazyn Bławatny i Skład Sukna i Kortów

Juljan Miecznikowski

Radom, Lubelska 13. Telef. 125.

Poleca:

Sukna, Korty, Kangarny na kostjummy damskie i męskie
Krepy i Gabardiny na sutanny dla księży
Płótna, Madapalany, Nansuki, Schirtingi na bieliznę damską
i męską
Firanki białe i kolorowe
Eponge, Markizety, Batysty, Satyny
Adamaszki podszezwkowe
Bostony, Szewioty, Meltony i inne

Skład stale zaopatrzony w nowości sezonowe
we wszystkich działach.

Browar Parowy-Słodownia

„NEKTAR”

Radom, telef. 113

poleca

piwo jasne, ciemne i eksportowe

oraz

słód wyborowego gatunku.

Skład Akcyjnego Towarzystwa dla Fabrykacji Papieru w Neusiedl

Lwów, ul. Pańska 10. Telefon 1895.

Adres telegraf.: Neusiedl, Lwów, Pańska 10.

Bogato zaopatrzona składnica we wszelkie papiery dla drukarń, zakładów wydawniczych, zakładów przeróbki papieru i handlu papierem. Szczególnie doskonała dostawa wszelkich papierów na zamów. w najkrótszych terminach.

Specjalność: papiery księgowe, dokumentowe, bezdrzewne, maszynowe, rysunkowe, bibuły do atramentu.

RIUNIONE ADRIATICA di SICURTA

w Tryjeście

Reprezentacja dla Małopolski i Śląska Cieszyńskiego
we Lwowie, ul. 3-go Maja 12. Telefon 775

przyjmuje pod najkorzystniejszymi warunkami ubezpieczenia na życie, od ognia, od kradzieży z włamaniem i ubezpieczenia transportów lądem i morzem, na rachunek zaś

Tow. ubezp. „MERIDIONALE“

w Tryjeście

ubezpieczenia ziemiopłodów od szkód wyrządzonych gradobiciem.

Międzynarodowe akc. Tow. ubezp. od wypadków w Wiedniu

przyjmuje ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, oraz ubezpieczenia na wypadek odpowiedzialności ustawowej

Reprezentacja dla Małopolski i Śląska Cieszyńskiego
Lwów, ul. 3-go Maja 12.

„ELIBOR“

Spółka Akcyjna Handlowo - Przemysłowa

„Ł. J. Borkowski“

Oddział w Radomiu, ul. J. Piłsudskiego 1. Tel. 30.
**ŻELAZO, BLACHA, STAL, WĘGIEL, ARTYKUŁY
TECHNICZNE I BUDOWLANE.**

PRZY ODDZIALE ZNAJDUJĄ SIĘ:

Warsztaty mechaniczne dla montażu i naprawy samochodów i traktorów rolniczych, ul. Lubelska № 122. Reprezentacja samochodów „FORD“ i „BUICK“, ciągówek (traktorów) rolniczych „FERDSON“.

SKLEP PRZY ULICY ULICY LUBELSKIEJ № 31 dla sprzedaży detalicznej artykułów żelaznych i technicznych.

Bank Handlowy

w Łodzi.

Oddział w Radomiu.

Stanisław Schwartz

Radom, Lubelska 32

poleca: Meble, Lustra, Marmury, Ceraty, Pokrycia meblowe,
Dywany, Chodniki, Listwy na ramy, Przybory podróżne

Firma chrześcijańska egzystuje od 1897 roku

Singer Sewing Machine

Company

RADOM, Lubelska 28

Zakłady Drukarsko-Litograficzne

S. Nowakowski

dawniej „J. Grodzicki i S-ka

RADOM, Lubelska 49, telefon 62

Djececzjalny Sklep Akcyjny Sp. Akc.

w Radomiu, Warszawska 16

Rachunek Bieżący w Banku Związku Spółek Zarobkowych
Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędności w Warszawie № 101045

Posiada zawsze na Składzie:

Artykuły kościelnej i gospodarczej potrzeby, Materje na ubrania i bieliznę,
Przybory do szycia i haftu, mydła do prania i toaletowe i t. p.

Ceny konkurencyjne!

Ceny konkurencyjne!

Odlewnia żelaza, emaljerna i warsztaty mechaniczne

„GLINICE”

w Radomiu, Średnia № 7.

Adres dla depesz: „GLINICE RADOM”. ☎ Telefon № 42.

POLECA:

Naczynia kuchenne żelazne emaljowane i surowe,
przybory sanitarne emaljowane, odważniki cechowa-
ne, płyty i ruszta kuchenne, drzwiczki do pieców,
buksy i wszelkie inne odlewy.

Garbarnia

„Ogniwo”

w Radomiu.

Przetwornia Chemiczna Drzewa

SP. AKC.

w Radomiu

zawiadamia o uruchomieniu nowego działu fabrykacji
wyrabiającego P O K O S T czystolniany, szybko-
schnący w gatunku przedwojennym.

Adres dla depesz: „Przetwornia-Radom“

Nr telefonu 16.

Radomska Fabryka Cykorji „J A W A“

poleca swoje znane z dobroci wyroby cykoryjne

„MOKKA“ i „JAWA“

Przedstawicielstwa w większych miastach Państwa

Adres telegraficzny „CYKORJA-RADOM“

Telefon Nr 165.

Młyn Automatyczny WŁ. TYLIŃSKI w Radomiu.

Bank dla Handlu i Przemysłu

w Warszawie

Oddział w Radomiu.

Fabryka gilz papierosowych M. PASCHALSKI Radom.

RADOMSKA FABRYKA CHEMICZNA

SP. AKC.

ul. Młodzianowska № 4 w Radomiu.

Tłocznia blachy

Naczynia emaljowane

Barwniki emaljerskie.

J. S a s k i

Zakłady Przemysłu Spirytusowego
w Radomiu

Gorzelnia

Rektyfikacja

Fabryka wódek

Rozlewnia denaturatu.

J. S a s k i

Browar Parowy
w Radomiu

Sz. Landau

Radom, Lubelska 27

Polski Akcyjny Bank Komercyjny

SP. AKC.

Oddział w Radomiu

Radom „Bazar Polski” Lubelska 55 **Stefan Migallo**

Posiada na składzie: Naczynia kuchenne, Szkło stołowe i porcelany, Maszynki do lodów i mięsa uniwersalne, Maszynki do kawy, Garnki aluminiowe i emaljowane, Kuchenki naftowe „Primus” knotowe i spirytusowe, Wyroby nożownicze, Aparaty Wecka i słoje do konfitur, Butelki izolowane „Termos”, Polewaczki ogrodowe, Szczotki, Garnitury na umywalnie, Lampy, oraz Wielki wybór Wazonów do kwiatów i figur

Radomska Fabryka Druću i Gwoździ **Eljasza Tenenbaum** **Radom**

Adres dla depesz „GWOŹDZIARNIA - RADOM”
Rachunek przekazowy Nr. 1252 w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej
oddz. w Radomiu.

Telefony: fabr. 15, mieszk. 85

Magazyn Bławatny
i Skład Futer

Wieneczysław Pioro

RADOM, Lubelska 23, tel. 46.

Poleca

wielki wybór
nowości

sezonowych.

Ceny przystępne.

Fabryka Wódek i Likierów
R Gerstein

w Radomiu, Starokrakowska 30.

Bank Zachodni

Oddział
w Radomiu.

Zakłady Przemysłowe

Samuel Adler, Sp. Akc. w Radomiu

Fabryka Garbarska. ☉ ☉ Cegielnia.

**Zakład Fotograficzny
St. Sybilskiego**
dawniej **J. Grodzickiego**

Radom, Lubelska 51

Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych

K. BOLESTA

poleca

Młocarnie, Młocarki, Sieczkarki, Brony, Parniki,
Kultywatory i inne Wyroby Rolnicze

Odlewnia „Rubinstein” w Radomiu

Mechaniczna Fabryka Podstaw pod Maszyny do Szycia

Telefon № 265. — Rachunek żyrowy P. K. K. P. — Konto № 101008 P. K. O.

Adres dla depesz: „ODLEWNIA RUBINSTEIN”

Poleca: Buksa do wozów, Odlewy kuchenne, rolnicze, budowlane.
Podstawy pod maszyny do szycia, Kuźnie polowe, Bor-
maszynki ręczne i Wszelkie odlewy z nadesłanych modeli.

**Fabryka Garbarska
J. O. Piekarski**
w Radomiu, ul. Garbarska № 8

R. BOGACKI

dawniej

R. MICHALSKI

Radom, Lubelska 4.

Magazyn obuwia męskiego damskiego i dzieciennego

S. MAZURKIEWICZA

Radom, ul. Lubelska № 19.

Poleca obuwie gotowe w różnych fasonach z najlep-
szych krajowych i zagranicznych materiałów oraz
przyjmuje wszelkie obstalunki i reperacje po cenach
przystępnych.

A. MAŁECKI

spadkobiercy

w Radomiu, ul. Lubelska 31

telefon 286

poleca w Wielkim wyborze

Towary wyrobu własnego, krajowego i zagranicznego

Broń, Amunicje, Przybory myśliwskie, Platery po cen.

fabr., Naczynia kuchenne, Szkło, Porcelanę, Lampy,

Szczotki, Łóżka metalowe z materacami, Wózki

dziecinne, Podstawy do umywalni, Wanny,

Kotły do bielizny

oraz

Maszynki do mięsa, kawy, lodów i t. p.

Trumny metalowe i wieńce

Magazyn Obuwia

K. Dutkowski

RADOM,

Lubelska №. 36.

Radomska Rolna Spółka Akcyjna

Radom, ul. Zgoda 2.

FILJE: w Opocznie, Końskich, Wierzbik,
i Kozienicach.

Poleca rolnikom: Maszyny rolnicze, nasiona, pasze
treściwe, węgiel, koks, naftę, benzynę, żelazo towary
żelazne i artykuły budowlane.

Fabryka Garbarska

„Rosden”

Radom-Borki.

Fabryka Garbarska

„ZGODA”

w RADOMIU

Sp. z ogr. odpow.

Telefon № 134.

Wyroby skór chromowych: BUKATY, SSAKI, GIEMZY
i BARANY

oraz wyroby skór podeszwianych dębowych i pasów
chromowych transmisyjnych.

RACHUNKI BIEŻĄCE: Bank Handlowy w Warszawie—Oddział w Radomiu;
Bank Zachodni w Warszawie—Oddział w Radomiu;
Bank Przemysłowców Radomskich.

FABRYKA MASZYN **G. KINDT**

w RADOMIU, Stare Miasto 10. ☎ Telefon 103.

Specjalność: TURBINY WODNE, TRANSMISJE, czę-
ści do młynów i MASZYN GARBARSKIE.

Fabryka Garbarska **„VENUS”** Sp. z ogr.
odp.

w Radomiu, Młodzianów 4.

Skrzynka poczt. 16.

Telefon 51.

Poleca bukaty i ssaki czarne i kolorowe.

Radomska Przędzalnia Lnu, Sp. Akc.

w RADOMIU, ul. Nowy Świat 9.

Adres telegr. LEN-RADOM.

Rach. przekazowy P. K. K. P.

Rach. P. K. O. № 100923.

Fabryka Win

L. PINER

RADOM, Lubelska 12

**Zakłady Przemysłowe
Pierwszej Spółki Garbarskiej**

„Nowość”

w Radomiu

Sp. Akc.

Zakłady Mechaniczne

E. Plage i T. Leśkiewicz

w Lublinie.

Lubelska Fabryka Smarów

Teofil Nazarewicz i S-ka

Lublin, ul. Łęczyńska 54.

**poleca po cenach konkurencyjnych znane z do-
broci: smary wozowe i techniczne, oraz oleje ma-
szynowe do wszelkich przeznaczeń.**

**Dom Techniczno-Handlowy
Maruszewski i Pędzich, Inż.**

w Sosnowcu

poleca do dostawy artykuły techniczne i budowlane

**Sosnowiecka Fabryka
odlewów żelaznych i stalowych**

J. Chrzanowski i S-ka

tel. 193. Sosnowiec, Miła № 1. tel. 193.

Wykonywa wszelkiego rodzaju odlewy żelazne
i stalowe, wchodzące w zakres produkcji
Siemens-Martino wskiej.

Własne warsztaty i modelarnia.

**Dom Handlowo-Przemysłowy
L. Martynkowski i L. Nowak**
w Sosnowcu.

**Biuro Techniczne
Juljan Jüngster**

Sosnowiec, ul. Jasna 2, Tel. 80

Artykuły techniczne i budowlane.

Wyroby gumowe i azbestowe.

Szyny kolejowe i wążkotorowe.

Żelazo. Metale.

**Polskie Zrzeszenie
Spirytusowe**

w Warszawie

Hurtownia

Sosnowiec, ul. Sobieskiego № 8

Firma egzystuje od roku 1898.

**Magazyn mebli i różnych pokryć
oraz skład dziecięcych łóżek.**

Własna pracownia tapicerska i wózków dzieciennych

A. B. AJZENBERG

KIELCE, ulica Kolejowa № 41, dom własny.

Adres dla depezy: „AJZENBERG MEBLE, KIELCE“.

Towarzystwo Akcyjne

**Fabryki Nawozów Sztucznych
i innych Przetworów Chemicznych
w KIELCACH.**

Restauracja przy Hotelu „Bristol”

w Kielcach.

Tartak Parowy i Fabryka WYROBÓW Drzewnych

„TOPÓR” w Kielcach

Biuro: ul. Staszica № 2, tel. 129. Fabryka: ul. Młynarska 19, tel. 129c.

WYRABIA: Futryny, drzwi, okna, posadzki dębowe, podłogi oraz meble.

DOSTARCZA: Materiały budowlane drzewne, deski, bale i t. d.

KUPIJE: lasy do eksploatacji.

T-wo

T. Kujawski, M. Milewski, Szwentner i S-ka

Spółka Akcyjna

Reprezentacja S-ki Akc. Austro-Daimler, T-wo Budowy
Motorów, Zakładów Przemysłowych „Chęciny” S-ka Akc.

Centrala w Lublinie, Krak.-Przedm. 62

Składy Foksal 17

Oddziały w Kraśniku i Horochowie

p o l e c a:

Młocarnie sztyftowe i cepowe, ręczne i kieratowe, z wytrząsaczami i bez, na kulowych panewkach.

Młocarnie szerokomłotne do prostej słomy, na kółkach do przewożenia.

Maneże na 24 i 40 obrotów, 2 do 8 konne.

Wialnie i Młynki do czyszczenia zboża o 6 i 11 sitach, różnych wymiarów.

Sieczkarnie tarczowe i bębnowe, ręczne i kieratowe.

Siewniki rzędowe.

Kosiarki, Żniwiarki, Wiązalki, Przyrządy żniwne i wszelkie części do maszyn żniwnych.

Grabiarki konne.

Plugi 1 i 2 skibowe Sucheniego i Ventzkiego.

Kultywatory 5 i 7 sprężynowe Ventzkiego i Cegielskiego.

Brony polne i sprężynowe.

Walce pierścieniowe i gładkie.

Kopaczki do kartofli. Parniki do kartofli.

Wirówki.

Materiały budowlane: wapno, cegłę maszynową z reprezentowanych Zakładów Przemysłowych „Chęciny”, oraz glinę, cement, tekturę smołowcową, smołę i lak asfaltowy, gwoździe, taczki, oliwę do maszyn, smary do wozów.

Materiały opałowe: węgiel górnośląski z kopalń: Laura, Ferdynand, Mysłowice, Hillebrand i Gettessegen i dąbrowieckie, koks odlewniczy, karwiński, górnośląski oraz kowalski, gazowniczy. Drzewo opałowe.

Odbiorcom hurtowym udziela się rabat.

Towarzystwo Bezimienne Kopalń Węgla

„CZELADŹ“

pod Sosnowcem

Węgiel do celów przemysłowych i opału
domowego.

Roczna produkcja około 7.000.000 tonn

Zakłady Przemysłu Włókienniczego

C. G. Schön

S. A.

w Sosnowcu.

A. Oppenheim

w Sosnowcu, ul. 3 Maja № 13.

Polski Bank Przemysłowy

Ekspozytura w Dąbrowie Górniczej.

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie

Oddział w SOSNOWCU.

Polskie Zakłady

SIEMENS

Oddział: SOSNOWIEC, Dęblińska 1.

Stefan Cybulski

LUBLIN, Łęczyńska № 44 (Bronowice).

Telefon № 26.

Poleca wyroby betonowe: kręgi studzienne, płyty tro-tuarowe i t. d. Wyroby szklane: tafle szybowe, bu-telki dla fabryki wódek różnych fasonów i pojemności

Cukrownia i Rafinerja

LUBLIN

Sp. Akc.

HURTOWNIA

Handlujących Towarami Kolonjalnemi

S-ka Akc. w Lublinie.

Adr. teleg. „HURLUB“.

BIURO i SKŁADY Ś-to Duska 10. ☎ ☎ ☎ Telefon 226.

BIURO ZAKUPÓW w GDAŃSKU.

TOWARY KOLONJALNE, MYDŁO, ŚWIECE, ZA-PAŁKI, SÓL wagonowo i na worki w hurcie.

Dostawa dla sklepów, stowarzyszeń spożywczych i kooperatyw.

Lubelski Syndykat Rolniczy

S. A.

INŻYNIEROWIE

M. Bizoń i F. Ziembra

DOM HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY

S-ka z ogr. odp.

Oddział Sosnowiecki.

Gwarectwo „Hrabia Renard“

w SOSNOWCU.

Kopalnie węgla kamiennego. Walcownia rur i żelaza.
rury spawane od 1/8" do 1 1/2", rury bez szwu czar-
ne i ocynkowane ze stali Siemens-Martin, wyrabianej
przez Towarzystwo Huta Bankowa.

Browar Parowy.

piwo jasne, ciemne marcowe, pilzeńskie obstalunkowe,
fabryki: siodu i lodu sztucznego.

Cegielnia. Cegła zwyczajna i fasonowa, klinker.

Fabryka Wódek i Likierów

M. Szeligowski i J. Kasprzyk

DĄBROWA GÓRNICZA

Telefon № 89.

SPECJALNOŚĆ FABRYKI:

Liny stalowe ze stali tyglowej dla kopalń
węgla, nafty, podnośników,
wind, kranów itp.

Drut stalowy do sprężyn, szpilek, igieł,
szydełek, materaców itp.

☪ ☪ SIATKI DO OGRODZEŃ. ☪ ☪

Fabryka Likierów Słodkich i Specjalnych
Wódek

Własna Dystylarnia Spirytusu

Browar Parowy

K. R. VETTER

w Lublinie.

Egzystuje od roku 1846.

Dzierżawcy powyższych zakładów

A. Krychowski, E. Rzączyński i I. Woźnicki.

polecają wyroby w zakres przedsiębiorstwa wchodzące.

Spółka Gastronomiczna
„Strzecha Polska“

Sp. z ogr. odp.

w Lublinie

Krak.-Przedm. 32.

Biuro Techniczno-Handlowe

Inżynierów w Lublinie, S-ka Akcyjna.

WYKONYWA projekty i kosztorysy budowy domów, dróg
i mostów.

Przyjmuje w przedsiębiorstwo wszelkie budowy.

Prowadzi handel materiałami budowlanymi.

Dostarcza klinkier i cegłę własnej produkcji.

ADRES:

Zarządu Spółki Inżynierów i Cegielni — LUBLIN, Ho-
tel Europejski.

„ „ dla depesz—Lublin Inżynierowie. Tele-
fon 337.

Składu—LUBLIN, Plac Bychawski 13. Telefon 363.

Klinkierni—BIAŁOPOLE przez Chełm. Telefon Białopole.

„Rektyfikacja Lubelska“

Gorzelnia, Rafinerja spirytusu,

Fabryka wódek i Fabryka soli

potasowej

w Lublinie

ZARZĄD

Lublin, ul. Cicha № 4, tel, 35.

Dom Komisowo-Handlowy
B. Karczewski, Fr. Nowara i S-ka

Sp. z ogr. odpow.

w Sosnowcu, Małachowskiego № 9, telefon 74.

Oddział w Dąbrowie, ul. Kolejowa.

Hurtowa sprzedaż artykułów pierwszej potrzeby cukier, mąka,
kasza różnych gatunków, zapalki, mydła, cykorja i t. p.

Koncesjonowana sprzedaż soli.

Przedstawicielstwo Kłomnickiej Fabryki Cykorji w Kłomnicach.

Magazynowanie towarów w składnicach kolejowych przy stacji
Wiedeńskiej i Dęblińskiej w Sosnowcu i Dąbrowie.

Wykonanie zamówień szybkie i dokładne.

**Modrzejowskie Zakłady
Górnico-Hutnicze
w Sosnowcu.**

Towarzystwo Akcyjne Kopalń Węgla

“FLORA,”

w Gołonogu

gminy Olkusko-Siewierskiej, poczta Dąbrowa
Górnicza, Woj. Kieleckie.

**Wydobywa najlepszy węgiel opałowy
w Zagłębiu Dąbrowskiem.**

Adres dla listów: Towarzystwo Akcyjne kopalń Węgla „FLORA” Dąbrowa
Górnicza w Polsce.

Adres dla depeusz: „Kopalnia Flora” Dąbrowa Górnicza.

W. Kozłowski i A. Kałkowski

DĄBROWA GÓRNICZA, ul. Sienkiewicza № 1.

Telefon № 47. — Adres telegraficzny: WUKA.

Przedstawicielstwo na Zagłębie Dąbrowskie:

Fabryki Uszczelnień do maszyn R. Tschakert i S-ka
w Warszawie. ul. Żytnia № 20.

Dostawa ze składów własnych:

żelaza, wyrobów śrubowych, gwoździ, haków
szynowych, blach żelaznych, blach cynkowych,
cementu, papy, smarów, smoły, odpadków
do czyszczenia maszyn i innych artykułów te-
chnicznych na potrzeby kopalń i fabryk.

Dom Handlowo-Przemysłowy

H. J. Zylber

w Lublinie, Cicha 4. Telefony 33 i 35.

Adres telegraficzny: Hazylber, Lublin.

Gorzelnia Rektyfikacja i Fabryka wódek „Kośminek“

Hurtowy skład „Kośminek w Warszawie

Sienna № 61, telefon № 65-66.

Cegielnia „Helenów”. Fabryka wódek w Kowlu.

Browar parowy „Jeleń”. Przemysł leśny.

Adolf i Henryk

Bracia KRAUSSE

w Lublinie.

Agrar-und Comerzbank

Spółka Akcyjna.

Katowice, ul. Dyrekcyjna № 3

Telefon 295 und 1518

Telefon 295 und 1518

Skrzynka pocztowa 178.

Konto żyrowe:

Bank Polski, Katowice.

Pocztowa Kasa Oszczędności № 300820 Katowice

Poznański Krajowy Bank Spółdzielczy, Poznań.

Zakup i sprzedaż papierów wartościowych zagraniczne druki pieniężne i banknoty.

Kredyt w bieżącym rachunku.

Dyskontowanie weksli handlowych.

Udzielenie pożyczek, przy zwrocie w ratach i odpowiedniego ubezpieczenia.

Przyjmowanie składek oszczędnościowych przy korzystnym oprocentowaniu.

Załatwienie wszelkich transakcji bankowych

Bruno Iwanski

Architekt und Baumeister

Telephon 1786 **Katowice** Telephon 1786.

ul. Mieleckiego 4 (Sedanstrasse)

Uebernehme sämtliche Bauausführungen

wie:

Hoch-, Tiefbau, Umbauten
Industriebauten
Siedlungen, Kleinhäuser

Bank dla Handlu i Przemysłu

w Warszawie

Oddział w Katowicach

ul. Mieleckiego № 6.

Wielkie Towarzystwo Handlowe Zawisza i S-ka z o. p.

Królewska Huta G/Ś.

Hurtownia towarów kolonialnych i ziemio-
płodów.

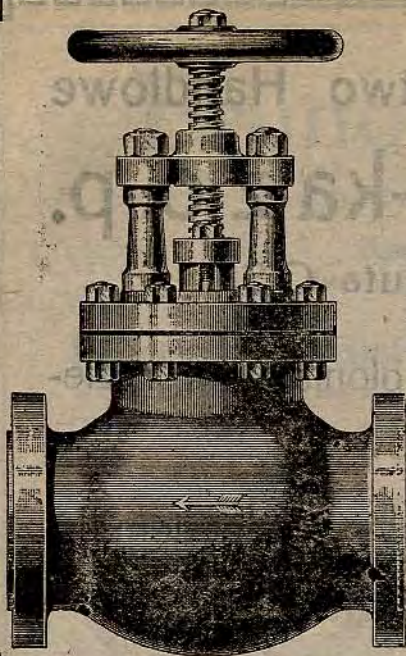
Własna palarnia kawy z napędem
elektrycznym.

„Zgoda“

Hurtownia Artykułów
Spożywczych i Kolonialnych

Królewska Huta, Stawowa 5.

Telefon 1457.

Adr. telegr. Sosnowiec Kraupe Tel. 127.

**Sosnowiecka Fabryka Armatur
i Odlewnia Bronzów Fosforowych**
St. KRAUPE
SOSNOWIEC.

Specjalność Fabryki: Zawory żelazne i stalowe do pary nasyconej i przegrzanej do 400°C jak również wszelkie armatury do wody i pary. Armatury wodociągowe, szluzy, hydranty uliczne i źródła. Armatury na najwyższe ciśnienie hydrauliczne do 1000 Atm. Odlewnia bronzów fosforowych, białych metali antyfrakcyjnych (Babitol) i wszelkich stopów.

Specjalność:

Łożyska do walczy i wagonów. Miedź fosforowa 5—10—15%. Cyna fosforowa 4—5%.

Cenniki wysyłam na żądanie bezpłatnie.

Adres dla listów: ST. KRAUPE w Sosnowcu.

Bank Przemysłowców

Tow. Akc.

Rok założenia 1861.

Adr. telegraficzny „Wertabank“

Kapitał zakładowy Mk. 700.000.000. Rezerw. Mk. 700.000.000.

BANK DEWIZOWY Główna siedziba w Poznaniu.

Oddziały krajowe:

Miejskie: Poznań, Stary Rynek 73/74, ulica 27-go Grudnia 2.

Zamiejscowe: Bielsko, Bydgoszcz, Kalisz, Sosnowiec, Toruń, Warszawa, Zawiercie.

Górnośląskie: Katowice, Królewska Huta, Tarnowskie Góry, Lubliniec, Mikołów, Pszczyna, Rybnik, Mysłowice, Siemianowice, Żory.

Oddziały zagraniczne:

Berlin, Bytom, Gdańsk, Rotterdam (Holandia), Strasbourg Francja)

A g e n c j e:

Bruay les mines, Douni (Nord), Sallaumines, Marles les mines.

Załatwiają wszelkie transakcje w zakres bankowości wchodzące.

Bank Handlowy w Warszawie

Oddział
w Katowicach.

Haus Schwidewski
w Katowicach,
ul. Zamkowa.

Pasy skórzane, oryginalne angielskie z sierści wielbłądziej, bawełniane, parciane i „Balata“

Łączniki metalowe do pasów „Jacksona“ i „Harrisa“.

Weże parciane podwójne tkane oraz gumowe tłoczące i ssące. Weże do pary i do młotków pneumatycznych. Pakunki uszczelniające gumowe, konopne, bawełniane i azbestowe.

Płyty gumowe, klingerytowe i azbestowe.
Bawełna na knoty.

Putzwolla bawełniana i jutowa oraz ściereczki do czyszczenia maszyn. Worki sienniki i tkaniny jutowe. **Brezynty** (opony nieprzemakalne) i płótna brezentowe surowe. **Smoła i papa dachowa.** **Armatury.** Oleje i smary. Lampki oszczędnościowe „Osram“.

Sikawki pożarnicze ręczne, motorowe, parowe oraz automobilowe. Drabiny mechaniczne.

Samochody najlepszych fabryk francuskich osobowe, ciężarowe i omnibusy. Opony i kieszki do samochodów i rowerów.

Dom Handlowo-Przemysłowy

Edmund Moszkowski

Hurtownia artykułów technicznych

BIURA CENTRALNE:

SOSNOWIEC, ul. Dęblińska 7, Tel. 133.

KATOWICE, ul. Wojewódzka 29, Tel. 2003.

Bank Handlowy w Warszawie

Założony w roku 1860.

Oddział w Sosnowcu, ulica Małachowskiego 3.

ODDZIAŁY:

Białystok, Będzin, Bydgoszcz, Ciechocinek Agent. ser., Częstochowa, Gdańsk, Gniezno, Hrubieszów, Jędrzejów, Kalisz, Katowice, Kielce, Końskie, Kraków, Kutno, Lublin, Łowicz, Łódź, Miechów, Mława, Ostrowiec, Pabjanice, Piotrków, Płock, Poznań, Radom, Radomsk, Sandomierz, Sosnowiec, Tomaszów Maz., Toruń, Wilno, Włocławek, Zawiercie.

Adres telegraficzny: „HANDLBANK”. Telefony № № 62 i 176.

Rachunek w P. K. O. № 60022.

Załatwia wszelkie operacje bankowe. Wynajem kasetek.

Bank Przemysłowców

Tow. Akc.

Oddział w Sosnowcu.

Instytucja Centralna w Poznaniu.

ODDZIAŁY:

Berlin, Bielsko, Bydgoszcz, Bytom G. Śl. Deuai (Francja) Gdańsk, Kalisz, Katowice G. Śl. Król. Huta., G. Śl. Lubliniec G. Śl., Miłkołajów G. Śl. Mysłowice G. Śl., Poznań, Pszczyna G. Śl. Rotterdam (Holandia) Rybnik G. Śl., Siemianowice G. Śl., Sosnowiec, Strasburg (Francja), Tarnowskie-Góry, G. Śl. Toruń, Warszawa, Zawiercie, Żory G. Śl.

Wpłać: Bruay les mines. Satlamaines, Marles les mines.

№ tel. 167.

Adres telegr. WARTBANK.

Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie, konto № 60807.

SANITAS

T. z o. p.

Katowicka Fabryka Materiałów opatrunkowych i artykułów dla chorych.

Artykuły opatrunkowe. Towary gumowe. Plastry. Artykuły chirurgiczne z metalu, szkła i celuloideu. Przepaski brzuszne. Przepaski dla kobiet. Suspensorja. Kapsułki żelatynowe. Szczoteczki do zębów. Artykuły toaletowe. Grzebienie.

KATOWICE,

ul. Warszawska 44.

SCHENKER i S-ka

KATOWICE (Górnyśląsk)

Międzynarodowe Transporty

w KATOWICACH, ul. Mickiewicza 14,

Telefon 69 i 581.

Olenie, Składy w połączeniu z torem kolejowym, Ubezpieczenia.

Baczność!

Motory prądu stałego i zmiennego, twornice, transformatory, rozdzielnice, baterje - akumulatorów i wszelkie przybory elektryczne-techniczne dostarcza, jako też przyjmuje wszelkie reparacje motorów prądu stałego i zmiennego, twornic i wszelkich aparatów po cenach przystępnych i rzetelnej dostawy.

Fabryka Motorów

„HERKULES”

Spółka Komandytowa.

Katowice, (Górn. Śląsk) ul. Posztowa 3.

Telegram: HERKULESWERKE.

Telefon 2672.

Górnośląski Bank Związkowy

SPÓŁKA AKCYJNA.

Centrala w Katowicach ul. Marjacka 12.

Tel. № 1848, 2852.

Oddziały: Król. Huta, ul. Wolności Tel. 455, 536;

Rybnik, ul. 3-go Maja Tel. 62, 132,

Konto żyrowe w P. K., K. P., P. K. O.—Katowice.

załatwia wszelkie czynności bankowe, kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty, dewizy.

Adres telegraficzny: „ZWIĄZKOBANK”.

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe

„PIAST”

Sp. Akc. w Warszawie

Oddział w Katowicach

ul. 3 Maja.

Friemann & Wolf

Spółka z ograniczoną poręką

Katowitz-Katowice.

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE

M. Woysław i J. Mrozowski Sp. z ogr.
odp.

INŻYNIEROWIE

Wykonywanie wszelkich prac wchodzących w zakres inżynierji, budowa domów, zakładów przemysłowych, kolei, dróg i mostów. — Konstrukcje żelazo-betonowe.

Sporządzanie projektów, planów i kosztorysów.

WARSZAWA, Wspólna 44. ☎ ☎ ☎ ☎ Telefon 408-70.
SOSNOWIEC, 3-go Maja 13. ☎ ☎ ☎ ☎ Telefon 2-13.

Tow. Akc. Mijaczowskich Odlewni Stali
i Zakładów Mechanicznych

Bracia Banerertz

Mijaczów, pow. Myszków.

Bank Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan
w Łodzi,

Oddział w Sosnowcu
3 Maja 15. Telefon 232

załatwia wszelkie interesy bankowe.

Bank Handlowo-Przemysłowy w Łodzi

Oddział w Sosnowcu, 3-go Maja 17.

BANK DEWIZOWY.

R-k bież. w P. K. O. w Sosnowcu. R-k w P. K. O. № 62448.
Telefony: Dyrekcji 270, Ogólny 271. Adres telegraficzny: „LOVARBANK”.
Centrala w Łodzi.

Oddziały: w Warszawie, Lublinie, Lwowie i Sosnowcu.

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe

Block-Brun, Sp. Akc.

Oddział w Katowicach,

ul. 3 Maja 15.

ŻELAZO-METAL

Spółka Akcyjna

Katowice Dyrekcyjna 10.

Górnośląski Bank Związkowy

Spółka Akcyjna.

Centrala w Katowicach,

ul. Marjacka 12.

Telefon № 1848 i 2852.

Konto żyrowe: P. K. K. P. Katowice.

P. K. O. Katowice № 301078.

ODDZIAŁY:

w Królewskiej Hucie,

ul. Wolności 27a.

Telefon № 455 i 536.

Konto żyrowe: P. K. K. P. Król. Huta.

P. K. O. Katowice № 301325.

w Rybniku, Aleja 3-go Maja.

Telefon № 62 i 132.

Konto żyrowe: P. K. K. P. Rybnik.

P. K. O. Katowice № 301079.

Adres telegraficzny: ZWIĄZKOBANK.

Załatwia wszelkie interesy bankierstwa

INŻYNIEROWIE
L. M. Rudowsky

Dom Techniczno-Handlowy

Sosnowiec, Oddział w Warszawie

3 Maja 13. tel. 169,

Kopernika 11. tel. 237-10.

Jeneralna reprezentacja „Centrali Sprzedaży Karbidu“ z fabryki Państwowej w Chorzowie i Kraft-und Schmelzwerke w Łaziskach Górnych.

Wyłączna sprzedaż wyrobów następujących fabryk:

Górnośląskiej Fabryki Materiałów Wybuchowych T. A.
Górne Łaziska: dynamit, bradit, amonit, miedziankit
nasycony i nienasycony, kapiszony.

Stephan, Frölich & Klüpfel, Szarlej, G. Śl. wszelkie
maszyny i instalacje górnicze.

Fabryki lontów „AZOT“ T. A. w Jaworznie: lonty
pojedynczo i podwójnie smołowane.

Górnośląskiej Fabryki Szamoty, dawniej „DIDER“
T. A. w Gliwicach: cegły ogniotrwałe dynasowe i szamo-
towe wszelkich profilów i rodai, mączka szamo-
towa i dynasowa.

Lampy górnicze i kolejowe, karbidowe i akumulatorowe
szyny, wózki kopalniane.

Towarzystwo Przemysłowe

„KABEL”

Spółka Akcyjna

Oddział w Katowicach

Kościuszki 14.

Telefon 63.

Przewodniki. Sznury. Kable. Druty i linki gołe. Drut
dzwonkowy i nawojowy. Rurki izolacyjne i dodatki.

Katalogi i cenniki na żądanie.

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe

„Oskard”

Sp. z ogr. odp.

Katowice,

Wojewódzka 26.

Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej
„August Szmelcer”
w Myszkowie,

Żelazna Brama № 1 m. 5. ☞ ☞ ☞ Tel. 501-17. .

Piotrkowska Rektyfikacja Spirytusu
Fabryka wódek i likierów, fabryka spirytusu denaturowanego
i huta butelkowa.

Zakład egz. od r. 1870. Zakład egz. od r. 1870.

Adres telegraficzny: „Rektyfikacja Piotrków-Tryb” № telef. 62.

POLECA:

Znane ze swej wyborowej dobroci: rektyfikat z miedzianego aparatu, wódki, likiery, koniaki, araki, nalewki i t. p. i spirytus denaturowany.
Butelki różnych fasonów oraz balony.

Rachunek żyrowy w Banku Polskim № 1411.

Konto czekowe w P. K. O. № 100.091.

Rachunek bieżący w Banku Handlowym w Warszawie, oddz. w Piotrkowie, w Banku Związku Spółek Zarobkowych, Oddział w Piotrkowie i w Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, Oddział w Piotrkowie.

Pierwszorządna Kawiarnia i Cukiernia
Otona Huthmachera

Król. Huta G. Śląsk przy ul. Wolności 14.

Codzienny koncert sił artystycznych.

Związek Koksowni Sp. z o.p.

Katowice (G. Śl.)

Telefon 1490.

ul. Zamkowa 3.

Adr. telegr. Koksownia.

Siarkan amonowy. Benzol i homologi:

Benzol do motorów czyszcz., benzol 90%owy czyszcz., benzol do oświetlania, benzol do karwników, benzol czysty, totuol czyszcz., totuol czysty, xylol czyszcz., xylol czysty, solvent—nafta I i II czyszcz., żywica kumaronowa.

Wyroby smoły węgla kamiennego.

Smoła preparowana, pak twardy, jak miękki, smoła specjalna, naftalina do motorów, naftalina surowa prasowana, naftalina czysta w blaszankach, fenol krysz., krezol, pirydyna st. t. i. n. t., zasady pirydynowe ciężkie, olej do impregnacji, olej do ogrzewania, benzol ciężki, olej antracchowy, karbolineum.

Towarzystwo Akcyjne

Steinhagen, Wehr i s-ka

w Myszkowie.

Société Anonyme
de l'Industrie Textile
w Częstochowie.

Wilhelm Brass & S-wie
Częstochowa.

Adr. telegr.: Brass.

Nr telef. 307.

Farbiarnia Przędzy Bawełnianej

na kolor turecko-czerwony, na kolory trwałe, na kolory trwałe
w chlorku, na kolor czarny oksydowany, oraz **Merceryzacja.**

Fabryka egzystuje od 1879 roku.

Restauracja Udziałowa

Pracown. Handlowych przy Hotelu Polonia
w Częstochowie.

Centrala Spółek Rolniczych

Spółka z ogr. por.

Adres telegr. **Centrala Rolnicza. Katowice, Rynek 12**

Telef. 809

zakupuje i sprzedaje: zboże, ziemniaki
i ich przetwory

paszę, słomę, siano, mąkę, sól, kaszę
i inne artykuły spożywcze

sztuczne nawozy

d o s t a w a w a g o n a m i

L. Altmann
Hurtownia Żelaza
Katowice, Rynek 11

Telef. 24, 25, 26. Skrzynka pocztowa 121

Konta bankowe: Deutsche Bank w Katowicach

Darmstädter u. Nationalbank w Katowicach

Konto czekowe P. K. O. 300.138 Katowice

Belki, Żelazo sztabowe, Blachy, żel. fasonowe, Rury, Łączniki,
Narzędzia, Wszelkie artykuły budowlane, Materiał do rusztowań,
Specjalne narzędzia dla kolei, Piece, Artykuły do budowy pie-
ców, Żarówki „Osram”, Gwoździe, Druty, Śruby, naśrubki, nity,
Aparaty do autog. spawania i rznienia, oraz wszelkie części
składowe, Łopaty - Szufle, Wszelkie Artykuły potrzebne dla Ko-
palń, Hut i warsztatów maszynowych, Calcium - Carbit
Skład naczyń domowych i kuchennych.

Zarząd w Poznaniu.

Zarząd w Poznaniu.

C. HARTWIG, Tow. Akc.

Międzynarodowi Ekspedytorzy

Oddział w Katowicach

ul. Warszawska 35,

Tel. № 264, 1149.

załatwia wszelkie czynności
wchodzące w zakres domów
ekspedycyjnych; ekspedycja za-
granicznych transportów, cle-
nie, zwózka, magazynowanie,
asekuracja; przeprowadzki we
własnych wozach meblowych.

WŁASNE ODDZIAŁY:

w Bydgoszczy, Gdańsku,

Krakowie, Lesznie,

Łodzi, Lwowie,

Warszawie, Zbąszyniu.

Fabryka luster i szlifiernia szkła
J. C. Bezborodko

Częstochowa, ul. Piłsudskiego 27.

założona w 1886 roku.

WYRABIA:

Tremowe, ściennie, planowe (t. zw. 3/4 weiss) fazowane i nie
fazowane, finowe, patent wiedeński, galant, podkowy, niklowe,
pół, patent, fantazyjne w różnych oprawach, witraże do mebli
i budowli w oprawie mosiężnej i srebrnej według wszelkich
podanych rysunków, szkło stołowe z kryształu cienkiego i oło-
wianego grubego w pięknych artystycznych szlifach oraz wszel-
kie roboty w zakres luster i szlifierstwa wchodzące.

RACHUNKI: Bank Handlowy w Warszawie, Oddział w Częstochowie.
Ziemski Bank Kredytowy we Lwowie, Oddział w Częstochowie. Bank
dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, Oddział w Częstochowie.

Konto czekowe w P. K. O.

Scharla i Szymański

Tow. Akc.

Królewska Huta,

ulica Ogrodowa № 3. ☎ ☎ ☎ Telefon № 93.

Fabryka
wytwornych likierów.

Syndykat Rolniczy Częstochowski

Sp. Akc.

Poleca: Narzędzia i Maszyny rolnicze

Nawozy sztuczne

Nasiona i Zboża siewne

Żelazo, smołę, papę

Wysokowartościowy węgiel śląski.

Wyłączne przedstawicielstwo znanych ze swej dobroci.

Nafty „Vacuum Oil Company“

Cementu marki „Grodziec“

Sklep: Krakowska 1.—Składy: Krakowska 15.—Biuro Kilińskiego 3

Filje w Krzepicach, Przyrowie i Żarkach.

Browar i Włodownia

1. Zyskind, Piotrków

Piotrkowska fabryka wyrobów wódeczanych i Likierów

Józefy Swojskiej i S-ka

w Piotrkowie

Al. 3 Maja № 15.. tel. 16.

Bank Ziemski

Sp. Akc.

KATOWICE, Rynek 12.

Telefon 1158.

Załatwia wszelkie interesa bankowe

∞ Rachunki bieżące ∞

Depozyta ∞

Przekazy

„HAGEKA”

Fabryka Likierów

w Katowicach, ul. Kościuszki.

Société Textile

„La Czenstochovienne“

Société Anonyme

Capital 20 Millions de Francs.

FILATURE, TISSAGE, TEINTURE, APPRET de COTON.
FILATURE, TISSAGE & APPRET de JUTE.
CZENSTOCHOWA, Siège Social: ROBAIX, France.

Towarzystwo Bezimienne Société Textile

„La Czenstochovienne“

Kapitał zakładowy 20.000.000 Franków.

PRZĘDZALNIA, TKALNIA, FARBIARNIA i WYKOŃCZALNIA
Wyrobow Bawełnianych.
PRZĘDZALNIA, TKALNIA i WYKOŃCZALNIA Wyrobow
w CZĘSTOCHOWIE. Jutowych.

Adres telegraficzny: „TEXTILE“, Częstochowa. Telefony № 396 i 103.
ZARZĄD GŁÓWNY w ROUBAIX (FRANCJA).

Peignage, Teinturerie, Filature & Refordage de Laines

Motte, Meillassoux & Caulliez

à Częstochowa (Pologne)

Siège Social:

Roubaix (France)

Adresse Télégraphique: „ETTOM“ CZĘSTOCHOWA.

Śląski Bank Rzemieślników

Sp. Aka.

Kapitał zakładowy 500 milionów Mk.

Królewska Huta, Rynek 3.

№ telefonu: 1005, 1626, 1645.

Konto: P. K. O. Nr. 300764. Konto żyrowe: P. K. K. P.
Królewska Huta

Oddział w Wirku załatwia wszelkie czynności
bankowe.

Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe

„Saturn“

Sp. Akc.

Kopalnia Saturn, st. poczt. Sosnowiec.

3 kopalnie węgla, majątki rolne i leśne Węgiel do
celów przemysłowych i do opału domowego.

Roczna produkcja wynosi około 1.100.000 ton.

**SKŁAD
SUKNA**

TERZYRESTEL

POZNAŃ STARY RYNEK

53/54

**MATERJAŁY
MĘSKIE i DAMSKIE**

róg Jezuickiej

KRAJOWE i ZAGRANICZNE

Tel. 41-74.

Wyroby fabryki

Towarzystwa Akcyjnego Sukiennej Manufaktury

„Leonhardt, Woelker i Sirhardt”

ŁÓDŹ.

Bank Związku Spółek Zarobkowych

Oddział Katowicki

Katowice, ul. Warszawska № 7.

TELEFONY: Wydział dewizowy № 2194—1357. Dyrekcja i inne
Wydziały: № 525—1539—2283—272.

Rachunki żyrowe: P. K. K. P. Katowice. P. K. O. Katowice № 300113.

otwiera rachunki bieżące i czekowe, dyskontuje weksle
uskutecznia przekazy na wszystkie miejscowości w kra-
ju i zagranicą, przyjmuje depozyty na warunkach do-
godnych, zakupuje i sprzedaje waluty, akcje i papiery
wartościowe, wydierżawia „Safes” oraz załatwia wszel-
kie w zakres bankowości wchodzące interesy.

Instytucja centralna w Poznaniu, Plac Wolności 15.

Oddziały miejskie w Poznaniu:

Plac Wolności, Aleje Marcinkowskiego, ulica Gwarna,
Jeżyce, św. Łazarz.

Oddziały w kraju:

Bydgoszcz, Grudziądz, Kielce, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź,
Piotrków, Radom, Sosnowiec, Toruń, Warszawa, Wilno, Zbąszyń.

Zagranicą:

Nowy—York, Paryż, Wolne Miasto: Gdańsk.

Adres telegraficzny w kraju i Nowym—Yorku „ZAROBKOWY”
w Paryżu: „BEZETEZEZB”.

Magazyn bielizny męskiej i galanterji
Bracia Grochowscy
w Częstochowie, Aleja II Nr. 31

Café-Restaurant
„CRISTAL”
Spółka Warsz. Pracow. Gastr.
z ogr. odp.
w Częstochowie

Ziemski Bank Kredytowy
T. A.
we Lwowie
Oddział w Częstochowie.

Fabryka Cukrów i Czekolady
P. Dębski
ulica Piłsudskiego № 17. Częstochowa, Telefon 89.
Doskonałe!

Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza i Metali
Teodora Buchalskiego
w Częstochowie, Krakowska 22.

Towarzystwo Akcyjne Mijaczowskich Odlewni
Stali i Zakładów Mechanicznych
„Bracia Bauretz”

H. Wassermann i Następcy
w Królewskiej Hucie ul. Wolności № 5.
E. Wacław i K. Ciośliński

Hurtownia Spółek Spożywców

Tow. Akc.

Poznań, św. Marcina 27.

Spółka Akcyjna Budowy Kocioł Parowych i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper“ Sosnowiec i Dąbrowa.

A. Fabryka w Sosnowcu:

WYDZIAŁY:

1. **Budowy kocioł stałych:** Nowoczesne kotły parowe, zwykłe i o wielkiej wydajności, aż do najwyższych ciśnień. Całkowite urządzenia kotłowni.
2. **Budowy kocioł przewoźnych:** kotły parowozowe, kotły przevożne i stojące.
3. **Przewodów rurowych:** Całkowite sieci przewodów parowych. Masowy wyrób kołnierzy hydraulicznie tłoczonych.
4. **Cukrowniczo-aparatowy:** Kompletne urządzenia cukrowni, aparaty dla przemysłu chemicznego.
5. **Konstrukcyi żelaznych:** Całkowite budynki żelazne, mosty, przesuwnice, żorawie mostowe i podnośniki, urządzenia do nawęglania kotłowni (conveyory), śpichrze węglowe, wielkie rezerwoary.
6. **Budowy obrabiarek:** Precezyjne tokarki pociągowe szybko-bieżne, obcinarki, podwójne centrówki poziome, wciskarki, strugarki poprzeczne, pionowe wiertarki szybko-bieżne.
Roboty tłoczone i spawane w najszerszym zakresie.

B. Fabryka w Dąbrowie:

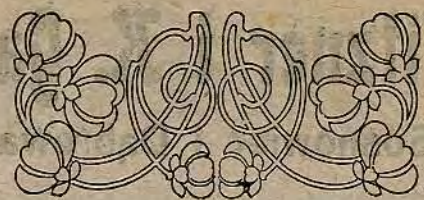
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żeliwa. Masowy wyrób nowoczesnych armatur kotłowych, rusztów ruchomych i ekonomizerów.

Tow. Przemysłowo - Handlowe „Oskar“

Sp. z o. o.

Warszawa, Hortensji 3. Sosnowiec, 3 Maja 7. Berlin-Charlottenburg, Kanstrasse 56a. Katowice, Wojewódzka 26, tel. 20-41.

Materiały wybuchowe—Westfality. Kapiszony, Lonty. Zapalniki i maszynki elektryczne zapalające. Maszyny górnicze, Liny druciane. Węże gumowe, Szamoty, Terrakotta. Przewodniki miedziane

Bank Związków Ziemiian

Sp. Akc.

Oddział w Piotrkowie.

J. Osiński i Syn

Fabryka Maszyn, Pędni i Narzędzi
Rolniczych
w Radomiu.

Zakłady Przemysłowe

M. DEN

w Radomiu

Fabryki Garbarskie: skóry podeszwowe: Radom-Kaptur

„ chromowe: Radom-Firlej

„ lakierowe: „

Sierściarnia: Radom Kaptur. Olejarnia Parowa, Młyn Walcowy,

Cegielnia Parowa: Firlej (pod Radomiem).

DOBRA ZIEMSKIE: Kłwatka-Szlachecka i Firlej (pod Radomiem)

Biuro w Warszawie: Leszno 33. Telef. 241-64

Rachunki przekazowe: P. K. K. P. Oddział w Radomiu № 1218

Poczt. Kas. Oszczędn. № 100.219

Adres dla depesz: DEKAEF-Radom

Telefony: KAPTUR pod Radomiem 20, FIRLEJ pod Radomiem 65
RADOM 80.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE

„STEMAR” Radom, Plac 3 Maja № 1, tel. 45.
Fabryka i Składy Giserska № 30.

Fabryka papy dachowej i smarów, sprzedaż artykułów technicznych, wyrobów żelaznych, materiałów budowlanych i opałowych

Handel Win Towarów Kolonialnych i Delikatesów

A. Borowskiego

w Radomiu.

Fabryka Giętych Mebli

Ignacy Gierycz i Synowie

w Radomiu.

Cegielnia

JANA GIERYCZA

w Radomiu, ulica Ceglana № 5.

Magazyn

Zjednoczonych Stolarzy
w RADOMIU.

ul. Lubelska—róg placu Sobornego
dom W-ej Karschowej.

Kompletne urządzenie Salonów, Gabinetów, Sypialni,
Jadalni własnego wyrobu, oraz duży wybór giętych
mebli.

Skład towarów manufakturowych

Sz. i M. Kurc

oraz fabryka obuwia

B-cia KURC

RADOM, WARSZAWSKA 2.

Zakłady Garbarskie

„PRACA”

Radomin-Obozisko

Telefon 27.

Wyroby skór chromowych

i podeszwowych.

Bank Przemysłowców

Radomskich

Sp. Akc.

Johann Kohn & Co.

Fabryka Mebli Giętych

Radom.

M. Gierysz Sukcesorowie

Fabryka Szkła

„PRĘDOCINEK”

Radom.

St. Swiecki

**Drukarnia, Litografja,
Introligarnia**

**oraz skład papieru i materiałów
piśmiennych
w Kielcach, ul. Duża 24.**

Gazeta Kielecka

Kolejowa 15.

Drukarnia, Introligatarnia i Skład Materiałów Piśmiennych

JAN ŁĘSKI

KIELCE, ul. Kolejowa № 11a. Telefon № 110.

Adres dla depesz: „ŁĘSKI KIELCE”.

WYKONYWUJE: Roboty ilustracyjne, Dzieła, Broszury, Cenniki,
Cyrkularze, Etykiety, Reklamy, Plakaty, Blankiety, Księgi han-
dlowe i t. p.

POSIADA NA SKŁADZIE: Księgi buchalteryjne, Druki dla p.
geometr., Druki dla kas gminnych, Wszelkie druki akcyzowe
i księgi dla hurtowni tytoniowych i detalicznych sprzedawców,
Kwitarjusz, Papier fantazyjny, Kanc. i t. p.

Suchedniowska Fabryka Odlewów

Spółka Akcyjna.

Fabryka odlewów żelaznych

Warsztaty mechaniczne

i specjalny wyrób buksów

H. E. Goldblum

w RADOMIU.

Telefon 86 i 32.

Fabryka Garbarska

„Gemza”

w RADOMIU.

Wyrabia skóry chromowe i giemy

czarne i kolorowe.

Współdzielnia

funkcjonariuszy komendy Okręgowej

Policji Państwowej

Kielce, Mickiewicza 3.

handel towarów kolonialnych i delikatesów,

artykuły spożywcze.

Wielki wybór win, wódek, koniaków i likierów.

krajowych i zagranicznych.

Ceny konkurencyjne.

Sprzedaż hurtowa i detaliczna:

Skład win, wódek, towarów kolonialnych i delikatesów

T. Brzeźnicki

Kielce, Hipoteczna 13.

Bazar Przemysłu Ludowego

Spółka z ogr. odp.

Kielce—Kolejowa 31.

Wetniałi—kilimy—płótna szare—ręczniki—obrusy—płóćienka
wvrobv koszykarskie—meble rogożynowe—zabawki—fajanse

Magazyn Bławatny

Kazimierza Regulskiego

w Kielcach, Kolejowa 20.

K. SOCZEK

Kielce

Optyk-Mechanik

Skład broni, prochu i przyborów myśliwskich

J. TOMICKI

KIELCE,

Wesoła № 22

Bank Ziemiański w Warszawie

Oddział w Kielcach.

Syndykat Rolniczy

Kielecki

S. A.

TOW. UDZ.

Kapuściński, Domiński i S-ka

Hurtownia Papieru, Materiałów piśmiennych, przyborów szkolnych
i Galanterji

w LUBLINIE, Kapucyńska 7 (gmach Teatru), Telefon № 343.

HURT.

P. K. O. 100.681.

DETAL.

Huta Szklana „Widok“

Sp. z ogr. odp.

w RADOMIU, Dzierzków № 3.

POLECA: Butelki monopolowe, Likierowe, Piwne i Apteczne.
Szkła i rezerwoary do lamp, Stoje do konfiktur, Gąsiory, Słoiki i t. p.

Księgarnia Powszechna „Jedność“

KIELCE,

ul. 3 Maja № 1.

J. Gałęzowski i L. Müller

R A D O M.

Fabryka Wentylatorów i Form do ognisk kowalskich
oraz kompletnych kuźni przenośnych
„WULKAN“.

Kieleckie przedsiębiorstwo dla handlu i przemysłu drzewnego

Suchedniowska fabryka wyrobów drzewnych

Zjednoczone w fabryce pod firmą:

Kieleckie Zakłady Przemysłowo-Drzewne „Henryków“

RACHUNKI BIEŻĄCE:

Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Kielcach.
Bank Handlowy w Warszawie, Oddział w Kielcach.
Bank Handlowy w Łodzi, Oddział w Kielcach.
Bank dla Handlu i Przemysłu, Oddział w Kielcach.
Konto czekowe P. K. O. № 100.384.

TELEFONY № 156, 49, 85.

Adres dla listów:

KIELECKIE ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-DRZEWNE „HENRYKÓW”
w KIELCACH.

Adres telegraficzny: „HENRYKÓW” KIELCE.

Wyrabia: meble gięte, szpulki do nici i dla prze-
mysłu włókienniczego, koła pasowe i wo-
zowe, beczki do cementu. Przeciera ma-
terjał drzewny.

ROMAN KLUŻNIAK

Warsztaty Mechaniczne i Odlewnia Metali

w Kielcach, Bodzentyńska 32, telef. 127

Adres dla depesz: „KLUŻNIAK - KIELCE“

Remontujemy i dostarczamy: Lokomobile, maszyny parowe, kotły, motory wszelkich systemów, pompy, wodociągi i kanalizacje oraz wszelkie narzędzia rolnicze.

Ponadto wykonywamy: Odlewy fosforbrązowe, mosiężne w/g nadesłanych modeli lub rysunków, oraz biały metal do łożysk (Antyfrykcyjny). Pędnie (transmisje), koła zębate frezowane kute, kominy, rezerwoary, okna żelazne i wszelkie roboty mechaniczne dla kolejek wąskotorowych, młynów, gorzelń, krochmalń, cegielń i tartaków

K. SIEKLUCKI

Kielce, Szeroka 21

Parowe Zakłady Ceramiczne

Skład Lamp, Porcelany i Szkła

Jan Chłopek

Kielce, róg Dużej i Pocztowej

Nafta, benzyna, oleje gazowe, maszynowe, cylindrowe, parafina, świece, asfalt, kwas siarczany i t. p.

J. Rottenberg

Kielce,

Młynarska 9.

Adres dla wagonowej wysyłki: Bocznica własna.

L. Kotowski

Kielce, Kolejowa 22.

Kielecka Spółka Tartaku Parowego

„ZJEDNOCZENIE”

w Kielcach

Sz. i M, B-cia Rosenblum, M. Kuperberg
i N. Wajcberg.

I. MORYCIŃSKI

Towary włókniste

Kielce, Kolejowa 22.

DRUKARNIA „JEDNOŚĆ”

w Kielcach, ulica Trzeciego Maja № 1.

Wykonuje Dzieła, Broszury, Tabele, Afisze
i inne roboty drukarskie.

Dział specjalny: Linjatura zeszytów szkolnych
i ksiąg handlowych

Spółka Akcyjna

„Marmury Kieleckie”

STEFAN KAŁAMAJSKI

POZNAŃ—TORUŃ

Plac Wolności 6.

Telef. 21-35.

Adres telegr.: „ESKALAM”

ul. Szeroka 21.

Telef. 196.

Adres telegr.: „ESKALAM”

Przedsiębiorstwo handlowe branży włóknistej

Obsady, koronki, wszelkie przybory do krawieczyny,
kroje, żurnale mód, wstążki, żaboty, kołnierze, bluzki,
gorsety, bielizna, trykoty, pończochy, kamasje (getry)
rękawiczki, żakiety wełniane i jedwabne, fartuchy,
robótki, artykuły zakopiańskie, kołdry watowane.
Przyjmuje się wszelkie materiały do mereszkowania.

Szybko i akuratnie — Farbuje, — czyści chemicznie
wszelką odzież

Farbiarnia Parowa i Pralnia Chemiczna

„BARWA”

(właśc. **S. KAŁAMAJSKI**)

Składy własne w Poznańskim i na Pomorzu. Centrala S. Kałamajski
Poznań, Plac Wolności № 6. Fabryka w Mosinie pod Poznaniem.

200 E
002878

W. Nowakowski i Synowie, Poznań

Biura Centralne: ul. Górna Wilda 134.

Telefony 37-96, 29-72, 12-91.

Adres telegraficzny: „NOWAKOWSYN”.

RACHUNKI BIEŻĄCE:

Bank Polski, Oddział w Poznaniu. P. K. O. № 204.608, Poznań. Bank
Związku Spółek Zarobk., Poznań. Bank Poznański. Ziemstw. Kredyt. Poz-
nański Bank Ziemian, Poznań.

FABRYKA MEBLI STYLOWYCH MEBLE W KOMPLETACH

Jadalnie, Gabinety męskie, Sypialnie i Salony.
Urządzenia biurowe i wszelka architektura wew-
nętrzna. Prace budowlane.

HURTOWNIE

SPRZEDAŻ

DETALICZNIE

Oddział I.

Fabryka mebli: Górna-Wilda № 134. Telefon 12-91.
Własna Bocznica Kolejowa.

Oddział II.

Fabryka Mebli: ul. Przemysłowa 32. Telefon 37-96.

Oddział III.

Wystawa mebli: ul. 27 Grudnia róg Kantaka, tel. 29-72

Oddział IV.

PAROWA CEGIELNIA i FABRYKA DACHÓWEK

Fabjanowo pod Poznaniem (stacja Ś-ty Łazarz)

Cegły, Dachówki (Karpiówki) Sufitówki wszelkich systemów

Roczna produkcja: 12 milionów sztuk.

! Własna Bocznica Kolejowa !